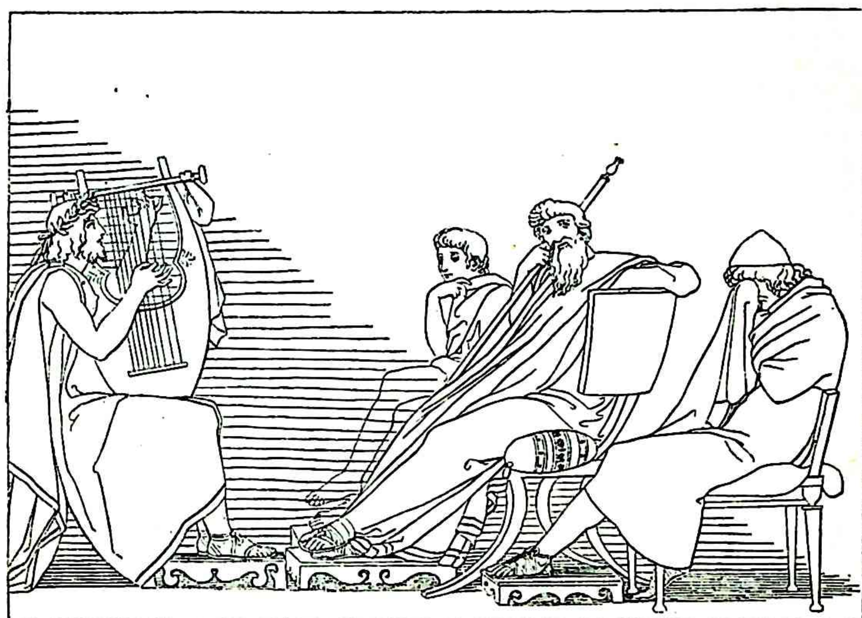


HOMERO
ODISSEJA

HOMERO ODISSEJA

J. RALIO VERTIMAS

ANTRA LAIDA

PROF. V. ŠILKARSKIO ĮVADAS IR KOMENTARAI

ŠVIETIMO MINISTERIJOS
K.L.K-JOS LEIDINYS NR. 480

88—131.03=91.92

TIRAŽAS 3000 egzempliorių. Spaudė „Šviesos“ spaustuvė.
Kaunas, 1937 m.

TURINYS

FLAXMANO ILIUSTRACIJOS

Homero vertėjas Daktaras Jeronimas Ralys

(1876—1921)

Paprastai žmonės, gėrėdamiesi kokiu nors žymiu veikalu, mažai arba visai nekreipia dėmesio į žmogų, jį sukūrusį, ir reikia pripažinti, kad kūrinys daugelyj atvejų yra įdomesnis už kūręją. Apie Ralį to jokiu būdu pasakyti negalima, nes jisai buvo visų pirma labai žymus ž m o g u s, o jau tik paskui gabus literatas. Jo literatūriniame palikime pasireiškė tiktai dalis to didelio turto, kuris glūdėjo jo dvasioj. Tie gabumai, kuriuos žmogus atsineša su savim į pasaulį — tai yra Dievo dovana; nuo žmogaus pareina, ar jis pasinaudos ta dovana, ar nepasielgs taip, kaip tas tarnas Evangelijoj, kuris įkasė savo valdovo pinigus į žemę. Ralys nepaslėpė duotojo jam „talento", bet visą gyvenimą pavedė tam, kad tas „talentas" išaugtų ir duotų didelių palūkanų.

O sunkus buvo tas darbas ir erškėčiuotas jo gyvenimo kelias!

Likimas, duodamas Raliui kilnią ir stiprią sielą, užmiršo jį apdovanoti kūnu, kuris galėtų gerai tarnauti tokiai sielai. Mažas luošas žmogelis visą amžių turėjo kovoti su įvairiais negalavimais. Tie negalavimai nepadarė jo nei atsiskyrėliu, nei pavyduoliu, kuris negali be neapykantos žiūrėti į kitus sveikus ir stiprius žmones. Ramia ir giedria akim žiūrėjo jisai į pasaulį ir į žmones, žavėdamas juos savo paprastumu, nuoširdumu ir kilniu žmoniškumu.

Jau gimnazijoj — senoj rusų gimnazijoj, kuri sugebėdavo tiktai atstumti mokinius nuo antikinės senobės, prieš jį atsivėrė

klasikinio grožio paslaptis ir jau tada jisai pradėjo darbą, kuris įamžino jo vardą lietuvių visuomenėje. Pasakojama, kad, dar mokinys būdamas, Ralys išvertė į lietuvių kalbą visą Homerą.

Ar žmogui, taip giliai sužavėtam Homero grožiu, nekilo svajonių pavesti visą savo gyvenimą bendravimui su senovės turtais? Bet ką veiktų Lietuvoje anais laikais klasikinės filologijos atstovas? Ralys norėjo dirbti savo kraštui ir savo žmonėms. Tas noras privertė jį atsisakyti nuo kelio į stebuklingai gražų, bet aukštą ir tolimą dievų, didvyrių ir dainių kraštą ir pasirinkti kelią, kuris galėjo jį privesti tiktai prie skurdžių Lietuvos lūšnų, prie niūrios, bet brangios gimtosios pastogės. Ralys pradėjo studijuoti mediciną ir darė tai su visu atsidėjimu ir rimtumu. Tokios studijos beveik nepalikdavo laiko kitiems užsiėmimams. Bet miruoliui, atsilankiusiam nors vieną kartą dieviškame Homero ir Platono krašte, sunku užmiršti kelias į tą karalystę. Praleidęs visą dieną ir vakarą ar tai laboratorijoj, ar tai anatomikume, ar prie ligonių lovos, Homero entuzijastas galėdavo pavesti mylimajam dainiui tiktai vėlyviausias nakties valandas. Tomis valandomis gimė antrasis tų pačių Homero poemų vertimas, nes pirmuoju, padarytu dar gimnazijoj, vertimu Ralys pasitenkinti negalėjo.

Baigęs studijas Ralys apsigyveno Jonavoj, kur netrukus įgijo visos apylinkės garbę ir meilę. Kilniam patrijotui buvo visai svetimas tas zoologiškas nacijonalizmas, kuris su neapykanta žiūri į svetimos tautos žmones; jisai neskyrė tarp savo ligonių lietuvio nuo lenko arba žydo, visiems lygiai nešdamas širdingą pagalbą jų negalavimuose.

Atėjo karas. Ralys buvo rusų priverstas apleisti Lietuvą. Nelaimingas atsitikimas norėjo, kad žūtų abiejų Ralio Homero vertimų rankraščiai. Grįžęs po karo į Lietuvą, jis vėl apsigyveno Jonavoj, vėl pradėjo sunkų gydytojo darbą. Jonaviečiai dažnai matydavo vėlyviausiomis nakties valandomis žiburį Ralio kambary: tai sugrįžęs vėlai nuo ligonių gydytojas sėdėdavo sulenkęs savo siaurą silpną krūtinę prie rankraščių apkrauto stalo ir rengė naują — trečiąjį iš eilės — Ilijados ir Odissejos vertimą.

1921 metais Švietimo Ministerija išleido Odissejos vertimą. To veikalo entuzijastiškas priėmimas Lietuvos visuomenėje

paskatino Ralį prie galutino Ilijados vertimo apdirbimo. Gal tas įtemptas darbas, surištas su vis didėjančiomis gydytojo pareigomis, prisidėjo prie to, kad ir taip jau silpna kilnaus filantropo sveikata galutinai atsisakė jam tarnauti.

Po labai trumpos ligos 1921 m. gruodžio 17 d. Ralys persiskyrė su šiuo pasauliu. Keletą dienų prieš mirtį jį aplankė p. Nasvytis. Nors ir smarki buvo žiema, tačiau Ralys rengėsi važiuoti pas ligonį į kaimą su lengvu rudeniniu paltu. P. Nasvytis atkreipė jo dėmesį į pavojų, gręsiantį jo sveikatai, bet į tą perspėjimą susilaukė tiktai atsakymo, kad mirtis ir gyvenimas esą jam visai lygūs ir todėl mirties nesą ko bijoti... Toks atsakymas kuklaus ir nuoširdaus žmogaus lūpose, kuris nepakęsdavo tuščių žodžių ir iškilmingų posakių, yra labai reikšmingas. Tiktai labai švarūs, labai aukštos sielos žmonės gali taip ramiai ir su tokiu dideliu pasitikėjimu žiūrėti į nežinomą ateitį.

Likimas, kuris niekuomet nebuvo perdaug palankus gyvam Raliui, žiauriai pasielgė ir su velionies dvasiniais palaikais. Ralys suspėjo perrašyti spaudai tiktai penkiolika pirmųjų Ilijados giesmių. Tiktai tas rankraštis mums užsiliko, o likusiųjų giesmių juodraščiai žuvo be jokių pėdsakų.

Geriausi Odissejos leidimai ir vertimai

1. Kritiški leidimai

Ludwich. Homeri carmina, rec. et selecta lectionis varietate instruxit. Odyssea. Vol. I—II. Lipsiae 1889—1901.

Van Leeuwen — Mendes da Costa. Id. Ed. II. Lugduni Batavorum 1898.

Monro et Allen. Homeri Opera. Vol. III et IV. Ed. II. Oxonii 1908.

2. Komentuoti leidimai

Vokiečių kalba: Ameis-Heinze-Cauer'io. Leipzig 1913 sq.

Prancūzų kalba: Pierron'o. 1875.

3. Geriausi vertimai

Prancūziškas: Lecont de Lisle'o 1866—1867 ir V. Bérard'o 1930.

Angliškas: Chapmann'o I leid. 1598—1616. ir Andrew Lang'o ir Butcher'io.

Vokiškas: Voss'o I leid. 1795.

Lenkiški: Siemienski'o ir Wittlin'o.

Rusiškas klasiškas Žukovskio vertimas.

VLADIMIRAS ŠILKARSKIS

HOMERAS IR ODISSEJA

Weil das epische Gedicht nicht die dramatische Einheit haben kann, weil man eine solche absolute Einheit in der Ilias und Odyssee nicht gerade nachweisen kann, vielmehr nach der neuern Idee sie noch für zerstückelter angibt, als sie sind, so soll das epische Gedicht keine Einheit haben, noch fordern, dass heisst, nach meiner Vorstellung; es soll aufhören ein Gedicht zu sein. Und das sollen reine Begriffe esin, denen doch selbst die Erfahrung, wenn man genau aufmerkt, widerspricht. Denn die Ilias und Odyssee, und wenn sie durch die Hände von Tausend Dichtern und Redakteurs gegangen wären, zeigen die gewalisame Tendenz der poetischen und kritischen Natur nach Einheit.

Goethe an Schiller 28.IV.1797.

Homeras ir Odisseja[1]

Kur ir kada gimė, gyveno ir sukūrė savo stebuklingąsias poemas didžiausias pasaulio poetas? Į tuos klausimus jau se- novė nieko tikro atsakyti negalėjo, nors ir gana anksti pradėjo juo domėtis: žinome, kad jau penktame amžiuje prieš Kristų S t e s i m b r o t a s iš Taso salos parašė traktatą „Apie Homero kilmę ir gyvenimą". Traktatas mums neišliko, bet iš vėlyvesnės labai plačios literatūros apie Homero gyvenimą mes galime spręsti, kad jau tyrinėtojas, parašęs veikalėlį, kurį įprasta lai- kyti pirmu naujo mokslo, literatūros istorijos pavyzdžiu, galėjo remtis vien tik gausiomis ir įvairiomis legendomis, anksti apsu- pusiomis dieviškojo dainiaus galvą.

Apie tų legendų gausumą liudija ginčai dėl poetų karaliaus kilmės. „Septyni miestai — skaitome vienoj senovės epigramoj (Anthol. Planud. IV, 297—298) — ginčijosi dėl Homero šven- tosios giminės".

I

Istorinį branduolį Homero žinovų dauguma yra linkusi ma- tyti tik legendose, surištose su Smirna, jonėnų kolonija Mažojoj Azijoj, ir su taip pat jonėnų apgyventomis Chijo ir Ijo salomis.

Apie S m i r n ą, kaip Homero gimimo vietą, kalba didysis graikų lirikas P i n d a r a s ir jau mūsų minėtas S t e s i m b r o- t a s iš T a s o.

Besiremdamas viena vieta homeriniame himne Delfų A p o l- l o n u i: „aklasis vyras gyvena Chije", kitas garsus graikų liri- kas, S i m o n i d a s, tvirtina, kad Homeras žymią savo gyve-

1) Pal. V. Šilkarskis, Homeras ir graikų epinė poezija. I ir II dalis (psl. 1—200).

nimo dalį praleidęs šitoj saloj. Dar istoriniais laikais Chije gy=veno Homeridų giminė, kuri laikė save dainiaus ainiais ir vertėsi jo giesmių recitacija, ir tai šiek tiek gali paremti S i m o n i d o hipotezę.

Pagaliau trečia legendų eilė piešia Homero mirtį ir laidotu=ves mažoj Ijo saloj.

Yra žymių Homero tyrinėtojų, kurie stengiasi sujungti šias tris legendas į vieną ir nustatyti jų istorinį pagrindą, sakydami, kad Homeras gimęs Smirnoj, gyvenęs Chije, o miręs Ijo saloj. Nieko daugiau be tos hipotezės su labai svyruojančiu pamatu Homero žinovams sukurti nepavyko. Kad Homeras buvo Jo=nijos sūnus, apie tai neginčijamą liudijimą suteikia mums jo kalba.

Apie l a i k ą, kada gyveno Homeras, antikinėse legendose nerandame jokių rimtų davinių: gana pasakyti, kad senovė, be=siremdama šiomis legendomis, buvo linkusi laikyti Homerą Tro=jos karo amžininku. Norėdami tad šiek tiek išsklaidyti miglą, apsupusią laikotarpį, kuriame gyveno mūsų poetas, mes netu=rime kito kelio, kaip kreiptis prie netiesioginių liudijimų, kuriuos surinko mums kruopštūs graikų literatūros ir bendros kultūros tyrinėjimai.

C r o i s e t, pvz., ištyrė Odissejos citacijas ir imitacijas se=niausiojo graikų liriko A r c h i l o c h o fragmentuose; Archi=lochas „žydėjo" septinto amžiaus vidury — taigi Odisseja ne=galėjo būti sukurta vėliau negu pirmoje septinto šimtmečio pu=sėj. Archeologas F. S t u d n i c z k a atkreipė dėmesį į vieną vietą Pausanijo veikale, kur aprašoma skrynutė, kurioj K i p s e l o motina išgelbėjo savo sūnelį. Skrynutė buvusi papuošta pa=veikslu N a u s i k a j o s su tarnaite ir mulais. Kadangi žinome, jog K i p s e l a s buvo nuo 657 m. pr. Kr. Korinto valdovu, tai ir P a u s a n i j o žinutė nustatanti tą patį terminą a n t e quem, kai ir C r o i s e t tyrinėjimai.

Žymiai sunkiau yra nustatyti terminum p o s t quem.

Palyginti tvirčiausią pamatą suteikia čia mums foinikiečių kultūrinės įtakos pėdsakai mūsų poemose. Foinikiečių santykiai su jonėnais prasideda devintame šimtmety. Ilijada ir ypač Odis=seja rodo, kad tais laikais, kada jos buvo sukurtos, tie santykiai

pasidarė jau gana glaudūs. Reikia tad manyti, kad mūsų poemos atsirado tarp 800 ir 650 metų pr. Kr.

II

Aštuonioliktojo amžiaus galo ir devynioliktojo pradžios romantikai, sužavėti Homero poezijos grožiu, laikė ją tobuliausia *liaudies kūrybos* išraiška. Dabar nėra nei vieno rimto tyrinėtojo, kurs neigtų, kad Homero poezija galėjo atsirasti tik po ištisų amžių istorinio graikų gyvenimo, ir kad jos nepalyginamas menas, kaip dangus nuo žemės, skiriasi nuo pirmykštės liaudies poezijos.

Kuriais gi keliais ėjo graikų ankstyvoji dvasinė kūryba, kol pasiekė savo aukščiausias viršūnes?

1.

Liaudies kūryboj nesunku atskirti du lobynu — prozinį ir poetinį.

Proziniame lobyne pirmoj vietoj reikia paminėti pastangas, stebinančias mus tiek savo naivumu, tiek lakumu, išspręsti žmonių giminės kilmės ir bendros pasaulį valdančių jėgų tvarkos klausimą. Iš tų pastangų gimsta pagaliau *kosmogoniniai mitai*.

Greta klausimo, iš kur mes esame kilę, anksti iškilo ir antras klausimas — *kur mes einame?* Pastangos tam klausimui išspręsti veda prie seniausiųjų žmonijos *eschataloginių* mitų kilimo.

Pirmykštis žmogus lengvai sujungdavo padavimus apie savo valdovų ir didvyrių žygius su veikimu dieviškųjų būtybių, kurių realumu jis, žinoma, nėkiek neabejojo. Tokiu būdu *sakmė apie herojus* anksti susilieja su *sakme apie dievus*, taip kad beveik neįmanoma pravesti tarp jų griežtos ribos. Heroinė sakmė tai svarbiausias epinės, tiek homerinės tiek prieš- ir pohomerinės poezijos šaltinis.

Tam pačiam lobynui priklauso įvairios tiek privataus tiek visuomeninio gyvenimo *taisyklės*. Dorovės nuostatai pirmykščio žmogaus būdavo išreiškiami vaizdžiu pasakų, *pasa-*

kėčių ir patarlių pavidalu. Taip pat kaip ir sakmė, pasaka įtraukdavo į savo ratą antgamtines galias, kurių veikimą liaudis jautė visose gyvenimo srityse.

Ši proziniame lobyne išlaikyta medžiaga, tai seniausias sluoksnis tos dirvos, iš kurios ir ant kurios išaugo graikų epinė poezija.

Daug amžių žmonės neturėjo kitos priemonės išlaikyti savo dvasiniams laimėjimams, kaip tik atmintį. Puikiausią paspirtį atmintis anksti rado ritme. Ritmika pasireiškia trimis formomis: ritmišku kūno judėjimu arba šokiais, moduliuotu garsu arba muzika, artikuliuotu žodžiu arba daina. Iš tų trijų pradų susidaro tai, ką didelis lenkų mokslininkas Tadas Zieliński vadina trilype chorėja.

Pirmas trilypės chorėjos pavidalas tai apeiginė chorėja. Šokiai, muzika ir dainos tarnauja čia dievybės garbinimui, pasireiškiančiam maldos formoj.

Antras pavidalas — tai darbo chorėja, kurioj šokius atstoja ritmiški paties darbo judėjimai. Dažnai su tam tikrais darbais, ypatingai lauko, jungėsi maldos visas žmogaus gyvenimo sritis globojantiems dievams: darbo dainos susiliedavo tokiu būdu su apeiginėmis giesmėmis.

Garbinimas dievo galybės ir maldavimai sujungti su viltimi, kad dievas juos patenkins, iš vienos pusės, ilga eilė švelnių ir niaurių, džiaugsmingų ir prislėgtų, rimtų ir pašaipių nuotaikų, išreikštų darbo dainose, iš antros — suteikia tiek apeiginei, tiek darbo chorėjai aiškiai lirinį pobūdį.

Toj lirikoj nesunku pastebėti ir tam tikrus epinės poezijos gemalus. Garbinant dievą, galima buvo apsakyti apie kokį nors jo galingą žygį arba stebuklingai suteiktą žmogui pagalbą; tuo būdu į apeiginę chorėją buvo įnešamas epinis elementas. Tas pats atsitikdavo ir darbo chorėjoj, kai darbininkas įjungdavo į savo dainą atsiminimą apie kokį nors svarbų ar šiaip sužadinusį jo vaizduotę įvykį.

2.

Pirmas sluoksnis dirvos, iš kurios sėmėsi sau gyvybines jėgas graikų epinė poezija, tai pirmykštė liaudies tiek prozinė,

tiek poetinė kūryba, kurios pamatinius bruožus mes ką tik stengėmės nupiešti. Tas sluoksnis galima rasti bene pas visas tautas.

Antrame sluoksnyje, kuris paliko pėdsakų Homero poemose, galima rasti kai kurių pradų, aiškiai liudijančių apie Kretos — Mikenų kultūros įtaką graikų ankstyvajai dvasinei plėtotei. Odinis skydas, bronziniai ginklai, jaučio ir liūto motyvai, kurie dažnai kartojasi Homero palyginimuose ir kurių prasmė buvo mums tamsi, kol Schliemann praėjusio šimtmečio antroje pusėje neiškasė Mikenuose ir Tirinte paveikslų su panašiais motyvais; skirtinga nuo vėlyvesnės jonėnų architektūros statyba, sužadėtinės pirkimas, kurio vietą užėmė Homero laikais kraitis, duodamas tėvo ištekančiai dukteriai — visi tie bruožai negali būti suprasti kitaip, kaip prileidžiant, kad jonėnų epikai, prie kurių priklausė Homeras, tęsė čia toliau tradicijos siūlą, kurio pradžios reikia ieškoti Mikenų laikuose.

Religijos srityje pasirodė, kad labai praplitę graikų žemėj Atenos, Heros, Afroditės ir Letos kultai yra kilę iš priešgraikiškų laikų. Apsupta liūtais dievų motina, kurią garbino atėniečiai, yra atvaizduota vienam žiedo antspaude, rastame Kretos sostinės Knosso iškasenose: archeologai mano, kad tas antspaudas buvo padarytas apie pusantro tūkstančio metų prieš Kristų.

Kad graikų pasiskolinimai iš „kretiečių" muzikos srityje buvo labai žymūs, rodo jų instrumentų pavadinimai, kurie, kaip forminga (kanklės), salpinga (trimitas), siringa (tošelė), gitara yra neabejotinai svetimos kilmės. Kad gitara ir fleita buvo vartojamos jau kretiečių, žinome iš vieno Kretoj atkasto sarkofago, ant kurio yra atvaizduoti abu instrumentai.

Kad trilypė — dainos, muzikos ir šokių — chorėja pasiekė aukšto išsiplėtojimo jau Kretos-Mikenų kultūros laikotarpy, įrodo tarp kitko legendos, išlaikytos mums graikų poetų. Homeras pasakoja, kad mitinis Kretos karaliaus Mino rūmų statytojas Daidalas įsteigė jo sostinėj Knosse karalaitei Ariadnei atskirą šokių salę. Delo salos gyventojai pasakojo vėl, kad jų mėgiamąjį „gervės šokį" pirmą kartą šoko didvyris Tesejus, klajodamas po Labirinto rūmus, iš kurių jis išsigelbėjo tik karalaitės siūlo pagalba.

Sunkiau, žinoma, buvo graikams pasiskolinti iš pavergtų Aigejaus jūros gyventojų ne tiktai muzikos instrumentų melodijas, bet ir žodžio meno formas, nes čia rimtą kliūtį sudarė kalba. Bet kaip vėliau tą kliūtį nugalėjo romėnai, perimdami graikų poezijos formas, ypač jų puikią ir be galo įvairią metriką, taip ir apie nugalėtojus graikus galima būtų su tam tikra teise pasakyti tą patį, ką Horacijus pasakė apie romėnus:

Graecia capta ferum victorem cepit et artis
intulit agresti Latio.

3.

Trečias sluoksnis dirvos, iš kurios ėmė sau maistą graikų epas, buvo ajoliška sakmė.

Ajolų arba achajų sakmė pasisavino ilgą eilę pradų tiek iš primityvios liaudies, tiek iš pavergtųjų kretiečių kūrybos. Svarbiausį vaidmenį betgi vaidina joje jų gimtojo krašto vaizdai ir padavimai, jų pačių sukurtos legendos, jų tautos praeities atsiminimai, jų didvyrių žygiai. Achajų pirmoj tėvynėj — Graikijos šiaurėje ir pietuose — randame daugumą vietų, įvykių ir herojų, apie kuriuos pasakoja mums Homero poemos, ypač Ilijada.

Seniausioji ajolų sakmė greičiausiai nieko nežinojo apie Trojos paėmimą ir sugriovimą, bet papasakojo tik apie savo vyriausiojo didvyrio Achillo nelaimingą žygį ir mirtį. Taip pat jo sujungimas su Agamemnonu ir kitais Trojos karo dalyviais įvyko gana vėlai. Ką tik sakėme, kad visus tuos dalyvius jungia tamprūs ryšiai su šiaurinės, vidurinės ir pietinės Graikijos kraštais, bet pačioj Graikijoj sakmė vargu ar bus jau surišusi juos vienus su kitais, tai įvyko žymiai vėlyvesniais laikais ajolų, o iš dalies gal net jonėnų kolonijose. Vieno tautinio epo asmenimis jie virto tik Jonijoj.

4.

Joniška sakmė, tai ketvirtas epinės dirvos sluoksnis, iš kurio jau betarpiškai išaugo Homero poezija.

Jonėnai sukūrė pirmiausia klasiškąjį eilėraštį, su kuriuo graikų epinė poezija jau niekuomet nebepersiskirs. Heksametras su

savo nepastovia cezūra dainuoti netinka — taigi jonėnai pakeitė senų dainų metrines formas tipingu sakomuoju (recituojamuoju) eilėraščiu. Žinoma, tai įvyko ne iš karto: tarp palaidų pirmykščių dainų ir Homero epopejos turime įsivaizduoti pereinamąjį laikotarpį, kur daina palengva užleidžia vietą recitavimui, dainius pameta kankles, kuriomis pritardavo savo dainoms, dabar jis ne kankles, bet lazdą, papuoštą lauro pluoštu, ima į rankas, ir ta lazda (rabdos) pasidaro jo veikimo simbolis: nuo jos vardo epinių poemų sakytojas ir gauną rapsodo vardą. Rapsodai, žinoma, pasinaudojo visais savo ajoliškų pirmatakų laimėjimais.

Kurdami naują menišką kalbą, jie įvedė jon daugybę senų ajoliškų formų. Jonėnų epinė kalba nesutampa nė su viena graikų tarme; paprastame gyvenime niekas jos niekuomet nevartojo. Jonėnų rapsodai su labai toli siekiančia meniška laisve vartoja tiek joniškas tiek ajoliškas formas, atsižvelgdami vien tik į skambumo ir metrikos reikalavimus. Nežiūrint į tokį savo dirbtinį pobūdį, jonėnų epo kalba turėjo didžiausios įtakos visoms graikų kalboms, kurios išplėtojo savo literatūrą: neatsižvelgiant į Homero epą, negalima todėl suprasti nei graikų lirikos, nei dramos, nei prozos. Nenuostabu, kad vėlyvesnės kartos vadino epinę kalbą „dievų kalba".

Ajolai kūrė greičiausiai tik atskiras dainas ir nejungė įvairių sakmių ir dainų į didesnius vienetus: jonėnų rapsodai dar gerokai prieš Homerą pradėjo jungti įvairiausias tiek ajolų tiek savo pačių sakmes į didesnes visumas. Sakmė apie karą prieš Troją, reikia manyti, anksti pasidarė vidurtaškiu, apie kurį pradėjo kristalizuotis įvairūs kiti pradai. Recituodami jonėnų aristokratų rūmuose savo epus ir norėdami jiems atsidėkoti už jų vaišingumą, rapsodai įtraukdavo į savo giesmes padavimus apie jų protėvių garbingus žygius — tie protėviai darėsi tokiu būdu garsiojo karo dalyviais, nors pirmykštė ajolų sakmė apie Trojos karą nieko apie juos nežinojo. Pavyzdžiui, Mileto karališkoji šeima laikė save Pilo Nelejidų giminės ainiais: rapsodai padarė Pilo karalių Nestorą daug prityrusiu išminčium, kurio patarimai vyriausiems achajų karžygiams, apgulusiems Troją, turėjo labai didelės reikšmės.

Kitus vėl didvyrius rapsodai įvesdavo kompozicijos ir įspū-

dingumo sumetimais. Susipykęs su vyriausiuoju vadu, Achillas nedalyvauja mūšiuose prieš trojėnus. Kad padarytų tų mūšių įspūdingą vaizdą, rapsodai turėjo įvesti į savo giesmes naujus galingus didvyrius: Achillo vietą užima Salamino karaliaus Te- lamono sūnus A j a n t a s ir argietis D i o m e d a s. Kad pa- matuotų žygį prieš Troją, jie jungia su padavimais apie tą karą Peloponneso sakmes apie H e l e n ą, P a r į ir M e n e l ą j ą, apie A g a m e m n o n ą ir K l i t a i m n e s t r ą.

Didžiausios reikšmės jonėnų rapsodams turėjo s a k m ė a p i e O d i s s e j ų. Ankstyvas tos sakmės pavidalas bus grei- čiausiai buvęs fantastiškas apsakymas apie narsaus jūreivio nuo- tykius tolimoj kelionėj. Jūreivio asmuo pradžioj nevaidino, tur būt, jokios rolės — tai buvo tik siūlas, ant kurio galima buvo nerti įvairius nuotykius. Nežinia kada, bet neabejojamai dar ankstyvais laikais, tas herojus gavo negraikišką vardą Olytteus, Olixes arba Ulixes, nežinia taip pat, kada jis tapo Itakės ka- ralium; viena tik aišku, kad tas didvyris nepriklausė iš pradžios jonėnų sakmei, bet buvo jos paimtas iš svetur. Bet kartą sutei- kus šitam didvyriui iškalbingą vardą „O d y s s e u s", t. y. vy- ras, ant kurio p y k s t a (odyssesthai = pykti) dievas (Poseido- nas), ir įvedus jį į savo ratą, jonėnų sakmė padarė iš jo tobu- liausią jonėnų didvyrio idealo įkūnijimą. Poseidono persekio- jamas, herojus parodo didžiausią ištvermingumą, gudrybę, su- manumą, kurių pagalba jis nugali visus, rodos, be išeities esan- čius sunkumus. Jo likimą jonėnų rapsodai atvaizduoja, kaip griežčiausią A g a m e m n o n o likimo priešingumą; po ilgų klajonių jisai grįžta namo, kur jo laukia ištikima jam žmona Penelopeja, ir nugali priešus, kurie norėjo ją suvilioti, tuo tarpu kai Agamemnonas randa savo namuose žmonos meilužį Ai- gistą, kuris, jos padedamas, nužudo nelaimingą karalių.

Jeigu Odissejus sugrįžo iš bendro su Agamemnonu žygio, tai jau jis turėjo dalyvauti ir mūšiuose prieš Troją. Labai žymios rolės tuose mūšiuose jonėnų epas jam neskiria, nes tai priešta- rautų jo būdui: Odissejus tai ne tiek narsus ir galingas „karo vyras", kiek „daug prityręs" išminčius ir patarėjas, nugalįs vi- sus pavojus ne tiek jėga, kiek gudrybe ir išradingumu. Juk jo sumanymu buvo pastatytas medinis arklys, kuris atvėrė Trojos vartus ir privedė prie „šventojo miesto" žlugimo. Taigi ne ga-

lingas „greitakojis“ didvyris, užsidegėlis ir užsispyrėlis Achillas, bet apsukrus, toli numatąs ir sumanus Odissejus davė achajams galutinę pergalę. Apie jonėnus galima būtų pasakyti tą pat, ką Platonas sako bendrai apie graikus, būtent, kad visa, ką jie ėmė iš svetimų tautų, mokėjo taip pakelti ir ištobulinti, kad naujam, kilniam pavidale beveik neįmanoma pažinti pirmykščių bruožų.

III

Daug dainių įvairiausiais būdais apdirbdavo ajolų ir jonėnų sakmių palikimą, kol pagaliau atsirado genijus, kuris sujungė ilgą eilę įspūdingiausių sakmės motyvų lyg apie ašį, apie vieną įvykį — Achillo rūstybę — ir tokiu būdu sukūrė visumą, kurios nepalyginamo meniško tobulumo ne tik nepralenkė, bet ir nepasiekė joks kitų tautų epas. Graikų poezijoj Ilijados autoriui nenusileidžia genijaus jėga vien tik Odissejos dainius, kuris mokėjo, koncentruodamas išblaškytus epinės poezijos pradus apie savo herojaus grįžimą į tėvynę, sukurti lygiai tobulą nemirtingą visumą. Stengsimės toliau įrodyti, kad tarp tų dviejų genijų yra vien tik amžiaus skirtumas: tas pats gyvas asmuo savo jaunystėj sukūrė Ilijadą, o savo senatvėj Odisseją. Bet ar iš viso kada nors gyveno *vienas* gyvas asmuo, kuris savo genijaus galybe sukūrė didžiausią epinės poezijos stebuklą? Ar tai nėra tik rinktinis vardas, už kurio pasislėpė ar tai kolektyvinė kūryba, ar ištisos kūrėjų eilės darbas?

Kad Ilijada buvo sukurta vieno nepalyginamo dainiaus, dėl to antikinėj senovėj nekilo nė mažiausių abejonių. Rimtų abejonių neiššaukė taipogi ir klausimas, ar tas pats dainius, kuris paliko graikams Ilijadą, buvo ir kitos garsiausios poemos — Odissejos — autorius?

Senovėje atsirado, tiesa, du filologai *Ksenonas* ir *Hellanikas*, kurie, kruopščiai rinkdami prieštaravimus tarp Ilijados ir Odissejos tiek kalbos, tiek turinio atžvilgiu, mėgino pakasti šį nesugriaunamą visos senovės įsitikinimą, bet žymiausias Aleksandrijos kritikas *Aristarchas* griežtai atmetė tuos bandymus, kaip keistą ir niekuo nepamatuotą „paradoksą“: skir-

tumai tarp Ilijados ir Odissejos, kuriuos iškėlė ką tik išvardintieji „choridzontai“ („skiriantieji“), esą lengvai galima išaiškinti, nesigriebiant dviejų Homerų paradokso, jeigu prileisime, kad pirmoji poema buvus sukurta dainiaus jaunystėj, antroji — jo senatvėj.

Iki septyniolikto amžiaus antros pusės niekas neabejojo, nei kad Homeras buvo gyvas asmuo, nei kad jis sukūrė abi epinės poezijos viršūnes.

Paskutiniųjų dviejų amžių moksle mes sutinkame ilgą eilę puolimų prieš visos senovės tvirčiausią įsitikinimą, kad Homeras buvo vienas gyvas asmuo, *vienas* niekieno nepralenktas poezijos milžinas.

Kai šitie puolimai, pasakyti daugiausia pirmaeilių mokslinių jėgų, atvėso, nepajėgdami padalinti Homero vieningos karalystės tarp tariamųjų „homeridų“, „skaldytojai“ nemažai stengėsi atskelti nuo jo valstybės bent Odisseją, palikdami jam viešpatauti tik Ilijados karalystėje. Senovinių „choridzontų“ bandymai buvo tokiu būdu atnaujinti devynioliktame ir dvidešimtam amžiuje ir rado nemaža karštų pritarėjų.

Sustokime tad prie dviejų klausimų, nes su jais tenka susidurti kiekvienam Homero skaitytojui:

1. Ar yra rimtas pamatas nuversti nuo epinės poezijos sosto jos pilnateisį valdovą ir padalinti jo neapmatomą karalystę tarp įvairių antraeilių kūrėjų?

2. Atmetus šią daugvaldystę, ar yra koks reikalas perskirti Homero poetinę valstybę į dvi dalis — Ilijadą ir Odisseją — ir antrai iš tų dalių ieškoti savarankaus valdovo?

1.

Homero skaldytojai labai ilgą laiką bandė savo jėgas įvairiausiais būdais karpydami senesnę poemą, Ilijadą. Su tais bandymais aš supažindinau mūsų skaitančią visuomenę įvade į Ilijadą (Homeras ir Ilijada) ir žymiai plačiau mano knygoj „Homeras ir graikų epinė poezija“. Čia aš norėčiau, nekartodamas to, kas buvo ten išdėstyta, mesti trumpą žvilgsnį į pagrindines sroves, į kurias išsiskirstė naujoji Ilijados kritika, nes pažvelgus į jas mums lengviau bus susidaryti sau aiškų viso analitinio darbo, pavesto Odissejai, vaizdą.

Pirmai srovei atstovauja griežčiausieji Ilijados skaldytojai Hédelin abbé d'Aubignac, F. A. Wolff ir Lachmann. Homeras yra jiems tik „redaktorius", kuris sujungė įvairias palaidas, jo pirmatakų nepriklausomai vieno nuo kito sukurtas, dainas į vieną išorinę visumą, nemokėdamas pašalinti ilgos eilės prieštaravimų tarp jos atskirų dalių. Tie prieštaravimai tai aštriausias ginklas skaldytojų rankose, ir reikia stebėtis, kiek sąmojaus mokslo ir analitinių gabumų buvo sunaudota Ilijados skaldytojų, kad būtų pagaliau iš vienos poemos, tartum iš mozaikos, išskirtos jos pripuolamai atsiradusios viena greta kitos dalys. Ilijados vienumos gynėjai (unitaristai) ironiškai pavadino skaldytojus „mažųjų dainų medžiotojais" (Kleinliedjäger). Tarp tų „medžiotojų" yra nemaža pirmųjų vokiečių filologų vardų. Prancūzų, anglų, lenkų ir rusų mokslininkus ta medžioklė traukdavo nepalyginamai mažiau, nors pirmasis pradėjęs šią iki mūsų laikų besitęsiančią medžioklę buvo prancūzas — abbatas iš Aubiganc'o.

Analitiniai skaldytojų nuopelnai yra neabejotini: be jų bandymų mes vargu ar prisiartintume prie priešhomerinės poezijos paslapties, vargu ar taip įsigilintume į Homero poetinę techniką ir išmoktume atskirti įvairius kultūrinės graikų plėtotės sluoksnius jo kūriny. Suskaldyti galingos Homero karalystės jiems visgi nepavyko. Jų pastangos įrodyti Ilijados kompiliatyviniam pobūdžiui sukėlė pasipriešinimą kitų tyrinėtojų, kurie giliai jautė nuostabią, jokių prieštaravimų nenustelbtą, vienumą ir todėl negalėjo sutikti su reikalu suskaldyti, vadinas, numarinti poemą, kuri kalba į mus, kaip vienas gyvas, vieno įkvėpimo pagimdytas ir išugdytas, kūrinys.

Bandymas tą vienumą gelbėti, o drauge išaiškinti neabejotinus prieštaravimus tarp atskirų Ilijados giesmių buvo vadinamoji „Pra-Ilijados" arba „praplatinimo teorija". Kaip jos atstovus paminėsime čionai tokias pirmaeiles moksliškas jėgas, kaip vokiečių Gottfried'ą Hermann'ą, Rohde ir E. Bethe anglų G. Grote'ą, lenkų — Tadą Zielińskį. Kad suprastume tiek Ilijados vienumą, tiek jos prieštaravimus, gana, tų mokslininkų nuomone, prileisti, kad vienas didelis poetas sukūręs Ilijados branduolį, būtent dainą apie Achillo rūstybę. Apie tą branduolį ilgainiui susikristalizavusi didelė

dalis dainų ir padavimų, surištų su garsiuoju Mikenų valdovų žygiu prieš Troją: jis vis traukęs prie savęs ir lyg želte žėlęs tiek giminiškomis, tiek visai nepriklausomomis dalimis. Tos dalys, žinoma, buvusios daugiau ar mažiau keičiamos ir taikomos tiek prie branduolio, tiek prie kitų anksčiau prisijusių dalių. Tas pritaikinimo darbas, atliktas dažniausiai antraeilių rapsodų, negalėjo būti perdaug tobulas — jis nepašalinęs daugumos prieštaravimų, kuriuos randa Ilijadoj atidesnė naujųjų laikų analizė.

Pra-Ilijados teorija neprieštarauja nei vidinei vienumai, nei atmeta individualaus genijaus kūrybos poemai kuriantis, tik taria tą individualų genijų sukūrus užuomazgą, prie kurios prisijo visokiausi atskiri eiliuoti gabalai, dažnai nė kiek tarp savęs nesurišti. Jei tokia hipotezė išaiškina kiek poemos plyšius ir prieštaravimus, tai vienuma, kuri viešpatauja galutinėj mūsų poemos formoj, nežiūrint į visus nenuoseklumus ir prieštaravimus, atrodančius lyg tai būtų atsitiktinės dėmės ant skaistaus ir harmoningo paveikslo, — tai ta vienuma vis tiek lieka nesuprantama ir verčia tyrinėtojus susimąstyti, ar senovė, kuri tarė vieną poetą visą Ilijadą sukūrus, tik nubraukdama vėlybesnius priedus ir priemaišas, nebuvo artimesnė prie teisybės, negu tie naujų laikų tyrinėtojai, kurie per medžius nematė girios.

Trečiosios srovės, kurią būtų galima pavadinti nuosaikiu unitarizmu, žymiausias atstovas yra mokslininkas, įnešęs į paskutinio šimtmečio klasikinę filologiją bene didžiausius įnašus — Wilamowitz — Moellendorff. Garsiam savo veikale „Ilijada ir Homeras" didysis antikinio pasaulio žinovas įveda mus į Graikų epikos pasaulį, kuris pasiekia savo išsiplėtojimo viršūnes aštuntame amžiuje.

Palaidų dainų laikotarpis tai jau tolima praeitis. Jau nebedainuojama, bet sakoma — recituojama. Kalba, eiliavimas, poezijos technika pasiekė labai aukšto tobulumo laipsnio. Kaip Fausto padavimas daug sykių mažesnių poetų buvo čiupinėjamas, kol pateko į Goethės rankas, taip ir Trojos kovų padavimai turėjo duoti medžiagos kurti ne vienam rapsodui ankstyvesnių prieš Homerą laikų: prieš didįjį Homero epą buvo ne vienas „mažojo epo" (Kleinepos) bandymas. Pagaliau tik didelės ir plačios poetinės koncepcijos kūrėjas, koncepcijos, ku-

rios pagrindais buvo sukurta Ilijada, davė žmonijai amžinai gy= vą veikalą, niekieno niekados nenustelbtą epinės poezijos pa= veikslą. Wilamowitz sutinka tokiu būdu su Ilijados „skaldyto= jais", pripažindamas, kad dar prieš Homerą daug dainių ap= dirbdavo įvairias temas ir motyvus, kuriuos Ilijada sujungė į vieną nuostabią visumą. Ilijados kūrėjas, naudodamasis savo pirmatakų įkvėpimo vaisiais, nevisur pastebėjęs ir išlyginęs jų nenuoseklumus ir prieštaravimus, bet tai dar neduodą mums tei= sės žiūrėti į jo kūrinį, kaip į mechanišką kompiliaciją, kurioj sudaryti jokio poetinio genijaus nebūtų reikėję.

Su tuo nepalyginamu meno genijum permažai skaitosi — Wilamowitzo nuomone — ir Pra=Ilijados teorija. Jis su= tinka, tiesa, su tos teorijos šalininkais, kad pirmykštis mūsų poe= mos branduolys buvęs daina apie Achillo rūstybę, tačiau mano, kad ne vien tik tas branduolys, bet ir nuostabi visuma, kuri aplink jį išsiplėtojo, buvo sukurta to paties poetinio genijaus. Tokiu būdu Wilamowitz grįžta prie unitaristinės teori= jos, suteikia jai tik nuosaikesnę formą, pripažindamas, kad ne visa Ilijada žinomoj mums formoj išėjo iš Homero rankų. Pa= ties dieviškojo dainiaus sukurta poema apėmusi maždaug du trečdaliu mūsų Ilijados. Vienas trečdalis tai vėlyvesniųjų rapso= dų kūrinys. Epinė kūryba nepranyko po Homero. Nuostabus pavyzdys traukė juo sekti, plėsti ir plėtoti jo turinį, o kadangi raštas Homero laikais ir per artimiausius amžius buvo tik ma= žai tevartojamas, ir graikų visuomenė tegalėjo su poema susipa= žinti apskritai tik išgirdus ją sakant, tai išsiplečia pirmykščiai apmatai, didesni ar mažesni pakeitimai ir priedai pereina nepa= stebėti ir lengvai su tekstu susilieja. Tam·vėlyvesniųjų dainių pridėtam trečdaly galima, didžiojo mokslininko nuomone, aiš= kiai atskirti keturis sluoksnius — kiekvienam iš jųjų pasireiškia savarankiška ir žymi poetinė individualybė. Be tų plačių priedų negalima, žinoma, nepastebėti visokių vėlyvesniųjų laikų įterpi= mų, kurie atrodo lyg visiškai nepritaikinti lopai dar niekur ne= prakiurusiuos rūbuos. Jų daugumą pastebėjo dar Aleksandrijos kritikai, bet tai nesukėlė jokių abejonių dėl Ilijados autoriaus. Mes turėjome mesti trumpą žvilgsnį į kelius, kuriais ėjo pasku= tiniųjų amžių Ilijados analizė, nes tie keliai turėjo labai dide= lės įtakos Odissejos kritinei a nalizei, kuri išsiplėtojo žymiai

vėliau, negu jos vyresniosios sesers analizė ir iš dalies todėl išvengė griežčiausių kraštutinimų.

2.

Dar Aristotelis pabrėžė žymiai didesnį, palyginus su Ilijada, Odissejos vieningumą. Pirmosios poemos pagrindinis motyvas — Achillo rūstybė viešpatauja tik pirmoj, tiesa, žymiai didesnėj jos daly iki to momento, kai Achillas išsiunčia Patroklą į kovą. Tolimesni įvykiai ir motyvai su tuo pamatiniu motyvu organiškai nėra surišti. Tuo tarpu visas Odissejos turinys beveik iki paties jos galo yra tampriais siūlais surištas su vienu motyvu — Odissejaus grižimu į tėvynę ir jo kerštu jaunikiams. Jaunesnioji Ilijados sesuo tokiu būdu žymiai daugiau artinasi prie organiškojo vienumo idealo.

Tas didesnis Odissejos vieningumas padarė, kad disekcionistų žirklės, kurios nieko nepaisydamos karpė įvairiausiais būdais Ilijadą į ilgą eilę „mažųjų dainų", su Odisseja elgėsi nepalyginamai atsargiau. Net ir griežčiausias disekcionizmas neišdrįso čia išskirti daugiau negu kelias pagrindines dalis vieton kelių dešimtų, į kurias d'Aubignac'o, Wolff'o ir Lachmann'o pasekėjai suskaldė Ilijadą, ir tos analizės vaisiai turi nepalyginamai didesnę ir pastovesnę mokslinę vertę, negu anie bandymai.

Pirmą tiesiog klasišką Odissejos analizę, kuria remiasi visi vėlyvesnieji tyrinėtojai, davė didelis vokiečių filologas Adolf Kirchhoff. Pirma savarankiška Odissejos dalimi Kirchhoff laiko poemą apie Odissejaus grįžimą į tėvynę (Nostas). Iš tos poemos mūsų Odissejoj išliko įžanginiai žodžiai (Prooemium) (I giesmės, Eil. 1—5)[1] ir Olimpiečių susirinkimas, nutarias, kad Hermejas Dzeuso vardu turi įsakyti Kalipsai atleisti Odissejų į tėvynę (Eil. 10—87). Tiek Helijo jaučių papiovimas, tiek Telemacho kelionė, ieškant jam žuvusio tėvo, buvę sujungta su „Nostu" vėlyvesniojo redaktoriaus.

---

[1] Eilutes nurodau toliau pagal originalą.

Senoji poema nuo dievų nutarimo perėjusi kartu su Hermeju tiesiog iš Olimpo į Kalipsos salą Ogigiją. Atsisveikinimas su Kalipsa, audra, naikinanti Odissejaus laivus, herojaus išsigelbėjimas ant fajakų salos kranto, susitikimas su Nausikaja, vaišės pas Alkinoją ir Aretę iki to momento, kai fajakų karalienė klausia Odissejų apie jo vardą ir kilmę (Giesmės V 43—VII 241) — visi tie epizodai sudarą pirmąją poemos apie Odissejaus grįžimą į tėvynę dalį.

Iš pirmykščio Nosto tęsinio, Kirchhoff'o nuomone, iš likę Odissejoj tik kai kurie epizodai: Odissejus bus čia greičiausiai apsakęs savo klajones tarp Iliono ir Scherijos, kovas su kikonais, nuotykį su lotofagais ir kiklopo Polifemo apakinimą. Paskutiniam epizodui pavesta Odissejoj ištisa giesmė. Poseidono — apakinto kiklopo tėvo — rūstybė sudaranti visos tolimesnės akcijos varytoją.

Senosios poemos dalį sudariusi ir Odissejos Nekija; tik scena su atgailininkais, Teiresijo perspėjimai dėl Helijo jaučių ir jo pranešimas apie jaunikius esą įnešti iš kitų nepriklausomų nuo Nosto šaltinių. Pirmykštė Nekija apėmusi tokiu būdu vienuoliktosios giesmės eilutes 25—50; 84—103; 114—563.

Savo pabaigoj Nostas apsakęs, kaip Odissejus buvo fajakų pervežtas į tėvynę ir kaip už tai vaišingus Scherijos gyventojus nubaudė Poseidonas (XIII 1—9; 13—184).

Poema apie Odissejaus grįžimą, kurio vidurtaškį sudarė Poseidono rūstybė tai, Kirchhoff'o nuomone, pirmasis Odissejos šaltinis. Antrasis paraleliai plaukiantis šaltinis tai pasakojimai apie Odissejaus klajones, kurias tačiau iššaukė ne Poseidono, o Helijo rūstybė. Iš šito antrojo šaltinio galutinis sakmės apie Odissejų redaktorius paėmęs medžiagą žymiausioms aštuntos, dešimtos ir dvyliktos giesmės dalims sukurti — čia jisai radęs poetiškai apdirbtas sakmes apie Ajolą, Laistrigonus, Kirkę, Sirenas, Skillą ir Charibdą ir t.t. Nuo pirmojo šaltinio antrasis šaltinis skiriąsis net savo forma — ten Odissejus pats kalba apie savo nuotykius, čia apie juos pasakoja giesmės autorius.

Trečiąjį savarankišką mūsų Odissejos šaltinį Kirchhoff mato Telemachijoj: ši giesmė prasideda liaudies susirin-

kimu Itakėj ir baigiasi Telemacho atsisveikinimu su Menelaju. (II—IV, 619 ir XV 56—281).

Pagaliau Kirchhoff išskiria iš mūsų Odissejos dar ir ketvirtą šaltinį. Jo kūrėjas duodąs senos poemos apie Odissejaus grįžimą tęsinį. Į tą audeklą ketvirtos versmės autorius įpynęs įvairių senesniųjų dainų eilę, kaip tai Odissejaus susitikimą su Eumaju (XIV giesmė), apysaką apie neištikimą ožkų ganytoją Melantiją, apie seną šunį Argą ir išdidų jaunikį Antinoją, metantį kėdelę į vargšą — svetį (XVII 204—491). Iš senesniųjų paskirų dainų esą perimtos kumštynės su elgeta Iru, scena, kur Eurikleja pažįsta savo poną, plaudama jam kojas, pagaliau lanko rungtynės dėl Penelopejos rankos.

Galutinę formą Odissejai davęs ne originalus kūrėjas, bet gabus redaktorius (Bearbeiter). Jisai pirmiausia sujungęs senąjį Nostą su Telemachija, o Telemachiją aprūpinęs nauju įvadu (I giesmė) ir nauja užbaiga (IV 625—847), rišančia Telemacho kelionę su santykiais Odissejaus namuose. Paskui „redaktorius" iš dviejų apysakų apie Odissejaus grįžimą padaręs vieną ir įdėjęs ją į paties herojaus lūpas ir pagaliau prie taip sudarytos visumos pridėjęs užbaigą (XXIII 297—XXIV 548). Kad ši užbaiga yra vėlyvas priedas prie mūsų poemos, pastebėję dar Aristofanas iš Bizantijos ir Aristarchas.

Kad disekcionistinė teorija, pritaikyta Odissejai, pasireiškė žymiai nuosaikesne forma, negu Ilijadai, esame jau pabrėžę.

Kovodamas su Kirchhoff'o disekcionizmu, žymus senovės istorikas Benediktus Niese sukūrė teoriją, kuri turi tam tikro panašumo su Gottfried'o Hermann'o sukurtąja Pra-Ilijados teorija. Pavadinsime ją Pra-Odissejos arba praplatinimo hipoteze.

Niese's nuomone, Kirchhoff'o konstruuotas Nostas niekuomet negalėjo sudaryti atskiros savarankiškos visumos, nes jam trūksta natūralios užbaigos: grįžtantis po ilgų klajonių vyras turėjęs būti pažintas savo žmonos, o Kirchhoff pažinimo sceną skiria į kitą šaltinį.

Odissejos branduolį sudaranti ilga eilė epizodų: prie jo priklausę Prooimion, kuriame tačiau buvo paminėta Helijo jau-

čių paskerdimas, kaip Odissejaus nelaimių priežastis, bet nebuvo paminėta Kalipsa.

Paskui Pra-Odisseja priėjusi tiesiog kartu su savo herojum į fajakų salą, kur jį vaišingai priėmę jos valdovai. Alkinojo rūmuose Odissejus apsakąs savo nuotykius pas kikonus, lotofagus, vėjų dievą Ajolą, pas laistrigonus ir Trinakijoj. Toliau buvę apsakyta, kaip fajakai nuvežė Odissejų į Itakę. Scena, kurioj Penelopeja pažįsta Odissejų, užbaigusi Pra-Odisseją.

Pra-Odissejoj jaunikiai nebuvę išžudyti grįžusio karaliaus: jie iš viso nevaidinę tos žymios rolės, kuri jiems priklauso mūsų Odissejoj. Odissejaus kerštas pasidarė būtinas tik po to, kai jų niekšiški darbai buvo plačiau nupiešti, o tai įvyko tik Telemachijoj, kurią nežinomas autorius prijungė prie pirmojo branduolio.

Įvedęs Telemachą ir paskyręs jaunikiams žymiai didesnį vaidmenį, jaunesnis dainius ar net dainiai sukūrė motyvą, apie kurį sukasi nupasakotų nuo tryliktos ligi dvidešimts trečios giesmės įvykių dauguma. Griežtas Odissejaus kerštas pasidaręs dabar neišvengiamas.

Tokiu būdu susikūrus, Niese's nuomone, antroji praplatinta Odisseja. Vėlyvesni dainiai įvedę naujus motyvus ir pridėję prie jos naujų epizodų eilę.

Tik dabar atsiradusi Kalipsa ir ilgas Odissejaus viešėjimas pas vylingą dievaitę. Tik dabar paėmusi Odissejų savo globon Atena ir Poseidono rūstybė pasidariusi vienu iš svarbiausių visos akcijos akstinu. Kai kurie gražiausi epizodai, pav., susitikimas mūsų herojaus su Nausikaja, priklausę ne branduoliui, bet vienam iš vėlyvesnių jo praplatinimų. Paskutinį praplatinimą sudarą Odissejaus apsilankymas numirėlių šaly ir paskutinė mūsų poemos giesmė.

Kirchhoff'o disekcionistinė teorija tvirtina, kad mūsų Odissejoj esą sujungti bent keturi šaltiniai, kurie pradžioj buvę nepriklausomi vienas nuo kito — Niese's „praplatinimo teorija" nustato vieną šaltinį, į kurį tačiau ilgainiui įplaukė įvairios kitos srovės, kad pagaliau sudarytų žinomą mums visumą.

Wilamowitz iš vienos pusės dar pagilina savo mo-

kytojo Kirchhoff'o analizę, rodydamas, kad net jo pri- imtuose keturiuose Odissejos šaltiniuose galima išskirti žymiai senesnes dalis; iš kitos pusės jisai randa taip pat kaip ir Ilijadoj tam tikrą Odissejos dalį, kuri buvo sukurta Mažojoj Azijoj vieno didelio menininko ir kurią galima pavadinti „senesne Odisseja" (die ältere Odyssee); ta senesnė poema sudaranti, jo nuomone, nuo penktos iki keturioliktos ir nuo šešioliktos iki devynioliktos giesmių žymiausias dalis: pasakojimai Alkinojo rūmuose, grįžimas į Itakę, apsilankymas pas Eumają ir kerštas jaunikiams — visi tie dalykai priklausę senajai poemai. Penelopeja neabejojamai pažinusi vyrą dar prieš kruviną kovą su jaunikiais.

Vėliau negu senesnė Odisseja, bet taip pat Mažojoj Azijoj, buvus sukurta Telemachija, kuri maždaug atitiko antrajai, trečiajai ir ketvirtajai mūsų Odissejos giesmėms.

Pagaliau trečia, sukurta jau pačioj Graikijoj, poema apėmė lanko bandymą, platų jaunikių išžudymo aprašymą ir visą Odissejos užbaigą, kurioj Penelopeja pažįsta herojų tik po jo kovos su jaunikiais.

Šitas tris poemas sujungęs į vieną visumą gyvenantis pačioj Graikijoj redaktorius; jam priklausanti pirmoji giesmė, kuri duoda lyg ekspoziciją visai poemai.

Vėlyvesnieji dainiai pridėję dar kai kuriuos naujus epizodus, pav., pomirtinę jaunikių kelionę į Hadą ir sceną su pasmerktomis sielomis mirties karalystėje: čia mes turime jau naujų religinių ir moralinių sąvokų ratą, kuris buvęs svetimas bendrai Homero pasauližvalgai.

IV

Tokie buvo keliai, kuriais žengė naujoji Homero kritika. Negalima neigti jos milžiniškų nuopelnų Homerui pažinti ir vis dėlto jokių galutinių rezultatų jai pasiekti nepavyko: jos išdavos turi tiktai problematišką pobūdį. Nieko tad nuostabaus, kad tarp žymiųjų Homero analitikų negalima nurodyti net dviejų mokslininkų, kurie sutiktų vienas su kitu, bent pagrindinėmis išvadomis, dėl Homero poemų kompozicijos, dėl senųjų jose sunaudotų dalių ir vėlyvesniųjų priedų.

1.

Prie savo išvadų Homero analitikai prieina pirmiausia tirdami visus nenuoseklumus ir prieštaravimus, kurie pasitaiko jo poemose. Kadaise Homero skaldytojai sukapojo jo kūrinį į keliasdešimts nepriklausomų, įvairių autorių sukurtų, „mažųjų dainų“. Ilgainiui graikų epinės poezijos tyrinėtojai darosi, kaip matėme, vis atsargesni. Tokių prieštaravimų, kurie tikrai jokiu būdu negalėjo išeiti iš vieno kūrėjo rankų, Ilijadoj ir Odissejoj yra palyginti nedaug.

Jeigu, sakysim, šešioliktoj Ilijados giesmėj (Eil. 36) Patroklas klausia Achillą, ar tai dievų nutarimas sulaiko jį nuo kovos, tai toks klausimas lūpose herojaus, kuris juk pats perdavė Briseidą Agamemnono heroldams, yra visai nesuprantamas. Diomedas pareiškia nenorįs kovoti su Glauku, jei jis esąs dievas. Tokį pareiškimą randame šeštojoj giesmėj, (Eil. 128), o kitose giesmėse Diomedas aršiai kovoja su Apollonu, Areju ir Afrodite ir net sužeidžia vylingą dievaitę. Jeigu net smulkiausios Ilijados dalys būtų sukurtos vieno poeto, tokie prieštaravimai būtų neįmanomi.

Čia iš tikrųjų mums nelieka kitos išeities, kaip prileisti, arba kad tokie dalykai buvę įterpti į tekstą vėlyvesniųjų rapsodų, arba kad Homeras radęs prieštaraujančius motyvus ir epizodus toj be galo turtingoj ir įvairioj medžiagoj, kurią jam suteikė graikų heroinė sakmė, ir surinkęs juos po vienu stogu, nepastebėjo jų nesuderinamumo. Juk nereikia užmiršti, kad poetinis genijus — tai yra gaivališka jėga, kuri veikia kūrėjo pasąmonės gelmėse, o nuoseklus apdirbimas ir pritaikymas vienų prie kitų paskirų jo įkvėpimo vaisių — tai daugiau sąmoningos minties ir kritiškų gabumų padaras. Toks priešingumas tarp gaivališko įkvėpimo ir sąmoningo minties darbo pasireiškia ne tik pas Homerą, bet ir pas visus didžiausius pasaulio poetus, net pas tuos, kurie gyveno aukščiausios intelektualinės kultūros laikais.

Tycho Wilamowitz ištyrė Sofoklo dramų techniką ir parodė, kad didysis tragikas įvesdavo beveik į kiekvieną dramą motyvus, nesuderintus ar net prieštaraujančius dramos prielaidoms. Motyvo įspūdingumas svėrė jam daugiau, negu griežtai nuosekli veikalo statyba.

Henselmann kruopščiai surinko ilgą prieštaravimų eilę Vergilijaus Eneidoj. Remiantis tais prieštaravimais galima būtų įrodinėti, kad romėnų epinės poezijos chef-d'oeuvre'as yra paprastas konglomeratas, įvairių autorių sukurtas.

Su kokiu triumfu suieškodavo disekcionistai Homero poemose visas vietas, kuriose nukauti anksčiau kariai vėl pasirodo karo lauke. Bernays atkreipė tyrinėtojų dėmesį, kad Ariosto poemoj „Orlando furioso" herojus Balastro XVIII 45 žūva kovoj, o XL 73 ir XLI 6 vėl gyvena.

Anglų mokslininkas I. W. Mackail pritaikė Homero disekcionistinės analizės metodus prie Miltono poemų ir priėjo išvados, kad remiantis tos analizės rezultatais galima drąsiai tvirtinti, jog Miltonas buvęs ar tai legendarinis asmuo, ar vien tik galutinis „redaktorius", kuris sujungęs senas anglų poemas į vieną mechanišką visumą.

Tie patys metodai buvo pritaikinti prie Goethes „Fausto" ir „Wilhelm'o Meisterio" ir davė panašius rezultatus. „Wilhelm Meisters Wanderjahre" yra laikomi naujoviško Europos romano šaltiniu — taigi tame šaltiny yra daugiau nenuoseklumų ir prieštaravimų, negu abiejose Homero poemose, paimtose kartu.

„Meisterį" Goethe rašė ilgus metus su didelėmis pertraukomis, bet gilų prieštaravimą galima rasti net tokiuose chef-d'euvre'uose, kurie buvo sukurti, palyginti labai trumpu laiku. Labai pamokinanti yra tuo atžvilgiu Zielińskio studija apie Mickevičiaus Gražiną ir dviejų lenkų mokslininkų — Pigonio ir Sinko's — pastabos apie nenuoseklumus ir prieštaravimus „Pone Tade".

Visos šitos analogijos rodo, kaip atsargiai reikia elgtis darant iš nenuoseklumų ir prieštaravimų, pastebėtų poezijos kūriniuose, išvadą, kad jie negalėjo išeiti iš vieno autoriaus rankų.

„Prieštaravimo metodas", tie aštriausi ginklai Homero skaldytojų rankose, negalėjo padalinti jo karalystės tarp antraeilių pretendentų. Kitus ginklus homeromachai mėgino nukalti, tirdami senąsias Homero kalbos, formos, ritmikos ypatybes ir tiek medžiaginės, tiek dvasinės kultūros vaizdą, kurį piešia mums Homeras.

2.

Senoviškos kalbos formos priklauso daugiausia ajolų tarmei. Fick, remdamasis ajoliškomis liekanomis, tarėsi galįs išskirti iš mūsų Odissejos jos seniausias, pradžioj nesurištas vienas su kita, dalis ir tuo būdu paremti Kirchhoff'o analizę.

Tolimesnieji tyrinėtojai, iš kurių čia pirmoj vietoj reikia paminėti K. Robert'ą ir F. Bechtel'į, norėjo toliau paremti tiek Kirchhoff'ą, tiek Fick'ą, išskirdami Homero poemose kultūros liekanas, priklausančias prie įvairių laikotarpių.

Tų darbų išdavos duotų „skaldytojams" į rankas tikrai nenugalimus ginklus, jei seniausios kalbos formos ir eiliavimo ypatybės visur griežtai atitiktų seniausias kultūros liekanas. Tada iš tikrųjų tiek Ilijadoj, tiek Odissejoj būtų galima neginčijamai išskirti senesnius ir jaunesnius sluoksnius, ir jų nesuderinamumas galutinai būtų palaidojęs Homerą.

Dieviškojo dainiaus laimei sujungti įvairių kultūrinių sluoksnių liekanų į tam tikras aiškias ir nuoseklias sistemas jo karpytojams nepavyko.

Homeras buvo ne metodiškas kultūros istorikas, griežtai skiriantis paskirus jos sluoksnius, bet poetas, kuris laisvai ir pilnomis rankomis sėmėsi iš visos nepermatomos sakmių medžiagos, nesirūpindamas tuo, kad paskiri bruožai ir vaizdai, kuriuos jis jungia savo dainose, buvo paimti tai iš seniausiųjų, prieš daug šimtmečių sukurtųjų, sakmių, tai iš vėlyvesniųjų epinių dainų, tai pagaliau betarpiškai iš tos aplinkumos, kurioj jis pats gyveno.

Sakysim, Homero herojų apsiginklavimas piešiamas dažniausiai pagal senovišką tradiciją, kuri susikūrė Mikenų laikotarpyje: Mikenų kultūros ratas vartojo ginklus, padarytus daugiausia iš bronzos; skydas buvo daromas dar iš odų — mūsų archaizuojantis dainius dažniausiai ir piešia šitą senovišką apsiginklavimą, bet ne sykį į jo giesmes įsiskverbia jo paties gyvenamojo laikotarpio vaizdai, jis mini geležinius ginklus, nieko nepaisydamas, kad geležis graikiškame pasauly atsirado tik Mikenų laikotarpio valstybėms žlugus.

Jeigu senoviškus ir naujoviškus kultūrinius bruožus sutinkame tose pačiose Homero poemų dalyse, kartais net tose pa-

čiose eilutėse, tai, aišku, kad visos pastangos suskirstyti tas dalis pagal senesniuosius ir jaunesniuosius kultūros sluoksnius yra tuščias darbas.

3.

Tą pat galime pasakyti ir apie išvadas, daromas iš kalbos ir eiliavimo įvairumo. K. Meister išsemiamai parodė, kad Homeras vartoja ajoliškas ir joniškas formas dažniausiai vien tik ritmikos sumetimais. Anksti, greičiausiai dar vieną kitą šimtmetį prieš Homerą, susikūrė dirbtinė kalba, kurią jau vartojo visi graikų epikai iki paties graikiškos kultūros žlugimo. Ta „dievų kalba" niekas niekuomet nesinaudojo kasdieniniame gyvenime. Pavyzdžiui, Homero laikotarpio jonėnai nevartojo atvirų veiksmažodžio su galūne — ao formų, o tiktai sutrauktines formas su galūne o. Bent ten, kur sutrauktinė forma netiko heksametrui, Homeras nieko nepaisydamas vartojo senovišką formą. Taigi iš jo kalbos ir eiliavimo senoviškų pradų sunku daryti bet kokias išvadas dėl laikų, kada buvo sukurtos tos ar kitos jo poemų dalys.

V

Homero kritikams nepavyko padalinti Ilijados tarp antraeilių tariamųjų jos kūrėjo pirmatakų. Bergždžios pagaliau pasirodė panašios pastangos ir Odissejos atžvilgiu. Bet ar tie du, daugeliu atžvilgių skirtingi, kraštai turi vieną valdovą? Ar nepavyktų pagaliau įrodyti, kad tie du epinės poezijos kraštu gyvena tiek skirtingą gyvenimą, kad jų negalįs valdyti vienas, kad ir toks galingas kaip Homeras, valdovas?

1.

Jau minėjome, kad tą klausimą pastatė antikinio pasaulio sutemose ir atsakė į jį neigiamai vadinamieji „choridzontai" Ksenonas ir Hellanikas. Atmestas žymiausiojo Aleksandrijos filologo Aristarcho „choridzontų" „paradoksas", kaip jį pavadino garsusis Homero komentatorius, buvo atnaujintas

tik naujosios Homero kritikos. Kad tiek Ilijados tiek Odissejos skaldytojams negalėjo net kilti klausimo apie vieną abiejų poemų autorių, savaime aišku, bet ir tarp karščiausių priešų pažiūros, skaldančios Ilijadą ir Odiseją į nepriklausomas savo kilmėj dalis, atsirado svyravimų, ar abi poemos išėjo iš vieno kūrėjo rankų. Sakysim lenkų mokslininkas Sinko, kuris ilgai įvairiuose savo veikaluose gynė vieną abiejų poemų autorių, pagaliau savo plačioj „Graikų literatūros istorijoj" pasisakė už du autorius. Sinko's pavyzdys yra tačiau išimtis. Apskritai, ne nuo vieno Homero prie dviejų garsiųjų poemų autorių pereina graikų epinės poezijos tyrinėtojai, bet nuo daugelio antraeilių „homeridų" prie dviejų skirtingų Ilijados ir Odissejos kūrėjų: „du Homerai" tai lyg paskutinieji apkasai, už kurių pasislėpė Homero skaldytojai.

Kokius gi ginklus vartoja tų apkasų gynėjai? Jie nekreipia dėmesio į visą daugybę bendrų ypatybių abiejose poemose ir su didžiausiu įnirtimu iškelia visus skirtumus tarp jųjų. Meskime bent trumpą žvilgsnį į bendrąsias, o paskui į skirtingąsias ypatybes.

Kalba, stilius, eiliavimas yra ta pati abiejose poemose. Net kruopščiausieji stilometriniai tyrinėjimai nesugeba nustatyti tarp jų pagrindinių skirtumų. Čia tik pora pavyzdžių.

Homeras, pav., tik retai vartoja abstrakčius daiktavardžius. M. Croiset suskaitė tokius daiktavardžius su galūnėmis — ie, syne, tys—ir rado, kad Ilijadoj jų yra tik 58, o Odissejoj—81.

Croiset manė radęs čionai pagrindinį skirtumą tarp Ilijados ir Odissejos. Deja, šią išvadą greit sugriovė J. Scott, jis iš naujo suskaitė visus tos rūšies žodžius ir rado, kad jų esama Ilijadoj 79, t. y. beveik tiek pat, kiek ir Odissejoj.

Daug domėjosi tyrinėtojai priešhomerine metrika — Zieliński net sukūrė įdomią teoriją apie heksametro pirmataką — tos senosios metrikos pėdsakų, aišku, turėtų būti ypač daug Ilijadoj. Tos apriorinės prielaidos nepatvirtino Hoerenz'o tyrinėjimai: pasirodė, kad senoviško metro liekanos išblaškytos per visas abiejų poemų dalis; jos sudaro vieną iš homerinio dialekto ypatybių ir rodo dar sykį, kad visos pastangos rasti stiliaus kalbos ir eiliavimo srity pagrindinių skirtumų tarp Ilijados ir Odissejos nueina niekais.

2.

Ar gali mums naujoviški choridzontai nurodyti visų amžių ir tautų literatūroj nors vieną pavyzdį, kad du genijai, užėmę dvi aukščiausias poezijos viršūnes kurtų ta pačia kalba, tuo pačiu stilium, tomis pačiomis eiliavimo priemonėmis? Ir kaip galima išaiškinti, kad mums neišliko nei *vardo* antro didžiausio graikų epiko? Dauguma tautų turi iš viso tik *vieną* poezijos milžiną, ir negali kilti jokių svyravimų, kad jam ir tik jam priklauso tarp jo tautos poetų karališkas sostas. Ar, sakysim, romėnai turėjo epiką, lygų *Vergilijui*? Ar italai gali didžiuotis antru poetiniu genijum, lygiu *Dantei*? Ar Anglijoj kūrė antras *Shakespeare*? Ar visoj vokiečių literatūroj yra nors vienas poetas, kuris bent iš tolo galėtų lygintis su *Goethe*? O *Puškin*? Ar tas meno milžinas, kuris savo poezijoj įkūnijo graikiško nuoširdumo, paprastumo ir harmoningumo idealą su tokiu tobulumu, lyg jis būtų sėmęs įkvėpimą tiesiog iš šventosios Hippokrėnės versmės, paliko nors vieną įpėdinį, kuris galėtų valdyti visą jo neapmatomą dvasios karalystę? *Tiutčev*, *Lermontov*, *Fet*? Vis dideli menininkai — betgi koks atstumas skiria juos nuo rusų poezijos Homero?

Kaip išimtį galima, rasit, būtų nurodyti didžiausius prancūzų ir lenkų poezijos atstovus, kurie gyveno tam pačiam laikotarpy ir pasiekė tų pačių kūrybos viršūnių: sunku iš tikrųjų pasakyti, kas buvo didesnis poetas — *Corneille* ar *Racine*, *Mickevičius* ar *Słowacki*?

Čia, vadinas, mes lyg ir turime analogiją su tariamai dviem graikų epo kūrėjais. Bet ši analogija atkrinta tuojau, kai tik mes atkreipiame dėmesį į didžiuosius *skirtumus* tiek tarp prancūzų, tiek tarp lenkų poezijos viršūnių.

Manau, kad nė vienam atidžiam *Mickevičiaus* skaitytojui, perskaičiusiam jo raštuose pirmą pasitaikiusį puslapį, nekils abejonių, ar tas eiles kartais nėra parašęs Słowacki. Pakanka taip pat išgirsti viena „Karaliaus-Dvasios“ arba „Beniovski'o“ strofa, kad drąsiai tvirtintum — tas eiles galėjo sukurti tik *Słowacki*.

Jeigu tad Odisseją būtų sukūręs *kitas* autorius, tai būtų vienintelis visuotinės literatūros istorijoj atsitikimas, arba, pa-

sakykime tiksliau, vienintelė nesąmonė, kad du tiktai vienas su kitu ir su nieku daugiau nepalyginami genijai vartotų tą pačią kalbą, vadovautųsi ta pačia poetine technika. Tokiai galimybei prieštarauja viskas, ką mes žinome apie poetinės kūrybos paslaptį. Juk kiekvienas didelis poetas kuria savo kalbą, savo vaizdus, savo stilių, savo meno taisykles ir tik jiems pasiduoda. Kaip gi galėjo Odissejos autorius taip vergiškai perimti iš Iliono dainiaus visas jo meniškas priemones, kad ir kruopščiausioji analizė, kurios neatbaido net retų mūsų poemose abstrakčių daiktavardžių skaitymas, nesugebėjo nustatyti Odissejoj aiškių atskiros poetinės individualybės apsireiškimų. Juk jeigu mūsų poemas būtų sukūrę atskiri dainiai, tai tada Racine būtų galėjęs rašyti „Cid'o" ir „Cinna'os", o Słowacki „Vėlinių" ir „Pono Tado" stilium.

3.

Naujoviniai choridzontai nurodo, kad Odissejos kompozicija yra vieningesnė, poetinė technika — tobulesnė. Tą didesnį poemos apie Odissejų techninį tobulumą gerai matė dar Aristotelis, bet tai nesukėlė jam abejonių, ar kartais ne du genijai sukūrė mūsų poemas. Juk tuos skirtumus lengva išaiškinti, priimant domėn, kad Odisseja buvo sukurta žymiai vėliau negu Ilijada: tas pats dainius, kuris savo jaunystėj parašė Ilijono dainą, savo senatvėj puikiausiai galėjo sukurti poemą apie Odissejaus grįžimą į tėvynę. Pirmam kūriny yra daugiau jauno gaivališko įkvėpimo, antroj — sąmoningo meno, kuris reikalauja ilgo vystymosi ir lavinimosi. Būtų visai neįmanomas dalykas, kad didžiausias pasauly poetinis genijus neugdytų ir netobulintų savo dieviškojo meno, bet per visą savo, greičiausiai labai ilgą gyvenimą, paliktų tam laipsny, kurį buvo pasiekęs savo jaunystėj.

Skirtumai tarp Odissejos ir Ilijados yra nepalyginamai mažesni, negu, sakysim, tarp Platono „Apologijos" ir „Respublikos", tarp Goethe's „Ifigenijos" ir „Fausto", tarp Mickevičiaus „Gražinos" ir „Pono Tado", tarp Słowackio „Šveicarijoj" ir „Karaliaus-Dvasios", tarp Puškino „Ruslano" ir „Eugenijaus Oniegino". Yra visai nesunku,

pabrėžiant tuos skirtumus, prieiti visų tų genijų atžvilgiu prie „homeriškų', t. y. tokių rezultatų, iš kurių, žinoma, galima tiktai „homeriškai" juoktis.

Amžius, kuriame rašė Homeras savo jaunesniąją poemą, išaiškina puikiausiai ir visus skirtumus tarp Ilijados ir Odissejos religijos ir bendros pasauližvalgos srityje. Suprantamas dalykas, savo senatvėje žmogus kitaip žiūri į pasaulį, negu jaunystėj, kad visos jo religinės ir moralinės sąvokos išsivysto ir subręsta. Pagilinta Odissejos religinė ir moralinė sąmonė tai joks įrodymas prieš abiejų poemų kūrėjų t a p a t y b ę.

„W o l f f, — sako G o e t h e E c k e r m a n n' u i. — sunaikino Homerą, bet jo poemoms jis nieko negalėjo padaryti, nes jos turi stebuklingą Valhallos herojų jėgą: iš ryto jie sukapojami į gabalėlius, o pietums jie atsisėda sveiki ir tvirti prie stalo". Ką tik nujautė didžiausias vokiečių tautos genijus, tai pagaliau puikiausiai patvirtino po ilgų klajonių ir svyravimų mokslas. Kad ir kažin kaip smarkiai atkakliai skaldysi poemas, jos vis tiek tuoj vėl susijungs ir suaugs į vieną gyvą stebuklingai gražią ir nemirtingą visumą — jų nemirtingumo paslaptis glūdi jų kūrėjo — v i e n o kūrėjo — sieloj.

VI

Čia mes galime baigti mūsų naujosios Homero kritikos apžvalgą. Prabėgome iš pradžių kelius, kuriais ji vystėsi, ir matėme, kad, nustatydami visą daugybę anksčiau nepastebėtų graikų epinės poezijos ypatybių ir tuo būdu pagilindami jos supratimą, Homero analitikai turėjo vis siaurinti savo pirmykščius užsimojimus ir nusilenkti pagaliau prieš individualų poetinį genijų, kuris, plačiai naudodamasis visais graikų tautinės sakmės turtais, sukrautais jo pirmatakų, sukūrė pastatą, kurio du su viršum šimtmečiai atidžiausio ir atkakliausio analitinio darbo nepajėgė suskaldyti į nepriklausomas dalis, nes visos jo pagrindinės dalys — tai v i e n o genijaus, v i e n o įkvėpimo kūrinys.

Po trumpos istorinės apžvalgos mes sustojome ties svarbiausiais Homero kritikos metodais ir stengėmės parodyti, kad tie metodai rėmėsi prielaidomis, kurios galėjo būti laikomos ne-

abejotinomis tik tol, kol pačios nebuvo perkeltos į platesnį lauką ir ten nuodugniai ištirtos. Nenuoseklumų metodu analitikai ga= lėjo naudotis tik tol, kol tas metodas nebuvo taikomas vėly= vesniems poezijos veikalams, išėjusiems neabejotinai iš v i e n ų rankų: čia jis davė homeriškus, vadinas, humoristinius rezulta= tus. Tyrimas senoviškųjų liekanų kalbos, metrikos ir pagaliau dvasinės ir medžiaginės kultūros srityje tik tol galėjo žadinti viltis kadp rivesiąs prie rimtų moksliškų išvadų, kol nebuvo parodyta, kad Homeras naudojasi tomis liekanomis visai taip pat, kaip tapytojas įvairiais dažais, kurie guli ant jo palėtės — jis suvartoja juos savo paveiksluose, niekuo nesirūpindamas, iš kokių praeities sluoksnių jie yra paimti.

Taigi su Homero analitikais mes galime atsisveikinti su tais pačiais jausmais, kuriuos taip gražiai išreiškė didžiausias naujųjų laikų poetas, kai po tam tikrų svyravimų dėl teorijos, kuri jo laikais W o l f f' o dėka sujaudino visą vokiečių šviesuo= menę, jisai atgavo pagaliau v i e n ą amžinai jaunąjį dainių.

Scharfsinnig — sako G o e t h e, kreipdamasis į W o l f f' o pasekėjus —

Scharfsinnig habt ihr, wie ihr seid,
Von aller Verehrung uns befreit,
Und wir bekannten überfrei,
Dass Ilias nur ein Flickwerk sei.

Mög unser Abfall nieman kränken;
Denn Jugend weiss uns zu entzünden,
Dass wir ihn lieber als Ganzes denken,
Als Ganzes freudig ihn empfinden.

Priedas.

Graikų seniausios istorijos svarbiausios datos

III tūkstantmečio pr. Kr. galas:
Graikai (Jonenai) pasirodo Balkanų pusiasaly.

II tūkstantmečio pr. Kr. pirmieji amžiai:
Achajų banga užlieja Graikijos sričių daugumą.

1700—1400 Kretos kultūros viršūnė ir jos galingiausia įtaka Graikijai.

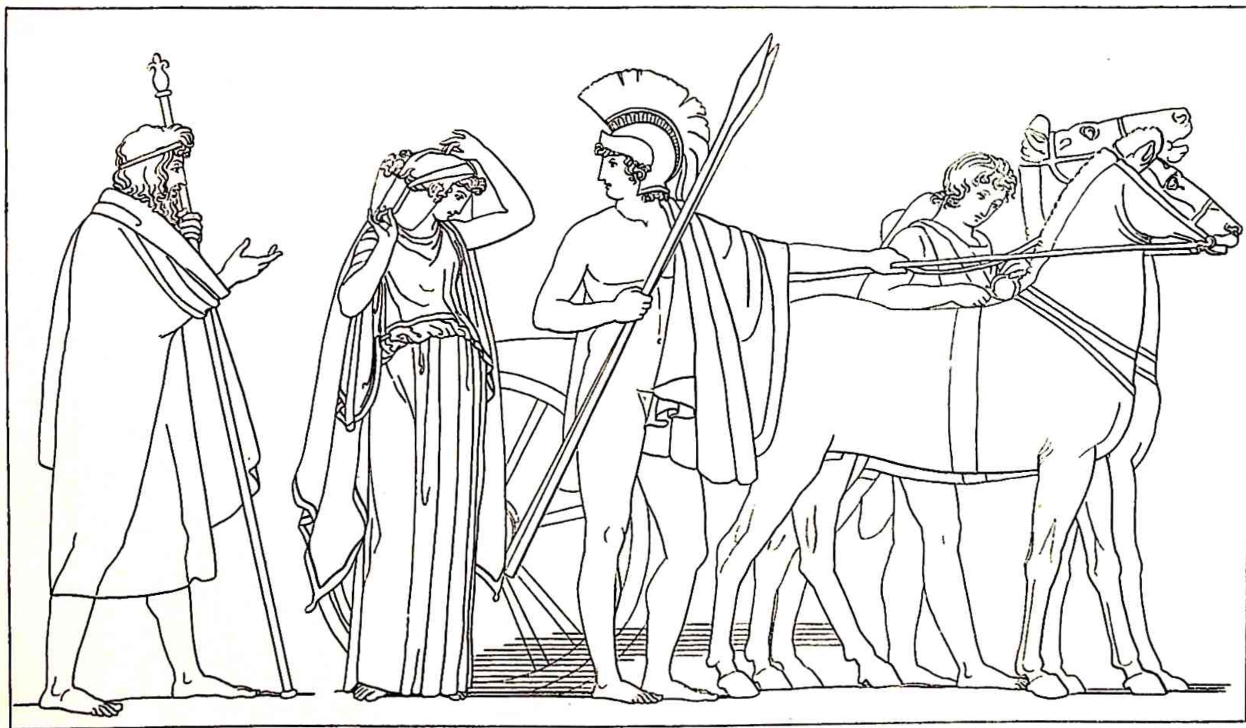
Apie 1400 Achajų kunigaikščiai pavergia Kretą. Mikenų kultūros aukščiausias išsiplėtojimas.

Apie 1200 Pirmosios graikų kolonizacijos M. Azijoj pradžia.

Apie 1000 Dorenų įsiveržimas į Peloponnesą. Mikenų kultūros sunaikinimas sausumos Graikijoj. Jos liekanos, tarp kurių buvo ir epinės poezijos pradai, išsigelbi Mažosios Azijos ajolų ir jonenų kolonijose.

Pirmoji pirmojo tūkstantmečio didžioji dalis: Graikų Viduramžis.

800—650 Homero poemų atsiradimas.



Jaunavedžiai Odissejus ir Penelopeja atsisveikina su jos tėvu Ikariju.

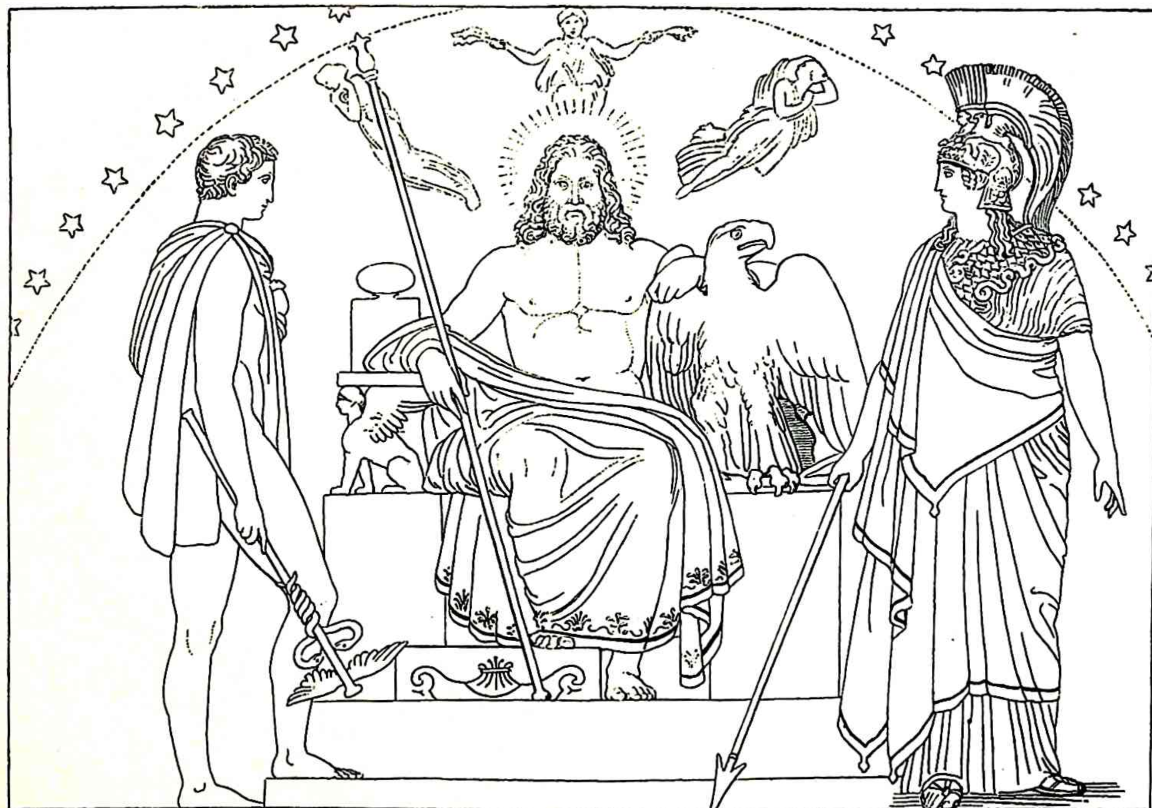
Pirmoji giesmė (α)

Dievų pasitarimas. Atena pastiprina Telemachą

Vyrą pagarbinki, Mūza, prityrusį vargo didžiausio,
Ilgąmet jūroje vargusį, šventąją Troją sugriovus.
Daugio žmonių jisai matė tvirtoves ir būdą pažino,
Daugel jis jūroj' nelaimių prityrė ir skausmo širdingo,
Gelbėdams savo gyvybę ir savo draugų pagrįžimą.
Bet gi, vienok, neįstengė jis jųjų išgelbėti, vargšas:
Patys, savu kvailumu, užsitraukė jie pragaištį baisią.
Bepročiai! Saulės aukščiausio dievaičio jie jaučius papjovė
Sau prasmaitinti, o Saulius jiems atėmė dieną grįžimo . . .
Taigi nuo šičia, o, Dzeuso dukter, tu pradėk mums dainuoti.
Tąkart visi jau, kurie prapulties savo buvo išvengę,
Buvo namie, jau nuo karo ir jūrių nelaimių pabėgę.
Jis tiktai vienas, grįžimo ir savo žmonos išsiilgęs,
Prievarta laikomas buvo Kalipsos, gražiosios dievaitės,
Rūmuose, dailiai uolose iškaltuose: deivė jį geidė
Sau palaikyti už vyrą. Vienok kad suėjo, beplaukiant
Laikui, tie metai, kuriuose dievų buvo lemta jam grįžti
Savo Itakėn, nė tuomet jisai neišvengė nelaimių,
Nors jau būdamas tarpe savųjų. Visi jo dievai tad
Lygiai gailėjo, tik ne Poseidonas: tasai nepaliaudamas pyko
Ant Odisejaus didvyrio, kol tik jis namon nesugrįžo.
Bet Poseidonas nuvykęs tad buvo į tolimą kraštą
Aitiopų, kraštutinių gyventojų žemės, kur yra
Viena dalis — ten, kur užteka saulė, antroji — kur leidžias.
Teikėsi ten jis priimti avių hekatombas ir jaučių;
Linksmas sėdėjo su užganu, laimindams vyrų tų auką
Dzeuso galingo namuose tuotarpu dievai susirinko.
Tarpe jų pirmas prabilo dievų ir žmonių visų tėvas.

Dvasioje savo atsiminė jis sau žuvimą Aigisto.
Užmušė jį neseniai garsus Agamemnonidas Orestas.
Tai prisiminęs, pradėjo dievams amžiniemsiems sakyti:
„Dejos! Dabar vis dievus mirtingieji bekaltina žmonės:
Sako, nuo mūsų jų visos nelaimės pareiną, o patys
Vien tik per savo paikumą užtraukia ant savęs nelaimes.
Štai, nors Aigistas: prieš mūsų įsakymą žmoną Atreido
Geidė paimti, o patį jį, grįžus iš karo, nužudė.
Pats gi žinojo pražūsiąs už tai, jam gi pranešta buvo:
Hermiją*) siuntėme jam mes akyląjį Argžudį veiklų.
Liepėm Atreido neliesti, nė jojo žmonos nesisavint,
Nes iš Oresto sulauktų sau keršto už mirtį Atreido,
Kaip tik tasai paaugėjęs po tėvui ims žemės ieškoti.
Taip jam Hermejas pasakė, vienok to Aigistas į širdį
Sau nesidėjo, nors, gera norėdams, Hermejas jam sakė.
Štai, jis dabar už tai visa sunkiausiai turėjo atlygint".
Jam atsakydama, tarė dievaitė šviesakė Atena:
„Tėve visų mūs', Kronide, pasaulio aukščiausias valdove!
Taigi teisingas tokiam atatiko žuvimas: tegul sau
Žūna visi tokiu būdu, kurie tokį piktą padaro.
Mano gi širdis vis plyšta dėliai Odisejaus protingo,
Vargšo, kurs kenčia toli nuo savųjų baisiausias nelaimes
Jūrių apsemtoj saloje, pačiam viduryj' vandenyno.
Miško prižėlus sala, ten gražus yra rūmas dievaitės,
Pikto Atlanto dukters, kuris jūrių gelmes visas žino,
Laiko jisai ant pečių tuos didžiuosius stulpus, kurie dangų
Skiria nuo žemės. Tai jojo duktė Odisejų prieš norą
Turi pagavus. Nors verkiantį, stengias prikalbint dėl meilės
Savo Itakę užmiršti. Vienok Odisejus bevelij',
Dūmą tėvynės pamatęs, numirti, neg šičia palikti...
Jau gi tai tavo širdis maloni neužjaustų jo vargo?
Ar gi tai tau Odisejus Argejų laivyne nedarė
Trojoj' plačioje aukų, kad ir tu vis dar rūstauji, Dzeusai"?
Jai debesų varinėtojas Dzeusas atsakė, tarydams:
„Mano vaike! Kas do žodis per tvorą dantų tau išspruko?
Kaip tai galėč' dievui lygų aš vyrą užmiršt Odisejų,

*) Hermeją.



1. Atena, Dzeusas, Hermejas (psl. 3)

Savo protu kurs dievaičiams prilygsta, aukų gi be skaičiaus
Yra paaukavęs dievams, šio dangaus amžiniesiems valdovams?
Tik Poseidonas, kratytojas žemės, neliaudamas pyksta
Vis už Kiklopą, kuriam Odisejus išsvilino akį,
Lygų dievams Polifemą, kuriojo galybė didesnė
Yr už Kiklopų visų. Jam Toosa pagimdė jį nimfė,
Forkino seno duktė, vadinamojo jūrių seniūno.
Ją Poseidonas užėjo po žemėmis, urve, uolose.
Štai, Poseidonas, kratytojas žemės, dėlko Odisejų,
Nors ir negal nužudyti, bet grįžti tėvynėn neleidžia.
Mes gi dabar vėl iš naujo dalyką tą visą aptarsim,
Kaip jam sugrįžus? Turės Poseidonas piktumą užmiršti:
Vienas gi jis negalės prieš visų mūsų norą ką veikti".
Jam atsakydama, tarė dievaitė šviesakė Atena:
„Tėve visų mūs', Kronide, pasaulio aukščiausias valdove,
Jeigu dabar jau visi laimingieji dievai čion sutinkam
Leisti sugrįžt protingam Odisejui į savo tėvynę,
Reiktų tuojau mums ir Hermiją*), veiklųjį Argžudį, siųsti
Ogigijos tolimojon salon, kad jis nimfei gražplaukei
Mūsų nemainomą valią praneštų, jog tur Odisejus
Grįžti į savo tėvynę. O aš į Itakę nuskrisiu;
Sūnui jo noriu pastiprinti dvasią, idant jis sušauktų
Sueigon savo Achajus plaukais garbiniuotais ir griežtai
Motinos savo godiems jaunikaičiams namų atsakytų:
Skerdžia ir ėda be skaičiaus mažus ir didžius galvijus jo.
Noriu dar jį aš nusiųsti į Spartą ir Pilą smiltingą:
Ten tegul jis pasteirauja dėl mylimo tėvo grįžimo.
Gal ką išgirs, o tuo tarpu žmonėse garbės sau įgys jis".
Taip pakalbėjus, parišo po kojų gražiausias papėdžias.
Jos iš ambrozijos buvo darytos ir aukso ir lengvai
Nešdavo ją vandenyno viršum ir per žemės platybes.
Rankon pasiėmė ietį galingą, su aštriojo vario galūne,
Tvirtą ir ilgą ir sunkią, kuriąja malšina eiles ji
Vyrų herojų, kuomet užsirūstin' galinga tėvainė.
Leidos jinai nuo Olimpo viršūnės ir skrido, kaip paukštis.
Tuoj' atsidūrė Itakėj', namų Odisejaus prieš angą,

*) Hermeją.

Seno keleivio su ietimi rankoj' paveiksle. Tafiečių*)
Mentui karaliui ji buvo visai panašiausia ant veido.
Ji jaunikaičius ištvirkėlius rado besėdinčius žemėj krūvomis,
Žaidė jie kaulais, pakloję odas paskerstųjų galvijų.
Vikrūs tarnai ir skelbikai jų tarpe bėgiojo atidžiai:
Vyną vieni jų su vandeniu skiedė, kiti gi narvėtom's
Jūrių kempinėmis valė skobnius, o kiti dar
Krovė ant skobnių tų valgyt' visokių gėrybių atnešę.
Pirm's Telemachas pamatė dievaitę iš tolo: stovėjo
Vienas jisai tarp jaunikių nuliūdusia širdžia ir piktas,
Tėvą minėdamas dvasioj', kad jis tai sugrįžęs jaunikiams
Puotą kitokią iškeltų savuose namuose, o garbę
Sau užsipelnęs už tai, savo turtą valdytų, kaip valdęs.
Taip besvajodams, stovėdamas tarpe dykūnų, pamatė
Dievę Ateną ir greitai suskubęs, jos žengė pastikti.
Tarpduryj' ją pasitikęs, gailėjos jisai, kad keleivis
Laukti ilgai taip už durų turėjęs. Pris'artinęs, ranką
Paėmė dešinę jos ir priimdamas ietį jos, tarė
Žodį sparnuotą, malonųjį balsą parodydams savo:
„Sveikas, keleivi, būk linksmas pas mūsų! Paskui gi, po vaišių
Mums pasakysi, koks reikalas vedė tave čion pas mūsų"?
Taip ją pasveikinęs, vedė; Pallada Atena juo sekė.
Taip jie įėjo į vidų aukštųjų tų rūmų. Čia ietį
Jos Telemachas pastatė stovyklon dailiojon prie stulpo,
Kur Odisejaus galingo iečių daug stovėjo, o svetį
Vedė sodinti į sostą, po kojų kilimą paklojęs
Gražų, vingiuotą, o kojoms atremti kėdelę pristūmė.
Skobnį tuoj margą pastatė jam priešais, šalyj' nuo jaunikių:
Mat, jis bijojo, kad kartais keleivis, nemėgdams ūžimo,
Pietų ragaut nenorės, tarp dykūnų jaunikių pakliuvęs.
Dar ir dėl to, kad norėjo žinių apie žuvusį tėvą teirautis.
Jiedum tarnaitė, vandens atsinešusi aukso ąsotį
Rankoms nuplauti prieš valgį, užpylė virš bliūdo sidabro.
Skobnį jiem priešais užklojo ir duonos padėjo šeim'ninkė.
Valgių daugybę pristatė linksma, jog turėjo ko duoti.
Lėkščių visokios mėsos tenai buvo, prie jųjų stovėjo

*) Tafijų.

Vynui gert taurės, skelbikas gi, ragindams tankiai, pasiūlė.
Rinkosi valgyt jaunikiai dykūnai. Susėdo paeiliui.
Vikrūs skelbikai vandens jiems užpylė ant rankų; tarnaitės,
Krepšiais atnešusios, duonos pridėjo, tarnai jaunavaikiai
Vyno pilniausias pripylė taures, o jaunikiai išdykę
Tąkart tik ištiesė ranką ant patiekto gardžiojo valgio.
Valgio ir gėrio savyje gerai apgesinę jau norą,
Kit'ką sumanė išdykėliai: šokt ir dainų paklausyti.
Dainos ir šokiai juk yra geriausias prie pokylio priedas.
Padavė rankon kanklius, išdabintus puikiausiai, skelbikas
Femijui, dainiui aklam, kuris priverstas jiems čion dainavo.
Sau tad jis kankliais pritardamas, saldžiai pradėjo dainuoti,
O Telemachas tuo tarpu šviesakei prabilo Atenai,
Arti prie jos pasilenkęs, idant jo kiti negirdėtų:
„Mielas keleivi! nepyk tik, ką noriu aš tau pasakyti.
Šitiems žmonėms tik terūpi vien šokiai ir kankliai, nes lengva
Svetimą turtą jiems ryti be užmokos, — vyro, kuriojo,
Gal būt, ir kaulai baltieji kur mirksta per lietų ant lauko,
Arba kur jūroje bangos sau juos ritinėja... kad šitie
Niekšai staiga pamatytų tą vyrą sugrįžus, — bevely
Kojų greitų panorėtų, neg aukso ar rūbų turėti.
Bet kad dabar jis mums žuvęs, tai niekas jau mums nebelinksma,
Nors kai kuomet mus ramindami žmonės ir sako jį grįšiant.
Tik, numanau, jo prapuolė diena grįžtamoji... Sakyk man
Aiškiai: kas sveikas esi do žmogus, kur sveiko gimtinė,
Kokiu laivu čion atvykęs, kokie čia jūreiviai Itakėn
Atvežė sveiką? Kas patys jie yra do žmonės: ne pėsčias
Šičia galėjai atvykti. Tai viską teisingai išdėstyk.
Viską man reikia žinoti, gal naują iš tavęs išgirsiu
Žinią, ar gal tu senovinis tėvo mūs' draugas: daugybė
Svieto seniau juk pažindavo mūsų namus, nes ir tėvas
Pats labai mėgdavo žmones lankyti, kol šičia gyveno".
Jam atsakydama, tarė šviesakė dievaitė Atena:
„Viską teisingai aš tau apsakysiu, neslėpdamas nieko.
Mentas esmi, Anchijalo protingo sūnus, viešpatauju
Žemėj' Tafiečių*), mylėtojų irklo, o šičion atvykom'

*) Tafijų.

Mes su draugais ir laivu ir per tamsiąją jūrą mes plaukėm
Vario sau pirktis į Temesės miestą, o vežame geležį.
Laivas mūs' stovi laukuose prie kranto, tolokai nuo miesto:
Reïtro*) įlankon mes jį pastatėm ties Nejijo**) girios.
Mudu su tėvu tavuoju draugai nuo senovės jau esam:
Seno herojaus Laerto, sutikęs, gali pasiklausti.
Sakė man žmonės, jog jis nebateinąs daugiau jau į miestą.
Viens, girdžiu, kenčiąs vargus, atsitraukęs nuo svieto sau kaime
Turįs senutę, kuri jam ir valgyt ir gerti paruošia,
Kad jis pavargsta, bešliaužiodams savo vynyne žaliajam.
Aš užsukau čion todėliai, kad žmonės kalbėjo man grįžus
Tavąjį tėvą... Tuo tarpu, matau, kad dievai dar neleidę
Grįžti. Nes gyvas tebėra garbings Odisejus: kas norint
Laiko jį didele prievarta jūroj' plačioje, saloje —
Žmonės pikti ir laukiniai jo norui karštam nepalankūs.
Štai, aš dabar pranašausiu, ką yra dievai man į širdį
Patys įdėję. Ir tai išsipildyti turi — manau aš,
Nors ir ne pranašas aš ir ženklų nepažįstu ant paukščių.
Tik nebeilga bebus Odisejus toli nuo tėvynės,
Nors ir gelžiniais jį pančiais sukaustęs kas būtų: atras jis
Kokiu būdu jam ištrūkus — labai sumaningas jis yra.
Man tu dabar apsakyki ir nieko neslėpdams išaiškink,
Ar tu, tikrai, Odisejaus sūnus, nes ant veido labai tu
Man panašus į jį rodais ir akys tos pačios: o mudu tankiausiai
Matėmės, dar kol nebuvo jisai iškeliavęs į Troją
Kart su kitais karingaisiais Achajais laivuose už jūrių.
Jau nuo to laiko nei aš jo, nei jis manęs nesame matę".
Jam atsakydamas, tarė protingas sūnus Odisejaus:
„Viską, keleivi, aš tau kuoaiškiausiai teisingai pareikšiu.
Motina mano man sako, kad jojo tikrai esąs vaikas...
Pats to žinot negaliu, nes ir nieks neatsimen gimimo.
Taigi dabar aš bevelyčiau tėvo laimingo sūnumi
Būti, kursai tarp gėrybių ir amžių galėtų pabaigti,
O ne tokio, kurs pas'rodė už žmones visus kuovargiausias.
Vis gi mane tebvadina sūnum jo ir pats taip sakai tu".

---

*) Reitrono.
**) Nejo.

Jam atsakydama, tarė šviesakė dievaitė Atena:
„Taip, ne bevardį suteikęs tau Dzeusas gimimą ant svieto:
Būsi garbingas, nes Penelopeja tave yr pagimdžius.
Tu tik dabar man sakyk ir neslėpdams, išaiškink man viską:
Kas čion do pokylis jūsų? Ar koks suėjimas, ar reikals,
Ar tai puota iškilminga, ar kokios vestuvės? Į mažą
Vaišę man tai nenuduoda. Ir aiškiai matyti, kad vyrai
Šitie jaunieji labai su didybe čion elgiasi rūme:
Pyktų kiekvienas žmogus išminting's, begėdystę pamatęs,
Jūsų name apsilankęs ir visa tai bloga pamatęs".
Jai atsakydamas, tarė protings Telemachas tais žodžiais:
„Klausi, keleivi, manęs, apie viską atidžiai teiraudams...
Šitie namai kitą kartą turtingi yr buvę ir garbūs,
Vyras galings kol gyveno dar savo šalyje... Dabar gi
Viską atmainė kitaip jau dievai ir mums suteikė bloga.
Tėvas mūs' dingo, nelikęs žmonėse žinelės mažiausios.
Mes jo ir mirus dar tiek negailėtum', jei būtų jis žuvęs
Žemėje Trojos ir miręs ant rankų savųjų tautiečių —
Sunkųjį karą kariaudams: būtų tad pilkalnį aukštą
Jam Achajiečiai*) supylę ir sūnui jo būtų garbė nors.
Bet kai dabar jį nežinomos harpijos kažkur nužudė,
Žuvo jisai be žinios, be garbės, o mums verksmas tik liko.
Dar aš jo vieno ne tiek jau beverkčiau, kad kitokio vargo
Būtų nedavę dievai nemalonūs: kiek yra aplinkui
Vyrų jaunų ir galingų Dulichijo, Samo, Dzakinto
Artimesniose salose, ir kiek jų Itakės valstybėj'
Čion viešpatauja — visi čion jie peršasi motinai mano.
Turtą jie mano naikina... O motina — nei ji atsako
Toms nelemtosioms piršlyboms, nei abangų joms nepadaro.
Baigia jie mūsų naikinti turtus: nebeliks nebužilgo jau nieko".
Jam užsirūstinus, tarė šviesakė dievaitė Atena:
„Dievaži! mat, kad labai šičia reikia paties Odisejaus.
Jis tai uždėtų rankas, štai, ant tų begėdingų jaunikių.
Štai, kad dabar jis sugrįžęs nors tarpe angos atsistotų,
Kirvį ir skydą turėdams prie šono, o rankose ietį,
Toks, kaip mačiau pirmą kartą čia jūsų namuose anąmet,

*) Achajai.

Linksmas ir vyno išgėręs, kuomet iš Efiros jis grįžo:
Buvo jisai nuvažiavęs pas Mermero Hilą, — nes tėvas
Tavo, garbus Odisejus, ir ten, mat, nuvykdavo kartais —
Pirkti žmonėms prapultingų nuodų, su kuriais jis norėjo
Nuodyt vilyčių aštriuosius galus, bet anas jam atsakė,
Dievo bijodamas, duoti, o tėvas manasis jam davė:
Baisiai mylėjo, mat, jį... Kad toksai Odisejus čion stotų
Tarpe jaunikių didingų — tai greitai mirtimis piršlybos
Jųjų pavirstų. Bet viskas tai yra dievų apsvarstyta,
Ar jis sugrįžęs atmonys jaunikiams, ar gal būt ir nieko
Jiems negalės padaryti savuose namuose... Vienok tu
Pats pasirūpink dykūnus iš savojo namo išguiti.
Jeigu ant to tu sutiksi ir mano tu minčiai pritarsi,
Rytą anksti tu turi pasišaukti herojus Achajus
Rinktųs' vyrijon: jiems viską išdėstyk: dievai liudininkai.
Liepki jaunikiams išeit iš namų. Jeigu nori, iš tikro,
Motina tavo tekėti, tegu jinai eina pas tėvą.
Tėvas turtingas, tegu pagamina vestuvinį kraitį
Gausų ir brangų, kokio priderėtų jo dukrai garbingai.
Tau gi pačiam aš patarčiau, jei manęs klausyt panorėsi,
Laivą parinkus geriausį su dvidešimt vyrų jūreivių,
Leiskis į svietą teirautis dar tėvo negrįžtančio savo.
Gal kokią žinią išgirsi žmonėse, gal Dzeuso paties tu
Ženklą atspėsi... o žmogui tai suteikia garbę nemažą.
Pilan važiuoki pirmiausia ir dievišką Nestorą klausk tu.
Sparton iš ten tu nuvyk geltonplaukio paklaust Menelajo:
Jis, mat, paskiausiai visų variarūbių Achajų sugrįžo.
Gal apie gyvastį tėvo išgirsi iš jo, ar grįžimą.
Taip, nors ir vargdamas, ištisą metą iškęski kelionėj'.
Jeigu ant galo patirsi, kad miręs ir tarpe gyvųjų
Nėra jo — grįžęs į mielą tėvynę, jam didelį kapą,
Aukštą supilk ir gausiausias aukas už jį dėgint paliepk tu,
Kokios jam prider, o motiną leiski už vyro.
Visą tą reikalą baigęs ir viską padoriai atlikęs,
Dvasioje savo turi sugalvoti jaunikiams pragaištį,
Ar per gudrybę, slapčia, ar spėka atvirąja namuose.
Tau nebe metas neužauga vaiku bebūt, ne tokis
Amžius jau tavo. Turi gi žinoti, Orestas sau garbę

Kokią nus'pelnė žmonėse, tėvažudį dėdę užmušęs.
Taigi ir tu, mano drauge, matau, kad gražus ir galingas,
Būk ir narsus, kad ir ainiai geru kuo tave paminėtų.
Aš gi dabar turiu grįžti pas greitojo laivo ir savo
Laukiančių manęs draugų, kurie, žinoma, laukdami pyksta.
Taigi minėk mano žodį ir rūpinkis sau jį įvykint".
Jam atsakydamas, tarė protingas sūnus Odisejaus:
„Visa tai man tu, keleivi, sakei, man gera norėdams,
Lygiai kaip tėvas kad sako, ir to neužmiršiu aš niekad...
Bet valandėlę palauk, nors matyti, kad skubinies eiti;
Reiktų gi tau išsimaudžius ir širdį atgavus į laivą
Savąjį grįžti džiaugsminga širdžia ir su dovana rankoj:
Paprotis toks, kad gražiai dovanomis pagerbtume svečią".
Jam atsakydama, tarė šviesakė dievaitė Atena:
„Meldžiams mane nebstabdyk jau, aš skubinu baisiai kelionėn,
Dovaną tavo, kokia iš širdies tik tai būtų paskirta,
Duosi tu man, kaip atgal aš vėl grįšiu, kad vežčiaus namon aš.
Tąkart ir tau aš, priimdams, galėsiu atlygint nuo savęs".
Taip jam atsakius, nuėjo šviesakė dievaitė Atena:
Greit Telemachas pamatė ją vanagu jūros nuskrendant.
Pilnas širdyje jisai pasijuto spėkų ir galybės, nes tėvą
Prajautė daug aiškiau, negu pirma. Ir tai apgalvojęs,
Šiurpulį savo pajuto širdyje: suprato, kad dievas
Ženklus jam rodo. Netrukęs, nuėjo į gaują jaunikių.
Dainių jis rado tarp jų bedainuojant, o juos besiklausant.
Dainius dainavo vargingą Achajų grįžimą iš Trojos,
Kokį jiems teikėsi duoti dievaitė Pallada Atena.
Klausės nuo aukšto dainos jo Penelopeja protinga.
Dar nusileido nuo aukšto laiptais — ne viena, nes tarnaitės
Dvi ją lydėjo. Sustojo pas stulpo, kurs rėmė to rūmo
Aukštas lubas, užsidengusi veidą skraiste kuopuikiausia,
O iš šalių abiejų apsistojo po vieną tarnaitės.
Ašaras braukdama, tarė ji dieviškam dainiui nuliūdus:
„Femijau! Daug tu žinai linksmesnių padainuoti dainelių.
Ten ir dievų ir žmonių įvairiausi, štai, prietikiai būna.
Tokią tu jiems padainuoki dainelę, o jie tegul vyną
Geria, klausydami tykiai... Pabaik tu tą dainą graudingą:
Mano širdis nuo jos plyšta krūtinėje, nes mano nelaimės

Niekad užmiršti negaliu: netekau gi aš šitokio vyro,
Lygaus kuriam iš garbės nesurastum Helladoj', nė Arge".
Jai atsakydamas, tarė protingas sūnus Odisejaus:
„Motina mano! Ir kamgi kliudai tu garbingamjam dainiui
Dainą dainuoti, kaip nori jis pats, nes juk dainius nekaltas!
Dzeusas to kaltas: jis teikia žmonėms duonavalgiams, ką nori.
Taigi ir dainių čion peikti už tai, kad Danajų grįžimą
Mums jis dainuoja, nereikia: mat, žmonės meiliausiuoju noru
Klauso dainos, kuri jiems pirmąsyk priseina girdėti.
Tau gi jinai tepastiprina širdį ir dvasią, beklausant,
Nes, mat, ne viens Odisejus težuvo, pagrįždams tėvynėn.
Trojoje matom pražuvus daugybę garsiausiųjų vyrų.
Dar būt geriau, kad sugrįžus pas save, vėl imtum žiūrėti
Ūkyje savo tvarkos aplink staklių ir vilnų, taipogi
Tarpe tarnaičių, kad darbą jos dirbtų. Tarybos ir kalbos
Vyrams terūpi ir man kuolabiausiai, nes aš čion vyriausias".
Didžiai nustebusi, grįžo jinai kuogreičiausiai ant aukšto:
Žodis sūnaus jai į širdį pataikė giliai ir užgavo.
Grįžus pas save aukštyn su tarnaitėms, vėl verkti pradėjo
Mylimo savo paties Odisejaus. Akysna jai miego
Tykiai užleido saldaus šviesiaakė dievaitė Atena.
Temstančiam rūme tuo tarpu sau ūžė toliau jaunikaičiai.
Ginčijos jie, kuris lovoje vietą šalip jos užimsiąs.
Jiems Telemachas tuo tarpu protingas pasakė tą žodį:
„Motinos mano jaunikiai, pilni jūs prakeiktos puikybės!
Vakarą baikim linksmai ir meldžiu jus neūžkit taip baisiai:
Dainiaus klausyti per jus nieks negali, ypač gi tokio,
Koks yra šis, į dievaitį palyginams balso gražybe.
Dienai išaušus, turėsime eit į vyriją visi mes:
Noriu pareikšti aš jums jau viešai, kad jūs turite laukan
Eiti iš mano namų ir kitur paieškoti sau vaišių,
Savo aikvoti turtus, vienas kitą lankyti paeiliui.
Bet jeigu jums taip išrodo lengviau ir geriau, jeigu vieno
Vyro turtus jums be mokesnio imti ir pūstyt be galo —
Rykite! Šauksiuosi aš į pagalbą dievus visagalius:
Gal tuomet Dzeusas suteiks man atlyginimą kokį teisingą,
Gal jūs už tai tuos' pačiuose namuose visi kada žūsit!"
Taip jis pasakė. Nustebo jaunikiai ir lūpas sukando,

Kalbą taip drąsią išgirdę. Eupeito sūnus Antinojas
Tarė: „Matau, Telemache, dievai tave moko didybės.
Ar tik nemano Kronidas vandens apsuptoje Itakėj'
Skirti tave už karalių, nes tau tai nuo tėvo priguli".
Jam atsakydamas, vėl Telemachas protingas prabilo:
„Meldžiams nepyk, Antinojau, už žodį teisingą, ką tarsiu:
Tiesa, nebloga juk būtų, kad teiktųsi Dzeusas tai duoti.
Gal tu sakysi, jog yr padėjimas karaliaus valdovo
Blogas žmonėse? Nebloga yra viešpatauti: bežiūrint,
Namas karaliaus pastoja turtingas ir daug garbingesnis.
Bet juk vandens apsuptoje Itakėj' daugybė be manęs
Viešpačių senių, taip pat ir jaunų — tegu jų kuris būna,
Jeigu jau miręs yra Odisejus. O aš viešpatausiu
Savo namuose, tarp savo vergų, kuriuos man Odisejus
Dieviškas yra palikęs".
Polibo sūnus Eurimachas,
Jam atsakydamas, tarė: „Teisybę sakai, Telemache!
Dievas tik gali žinoti, kuris iš Achajų Itakėj'
Viešpačiu bus, o savuosius turtus tu tik vienas iš tikro
Pats tevaldysi: nerasis Itakėj', kol ji apgyventa,
Tokio begėdžio žmogaus, kurs per prievartą juos tau išplėštų.
Aš gi norėčiau paklausti tavęs, mano mielas, kas buvo
Tavo svetys ans keleivis? Kokios jisai sakosi žemės?
Kur dabar gentys jo yra ir kur jo tikra nuosavybė?
Gal jis tau žinią čion atvežė kokią, kad tėvas pagrįžta,
Ar gal jis reikalu savo čion kreipės, ko norint prašydams?
Taip jisai, staiga pakilęs, išėjo, pažinti nesleidęs
Savęs; vienok, kaip iš tolo, jisai ne ant bloga išrodo"!
Jam atsakydams, protings Telemachas tais žodžiais prabilo:
„Tėvo mūsiškio grįžimo neb'laukiu jau aš, Eurimache.
Jau aš nebetikiu jokioms žinioms, nors ateina jos kartais.
Nė pranašysčių daugiau nebeieškau, nors motina mano
Tankiai sau kviečia žynių ir jų klausinėja pas savęs...
Šitas keleivis — senovinis draugas mūs' tėvo — iš Tafo.
Mentas, sūnus Anchijalo protingo. Jisai viešpatauja
Žemėj tafiečių, mylėtojų irklo, garbingų jūreivių".
Taip Telemachas jam sakė, o manė savyj', jog dievaitis.
Vėl jie sugrįžo atgal prie skambiųjų dainų ir prie šokių.

Taip besilinksminant, vakars tamsus jiems nematant užėjo.
Gulti tuomet jų kiekvienas palinko namon savo eiti.
Ir Telemachas nuėjo į aukštąjį svirną ant kiemo,
Kur pataisyta jam buvo miegoti. Priėjo prie lovos
Pilnas minčių įvairiausių. Euriklė*) senutė nešiotė
Opo Peisenoridaičio**) duktė, jam čion atnešė šviesą.
Pirko senovėj' Laertas Euriklę*) už didelę kainą,
Jauną dar, gražią mergaitę už dvidešimts jaučių brangumo.
Lygią padarė ją savo namuose teisėtajai žmonai.
Patalo jos jis vienok nelytėjo, žmonos pribijodams.
Ji Telemachui žibintuvu švietė liepsnotu: labiausiai
Ji Telemachą mylėjo, kaip kitos tarnaitės, ir mažą
Besant, jinai Telemachą ugdino. Duris atidaręs
Miegamo savo, jisai atsisėdo ant lovos minkštosios.
Nuėmė tuoj jis chitoną ir metė senutei ant rankų.
Dailiai nuvalius ir dailiai sudėjusi rūbą, ant gembės
Jį pakabino pas tekintos lovos ir laukan išėjo.
Aukso grandim ji pritraukė duris ir diržu dar užtraukė
Sklanstį. Per kiaurą jis naktį po antklodės vilnų dūmojo
Dvasioj', ar vyks jam kelionė, ką buvo dievaitė įsakius.

---

*) Eurikleją.
**) Peisenorido.

Antroji giesmė (β)

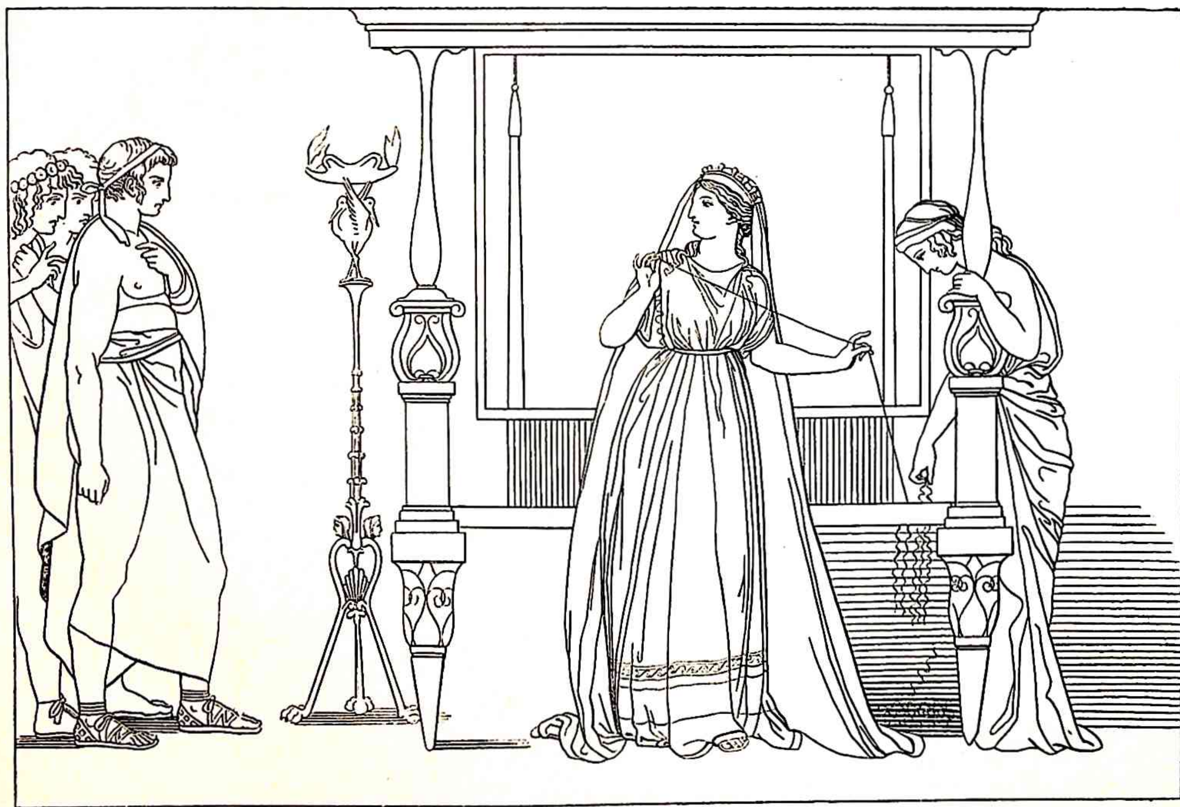
Itakiečių vyrija. Telemacho iškeliavimas

Vos tik prašvito iš oro užgimus Aušra raudonpirštė,
Šoko iš patalo minkšto sūnus Odisejaus protingas.
Greitai rūbus užsivilko, per petį gi aštrųjį kardą
Sau užkabino, po kojų baltų pasirišo papėdes.
Ėjo iš savo nakvynės gražus, kaip jaunasis dievaitis.
Liepė tuojau jis skelbikams didbalsiams vyrijon pašaukti
Vyrus Achajus, gražiai garbiniuotus. Pašaukus, šie greitai
Rinkosi. Jiems susirinkus visiems ir krūvoje jau besant,
Pats jis atvyko į vietą su ietimi rankoj' varine;
Sekė paskui dideli du jo šunes laukiniai kudloti.
Dyviną grožį jo veidui suteikusi buvo Atena,
Žmonės visi net stebėjos, iš tolo ateinant pamatę.
Sėdosi tėvo jis sostan, ir seniai jam vietos užleido.
Senas herojus Aigipčius*) pradėjo pirmiausiai kalbėti:
Jis nuo senatvės jau buvo sulinkęs — už tai išmintingas.
Jojo Antifas sūnus mylimasis būryj' Odisejaus
Išplaukė Trojon, žirgais pagarsėjusion; jį tai Kiklopas
Savo uoliniam urve paskutinį užmušęs suėdė...
Trys dar jam sūnūs paliko: iš jų Eurinomas sėbravo
Kart su jaunikiais kitais, o tik du težiūrėjo dalykų
Savojo tėvo... Antifo senelis užmiršt negalėjo:
Tankiai jo verkdams, gedavo. Dabar jį minėdamas tarė:
„Manęs meldžiu paklausyt, Itakiečiai, ką jums pasakysiu!
Mūsų vyrijos nebuvo nuo pačio to laiko, kaip dyvins
Trojon nuo mūs' Odisejus laivais iškeliavo už jūrių.
Kas gi dabar mumis šaukia, kam reikalas tokis užėjo?

---

*) Aigiptijas.

Žmogui kokiam iš jaunų, arba tam, kas jau yra senesnis?
Gal kokią žinią išgirdo, kad artinas karas prie mūsų,
Nori mums greitai pranešti, vos gavęs tik pirmas žinoti.
Arba ką kitą viešai jisai nori pranešt ir apreikšti?
Man padorus jis išrodo, naudingas: tegul gi jam Dzeusas
Suteikia labo ir gero, ko tik jis širdyje sau geidžia".
Taip jis kalbėjo. Ir džiaugės jo žodžiais sūnus Odisejaus,
Nes netoli jis sėdėjo. Norėjo pradėti kalbėti,
Stojo vyrijos pačian vidurin. Jam karališką lazdą
Rankon įdėjo skelbikas Peisenors, dalykų žinovas.
Sekdams senelio kalbos, Telemachas prabilo tais žodžiais:
„Greitai tu pats pamatysi, seneli, tą vyrą, čia pat jis,
Kurs surinkimą vyrijos padarė. Ištiko nelaimė.
Jokių žinių apie būsimą karą aš jums nepranešiu,
Pats jų dabar neturiu ir pirma apie tai negirdėjau.
Ir ne šiaip jau kokį svarbų visuomenei daiktą pranešiu:
Savo aš vieno vargais pasiskųsiu — kad bloga namuose
Dvigubai: tėvo esu aš netekęs, kuris čion tarp jūsų
Viešpatim buvo visų, maloningas gi buvo, kaip tėvas.
To negana: dar didesnis blogumas, kad greitai jau namą
Mano ištuštins ir turtą visai mano baigia naikinti.
Motinai mano visai to negeidžiant, užsimet jaunikiai,
Sūnūs tų vyrų, kur šičia yra tarp visų garbingiausi.
Bijo jie lįst į jos tėvo Ikarijo namą, kad leistų
Dukterį savo, dar kraitį pridėjęs, už ko panorėtų,
Kas jam patiktų labiau. Tai jie mano namuose sau ūžia
Kiauras dienas, patys skerdžiasi jaučius, avis ir riebiausias
Mano ožkas; jie sau pokylius daro kas dieną ir vyną
Geria be saiko. Ir visa tai nyksta. Nėr, matote, vyro,
Koks Odisejus kad buvo, kurs namą galėtų apginti.
Mes gi neturim spėkų, kad galėtume jais apsiginti.
Žūti turėsim dėl to, kad neturim spėkos pasipriešint.
Ginčiaus ir aš kuo smarkiausiai, kad kokią pagalbą turėčiau.
Mat, dar dalykas nėra tai pražuvęs: turtingas dar namas
Mano tebėr nepražuvęs. Tik jūs juos sudrauskit supykę,
Vyrai! Nors gėdą turėkit prieš savo kaimynus, aplinkui
Jūsų gyvenančius. Dar gi dievų bijokit rūstybės.
Kartais kad jie neapleistų jumis, už nedorą papykę.



2. Penelopeja ir jaunikiai (psl. 15)

Aš juk šaukiuosi prie Dzeuso Olimpijaus*) ir prie Temidos;
Jie juk žmonėse teismus visus renka ir juosius išskirsto.
Vyrai! Neleiskite man tokį vargą nelabą kentėti:
Mano gi tėvas, garbus Odisejus, gražuoliams Achajams
Niekad iš pikta nedarė blogai. Atmokėdami šitą,
Jūs man, beširdžiai, šit, darote bloga — jaunikių nebaudžiat.
Man dar geriau dabar būtų, kad jūs man atimtumėt turtą
Visą — nejudantį lig ir kilnojamą, nes jeigu viską
Patys suėstumėt — laukčiau aš atmokos greitai iš jūsų:
Eitume tąkart per pilį ir verkdami dideliu balsu,
Savo naudos atiduot reikalautum', kol gautume viską.
Nun gi jūs mano širdyje paliekate skausmą begalį".
Taip jis kalbėjo karštai ir numetė lazdą ant žemės,
Ašaros jam pasirodė ant veido. Pagailo Achajams.
Tyliai stovėjo visi ir nė viens atsiliept nenorėjo
Nieko ant žodžių skaudžių Telemacho, tiktai Antinojas
Vienas išdrįso viešai prieštarauti ir taip jam atsakė:
„Ką tu kalbi, Telemache, karštagalvi didingas? Mums gėdą
Nori prieš žmones daryti ir mūsų pažeminti garbę!
Tavo vargų kaltininkai ne sūnūs Achajų garsiųjų —
Motina vien tik mieliausioji tavo: sukta ji be galo.
Trečias jau metas ir greitai sulauksim' ketvirto, kaip ji vis
Mus suvedžioja, nes viltį paduoda visiems ji ir žada,
Siųsdama žinią, tuo tarpu savyje ji mano ką kita —
Dar prasimanė gudrybę ji tokią, kad mus suvedžiotų:
Savo seklyčioj pastatė stakles ji ir austi pradėjo
Ilgą ir ploną audimą, o mums ji tuo tarpu pasakė:
„Mano bernaičiai-jaunikiai, kadang. Odisejus jau žuvo,
Jūsų meldžiu aš nurimt ir vestuvių neskubint: darbą
Greitą aš noriu pabaigt — įkapinį herojui Laertui.
Rūbą išausti, idant, kaip ištiks jį skausmingas likimas,
Mirti kuomet jam priseis, Achajietės sakyt negalėtų:
„Mat, kaip be uždangčio laidoja vyrą, kuris begyvendams
Turtų galybę surinko". Ji taip mums kalbėjo. Visi mes
Klausėme jos ir sutikome. Ji, ką per dieną išaudus'
Būdavo, naktį atgal vėl išleisdavo, šviesą užgesius.

---

*) Olimpiečio.

Taip jai per trejetą metų vis vyko Achajus apgauti.
Bet kaip ketvirtasis stojo jau metas ir laikas suėjo,
Mums tai pasakė viena moteriškė, ką šitą žinojo.
Tiesa! Sugavome patys beardančią gražų audimą.
Darbą tuomet ji turėjo pabaigti po prievarta mūsų.
Mes, jaunikaičiai, dabar tau pasakom', tikrai kad žinotum,
Lai ir Achajai žinos: turi motiną savo išsiųsti
Josios naman, pas Ikarijo tėvo, idant ji tekėtų
Mūsų būryje už to, kurį tėvas paskirs ir kas mielas
Bus jai pačiai. O kitaip, kol ji sūnus geriausių Achajų
Vargins savais išmislais ir gudrybėmis — tolei mes tavo
Mantą naikinsim ir turtą, kaip darėme šitą ik šiolei.
Daug ji širdyje gudrybių pramanė: jai paded Atena.
Daug ji parodė drąsos, prakilnumo ir tokio gudrumo,
Kokio girdėti neteko senoviškų moterų tarpe:
Štai, kaip Tira, ar Alkmenė, arba vainikuota Mikenė
Jųjų gudrumą palygint negalima Penelopejai.
Nieko vienok jai visa negelbės: aikvosim gėrybes
Tolei ik kolei nemes savo būdo mus niekint, kurį jai
Suteikia, žinoma, dievas. Garbė tarp žmonių bus didžiausia
Jai už tą visa, bet tu tai ir daugelio turtų neteksi".
Jam atsakydams ant to, Telemachas protingasis tarė:
„Kaip aš galiu, Antinojau, varyt iš namų ją prieš norą?
Ji mane gimdė, ugdino ... O tėvas kažin kokioj' žemėj'
Gyvas ar miręs: blogu užmokėčiau Ikariui*), jei savo
Vieno valia aš jam motiną savo nusiųsčiau: aš tėvo
Būčiau prakeiktas ir piktosios dvasios mane užkamuotų,
Jeigu užtrauktų išeidama motina bausmę Erinių**)
Būtų bausmė ir iš pusės žmonių: niekuomet nenuplaučiau
Bjaurią tą dėmę nuo savęs ... O jūs, jeigu turite gėdos,
Eikite man iš namų ir kitur pasieškokit sau vaišių,
Savo aikvokite turtą, viens kitą pakviesdami vaišėn.
Bet jeigu jums taip patinka geriau, ir negėda jums turtą
Vieno žmogaus be jokios užmokos ir kasdieną aikvoti —
Rykite! Aš tada šauksiuos pagalbos dievų visagalių:

---

*) Ikarijui.
**) Erinnijų.

Duos kuomet Dzeusas jums bausmę už viską: visi jūs gal būti
Žūsite tuose namuose, kuriuos jūs suryti taip norit".
Taip Telemachas kalbėjo. Aru du čion pasiuntė Dzeusas
Lėktų, aukštybėn iškilus nuo artimo kalno viršūnės.
Jiedu sau lėkė pradžioje greitai lygiai vėjas tyruose.
Vienas greta su kitu ir sparnais vienas kitą pasiekdams.
Rinkos skardžiosios atlėkę ties viduriu, jiedu pradėjo
Suktis į ratą, galvomis lingavo ir prapultį lėmė,
Peštis pradėjo tarp savęs ir ėmė kits kitą draskyti;
Plunksnas galvos ir žandų nusipešę viens kito, šalin jie
Nulėkė, savo kovos nepabaigę, ir dingo už miesto.
Baisiai pabūgo visi ir nustebo, arus tuos pamatę,
Dvasioje svarstė visi, ką norėjo jiems paukščiai pranešti.
Tarpe jų kalbų pradėjo herojus senuks Halitersas,
Mastoro doro sūnus: už visus jis geriausiai išmanė
Paukščių ženklus ir stebuklus kitus išguldyti tikriausiai.
Gero norėdamas jiems, jis viešai ėmė skelbti vyrijoj':
„Manęs meldžiu paklausyt, Itakiečiai, ką jums aš pranešiu.
Vien tik jaunikiams žinotina yra, ką aš čion kalbėsiu.
Jiems tatai reiškia didžiausią nelaimę... Suprask: Odisejus
Jau nebe ilga bebus nuo savųjų nutolęs. Dabar jau
Kažkur arti jis yra ir pražūtį jaunikiams jis rūpin
Lygiai visiems. Ir kitiems dar gyventojams mūsų Itakės
Bus negerai kaikuriems. Taigi reikia gerai pagalvoti,
Kaip šito blogo išvengus. Pirmiausiai nustokite skriausti.
Taip jums išeis kuogeriausiai — sakau tai, pažindamas ženklus.
Nes Odisejui turės išsipildyt, kaip jam pranašaudams
Tąkart sakiau, kaip Argejai visi susibūrė kariauti;
Draug ir gudrus Odisejus ten buvo. Tuomet aš jam spėjau,
Jog iškentėjęs be galo vargų ir visų nebetekęs
Savo draugų, jis pargrįš nepažįstams po dvidešimts metų.
Taip dabar tur išsipildyt — atminkite mano jūs žodį!"
Jam Eurimachas, Polibo sūnus, atsakydamas, tarė:
„Seni, ar neitum geriau tu namon ir vaikams pranašautum
Savo, kad jie ateityj' nesulauktų namiškiams ko bloga?!
Šitą dalyką tai aš už tave daug geriau išguldysiu,
Paukščių daugybės juk nardo saulutės šviesoj'... Ne visi gi
Reiškia nelaimes. Gi pats Odisejus — seniai jis pražuvo!

Gaila tik to, kad ir tu su juo neprapuolei: dabar, mat,
Niekų čion mums nekalbėtum ir šič Telemachą rūstingą
Dar nepjudytum ant mūsų labiau, dovanų sau tikėdams.
Aš dabar tau pranašausiu ir tai būtinai išsipildys:
Jeigu tu žmogų jaunesnį, senovės gudrybes žinodams,
Raginsi žodžiais ant pikta, tai jam tiktai bloga darysi.
Pabaudą, seni, uždėsim mes tau ir mokėdamas tu ją,
Rūstausi savo širdyje, bet nieko tai tau nepagelbės.
Daug Telemachui geriau aš patarsiu — težino visi tai:
Motiną savo priversk išvažiuoti pas tėvą. Tegul jis
Priruošia jai vestuves ir pasogą turtingą, kaip prigul
Duot savo dukrai, išleidžiant tekėti padoriai už vyro.
Aš gi sakau, jog ik tolei neliausim pas jūsų mes buvę,
Kol nesulauksim gražiųjų vestuvių, nes nieko nebijom:
Nei Telemacho gražiai iškalbingo ir karšto, nei tavo,
Persenęs plepi, kvailų pranašysčių, kuriomis baidai tu,
Pykindams žmones labiau. Ir toliau Telemacho gėrybės
Nyks be atlygos, ik kol netekės už jaunikio, kurs mielas,
Penelopeja garbinga: mes lauksim ilgiausį nors laiką.
Geidžiame jos dėliai jos padorumo ir neisime kitur,
Nors ir nemaža yra padorių dar merginų Itakėj".
Jam atsakydamas, tarė atgal Telemachas protingas:
„Dar aš maldausiu, bet jau ne tave, Eurimache, ir tavo
Jaunus sėbrus dykaduonius — težino dievai ir Achajai!
Duokite laivą man greitą ir dvidešimtį vyrų-jūreivių.
Jųjų pagalbą turėdams, idant aš nuvykčiau, kur reikia:
Noriu aš Sparton keliauti ir Pilą smiltingą pasiekti.
Ten klausinėsiu žinių apie tėvo išvykusio laimę.
Jeigu man kas pasakys iš žmonių arba ženklą turėsiu,
Dzeuso man duotą, kurs suteikia garbę žmonėse didžiausią,
Jog mano tėvas dar gyvas ir grįžta, tai lauksiu dar metą,
Nors man ir baisiai sunku. Bet jau, jeigu išgirsiu jį mirus,
Grįšiu namon aš į mylimą tėviškės žemę ir kapą
Aukštą supilsiu aš jam ir iškelsiu jam šermenis brangias.
Viską atlikęs — galėsiu ir motiną leisti už vyro".
Taip jiems pasakęs, jisai atsisėdo. Jų tarpe pakilo
Mentoras. Jis Odisejaus garbingojo draugas tikriausias
Buvo ir jam, iškeliaudams laivais, Odisejus valdyti

Namą paliko, įsakęs klausyti visiems, kaip ir savęs.
Mentoras gera norėdamas jiems, prakalbėjo tais žodžiais:
„Manęs meldžiu išklausyt, Itakiečiai, ką aš pasakysiu!
Lai nebebūna nė vienas karalius nei geras nei doras,
Lai nebegerbia širdyje tiesos, tik rūstingas ir piktas
Nuolat tebūna, nes nieks Odisejaus žmonių jojo tarpe,
Kur viešpataudamas buvo taikus, kaipo tėvas, nebatmen'.
Dargi jaunikiai dykūnai piršlyboms jo rūmuose drįsta
Elgtis be gėdos, per prievartą ten įsibrovę; gyvybės
Savo nebrangindami, jie ir svetimo gero negerbia.
Tuštin' namus Odisejaus, kurį nebemano sugrįšiant...
Visą peikiu aš vyriją už tai, kad visi jūs dabar čion
Tyliai sau sėdit ir niekas iš būrio vyrijos nė žodžiais
Tuos jaunikius išdykūnus nemano pabarti už bloga".
Jam Euenoro sūnus Leokritas tais žodžiais atsakė:
„Mentore, beproti tu kietaširdi! Ir ką gi kalbi čion?
Ragini mus tu, kad mes juos valdytum... Baisu yr su vyrais,
Ypač, kad jų yra daug, susipykti per pokylio laiką...
Nors kad ir pats Odisejus sugrįžęs, savuose namuose
Rastų juos pokylį darant — ir jis ištiesų pabijotų
Laukan jų vyt iš namų... Ir žmona nelabai tesidžiaugtų,
Nors ir labai jo sugrįžtant ji laukia, nes reiktų su vyru
Žūti ir jai, jeigu jis sumanytų kariaut prieš daugybę.
Mat, kaip kalbi neprotingai. Gana jau! Matai, kad vyrija
Skiriasi jau katras sau. Telemachui kelionę parūpins
Mentoras ir Halitersas, kurie nuo seniau pagarsėję
Tėvo draugais. Bet manau jis ilgai pasėdės dar Itakėj',
Laukdams žinių apie tėvą. Kelionės gi tos nesulauks jis".
Taip jisai tarė ir ragino žmones, kad baigtų vyriją.
Tuoj' jie, nebtrukę, išvaikščiojo grįžti namon ir prie darbo,
O jaunikaičių būrys į namus Odisejaus suvirto.
Jūros krantu paėjęs tolyn, Telemachas nuplovė
Vandeniu jūros rankas ir maldauti pradėjo Atenos:
„Dieve, kurs vakar namus mūs' teikeis aplankyt nelaimingus
Ir įsakei man keliauti per jūrą miglotą, kad tėvo
Dingusio aš paieškočiau! Achajai įsakymo tavo
Pildyti man neprileidžia, labiausiai begėdžiai jaunikiai".
Taip jisai meldėsi. Greitai Atena čia jam pasirodė

Mentoro seno paveiksle, jo ūgį ir balsą priėmus.
Jam prakalbėjusi, tarė sparnuotus žodžius maloningai:
„Tu, Telemache, nebūsi sugriuvęs ir kvailas, jei tėvo
Tavojo spėką galingą turi. Tavo būdavo tėvas
Tvirtas visad savo darbą ar žodį žadėtą išpildyt.
Taigi dėl to nuo kelionės niekaip negali atsimesti.
Tik jei ne tu esi atžala ir ne Penelopejos —
Žinoma, tad netikiu, kad išpildytum, ką pažadėjęs.
Maž tepavyksta vaikų, kad nors tėvui užaugtų jie lygūs.
Daugel užaug blogesnių, o nedaug geresnių kad už tėvus.
Tu tik nebūsi sugriuvėlis kvailas: tikrai Odisejus
Buvo tau tėvas, pagimdė tave ir dėl to vien tikėki
Viską nuveiksiąs gerai. Nebijok tu piktųjų jaunikių,
Nei sutarties, nei sumanymo pikto: kvaili jie bepročiai!
Mat, jie nejaučia savos prapulties, nors labai artimá ji.
Turi jie žūt vieną dieną visi. O kelionė laiminga
Greitai įvyks, kurios lauki, nes tavojo tėvo aš draugas.
Greitą tau laivą surasiu ir pats su tavim aš keliausiu.
Eik tu dabar sau į savo namus ir pietauk su jaunikiais.
Tik pagaminki sau maisto ir vandens induose kelionei,
Vyno ąsočius pripilki ir duonos miežienės tvirtuose
Imkis maišuose. Tuo tarpu po miestą draugus aš parinksiu,
Kas savo noru sutiks. Tu žinai, juk yra mūs' Itakėj'
Daugel visokių gražiausių laivų ir senų ir naujesnių.
Aš tau iš jųjų parinksiu geriausią ir greitai priruošiu.
Mes, kaip matai, iškeliausime sau į miglotąją jūrą".
Taip jam Atena kalbėjo, duktė visagalinčio Dzeuso.
Žodžio paklausęs dievaitės, tuojau Telemachas nuėjo.
Žengė namon, susirūpinęs savo širdyj', ir atrado
Ten jaunikaičius dykūnus beūžiant namuose ir lupant
Odas ožkų ir kiaules sau besvilinant puotai paruošti.
Tuoj' Antinojas pas'tyčiodams prieš Telemachą sustojo,
Ranką tvirtai jam paspaudė ir tarė, vardu pavadinęs:
„Eikš, Telemache, puikusis, narsuoli tu karštas, užkąsim:
Savo krūtinėj' piktumą, žodžius tu ir darbus užmirški.
Gersim, ką dievas mums davė, o tau jau Achajai parūpins
Laivą draugų kuogeriausių, idant kuogreičiausiai galėtum'
Pilan garsingan nuvykti, žinių apie tėvą teirautis".

Jam atsakydams į tai, Telemachas protingas prabilo:
„Ne, negaliu, Antinojau, tarp jūsų, skriaudikų, puotauti,
Ir priešais norą tarp jūsų be rūpesčio linksmas sėdėti.
Ar negana jūs surijote manojo gero, skriaudikai,
Mažas kol dar tebuvau, ir dabar, kad esu jau užaugęs?
Viską dabar aš girdžiu iš kitų, ir širdis mano plyšta:
Stengsiuosi jums piktą galą daryti, ar Pilan nuvykęs,
Ar nors ir šičia palikęs. Keliausiu. Vienok tai nebus tik
Jūros kelionė, nes aš neturiu nei draugų sau, nei laivo:
Jūs nenorėjote to ir sumanėte man to neduoti".
Taip jam atsakęs, ištraukė jis ranką iš rankos skriaudiko.
Tuomet visi jie įniko tyčiotis, visaip užgauliot jį
Žodžiais. Ir štai, kaip kalbėdavo kurs jaunikaičių dykūnų:
„Tiesa! tur būt, Telemachas mumus nužudyti sumanė:
Jis ar iš Pilo smiltingo atves kokius sau apgynėjus
Ar gal iš Spartos, nes baisiai jis trokšta ten vykti greičiausiai.
Gal jis ant galo keliaus į derlingąją žemę Efiros,
Kad iš ten parsivežtų nuodų pragaištingų gyvybei:
Juos mums įdėjęs į vyno taures, išgaišins jis visus mus".
Kitas nuo savęs vėl pliauškė iš tarpo skriaudikų dykūnų:
„Kas gal žinoti? Gal pats jis, keliaudams laivu išdabintu,
Žus kur toli nuo draugų, kaip patsai Odisejus yr žuvęs?
Šitaip atstikus — tai būtų geriausiai: jo turtą tarp savęs
Mes pasdalintume, namą paliktume motinai jojo:
Lai jis sau nuotakai būtų ir tam, ką priimtų už vyrą".
Taip jie kalbėjo. O jis sau nuėjo į sandėlį tėvo,
Kambarį platų, kuriam' buvo vario ir aukso prikrauta,
Rūbų brangiųjų ir skrynios su kvepiančia brangia alyva.
Čia dar stovėjo indai vėl senoviško gardžiojo vyno,
Dar nemaišyto su vandenim, dangiško skonio, pripilti.
Ištisa buvo eilė sustatyta prie sienos indų tų,
Kad Odisejus jį gert iš kelionės pagrįžęs galėtų.
Durys kamaros tos buvo dvipusės, gerai pritaisytos;
Saugojo dieną ir naktį tą turtą globėja Euriklė*),
Opo Peisenoridaičio**) duktė. Telemachas, pašaukęs

*) Eurikleja.
**) Peisenorido.

Ją į tą kambarį, tarė jai šitaip balsu maloningu:
„Pilk man, mamaite, iš šitų indų ano gardžiojo vyno.
Saugojai jį tu, laikydama kitą už blogą. Manei vis
Duos Odisejui dievai vėl sugrįžti, išvengus nelaimių...
Dvylika man jo pripilki indų ir gerai juos užkimški;
Miežių sumaltų pripilk į maišus man odos kuotvirčiausios,
Dvidešimt lygiai saikų. Ir žinok tu viena apie šita.
Viską tu man pagamink — vakare aš tai visą paimsiu,
Kaip tiktai motina gultų nueis pas save kambariuose.
Sparton keliausiu ir Pilan smiltingan žinių apie tėvą
Klaustis: gal ką ir išgirsiu, lankydamas tolimus žmones".
Taip jisai tarė. Ir verkti pradėjo Euriklė*) nešiotė.
Jį apraudodama tarė maloniai žodžius jam sparnuotus:
„Kas tau, vaikeli mieliausis, toks noras atėjo į galvą?
Kaip gi tu nori keliauti į platų pasaulį, vienintel's
Būdamas? Žuvo gi dieviškas mūs' Odisejus kažinkur,
Vienas išvykęs į tolimą kraštą nežinomo svieto...
Dar ir jaunikiai, kaip tu išvažiuosi, tau bloga sumislys,
Kad ir tave per šunybę kaip nors nužudytų, paskui gi
Viską tarp savęs dalytis. Geriau tu sėdėtum namuose.
Reikalo jokio nėra tau po jūrą klajoti ir vargti"...
Jai Telemachas protingas atgal atsakydamas, tarė:
„Būk tu, mamaite, drąsi! Ne be dievo tatai sumanyta!
Tu tik man priesaiką duok, ne pirmiau mano močiai pranešti,
Neg išsipildys vienuolikta—dvylikta dienos, arba ji
Imtų gedauti pati, ar išgirstų mane iškeliavus.
Noriu, kad ji negadintų sau veido, beverkdama manęs".
Taip jisai tarė, ir senė jam priesaiką didelę davė.
Priesaiką senei pabaigus ir tvirtą jam prižadą davus,
Vyno pripylė gardaus dviąsius uzbonus ir kiek reikiant
Miltų miežienių pripylė odos ji maišus, kaip jis prašė,
O Telemachas, į rūmą pagrįžęs, jaunikių dykūnų
Tarpe sėdėjo sau vėliai. Atena šviesakė dievaitė
Kitką sumanė: per miestą jinai Telemacho paveikslu
Ėjo ir vyrų doriausių kiekvieną maldavo ateiti
Uostan prie laivo. Paskui susitikus garsingą Fronijo

---

*) Eurikleja.

Sūnų Noemoną, meldė paskolinti laivą. Sutiko
Duoti jisai, maloningai meldimo jo karšto išklausęs.
Leidosi saulė ir visos greit temti jau gatvės pradėjo.
Greitąjį laivą nutraukus nuo kranto ir viską tvarkoje
Reikiamą ten susidėjus, kas prigul' prie greitojo laivo,
Deivė krašte prieplaukos jį pastatė. Aplinkui sustojo
Vyrai — draugai tikimi susirinkę ir deivė visus juos
Skubino ruoštis greičiau, nes dar kit'ką sumanė Atena,
Deivė šviesakė: nuėjo jinai Odisejaus namuosna,
Saldųjį miegą jaunikiams užleido akysna galingą,
Girtus apsaldino juos ir taures jiems iš rankų išmėtė.
Gulti visi užsigeidę, pasklido po miestą. Girti jie
Eiti toli negalėjo, nes miegas akis jų sumerkė.
Tad Telemachui Atena šviesakė dievaitė pasakė,
Jį išvadinusi laukan iš rūmo, aukštai pastatyto.
Mentoro balsą ir veidą Atena priėmusi buvo:
„O, Telemachai! Žiūrėk, jau draugai mūsų brangūs puikiausiai
Sėdžia visi prie irklų, pasiruošę į tolimą kelią.
Laikas keliauti, kad mums neužtrūkus perdaug mūs' kelionėj".
Taip jam pareiškusi deivė Atena Pallada nuėjo
Greitu žingsniu. Telemachas tik sekė dievaitės pėdomis.
Kaip tik atėjo į krantą pajūrio pas laivą, atrado
Savo draugus garbiniuotus. Spėka Telemachas jiems tarė:
„Eikite šičion, draugai, ir padėkite nešti man maistą:
Viską turiu aš namie pagaminęs, o motina mano
Nieko nežino, taip pat ir tarnaitės, išskyrus tik mūsų
Vieną Euriklę"*).
Taip taręs, nusivedė juos, o jie sekė.
Viską atnešę, į laivą, gerai į kelionę priruoštą,
Dailiai sudėjo tvarkoje, kaip jiems Odisejaus sūnus kad
Buvo įsakęs. Tuomet Telemachas į laivą įlipo.
Vesti apsiėmė laivą šviesakė dievaitė Atena,
Sėdo prie vairo gale, Telemachas prie jos atsisėdo.
Lynas atrišo draugai ir, sulipę į laivą, susėdo
Jie prie irklų. O kelionei pritinkantį vėją Atena
Suteikė jiems, pasikvietus Dzefirą, kur ūždamas varė

*) Eurikleją.

Laivą į tamsiąją jūrą. Draugams Telemachas tuo tarpu
Liepė tuoj' įrankių stvertis. Jo klausė prisakymų vyrai.
Stiebą įstatė tuojau jie į vietą ant vidurio laivo;
Virvėmis jį jie pririšo drūtai ir užvilko su diržais
Baltas bures. Kaip bematant, tuoj įtempė vėjas jų drobę.
Bangos putodamos ūžti pradėjo aplinkui jų vairo,
Laivas gi bėgo per jūrą į savo paskirtą kelionę.
Viską sutvarkę, kaip reikiant, kad laivas greitasis keliautų,
Jie pasistatė taures ir, po truputį vyno nuliejęs,
Gėrė dievams ant garbės, o labiausiai — tai dukteriai Dzeuso.
Visą jiems naktį ir auštant ji rodė jiems kelią per jūrą.

Trečioji giesmė (γ)

Kas buvo Pile

Saulė pakilo iš jūros, išplaukus į mėlyną dangų,
Nešdama šviesą dievams amžiniesiems ir žmonėms trumpaamžiams
Ir vaisingiausiai penėtojai žemei. Keleiviai atvyko
Pilan, Nelejijo*) pilin gražion ir pamatė Pilėnus
Pakraštyj' jūros plačios, besirengiančius aukas aukoti —
Jaučius juoduosius kratytojui žemės mūs' mėlynaplaukiui.
Buvo suolai devyni, po penkis šimt kiekvienas apsėstas.
Jaučius devynis turėjo kiekvienas toks suolas prieš save.
Vidurius valgė jie patys, o kulšis tai degino dievui,
Tiesiai prie jų Telemachas priplaukęs, bures suvyniojo,
Laivą pririšo drūtai ir išlipo visi jie ant kranto.
Laukan išlipo pirmoji Atena, paskui Telemachas.
Tarė tuomet Telemachui šviesakė dievaitė Atena:
„Laikas atprast, Telemachai, drovėtis, kaip vaikas koks jaunas.
Jūrą juk perplaukei tyčia žinių apie tėvą ieškodams,
Kur jis užklydo šiam sviete ir kokio sulaukė likimo.
Eik, štai, į Nestorą stačiai, arklių numalšintoją garsų,
Klauski, gal turi žinių jis kokių sau paslėpęs širdyje.
Melsk jo, idant jis sakytų tau vieną tik gryną teisybę:
Jis tai jau tau nemeluos, nes yra jis labai išmintingas“.
Jai atsakydamas, tarė protingas sūnus Odisejaus:
„Mentor, kaip aš galiu prisiartint prie jojo ir ką jam
Aš pasakyti turiu? Aš nepratęs esu išmintingų
Vesti kalbų, nes ir gėda jaunam yra kalbint senesnį“.
Jam atsakydama, tarė šviesakė dievaitė Atena:
„Vieną tu pats, Telemachai, suprasi, o kitą tau dievas

*) Nelejaus.

Koks prielankusis įkvėps, pamokydams: gimei ir užaugai
Tik ne be Dievo valios — tai gi ko turi taip jau bijoti?!"
Taip pakalbėjusi, žengė pirmyn Telemacho Atena
Greitu žingsniu. Telemachas tik sekė dievaitės pėdomis:
Ten, kur Pilėnų suolai ir visa vyrija susirinko.
Nestorą rado su jo sūnumis ir draugais artimiausiais.
Pokylį rengė jie sau ir, kapodami mėsą, sau kepės.
Tuoj keleivius jie pamatę, visi atsikėlė patikti,
Ištiesė jie jiems rankas ir į suolus sodinti tuoj' vedė.
Nestoro pirmas sūnus Peisistratas, arčiausiai priėjęs,
Paėmė jis juos už rankų ir meldė, kad sėstų ant kailių,
Stačiai ant smėlio paklotų, tarp tikrojo brolio ir tėvo.
Davęs pavalgyti valgio gardaus, jis pripylė jiems vyno
Aukso taures. Jų sveikaton užgėręs, jis tarė Atenai,
Dzeuso aigidvaldžio dukrai galingai dievaitei Palladai:
„Garbint šiandieną, keleivi, išpuol' Poseidoną karalių.
Pokylį jojo užtikote šičia, atvykę iš tolo.
Gerk, su malda, kaip išpuola, nuliejęs; paduoki ir draugui
Taurę paskui su gardžiuoju vynu, kad galėtų taipogis
Garbei Dievų jis nulieti, tur būt, amžinuosius jis gerbia;
Žmonės vargingi, visi reikalaujam dievų mes malonės.
Tik tavo draugas dar jaunas, gal mano vienmetis — užtaigi
Tau ir pasiūlau pirmam šitą taurę auksinę su vynu".
Taip pakalbėjęs, į ranką jai padavė taurę su vynu.
Džiaugės Atena, kad vyras tiesus ir protingas pirmai jai
Padavė taurę auksinę. Priėmus, jinai Poseidoną
Melsti pradėjo karštai ir ilgai tokiais žodžiais jausmingais:
„O, Poseidone, laikytojau žemės, meldžiu tave teikis,
Maldą išklausęs, išpildyt mūs' norą karščiausią šiandieną:
Nestorui tu su sūnumis suteiki garbės, o Pilėnams
Teikis parodyti savo malonę, priėmęs jų gausią
Šią hekatombą. Dar leisk Telemachui ir man į tėvynę
Grįžti laimingai, kai būsime reikalą savo atlikę,
Dėliai kurio čion atvykome juodu laivu iš už jūros".
Maldą pabaigus tais žodžiais ir vyno išgėrus, dievaitė
Padavė tad Telemachui dviąsiąją taurę, idant jis
Melstųs taip pat ir pagarbintų dievą, kratytoją žemės.
Mėsą iškepę tuotarp nugarinę, nuo iešmo numovė,

Skyrė lygiom's dalimis ir pradėjo tą pokylį gražų.
Kaip tiktai valgio ir gėrio savyj' užgesino jie norą,
Tarpe jų kalbą pradėjo arklių numalšintojas Nestors.
„Mūsų svečių padorių laikas buvo paklausti viešai čion
Jau pasistiprinus jiems, kas tokie jie do žmonės bus esą?
Kas jūs, keleiviai? Kur plaukiat keliais vandenyno šlapiaisiais?
Ar tai jūs reikalu kokiu, ar taip sau be tikslo klajojat,
Lygu galvažudžiai jūrių, kur savo gyvybės nebrangin',
Bet ir žmonėms svetimiems jie nelaimių pridaro be galo".
Jam Telemachas protingas į klausimą šitą atsakė
Drąsiai, nes dvasią jo stiprino deivė Atena, kad klaustų
Jojo žinių apie dingusį tėvą ir garbę žmonėse
Sau įsigytų geriausią; nemirštamą būsimam laikui:
„O, garbingasis Nelejijo*) Nestor, Achajų didybe!
Klausi, iš kur mes atvykom? Tuojau aš pareikšiu teisingai.
Mes iš Itakės, ką Nejijo**) kalnas dabina iš tolo.
Reikalas mūsų paliečia tik mus, o ne tautą Itakės.
Tuoj aš tau išguldysiu. Aš ieškau, žinių ar nerasiu
Apie garbingą plačiai Odisėjų, nes mano jis tėvas.
Vargšas belaimis, kurs sako kadai tai drauge būk kariavęs,
Trojos kaip pilį jūs griovėt. Kitus jau seniai mes girdėjom,
Kiek jų ten buvo kare tam, katras ir kur žuvo be laiko.
Jo gi ir patį žuvimą nuo mūsų paslėpus Kronidui,
Niekas negali pranešti tikrai, kur yra jisai žuvęs.
Ar tai nukovė jį žmonės pikti kur ant žemės kietosios,
Ar gal kur jūroje žuvo bangos' Amfitritės žinioje.
Štai, aš dėl ko dabar tavo kelius glamonėju: gal teiksies
Man apsakyti, koks buvo jo galas? Savomis gal matęs
Tai tu esi akimis, ar gal svetimą kalbą girdėjęs
Kokio keleivio užklydusio: vargui jį motina gimdė.
Manęs meldžiu negailėti ir visa, kaip matęs, sakyti.
Jeigu tau tėvas kuomet Odisėjus garbingas ar žodžiais,
Ar kokiu darbu kuomet yra buvęs naudingas, kuomet jūs
Žemėje Trojos Achajai kentėjote vargą, tai turit'

---

*) Nelejaus.
**) Nejo.

Šitą atminti dabar ir sakyti man visą teisybę".
Jam atsakydamas, tarė Gerenijos*) raitelis Nestors:
„Mano vaike! Tu man priminei skaudųjį vargą, kurį mes
Žemėje Trojos kentėjom, n'įveikiamai drąsūs Achajai...
Daug nukentėjom, klajodami jūroj' miglotoj', audringoj',
Grobio ieškodami, sekdami vadą Achillą didvyrį.
Visgi daugiausia iškęsti mums teko prie mūrų tvirtovės
Seno Prijamo valdovo. Tai šičia geriausi pražuvo:
Šič ir karingas Ajantas mūs' krito ir šičia Achillas;
Šič ir Patroklas, mokėjęs patarti vyrijoj', kaip dievas;
Šič ir manasis pražuvo sūnus Antilochas, ką bėgti
Greitai mokėjo ir karininks buvo drąsiausias. Visi mes
Daug ten prityrėme vargo, kurio apsakyti nemoku;
Kas gal', ant galo, žmonių mirtingųjų tą visą išdėstyt:
Jeigu penkis tu metus ar šešis nors pas mūsų sėdėdams,
Vis klausinėtum, kuris iš Achajų ir kiek ten yr vargęs,
Pats tu, pailsęs klausyti, pagrįžtumei, viso neklausęs.
Metų devynetą spaudėme juos prisigulę visokiais
Būdais klastomis... Kronidas vis nedavė galo to ginčo.
Tuomet nė viens susilyginti išminčia su Odisėjum
Jokiu būdu negalėjo: visokiam sumanyme tėvas
Tavo praviršino mus, jei tu jojo sūnus esi tikras.
Aš gi, žiūrėdams, stebiuosi: labai ant kalbos panašus tu;
Dargi šneki tu visai išmintingai, kaip retas jaunikis.
Ten Odisejus ir aš visame kame ėjom iš vieno,
Nei mes viešoj' sueigoje neskyrėmės žodžiais, nei karo
Reikalus svarstant taryboje: visuomet nuomonę vieną
Ir apgalvotą gerai patarimą, Achajams naudingą,
Duodavom. Pilį Prijamo išgriovus, tuoj' sėsti norėjom
Savo laivuosna, bet kokis dievaitis tad mudu atskyrė:
Dzeusas jau buvo savyje sumanęs mums sunkų grįžimą,
Nes nevisi tenai buvo Achajuos dori ir teisingi —
Jie pražūtingą rūstybę užtraukė dievaitės Atenos.
Tarpe Atreidų Atena sukėlė vaidus, o jau jiedu
Savo Achajus sušaukti įsakė netinkamą laiką,

*) Gerenietis, Gerenijos krašto valdovas.

Leidžiantis saulei. Vyrijon atvyko daugybė Achajų,
Vyno įgėrę. Atreidai vienok savo reikalą liepė
Jiems apsvarstyti. Čionai Menelajas norėjo priversti
Rūpintis grįžti greičiausiai per jūros pilkosios platybes.
O Agamemnonas tam nenorėjo pritart; reikalavo,
Dar susilaikius ant vietos dievams paaukot hekatombas:
Mat, jisai buvo sumanęs Atenos rūstybę nutildyt.
Vargšas! Jis to nesuprato, jog to nebebuvo ko laukti,
Nes ne taip greitai atmainomas ūpas dievų amžinųjų.
Taip susirinkę ir žodžiais skaudžiais tarp savęs susibarę,
Broliai viens ėjo prieš kitą, o tarpe Achajų pakilo
Riksmas pikčiausias ir nuomonė jų pasiskyrė per pusę.
Visą tą naktį praleidome, vienas ant kito įpykę.
Dzeusas tuo tarpu jau bandymą buvo Achajams nutaręs.
Aušrai išaušus, vieni mūs' nuvilkome jūron laivus ir
Turtą sukrovę, platjuostes savas moteriškes pas'ėmę,
Sėdom į juos ir kelionėn išvykome. Pusė gi vyrų
Likos prie šono paties Agamemnono, karo vadovo.
Mūsų laivai pasėkmingai ir greitai sau plaukė, nes dievas
Koks labdaringas mums lygino jūros bangas mūsų keliui.
Jau Tenedosan atvykę, aukas mes dievams paaukojom
Ir skubinai išvažiavom. O Dzeusas vienok mums grįžimo
Duot nenorėjo rūstus, kartą antrą mūs tarpe sukėlė
Vaidą, nes vėl kiti vyrai, aplink Odisejų protingą
Stoję į būrį, sumanė pagrįžt atgal į stovyklą
Karvedžio mūs' Agamemnono, ryždamies aukas daryti.
Aš gi su tais iš laivų, kurie manęs sutiko klausyti,
Bėgau toliau, nes žinojau, kad mums koksai dievas yr priešings.
Bėgo kartu su manim ir Tidejaus sūnus karingasis,
Vedinas savo draugais. Menelajas vėliau yr' atvykęs.
Mus jis pavijo Lesbose*) kuomet apie kelią dvejojom':
Ar tai geriau būt praplaukus pro salą Chioso**) nuo šiaurės,
Laikant ant Psirės***) salos ir ją liekant po kairei, — ar likti
Salą Chioso**) uolingą į šiaurę, o plaukti pro šalį

*) Lesbe.
**) Chijo.
***) Psirijos.

Atviro audrai Mimanto. Mes meldėme dievo suteikti
Ženklą kokį ir nurodymą gavom, kad plauktum per vidų
Jūros, keliaudami stačiai Eubojos salon ir skubėtum
Greitai, idant jau nebtolimo bloga išvengtum. Pakilo
Vėjas stiprus ir patogus: laivai, kaip matai, ir prabėgo
Kelią žuvingą — vidūnaktį jau į Geraistą atvykom.
Čia Poseidonui daugybę mes kulšių sudeginom jaučių,
Jūros platybę prabėgę. Jau dienai ketvirtai išaušus,
Argoso*) uostan suvarė lygiuosius laivus Diomedas,
Raitelis Argo garsus. Aš tuo tarpu, netrukdams, uoliausiai
Stačiai plaukiau savo Pilan ir vėjas gerasis nė karto
Pūtęs neliovės, kurį iš pradžios man koks suteikė dievas.
Tokiu būdu, mano mielas vaike, sugrįžau be žinių aš.
Nieko daugiau nežinau, kas išgelbėtas yr tarp Achajų,
Kas jų — pražuvęs. O ką čia namuose savuos' begyvenant
Teko girdėti, tai tą pasakysiu, nuo tavęs neslėpdams.
Sako, durtuvais baisius Mirmidonus laimingai parvadęs
Tvirto didvyrio Achilo sūnus, šviesiaveidis jaunikis.
Grįžo taip pat Filoktetas, Pojanto sūnus numylėtas;
Parvedė savo draugus laimingai Idomenes**) į Kretę.
Tų, kas nuo karo išliko, nė vienas nebžuvo jau jūroj'.
Apie Atrydą jau patys turėjot girdėti, nors toli,
Kaip jis iš karo sugrįžo ir kaip jį Aigistas nužudė.
Bet jis ir pats už tą darbą jau sunkiai yra nukentėjęs:
Laimė, kad vyras, pražūdamas, gali palikt išmintingą
Sūnų, nes tas atmokėjo tėvažudžiui savo Aigistui,
Tam nevidonui, kurs buvo jo garsųjį tėvą užmušęs.
Taip turi elgtis ir tu, mano mielas! Matau, esi tvirtas,
Būk tiktai doras, narsus, kad ainiai ir tave paminėtų".
Jam Telemachas čia vėl atsakydamas tarė protingas:
„O, Nelejijo***) Nestor!****) Visų esi gerbiams Achajų!
Tai tik Orestas gražiai atmokėjo: jo garbę Achajai
Platins po svietą ir būsimos kartos turės tai girdėti.
O, kad suteiktų dievai tokią spėką ir man atmokėti

*) Argo.
**) Idomenejus.
***) Nelejaus.
****) Nestorai.

Motinos mano jaunikiams skriaudėjams už jųjų šunybes:
Skriaudžia jie nuolat mane, išdykauja ir bloga man geidžia.
Bet iš dievų tokios laimės man lemta tik nėra, nei mano
Tėvui belaimiui, nes mums tiktai tenka ištverti kantrybėj".
Jam atsakydamas, tarė Gerenijos raitelis Nestors:
„Mano mielasis! Kadangi tu pats apie tai paminėjai,
Girdžiam ir mes, kad jaunikiai dėl motinos tavo dorosios
Didžiu būriu susispietę be tavo pavelymo namą
Tavo aikvoja. Sakyk, ar tai tu iš bėdos apsileidi
Pats, ar tavęs gal nekenčia vyrija, dievams tai daleidžiant?
Kas gal žinoti, gal būt, Odisejus sugrįžęs atmonys
Vienas už viską, ar gal susikvietęs tam tikslui Achajus.
O, kad tai teiktųs Atena tave pamylėt, kaip anąlaik
Ji kad mylėjo ir rūpinos tavo garbinguoju tėvu
Žemėje Trojos, kur didelį vargą kentėjom Achajai.
Man dar nebuvo nė tekę matyti, kad šitaip jau aiškiai
Dievas kam rodytų meilę, kaip aiškiai Atena tai rodė.
Taigi, kad ji už tave užsistotų tvirtai ir maloniai,
Greitai tektų jaunikaičiams užmiršti vestuvių geidimą".
Jam Telemachas protingas, išklausęs, nuo savęs atsakė:
„Tėve! Aš to nė manyti drąsos neturiu, kad taip būtų.
Baisius žodžius tu kalbi. Man baugu jų klausyti. Nebus to!
Ir nei už mano maldas, nei malone dievų amžinųjų".
Tąkart jam tarė šviesakė dievaitė Atena Pallada:
„Koks, Telemache, tau žodis nerimtas išsprūdo pro lūpas!
Dievui lengva yr išgelbėt žmogus, kad ir būtų toliausiai.
Velyčiau aš po didžiausių kančių susilaukti grįžimo,
Neg, kad parvykus, lengvai reiktų žūti savuose namuose,
Kaip Agamemnonas žuvo nuo savo žmonos ir Aigisto
Rankų prakeiktų. Teisybė! Negali dievai paliuosuoti
Nors ir brangiausią sau žmogų, kuomet jam ateina likimo
Viską naikinančio laiks, sopulingajai mirčiai paskirtas".
Jai atsakydamas, tarė į tai Telemachas protingas:
„Mentorai, meldžiams, daugiau apie tai nekalbėsim, nors mudum
Rūpi tas daiktas labai: apie jo sugrįžimą nebėr' ko
Jau nė manyt', nes dievai jam parūpino juodą likimą.
Kitką dabar aš norėčiau aptarti ir čia atsiklausti
Nestoro, kurs už visus ir protu ir žinojimu teisių

Stovi aukščiausiai, nes trečiai žmonių jisai kartai vadauja.
Pats jis išrodo visai panašus į nemirštantį dievą.
Kokiu pražuvo būdu Agamemnonas, svieto valdovas?
Kur Menelajas tad buvo? Ir kokį jam galą sumanė
Piktas Aigistas, nes priveikė jis už save galingesnį?
Ar tai atsitiko ne Arge, Achajų šalyje, o kitur:
Tokiu būdu sumanytojas pikto tik buvo drąsesnis".
Jam atsakydamas, tarė Gerenijos raitelis Nestors:
„Aš tau, vaikeli, gryniausią teisybę, kaip buvo, sakysiu.
Viskas tenai taip ir buvo, kaip pats tu manai, sugalvota.
Jeigu dar būtų, pagrįžęs iš Trojos, Aigistą dar gyvą
Brolio namuose atradęs garsus Menelajas šviesplaukis —
Būtų Aigisto lavono nedengusi žemė, numirus:
Šunes jį būtų sudraskę ir paukščiai, išmetus ant lauko
Toli nuo pilies. Nebūt Achajietės apverkusios kūno
Piktadario šito, kurs, baisų dalyką sumanęs, atliko.
Mes, mat, tenai sau kentėjom ir vargom vargus begalinius,
Jis gi, šiltoje kerčioje arkliais pagarsėjusio Argo,
Žodžiais kytriais Agamemnono žmoną mokėjo sugundyt.
Žinoma, dar iš pradžios Klitaimnestra gražioji vis spyrės
Priešais begėdišką jo pageidavimą: širdį neblogą
Buvo jai davę dievai, ir dar dainius ten buvo pas jųjų,
Vyras teisingas, kuriam Agamemnonas, plaukdams už jūros,
Buvo įsakęs, kad jis prižiūrėtų ir pačią, jam nesant.
Bet kuomet ją jau likimas ant nuodėmės atvedė kelio,
Dainių jie tą nugabeno į tuščią bevaisiąją salą:
Ten jisai paukščių plėšriųjų naguosna jų maistui pateko.
Ją gi tuo tarpu jisai užsigeidusią parvedė, geisdams,
Savo naman. Ir dievams jis šventos' ugniavietėse jųjų
Kulšių sudegino daug, dovanų daug dalino šventykloms
Aukso ir rūbų brangiųjų: Aigistas, mat, džiaugės, laimėjęs,
Ko niekuomet netikėjęsi savo širdyje pasieksiąs.
Mes gi tuo tarpu visi — Agamemnonas kartu — iš Trojos
Plaukėm, tarp savęs laikydami sutartį kuomaloniausią
Buvome jau nebtoli mes nuo Sunijo kalno Atenų.
Šičia Apollonas Foibas savomis taikiomis vilyčioms
Laivvedį užmušė mums Menelajo geriausį, kuomet jis
Vairą pats rankose laikė, valdydamas bėgantį laivą.

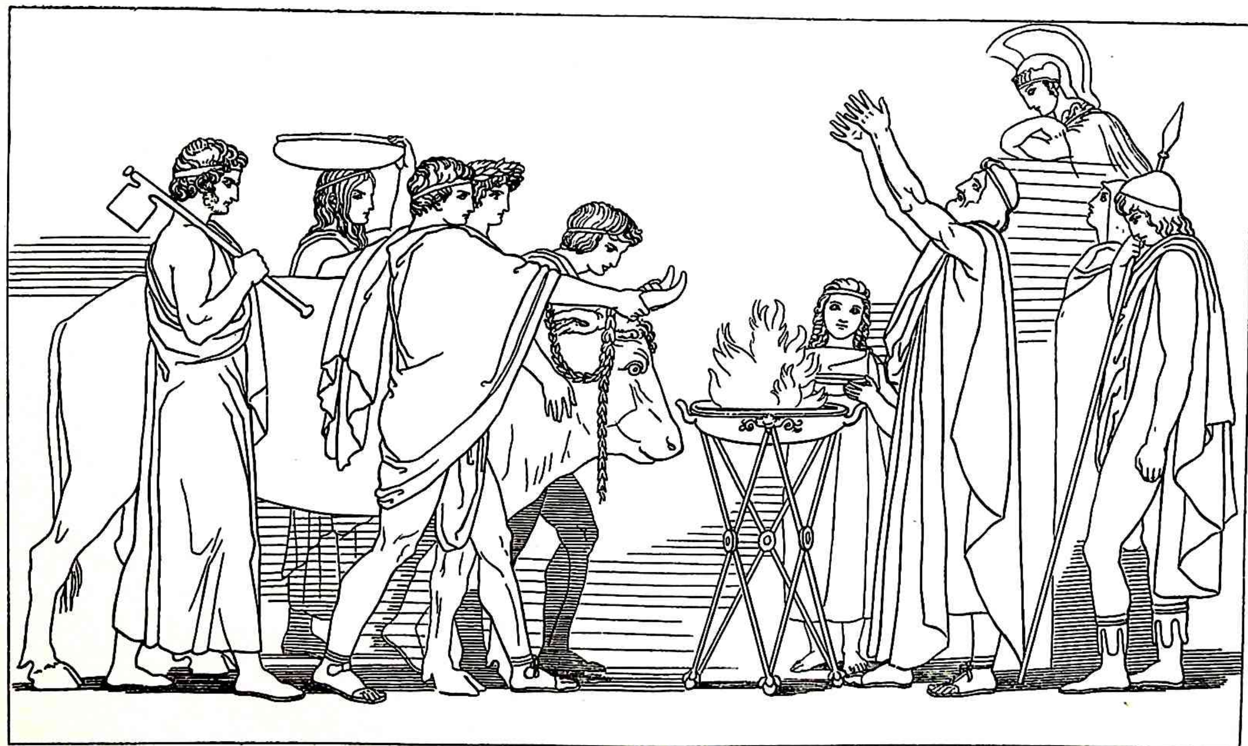
Frontis*) jo vardas, jis buvo sūnus Onetoro: geriausiai
Jis nusimanė pasaulyj vedžioti laivus, kuomet siaučia
Jūroje audros. Ir teko nenoroms kelionę pertraukti,
Draugą gražiai, kaip išpuola, palaidot su iškilme aukšta.
Bet Menelajui toliau bevažiuojant per tamsiąją jūrą,
Greitai pavyko pasiekti arti į Malejos pajūrį.
Kalnas skardus čia uolinis, nuo šičia baisiausią kelionę
Dzeusas, kurs mato plačiai, panorėjo suteikt Menelajui.
Viesulo didžio galybę laivams jo užleido pirmiausiai.
Kalno aukštumo bangas su putotoms viršūnėms sukėlė,
Perskyręs mus, jis mūs' pusę laivų net į Kretę nuvarė,
Ten, kur Kidonai gyvena ties šviesaus Jardano srovėmis.
Kalnas iš tolo ten matoms: jis aukštas, lygus ir iš jūrių
Kyšoj' netoli nuo Gortinos miesto, nuo kranto atskirtas
Notas bangas čia didžiausias užvaro iš pusės kairiosios
Bangą varydams į Faistą, viršūnė gi vandenį aižo.
Čia atsidūrė laivai ir tik laime didžiausia išvengė
Žmonės baisios prapulties, bet laivai susidaužė į uolą;
Vien tik penki juodanosiai laivai, iš audros tos ištrūkę,
Žemėn Aigipto atvyko, bangų čion ir vėjo užvyti.
Tokiu būdu Menelajas čion, rinkdamas auksą ir turtą,
Klaidžiojo tarpe žmonių svetimųjų su savo laivynu.
Tą laik Aigistas namie ten atliko sau baisųjį darbą.
Jis viešpatavo Mikenėje auksu turtingoj' septynis
Metus po to, kaip Atreidą nužudė. Vyrija tylėjo.
Bet aštuntuose jau jo pražuvimui atvyko Atėnų
Dyvins Orestas ir tėvžudį savo užmušo Aigistą,
Tą nevidoną, kurs jojo gimdytoją garsų užmušo.
Pokylį didį padarė Orestas Argejams, pakasdams
Motiną savo begėdę ir niekšą Aigistą beširdį.
Ir Menelajas, balsu pagarsėjęs, tą dieną sugrįžo,
Veždamas savo laivuose gėrybes, kiek tik jie pakėlė.
Tu, mano mielas, ilgai svetimuose kraštuose netruki,
Namą ir turtą apleidęs, palikęs ištvirkėlius tokius
Žmones, kurie tau ten viską išpūstys ir tavo kelionė
Bus nenaudinga. Vienok aš patarsiu ir liepsiu nuvykti

*) Frontidas.

Tau aplankyt Menelają, nes jis juk vėliausiai sugrįžo
Iš svetimųjų kraštų, iš kurių negalėtų tikėti
Grįžti nė vienas žmogus, kurį audros ten jūroj' nuvytų:
Paukščiai plėšrieji negali per metą atlėkti nuo jųjų —
Tokis to krašto tolumas baisus. Tu keliausi iš mūsų
Savo laivu su draugais, arba žemės keliais, jeigu nori:
Duosiu tau važį ir arklius ir bus tau sūnus palydovas
Kelio parodyti į Lakedaimono šventąją pilį.
Ten gintarplaukis gyven Menelajas — tu jojo maldauki.
Melo jis tau neplepės, nes yra jis labai išmintingas".
Taip jis kalbėjo maloniai, o saulė tuotarp nusileido,
Temti pradėjo visai ir šviesakė dievaitė jiems tarė:
„Viską, seneli garbingas kalbėjai labai išmintingai.
Taigi netrukdami, duokit, pabaigsime kalbą. Atmieškim
Vyno, idant Poseidonui užgėrę kartu su dievaičiais,
Skirtis galėtume gulti, nes tam yra laikas kaip tik jau.
Jau vakaruose užgeso šviesa ir ilgiau nepadoru
Būtų sėdėti puotoj' Poseidono. Jau laikas pabaigti".
Taip jiems Atena pasakė, o jie su jos žodžiais sutiko.
Tuoj' jiems tarnai apnešiojo ir vandenį rankoms užpylė
Dailūs bernaičiai, sumaišę su vandeniu vyną krateros',
Ėmė svečiams jie nešioti ir pilti taures. O tuo tarpu
Jaučių liežuviai supiaustyti kepė, kuomet jie pakilę
Garbei dievų amžinųjų iš taurių nupylė ant žemės.
Šitaip pagerbę dievus, jie pradėjo ir patys ragauti.
Vaišes pabaigus, Atena pakilo, po jos Telemachas,
Geisdamu grįžti į savo ruimingąjį laivą nakvotų.
Nestoras tuoj' juos sulaikė, prabilęs į juodu tais žodžiais:
„Dzeusas tesaugoj' kartu su kitais amžinaisiais dievaičiais!
Aš kad galėčiau jums leisti, kad grįžtumėt laivan nakvynės.
Lyg aš koks vargšas kad būčiau, be turtų, kuriam neužtenka
Patalo gero ir šilto užkloti ir sau ir tam svečiui.
Viso to yra gana — patalų ir užkločių pas manęs.
Daikts negirdėtas tai būt, kad sūnus Odisejaus garbingo
Vargtų ant laivo kietos palubės: kol name čia gyvenam,
Aš ir manieji vaikai — visuomet mes keleivį mylėsim".
Jam atsakydama, tarė šviesakė dievaitė Atena:
„Tiesą sakai, garbingasis seneli, ir tau Telemachą

Reiktų prikalbint namuose nakvoti, nes bus padoriau taip:
Jis ir sutiks su tavimi pagrįžti į rūmą nakvoti:
Aš gi vienok būtinai turiu grįžti į laivą nakvoti.
Noriu bendrus suraminti ir daug ko turiu jiems pranešti.
Aš, mat, tik vienas jų tarpe senesnis, visi kiti vyrai
Žmonės jauni, Telemacho vienmečiai: jie lydi iš meilės.
Tarpe jų aš ir nakvosiu prie laivo šią naktį. Rytoj gi
Auštant keliausiu į Kaukonų žemę drąsiųjų didvyrių.
Priguli man iš tų Kaukonų dar iš senovės nemaža
Gauti skolos. Telemachą gi tu, į namus prisiėmęs,
Siųski į Spartą arkliais, su savuoju sūnum, jiems paskyręs
Arklius geriausius ir tvirtus, ilgam nepailstančius bėgyj".
Taip pakalbėjus, nuėjo šviesakė Atena ir dingo
Jiems iš akių, ereliu apsivertus. Pabugo, pamatę
Tokį stebuklą, visi ir senelis nustebo, išvydęs.
Paėmė jis Telemachą už rankos ir tarė maloniai:
„Mano mielasis! Tikiu, kad nebūsi nei blogas, nei niekšas,
Jeigu jau tau taip jaunam palydovais pribūna dievaičiai,
Nes tai ne kitas kuris gyventojų aukšto Olimpo,
Kaip tiktai Dzeuso duktė garbingiausioji Tritogeneja.
Ji gi ir tavąjį tėvą didvyrių Argejų stovykloj'
Visad globoje turėjo... O, būk maloni tu ir mumis,
Dzeuso dukter, karaliene! Suteiki garbės ir pačiam man,
Mano vaikams, visam namui ir mano padoriajai žmonai!
Aš gi tau karvę vienmetę plačkaktę, neliestą, po jungo
Niekad nebuvusią, prižadu čion paaukoti: ragus jos
Auksu gryniausiu gražiai išdabinsiu". Taip meldėsi Nestors.
Maldą jo teikės išgirsti šviesakė Pallada Atena.
Maldą pabaigęs Gerenijos raitelis Nestoras vedins
Savo sūnumi ir žentu į puikųjį rūmą sugrįžo.
Rūmuose tuose gražiuose visi jie susėdo paeiliui
Sostan kiekvienas ar suolan, kuriam kaip išpuolė sėdėti.
Jiems susirinkus, valdovas krateroje vyno praskiedė
Baisiai gardaus, kurs vienuolika metų žinioj' namininkės
Paslėptas buvo ir šiandien tik buvo tas indas atvožtas.
Tokio jiems vyno praskiedęs, senelis, iš savo nuliedams
Taurės dievams ant garbės, daug maldavo vėl dukterį Dzeuso.
Tą nuliejimą padarę ir patys ik sočiai išgėrę,

Miego norėdami, skirtis pradėjo kiekvienas nakvynėn.
Tik Telemachą Gerenijos raitelis Nestors pas savęs
Liko nakvoti, jam lovą skardžioj' priemenėje pastatęs.
Gret jo gulėjo Peisistratas, vyrų vadovas garsusis,
Daug durtuvu pagarsėjęs kovose. Dar buvo nevedęs.
Nestoras pats kambaryje galiniam to rūmo ilsėjos.
Patalą jam išpūreno minkštai karalienė valdovė.
Vos tik užšvito užgimus migloje Aušra raudonpirštė,
Kėlės iš patalo minkšto Gerenijos raitelis Nestors.
Oran išėjęs, jisai atsisėdo į akmenio suolą:
Daug jų ten buvo dailiai nutašytų ties rūmo jo anga;
Buvo visi jie balti ir nutrinti — blizgėjo šviesiausiai.
Juose sėdėdavo pirma Nelejus protingas, kaip dievas.
Bet jau dabar, nugalėtas likimo, nuvyko į Adą.
Nestoras, vietą Nelejaus užėmęs, Achajus bevaldė.
Sūnūs visi susirinko, išėję iš rūmų: Echefron's,
Stratijas, trečias Persėjus, Aretas ir dieviško grožio
Jaun's Trasimedas. Peisistrats, šeštasis sūnus, Telemachu
Vedins, išėjo iš rūmų ir jį pasodino jų tarpe.
Pirmas jų tarpe prabilo Gerenijos raitelis Nestors:
„Greitai, vaikeliai mieliausi, skubėkit išpildyt, ką liepsiu.
Aš kuolabiausiai geidžiu užpelnyti Atenos malonę:
Tikra tiesa, kad tai ji vakar pokylį dievo aplankė.
Vienas greičiausiai skubėkit į lauką parvesti karvytės:
Lai ją netrukdams atvaro čionai mūsų kerdžius vyriausias.
Kitas nueikit pas juodąjį laivą draugų Telemacho
Šičia visų atsivesti, palikus tik dujen sargybai.
Trečias tuojau auksakalvį garbingą Laerką atveskit:
Reikia karvytei ragus kad jis auksu dailiai padabintų.
Likusiej' būkite čia ir namuose paliepkit tarnaitėms
Pokylį ruošti kilniausį ir suolus statyti į eilę;
Malkų paruošti, kiek reikia, vandens ir kiek reikia kad būtų".
Taip jisai tarė. Ir greitai subruzdo krutėti jo sūnūs.
Gražią atvarė karvytę, parsivedė vyrus nuo laivo,
Mylimus tuosius draugus Telemacho protingo; atėjo
Ans auksakalvis garsusis, atsinešė įnagius savo:
Priekalą, plaktą, reples, kuriomis jis mokėjo dailiausiai
Auksą apdirbti. O aukos priimti pribuvo Atena.



3. Nestoro auka (psl. 37)

Nestoras, raitelis senas, atsinešė aukso. Laerkas,
Karvės ragus kuogreičiausiai nuvalęs, tuoj auksu apleido,
Taikindams deivei, idant apsidžiaugtų, tą auką išvydus.
Vedė Echefron's su Stratijum karvę, ragų nusitvėrę.
Vandenį rankoms nuplauti pristatė Aretas gražiausioj'
Rankplovėj', raštais puikiais padabintoj'. Jis nešė taipogi
Krepšą dar miežių pripiltą. Kovoje galingas gražusis
Jaun's Trasimedas stovėjo su kirviu aštriausiu paskirtas
Karvę užmušti. Tam tikrą Persejus da kraujui turėjo
Indą. O Nestoras, raitelis senas, pradėjo plovimą
Rankų ir miežių pabarstymą, melsdams karščiausiai Ateną.
Plaukus, nuo karvės galvos jis nukirpęs, tuoj metė į ugnį.
Maldą pabaigus ir miežiais, kiek reikia, pabarščius, galingas
Jaun's Trasimedas gražusis prie karvės arti atsistojo:
Kirvis aštrus vienu sykiu jai perkirto gyslas ant sprando.
Karvė, netekus spėkos, tuoj' nugriuvo; sukliko tik moters:
Nestoro dukters ir marčios, žmona Euridikė Klimenė.
Karvę nuo žemės vaisingos pakėlę, prilaikė. Tuo tarpu
Vyrų vadov's Peisistratas papiovė jei kaklą ir kraują
Juodą nuvarvino visą — apleido gyvybė jos kaulus.
Tuoj sukapojo dalims ir jos kulšis atskyrė nuo kūno,
Viską storai, kaip tai prigul, apdėjo taukais per dvi eili
Ir iš viršaus dar apkrovė mėsa ir sudėjo ant malkų.
Ugnį uždegę, dar auką vynu apipylė: jaunikiai
Stojo aplinkui su šakėms penkdantėmis ugnies tvarkyti.
Kulšis sudeginę dievui, saldžių vidurių paragavę,
Likusį viską, kaip reik, sukapoję, sumaustė ilgaisiais
Aštriagaliais geležiniais iešmais ir išsikepė valgiui.
O Telemachą tuo tarpu graži Polikastė, jauniausia
Nestoro seno duktė, išvanojo. Išmaudžius, ištrynė
Kūną jo šviesų alyva slidžia ir užvilko jam tyrą
Farą ir naują chitoną. Išėjo jisai iš maudyklės
Visas gražus, panašus į dievaitį. Pris'artinęs Nestors,
Jį pasodino į pagarbos vietą, kaip svieto valdovą.
Mėsa iškepę ir ją nuo ugnies atsinešę, pradėjo
Vaišę sus'ėdę. Tvarkos prižiūrėjo godotini vyrai,
Vyno svečiams vis pripildami aukso gražiausias taures jų.
Alkį ir troškį savyj' užgesinę, pradėjo kalbėtis.

Pirmas jų tarpe prabilo Gerenijos raitelis Nestors:
„Mano vaikučiai, atveskit dabar Telemachui jūs žirgus
Mano gražius ilgakarčius; kinkykite juos į vežimą.
Laikas jau skubint kelionėn". Taip tarė. Išgirdę, skubėjo
Pildyt įsakymą: greitai pakinkė žirgus į vežimą.
Maisto ir vyno tarnaitė didžioji gausingai prikrovė,
Viso, ką valgo karaliai, augintiniai Dzeuso Kronido.
Greit Telemachas įstojo į gražų vežimą dviratį;
Gret atsistojo Peisistratas, Nestoro jaunas sūnus, ir
Rankon vadžias pasiėmęs, žirgus botagu jis pabaidė.
Tuodu žirgu pasileido sau bėgti per lygumą lauko.
Greitai paliko toli jie garbingojo Pilo tvirtovę.
Visą tą dieną žirgai, nepavargdami, kratė vis jungą.
Saulė pradėjo jau leistis, ir gatvės tamsybėse skendo.
Jie į Feras tad atvyko į namą garbingo Dioklo:
Buvo jisai Orsilocho sūnus, Orsilochas — Alfejo.
Čion jie turėjo nakvynę ir vaišių keleiviškų gavo.
Vos tik užšvito miglose Aušra raudonpirštė, tuojau tad
Vėl pasikinkę žirgus, jie sulipo į margą vežimą.
Žingsniais važiavo pro angą ir skardžiąją prieinenę namo,
O išvažiavę ant kelio, žirgus botagu vėl pabaidė.
Leidos jie bėgti smagiai per kviečių begalinį jų lauką.
Taip jie ir pabaigė kelią: taip patvarūs buvo žirgai tie.
Saulė pradėjo vėl leistis ir gatvės tamsybėse skendo.

Ketvirtoji giesmė (δ)

Kas buvo Lakedaimone

Taip jie atvyko į tą Lakedaimoną, pilį kalnuotą,
Stačiai pas rūmo garsaus Menelajo valdovo nuvyko.
Rado jie jį susirūpinus: porą vestuvių berengiant
Savo sūnaus ir dukters padoriosios savuose namuose.
Dukterį leido jisai už sūnaus vyražudžio Achillo:
Trojoj' dar buvo žadėjęs ir šitą dalyką sutaręs,
Bet tik dabar teprileido dievai vestuves tas iškelti.
Siuntė jis ją su arkliais ir vežimais į tolimą kraštą
Mirmidonų ir tą garsiąją pilį, kur ans viešpatavo.
Sūnui gi pavedė žmoną iš Spartos Alektoro dukrą.
Mylimas jojo sūnus Megapentas galingas jam gimęs
Buvo iš moters vergės, nes Helenai dievai nebeleido
Vaisiaus daugiau, kaip tik pirmąją ji Hermionę pagimdė,
Gražią mergaitę, kuri Afroditei veidu prilygo . . .
Taip juos prie pokylio rado aukštuose namuose karaliaus.
Daugel svečių ir kaimynų gerų Menelajo valdovo . . .
Jiems besilinksminant, dainius giedojo ir skambino kanklius.
Juokdariu du vidur aslos kraipydamos linksmino svečius.
Du keleivingu — Peisistratas ir Telemachas — sustojo,
Vartų to rūmo pasiekę. Pamatė juos čion Eteonius*),
Tarnas vyriausias ir pirmas tarnų Menelajo karaliaus.
Bėgo pranešti į rūmą ganytojui svieto tą žinią.
Stojęs arti Menelajo, sparnuotus prabilo žodžius jis:
„Du ten keleiviu, dievų užaugints Menelajau, prie vartų . . .
Rodos, kad jiedu taip pat iš dievų giminės . . . Pasakyk gi,
Ar nukinkyti mums jųjų arkliai, ar atleisti keliautų

---

*) Eteonejus.

Kitur, kur nori sau vykti nuo mūsų, čionai nestovėję?"
Jam, atsidusęs rūstingai, šviesus Menelajas atsakė:
„Niekad nebūdavai kvailas pirma, Eteoniau*) Boeto!
Bet štai dabar, kaip mažytis, pradėjai niekus tu veblioti.
Patys tiek vaišių priėmę svetur, mes ant galo parvykom'
Savo namuosna ir Dzeusas tepabaigia mūsų nelaimes!
Žinoma, tuoj atkinkykite arklius, pačius gi keleivius
Veskite šičia į mūsų tą pokylį linksmą naminį".
Taip jisai tarė, o tarnas, išsprukęs į lauką, sušaukęs
Tarnus kitus ir paliepęs paskui save sekti, nubėgo,
Arklius svečių, kaip bematant, atkinkė iš sunkiojo jungo,
Nuvedė juos į arklides aukštas, prie užėdžių pririšo,
Dirsių užpylė jis jiems, sumaišytų su miežiais geltonais.
Jųjų vežimą, pristūmęs prie blizgančios sienos iš lauko,
Atrėmė. Juosius pačius gi į vidų namų jis užprašė.
Jiedu, žvalgydamos, didžiai stebėjos tuo dievišku rūmu,
Lygiai, kad saulės atrodo šviesa, arba skaistaus mėnulio,
Tokia šviesa bežėrėjo visuos Menelajo namuose.
Akį palinksminę tokiu regėjimu, ėjo maudyklėn.
Dailiai dabintos' maudyklėse dulkes nuo kūno nuplovus,
Jaunos tarnaitės nušluostė jų kūnus, įtrynė alyvų,
Užmetė tyrus rūbus ant pečių ir minkštuosius chitonus.
Viską pabaigus, susėdo į sostus greta Menelajo.
Jiedum tarnaitė vandens, atsinešusi aukso ąsotį,
Rankoms nuplauti prieš valgį užpylė ant bliūdo sidabro.
Priešais pastatė jiems skobnį ir valgių atnešus, šeimininkė
Visoko davė gausiai, pas'gerėdama visoko esant.
Ragintoj's priešais pastatė lėkštes, kur buvo su kaupu
Pilna visokios mėsos, ir taures auksines jiems pastatė.
Kviesdamas juodu ragauti, šviesus Menelajas prabilo:
„Maisto ragaukit ir dvasią palinksminkit, vyrai keleiviai!
Spėką atgavę, jūs man pasakysit, kas esata judu.
Jūsų tėvų prigimtis ne žemoji ir taip jau matyti.
Aišku, jog esate sūnūs dievų išauklėtų valdovų:
Tokius vaikus juk negali blogieji tėvai pagimdyti!"
Baigdamas žodį, riebios jis mėsos nugarinės jautienos

*) Eteonejau.

Gabalą didį ranka nuo savęs dar paėmęs pridėjo.
Jiedu prie valgio pasiūlyto ištiesė ranką ir valgė.
Kaip tiktai valgio ir gėrio savyj' užgesino jie norą,
Tuoj' Telemachas prie Nestoro vaiko pas'lenkęs prabilo
Tyliai ir galvą prilenkęs, kad niekas girdėt negalėtų:
„Ar tu matai, Nestoraiti mielasis, kiek vario šviesiausio
Blizga čionai kambariuose skambiuose, kiek gintaro, aukso,
Kaulo dramblių ir sidabro čion žeria aplinkui. Manau aš
Dzeuso tik vieno bute Olimpiečio gali tiek matyti!
Koks neapsakomas turtas! Stebiuosi, su baime žiūrėdams!"
Kalbą jo tylią vienok Menelajas šviesplaukis nugirdo.
Jam atsakydamas, balsiai sparnuotus žodžius jisai tarė:
„Mano vaikeliai! Kas mirštamą žmogų palygins su Dzeusu?
Nes ir namai jo ir turtas nemirštami. Tarpe žmonių gi
Gali kai kas su manim susilyginti turtu, kiti gi
To padaryti negali. Aš daug nukentėjau, ilgai aš
Sviete klajojau, bet daug ir gėrybės namon parsigrūdau,
Grįždamas savo tėvynėn po metų aštuonetos kelio.
Kiprą, Foinikiją aš aplankiau ir Aigipto pasiekiau,
Žemėj juodų Aitiopų buvau, pas Sidoną, Erembą*),
Libijos žemėj' buvau, kur gėriukai raguoti užgimsta:
Triskart į metą ten atveda vaisių mažieji galvijai.
Ten nei valdovas, nei vargšas piemuo ne pritrūksta sau pieno,
Sūrio, mėsos, nes per kiaurus metus tenai melžiamos karvės.
Kol aš po tuos tolimuosius kraštus beklajodams, rinkausi
Turtą, tuo tarpu namie man kits užmušė mylimą brolį
Iš pasalų, be žinios, per prakeiktos pačios begėdystę.
Tokiu būdu jau be didelio džiaugsmo valdau šitą turtą.
Jūs apie tai juk turėjot girdėti iš savo tėvų jau.
Baisiai graudu man, nustojus turtingo, garsaus tokio namo.
Aš tai bevelyčiau likt prie trečiosios to turto dalelės,
Kokį savuose turiu aš namuose, kad būtų sveiki tie
Vyrai, kur žuvo anuomet plačioje Trojos žemėj',
Toli nuo mūsų, nuo Argo, arkliais pagarsėjusio krašto.
Bet nors visų aš gailiu ir verkiu labai tankiai, sėdėdams
Rūmuose savo gražiuose, nors tankiai aš širdį raudomis

*) Žiūr. komentarą.

Savo graudinti imu, vienok tankiai ir vėl tai užmirštu:
Šaltas liūdnumas krūtinėj' pavargina širdį mūs' greitai.
Jų aš visų, nors ir baisiai gailėdamas, tiek negedauju,
Kiek vieno draugo, kursai, atsiminus man valgį ir miegą —
Viską gadina, nes niekas iš tarpo Achajų nebuvo
Tiek nukentėjęs ir vargęs, kiek yr Odisejus išvargęs.
Rodos, kad vargui jis buvo sutvertas, o man pasilieka
Gailestis jo begalinis, kad jis taip nuo mūsų nutolęs:
Gyvas jisai ar numiręs — ir to negali sužinoti.
Verkia dabar jo senelis Laertas ir Penelopėja,
Jo išmintinga žmona. Telemachą naujagimį liko".
Taip jisai tarė ir tėvo pagailo labai Telemachui,
Ašara jam nuriedėjo ant žemės, vargus jo išgirdus,
Purpuro skraistę prispaudė prie veido abiem rankomis jis.
Tuoj Menelajas suprato ir ėmė prote ir širdyje
Savo dvejoti, ar laukus, kol pats jaunikaitis pradėtų
Tėvą minėti, ar klausti pradėti ir viską patirti.
Kol jis tai visa besvarstė galvoj' ir širdyje, įėjo
Iš vidurinių saldžiai kvepiančių kambarių išdabintų
Čiòn Helenà, lyg su auksu verptúvu Artémis*) dievaitė
Jai skubinai gražią kėdę pastatė Adrestė. Alkippė
Patiesė minkštą kilimą vilnonį po kojų atnešus.
Gražų sidabro gryniausiojo krepšą jai atnešė Filo**).
Krepšą jai tą dovanojo Alkandra Polibo žmona to,
Kurs viešpatavo Tebuose Aigipto ir rūmuos' kuriojo
Buvo gėrybių be skaičiaus. Jisai Menelajui nuo savęs
Davė maudykli dvi gryno sidabro, indu du trikoju
Ir sidabriniu, ir aukso dar dešimts talantų jam davė.
Skyrium nuo savęs žmona jo Elenai dar dovanas davė:
Aukso verptuvą ir krepšą pailgą iš gryno sidabro
Aukso kraštais. Tai tą krepšą atnešusi Filo**) tarnaitė,
Padavė jai čion dabar iki viršui pripildytų siūlų.
Virš dar gulėjo padėtas verptuvas su vilna raudona.
Sėdosi ji savo sostan, po kojoms suolelį padėjus.
Ėmė ji vyro visokių žinių klausinėti tais žodžiais:

---

*) Artemida.
**) Filà.

„Ar sužinojai tu, Dzeuso auklėt's Menelajau, kas yra
Šituodu mūsų svečiu — jaunikaičiu, ir kaip jie vadinas?
Aš — ar paklysiu, ar spėsiu teisybę — vienok pasakysiu
Tą, ką širdis mano liepia man tarti, jog niekur nesu aš
Mačiusi taip panašaus aš nei vyro, nei moters, net baimė
Man ir žiūrėti, kaip šitas į sūnų garbaus Odisejaus
Baisiai yra panašus: Telemachą mažytį paliko
Savo namuos Odisejus, kad jūs dėliai manęs šunakės
Plaukėte Trojon plačion, susitarę širdyje kariauti".
Jai atsakydamas, tarė tuomet Menelajas šviesplaukis:
„Taip ir aš pats numanau, kaip lygiai ir tau kad išrodo:
Tokios pat jojo ir kojos ir tokios pat rankos, ir toks pat
Žvilgsnis akių, ir galva tokia pat, garbiniai jo tie patys.
Man Odisejų priminus — kiek jis nukentėjo dėl manęs,
Ašaros ėmė riedėt jam per skruostus; abiem rankomis jis
Purpuro skraistę prispaudė prie veido, tas ašaras slėpdams".
Jam atsakydams, Peisistratas, Nestoro vaikas, prabilo:
„Dzeuso auklėts Menelajau Atrejaus, ganytojau svieto!
Tiesa! Tai jojo sūnus, kaip ir jūs teisingai tai įspėjot!
Bet jis yra padorus ir, mat, gėdisi savo širdyje,
Pirmą atvykęs čion kartą, tuojau užsimesti jūs' domei.
Ypač tavęs, kurio mudu, kaip dievo, taip džiaugiamės žodžiais.
Siuntė mane, štai, į Spartą arklių numalšintojas Nestors
Jį palydėti ik jūsų, nes geidė tave jis matyti:
Nori jisai, kad tu jam ar neteiksies patarti, ką veikti?
Daug juk vargų turi vaikas apleidusio tėvo namuose.
Nėra, mat, jam užtarytojų, lygiai, kaip šit Telemachui:
Tėvas išėjęs toli, o kiti nenor ginti nuo pikto".
Jam atsakydamas, tarė tuomet Menelajas šviesplaukis:
„Deja! Tai tiesa, kad vyro labiausiai man mylimo vaikas
Mano atvyko namon ... To, kurs taip nukentėjo dėl manęs.
Būčiau aš jį, kad sugrįžtų, labiau už visus mūs' Achajus
Vieną mylėjęs, kad būtų tik mudum daleidęs laimingai
Dzeusas, griaustinių valdovas, per plačiąją jūrą perplaukti.
Būčiau jam pilį paskyręs čion Arge ir rūmus įkūręs,
Jį čion atkėlęs su turtais, vaiku ir žmonėms iš Itakės,
Kraštą jam būčiau ištuštinęs platų, kurs prigul nuo manęs.
Greta gyvendamu, tankiai lankytum viens kitą ir niekas

Mudu daugiau nebatskirtų linksmu, sutartingu ir tolei,
Kolei tamsus mūs' mirties debesis mūs' akių neapviltų...
Tik mums tos laimės suteikt nenorėjo dievai neprielankūs
Jie jį varguolį neleido sugrįžti ir kažin kur laiko".
Taip jisai tarė. Ir tarpe jų kilo rauda gailestinga:
Klykti pradėjo Helena Argietė iš Dzeuso gimimo;
Verkė taip pat Telemachas ir pats Menelajas Atreidas.
Nestoro vaikas taip pat sus'laikyt negalėjo nuo verksmo
Savo širdyj' Antilochą beydį atsiminė, tą, kur
Žuvo kovoje iš rankos Aušrinės sūnaus šviesiaveidžio.
Jį atsiminęs, jis verkdamas tarė žodžius jiems sparnuotus:
„O Menelajau! Senasis mūs Nestoras sako, kad esąs
Tu už visus daugiau žinąs mus mirštamus žmones vargingus.
Tankiai mes savo namuose tarp savęs tave paminėjam...
Taigi, meldžiu, protingiausias karaliau, manęs paklausyti:
Nekenčiu aš ašaravimo, ypač gi vakarą, valgant.
Greitai Aušra atsibus, tarp miglų pagimdyta, o verkti
Pats aš labai pripažįstu, minėdamas tuosius, kurieji
Žuvo mums brangūs, nelaimę ir piktą likimą sutikę.
Mums, nelaimingiesiems vabalams žemės, viena tik paguoda —
Ašaros graudžios nuo skruostų, plaukų garbinys dar ant kapo.
Mano taip pat brolis žuvo — nebuvo niekšiausias Argejų;
Gal pažinojai tu jį, nes pats niekuomet nemačiau jo.
Sako, tiktai Antilochas, vikriausias kovoje ir bėgyj',
Buvęs mūsiškių eilėse atskirtin's labiausiai ir aiškiai".
Jam atsakydamas, tarė tuomet Menelajas šviesplaukis:
„Prieteliau! Tavo kalba išmintinga: pasakymo tokio
Aš tik iš vyro protingo, suaugusio būčiau telaukęs...
Aiškiai matau iš kalbos aš, kad gerojo tėvo sūnus tu:
Lengva pažinti gerų tėvų vaikas, kuriems yra Dzeusas
Laimę suteikęs ir jų moterystėj' ir jųjų vaikuose.
Štai, kad ir Nestorui Dzeusas, neliaudams, vis duoda ir duoda
Šviesią senatvę turtinguos' namuose ir sūnus, protingus
Vyrus, taip pat ir prie ginklo kitų tarp' gabiausius jo žemėj'.
Liaukimės verkę, kaip buvom pradėję, ir vėl atsiminkim'
Pokylį savo. Teduodie mums vandenio rankoms. O rytą
Kalbą mes vėl, Telemachas ir aš, tarpu savęs pradėsim".
Taip jisai tarė ir tuoj' Asfalions užpylė ant rankų,

Tarnas vikrus Menelajo, garbingo šviesiausio valdovo.
Vėl jie rankas tada ištiesė valgyti valgį padėtą.
Tąkart sumanė ką kitą Zeveso*) gentainė Elena:
Vynan įmaišė ji vaisto, kurs skausmą ir rūpestį sunkų
Padeda žmogui užmiršti, nes jo su vynu paragavęs,
Dieną tą verkti žmogus negalėtų, nors tėvas ir močia
Mirtų staiga, arba brolį, ar mylimą sūnų akyse
Jo, jam bežiūrint, variniu kardu nužudytų, užpuolę.
Tokio tai vaisto turėjo šviesi giminaitė Zeveso.
Vaisto brangaus to nemaža jai davė Aigipto Toono**)
Žyniaus žmona Polidamna: ten žemė daugybę visokių
Atneš vaistų ir sveikatai naudingų, bet daug ir kenksmingų.
Ten vaistininkas kiekvienas žmogus ir labai išsimano:
Jie ten visi iš Paiano***) išein' giminės vaistininko.
Tokio tai vaisto įmaišius į vyną, apnešti paliepus,
Kalbą toliau savo vedė gentainė Zeveso*) Helena.
„Dzeuso auklėt's Menelajau Atrejaus, ir jūs kiti vyrai,
Ainiai garbingų tėvų, mes gi matom, jog Dzeusas nelygiai
Suteikia gera ir bloga žmonėms, nes visaip jisai gali.
Taigi dabar, susirinkę namuos' prie linksmos vakarienės,
Būkit linksmi, iškalbingi! Tad ir aš jums šį tą apsakysiu
Būtų dalykų, nes viską atmint, apsakyt — kas gi gali?
Vieną dalyką atsimenu Trojoj', kur vargot, Achajai:
Jis savo dvasioj' sumanė ir tai jis išpildė laimingai.
Kūną aštriu botagu sus'kapojęs, sudriskusį rūbą
Jis ant pečių užsimetęs, kaip elgeta — vargšas, atvyko
Pilin žmonių, savo priešų, ir žvalgės' plačiose gatvėse;
Svetimą išvaizdą sau prisiėmęs, atrodė jis vargšas,
Kokiu nebuvo jo niekas ir niekad nematęs Achajuos'.
Toks tai išrodė jisai, kai atėjo į pilį Trojenų.
Niekas iš jų nepažino, tik aš supratau, kas jis yra.
Klausti pradėjau aš jį, bet jisai vis gudriai išsisuko.
Tik kuomet aš jį nuploviau ir kūną alyvoms ištryniau,
Rūbą uždėjau ant jo ir daviau aš jam priesaiką baisią,
Jog neapreikšiu pirmiau, Odisejų kad mačiusi Trojoj',

---

*) Dzeuso.
**) Tono.
***) Pajeono.

Kol jis nebus dar pagrįžęs prie savo laivyno pajūrin,
Tąkart tiktai jis apreiškė man norus ir mintį Achajų.
Daugel Trojenų išžudęs ilguoju kardu, Odisejus
Grįžo laimingai atgal pas Achajų, žinių prisirinkęs.
Daug tuomet verkė po Troją našlių, o tik aš buvau linksma:
Mano tuomet jau širdis mane traukė pagrįžti tėvynėn;
Savo kaltybės gailėjaus, kurią Afroditė man davė,
Jog aš apleidau tėvynę savaime ir dukterį brangią,
Priesaiką savo ir vyrą tokios išminties ir gražumo".
Jai atsakydamas, tarė tuomet Menelajas šviesplaukis:
„Taip, moteriške, tai vis, ką sakai čia, tikiu, yr teisybė.
Aš juk daugybę gi vyrų herojų esu pažinojęs,
Būdą ir mintį jų matęs ir žemių daugybę aplankęs,
Bet niekuomet akimis savomis man neteko regėti
Vyro, ką vargo iškęst tiek galėtų, kaip mūs' Odisejus.
Štai, ką galingas tas vyras sumanė ir drąsiai išpildė:
Arklį padarė jisai, o į vidų geriausi susėdom
Mes iš Argejų, sumanę Trojenams skerdynę ir mirtį.
Tąkart ir tu atėjai prie to arklio — tave tenai vedė,
Žinome, dvasia pikta, kad Trojenams garbės tik suteikus.
Ir Deifobas dievaitiškas buvo tą kartą atėjęs.
Triskart aplinkui apėjote judu tą arklį ir šonus
Jo čiupinėdama, tu kuogeriausius Argejus pradėjai
Šaukti vardais, pamėgdžiodama balsą malonų žmonų jų.
Aš, Odisejus, Tidejaus sūnus Diomedas — tamsioje
Išduboj' toj' susigrūdę, girdėjome šaukiantį balsą.
Noras pakilo staiga pas mane ir taip pat Diomedą,
Kad ar išeiti mums laukan, ar taip atsiliepti.
Bet Odisejus sulaikė tuomet mus nuo baisiojo žingsnio,
Sūnūs Achajų kiti kuotyliausiai tamsoje sėdėjo.
Viens tik Antiklas sumanė, kad reikia, girdi, atsiliepti.
Jam Odisejus ranka savo tvirta sučiaupęs jo burną,
Laikė užspaudęs, kad mus neišduotų, ir jiedu taip grūmės,
Kol tik tu sau nuo to arklio šalin atsitraukei ant galo".
Jam Telemachas tuomet išmintingas, išklausęs, atsakė:
„Dzeuso auklėts Menelajau Atrejaus, ganytojau svieto!
Taigi užtat man ir liūdna taip baisiai, kad žuvo vienok jis.
Ką gi jam gelbėjo tai, kad turėjo jis širdį gelžinę?...

Bet jau ir laikas mus gulti atleisti, idant išsitiesę,
Miego saldaus apimti, atgaivintum pavargusį kūną".
Taip jisai tarė. Argietė Helena tarnaitėms įsakė
Lovas statyti svečių kambaryje, uždengti drobulėms,
Purpuro gražų kilimą uždėti storai ir minkštąsias
Užklotes virš to padėti vilnones. Tuojau jos išėjo,
Rankoj' žibintuvą nešdamos. Greitai jos lovas paklojo.
Gulti skelbikas lydėjo svečius. Juos suguldė aukštoje
Prienamio rūmų seklyčioj': drauge Telemachą ir sūnų
Nestoro šviesų. Patsai gi Atrejaus šviesus Menelajas
Rūmų gale tolimajam ilsėjosi gret su Helena,
Dieviška savo žmona, užsivilkusia rūbą naktinį.
Vos tik prašvito iš oro užgimus Aušra raudonpirštė,
Kėlės iš patalo minkštojo balso skardaus Menelajas.
Rūbą ant savęs užvilkęs, per petį gi kardą pasvėręs,
Kojoms gražias pasirišo papėdes ir žengė iš rūmo
Visas gražus, į dievaitį labiau panašus, kaip į žmogų.
Pas Telemachą nuėjęs, pasveikino jį ir paklausė:
„Koks tave reikals svarbus, Telemache herojau, atvarė
Į Lakedaimoną šventą per jūrių platumą beribį?
Ar tasai reikals tautos, ar tik tavo paties, pasakyk man
Viską teisingai, kaip yra, aš aiškiai tai noriu žinoti".
Jam atsakydamas, tarė protingas sūnus Odisejaus:
„Dzeuso auklėts Menelajau Atrejaus: ganytojau svieto!
Čion atvykau iš tavęs apie tėvą žinių pasiklausti.
Niekais man eina namai ir pražuvo man turto daugybė.
Namas piktų užvaldytas žmonių, kurie nuolat tik skerdžia
Gyvulius smulkius be skaičiaus ir kreivaragius mano jaučius.
Motinai mano jie peršas didybės pilni ir piktumo.
Taigi dabar tau bučiuoju kelius — pasakyti man teikis,
Ką tu žinai apie tėvo mūs' prapultį liūdną; gal pats tu
Savo matei akimis ar iš žodžių patyrei keleivių?
Matomai, buvo jisai tik nelaimėms šiam svietui užgimęs.
Meldžiams, manęs negailėk ir dėl to savo žodžių neminkštink.
Viską man taip apsakyk, kaipo tau pamatyti pris'ėjo.
Meldžiams, jei tėvas tau mano kuomet Odisejus ar žodžiais
Buvo, ar darbu naudingas Trojenų šalyj' tolimoje,
Karo vargus kuomet vargot, Achajai, tai, tai atsiminęs,

Visą dabar man teisybę, neslėpdams, stačiai sakyki".
Jam, atsidusęs sunkiai, Menelajas šviesplaukis atsakė:
„Dejos! Ar matot, kas dedasi?! Vyro galingojo guolin
Veržiasi gulti ištvirkusi niekšai, jo nykščio neverti!
Lygiai, kaip jeigu kur girioj' tamsioje elnienė atradus
Liūto galingojo guolį, sudėtų nakvynėn mažyčius
Naujagimius žindukus, o pati pasitrauktų ganytis
Krūmuos' žaliųjų trakų, o tuo tarpu čion liūtas baisusis
Guolin pargrįžtų savan — kaip matai, juk pražūtų mažyčiai.
Taip aš sakau, Odisejus prirengs jiems baisiausį likimą.
Dzeuse perkūnvaldi! Foibai šviesiausias! Atena! kad jis tik
Išvaizda toks pasirodytų, kaip kad Lesbe aną metą
Ėjo imčių jis su Filomedeidu galinčium ir bloškė
Žemėn jis jį ant garbės mums visiems, kurie matėm, Achajams;
Toks kad jisai pasirodytų tiems jaunikaičiams, — apverktų
Savo piršlybas nelemtas, kurios pražūtim pasibaigtų.
Visa, ko klausi, maldaudamas graudžiai, tai aš, nemeluodams,
Tau teisingai apsakysiu, ką man yra senis jūrinis
Vieną kart sakęs, nė vieno neslėpdamas žodžio nuo tavęs.
Žemėj Aigipto man' laikė dievai, išsiilgusį grįžti.
Laikė dėl to, kad buvau neatlikęs aš jiems hekatombų:
Rūsčiai dievai reikalauja, kad pildytų apžadus žmonės.
Yra sala ten kokia tai banguojančių jūrių erdvėje,
Nepertoli nuo Aigipto kraštų, o vadinasi Faras;
Tokio tolumo, kiek laivas per dieną kad gali prabėgti,
Geras tik laivas, su lydinčio vėjo laiminga pagalba.
Farose*) uostas yra gana geras, kuriam' pakeleiviai
Gali laivai pasiimti vandens kuogeriausio kelionei.
Dvidešimt laukiau aš šičia dienų. Per tą laiką nė sykio
Vėjas nuo kranto palydžiąs į jūrą nebuvo pakilęs,
Geidžiamas draugas keleivių per ūžiančių jūrių platybę.
Jau prasidėjo mums baigtis ir maistas ir ūpas keleivių.
Tąkart mumis, pagailėjus, išgelbėjo mus Eidoteja
Senio jūrinio galingo duktė, vandenyno dievaitė.
Jai susitikus mane, mat, pagailo, pamačius, kaip vienas
Šliaužioju aš nusiminęs, šaly nuo draugų nelaimingų.

---

*) Fare.

Jie gi tuo tarpu ir slankiojo pakraščiu jūros, mėgino
Kabliais aštriais susigauti žuvų — nes jau badas juos čiulpė.
Man tuomet stojus arti, jinai pratarė šitokį žodį:
„Kas tu, ar kūdikis paikas esi, tu keleivi, ar, gal būt,
Toks tu baugus, ar toksai tinginys, kad ir pats savo vargo
Tu apgalėt negali ir sėdėsi čion mūsų saloje,
Nykdamas pats ir draugų savo vieką naikindams".
Taip ji man tarė. Aš jai atsakydamas, šitaip kalbėjau:
„Nors nežinau, kas esi tu, dievaite, vienok pasakysiu
Visą teisybę: čionai aš per prievartą sėdžiu. Gal būti,
Kuo nusidėjau dievams, kurie dangų plačiausiąjį valdo.
Taigi tu man pasakyk, nes dievaičiai juk viską jūs žinot,
Kas iš dievų amžinųjų supančiojo mus čion ir laiko,
Kelio neduodamas mums per jūrių žuvingų platybes?"
Taip jai nuliūdęs tariau, o jinai man, dievaitė, atsakė:
„Viską, keleivi, aš tau, kuoaiškiausiai dabar apsakysiu.
Šitoje jūroj' gyvena galingasai senis Protejus.
Jis aigiptietis yra nemirštams ir begal protingas.
Sako, kad jis mano tėvas esąs ir mane jis pagimdęs.
Jį kad, kaip nors tu apgavęs, galėtumei sau susigauti,
Tau jis tuomet apsakytų, kokia tave laukia kelionė,
Kiek tu turi su draugais savo jūroje vargti, ar grįši
Tu laimingai nors ant galo per jūrių žuvingų platybes.
Tau jis taip pat apsakys, jeigu to panorėsi, valdove,
Kas tau namuose yra atsitikę ar gera ar bloga,
Kaip išvykai tu į šitą kelionę vargingą ir ilgą".
Taip ji pasakė, o jai atsakydamas, aš prakalbėjau:
„Mums tu pati pasakyk, kaip tą dievišką senį apgavus?
Kartais kad jis, ką supratęs, iš mūs' neištrūktų kaip rankų:
Dievą sunku apgalėti juk mirštamam žmogui silpnajam".
Taip jai tariau, o jinai man, dievaitė geroji, atsakė:
„Viską, keleivi, aš tau, kuoaiškiausiai dabar apsakysiu.
Saulė, per dangų keliaudama, jo viduryj' atsiranda.
Tučtuoj' iš jūros senelis jūrinis ansai gudragalvis,
Vėjui Dzefirui sušiaušus bangas, prisiartin prie kranto;
Išlip paskui ir uolų išduboje jis perpietį miega.
Fokos aplinkui jį guli, nevaikščioja šunes jūriniai;
Visos kartu jos iš jūrių paskui to senelio iščiaužia;

Biaurių jūrinių gelmių nuo savęs josios kvapą paleidžia.
Šičia tave aš atvesiu rytoj', kaip tik oras ims brėkšti;
Vietą paskirsiu eilioje, o tu pasirink, apsimąstęs,
Tris iš draugų, kurie tavo laivyne yra kuogeriausi.
Dar apsakysiu aš tau įvairiausią to senio gudrybę:
Ims jis pirmiausia skaityti fokas ir tarp jų vaikštinėti.
Kad suskaitys jis ant pirštų ir viską gerai įsitėmys,
Pats atsiguls tarpe jų, kaip ganytojas būrio avelių.
Jūs gi, pamatę, kad jis atsigulęs užmigo, surinkit
Spėką ir drąsą ir smarkiai užpulkit ant jo jūs per miegą.
Drūčiai laikykite jį, kad norės jis nuo jūsų ištrūkti.
Visu kuo jis apsimes jums, kas gali tik būti ant žemės —
Kas tik ant žemės rėplioja, ir vandeniu, karštąja liepsna —
Jūs tik tvirčiau dar laikykit ir spauskit, kiek turite vieko.
Bet kaip tik jis prašnekės į jumis, kaip, štai, žmonės kad kalba,
Tokiu pavirtęs atgal, kaip kad matėt užmiegant pradžioje —
Tuomet, nustoję laikyti, paleiskite gudrųjį senį.
Jis jums, dievaitis, apreikš ir kuris iš dievų ir už ką taip
Pyksta ant jūsų ir plaukti neleidžia per jūrą žuvingą?“
Taip prakalbėjus, dievaitė į jūrių bangas pasinėrė.
Aš gi pas savo laivų, kur pajūry ant smėlio riogsojo,
Vėl susisukęs grįžau, o širdis rūpestinga drebėjo.
Grįžęs prie laivo į pakraštį jūrių, šio to dar užvalgiau.
Greitai užėjo ir dieviška tamsi naktis — ir sumigom.
Vos tik prašvito iš oro užgimus Aušra raudonpirštė,
Aš, pasimeldęs ant kelių dievams, išėjau į pajūrį.
Ėjome pakraščiu plačkelių jūrių su savo draugais aš
Tais, kurių drąsai ir spėkai pilniausiai ir drūčiai tikėjau.
Mums ta dievaitė, panėrus į gelmę, iš jūrių pristatė
Keturias ką tik naujai nuluptąsias odas anų fokų.
Tėvą norėdama savo apgauti, ji jūrių pakrantėj'
Iškasė keturias tyčia duobes, ten belaukdama mūsų.
Mes prisiartinom greitai, ir ji mus suguldė duobėsna,
Uždengė mus iš viršaus odomis toms ir liepė taip laukti.
Baisiai kankino mus smarvė prakeikta ruinių tų jūrinių:
Kas gi galėtų ištverti greta su jūrinėms baidyklėms?
Bet ir čionai mus dievaitė išgelbėjo savo malone:
Mums ji ambrozija dieviška patepė nosis: iš karto

Dingo nuo kvapo gardaus ana smarvė jūrinių baidyklių.
Visą mes rytą čionai pragulėjome sopančia širdžia.
Ruiniai, ant galo, išplaukę iš jūrių, eilėmis gulėjo
Jūrių pakrantėj ant smėlio. Pusiaudienį lygiai senukas
Žengė ant kranto ir rado riebius savo ruinius begulint.
Jis juos apėjo visus ir visus rūpestingai suskaitė.
Mus jis pirmiausiai į skaičių prisiėmė ruinių baisiųjų,
Nieko širdyj' nesupratęs klastos. Ir atsigulė miego.
Mes gi, surikę baisiai ir pripuolę, jį rankomis stvėrėm.
Senis vienok neužmiršo savųjų visokių gudrybių.
Tuoj mūs' akyse pavirto į liūtą galingą, barzdotą,
Virto paskui jis drakonu, miškiniu kuiliu arba barsu,
Vandeniu buvo pavirtęs šlapiuoju ir aukštu medžiu dar.
Mes gi tvirtai visą laiką jį spaudėm, nesduodami baimei.
Senis, ant galo, pavargęs matydams gudrybes per nieką,
Pratarė žodžiais žmogaus ir tad klausti jis mūsų pradėjo:
„Kas tai, Atrejaus sūnau, iš dievų tave taip pamokino
Tokia klasta susigauti mane? Pasakyk gi, ko nori?“
Taip jis paklausė. Aš jam atsakydamas, taip prakalbėjau:
„Pats tu, seneli, žinai, ko man reikia, be reikalo klausi.
Jau aš seniai šioj' saloj' sulaikytas, o ženklo negaunu,
Ką man daryt? O tuo tarpu draugai visi mano nuliūdo.
Taigi tu man pasakyki — dievaičiai, jūs žinote viską —
Kas iš dievų amžinųjų supančiojo mus čion ir laiko,
Kelio neduodamas mums, štai, per jūrių žuvingų platybes?“
Taip jam tariau, o jisai atsakydamas šitaip kalbėjo:
„Tau prigulėjo pradžioje kelionės atnešt hekatombą
Dzeusui galingam, kartu su kitais dar dievais, kad galėtum
Savo tėvynėn greičiausiai sugrįžti per tamsiąją jūrą.
Nes ne kitaip tegalėsi išvysti tu gimines savo,
Grįžti į savo aukštuosius namus numylėtoj' tėvynėj',
Kaip kad atgal tik sugrįžęs pas upės Aigipto, kur bėga
Stačiai iš pačio dangaus, hekatombas šventas paaukosi
Dzeusui, taip pat ir dievams, plačiame danguje ką gyvena.
Tąkart dievai tau pavelys keliauti, kur pats tu taip nori“.
Taip jis pasakė. Manyj' sudrebėjo širdis numylėta:
Vėl man reikėjo keliauti atgal prie tos upės Aigipto.
Bet kad ir taip, aš tariau jam nuliūdęs širdyje dar žodį:

„Viską išpildysiu taip, kaip tu man įsakai čion, seneli!
Man tik dar šitą apreiški ir man teisingai tu išaiškink,
Ar jau visi yra grįžę laimingai iš karo Achajai?
Juos mudu likom su Nestoru Trojoj', išplaukdamu kartu.
Gal kas yr žuvęs iš jųjų, laivu tebeplaukdamas jūra,
Kits gal namie, jau ant prietelių rankų, po karo nelaimių?“
Taip jo paklausiau. O jis atsakydamas, rūsčiai man tarė:
„Kam tu, Atreidai, to visoko klausi? Kam reik tau žinoti?
Mano tu galvą suki, o sakau, kad graudžiai tu raudosi,
Viską tikrai sužinojęs. Daugybė, mat, žuvo. Nemaža
Liko vienok. Toj' kelionėje žuvo tik du iš valdonų
Variu ginkluotų Achajų, kiti gi pražuvo kovose.
Vienas dar (trečias), nors gyvas, bet laikomas jūroj' nelaisvėj'.
Žuvo su savo laivais ilgairkliais Ajantas galinčius:
Trenkė jį pirm Poseidonas į didžiąją uolą Girejos.
Patį jį dar Poseidonas nemanė prapuldinti jūroj':
Būtų tuomet jis išvengęs mirties, kad nebūt' pasigyręs.
Jis, mat, išdrįso kalbėt, kad išlikęs prieš dievo jis norą.
Biaurų tą žodį ištarus, išgirdo patsai Poseidonas.
Stvėręs į ranką galingąjį baisųjį trišakį savo,
Trenkė jis juo į Girėjos*) uolas ir suskaldė per pusę:
Pusė paliko stovėti, o pusė nugriuvo į jūrą.
Toje sėdėdams Ajantas labai apsigavo, nes kartu
Jis su skeveldromis dingo putojančios jūros gelmėse.
Taip jis čion vargšas ir žuvo, sūraus tad vandens prisigėręs.
Brolis tavasis pradžioje, laimingai išvengęs pavojų,
Buvo pagrįžęs tėvynėn, nes gelbėjo motina Hera.
Bet kaip jis greit panorėjo Maleijos**) kalną aplenkti,
Čion jį sugavo audra ir beverkiantį jūron nuvarė,
Kitan jo žemės kraštan, kur gyveno senovėj' Tijestas
Tąkart gyveno Aigistas čionai, jau sūnus to Tijesto.
Bet ir iš ten jiems pavyko be didelio vargo sugrįžti:
Greitai nustojo audra, ir namon jie laivus parsivarė.
Džiaugdamas baisiai, išlipo iš laivo ant žemės gimtinės;
Ėmė bučiuoti, parkritęs, jis žemę tėvynės ir karštas

*) Žiūr. komentarą.
**) Malejos.

Ašaras liejo gausias, jau seniai jos ištroškęs matyti.
Jį iš žvalgynės aukštosios pagrįžusį žvalgas pamatė.
Žvalgą tą buvo pastatęs piktasis Aigistas ir algą
Jam prižadėjęs, kad duosiąs du aukso talantu. Jau metai
Saugojo žvalgas, kad tik Agamemnons netyč neužgriūtų:
Baisią galybę jo niekšai žinojo. Nubėgęs Aigistui
Žinią jis davė. Tasai gi sumanęs turėjo gudrybę:
Buvo parinkęs iš tarpo savųjų jis dvidešimt vyrų;
Juos jisai paslėpė rūmuose, liepė gi vaišes puikiausias
Ruošti greičiausiai, o pats pasitikt Agamemnoną bėgo:
Puikiais arkliais ir vežimais atvyko jisai į pajūrį
Piktą sumanęs širdyj'. Agamemnonas to nesuprato:
Savo nejausdams žūties, jis nuvyko ir užmuštas tapo
Laike puotos, kaip kad užmušams jautis prie lovio ant sieto.
Nieks neišliko iš jo palydovų, kas kartu ten buvo.
Bet ir Aigisto tarnų toj' kovoj' nebišliko nė vieno".
Taip jis man tarė, ir mano širdis sudrebėjo nuo skausmo:
Verkti pradėjau, parkritęs ant smėlio, ir jau nebnorėjo
Mano širdis begyvent ir į šviesiąją saulę žiūrėti.
Bet kai ilgai aš taip, verkdams, rangiausi ant smėlio, neliaudams,
Tarė tuomet vėl iš nauja gudrusis senelis jūrinis:
„Daug ir ilgai tau nepridera verkti, Atreide. Juk nieko
Ašaros tavo negelbės. Geriau pasirūpink, kad greitai
Grįžti galėtum į savo tėvynę: gal jį tu dar gyvą
Rasi, ar bus jau Orestas tą niekšą užmušęs. Tad rasi
Jo pakastuves". Taip tarė, norėdamas baigti senelis.
Mano krūtinėje tąkart širdis atsigavo ir visas
Ūpas manyje pakilo, nežiūrint nė sielvarto skaudžio.
Vėl jį užkalbinau aš, į jį kreipdamos žodžiais sparnuotais:
„Jau apie tuos aš žinau. Tu dabar pasakyk, kas tas trečias
Vyras, kurs gyvas sulaikomas yra saloje tarp jūrių.
Gal jau jis miręs? Aš noriu ik galo žinoti, nors bloga!"
Taip jo paklausiau. O jis man tuojau atsakydamas tarė:
„Yr' tai Laerto sūnus, kurs Itakėje turi gimtinę.
Jį aš mačiau ant salos, beliejantį ašaras graudžiai,
Nimfos Kalipsos namuose, kuri jį per prievartą laiko.
Jis tai negali pagrįžti į savąją žemę gimtinę:
Nėra, mat, jam ten laivų ilgairklių ir nėr palydovų,

Kur jį galėtų lydėti per nugarą jūrių plačiausių.
Tau gi, auklėtas dievų Menelajau, tai nėra žadėta
Mirti arkliais pagarsėjusiam' Arge: dievai visagalį
Stačiai paims tave ten, kur pasibaigia žemė ir yra
Šviesūs Elisiaus*) laukai, kur šviesus Radamantis gyvena.
Ten kuolengviausiai, šviesiai sau sruvena gyvenimas žmogui,
Ten nei pūgų, nei lytaus, nei žiemos su jos speigais nežino,
Ten tik Dzefiro lengvutis vėjelis žmonėms dėl vėsumo
Pučia švelniai Okeano palieptas per visą tą šalį.
Mat, tu Heleną gi vedęs — tai žentu skaitaisi Kronidui."
Šitaip pabaigęs kalbas, pasinėrė senelis į jūras.
Aš gi atgal pas laivyną grįžau su draugais išmėgintais.
Daugel minčių mano širdį slogino, man beinant pajūrin.
Bet, kad sugrįžome mes į laivyną ir šio-to pavalgyt
Sau pagaminom, užėjo ir dieviškai tamsi naktis jau.
Sugulėm čia pat ant smėlio pajūrio, šaly savo laivo.
Vos tik prašvito migloje užgimus Aušra raudonpirštė,
Tuoj' kuogreičiausiai laivus mes nustūmėm į vandenį pilką,
Ėmėm stiebus mes statyti, paskui vėl bures ant jų traukti.
Vyrai, sulipę paskui, susisėdo eilėmis prie irklų.
Ėmė, sėdėdami, vandenį pilką kapoti su irklais.
Greitai prie upės Aigipto, kur bėg iš dangaus, mes atvykom'.
Čion, negaišuodami, greitai atlikome mes hekatombas.
Dievo rūstybę numaldęs, čia pat Agamemnonui kapą
Aukštą supyliau, garbės idant būt jam per amžinus amžius.
Viską pabaigęs, grįžau, ir dievai man palaimino kelią:
Greitai daleido jie man ir tėviškon žemėn sugrįžti.
Tu gi dabar pas mane paviešėk, nors ik dvyliktai dienai;
Aš tuomet puikiai atleisiu tave su šviesioms dovanomis.
Duosiu tris arklius aš tau ir gražiausią naujausią vežimą;
Duosiu tau puikių ąsočių, idant tu galėtum išgerti
Sau į sveikatą, dievų amžinų ir manęs atsimindams".
Jam Telemachas protingas, išklausęs jo žodžių, atsakė:
„Meldžiams, Atreide galingas, ilgai tu mane nelaikyki.
Aš čion su noru mieliausiu pas tave ir metą viešėčiau
Ir ne pas'gesčiau, sėdėdamas šičia, namų ir tėvynės:

*) Elisijo.

Baisiai, mat, man malonu čia kalbų išmintingų klausyti.
Tik, mat, draugai mano Pile šventam' pasiilgs manęs grįžtant.
Jau aš ir taip užtrukau gerą laiką. O dovaną tokią
Teikis man skirti, kad rūme lengvai ją galėčiau laikytis.
Vežtis arklių negaliu į Itakę — paliksiu juos tau aš.
Džiaukis! Esi, mat, valdovas plačios lygumos, kur taip dera
Kiperas ir dobilai, ir kviečiai, ir pūrai, ir plačiausioms
Varpomis miežiai auksiniai. Itakėje plačiojo lauko
Nėra. Ir pievų nerasi: ožkoms, ne žirgams, ten ganyklos.
Reta, kad pievoms turtinga kur būtų sala ir pritiktų
Veisti greitkojams žirgams, o Itakė tarp tų — kuomažiausiai".
Taip jis kalbėjo. Prasijuokė balso skardaus Menelajas.
Skruostą maloniai paglostė jis jam ir prabilo maloniai:
„Gero esi prigimimo. Matau tai iš tavo kalbos aš.
Dovaną tau aš tinku pamainyti: galiu aš tai lengvai.
Duosiu aš tau iš smulkių dovanų, ką name aš laikau sau.
Daiktą parinksiu geriausį, kad būt tau gražu ir garbinga.
Duosiu kraterą aš tau labai puikią: visa sidabrinė,
Aukso krantais — tai Hefaisto paties yra darbas. Man davė
Ją dovanomis Sidonų*) karalius, jo Faidimas vardas.
Grįžtant tėvynėn, name to herojaus man teko viešėti.
Jis man tuomet dovanojo, dabar iš manęs tu ją gausi".
Taip jiedu sau tarp savęs, susisėdę, maloniai kalbėjos.
Rinkos tuo tarpu svečiai į namus to galingo valdovo.
Būrį avelių atvarė ir vyno atsinešė vaišėms.
Duoną jiems atnešė jųjų gražiai apsigobusios žmonos.
Tokiu būdu Menelajo namuose puota prasidėjo.
Ir Odisejaus namuose jaunikiai visi susirinkę
Žaidė linksmai sau, diskus ir ragotines ilgas lenktynėms
Mėtydami, kas toliau, per išgirstą plačiausiąjį kiemą.
Tik Antinojas ir dar Eurimachas, gražus, kaip dievaitis,
Vadai visų jaunikaičių, sėdėjo šalyje nuo būrio,
Nors už kitus vikresni juodu buvo visuose žaisluose.
Fronijo seno Noemons sūnus čion prie jųjų priėjo.
Tarė jisai Antinojui, jo klausdamas, žodį sparnuotą:
„Gal, Antinojau, kas žinot, o gal ir nežinot, kuomet gi

*) Sidonų arba geriau Sidoniečių.

Grįš Telemachas iš Pilo smiltingo? Jis išplaukė, mano
Laivą paėmęs, tuo tarpu pačiam dabar reikia man laivo:
Noriu keliauti Elidon, laukais kuoplačiausiais garsingon.
Mano ten dvylika yra kumelių, tiek pat asilėnų.
Dar jie visi nemėginti kinkyti, tai noriu kurį jų
Šič parsivedęs pradėti į darbą po truputį pratint".
Taip jisai tarė. O tuodu širdyje iš baimės ir dyvo
Ėmė drebėti, dėl to, kad visai nežinojo, kad būtų
Pilan Nelejaus garbus Telemachas išvykęs: jie manė,
Jį iškeliavus į dvarų laukus pažiūrėti galvijų.
Rūsčiai tuomet Antinojas Eupeito sūnus, Noemoną
Klausti pradėjo: „Teisingai man viską sakyk čia, kuomet jis
Pilan išvyko, kas jo palydovai? Ar tai Itakiečiai
Vyrai rinktieji, ar jojo paties samdininkai, vergai gal?
Kaip tai galėjo įvykti? Sakyk man tu viską teisingai!
Reikia gerai man žinoti, ar prievarta tavo jis laivą
Paėmė sau, ar davei jam, kadang jisai prašė, geruoju?"
Jam atsakydams, Noemonas Fronijo tarė į šitą:
„Pats jam geruoju daviau. Nes ir ką padarytų nors kitas,
Jeigu toks vyras, dar tokio, mat, sielvarto pilnas, maldautų?
Būtų, manau, kiekvienam nelengvu atsakyti, nedavus.
Jo palydovai — garbiausi vyrukai tarp mūsų, o vadas,
Pats aš mačiau išvažiuojant, tai Mentoras buvo, o gal būt
Koks ir dievaitis, tiktai panašus jis į Mentorą buvo. —
Dyvai vienok ir stebuklai: mačiau aš čion Mentorą vakar —
Savo akim vėl mačiau, kaip jisai išvažiavo į Pilą".
Taip Antijonui atsakęs, nuėjo namon sau Noemon's.
Tiedum gi širdys drebėjo galingos. Visi jaunikaičiai,
Metę žaislus, susirinko į krūvą aplink Antinojo.
Tarė tuomet Antinojas, Eupeito sūnus, o širdis jo
Juodo piktumo pris'pildė perdaug ir jo akys žaibavo:
„Dejos! O, didelis daiktas įvyko dabar, jūs girdėjot?
Jog Telemachas galėjo išvykti į tokią kelionę,
Kokią visi mes jam buvom užgynę... Tas vaikas, prieš valią
Tiekos žmonių, sau ir laivą suranda ir surenka vyrų
Dar kuogeriausių pilyj'! Ateityje sulauksime bloga.
Pats tepražūna iš Dzeuso jis rankos anksčiau, negu mūsų
Būsimas galas ateis. O dabar man jūs duokite laivą

Greitą ir dvidešimt vyrų gerų palydovų: aš noriu
Jį, pasitykojęs' jūroj, sugaut, tarp Itakės jam plaukiant
Ir akmeningojo Samo krantų, kad nelaime pavirstų
Jam jūreivystė, kaip tėvui jo virtus yra jo kelionė".
Taip jis tarė. Visi jam jie pritarė, balsiai surikę.
Sutartį baigę, visi į namus Odisejaus suvirto.
Penelopejai vienok neužilgo tuoj' pranešta buvo,
Kokią šunybę širdyje sumanė jaunikiai jos sūnui.
Pranešė jai apie tai, nugirdęs, Medontas skelbikas.
Jis, mat, stovėjo už kiemo tvoros, kuomet jie kieme tarės'.
Bėgo per namą, skubėdamas Penelopejai pranešti.
Žengiant per slenkstį, jį Penelopeja pamačiusi, tarė:
„Mano skelbike! Ko norint didingi jaunikiai jau siunčia...
Gal pasakyti tarnaitėms namų Odisejaus garbingo,
Darbus kad metus visus, pasiskubint jiems pokylį ruošti.
O! kad nors kartą atstotų su savo piršlyboms nuo manęs
Ir kad tas pokylis taptų jiems pat paskutinis pas mūsų!
Jūs, prakeiktieji naikintojai, rinkdamies tankiai, surijot
Mano sūnaus Telemacho protingo turtus! Negirdėjot,
Dar būdami mažučiukai vaikai iš tėvų išmintingų,
Koks Odisejus yr buvęs tėvams maloningas jūsiškiams.
Niekam nedarė skriaudos nei žodžiu jis, nei darbu. Nors tankiai
Pratę galingi valdovai tą žmogų mylėti, o kitą
Bausti be reikalo jokio, tiktai Odisejus tai niekad
Nieko nemėgdavo skriausti. Tuo tarpu iš jūsų matau aš
Vien tiktai jūsų piktumą, jūs' nelabus žodžius ir darbus!"...
Jai atsakydamas, tarė Medontas skelbikas protingas:
„O! kad tai tas tik tebūtų, valdove, didžiausia nelaimė!
Daug dar svarbesnį ir baisų dalyką jaunikiai sumanė
Dzeusas tik jiems tenelaimin! Mat, jie Telemachą sumanė
Vario kardu nugalabyt, tėvynėn iš Pilo sugrįžtant:
Jis išvažiavo dėl tėvo žinių atsiklausti į Pilą
Ir Lakedaimono šventąją pilį, kur sosts Menelajo".
Taip jisai tarė. O motinai keliai palinko ir širdis
Miela jai plakti nustojo: ji žodžio atgaut nebgalėjo.
Ašaros karčios užliejo akis ir užkimo jai balsas.
Kiek atsigavus, paskui prakalbėjo ir tarė Medontui:
„Ko gi, skelbike, sūnus mano ten išvažiavo? Ar buvo

Reikalas jam įsisėsti į laivą, kurs žmogui atstoja
Jūroje greitąjį arklį, prabėgantį jūrių platybę?
Gal tik dėl to, kad nė vardo jo tarpe žmonių nebeliktų?"
Jai atsakydamas, tarė Medontas, skelbikas protingas:
„To nežinau, ar jam dievas koksai tą sumanymą davė,
Ar gal ir savo širdis panorėjo keliauti į Pilą,
Tėvo likimo ištirti: ar žuvęs, ar taip kur jis vargsta?"
Taip jai atsakęs, jisai pasitraukė atgal sau į rūmą.
Ardantis dvasią ją sielvartas paėmė: ji nebgalėjo
Nė besėdėti ant sėsto, nors daug jų ten buvo jos rūme.
Griuvo ant slenksčio gražių kambarių ir graudingai raudojo.
Visos aplinkui sustojo tarnaitės, pritardamos balsiai.
Tankiai kukčiodama, Penelopeja tarnaitėms kalbėjo:
„Mano jūs mielos! Už vis man daugiau Olimpietis yr davęs
Vargo, skaudžių sopulių, neg kitoms mano draugėms vienmetėms.
Aš iš pradžios nebtekau savo vyro galingo, kaip liūtas,
Tarpe Danajų garbingo, visokiam dalyke pagirto,
Tikro didvyrio, garbingo plačiausiai Helladoj' ir Arge.
Šit, vėl dabar mano vaiką brangiausiąjį išnešė audros,
Dar nė garbės neįgijusį rūme... Slapčia iškeliavo!...
O, jūs nenaudos! Kodėl nė viena nepažadinot manęs,
Viską žinodamos, tąkart, kuomet jisai sėdo į laivą?
O! Kad tai būčiau žinojus, kad rengėsi jis į kelionę,
Būtų turėjęs jis liktis tikrai, nors ir geisdams keliauti.
Nes, jei kitaip, tai turėjęs jis būt mane mirusią likti.
Greitai kuri pavadinkit man Doliją, senąjį tarną:
Tėvas man davė tą tarną pasogon, kaip šičion tekėjau,
Sodą jis mano prižiūri vaisingą, aš noriu greičiausiai
Žinią seneliui Laertui pasiųsti, gal jis ką sumanęs,
Šičion į pilį atvyktų ir mūsų vyriją maldautų,
Kad neprileistų jinai Odisejaus ir sėklai pražūti".
Jai atsakydama, tarė Euriklė*) senoji žindyvė:
„Mano gražute! Paliepki aštriuoju variu nužudyti,
Ar dovanoki maloniai — toliau jau aš to nebeslėpsiu:
Visą jam maistą, ko liepė, ir duoną ir vyną daviau aš.
Jis iš pradžios nuo manęs kuoskubiausiąją priesaiką ėmė,

---

*) Eurikleja.

Kad nesakyčiau aš tau to anksčiau, kaip tik dvyliktą dieną,
Arba kuomet tu pati pasigesi, ar taip sužinosi
Iš svetimųjų žmonių, kad jisai kur yra iškeliavęs.
Jis nenorėjo, kad tu sau gadintumei ašaroms veidą.
Taigi geriau nusiprauski ir skaistų užvilkusi rūbą,
Eik sau su savo tarnaitėms ant aukšto ir melskis širdingai
Dukrai aigydvaldžio Dzeuso Atenai, varguose globėjai.
Ji, pamatysi, išgelbės tau sūnų iš giltinės rankų.
Senio vargingo nebvargink. Negalimas daiktas, kad būtų
Taip įkyrėję dievams visagaliams Arkeisijo gentys:
Dar pasiliks kas iš jųjų, kursai viešpatauti galėtų
Šitam turtingam name ir plačiuose dvaruos' Odisejaus".
Taip jinai tarus, numaldė valdovės raudas ir sulaikė
Verksmą jos graudų. Tuojau nusiprausus ir skaistųjį rūbą
Sau užsivilko valdovė ir josios tarnaitės naminės.
Auką Atenai sudegino Penelopeja iš miežių,
Maltų stambiai ir per pusę maišytų su druska baltąja.
„Mano maldos išklausyki, dukter Olimpiečio Zeveso!*)
Atritonė galinga! Jei tau Odisejus gudročius
Savo namuose yr' deginęs auką avių arba karvių
Kulšių riebių, atsiminusi šitą, man sūnų brangiausį
Gelbėk vienaitį, pralink piktųjų jaunikių žabangas!"
Taip pasimeldus, sukliko. Dievaitė jos maldą išklausė.
O jaunikaičiai tuo tarpu sau ūžė rūme pavėsingam.
Kitas jų tarpe, išdykėlis kvailas, ir šitaip kalbėjo:
„Mūsų valdovė, piršlyboms garsioji, tur būt, vestuvėms
Rūpinas, vargšė, o nieko nežino, kad josios sūneliui
Mes jau parūpinę esam gerai sugalvotą pražūtį".
Taip tai kalbėjo kai kas, nežinodamas, kuo pasibaigs tai.
Jiems Antinojas užkirto ir rūsčiai pradėjo juos barti:
„Bepročiai! Velnio apsėsti! Nustokite pliauškę jūs niekų.
Gali kas norint pranešti. Geriau bus, kad tyliai nuveiksim
Tą, ką tarp savęs slaptai ir vienbalsiai sau esam nutarę".
Taip juos subaręs, parinko jis dvidešimts vyrų geriausių,
Ėjo su jais jis prie greitojo laivo į pakraštį jūrių.
Laivą tuojau jie nuvilko nuo kranto į vandenį sūrų,

---

*) Dzeuso.

Stiebą pastatė ir vietoj' bures sukabino, kaip reikia.
Ilgus irklus prikabino su diržais prie raktų. Taip viską
Jie rūpestingai padarę, galop ir bures prisirišo.
Drąsūs tarnai jiems ginklus atgabeno ir patys į laivą
Sėdę, visi nuvažiavo nuo kranto. Tuomet vakarienę
Valgyti ėmė, belaukdami šičia nakties atėjimo.
Savo šviesiuos' kambariuose ant aukšto tuo tarpu protinga
Penelopėja gulėjo, nei valgio, nei gėrio nelietus'.
Dvasioj' drebėdama savo, ar liks Telemachas jos gyvas,
Ar gal pražus jis iš rankų didingų skriaudėjų jaunikių.
Lygiai kaip liūtas, apstotas žmonių talkininkų iš visur,
Ima drebėti, matydamas ratą jų einant siauryn vis —
Taip ir jinai vis drebėjo iš baimės, kol miegas nutildė.
Ji atsilošus' užsnūdo, ir visas jos kūnas apsalo.
Tąkart Atena dievaitė sumanė jai kitą paguodą:
Leido ji sapno paveikslą, pavidale moters jaunosios,
Lygiai Iftimė, Ikarijo didvyrio antroji duktė, kur
Buvo seniai ištekėjus už vyro Eumelo ir Ferų.
Žemėj' gyveno toli. Odisejaus naman tas paveikslas
Atsiųstas buvo, kad Penelopeją tarp ašarų skausmo
Jis nuramintų. Į kambarį jis įsilindo per rakto
Diržo skylutę. Sustojęs pas priegalvio miegančios, tarė:
„Penelopeja! miegi, nukamavusi savo širdelę?
Tau nepavelyja verkti dievai, kur be vargo gyvena!
Daug nesirūpink, nes tavo sūnus laimingai tur sugrįžti.
Nėra dievus jis užrūstinęs jokia dar savo kaltybe".
Jai atsakydama, tarė protingoji Penelopeja,
Miego sukaustyta drūčiai, bebūdama vartuose sapno:
„Kaip gi, sesute, čionai atvykai? Pasisukdavai reta
Mūsų krašte, nes toli tu nuo mūsų turi savo namą.
Tu man liepi, kad nustočiau aš verkti ir graudžiai raudoti...
Širdį ir dvasią man slėgia nelaimės, nustojau pirmiausiai
Vyro garbingo, drąsaus, kaipo liūto, Danajuos garsingo,
Tikro didvyrio, pagirto plačiausiai Helladoj' ir Arge.
Štai, vėl dabar mano vaikas mieliausias laivu iškeliavo
Vaikiščias dar, nepatyręs nei vargo, nei svieto gudrybių.
Jo man dabar sopa širdį labiau, ne kaip žuvusio vyro.
Štai, aš dabar ir drebu, kad tik bloga jam kas netsitiktų:

Arba krašte tų žmonių, pas kuriuos nukeliavo, ar jūroj'.
Daug nelabųjų žmonių jojo tyko pagrįžtant užmušti".
Jai atsakydamas, tarė miglotasis sapno paveikslas:
„Visiškai būk tu rami, savo širdį nustok tu kankinti.
Turi jisai palydovę galingą, kuriai panorėtų
Vyras kiekvienas save pasiduoti — nes ji visagalė.
Deivė Atena Pallada tavęs pasigailo ir liepė
Man, čion atskridus, tave suraminti ir verksmą nutildyt".
Jai atsakydama, tarė protingoji Penelopeja:
„Jeigu teisingai esi tu dievaitė ar tau su dievaite
Teko kalbėti, sakyk man ir vyro vargingą likimą:
Ar jis dar gyvas kur yra ir džiaugias dar saulės skaistybe,
Ar jau numiręs yra ir namuose jau Hado gyvena?"
Jai atsakydamas, tarė miglotasis sapno paveikslas:
„To tai aš tau negaliu pasakyti, ar gyvas, ar miręs.
Nėr ko ant vėjo kalbėti!" Atsakęs tais žodžiais, paveikslas,
Lygiai vėjelis lengvutis, per rakto skylutę sau dingo.
Šoko iš miego duktė išmintingo Ikarijo. Širdis jai
Daug sudrūtėjo, tą sapną taip gerą pamačius bemiegant.
Nakčiai užėjus, jaunikiai tuoj' leidosi plaukti į jūrą,
Geisdami savo širdyse sustikt Telemachą užmušti.
Yra salutė maža uolingoje vietoje jūrių,
Puskelėj' tai nuo Itakės į Samo uolingąją salą.
Asteris*) ji pavadinta ir turi ji atsiautą gerą.
Atsiauta turi dvi angi: yr' išeinama jūron į dvipus.
Šičia sustojo Achajai palaukt Telemacho sugrįžtant.

*) Asterida.

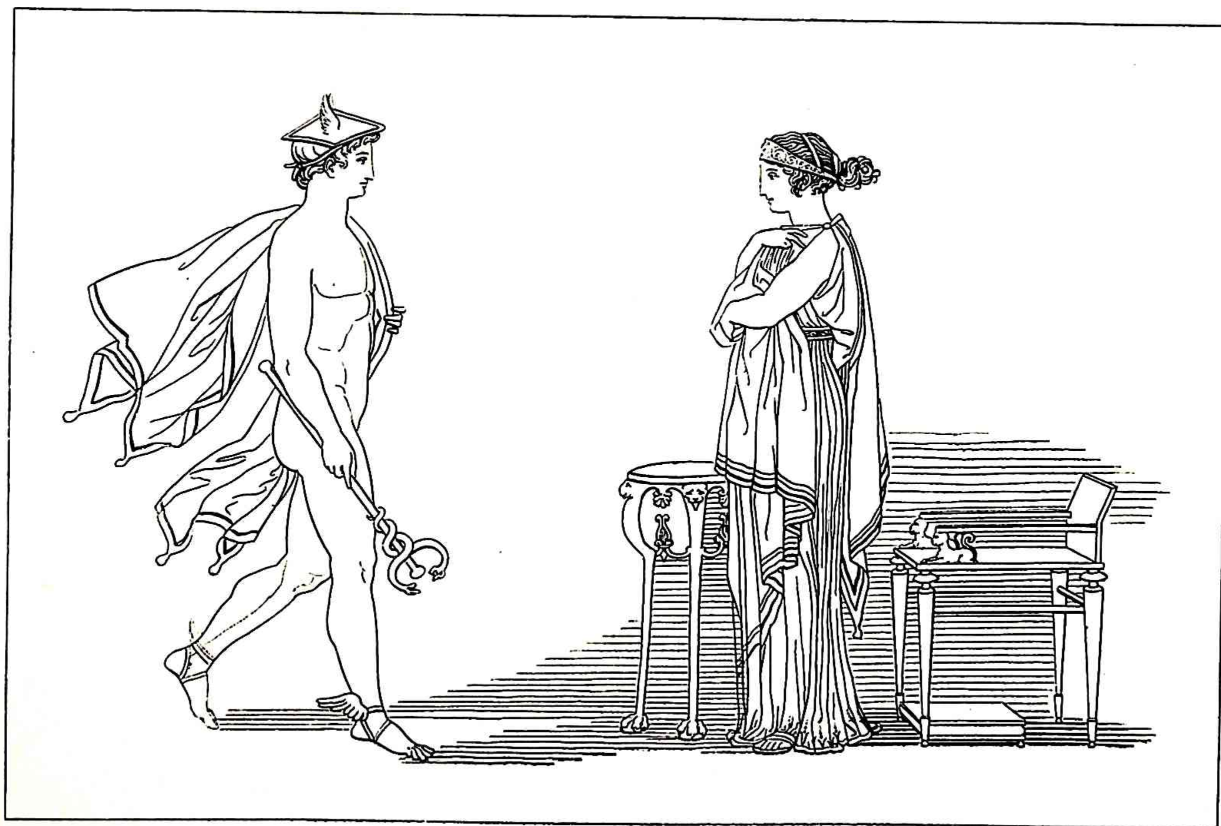
Penktoji giesmė (ε)

Odisejaus keltas

Kilo iš patalo savo Aušra su Titonu miegojus',
Skubinos šviesą atnešti dievams ir žmonėms trumpaamžiams.
Rinkos' dievai šitą dieną visi pasitarti ir Dzeusas,
Aukštas perkūnų valdovas, visų galingiausias danguje.
Emė Atena skaityti visas Odisejaus nelaimes.
Jai jis rūpėjo labai, kad pas nimfės nelaisvėje buvo:
„Tėve mūs', Dzeuse, ir jūs, amžinieji dievai laimingieji!
Lai nebūna nė vienas nei geras, nei doras karalius,
Lai nebemyli širdyje tiesos, tik rūstingas ir piktas
Nuolat tebūna. Jog nieks Odisejaus žmonių jojo tarpe,
Kur viešpataudamas buvo taikus, kaip koks tėvas, nebatmen?
Pats jisai nyksta saloje sunkiose kančiose, nelaisvėj'
Nimfės namuose Kalipsos, kur jį per prievartą laiko.
Jis ir negali sugrįžti į tėviškę žemę: neturi
Laivo irkluoto, taipogi draugų, palydovų kelionei,
Kas jam padėtų perplaukti per plačiąją nugarą jūros.
Sūnų jo jauną ir dorą vaikiną jo priešai jau tykaun',
Grįžtant namon iš kelionės, užmušti. Keliavo teirautis
Tėvo į Pilą smiltingąjį ir Lakedaimoną šventą".
Jai debesų varinėtojas Dzeusas ant šito atsakė:
„Mano vaike! Kas do žodis per tvorą dantų tau išspruko?
Nes, ar ne tu tai pati sumanei, jog visus Odisejus
Grįžęs namon juos išmuš ir atmonys. Pati Telemachą
Tu palydėki, idant be pavojaus sugrįžtų tėvynėn.
Lai ir jaunikiai atgal, neįvykdę sumanymo, grįžta".
Tarė ir tuoj', pasišaukęs Hermeją, jam šitaip įsakė:
„Hermejau, tikimas mūsų apreikštojau valios visuomet!
Nimfei gražplaukei pranešk tu nemainomą mūs' nutarimą:

Grįžti privalo kantrus Odisejus protingas pats vienas,
Savo spėkomis, negelbstant dievams ir žmonėms trumpaamžiams;
Didelio vargo prityręs ant kelto, paties padaryto,
Turi jisai dvidešimtoj' dienoj' į derlingąją Scherją*),
Žemę Faiakų, atvykti — žmonių artimiausių dievaičiams.
Jie Odisejų širdingai, kaip pusdievį kokį, pagarbins,
Jam pagrįžimą parūpins į gimtąją mylimą šalį,
Gausiai variu, brangiu auksu ir rūbais pagerbę širdingai,
Tiek jam sudėję, jog niekad nebūt' Odisejus, iš Trojos
Grįždams laimingai ir savo dalios nenustojęs, parvežęs.
Tokiu būdu jam žadėta yra pamatyti tėvynę,
Savo brangiuosius draugus ir turtingąjį namą išvysti".
Taip jisai tarė. Ir priešais jam Argžudis tikims neatsakė:
Greitai po kojų jis sau pasirišo puikiausias papėdes.
Jos iš ambrozijos buvo ir aukso padirbtos, ir lengvai
Nešė viršūm jį vandens ir per žemės plotus n'apribotus.
Rankon pasiėmė savo lazdelę, kuria jis apdumia,
Kam tik panori, akis, arba miegą nuo jųjų nuvaro.
Ją pasiėmęs į ranką, nuskrido sau Argžudis tvirtas.
Į Pieriją atskridęs, jisai nusileido į jūrą,
Ėmė vėl skristi paviršiaus vandenyno pavidale pempės:
Tankiai ją tenka matyti po atsiautas jūrių begaudant
Žuvį ir tankius sparnus vandenyje sūriam bepamirkant.
Pempė išrodė tokia ir Hermejas, kai skrido per jūrą.
Kaip tik atskrido į kraštą anosios salos tolimosios,
Krantan iškilo iš jūros ir pėsčias nuėjo į rūmą,
Ten, kur gyveno šviesplaukė Kalipsa. Atrado viduj' ją.
Degė ugnis kamine. O aplinkui — tai sklido gardžiausias
Kvapas nuo degančio medžio, o ji sau, dainuodama, audė
Aukso šviesiu šautuvu, sau audimą užtaisiusi staklės'.
Rūmas, apaugęs aplinkui gražiausia giria, žaliumynais:
Alksniai čion buvo ir popeliai dailūs, kvapus kiparisas.
Medžiuose paukščių privisę daugybė: pelėdos ir varnos,
Ir vanagai pajūriniai, kurie nuo vandens tykaun maisto.
Rūmas uolinis apaugęs iš visur dar vynuogių medžiais,
Kekėmis uogų apsvirusiais. Garsiai skambėjo šaltiniai

*) Scheriją.



4. Hermejas atvyksta pas Kalipsą (psl. 65)

Viens greta kito arti, keturi gi iš viso. Toliau dar
Pievos plačiausios ir minkštos, fiolių, sėlynų priaugus',
Dailiai žydėjo. Pats dievas, į vietą tą dailią atvykęs,
Būtų turėjęs stebėtis ir savo širdyje gėrėtis.
Taigi ir Argžudis tvirtas širdyje gėrėjos, sustojęs.
Žengė paskui jis vienok į tą rūmą. Pamačius dievaitė,
Tuoj' jį pažino Kalipsa: visi, mat, dievai pasižįsta,
Nors ir toliausiai jie vienas nuo kito ant žemės gyventų.
Bet Odisejaus viduj' tvirtabūdžio čionai jis nerado.
Jis, mat, pajūryje verkė, sėdėdamas vienas, ir dvasią
Savo gaivino skausmais, verkimu ir raudomis be galo.
Jūron tuščion jis žiūrėjo per dieną liūdnai ir dūsavo.
Nimfė Kalipsa, puikioji dievaitė, paklausė Hermejo,
Meiliai pirma pasodinus į sostą dailiausį ir šviesų:
„Ko dabar, Hermejau, auksalazdi, atvykai čion pas mūsų?
Man tai garbė ir labai malonu, nors lankais tu retai čion.
Tark man, ko nori? Išpildysiu noriai aš, jei tik galėsiu,
Jei tik išpildomo tu reikalausi iš manęs dalyko.
Tik prisitrauk tu arčiau, kad galėčiau pavaišint, kaip svetį".
Taip bekalbėdama, statė Kalipsa stalelį prieš svetį.
Gausiai pristatė ambrozijos, nektaro rausvo pripylė.
Valgė ir gėrė sau Argžudis tvirtas. Pasotinęs širdį,
Jai atsakydamas, tarė tais žodžiais pasiuntinis Dzeuso:
„Klausi manęs tu, dievaite, atvykusio šičion dievaičio.
Tau neklaidingą atsakymą duosiu, nes to reikalauji:
Dzeusas man liepė čion vykti, nors pats aš tai to nenorėjau.
Kas gi iš liuoso sau noro sutiktų prabėgti platybes
Tokias be galo sūraus to vandens? Ir nėra gi aplinkui
Šičia nė didelio miesto žmonių trumpaamžių, kurie vis
Aukas aukauja dievams ir sudegin rinktas hekatombas.
Bet nutarimai aigidvaldžio Dzeuso tokie galingi yr',
Jog nei jų peržengti mums, nei nepildyt — negalimas daiktas.
Sako, čion esant kažin kokį vyrą, vargiausį pasaulyj',
Esąs iš tarpo jis tų, kur devynetą metų kariavo
Žemėje Trojos, kol šventąją pilį Prijamo sugriovė.
Tik dešimtaisiais jau metais priveikę tą pilį, išvykę
Grįžti namon, bet kelionėj' užrūstinę deivę Ateną.
Audrą Atena užleido ir jūrą bangomis pašiaušė.

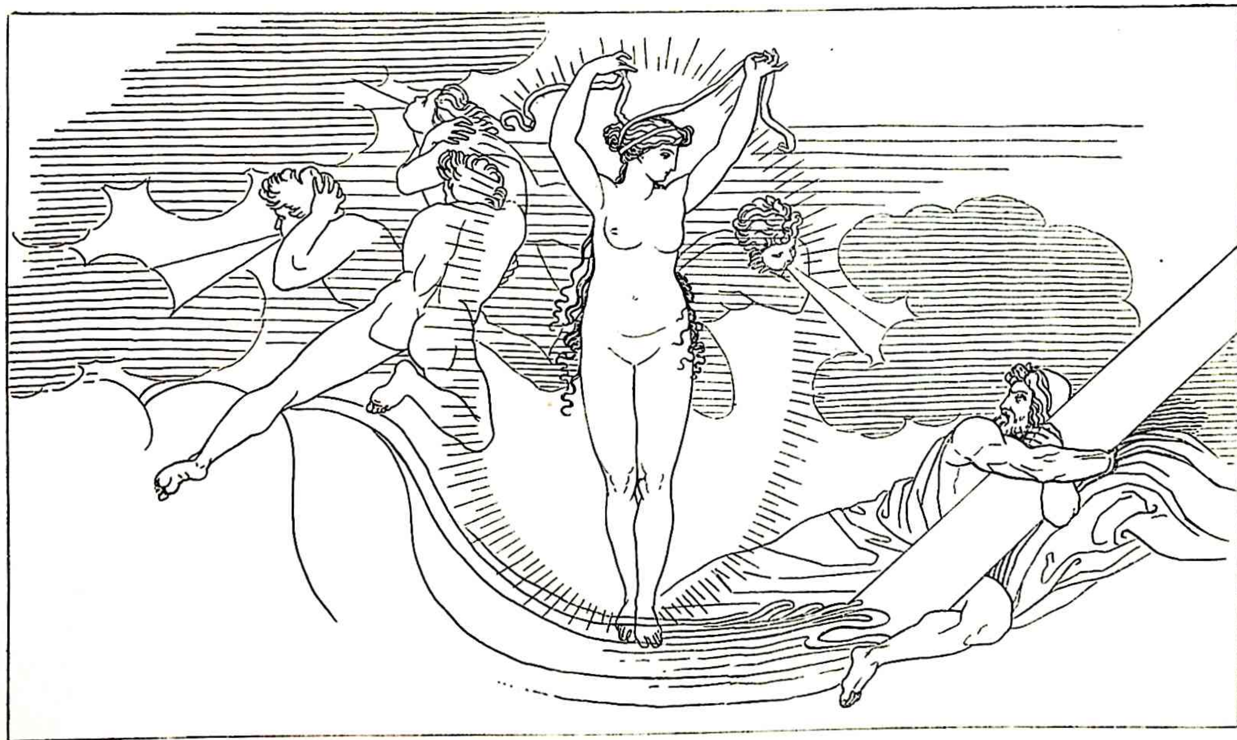
Daugelis žuvo per audrą draugų kuogeriausių, jį vieną
Vėjas ir bangos ant šitos salos net užvijo per audrą.
Jį tai tau liepė dabar, kad atleistum greičiausiai nuo savęs.
Nėr' jam žadėta pražūti toli nuo savųjų: jis turi
Grįžti į savo tėvynę ir savo draugus pamatyti,
Savo aukštuose namuose karštai numylėtoj' tėvynėj'".
Taip jis pasakė. Kalipsa dievaitė nuliūdo, išgirdus.
Jam atsakydama, tarė žodžius ji sparnuotus, supykus:
„O, jūs pavydo pilnieji dievai! Visuomet jūs pavydit
Laimės dievaitėms, kuomet jos atranda sau mylimą vyrą,
Pradeda sau atvirai su tuo mylimu savo gyventi.
Taip, štai, kuomet Orioną Aušra raudonpirštė pas'gavo,
Toliai jūs jai pavydėjot, dievai, ką gyvenat be vargo,
Koliai Ortigijoj' savo tykiomis vilyčioms nušovė
Jį auksasostė dievaitė, skaisti Artemida. Taippat vėl
Kad Jasioną gražplaukė Demetra širdyj' pamylėjus,
Priėmė meilėn ir guolin savan ant suartojo lauko,
Dzeusas tuoj' užmušė, šitą pamatęs, jį žaibu šviesiuoju.
Taip ir dabar, štai, pavydit, dievai, jūs man mirštamo vyro.
Aš jį išgelbėjau vargšą, kuomet įsikibęs į dugną
Laivo sudužusio, baigė jau žūti, o laivą sudaužė
Dzeusas ant jūrių perkūnu baisiuoju. Draugai šito vyro
Žuvo visi, jį tik vieną čion atplakė vėjas ir bangos.
Jį širdingai pamylėjau ir rūpinaus ir pažadėjau
Jį padaryti nemirštamu ir nepasensiančiu niekad...
Bet, jeigu tokia valia yra Dzeuso aigidvaldžio mūsų —
Jos gi negali nė vienas dievų nei apkeist, nei nepildyt —
Vėl tegul eina klajoti, jei Dzeusas jam liepė, ir nori
Pats jisai to. Bet aš nieko gi jam negaliu jo kelionei
Pagalbos duoti. Nėra čion laivų ilgairklių, nėra vėl
Vyrų jūreivių, kurie palydėtų per jūrių platybę;
Vien tik galiu širdingai jam patarti ir pamokos duoti,
Kokiu būdu jam lengviausiai sugrįžt be pavojaus tėvynėn".
Jai vėl pritardamas Argžudis, tvirtas veikėjas, pasakė:
„Taigi netrukdama, leisk jį kelionėn, privengdama Dzeuso
Sau užsitraukti rūstybę, idant nepabaustų, supykęs".
Tokiu pabaigęs žodžiu, iškeliavo sau Argžudis tvirtas.
Nimfė nuliūdus nuėjo ieškot Odisejaus didvyrio,

Dzeuso įsakymą pildyt skubėdama. Rado jinai jį
Pakrantėj' jūros besėdintį vieną. Jo akys dar buvo
Šlapios nuo verksmo ir amžius gražiausias jam tirpo raudose
Ir besiilgstant namų: nemylėjo jis Nimfės gražiosios,
Nors ir ilsėdavos patale josios šviesiam' kambaryje,
Greta gulėdams su ja, nemylėdamas jos, o pats mylim's.
Ištisą dieną jisai prasėdėdavo pakrantėj' jūrių,
Kur ant aukštųjų uolų užsilipęs, sau krimtosi širdį,
Ašaras liedams karčias, aimanuodams ir sopulį kęsdams.
Ašarų pilnas akis, jis sėdėdavo, jūron įbedęs.
Stojus arti, ta gražioji dievaitė maloniai jam tarė:
„Liaukis be galo jau verkęs, vargše tu, netrumpink sau amžių.
Aš jau dabar tave leisiu tėvynėn. Turi prisikirsti
Pats sau sienojų tvirtų ir ilgų, idant drūtą sau keltą
Pasidarytum. Prikalk ir parankes, idant be pavojaus
Plaukti galėtumei jūroj' miglotoj'. O aš tau ir duonos
Duosiu, kiek reikia, vandens ir raudonojo vyno kelionei,
Bado idant nepritirtum. Ir duosiu tau rūbų, kiek reikia.
Vėją pasiųsiu tau pásakų, tavo kad keltą varytų,
Kad laimingai tu galėtum į savo tėvynę sugrįžti,
Jei tik daleis tau dievai, kurie platųjį dangų gyvena:
Jie už mane galingesni yra ir nutart ir išpildyt".
Taip jinai tarė. Kentėjusis daug Odisejus pabūgo.
Tad atsakydamas, tarė žodžius jis sparnuotus dievaitei:
„Kažina, ką sumanei tu, dievaite, tiktai ne grįžimą.
Mat, man liepi, kad ant kelto aš perplaukčiau jūrių platybę
Baisią, beribę. Nevisad ir dailiai statyti laivai ją
Gali greitieji prabėgt su pagelba tinkančio vėjo.
Aš neužlipsiu ant kelto prieš tavąjį norą, dievaite.
Priesaiką duok man didžiausią, jog nieko man pikta nenori".
Taip jisai tarė. Nusijuokė tąkart Kalipsa dievaitė.
Veidą paglostė ranka jam ir tarė, vardu pavadinus:
„Tu atsargus, mat, begalo, nekvailas iš tavęs keleivis.
Žodį vienok labai keistą tarei tu čion, man atsakydams.
Bet, tegul žino dabar šita žemė ir šitas platusis
Virš mūs dangus ir vanduo, kuris Stikse po žemėmis plaukia —
Priesaika tai kuodidžiausia laimingų dievaičių akyse —
Nieko tau bloga dabar aš nesu nei sumanius, nei noriu.

Vien tik aš tai temanau ir terūpinuos, ką ir pati sau
Rūpinčiaus, jeigu kuomet man toks reikalas lygiai ištiktų.
Juk gi ir man brangi yra teisybė ir mano širdis gi
Mano krūtinėje nėr geležinė, bet gailesčio pilna".
Taip jam pasakius, nuėjo gražioji dievaitė atgal sau
Greitu žingsniu, Odisejus gi sekė pėdomis dievaitės.
Grįžę į namą uolinį, dievaitė ir mirštamas vyras
Sėdos: jisai į tą sostą, kuriam' nesenai čia Hermejas
Ką tik sėdėjo; dievaitė jam priešais pristatė visokio
Valgio ir gėrio, kokio tik vartojama yra žmonėse.
Sėdos: jinai ir pati, tik už kito stalelio. Tarnaitės
Jai tuoj' pastatė ambrozijos, nektaro rausvo ant stalo.
Valgyti jiedu pradėjo padėtąsias jiedum gėrybes.
Širdį pasotinę valgio ir gėrimo saldžio, kalbėti
Ėmė tarp savęs. Kalipsa dievaitė maloniai jam tarė:
„Dzeuso augintas, Laerto sūnau, Odisejau gudrusis!
Nori, atseina, namon į tėvynę brangiausiąją vykti...
Būki laimingas! Vienok, kad žinotum iš anksto, dabar, štai,
Kokius vargus tau žadėta išvargti pirma, neg sugrįši —
Velytum šičia, pas manęs, palikti ir šituos' namuose
Tapti nemirštamu. Tavo širdis vienok alpsta išvysti
Savąją žmoną, kurios tu ilgėdamos geidi be galo.
Aš tik, manau, kad už ją neblogesnė esu iš stuomens, štai,
Veido skaistumo ir grožio, nes kaip gi prilyginti žmoną
Mirštamą — deivei stuomens ir veidų gražumu ir skaistybe?"
Jai atsakydamas, tarė gudrus Odisejus didvyris:
„Deive galinga! Maloniai meldžiu išklausyt be rūstybės.
Visą žinau aš tai pats, jog protingąją Penelopeją
Veido grožiu ir stuomens dailumu su tavim nepalygint,
Nes juk tai mirštama tėra žmona — tu nemirsi nei sensi.
Bet, nors ir taip, vis geidžiu ir svajoju kasdieną ir naktį
Grįžti namon ir sulaukti pagrįžtamą dieną išauštant.
Ir jeigu jūroj' tamsioje kuris iš dievų panorėtų
Galutinai pražudyti — ir tai sutinku aš be baimės:
Širdį turiu aš krūtinėj' užgrūdintą daugio nelaimių.
Daug aš kentėjau vargų ir skausmų ir kovose ir jūroj'.
Lai gi ant galo ir tas, kas tur būt, nuo Dzeuso įvyksta!"
Taip jis kalbėjo. Jau saulė nus'leido, tamsu pasidarė.

Jiedu, nuėję į tolimą kampą, pasidžiaugė meile:
Viens su kitu atsigulę, tą naktį ilsėjos abudu.
Vos tik prašvito migloje užgimus Aušra raudonpirštė,
Tuoj Odisejus užvilko chitoną ir rūbą ant savęs.
Nimfė gi sau užsivilko baltai sidabruotą drabužį,
Minkštą ir platų. Per strėnas ir juosmenį platųjį diržą
Gražų auksinį ji sau užsijuosė ir uždengė galvą.
Tuoj' ėmė rūpintis, kaip Odisejų greičiausiai išleidus.
Davė jam kirvį pirmiausia, pritinkamą rankai ir drūtą,
Grynojo vario su dvipusiu ašmeniu, tvirta alyvos
Medžio rankena, ir davė jam lengvą kapoklį. Įteikus
Darbo pabūkles, ji nuvedė jį į salos kitą kraštą
Girion, kur medžiai didžiausi siūbavo: ten buvo daugybė
Topelių, alksnių ir eglių, viršūnėms besiekiančių dangų.
Tarpe jų buvo daugybė padžiūvusių, keltui geriausių.
Mišką parodžiusi jam, atsitraukė Kalipsa dievaitė.
Kirst Odisejus sienojus pradėjo. Ir vyko jam darbas.
Dvidešimt jų jis nukirto, paskui jų šakas nugenėjo,
Ėmė tašyti jis juos ir nulygino dailiai po virvės.
Atnešė grąžtą tuo tarpu Kalipsa, dievaitė gražioji.
Skylę, kur reikiant, išgręžęs, sienojus tarp savęs surišęs,
Sukalė vagiais mediniais ir vieną prie kito pritaikė.
Kokio būt vyras, gerai išsimanęs to darbo, sumanęs
Dugną didumo daryti, statydamas prekinį laivą —
Tokio platumo ir ilgio dabar Odisejus sau darė
Keltą pajūryje. Palubę sau pasidarė, pastatęs
Ją ant stulpelių tvirtų, o iš šonų jai sienas padarė.
Stiebą ant vidurio kelto pastatė ir viską pritaisė.
Vairą dar gerą padarė, idant savo keltą valdytų.
Visur aptvėrė jis tvora tankiausia karkline, idant ji
Vėją ir bangą užstotų. Ant vidurio didelę krūvą
Malkų prikrovė sunkumui, kad kelto nemėtytų bangos:
Nimfė Kalipsa jam atnešė drobės, bures kad galėtų
Sau padaryti. Ir jas jis padarė puikiausiai ir greitai.
Lynus pritaisė visus ir viršuj ir per vidurį, kokius
Reikia tiktai. O paskui ant sienojų nuritino jūron.
Baigės ketvirta diena ir jau buvo viskas padaryta.
Penktajai dienai užstojus, atleido Kalipsa dievaitė

Jį, išvanojus ir kvepiančiais rūbais apvilkus kelionėn.
Maišą odinį jam davė dievaitė, pripylusi vyno.
Kitą didesnį daug maišą su vandeniu davė dievaitė.
Krepšą taipogi įdėjo jam pilną prikrovusi maisto
Ir visokių gardumynų daugybę. Jam pasiuntė vėją
Stiprą, bet gerą. Linksmai Odisejus tam vėjui pastatė
Bures, o pats atsisėdęs rimtai ėmė vairą valdyti.
Jam nerūpėjo nė miegas, atidžiai Plejadų bežiūrint
Ir besilaikant Booto, kurs jūron vėlai nusileidžia,
Meškino krūvą žvaigždžių, kurią žmonės dar Ratais vadina,
Nes amžinai jie aplink Orioną vis sukas ir niekad
Jie nesileidžia kartu su kitais Okeano maudyklėn.
Tojo žvaigždynyo Kalipsa dievaitė gražioji labiausiai
Liepė laikytis ir sergėt, jį laikant po kairia vis ranką.
Jau septyniolika plaukė dienų Odisejus laimingai
Ir aštuon'likėj' pamatė miglotus jis kalnus iš tolo
Žemės Faiakų, kuri jau jam buvo visai nebetoli.
Jūroj' miglotoj' ta žemė, kaip skydas ant vandens, gulėjo.
Žemės galingas kratytojas, iš Aitiopų pagrįždams
Nuo tolimųjų Solimų kalnų, Odisejų išvydo,
Jūroj' beplaukiant. Ir baisiai širdyj' užsirūstino savo.
Galvą pakratęs, jis tarė pats sau tokį žodį, supykęs:
„Dejos! Matyti, dievai nutarimą jau savo atmainė,
Man Aitiopuose besant, dėliai Odisejaus nelabo.
Jis jau visai arti žemės Faiakų, kur laukia jį galas
Vargo visokio ... Vienok dar, tikiuosi, pasotint nelaimių
Jį aš, kaip reikiant, idant jis mane visuomet atmintų".
Taip jisai taręs, iš visur surinko tuoj debesis juodus,
Sudrumstė jūrą su trišakiu savo ir audrą užleido —
Kuo įvairiausiųjų vėjų. Užklojo tuoj debesis žemę,
Lygiai ir jūrą: sutemo lyg naktį rudens kuotamsiausią.
Šniokšti pradėjo kartu visi vėjai: ir Euras ir Notas,
Kart ir Dzefiras smarkus ir Borejas, tarp aitero gimęs.
Kalno didumo sukėlė bangas. Odisejui iš baimės
Keliai nutirpo ir širdį suspaudė krūtinėje šaltis.
Sunkiai vaitodams, tarė jisai savo tvirtajai širdžiai:
„Ai man, varguoliui! Kas bus dabar šičia? Matau, kad dievaitė
Sakė teisybę, kad pirm, negu tėvynės aš žemę išvysiu,



5. Laukoteja ir Odissejus (psl. 71)

Jūroj' nelaimių prikęsiu be galo — dabar išsipildo!
Mat gi, kokiais debesiais visą dangų apsupo Zevesas*),
Jūrą baisiausiai sukėlė, iš visur audras jai užleidęs...
Tikro sulaukiau sau galo! O, triskart laimingi Danajai,
Keturiskart laimingi, ką pražuvę pas plačiąją Troją
Dėliai Atreidų garbės. Ir kad aš būč geriau ten pražuvęs
Dieną aną, kuomet iečių daugybę aštrių variagalių
Bloškė Trojenai manęspi, kaip kūną Pelydo aš gyniau.
Būčiau tuomet užsipelnęs garbės pakasynų ir mano
Garbę Achajai po visą pasaulį praplatinę būtų.
Šičia dabar aš pražūsiu, nežinomu būdu, kaip niekšas".
Taip bevaitojant, užgriuvo iš aukšto banga, kaipo kalnas.
Keltą, kaip skiedrą, susuko, o pats Odisejus nuo kelto
Nublokštas tapo toli, nes paleido jis vairą iš rankų.
Vėjų baisiausių smarkus sus'dūrimas tarp savęs nulaužė
Stiebą, sutraukė virves ir bures ir tą viską į jūrą
Nubloškė tol'. Odisejų prarijusios bangos ilgokai
Laikė užvėrusios: jis negalėjo išnirti į viršų.
Sunkino jo padėjimą tie rūbai, ką davė Kalipsa,
Vos tik išniro ant galo, bespjaudydams vandenį kartų,
Kurs jam čiurkšlėmis varvėjo per plaukus ir veidą ir barzdą.
Bet ir pavojuj' tokiam' dar jisai neužmiršo vis kelto:
Sunkiai, per vandenį kasdams, prie jo prisimušo, nutvėrė
Ir, užsilipęs ant jo, atsiduso, vėl mirčiai ištrūkęs.
Keltą tuo tarpu audra mėtinėjo, kaip skiedrą lengvutę.
Lygiai žiemys kada vėjas ant lygiojo lauko nešioja
Kybių ir lapų sausų susivėlusį pluokštą, taip jūroj'
Vėjai įsiutę jo keltą vis svaidė iš vietos į vietą.
Notas pagavęs jį sviedė Borejui nešioti, o Euras,
Sau pasigavęs, perleisdavo žaisti smarkiajam Dzefirui.
Čion jį pamatė gražkoji Inà Leukoteja. Ji buvo
Kadmo duktė ir užgimusi mirštama mergė — paskiau tik
Jūroje tapo dievaitė nemirštama. Jai Odisejaus
Žūstant pagailo. Tokioje nelaimėj' pamačiusi žmogų,
Naro — paukštelio pavidale ji išsinėrė iš jūros

---

*) Dzeusas.

Ir ant jo kelto atskridusi, tūpė ir tarė jam šitaip:
„Tu nelaimingasai! Ko Poseidonas, kratytojas žemės,
Rūstauja taip ant tavęs n'apsakytai ir siunčia nelaimes?
Bet pražudyt jis negali tavęs, kad ir kažin kaip pykdams.
Pats tik tu gelbėk save! Nesugriuvėlis man tu išrodai.
Rūbą nuo savęs tu mesk, štai, ir keltą palik tu ant vėjų,
Rankomis stenkis priplaukt iki žemės Faiakų, o ten jau
Galas nelaimių tavųjų žadėtas. Ir še tau tą raištį.
Jis stebuklingas: parišk tu jį sau po krūtinės — galėsi
Nei paskendimo, nei kitokio galo visai nebijoti.
Tik kaip jau žemės pasieksi tu rankomis savo, netrukdams,
Raištį atrišęs, tolyn turi mesti į jūrą ir eiti,
Pats nežiūrėdams daugiau, tegul bangos jį neša, kur reikia".
Taip pakalbėjus, dievaitė jam padavė raištį ir vėliai
Ji pasinėrė į jūrą banguojančią naro paveiksle.
O dieviškasis kantrus Odisėjus pradėjo dvejoti.
Sunkiai dūsaudamas, jis savo širdžiai tvirtajai taip tarė:
„Ai man belaimiui! Ar kartais kuris iš dievaičių nenori
Tyčia nuo kelto mane nuvilioti, sumanęs man bloga?
Tik aš dar jo neklausysiu, nes savo akim aš regėjau,
Žemės dar krantas toli, kur man sako išgelbėjimas būsiąs.
Taip padarysiu — ir, rodos, jog taip turi būti geriausiai,
Kolei dar kelto sienojai tvirtai vienas kito besitur,
Tolei sėdėsiu ant jo, nors ir vargą didžiausį kentėdams.
Bet jeigu keltą man bangos suaižo, tai, žinoma, plaukti
Gausiu, kitaip juk jau nieko čionai negali sumanyti".
Tuomkart, kaip šitaip dvejavo jis savo širdyje ir dvasioj',
Bangą, kaip kalną, kratytojas žemės ant jojo užgriovė,
Didžią ir aukštą, kaip kalno viršūnę, iš jūros iškėlęs.
Lygiai, kaip vėjas smarkus kad pagauna kur didelę krūvą
Šieno, išdraiko tuojau jis, po vieną šapelį išmėtęs,
Taip ir to kelto sienojai visi atsiskyrė po vieną.
Pats Odisejus, užšokęs ant vieno sienojo, kaip raitas,
Laikėsi kojom, Kalipsos rūbus jis nuplėšė nuo savęs,
Greitai užrišo krūtinę raisčiu stebuklingu jūriniu.
Šoko nuo rąsto į jūrą, ištiesęs rankas, ir pradėjo
Plaukti į kraštą salos. Poseidonas, kratytojas žemės,
Visą tai matė ir galvą pakratęs, sau tarė širdyje:

„Taip! Dabar jūroj' audringoj' panardyk sau sveikas, kol [žmonės
Mylimi Dzeuso, suteiks tau pagalbos. Manau, kad ilgai dar
Tu paminėsi mane, iš to vargo ant galo ištrūkęs".
Taip pakalbėjęs, jisai botagu ilgakarčius pabaidė
Ir nuvažiavo į Aigus, kur buvo gražusis jo rūmas.
Dzeuso .duktė, galingoji Atena, tuo tarpu pribuvo.
Tuoj' numalšino, užrišus kelius ji pasiutusius vėjus,
Liepus nustoti ir gulti visiems. Tik Boıejui leleido
Pūsti toliau ir varyti bangas, idant jų Odisejus
Nuneštas taptų į salą Faiakų, mylėtojų irklo,
Jūros, kartu ir mirties išsigelbėjęs dideliu vargu.
Dar dvi dieni, dvi nakti jį nešiojo vis didelės bangos.
Daug jisai kartų savom akimi savo pražūtį matė.
Tik jau, kad stojo trečioji diena, ir Aušra pasirodė,
Vėjas nutilo visai, pasirodė giedra kuotykiausi.
Žemę arti Odisejus pamatė aiškiausiai, iškilęs
Viršum bangos. Kaip vaikams mylintiems neapsakomai yra
Linksma matyt ir smagu, kaip jų tėvas, kurs sunkiąją ligą
Skaudžiai kentėdamas, ilgą jau laiką gulėjo be žado —
Dvasia pikta jį kankino — ūmai praded sveikti ir gyti,
Taip Odisejui n'apsakomai linksma išrodė ta žemė.
Plaukti pradėjo smarkiau, idant kojoms žemę pasiektų.
Tiek dar praplaukęs, kiek galima šaukiančio balsą iš tolo
Aiškiai girdėti, išgirdo jis jūros uolose ūžimą.
Bangos putojo ir ūžė, užgriūdamos smarkiai ant kranto,
Vėjas jas varė ant kranto uolinio, jame nesimatė
Nei atsiautos nors mažiausios, nei vietos kokios negilesnės:
Visur, kaip mūrai, aštriausios ten uolos stoksojo ir akmens.
Vėl Odisejaus nupuolė širdis ir jo keliai nutirpo.
Graudžiai ats'dusęs, jis tarė širdyje, nelaimių ištirtoj':
„Ai man! Kuomet jau visai nebtikėtąją žemę man teikės
Dzeusas parodyt po to, kaip aš jūrių bedugnių gilybę,
Vargo prityręs, paspėjau perplaukti, nebrandasi vietos,
Kur aš galėčiau iš jūros pilkosios išlipti ant žemės.
Matos aplinkui tie akmenys aštrūs, o bangos tik ūžia,
Siusdamos, geidžia jos mūrą uolinį to kranto pralaužti.
Jūra visur čion gili ir negalima kojomis dugno

Niekur pasiekt, kad galėč be pavojaus ant kranto išlipti.
Jėigu mėginčiau sustot ant akmens, tai pagavusios bangos
Tėkštų mane į uolas: nepavyktų man toks išlipimas.
Jeigu toliau kur paplaukus, ieškoti smėlyno
Arba kokios prieplaukos, tai bijau, kad atgal kaip nutvėrus
Kartais audra ne nuneštų mane, gailestingai raudojant,
Jūron plačion, arba jūros baidyklė baisi neužpultų,
Kokio nelabo dievaičio ant manęs iš dugno užleista:
Daug juk baidyklių garbi Amfitritė gelmėse augina.
Aš gi žinau vėl gerai, kaip kratytojas žemės įpykęs".
Koliai jisai tokiu būdu širdyje ir dvasioj' dvejojo,
Stvėrus jį didi banga greit į krantą pradėjo varyti.
Būtų čion kūnas jam buvęs sudužęs ir kaulai sukiužę,
Jeigu šviesakė Atena nebūtų pamokius į uolą
Jį įsikibti tvirtai. Kol banga per jo galvą prabėgo,
Drūčiai jis laikėsi, verkdams. Banga, atsimušus nuo kranto,
Griūdama jūron atgal, nuo uolos jį nuplėšė ir sviedė
Jūron tolyn, kaip skiedrą. Kad kartais polipą išplėši,
Ėmęs ranka, iš jo lizdo uoloje, gali pamatyti,
Kaip ant kojyčių šakotų prikibę yr žvyro grūdeliai:
Taip Odisejui, nuo rankų stiprių jo oda nusinėrus,
Liko skiautelėms ant tojo akmens, į kurį įsikibęs
Laikėsi jis, anai bangai užgriuvus. Paskui jį banga ta
Buvo prarijus. Čionai Odisejus turėjo tikriausiai
Žūti, jei būtų jam vėl nesuteikus Atena pagalbos.
Išmetė vėl jį banga ant viršaus ir pradėjo jis plaukti
Vėl kranto link, ar neras kur sau prieplauką kokią ar smėlį.
Greitai pamatė jis įtekmę upės, ką vandenį tykų
Varė į jūrą, ir ta pasirodė vieta jam geriausi,
Be akmenų ir uolų ir nuo vėjo iš visur pridengta.
Dievą tos upės galingą pradėjo širdyj' jis maldauti:
„Teikis mane išklausyti, valdove nežinoms! Ištrūkęs
Iš Poseidono rūstingojo rankų, meldžiu globos tavo.
Nemirštamųjų dievaičių akyse globos ir pagalbos
Vertas kiekvienas žmogus pakeleivis, kursai, lygiai aš kad
Šičia užklydęs į vandenis tavo ir puldams po kojų
Tavo maldauju pagalbos, kančių begalinių privargints.
Tai susimilk gi valdove, aš tavo dabar maldininkas!"

Taip jisai meldės. Sulaikė dievaitis tos upės smarkumą.
Bangą nuvarė šalin ir išlygino jūros paviršę,
Priėmė jį maloningai į upės savosios užvėją.
Bet į tą laiką palinko jam keliai, nusviro galingos
Rankos didvyrio, nes dvasia nusilpo jam jūros kovoje.
Kūnas sutino jam visas, kartusis vanduo iš burnos jam
Pylės čiurkšlėmis per nosį ir veidą, o pats jis be žado
Krito čia pat, kaip negyvas, ant žemės: taip buvo nuvargęs.
Bet kaip tiktai atsigavo ir dvasia atbudo krūtinėj',
Tuoj' jis nuo savęs nurišo aną stebuklingąjį raištį,
Metė jį upėn, kad plauktų į jūrą, banga jį pagavus,
Nunešė sau ir Inà maloniom savo rankom sugavo.
Kiek pasitraukęs nuo upės, tuomet Odisejus karklyne,
Žemę bučiuodams, pargriuvo ir ėmė dūsaudams galvoti:
„Naujas pavojus varguoliui man graso! Blogai gali būti!
Kokios dar kančios man lemtos? Nes jeigu prie upės nakvosiu,
Ryto šalna ir šaltoji rasa, nuo vandens ką pakilsta,
Gali pribaigti mane, pasilpnėjusį jūros kovose:
Vėjas skaudus juk pakilsta prieš aušrą nuo upės paviršės.
Jeigu aš ten, ant kalvos pasilipęs, į tankųjį mišką
Eisiu nakvoti, tai, žinoma, šaltis tad man nepakenktų,
Miegas saldus man ten greitai atnaujintų spėką; baugu tik,
Kad nepatekus plėšriesiems žvėrims į nagus, kad užmigsiu".
Taip bedvejodams širdyje, jisai paskutinį išrinko:
Miškan jisai atsikėlęs nuėjo; nuo upės netoli
Buvo ant kalno tas miškas. Čionai įsilindo į tarpą
Medžių alyvos dviejų, bet iš vieno išaugusio kelmo.
Vienas jų buvo vaisingas, o kitas taip augo sau bergždžias.
Tarpan jų vėjas šaltasis ir drėgnas, nuo upės pakilęs,
Nei spinduliais savo saulė įeit negalėjo; lytus gi,
Nors ir smarkiausis, taip pat negalėjo įlyti: taip tankiai
Buvo sužėlę tie medžiai tarp savęs. Čionai Odisejus
Sau kaip ir lizdą atrado patogų, nes buvo čia lapų
Didžia krūva; dėl dviejų ir trijų jos užtekę būt vyrų
Sau užsidengti nuo šalčio, nors speigui didžiausiam ištikus.
Tokią gėrybę pamatęs, labai Odisejus nudžiugo.
Lapų krūvon įsigulęs, jisai apsipylė su jaisiais.
Lygiai artojas nedegulį lauko gale pelenuose

Užrausia dailiai, kad liktų jam sėkla ugnies, nes neturi
Jokio kaimyno arti, o ir gaisro dar bijo — taip lygiai
Ir Odisejus, į krūvą tų lapų įlindęs, sau šildės.
Jam maloninga Atena dievaitė akysna užpylė
Miego saldaus, kad galėtų jis greit atsigauti iš vargo.
Tuoj' užsimerkė ilgai nemiegojusios akys jo mielos.

Šeštoji giesmė (ξ)

Odisejaus atvykimas į Faiakų žemę

Taip tai sau šičia miegojo vargingas kantrus Odisejus,
Apimtas miego ir vargo, Atena gi atlėkė žemėn
Vyrų Faiakų, jų pilin. Faiakai senovėj gyveno
Žemėj' plačioj' Hiperejos, greta su Kiklopais galingais.
Skriausdavo tankiai Kiklopai Faiakus, nes buvo už juosius
Daug galingesni. Iš ten Nausitojas, pakėlęs Faiakus,
Atvedė Scherijon juos — nuošaliai duoną valgančio svieto.
Pilį įkūrė su mūrais aplinkui, viduj gi pristatė daugybę
Jųjų gyvenamų gryčių, dievams gi aukštųjų šventyklų.
Žemę laukais išdalino tarp jų. Ir sveikatos nebtekęs,
Giltinės apveiktas, nužengė Hado tamsion karalystėn.
Jojo sūnus Alkinojas, dievų didžia išminčia ženklints
Buvo Faiakų valdovas tuo tarpu. Atena nuvyko
Rūman jo, stačiai praėjo į miegamą kambarį jojo
Dar jaunučiukės dukters Nausikajos skaisčiausios merginos,
Veidu ir stuomeniu aukštu prilygusios mažne dievaitėms.
Su Nausikaja miegodavo visad dvi gražios tarnaitės.
Durys tvirtai uždarytos jų buvo. Kaip lengvas vėjelis,
Miegaman jųjų Atena įskrido, prie užgalvio stojo;
Kalbą pradėjo, priėmus paveikslą dukters jūrininko
Dimanto vyro garsaus. Karalaitė labai ją mylėjo:
Buvo, mat, jiedvi vienmeti ir žaisdavo visad abidvi.
Jos tai paveikslą priėmusi, tarė šviesakė Atena:
„Jaugi be rūpesčio tu, Nausikaja, esi apsigimus?
Kol nesirūpini rūbais šviesiaisiais, ką guli krūvoje?
Juk nebetoli diena tau tekėti: reikės ir pačiai tau
Rūbų baltų užsivilkti ir duoti saviems palydovams.
Juk per švarumą įgyjame garbę žmonėse, ir džiaugias

Tėvas ir motina mūsų. Važiuokim rytoj mes išaušus
Skalbti drabužių. Pagalbon ir aš tau nuvyksiu, idant tu
Viską atlikti galėtum, kaip reik: nebilgai bemergausi.
Peršasi tau garbingiausio gimimo jaunikiai Faiakai.
Tarpe kurių ir tavoj' giminė yra didžiai garbinga.
Eik gi, prašyk savo tėvo, kad duotų rytoj jis tam tikslui
Auštant ratus, pakinkytus pora asilėnų tvirtųjų,
Kad nusivežti galėtum int upę tu juostas, baltuosius
Savo rūbus, paklodes ir dar skalbinius brangius kitokius.
Bus patogiau tau važiuotai nuvykt, negu pėsčiai int upę,
Nes ir toli gi nuo pilės yr vietos skalbimui patogios".
Taip pakalbėjusi, dingo šviesakė dievaitė Atena,
Grįžo atgal ant Olimpo, kur, sako, kad esą nuo amžių
Dzeuso buveinės kartu su dievais. Nei ten vėjas, nei sniegas,
Nei įkyrusis lietus teň nebūna — giedra amžinoji!
Be debesų ir šviesybė be galo ten laikos. Laimingi
Amžiną laiką dievai ten praleidžia džiaugsmingą ir saldų.
Šičia Atena atvyko, sapne prikalbėjus merginą.
Vos tik sugrįžo ant žemės Aušra auksasostė, pabudo
Tuoj Nausikaja gražrūbė ir ėmė stebėtis iš sapno.
Nutarė bėgti per rūmus, kad josios gimdytojai viską
Šitą žinotų, ir tėvas brangiausiasis ir močia. Atrado
Juodu abudu didžiam kambaryje. Arti ugniavietės
Močia sėdėjo kartu su tarnaitėms ir verpė jos visos
Vilnas skaisčias purpurines. O tėvą sutiko tarp durų,
Einantį draug su garbiaisiais seniūnais tarybon, kur buvo
Kviestas Faiakų vyrijos. Pris'artinus, tėvui ji tarė:
„Tėte brangusis! Ar tu negalėtum paliepti man duoti
Aukštą vežimą su ratais puikiaisiais, idant aš galėčiau
Savo brangiuosius rūbus, nusivežus prie upės, išplauti?
Juk ir pačiam malonu tau, kad, būdamas pirmas tarp vyrų,
Sėdi taryboje, rūbais švariais užsivilkęs, ant sosto.
Penketas tavo gražiųjų sūnų su tavim gyvena,
Du jų jau vedę, o trys dar skaisti tebežydi jaunikiai.
Mėgsta visi jie švariais visad rūbais žmonės' pasirodyt . . .
Visa tai man pavesta yr' žiūrėti ir rūpint į laiką".
Taip ji pasakė, nes gėdėjos' stačiai savųjų vestuvių
Tėvui priminti mielajam. O tėvas, apmąstęs, atsakė:



6. Nausikaja žaidžia sviediniu (psl. 79)

„Tau negailiu asilėnų, vaikeli, nei kito, ko reikia!
Vyk sau sveika! O tarnai tau parūpins vežimą geriausį,
Ratais greitais ir gerai pritaisytoms vežėčiomis rūbams".
Taip jai atsakęs, jis pašaukė tarnus, o tie jo paklausė.
Taip jie ant kiemo išvežę, parūpino gražų vežimą,
Atvedė du asilėnu iš lauko ir juosius pakinkė.
O mergina, atsinešus iš rūmų brangius sunešiotus
Savo rūbus ir kitų, susidėjo visus ant vežimo.
Motina valgio pridėjo į krepšą, taipog gardumynų,
Vyno pripylė maišelį, pasiūta iš kailio ožiuko.
Tad įsilipo mergaitė vežiman, o motina dar jai
Padavė indą alyvos, kaip aukso, pripiltą, kad būtų
Kuom įsitrinti ir sau ir tarnaitėms, pabaigus maudyklę.
Rankom vadžias susiėmus, pabaidė jinai asilėnus
Su botagu. Asilėnai pradėjo kanopoms bildėti,
Veždamu greit karalaitę ir jos skalbinių visą krūvą.
Jaunos tarnaitės, sparčiai palydėdamos sekė valdove.
Kaip tik atvyko jos visos ant kranto tyrosios tos upės,
Tuoj apsistojo prie tam pritaisytų skalbyklų, kuriose
Perbėgams buvo vanduo, idant viską nešvarų nuplautų.
Šičia atkinkė tuojau asilėnus, pavarė į šalį
Pakrančiu upės ganytis ir saldžiąją žolę pašioti.
Pačios, suėmusios glėbiais rūbus, juos į vandenį dėjo,
Kojomis mindė, kad greitai sušlaptų, viena priešais kitą,
Tik kad greičiau padarytų, skubėdamos, stengės greičiausiai.
Viską išskalbusios greitai ir vandeniu greitai išplovus,
Klojo rūbus jos ant kranto, kur buvo stambių akmenaičių,
Jūros ant kranto bangų privarytų. Po darbo ir pačios
Jos išsimaudė ir, kūnus alyvomis įtrynusios savo,
Sėdosi valgyt pietų sau ant upės tos gražiojo kranto.
Rūbai tuo tarpu pajūryj' saulėkaitoj' džiūvo pakloti.
Pietų pavalgius, graži Nausikaja su savo tarnaitėms
Žaisti pradėjo į sviedinį, metusios raiščius nuo veido.
Dainą užtraukė taipog Nausikaja baltrankė gražuolė.
Lyg Artemida, vilyčių valdovė, kad leidžias nuo kalno,
Ar Tajigeto ilgiausiojo, ar Erimanto, ir džiaugias,
Šernus baisius ir greituosius elnius bebėgiojant pamačius . . .
Nimfės gi gražios laukų — o tai Dzeuso aigidvaldžio dukters —

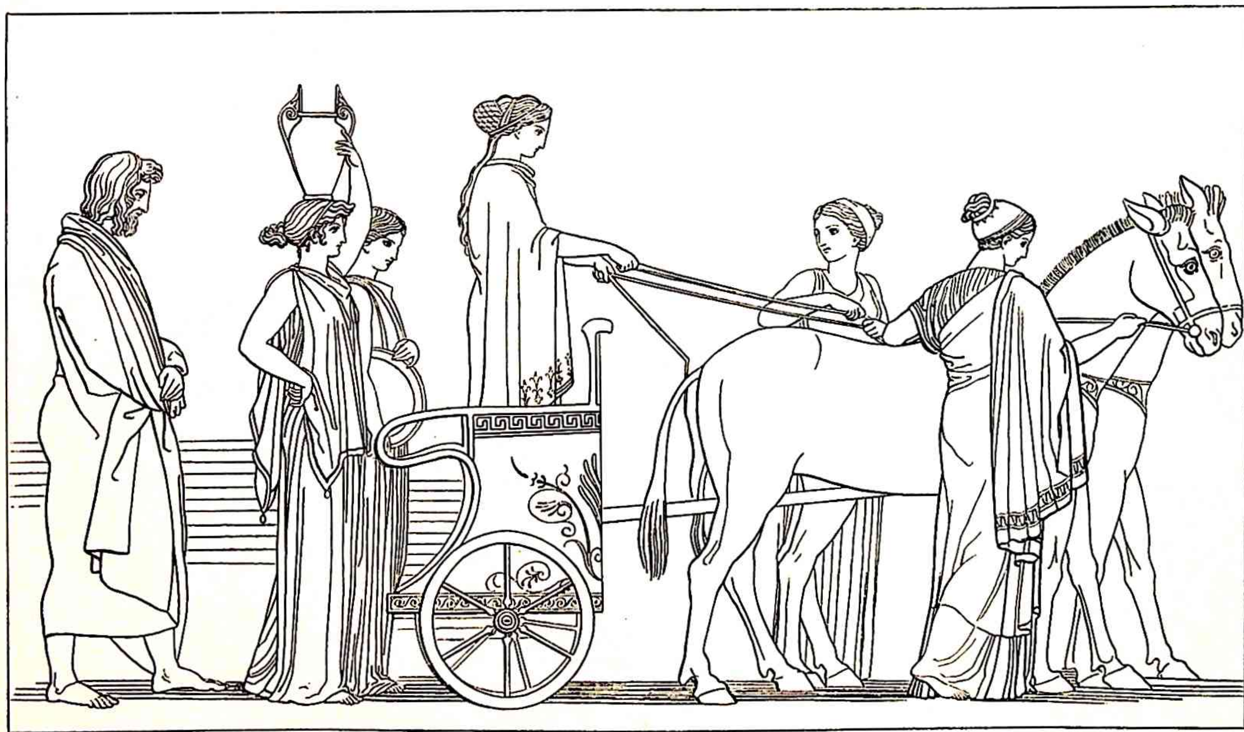
Žaidžia, lydėdamos ją, o Letà tad, žiūrėdama, džiaugias,
Nes Artemida už jas visa galva aukštesnė ir lengva
Yra pažinti, kad deivė Olimpo, nors visos jos gražios.
Taip tarp tarnaičių jaunųjų jauna karalaitė žymėjos'.
Jau ir namon buvo laikas joms grįžt', asilėnus kinkytis,
Rinktis ir krautis rūbus, o Atena sumanė ką kitą.
Nutarė ji Odisejų pažadint, idant karalaitę
Gražią išvystų, kuri jį Faiakų pilin nugabentų.
Sviedinį sviedė tuo tarpu tarnaitėms savoms karalaitė.
Bet ne pataikius į jas, ji tik užmetė toli į krūmus.
Visos suriko smagiai ir turėjo pabust Odisejus.
Šokęs iš miego, jisai sau širdyj' ir galvoje protavo:
„Baimė! Kokių vėl žmonių šičia kraštą aš būsiu atvykęs?
Gal jie puikybės pilni ir piktumo, kaip žvėrys laukiniai,
Ar pakeleiviams prielankūs yra jie ir bijosi dievo?
Rodos, mergaičių skambieji balsai pasigirdo netoli?
Nimfės, gal būti, gyventojos tųjų kalnų ir viršūnių,
Ar tų upelių ir upių, šaltinių ir pievų žaliųjų,
Žaidžia tarp savęs būryj', susirinkus linksmai iš aplinkių.
Rodos, žmonių čion nėra, bent arti kur... Bet reikia ištirti
Visą dalyką ir, ėjus, savom akimi pažiūrėti".
Taip apgalvojęs, iš krūmų tankių Odisejus išlindo.
Savo galinga ranka jis nulaužė lapuotų šakų sau
Kūnui nuogam prisidengti. Ir žengė iš krūmų, lyg liūtas
Kartais kad eina per lytų ir audrą medžiotų pavarom's
Bado, o akys jo žiba. Ant jaučių užpuola tuomet jis,
Arba ant būrio avių, arba briedį pagauna miškinį,
Kartais iš didelio bado pris'artin jisai ir prie namo.
Taip Odisejus sumanė, nors nuogas, bet eiti prie būrio
Gintarkasių gražiųjų mergaičių, nes vargas jį spaudė.
Joms jis baisus pasirodė, purvais ir maurais apsitaškęs:
Visos visur išsiblaškė pakrančiais kur nors pasislėpti.
Tik Alkinojo duktė pasiliko viena: jai Atena
Drąsą suteikusi buvo širdin ir atėmusi baimę.
Laukė, stovėdama vietoj', kol jis nepriėjo artyn jos.
Mąstė tuotarp Odisejus, ar būtų geriau apkabinus
Tosios merginos kelius, ar iš tolo tik žodžiais maldavus,
Kad susimiltų parodyti kelią į miestą ir rūbą

Teiktųsi duot. Pasirodė, kad bus kuogeriausiai iš tolo
Žodžiais meiliais ją maldaut, neg kelius apkabinus išgąsdint.
Tuoj' jis ėmė meiliai su gudrybe merginai kalbėti:
„Meldžiama, tu karalaite, ar būsi žmona, ar dievaitė!
Jeigu esi iš dievų, kurie platųjį dangų šį valdo,
Tai Artemidai greičiausiai palyginč, galingojo Dzeuso
Dukrai, dėl veido skaistumo, liemens ir stovylos gražumo.
Jeigu esi giminės tų žmonių, kurie vargsta ant žemės —
Triskart laimingi ir tėvas ir motina tavo ir triskart
Broliai laimingi, kad akis jų gali visad pasidžiaugti,
Matant tave po namus, arba choruose linksmą bežaidžiant.
Bet už visus laiminguosius tasai laimingiausias man rodos,
Kas su pasoga gražia parsives tave savo namuosna.
Ne! Niekados tebesu dar žmonėse nematęs gražumo
Tokio, kaip tu, ir žiūriu, štai, savom akimi netikėdams.
Delo saloje man teko matyt netoli Apollono
Švento aukuro jaunutę išaugusią palmę. Buvau ten
Kitkart nuvykęs, kuomet su draugais, nes sumanėm' kelionę
Šitą, kurioje nelaimių daugybę prityrėm. Tai palmę
Ten aš pamatęs, dar ilgą sau laiką stebėjaus grožiu jos:
Tokio dar medžio lig tolaik nebuvo man tekę matyti.
Taip aš dabar ir tavim, štai, stebiuosi, pris'artint bijodams.
Kelių tavų apkabint... O nelaimės man baisios ištiko:
Vakar tik — jau dvidešimtoj' dienoj' — aš ištrūkau iš jūrių.
Vėjas, baisiausios audros ir bangos, kaip kalnai, po jūrą
Visą tą laiką kankino, į čia nuo Ogigijos plaukiant.
Nūn, koks dievaitis mane čion užvarė, idant gal ir šičia
Vargčiau ir kęsčiau, nes dar nemanau, kad tai būtų jau galas
Mano vargų: dar suteiks man dievai jų nemaža, tur būti.
Tu nors mane pagailėk, karalaite, nes tau aš pirmiausiai,
Štai, pasiduodu, iš vargo ištrūkęs ir ką tik išvengęs
Jūroj' mirties. Aš kitų nežinau čion žmonių dar nė vieno.
Kas jie tokie, kurie kraštą tą valdo ir pily gyvena.
Rodyk man jųjų tu pilį, duok rūbą tu man prisidengti,
Nors kad ir škurlį kokį, kuriame suvyniojus rūbus tu
Šičion vežei. O už gerą tau darbą dievai malonėtų
Tavo išpildyti norą, suteikti tau mylimą vyrą,
Namą turtingą ir didžią ramybę šeimynoje jūsų.

Niekas gyvenime nėr taip brangu ir malonu matyti,
Kaip kuomet vyras su savo žmona vienaminčiai namuose
Tokiai gyvena: piktiems pavydėti, geriems pasidžiaugti,
Garbei didžiausiai patiems". Nausikaja baltrankė ant šito,
Jam atsakydama, tarė, žodžius išmintingus išklausius:
„Tu, pakeleivi, matyti, nesi iš blogų ir nekvailas!
Dzeusas, Olimpo valdovas, kaip nori, taip paskiria laimę.
Jis n'atsižiūri į tai, kas tarp mūsų didžiūnas, kas vargšas.
Vis, ką suteikęs yr tau — nuolankiausiai turi nukentėti.
Bet jau dabar, kad į mūsų prisikasei žemę ir pilį,
Tau nebetrūks jau nei rūbų, nei kito, ko gali prireikti
Vargšui keleiviui. Tau pilį pati aš parodysiu. Vardą
Mūsų tautos pasakau: tai Faiakai tą kraštą ir pilį
Yr apgyvenę, o aš tai duktė Alkinojo didvyrio,
To, kurio yra valia ir galybė pirmoji Faiakuos".
Taip jam atsakius, pradėjo baltrankes ji šaukti tarnaites:
„Grįžkite tuoj man atgal, baltarankės tarnaitės, kur bėgat,
Vyrą išvydusios; nėr tai kokis žmogus nedorasis!
Nėra dar gimęs žmogus nelabasis ir, turbūt, negims jis,
Kurs atsigriautų į žemę Faiakų, piktybę užslėpęs,
Nes amžinieji dievai tur globoj mūsų tautą Faiakų.
Mes sau gyvenam toli nuo pasaulio tarp ūžiančių jūrių
Svieto pačiam pašalyje: retai kas pas mūsų užklysta.
Bet, kad jau šitasai vargšas, klajodamas, šičia atvyko,
Reikia mums jį kiek aprūpint, nes Dzeuso globoje gi yra
Vargšai visi ir keleiviai. Šelpimas, nors mažas, svarbus yr.
Duokit, tarnaitės, keleiviui greičiau atsigert ir pavalgyt,
Upėj' išmaudykit jį, nusivedusios kur į užvėją".
Taip jinai tarė. Tarnaitės nedrąsiai pris'artino, šaukiant.
Vedės į užvėją praust Odisejų, įsakius valdovei,
Nausikajai dievaitiškai dūkrai Faiakų karaliaus.
Jam prie maudyklės padėjo jos burnosą, rūbą ir minkštą
Gražų chitoną, taipogi šviesios, lygu gintars, alyvos
Tam tikrame sūdyne ir tuojau kvietė maudytųs upėj'.
Bet Odisejus atsakė gudrusis gražiosioms merginoms:
„Eikit šalin sau, tarnaitės, kad pats aš galėčiau sau vienas

Purvą nuplaut nuo savęs, o paskui įsitrinti alyvoms.
Nes jau seniai mano kūnas alyvų išsiilgęs,
Jūsų akyse čionai nesimaudysiu: gėda man būtų
Tarpe gražiųjų merginų kasotų plikam pasirodyt".
Taip jam pasakius, tarnaitės šalin pasitraukė. Žodžius jo
Pranešė jos Nausikajai. Tuotarp Odisejus sraunose
Upės bangose nuplovė nuo savęs purvus, kuo apkibę
Buvo pečiai ir plati nugara. Iš galvos jis taipogi
Jūros putas ir maurus rūpestingai ištrinko. Gryniausiai
Kūną nuvalęs, garbus Odisejus, alyvą įtrynęs,
Rūbą užvilko ant savęs paskui, kur jam buvo suteikus
Krašto karaliaus duktė. O duktė visagalinčio Dzeuso
Išvaizdą suteikė jam daug stambesnę ir gražią; paleido
Garbinius jam sukresnius nuo galvos jo, vis blizgančius, juodus,
Lygiai koksai dailininkas, kad auksu pagražin sidabrą,
Visą gabumą ir dovaną duotą Hefaisto, taipogi
Deivės Atenos Pallados vartodams, padaro gražybę, —
Tokią gražybę užleido ant jojo galvos ir pečių jo
Deivė Atena. Ilsėjos, pabaigęs maudyklę, ant kranto
Jūrių ir visas žerėjo grožia ir malone. Pamatė
Šita karaliaus duktė ir gražplaukėms ji tarė tarnaitėms:
„Jūs, baltakūnės tarnaitės, klausykit, ką jums pasakysiu.
Vyrs tas atvyko į žemę dievų numylėtų Faiakų
Tik ne prieš valią dievų gi, kurie ant Olimpo gyvena.
Man ir pačiai iš pradžios pasirodė jis niekšas vargingas.
Nūn aš matau — panašus į dievaitį, danguj' kurs gyvena.
O, kad man tokis, štai, vyras patektų, tarp vyrų čionykščių,
Arba, kad jam tai patiktų tarp mūsų palikti — būt laimė!
Duokit greičiau gi, tarnaitės, keleiviui pavalgyt ir gerti".
Taip jai paliepus, tarnaitės skubėjo klausyt ir išpildyt.
Tuoj Odisejui pastatė jos valgyt ir gerti, kiek reikia.
Tokiu būdu Odisejus, daug kentęs didvyris, atgavo
Spėką, pavalgęs sočiai: jau seniai buvo valgio ragavęs.
O Nausikaja tuo tarpu jau kit'ką sumaniusi buvo.
Dailiai sudėjus rūbus ant vežimo, ji liepė kinkyti
Tvirtakanopius savo asilėnus, pati ant vežimo
Sėdos ir tarė tuomet Odisejui maloniai širdingai:

„Kelkis dabar, pakeleivi, važiuosim į miestą, idant aš
Tėvo savojo didvyrio namus tau parodyt galėčiau.
Jis, tau sakau, mūsų žemėje pirmas visų kuogeriausių
Vyrų Faiakų. Bet aiškiai daryt neišpuola. Išrodai
Vyras labai išmintingas: kol vyksim per lauką ir pievas,
Toliai tu eik su tarnaitėms arti asilėnų ir ratų,
Aš važnyčiosiu. Kaip tik arti miesto jau būsim, iš tolo
Mūrą jo dideliai aukštą išvysi ir atsiautą gražią
Iš abiejų mūsų miesto šalių ir jos sąsmauką siaurą:
Jąją jūriniams laivams dar praplatinę yra Faiakai.
Pastogės puikios krantuose laivams atskiriems tenai stovi.
Čia ir jūreivių rinka, netoli Poseidono šventyklos.
Akmens suolais iš visur apstatyta gražiausiai aplinkui.
Daug prie tos rinkos dirbtuvių: laivams reikalingų pabuklių,
Lynų ir virvių ir drobės storosios dėl burių, irklų vėl.
Mūsų Faiakai mažai teužsiim lankais ar vilyčioms —
Rūpinas jie tiktai laivo irklais ir dar burėms drobinėms.
Tam atsidavę jie tankiai per jūrių pilkųjų platybes
Persikel' greit. Bet bijau apkalbų jų, kad kokis sutikęs,
Peikdams, netartų ko bloga: jų tarpe ir pliuškių netrūksta.
Gali koks kvailas, mumis susitikęs, ir taip pakalbėti:
„Na gi, o čia kas paskui Nausikajos gražus šitoks vyras
Svetimas seka? Kame ji jį rado? Gal būti, tai būsims
Vyras? O gal jinai sau paviliojo tą vyrą nuo laivo
Svetimataučių iš tolimo krašto? Toli gi čion viskas.
Gal dar dievaitis koksai, ant maldų jos karštų atsiliepęs,
Nužengė jai nuo dangaus ir dabar ji juo džiaugsis per amžius.
Būtų geriau, kad ji rastų, užėjus kur, svetimą vyrą:
Mat, kad čionykščius jinai nė už ką nebelaiko. Nemaža
Peršasi jai Faiakiečių, kurie savo žemėj' garbingai".
Taip gali kas pakalbėti, o man negarbė didžia būtų.
Aš ir pati gi papeikčiau merginą, kuri taip darytų,
Jeigu jinai, be žinios numylėtųjų motinos — tėvo,
Imtų su vyrais vedžiotis anksčiau iškilmingų vestuvių.
Tu sau, keleivi, atmink mano žodį, jei nori tikrai tu
Greitu laikų išmaldauti grįžimą iš manojo tėvo:
Rasi tu gražų Atenos gojelį — jis popelių medžių —



7. Odissejus lydi Nausikają (psl. 85)

Jį pamatysi netoli nuo kelio. Čion yr dar šaltinis,
Pievos aplinkui ir manojo tėvo čion klesti vynynas.
Tiek ten nuo miesto atstumo, kiek šaukdams gali prisišaukti.
Ten atsisėdęs, ilsėkis tiek laiko, kiek gali reikėti
Mums, kad pagrįžti galėtum į miestą į savąjį namą.
O kaip suprasi, galėjus jau mus savo vieton parvykti,
Kelkis ir eik sau į miestą Faiakų ir klauski, kur yra
Namas galingojo manojo tėvo, garbaus Alkinojo
Lengva tau bus sužinoti: žymus, mat, tai namas, ir vaikas
Menkprotis gali parodyt. Kitų, mat, Faiakų nė vieno
Nėra taip gražūs namai pastatyti, kaip namas didvyrio
Mūs' Alkinojo valdovo. Kaip tik tu į rūmą įeisi,
Eik sau tu stačiai per didžiąją salę, kad motiną mano
Rasti galėtum. Prie žydinio sėdi šviesaus ji ir verpia
Vilnas, gražiai nudažytas raudonas, kad miela yr jų pamatyti.
Sėdi jinai, atsirėmus į stulpą. Už josios dar sėdi
Josios tarnaičių būrys. Tai čia pat ir tėvelio tu sostą
Tuoj' pamatysi, kur jis, atsisėdęs sau, vyną girsnoja,
Savo garbėje puikus, lyg dievaitis koksai amžinasis.
Jį tu aplenkęs, skubėki prie motinos pulti prie kelių,
Jei tu tik trokšti greičiausiai grįžimo dienos susilaukti,
Nors ir toliausiai iš čia tavo tėviškė žemė kur būtų.
Jei tik ji tav' savo širdžia užjaus ir tau gero pavelys,
Viltį geriausią turėk, kad išvysi savus tu kaimynus,
Savąjį namą turtingą ir tėvišką žemę brangiausią".
Taip pakalbėjus, gražiu botagu asilėnus pabaidė.
Greitai stipri asilėnai nuo pakraščio upės nubėgo.
Lengva risčia jie trepsėjo, sutardami kojoms, pati gi
Laikė vadelėmis juos Nausikaja, kad galima būtų
Sekti tesėti tarnaitėms pėsčioms ir pačiam Odisejui.
Retai, protingai botagą vartojo. Jau leidosi saulė,
Kad jie atvyko prie gojaus garbingo Atenos. Čionai tad
Likosi laukt Odisejus garbingas didvyris. Netrukdams,
Ėmė maldauti jisai visagaliojo Dzeuso Atenos:
„Teikis mane išklausyti aigidvaldžio Dzeuso tvirtoji
Dūkra Atena garbi ir nepergalimoji! Nors šįkart
Mano n'atmeski maldos, kaip tuomet, kad žuvau aš bangose

Jūros plačiosios, kratytojo žemės galingo skandinams.
Duok man Faiakuose rasti malonę ir keliui pagalbą".
Taip jisai tarė, maldaudams. Išklausė maldos jo Atena.
Jam tik pati nesirodė: privengė galingojo dėdės,
Kurs nepaliaudamas spaudė, kuo tik Odisejų galėdams,
Kol tik garsusis didvyris į tėviškę savo sugrįžo.

Septintoji giesmė (η)

Odisejus aplanko Alkinoją

Taip šičia meldės garsus Odisejus, vargingas didvyris,
O karalaitę tuo tarpu greiti asilėnai į pilį
Greitai grąžino į tėvo namus, viso krašto gražiausius.
Jai privažiavus prie vartų, išbėgo gražieji jos broliai,
Lygiai dievaičiai jauni; asilėnus atkinkė, rūbus gi
Sunešė greitai vidun. O pati Nausikaja nuėjo
Savo gražian kambarin, kuriam' ugnį tuojau jai sukūrė
Jos kambarinė tarnaitė — vergė sena Eurimedūsa;
Eurimedūsą kadai tai laivai iš Epiro atplukdė.
Teko jinai Alkinojui dalin, nes jisai viešpatavo
Tarpe Faiakų, o klausė tauta jo, kaip kokio dievaičio,
Ji Nausikają baltrankę augino jo rūmuos nuo mažo.
Ji tad jai ugnį sukūrė dabar ir pritaisė jai valgio.
Tuokart garsus Odisejus pakilo keliauti į pilį.
Miglą tirščiausią užleido tuo tarpu Atena dėl labo
Vargšo keleivio, kad koks Faiakietis*), išdykęs drąsuolis,
Jį susitikęs, neimtų kabintis, ar tyčiot, ar klausti.
Vos tiktai jis į tą puikiąją pilį atėjo, Atena,
Deivė šviesakė, išėjo jam priešais, mergelės jaunosios,
Vandens išėjusios nešti, priėmusi išvaizdą gražią.
Jį susitikus, sustojo mergaitė, o ją Odisejus
Dieviškas klausti pradėjo, norėdamas kelią surasti:
„Ar nenuvestum, vaikeli, mane Alkinojo tu rūman,
Jis juk šalies tos valdovas, o aš — nelaimingas keleivis;
Šič ateinu aš iš tolimo krašto, nelaimių prityręs.
Nieko čionai nežinau tų žmonių, kas toj' pilyj gyvena".

---

*) Fajakas.

Jam atsakydama, tarė šviesakė dievaitė Atena:
„Tau aš, tėveli — keleivi, namus, kurių ieškai, bematant,
Lengvai parodyt galiu, nes ir mūsų namai greta stovi.
Eik paskui manęs, tylėdams, o kelią tau tikrą aš vesiu.
Jokio žmogaus susitikęs neklausk tu ir nieko nekalbink:
Svietas čionykštis nemėgsta labai atėjūnų. Maloniai
Retą kad priima kokį iš tolo atvykusį žmogų.
Jie atsidavę greitiesiems laivams, su pagalba kuriųjų
Jūrių platybes jie perskrend, kad leidžia jiems tai Poseidonas.
Jųjų laivai taip greiti yra jūroj', kaip paukščiai ar mintys".
Taip jam Pallada Atena paaiškinus, įvedė pilin.
Ėjo ji greit. Odisejus pėdomis tik sekė dievaitės.
Nieks iš Faiakų jūreivių garsiųjų jo einant nematė,
Nors jis ir ėjo per jųjų būrius: tai šviesakė Atena,
Deivė galinga, baisią dėl naudos Odisejui užleido
Miglą, stebėtiną tokią, jog niekas jo einant nematė.
Didžiai stebėdams, aplink Odisejus, praeidams, žiūrėjo:
Grožį laivų ir stovyklų laivyno ir vietų viešųjų,
Mūrų tvirčiausių aukštumą su basliais aštriais ant viršūnių.
Rūmą garbingą karaliaus priėjus, jam tarė šviesakė
Deivė Atena, pertraukusi ilgą tylėjimą kelio:
„Štai, tau, tėveli — keleivi, tas rūmas, kurio tu ieškojai:
Rasi viduj' tu įėjęs šalies tos valdovus puotaujant.
Drąsiai, širdyj' nedrebėdams, įeik tu, nes kas iškilnesnis
Vyras yra už kitus, tai, kad būtų jisai ir keleivis,
Gali tikėtis laimėsiąs, ką geidžia, nors svetimas būdams.
Pirmą tu rūmuos sutiksi karaliaus mūs' gerbiamą žmoną.
Vardas jai yr Aretė. Alkinojas su jaja iš vieno
Pa'ina gimimo. Matai, Nausitoją pirmiau Poseidonui
Gimdžius yra Periboja, mergaitė skaisčiausia pasaulyj'.
Buvo duktė ji jauniausia karaliaus Eurimedonto.
Eurimedonts viešpatavo Gigantų didingų šalyje.
Jis tai pražudė šventvagišką tautą Gigantų ir žuvo
Pats su ja vienu kartu. Periboja gi sūnų pagimdė
Iš Poseidono malonės, vardu Nausitoją herojų.
Tas Nausitojas Faiakuose tapo karalium; turėjo
Du tik vaiku jis: Reksenorą ir Alkinoją. Reksenors.
Jauns sidabrinlankio tapo nušauts Apollono. Sūnaus jis

Dar neturėjo, bebūdams jaunas, o liko tik vieną
Dukrą Aretę. Tai ją Alkinojas, už žmoną paėmęs,
Gerbia be galo, kaip niekas ant žemės kur kitur negerbia
Moters savos, kad nors kažkaip namuose ji elgtųs protingai.
Mato garbės ir godonės nuo savo vaikų numylėtų
Ir nuo paties Alkinojo. O žmonės ją lygu dievaitę
Gerbia ir sveikina žodžiais, kuomet pasirodo jų tarpe.
Tik ir teisybė, netrūkst išminties jai ir proto šviesumo:
Tankiai ir vyrų ginčus jinai moka į taiką suvesti.
Jeigu ji tau tik širdyje pajus prielankumo — tikėk tad
Savo tėvynėn sugrįšiąs, gentis pamatysiąs, draugus ir
Namą aukštai pastatytą ir savo mieliausiąją žmoną".
Taip pakalbėjus, šviesakė dievaitė Atena nuėjo.
Skrido per tuščiąją jūrių platybę, apleidusi salą
Scherijos, žemę malonią Faiakų ir greit Maratonan
Atlėkė ir plačiagatvės' Atenos' naman Erechtejaus
Įžengė. Deivei pranykus, tuojau Odisejus į rūmą
Gražų ir aukštą įėjo. Ilgai jis dvejavo širdyje,
Stojęs prie durų, pirma, negu slenkstį varinį peržengus:
Lygiai, kaip saulės šviesa kuomet šviečia ar pilno mėnulio,
Tokis žvilgėjimas buvo visuos Alkinojo namuose.
Žibančio vario dabintosios sienos žėrėjo nuo slenksčio
Iki kertės tolimiausios, o mėlyno plyno po lubų
Juosta plati užvesta. Visos durys apkaustytos auksu.
Staktos iš gryno sidabro nulietos — suleistos į slenkstį.
Gryno sidabro skersinės, o grandys prie durų iš aukso.
Aukso ir gryno sidabro po porą šunų katroj pusėj
Durų gulėjo, kuriuosius Hefaistas ne žemės gudrybe
Buvo nutapęs, kad saugot namus Alkinojo karaliaus.
Buvo tie šunes, mirties nepriklausą ir niekad nesenstą.
Suolai pasieniais stovėjo aplinkui nuo slenksčio ik galui;
Buvo visi jie audimais užkloti brangiausiais, namuose
Austais miklių ir darbščių moteriškių iš tarpo tarnaičių.
Šičia sėdėdavo vadai Faiakų, suėję vyrijon,
Vyną girsnodami, valgio gardaus užsikąsdami: nieko
Rūme netrūko. Pastovais aukštai pastatytais stovėjo
Aukso stovylos vaikų su žibintuvais rankose: naktį
Žibino jieji namuose puotaujant svečiams Alkinojo.

Pusšimtis buvo namuose karaliaus tarnaičių darbščiųjų:
Vienos jų malė kviečius gintarinius rankiniais maltuvais,
Kitos plasdėjo prie staklių ar verpė dažytąją vilną.
Visos plasdėjo, susėdę eilėmis, kaip popelio lapai.
Audimai buvo taip tankūs, jog nė alyva nepramirko.
Lygiai, kaip patys Faiakai visus kitus žmones pralenkia
Savo laivų greitumu, taip jų moters audimais pralenkia.
Jas išmokino dievaitė Atena pati ir parodė
Daug joms gudrybių visokių ir suteikė šviesųjį protą.
Sodas didžiausias už kiemo ten buvo, apmūrytas mūru,
Medžių vaisinių, plačių ir šakotų, priaugęs visokių:
Obelės, kriaušės ir medžiai granatų su vaisiais auksiniais.
Fygos ir medžiai alyvų vaisingų ir žydinčių gausiai
Apskritą metą — ir vasarą karštą ir žiemą nejaukią
Rastumei vaisių ant medžių. Dzefiras neliaudamas pūtė
Drungnas ir sirpino vienus vaisius, o vėlėsnieji augo:
Kriaušė po kriaušei ten sirpo, po obuolio — kits obuolys vėl,
Vynuogių kekė po kekei, po fygai gi sirpo fyga vėl.
Buvo čionai ir vynynas derlingas ir vynuogių kekės
Džiūvo ant saulės tikroj tam džiovykloj, o kitos dar laukė
Savo rinkėjų, kitas gi jau maigė, išspausdami sultį.
Daug buvo jų dar žalių, neseniai iš gėlių dar užmezgę,
Daug ir pradėjusių sirpti ir tamsia sultim prisipilti.
Sodo kraštuose, gražiai sutaisytose lysvės', ten buvo
Pilna priaugę visokių virimui ir valgiui žaliumų.
Du ten šaltiniai skambėjo, sruvendamu vandenį tyrą:
Vieno vanduo, aplink sodą aprietęs, skambėdamas, bėgo;
Antras gi bėgo pro angą to rūmo: jo vandenį sėmė
Pilies gyventojai. Taip tai gausingai namai Alkinojo
Buvo dievų dovanų kupini ir net viso pertekę.
Šičia sustojęs, stebėjosi daug Odisejus kantrusis.
Viskuo širdyj' atsidžiaugęs ir viską gerai įžiūrėjęs,
Drąsiai per slenkstį jis žengęs, į vidurį namo įėjo;
Rado Faiakų čionai jis vadus ir protingus viršaičius,
Laistančius vyną iš taurių akylojo Argžudžio garbei:
Eidami gult, visuomet šitą dievą tur žmonės pagerbti.
Ėjo per salę garsus Odisejus, migla apsivilkęs:
Jam ją užleido Atena, idant prie Aretės prieinant,

Ar prie paties Alkinojo, jam kelio kad kas nepastotų.
Puolęs prie kelių dorosios Aretės, jis juos apkabino.
Toj valandoje nuo jo išsiskirstė nežemiškos miglos.
Ūžę nustojo svečiai, kaip pamatė tą svetimą vyrą,
Baisiai nustebę. Tuo tarpu Odisejus maldauti pradėjo:
„O, Arete! Tu Reksenoro dieviško aine! Aš vyro
Tavo ir tavo kelius apkabinęs, po vargo didžiausio,
Šičia meldžiu ir tų vyrų garbingųjų būrį taipogi.
Lai jums suteikia dievai ilgą amžių laimingą ir šviesų,
Jūsų vaikai tepaveldėj' po jūsų turtus jūs' ir namą,
Man gi suteiki greitą tėvynėn grįžimą: seniai aš
Baisųjį vargą kenčiu, nuo draugų atitolęs savųjų".
Taip pakalbėjęs, jisai atsisėdo šalyj' ugniavietės,
Stačiai krūvon pelenų. O svečiai lyg be žado paliko.
Nieks neatvėrė burnos. Pagalop Echenejas, herojus
Senas, kursai tarp Faiakų vyriausias vyrijoje metais
Ir išmintingas kalboje visad ir žiniomis garsingas
Pirmas pradėjo kalbėti, malonės žodžius jiems pratardams:
„Taip negražu, Alkinojau, pavelyt keleviui ant žemės
Dulkėse ties ugniaviete čiaužyti. Mes laukiame tavo
Žodžio, idant jį su garbe priimtum. Sodink jį į sęstą,
Liepki tarnams atliešuoti dar vyno, idant mes norėtum
Dzeusui su kuo tavo rodyt pagarbą žaibvaldžiui aukščiausiam:
Jis juk keleivių globėjas dorų, kurie ieško pagalbos.
Svečiui teduod šeimininkė iš sandėlio vakaro valgio".
Jam tokį žodį pratarus, spėka Alkinojas pakilęs,
Tuoj Odisejų gudročių vargingąjį ir margamintį
Ėmė už rankų, nuo aslos pakėlė ir sostan sodino
Greta savęs, savo sūnų mieliausiąjį Laodamantą
Liepdamas vietą užleisti keleiviui už skobnio prie vaišių.
Greitai tarnaitė vandens, atsinešusi aukso ąsotį,
Rankoms nuplauti prieš valgį užpylė ant bliūdo sidabro.
Skobnį jam priešais pastatė ir duonos padėjo šeimininkė,
Valgių daugybę prikrovė, linksma, jog turėjo, ko duoti.
Valgė ir gėrė vargų iškentėjęs besaik Odisejus.
O Alkinojas spėka tuomet tarė skelbikui vyriausiam:
„Vyno atliešęs inde, Pontonojau, taures pastatyk vėl: [reikšti.
Dzeusui aukščiausiam žaibvaldžiui mes norim garbės dar pa-

Mažne devynias dienas buvau svaidom's po jūrą. Dešimtą
Naktį tapau aš ant kranto Ogigijos išmests vos gyvas.
Šičia gyven gražiaplaukė Kalipsa, dievaitė baisioji.
Priėmė mane gerai ir mylėjo mane ir išlaikė.
Sakė, kad aš ir nemirštamas likti galiu ir nesenstąs.
Bet negalėjo širdies ji atversti manosios krūtinėj'.
Ištisus ten prabuvau aš septynis metus: mano rūbas,
Dangiško darbo, Kalipsos man duotas, visad buvo drėgnas
Ašaras man iš liūdnumo ir gailesčio liejant ant jojo.
Bet, kaip tik, metams beplaukiant, atėjo aštuntas paeiliui,
Liepė staiga ji man savąją salą apleisti. Ar Dzeusas
Atsiuntė jai paliepimą, ar savo jai protas tai liepė.
Sukaliau aš tvirtai sau suraišiojau keltą iš rąstų.
Davė man nimfė ir rūbų ir duonos ir vyno kelionei.
Pasiuntė vėją man reikiamą gerą, kad grįžti galėčiau.
Tik septyniolika pra'jo dienų, kaip buvau iškeliavęs,
Ir septynioliktą dieną išvydau aš kalnus jūs' žemės,
Aukštus miglose, ir mano širdis šokinėjo krūtinėj,
Tiek iškentėjus vargų. Bet daugybę dar buvo patiekęs
Žemės kratytojas man Poseidonas kančių ir nelaimių.
Priešingą vėją užleidęs, jis man tuojau kelią užkirto.
Jūra beribė visa sumaišė ir aš nebįstengiau,
Verkdamas graudžiai, prieš vėją su keltu beirtis.
Greitai audra jį suskaldė, o aš į putojančią gelmę
Šokęs, stengiausi vis plaukti, kol vėjas ir bangos ant kranto
Jūsų neišmetė žemės. Čionai aš dar būčiau pražuvęs,
Jei tiktai būtų mane ant uolingojo kranto užmetus
Siutus' banga. Aš plaukiau vis į šalį, kol tik neišvydau
Įtaką upės. Tai man pasirodė vieta kuogeriausia:
Ir be uolų ir nuo vėjo užstota aplinkui. Išlipęs
Pusgyvis, aš sugriuvau ir tamsioji naktis man užėjo.
Aš pasitraukiau šalin nuo tos upės, iš Dzeuso pradėtos.
Krūmuose, lapais sausais užsirausęs, radau aš sau guolį.
Miego saldžiausio ir ilgo man dievas akysna užpylė.
Taip aš čionai į lapus įsirausęs, pavargusia širdžia
Visą miegojau sau naktį ir aušrą ir dieną. Jau saulė
Leistis pradėjusi buvo, kuomet pabudau aš iš miego.
Aš pamačiau, kaip ant kranto dukters tavo gražios tarnaitės

Žaidė. Ir tarpe jų buvo pati ji, graži, kaip dievaitė.
Puoliau pas ją su malda ir jinai išmintingai sutiko
Mano maldavimą taip, kaip retai kuris jaunas sutinka.
Matome jaunus tankiausiai nekaip sumaniai pasielgiant.
Davė ji valgyti man iki sočiai ir tamsiojo vyno.
Liepė nuprausti mane jinai upėj ir rūbą man davė.
Viską, nors vargo suspaustas, teisingai dabar apsakiau aš".
Jam prakalbėjus, pradėjo spėka Alkinojas sakyti:
„Daug padoriau būt padariusi mūsų duktė, jeigu būtų
Stačiai tave parsivedus kartu su tarnaitėmis grįžtant:
Pirmas prie jos tu kreipeisi, ieškodams varguose pagalbos".
Jam atsakydamas, tarė gudrus Odisejus didvyris:
„Peikti nėra tau, herojau, už ką išmintingąją dukrą:
Ji ir pati buvo liepus mane eiti būryje tarnaičių.
Aš tik ant to negalėjau sutikti iš baimės ir gėdos:
Kartais, kad tu neužpyktum, staiga mane vargšą išvydęs.
Žemės gyventojai žmonės be galo greiti yr rūstauti".
Jam atsakydamas, tarė spėka Alkinojas karalius:
„Ašiai rūstauti negreitą krūtinėje širdį jaučiuosi.
Visgi kas pridera, reikia, kaip reikiant, atlikti — sakau aš.
O! Kad tai Dzeusas, mūs' tėvas, Atena, Apollons šviesusis,
Tokį man žmogų, kaip tu, visame kame mano vienmintį,
Dukteriai mano už vyrą, man žentą gi, teiktųsi duoti,
Šičia gyventi sutinkantį ... Namą jam duočiau ir turtą
Didį paskirčiau, kad tik pasiliktų. Laikyti prieš norą
Nieks iš Faiakų nebūtų drąsus, nes tai būtų tik Dzeusui,
Tėvui keleivių, nemiela ... Aš tau pagrįžimą tikriausiai
Prižadu greitą parūpint: tuo tarpu tu miego saldžiausio
Apimtas sau pasilsėki ramiai, koliai laivas Faiakų
Tėviškėn žemėn ar kur panorėsi kitur sau, per tuščią
Jūrą nuveš, nors tai būtų toliau už Euboją, kuriosios
Nieko nebesą toliau, kaip apsako prityrę jūreiviai
Mūsų, kurie Radamantį anąmet ten vežė, kuomet jis
Pasimatyti norėjo su Titiju, žemės sūnumi.
Nors tai ir buvo kelionė labai tolima, jie be vargo
Viena para ten nuvyko ir grįžti namon ištesėjo.
Pats pamatysi, važiuodams, kaip smarkiai jauni jūrininkai
Jūrą kapoja irklais ir kokie yr' greiti mūsų laivai".

Taip jis pasakė. Nudžiugo širdyj' Odisejus prityręs.
Balsiai jis maldą pradėjo ir tarė žodžius iškilmingus:
„Tėve mūs' Dzeusai! Tegul išsipildo, ką man Alkinojas
Šičia dabar prižadėjo! Tebūna ant žemės derlingos
Jam amžinoji garbė. Tiktai man tu leiski sugrįžti".
Taip jie ilgai dar kalbėjo tarp savęs visokių dalykų.
Pašaukė savo tarnaites baltrankė Aretė ir liepė
Lovą aukštoje seklyčioje svečiui parengti ir minkštą
Kloti po šonų kilimą, viršum gi kilimo užkloti
Audeklą šiltą. Išėjo tarnaitės prisakymo vykdint.
Lovą prirengusios, grįžo tarnaitės pakviest Odisejų:
„Eiki, keleivi, ilsėtis — mes prirengėm patalą minkštą".
Jų pakvietimas pavargusiam buvo saldu išklausyti.
Taip čion ilsėjos kantrus Odisejus, prityręs nelaimių,
Tekintoj lovoj, seklyčioj aukštoje, skardžiai atbalsingoj'.
Ir Alkinojas užmigo savam kambary gulimajam,
Gret Alkinojo pati padorioji Aretė ilsėjos.

Aštuntoji giesmė (ϑ)

Odisejus pasirodo Faiakams, koks esąs

Vos tik prašvito miglose užgimus Aušra liepsnaplaukė,
Kėlės iš patalo savo spėka Alkinojas didvyris.
Ir Odisejus, naikintojas pilių dievaitiškas, kėlė.
Tuoj' Alkinojas galingas nusivedė svetį vyrijon,
Kur susirinko Faiakai visi ties laivyno stovykla.
Sėdosi jie susirinkę į suolus akmens nutašyto
Vienas greta su kitu. O Atena dievaitė, priėmus
Išvaizdą pirmo skelbiko garsaus, bėginėjo po miestą
Rūpinos savo širdyj' Odisejui grįžimą suteikti.
Vyrą kiekvieną sutikus, kalbėjo dievaitė maloniai:
„Vadai Faiakų ir jūs garbingi patarėjai! Skubėkit
Eiti vyrijon, idant pamatytut tenai svetimtautį
Vyrą, kuris neseniai Alkinojo namuos atsirado.
Jūros yra jis atplautas, dievaičiams prilygsta ir veidu".
Žodžiais tokiais ji sužadino didį tarp jų žingeidumą.
Greitai užplūdo žmonių didžios minios į viešąją aikštę.
Užėmė vyrai savąsias vietas ir stebėjos atidžiai,
Sūnų Laerto pamatę protingą: Atena dievaitė
Dangišką grožį užleido ant veido, galvos ir pečių jam,
Suteikė ūgį aukštesnį ir stuomenį visą tvirtesnį
Taip, kad Faiakams labiau jis patiktų, išrodąs galingas,
Vertas garbės ir godonės žaisluos' ir mankštinimuos' vyrų:
Nes nemažai kame baudės' Faiakai mėgino Odisejų.
Vos tiktai jie susirinko ir buvo vyrija pilna jau,
Ėmė kalbėt Alkinojas ir tarė, piliečiams nutilus:
„Manęs meldžiu paklausyti. Faiakų vadai — patarėjai!
Noriu aš jums pasakyti, ką liepia širdis man krūtinėj'.
Šitas keleivis — aš jo nepažįstu — užklydo pas manęs;

Gal jis iš vakaro yra šalies, o gal būti iš ryto.
Meldžia pagalbos sugrįžti ir to prisispyręs maldauja.
Mes, kaip ir visad pirma, neatmesime meldžiančio noro:
Dar juk nė vienas keleivis, manuose namuos apsilankęs,
Nemeldė verkdams ilgai, kad parūpinčiau jam sugrįžimą.
Reikia ant jūrių paleisti mums laivą, juodai nudažytą,
Dar į kelionę neleistą, ir dar penkias dešimts vikriausių
Reikia paskirti jūreivių, kad būtų geriausi kitų tarp.
Lai jie irklus jų pritinkamoj' vietoj' su diržais pririšę,
Laivą palieka ant kranto, o patys visi čion ateina
Mūsų namuosna, idant ant greitosios čion pokylį gražų
Galima būtų iškelti: visus aš apsiimu vaišint.
Taip ir praneškite mano vardu jūrininkams jaunikiams.
Jūs gi, vadai įgalioti Faiakų, jūs teikitės mano
Rūman atvykti, idant ten keleivį, kaip pridera, vaišėms
Mes pamylėtum' puikiomis. Tegul n'atsisako nė vienas.
Dievišką dainių taip pat Demodoką pakvieskite: dievas
Suteikė brangų jam talentą viską gražiai apdainuoti,
Ką tik pajunta jis savo širdyje ar girdžia žmonėse".
Taip pakalbėjęs, nuėjo pirmyn, ir kartu nukeliavo
Skeptrotūriai Faiakiečių vadai, o skelbikas nuėjo
Dieviško dainiaus parvesti. Tuo tarpu pajūryje penkios
Dešimtys vyrų ir du, kuogeriausi tautos išsirinkę,
Ėmėsi darbo ant kranto sūrios nederlingosios jūros.
Laivą parinkę jie juodą, nuo kranto nuvilko į jūrą,
Stiebą pastatė, sudėjo bures ir kitokias pabūkles.
Diržais irklus jie priraišiojo visur, kaip reik, sukabino
Baltas bures ir taip prirengtą laivą pastatė už vėjo.
Viską pabaigę gražiai, jie nuėjo į aukštąjį rūmą
Savo valdovo garbaus Alkinojo protingo karaliaus.
Kiemas ir priemenės, salios ir visas jo namas ruimingas
Pilnas privirto žmonių — susirinkusių senių, jaunųjų.
Jiems Alkinojas įsakė papjauti avelių geriausių
Dvylika. Dar baltailčių aštuonetą kiaulių. Be to, dar ir jaučių
Kreivaragių, kumpakojų vėl porą. Tai viską atlikę,
Greitai pietus iškilmingus sutaisė svečiai susirinkę,
Vedinas gerbiamu dainium tuo tarpu skelbikas sugrįžo.
Mūzos jį gimstant pamilo, suteikdamos bloga ir gera:

Šviesą akių jam užtemdė, o suteikė dangišką balsą.
Sostą sidabrais dabintą pastatė skelbikas tam dainiui.
Tas atsisėdo ant jo, atsirėmęs iš užpakal stulpo
Kankliai ant gembės kabojo viršum dainininko to sosto.
Dainiaus to ranką skelbikas pakėlęs, parodė jam kanklius.
Skobnį pastatė jam dailų ir valgio visokio padėjo,
Vyno taipog atsigerti, kuomet panorėtų širdis jo.
Ištiesė valgyt rankas susirinkę svečiai Alkinojo.
Valgio ir vyno savyje gerai apgesinus jam norą,
Įkvėpė mūza, kad dainius garbingųjų prietikius vyrų
Jiems padainuotų, išrinkęs iš apsakų tąmet garsiausių
Karžygių vyrų, kuriųjų garbė tuomet dangų pasiekė.
Dainius pradėjo nuo ginčo Pelejaus sūnaus Achillejaus
Ir Odisejaus, kaip jiedu per šventę aukų susipyko,
Žodžiais baisiais susibarę, kaip džiaugės iš to Agamemnons,
Vadas tautų, iš pakilusio tarpe galinčių piktumo.
Mat, Apollono jam Foibo garsingasis pranašas sakė,
Būsią jam tai ant naudos, kuomet klausė jis dievo Pitiečio,
Slenkstį akmens tos šventyklos peržengęs, kad ateitį savo
Ten sužinotų. Tai buvo pradžia tik nelaimių, kuriąsias
Dzeusas visgalis suteikti Achajams ir Trojams*) norėjo.
Garsią tą dainą pradėjo dainuot Demodoks. Odisejus
Apsiaustą savo raudoną galinga ranka pasiėmęs,
Sau ant galvos užsitraukė ir veidą juo uždengė gražų.
Gėda jam buvo Faiakų, nes ašarų jis nesulaikė,
Kaip tik saldbalsis dainuot dainininkas nustojo, nuėmęs
Uždangą veido, galings Odisejus dviduobiąją taurę,
Garbei dievaičių nuliejęs, išgėrė, bet vėl uždainavus,
Veidą atgal jis po rūbo paslėpęs, vėl verkti pradėjo.
Daugelis ašarų jo nepamatė, vienok Alkinojas,
Gret jo sėdėdams, protingas pamatė ir viską suprato.
Nes ir girdėjo jisai Odisejų dejuojantį sunkiai.
Jis tai staiga Faiakiečiams, mylėtojams jūros, pasakė:
„Vadai Faiakų ir jų patarėjai protingi, klausykit!
Gan jau pasotinom širdį saldžiuoju valgiu iki sočiai.
Dvasią palinksminom saldžiojo kanklių klausydami balso:

---

*) Paprastai Trojenams.

Kankliai per pokylį yra už vis maloniausias juk priedas.
Eisim dabar mes ant kiemo ir vyrų galybę lenktynės'
Būdais visokiais mėginsim, idant prašalaitis sugrįžęs
Savo draugams apsakyti galėtų, ik kiek mes galingi
Kumščių muštynėj', imtynėse, bėgime greit ir šuoliuose".
Taip pakalbėjęs, pakilo jis eiti, kiti gi jį sekė.
Ėmęs kanklius skardžiabalsius, skelbikas atgal pakabino.
Dainių už rankos iš pokylio išvedė salės ir ėjo
Kart su kitais pažiūrėti lenktynių, kuriuose Faiakų
Vyrai garsiausi žadėjo parodyti savo galybę.
Minios žmonių iš visur susibėgo be skaičiaus ant rinkos.
Vyrai jauni ir galingi, iš tarpo minios išsirinkę,
Stojo aikštėn Akronejas, Okials ir dar Elatrejas.
Stojo Nautejus, Primnejus, Anchials, taipog Eretmejus;
Dar ir Pontejus, Prorejus, Toonas. Anábesinejas,
Dar gi Amfials, sūnus Polinejo, kurs Tektonidaitis.
Stojo Naubolijo Eurials, Arejui žudytojui lygus.
Veido grožiu ir stuomens už visus Faiakiečius gražiausias.
Buvo tai vyras, išskyrus tik Láodamantą beydį.
Stojo ir sūnūs paties Alkinojo beydžio lenktynėn:
Láodamantas, Halijas ir dieviško grožio Klitonius**).
Pirmos lenktynės įvyko bėgimo: nuo vietos paskirtos.
Leidosi bėgti per lauką ir debesį dulkių sukėlė.
Daug už kitus pasirodė greitesnis Klitonius**) beydis.
Kokią platumo ant lauko nearto išvestumei vagą,
Dviem asilėnais beardams, ant tiek jisai pralenkė brolius.
Ėmė kiti savo spėką mėginti sunkiose imtynės'.
Čion tai Eurials visus apgalėjo, nuveikęs stipriausius.
Šuoliams Amfials iš tarpo kitų pasirodė geriausias.
Diską besvaidant, praviršino savo draugus Elatrejus.
Kumščių mūšyj' Laodamas*), sūnus Alkinojo laimėjo.
Širdį palinksminus regesiu vyrų galybės, prabilo
Laodamantas, sūnus Alkinojo, ir tarė jis vyrams:
„Eikite šičion, draugai, pasiklausim keleivio, ar gali
Kokių imtynių mėginti, ar yr jis įpratęs. Jo ūgis

*) Laodamantas.
**) Klitonejus.

Blogas nerodo: jo šlaunys ir kojos ir rankos abidvi
Tvirtos atrodo, o sprandas — tai baisiai jam tvirts ir galingas.
Gero jisai sudėjimo, tik vargo didžiai nukamuotas.
Nes juk ir vargo didesnio, kaip jūroj' žmogus nepritirsi:
Praveik kiekvieną, nors būt galingiausias ir tvirtas tai vyras".
Čion įsikišo Eurials kalbėti ir tarė tą žodį:
„Laodamantai, kalbi išmintingai, visai kaip tik reikia.
Pats tu priėjęs, pasiūlyki svečiui, pakvieski lenktynių".
Tokius išgirdęs žodžius, Alkinojo sūnus išmintingas
Žengė artyn Odisejaus ir tarė jam žodį sparnuotą:
„Eikš čion pas mūsų tu, tėve — keleivi, mėginti lenktynių.
Tikimės, tu kokią nors išmanai, nes, kaip mums tu atrodai,
Viską išmanąs. O vyrui rimtam mūs' gadynėj' tai niekas
Tiek nesuteikia garbės, kiek jo kojų ir rankų stiprumas.
Eik čion, parodyk mums savo galybę, užmiršęs liūdnumą.
Teneberūpi kelionė jau tau: dabar viskas kelionei
Yr' parengta — pašarvuotas jau laivas, jūreiviai paskirti".
Jam atsakydamas, tarė protings Odisejus didvyris:
„Laodamante! Gal juokui man tokį dalyką pasiūlai?
Rūpesčiui širdį suspaudus — nemiela yr' žmogui lenktynės.
Daug aš ik šiol nukentėjau ir begales vargo pakėliau.
Sėdžiu aš jūsų vyrijoje, laukdamas savo kelionės,
Jūsų valdovą meldžiu ir tautos, kad mane pagailėtų".
Tuoj' čion Eurials į kalbą nemandagų žodį įspraudė:
„Aš tai, keleivi, tave nelaikau už prityrusį vyrą,
Vyriško žaislo žinovą, garbingo žmonėse — išrodai
Man tu pirkliukas, kuriųjų daugybę mes matom po jūrą
Bastosi savo daugirkliais laivais, atsimindami vieną
Savo tik naudą ir pelną: tu gers neišrodai man vyras".
Rūsčiai pažvelgęs baltom, Odisejus atsakė:
„Žodį nerimtą tarei: neprotingas už tai man išrodai,
Tiesa, dievai ne visiems viską gera ir teikiasi duoti:
Stuomenį gražų ir ūgį ir širdį ir kalbą protingą.
Kitas žmogutis iš veido netikęs ir menkas — o žiūri
Dievas jam davęs galybę kalbos: susirinkę jo žmonės
Klauso ir džiaugias širdyje ir stebisi iškalba jojo,
Gaudo malonius žodžius. Toks yra papuošimas vyrijai.
Grįžtant per pilį namon, jį piliečiai, kaip dievą, palydi.

Kitas iš veido dievaičiui prilygęs grožiu, o vienok jis
Proto neturi kalboje... Paimkime patį: gražesnio
Dievas patsai negalėtų sutverti, koks pats esi vyras.
Proto vienok tau mažai. Užgavai tu man širdį krūtinėj',
Žodį nerimtą pasakęs: nesu aš lenktynėse niekšas
Toks, kaip manai. Aš tikėčiaus ir pirmas tarp jūsų palikti,
Jei tik galėč jaunyste ir savaisiais nariais pas'tikėti.
Vargas ir kančios mane sugalando: aš daug iškentėjau,
Karą kariaudamas baisų ir jūrose vargdams be galo.
Bet nors dabar, tokį vargą pakėlęs, einu aš lenktynių:
Širdį užgaudams žodžiu, lyg varu privarei, kad sutikčiau".
Tokius prataręs žodžius, nenumetęs nei apsiausto žemėn,
Stvėrė galinga ranka jisai diską didžiausį, kurs buvo
Daug ir sunkesnis ir pločio didesnio už tuos, ką Faiakai
Mėtė pirma, ir, apsukęs kelius kart ranka jį galinga,
Sviedė tolyn. Ir akmuo tas, net baubdamas, lėkė per galvas.
Žemėn prisilenkė irklo mylėtojai garsūs jūreiviai,
Akmeniui lekiant. Akmuo tas nukrito toliausiai visokių
Užbraižų, pirm padarytų, galinga ranka jo paleistas.
Naujįjį ženklą užbrėžė Atena, žmogaus prisiėmus
Išvaizdą. Ji Odisejui prisiartinus, tarė maloniai:
„Aklas žmogus, o keleivi, ir tas kuolengviausiai užčiuptų
Ženklą, kur diskas tavasis nukrito: skyrium jisai yra
Ir už kitus daug toliau. Toj' lenktynėje — tavo laimėta:
Nieks iš Faiakų ik toliai numest negalėjo, anaiptol!"
Taip jam tas vyras pasakė. Širdyj' Odisejus nudžiugo,
Sau šalininką atradęs lenktynės' tarp svetimo svieto.
Daug linksmesne jau širdim jisai tarė Faiakų jaunikiams:
„Vyrai jaunieji! Pirmiausiai numeskit ik manojo ženklo.
Aš gi, bežiūrint, tikiuosi ir kitą numesti į tokį
Patį tolumą, o gal ir toliau dar. Meldžiu aš visų jūs',
Kas tik krūtinėje turite drąsią sau širdį — mėginkit!
Jūsų užgautas viešai aš dabar vadinu jus į kovą,
Kokią tik norit: ant kumsčių, imtynių, bėgimo... Nei vienu
Tarpe aš jūs nemanau apsileisti, tik Laodamu*),
Mano jisai šeimininkas: kas gali prieš labdarį šokti?

*) Laodamantu.

Kvailas ir niekšas tas būtų žmogus, kas prieš vaišių davėją,
Jojo name, svetimoje šalyje, pakeltų dar kovą.
Sau jis pačiam užsitrauktų nelaimę per n'išmintį savo.
Dėl gi kitų — prieš kiekvieną apsiimu stoti mėginti
Spėką. Žinokite: vyrų lenktynės visokios, man rodos,
Nėr' naujiena: aš ir šaunamą lanką, lai būna tampriausis,
Moku vartoti, ir mano vilyčia pirmiausiai pataikins
Tam, kurį noriu parblokšti, nors būt ir didžiausioj krūvoje
Priešų manųjų jisai įsimaišęs ir daug nors dar vyrų
Mano draugų šalininkų tą patį pašauti mėgintų.
Vienas mane visuomet Filoktetas nuveikdavo šitam
Trojoj' kuomet mes, Achajai, lenktynėms šaudėme kartais.
Dėl gi kitų, kurie duoną gyvi dar bevalgo ant žemės,
Niekas jų man neprilygs. Nemanau aš save pastatyti
Lygiu senovės herojams: Heraklui arba nors Euritui,
Šauliui garsiam Oichaliečiui, nes jiedu pačiam nenorėjo
Dievui Šviesiam užsileisti: už tai ir pražuvo Euritas.
Jis nesulaukė senatvės namuose, nes jį Apollonas
Užmušė savo rūstybėj' už tai, kad lenktynių jį kvietė.
Ietimi moku pasiekti toliau, kaip kas kitas vilyčia.
Gali pralenkti kuris iš Faiakų mane bėgime tik:
Jūroje vargdams bangose ant kelto be valgio ir miego,
Aš pasilpau ir pastyrę nariai mano yra sustingę".
Taip jis kalbėjo. Aplinkui visi, kaip apmirę, tylėjo.
Tik Alkinojas protingas tuomet, atsakydams, jam tarė:
„Žodžiais tu savo, keleivi, nenori juk mūsų užgauti.
Nori tik mums tu parodyt, kokia dar galybė tavyje
Likus', nežiūrint vargų. Tu užgautas esi n'išmintingo
Vyro žodžiu. Dėliai tavo tvirtumo vienok čion nė vienas
Vyras protingas, papratęs rimtai apsvarstyti dalyką,
Nepamanys kelti ginčo. Dabar paklausyk mano žodžio.
Grįžęs namon, tu galėsi papasakot savo herojams
Ir mylimiausiems draugams, kad už pokylio linksmojo skobnio
Sėsi greta su pačia ir vaikais. Atsiminęs tad mūsų
Šičion gyvenimą, mūsų gerąsias puses, apsakysi,
Kokius iš Dzeuso malonės žymėtinus talentus turim,
Savo tėvų palikimą ir mūsų pačių pramanytus.
Reik pripažinti, kad kumsčių muštynėj', taipogi imtynės'

Nesame garsūs, bet bėgime greitai ir jūroje esam
Didžiai pralenkę kitus. Bet mes mėgstam labiausiai už viską
Pokylį linksmą, kanklius su dainomis, šokius ir linksmybę,
Rūbų skaistybę, pirtis, maudykles ir minkštai pamiegoti.
Nagi, pakvieskit čionai šokėjus mums Faiakų geriausius!
Šokit linksmai, kad svetys, į tėvynę pagrįžęs, galėtų
Savo draugams apsakyt, kiekuo mes kitus žmones pasaulio
Esam pralenkę mokėjimu šokti, bėgioti greičiausiai.
Neškit kanklius saldžiabalsius, tegul Demodokas paskambin':
Kankliai kur nors ten paliko šviesioje salėje ant gembės".
Taip Alkinojui herojui pasakius, pašoko skelbikas,
Bėgo atnešti gražiuosius kanklius iš karališko rūmo.
Tuoj' teisėjai devyni, išsirinkę iš tarpo vyrijos,
Gilūs žinovai žaislų ir lenktynių, išėjo į vidų
Ploto paskirto. Išlygino vietą, užbrėžė ribas jie.
Atnešė tad ir skelbikas graudingus kanklius Demodoko.
Dainius išėjo aikštėn. Jį apstojo skaistieji jaunikiai,
Šokti geriausiai moką. Jie, pritardami dainiui, su kojoms
Trypė į taktą. Stebėjos, gėrėdams širdyj', Odisejus,
Gražų švytravimą kojų matydams jaunųjų šokėjų.
Dainius tuo tarpu, užgavęs stygas, savo dainą pradėjo
Saldžiu balsu vainikuotos Kipridos ir dievo Arejo
Prietikį baisiai juokingą: kaip jiedu Hefaisto namuose
Sutarė meilei slapčiai susieiti. Arejas didžiausias
Dovanas darė Kipridai, Hefaistui gi patalą tepė.
Saulės dievaitis akylas karaliui Hefaistui užrodė.
Sueigą mylinčių jis paregėjo, iš aukšto bešviesdams.
Vos tik Hefaistas tą širdį užgaunančią žinią išgirdo,
Tuoj' jis rūstybėje savo sumanė atkeršyt begėdžiams:
Kalvėn nuėjo savon, pasistatė ten trinką, kurion jis
Priekalą drūčiai įstatė, ir ploną ploniausįjį tinklą
Nukalė iš geležinių vielų jis supintą drūčiausį,
Juodu sumanęs sugauti ant vietos. Pabaigęs tą darbą,
Rūstaudams savo širdyje, sugrįžo į miegamą savo,
Kur jam stovėjo brangiausiai papuoštas jo patalas minkštas.
Lovos jis kojas tinklais apipynė aplinkui; iš aukšto
Tinklą tą patį užtraukė, kaip vortinklį minkštą užtiesęs.
Pynės to tinklo, nors drūtos, taip plonos ten buvo, jog jųjų

Savo akim pamatyt negalėjo žmogus ir pats dievas.
Visą tą spąstą pritaisęs prie lovos, pareiškė keliausiąs
Lemno salon ir pilin, nes labiausiai tą kraštą pasaulyj'
Gerbė jisai tarp kitų, o ir jį ten labiausiai mylėjo.
Tykaudams jo, kad nebūtų, Arėjas dievs auksu žabotu
Arkliu atjojo, pajutęs Hefaistą, dailiadirbį garsų,
Lemnan išvykus. Rūman jis Hefaisto garbingojo žengė,
Visas liepsnodamas meilės gražiai vainikuotos Kipridos.
Ji kątik buvo pagrįžus, aplankiusi Dzeusą Olimpe.
Tąkart ilsėjos viena. O Arejas, priėjęs, už rankos
Paėmė ją maloniai ir pasakė jai, glostydams, žodį:
„Einam, mieliausioji, lovon! Išvyko kelionėn Hefaistas;
Jis iškeliavo Lemnan, pas savųjų Sinčių*) stačiakalbių".
Taip jis pasakė. Kiprida sutiko su juo atsigulti.
Lovon sugulę, užmigo ir juodu užkrito ans tinklas,
Taip sugalvotas gudriai dailiadirbio Hefaisto valdovo.
Jiedu nėkiek pakrutėt nebgalėjo, netik atsikelti.
Aiškiai pamatė, kad jiedu pabėgt nebgalėsią šį kartą.
Greitai parėjo namon, iš pusiaukelės grįžęs į Lemną,
Pats dangiškasis dailiadarbis šlubas abiedviem Hefaistas:
Saulės akylas dievaitis, pamatęs, jam padavė ženklą.
Grįžo namon jis, labai susikrimtęs širdyje savoje.
Stojo savam priangyje ir baisų pajuto piktumą.
Šaukti pradėjo garsiai, kad turėjo dievai jį išgirsti:
„Tėve mūs', Dzeusai ir jūs amžinieji dievai laimingieji!
Štai, pažiūrėkite bjaurų, išvien ir juokingą dalyką!
Štai, mat, kaip Dzeuso duktė Afroditė mane, šlubakojį,
Nuolat begėdė apgaun su žudytoju svieto Arėju.
Vien tik dėl to, kad Arejas gražus ir ant kojų sau tvirtas.
Šlubas esu nuo mažens, bet ar aš tame kaltas? Tėvai tik,
Mano gimdytojai... Deja, man, deja! Žiūrėkit, kaip jiedu
Miega saldžiai sau, į manąją lovą sugulę! Man plyšta
Širdį, pažiūrint į tai. Tik žinau, jog daugiau nebgulės jie
Lovoje mano, nors kažkaip mylėtųs. Kad būt ir didžiausia
Jųdviejų meilė, tikiuosi jų karštis praėjo. Bet aš tik
Tinklo gudraus nenuimsiu, ik koliai jos tėvas atgal man

*) Sintijų.

Dovanas mano grąžins, kurias jam už šunakę jo dukrą
Aš išaikvojau piršlybų laiku. Pripažįstu teisybę,
Baisiai graži ji yra, bet širdyje rimtumo neturi".
Taip jisai šaukė. Pradėjo dievai į jo kaustytą vario
Rūmą skubėt iš visur. Poseidonas, kratytojas žemės,
Pirmas atvyko. Atvyko Hermejas naudádavis; saulės
Dievas Apollons, pasiekiantis visur vilyčiomis savo...
Gražiosios deivės vienok čion atvykti drovėjosi visos.
Stojo dievai labdaringi angoj' ir, duris tik pravėrę,
Balsiai kvatotis pradėjo, pamatę Hefaisto gudrybę.
Vienas kitam jie pratardami šitaip kalbėjo tarp savęs:
„Blogas n'išeina ant gero! Šlubasis, mat, greìtą sugavo.
Šit, ir dabar mūs' šlubasis Hefaistas sugavo Areją,
Kurs už visus yr greitesnis dievus Olimpiečius laimingus.
Būdamas šlubas, sumanė gudrybę, ištvirkėliui baudą!"
Taip jie kalbėjo tarp savęs, dievai susirinkę. Apollons,
Dzeuso sūnus galingasis, paklausė Hermeją dėl juoko:
„Dzeuso sūnau ir dievų pasiuntini, dalytojau laimės!
Tiesą sakyk, ar sutiktum tinklais, štai, tokiais suvaržytas
Lovoj' vienoje gulėti šaly auksaplaukės Kipridos?"
Jam atsakydamas, tarė dievų pasiuntinys Argžudis:
„Jeigu galėtų tai būti, karal, tolišaudąs Apollon,
Lai mane spaustų tinklai už tuos triskart drūtesni, tegul sau
Jūs susirinkę dievaičiai ir visos dievaitės žiūrėtų,
Aš tik norėčiau gulėti šaly Afroditės šviesiosios".
Jam taip atsakius, vėl daug ten dievai tarpe savęs kvatojo.
Tik Poseidonas juokaut nenorėjo, vis prašė Hefaisto,
Garsiojo kalvio, atleisti Areją. Jis jį prikalbėdams,
Tarė sparnuotus žodžius: „O, Hefaiste, atleisk man Areją!
Aš tau užtikrint galiu, užmokės jis tau viską, kaip reikia".
Jam atsakydamas, tarė plačiai pagarsėjęs šlubasis:
„Žemės laikytojau tvirts, Poseidone, neliepk tu man šito.
Žinomas daikts: už niekšus — ir užtikrinims nieko nevertas.
Kokiu būdu aš galėč prieš dievus nuo tave paieškoti,
Jeigu Arejas, iš kilpų ištrūkęs, mokėt nenorėtų?"
Jam atsakydams, tarė kratytojas žemės galingas:
„Jeigu paleistas Arejas pabėgs ir mokėt nenorės tau,
Pats aš tau viską apsiimu tąkart už jį užmokėti".

Jam atsakydams, tarė plačiai pagarsėjęs šlubasis:
„Tavojo žodžio, valdove, nėr kaip ir baisu nepriimti!"
Taip sukalbėjus, atleido tinklus tuos Hefaisto gudrybė.
Tuodu, kaip tik atsileido jų tvirtosios kilpos, iš lovos
Šoko vikriai ir tuojau iš akių susirinkusių dingo.
Dievas Arejas nuskrido į mylimą Frigiją savo,
O auksaplaukė Kiprida, šypsodama meiliai, į Kiprą.
Buvo ten gojuje Pafo senoviška josios šventykla.
Šviesios Charitės tenai ją išmaudė ir kūną jos šventą
Dailiai įtrynė dangaus tepalais, kur dievai vien vartoja;
Rūbą užvilko jai naują stebėtino grožio, skaistumo.
Taip tai dainavo stebėtinas mylimas dainius Faiakų.
Džiaugės širdyj' Odisejus, sėdėdams būryje Faiakų.
Vyrų garsių jūrininkų, mylėtojų irklų ilgųjų.
Čion Alkinojas įsakė Halijui ir Laodamantui
Žaislą parodyt, kuriam juos praviršinti nieks negalėjo:
Svaidinį margą raudoną, dėl jųdviejų tyčia pasiūtą
Rankdarbio didžio Polibo; jie — viens užsivertęs padangėn
Svaidinį krintant atgal, dar ant oro, pašokęs į aukštą,
Už debesų, kur šešėlius praplatina, sviedė, o kitas,
Svaidinį krintant atgal, dar ant oro, pašokęs į aukštą,
Stverdavo, kojomis žemės nesiekdamas. Taip pasirodę
Svaidinio mėtymu, šuoliais aukštais, vikrumu, jie pradėjo
Šokti ant vietos lygiosios visų mūs' penėtojos žemės.
Dailiai sutardami, trypė jaunikiai, kiti prisidėjo,
Kur iš šalies pirm žiūrėjo: bildėjimas kilo didžiausias.
Tarė linksmai Odisejus dievaitiškas tad Alkinojui:
„O, Alkinojau, karaliau, plačiam pagarsėjęs pasaulyj'!
Tiesą sakei tu, kad jūsų šokėjai geriausi ant svieto.
Savo matau akimis: man ir dyvas ir baimė žiūrėti",
Tokius jam tarus žodžius, Alkinojui graudu pasidarė.
Savo mylėtojams irklų Faiakams jis pratarė balsiai:
„Vadai Faiakų ir jų patarėjai protingi, klausykit!
Svečias išrodo man vyras protingas: už tai mums reikėtų
Dovanas jam, kaip keleiviui ir svečiui kad prider, sudėti.
Dvylika mūsų šalyj' kunigaikščių galingų valdovų.
Aš tai jau tryliktas, pats galingiausias. Tegul gi kiekvienas
Atneša jam viršutinįjį rūbą geriausį ir minkštą,

Skaistų chitoną, taipogi ir aukso talantą nuo savęs.
Viską greičiau pristatykim, kad svečias, turėdamas rankoj',
Linksmas į pokylį mūsų galėtų ateiti ir sėsti.
Tugi, Eurijale, žodžiais turi paaiškint ir duoti
Dovaną jam nuo savęs, kad nemandagų žodį tarei jam".
Taip Alkinojas pasakė. Visi su jo žodžiais sutiko.
Siuntė skelbiką kiekvienas, kad dovaną jojo atneštų.
Savo valdovui aukštam atsakydams, Eurijalas tarė:
„O, Alkinojau karaliau, plačiam pagarsėjęs pasaulyj'!
Tuo ats'prašysiu aš svečio, kaip tu man liepi padaryti.
Duosiu aš jam dovanoms savo kardą varinį su kotu
Gryno sidabro, nauja makštimi dar iš kaulo dramblinio.
Svečiui turės jis išrodyt nemaža ko vertas koks niekas".
Taip pakalbėjęs, jisai Odisejui sudėjo ant rankų
Kardą, sidabrais dabintą, ir žodį sparnuotą jam tarė:
„Tėve — keleivi! Nerūstauk, kad žodis išspruko man kvailas.
Lai jį sau vėjas pagavęs kur neša toliausiai nuo mūsų.
Dievas teduoda tau pačią greičiau pamatyt ir tėvynę,
Grįžus savuosius draugus susitikti, kurių išsiilgai".
Jam atsakydams, tarė protings Odisejus didvyris:
„Sveikas paliksi globoje dievų, mano drauge, ir niekad
Kardo tu šio negedauk, nesigėdėk, manęs atsiprašęs".
Taip jam atsakęs, per petį užsisvėrė kardą varinį.
Saulė jau leidos. Jau suneštos dovanos buvo visokios.
Jas paskubėjo skelbikai gabent į namus Alkinojo,
Ten Alkinojo karaliaus vaikai, jas priėmę, sustatė
Motinai savo garbiajai, idant sutvarkytų, kaip reikiant.
Pats Alkinojas, svečius atsivedęs į skambantį rūmą,
Dailiai visus susodino į aukštuosius tekintus sostus.
Tąkart jisai atsiliepdams, Aretei godotinai tarė:
„Duok čion, žmona, kuogražiausiai apkaustytą skrynią geriausią,
Ten tu nuo mūsų įdėk švarų rūbą ir švelnų chitoną.
Sagoną liepk pastatyt ant ugnies ir užkaitinti vandens:
Lai išsimaudęs ir viską tvarkoje sudėtą pamatęs,
Dovanas savo visas, ką Faiakai padorūs jam davė,
Linksmas svetys mūs' sėdėdamas pokylyj, dainiaus klausysis.
Jam nuo savęs dovanosiu aš dar kuogražiausį ąsotį,
Gražų, auksinį: mane atsimindams, tegul sau kas dieną,

Savo namuose jis Dzeusui garbėn ir dievaičiams ragauja".
Taip jam pasakius, Aretė tuojau paliepimą tarnaitėms
Davė, kad sagoną didį statyt ant trikojo greičiausiai.
Tuoj jos trikojį pastatė varinį ir ugnį sukūrė,
Sagoną pilną pripylė vandens ir atsinešė malkų.
Sagono pilvą užliejo liepsna ir vanduo ėmė kaisti.
Svečiui Aretė, atnešdinus skrynią gražiausią, sudėjo
Dovanas brangias visas ir rūbus ir jo auksą, ką gavo
Jis iš Faiakų. Nuo savęs pridėjo chitoną ir rūbą.
Tvarką padariusi, tarė jinai Odisejui karaliui:
„Dangtį jau pats tu uždėk ir tvirtai jį pririški, kad kartais
Tau kas kelionėje ko nepavogtų, kuomet tu, gulėdams,
Saldųjį miegą miegosi, įsėdęs į juodąjį laivą".
Jos Odisejus paklausęs, nelaimių prityręs, netrukdams,
Dangtį uždėjo ir, virvėmis skrynią aprišęs, padarė
Mazgą supainiotą mitrų, kurio jis išmoko nuo Kirkės.
Greitai namų užveizdėtoja jį pavadino maudyklėn,
Kad atsigautų sustyrusis kūnas pirtyje šiltoje.
Maudymas šiltas n'apsakomą suteikė širdžiai smagumą.
Buvo seniai to netekęs, kaip tik jis apleido Kalipsą,
Deivę gražkasę namuos', kur jį laikė, kaip kokį dievaitį.
Baigusios prausti, tarnaitės jam kūną alyvoms įtrynė,
Rūbą minkščiausį ir švarų ir marškinius baltus užvilko.
Grįžęs iš maudymo, jis pas svečių vėl į pokylį sėdos
Čion Nausikaja, gražybe dievaičiams prilygus, stovėjo
Salės krašte šaly stulpo, kurs laikė lubas išdabintas.
Didžiai stebėjos jinai, Odisejų šį kartą pamačius.
Jam jinai, kreipdamos, tarė žodžius šiuos sparnuotus maloniai:
„Sveikas, keleivi! Kuomet tik pagrįši tėvynėn, žiūrėki
Manęs tenai neužmirški: daviau aš tau pirmą pagalbą".
Jai atsakydamas, tarė prityręs gudrus Odisejus:
„O, Nausikaja, dukter Alkinojo karaliaus garsiausio!
Jeigu man Heros perkūnvaldys vyras Kronidas pavelys
Grįžti namon ir tą brangią apvaikščioti dieną laimingą,
Savo maldose tave, kaipo dievą, atminsiu kas dieną;
Tau esu kaltas ant amžių: davei tu man pirmą pagalbą".
Taip jai atsakęs, jisai atsisėdo šalyj' Alkinojo
Mėsą svečiams jau pradėjo dalinti ir vyną atliešė.

Jau ir skelbikas atėjo už rankos garbinguoju dainium
Vedins aklu, čion visų numylėtu karštai Demodoku.
Jį pasodino jis tarpe svečių šaly stulpo į sostą.
Tąkart gudrus Odisejus, skelbiką pašaukęs pas savęs,
Gabalą didį atpjovė (o sau pasiliko daugiau dar)
Šerno baltilčio mėsos nugarinės riebiosios ir tarė:
„Gabalą šitą, skelbike, nunešk Demodokui, tevalgo.
Myliu be galo aš jį, nors ir liūdesys širdį man spaudžia.
Žemės gyventojai žmonės visi juk dainius kuolabiausiai
Gerbia ir myli, nes įkvepia mūzos dainas jiems į širdį:
Tarpe kitų juos išrinko žmonių ir išaukštino mūzos".
Taip jisai tarė. Skelbikas, netrukdamas, mėsą paėmęs,
Nunešė ir Demodokui padėjo. Ansai, apturėjęs,
Džiaugės širdyj'. O svečiai prie padėto jiems rankomis siekė.
Valgio ir vyno savyje gerai apgesinus jau norą,
Kreipdamas į Demodoką, gudrus Odisejus prabilo:
„Aš, Demodokai, tave už kitus trumpaamžingus žmones
Daug pagodoju labiau: tave mūza ar pats gal Apollons
Yr pamokinę, nes viską dainuoji teisingai, lyg buvęs
Trojoj' plačioj': ką Achajai ten nuveikė, ką nukentėjo.
Lyg būtum matęs tai pats, ar iš buvusio smulkiai išklausęs.
Meldžiams, dabar padainuok, kaip arklys buvo medžio padirbtas.
Arklį padarė Epejas, pamokytas deivės Atenos.
Jį Odisejus paskui per gudrybę tvirtovėn Trojenų
Įvedė pilną žmonių, kurie tad Ilioną sugriovė.
Jeigu, kaip buvę, teisingai galėsi tu man padainuoti —
Visad visiems aš sakysiu žmonėms, jog tik dievo mokinams,
Sudedi savo dainas tu, garbingas dievaitiškas dainiau".
Taip jisai tarė, o dainius, dievaičio pamokomas, dainą
Gražią pradėjo nuo to, kaip Achajai, susėdę į savo
Karo laivus pašarvuotus ir nudavę grįžtą Helladon,
Ugnį paleido stovykloje savo, tuo tarpu palikę
Trojos laukuos' Odisejų garbingą ir vyrus geriausius,
Arklio medinio paslėpę viduj'. O Trojenai į pilį
Arklį tą patys įtraukė ir, jį pasistatę, aplinkui
Didelį ginčą pakėlė, kaip reikia su juo pasielgti.
Nuomonės trys ten tarp jų pasirodė. Pirmiausia — kad reikia
Žudančio kardo spėka sukapoti tą medžio stovylą.

Antra — kad reikia užvežus nuversti nuo tvirtovės viršūnės;
Trečia — kad reikią palikti dievams ant garbės atminimui.
Trečiąją nuomonę jųjų daugumas sutiko priimti;
Buvo lemta jiems dievų amžinųjų, galų-gale, žūti,
Kaip tik į pilį įves jie tą didžiojo arklio stovylą.
Ten, mat, turėjo sėdėt pasislėpę geriausi Danajų,
Žūtį ir prapultį Trojai prisiekę ir tam pasišventę.
Dainius toliau padainavo, kaip pilį išgriovė Achajai,
Lauk išsiveržę iš arklio vidaus, kaip iš tamsiojo urvo;
Žudę kiekvienas kitaip ir be gailesčio pilį turtingą;
Kaip Odisejus, atbėgęs pas rūmą garsaus Deifobo,
Lygiai Arejas baisus, o su juo Menelajas karalius,
Baisią skerdynę padarę, nes drąsą — dainavo taip dainius —
Suteikė jiedum kovoje šviesakė dievaitė Atena.
Dainius tą viską gražiai apdainavęs, begal sugraudino
Širdį gudraus Odisejaus: jam ašaros veidą užpylė.
Lygiai taip verkia žmona, kuomet sužeistą vyrą pribėgus
Žūstantį vargšą kovoje baisioje ties vartų tvirtovės,
Kur jisai stengiasi, žūnant ir alpstant, savim jį pridengus,
Klykia graudžiai, o jo priešai iš visur durtuvais ir kardais
Bado pečius ir krūtinę, o moterį vargšę suėmę,
Veda nelaisvėn, kad vargą kentėtų ir skausmą be galo:
Jai tolimoje verguvėj' skruostų raudonumas nublunka.
Taip Odisejui iš skausmo per skruostus jo ašaros bėgo.
Ašarų jo nepamatė nė vienas, tiktai Alkinojas
Vienas, patėmijęs, viską suprato: šalyje sėdėdams
Svečio jis savo, dūsavimą gavo girdėti ir verksmą.
Tuoj jis Faiakams garsiems irklininkams pradėjo sakyti:
„Manęs meldžiu paklausyti, Faiakų vadai ir didžiūnai!
Reikia sakyt Demodokui, kad liautųs kanklius jis garsingus
Skambinęs: čion ne visiems maloni pasirodo daina jo:
Vos tik pradėjome vaišes ir dangiškas dainius pradėjo
Dainą dainuoti — svetys mūsų verkia, neliaudams. Matyti,
Skausmas didžiausias jam spaudžia krūtinę ir širdį pripildo.
Dainius tegul susilaiko: norėč, kad galėtų linksmai sau
Vaišintis šičia visi: ir mes vaišiadaviai ir keleivis.
Bus tai visiems mums smagiausiai, už tai, kad tam svečiui mes
Esam prirengę seniai jau, ko reikia kelionei: jau visos [viską

Dovanos suneštos jam, kurias suteikėm mes iš malonės.
Vargšas keleivis yr mums — kam dievai yra širdį suteikę,
Mažne kaip brolis brangus... O dabar pasakyk tu, neslėpdams
Savo gudrybėj, ko klausiu tave: malonu atvirumas.
Vardą mums savo pranešk, pasakyk mums, kaip tėvas ir močia,
Tavo tėvynėj' gyveną draugai — kaip vardu tave šaukė?
Nėra žmogaus juk bevardžio visai, nei turtuolio, nei vargšo:
Vos tik užgimsta žmogus — jam gimdytojai paskiria vardą.
Kraštą ir tautą ir pilį, iš kur esi kilęs, sakyk mums:
Laivas kad mūsų žinotų, kur vežti tave jam priseina.
Nes ant Faiakų laivų, nemanyk, kad tai būt vairininkai;
Vairo visai neieškok, kokį turi laivai kitataučių
Patys numano laivai jūrininkų ir mintį ir norą,
Patys suranda ir pilį žmonių ir sodybas derlingas,
Bėga per jūrių gelmes, debesyj' pasislėpę miglotam',
Baimės neturi nuskęsti ar prapultį kokią sutikti.
Vieną tik kartą girdėjau, kaip tėvas manas Nausitojas
Sakė, kad pykstąs ant mūs' Poseidonas, kad mes visą svietą
Drąsiai vežiojam, kur prašo. Jis sakė, žadąs Poseidonas
Laivą mūs', grįžtant namon, sudaužyti miglotoje jūroj',
Pilį paskui mūs' atskirti nuo jūros su dideliu kalnu.
Taip mums senelis pasakė... Bet kas sužinos, ar išpildys
Dievas grūmojimą savo, ar teiksis nepildęs praleisti?...
Vis tai — šventa jo valia! O tu mums pasakyk tikrą tiesą,
Kur tu klajojai po jūrą, kokias tu šalis esi matęs,
Kokius ten žmones radai, begyvenant sodžiuose ir pilys'?
Ar jie pikti, nedori kokie tau pasirodė, ar, gal būt,
Vyrai teisingi, svetingi ir dievo įsakymus pildą?
Mums pasakyk, ko verki ir raudoji graudingai, klausydams
Kovas Trojenų, Danajų, taipog Iliono žuvimą?
Jiems juk dievai buvo lėmę tą vargą ir prapultį piktą,
Vardas kad jųjų skambėtų ainiams garbingose dainose.
Tavo, tur būt, giminių kas yra Ilione pražuvęs:
Žentas brangus, arba uošvis, kurie artimiausi priseina
Mums po trijų giminių, ką iš vieno jau kraujo ir lizdo.
Arba gal draugas — paguoda širdies kuobrangiausia: už brolį
Tankiai brangiau būna draugas, protingas varge patarėjas".

Devintoji giesmė (ι)

Odisejus pasipasakoja Alkinojui. Kiklopų šalis

Jam atsakydamas, tarė gudrus Odisejus didvyris:
„O, Alkinojau, karaliau, plačiai pagarsėjęs pasaulyj'!
Tiesa, malonu klausyti be rūpesčio esančiam dainiaus
Tokio, kaip šitas, kurs savo balsu gal dievaičiui prilygtų.
Aš negalėč sumanyti jau nieko pasaulyj smagesnio,
Kaip kad smagu yr regėti linksmybę visoje šalyje:
Vaišės visuose namuose ir klausosi dainių garsiųjų,
Dailiai apsėdę ilguosius skobnius, kurie linksta nuo valgių.
Vynadaviai gi tuo tarpu, pasemdami, vyną tik pilsto...
Aš tai manau, kad mūs širdžiai geresnio jau reginio nėra.
Bet tu paklausei manęs apie mano vargus ir nelaimes,
Dar aš labiau kad pradėčiau dejuoti ir verkti iš nauja...
Ką gi pirma, ką paskui, ką ant galo turiu pasakyti?
Daug, mat, be galo vargų man yr davę dievai Uraniečiai.
Vardą pirmiausiai aš savo apreiškiu, idant jūs žinotut:
Jeigu išvengsiu dienos prapulties aš, tai būsiu jums draugas,
Nors ir toli begyvendams nuo jūsų: esmi Odisejus,
Tėvo Laerto sūnus: aš visokia gudrybe žmonėse
Jau pagarsėjau seniai ir garbė mano dangų pasiekė.
Mano tėvynė — šviesioji Itakė; tenai kalnas
Neritas, girioms apaugęs gražus, o aplinkui daugybė
Dar yr salų, netolimos nuo viena kitos, apgyventų:
Čion ir Dulichijas, Samas ir miško prižėlęs Dzakintas.
Mūsų Itakė žema ir jūroje gul vakaruose,
Kitos gi salos arčiau prie aušros ir saulėtekio šviesai.
Žemė Itakės menka, akmeninga, bet vyrai ten drąsūs.

Aš už Itakę ik šiol nemačiau malonesnio dar krašto:
Ilgąmet laikė mane susigavus Kalipsa dievaitė
Savo uoliniam rūme, užsigeidus, kad vyru jai būčiau;
Kirkė taip pat susigavusi laikė, Ajajos valdovė:
Geidė ir troško, kad likčiau jos vyru. Vienok mano širdį
Perveikti jos negalėjo krūtinėj', nes nėra meilesnio
Daikto už gimtąją šalį ir tėvus, nors tu kuogeriausiai
Ir turtingai pragyventi galėtum toli nuo tėvynės.
Jeigu liepi, tai ir savo grįžimą vargingą apreikšiu,
Kokį man teikėsi duoti Kronidas, keliaujant iš Trojos.
Vėjas mumus su laivais mūs' į žemę Kikonų iš Trojos
Nunešė. Pilį Kikonų Ismarą išgriovėm; pačius juos
Išmušėm. Jųjų žmonas ir turtus padalinom tarp savęs
Taip, kad tarp mūsų nebūtų nė vieno negavusio grobio.
Aš tad savuosius meldžiau, kad greičiausiai iš šičia pabėgus.
Bepročiai! manęs tuomet nepaklausė — girtauti pradėjo:
Gyvulius, jaučius sau kreivaragius, kreivakojus jie skerdės,
Pakraštyj jūrių puotaudami... Žinią Kikonai pajūrio
Davė Kikonams kitiems, kur gyveno kalnuose ir buvo
Daug galingesnė tauta ir skaitlinga: mokėjo raiti jie
Drąsiai kariauti taip pat, kaip pėsti. Jų daugybė atvyko:
Tiek, kiek pavasarį matom gėlių mes ir lapų ant medžių.
Rytą anksti pasirodė ir tuoj mes supratom, kad Dzeusas
Baisų likimą yra mums parengęs ir aibę nelaimių.
Stoję į eilę, pradėjom kovoti netol nuo laivyno.
Variogaliais mes durtuvais viens kitą įnirtę ten badėm.
Saulė kol kilo aukštyn ir diena kol šviesioji žibėjo,
Toliai mes, gindamies, laikėmės drūčiai, nors sunku tai buvo.
Bet kaip tik saulė palinko ant jaučių atkinkymo laiko,
Tąkart Kikonai, priveikę, palaužė drąsuolius Achajus:
Žuvo iš laivo kiekvieno po šešetą vyrų šarvuotų.
Mes gi kiti beištrūkom vargiai nuo mirties ir žuvimo.
Plaukėm tolyn, nusiminę širdyj, nors gyvybę išnešę,
Vyrų geriausių netekę. O aš atsistumti nuo kranto
Toliai neleidau laivams, koliai triskart kiekvieną mes draugą
Žuvusį žemėj Kikonų nepagerbėm, garsiai pašaukę.
Mūsų laivams debesų varinėtojas Dzeusas užleido
Piktą Boreją audringą, sumaišiusį dangų su jūra.

Stojo tamsiausia naktis, o laivai mūsų, rausdami nosims,
Nardė bangose; būres jų audros neapsakomos spėkos
Triskart, keturkart sudraskė, įtempusios vėjo galybę.
Mes paskubėjom surinkti būres ir į laivą sudėti,
Patys tuo tarpu irklais į nebtolimą žemę mes kopėm'.
Kranto pasiekę, mes dvi ten dieni ir nakti išsitiesę,
Sopulio didžio suspausti, gulėjom, nuliūdę, pavargę.
Bet kaip tik trečią mums dieną pagimdė Aušra raudonplaukė,
Vėl mes laivuose sustatėm stiebus ir būres vėl užtraukėm.
Patys susėdom atgal, o laivus vairininkai ir vėjas
Vedė tolyn. Laimingai jau mes būtume grįžę tėvynėn,
Jeigu nebūtų sraunusis vanduo ir Borejas piktasis
Mus, kad norėjom aplenkti Maleją, išmušę iš kelio.
Mūsų laivus nuo Kiteros nuplovė ant kelio klaidingo.
Vėl mus devynias dienas, lyg pasiutusi, vėjai nešiojo
Jūroj žuvingoj. Dienoj dešimtoje išlipom ant kranto
Žemės taikių Lotofagų, gėlių kurie maistą tik valgo.
Krantan išlipę ir vandenio gėlo suradę, pradėjom
Valgį gamintis, ties savo laivu sukūrę sau ugnį.
Sočiai pavalgę, kaip reikia, ir gardžiojo vyno užgėrę,
Mes tarp draugų kelius vyrus paskyrėm, kad ėję ištirtų,
Kas čion do žmonės gyvena tokie ir maitinasi duona?
Du mes parinkom draugu, o trečiasis jiems buvo skelbikas.
Jie nukeliavo, netrukę, atrado taikius Lotofagus.
Tie Lotofagai draugams nesumanė mažiausio ko bloga.
Davė tik jiems paragauti jie lotos saldžiausiojo vaisiaus.
Valgęs to vaisiaus, saldesnio už medų, kiekvienas užmiršta
Grįžti atgal arba duoti nors žinią saviesiems; tik geidžia
Likt Lotofaguose, valgyti lotos, tėvynę užmiršęs.
Aš juos visus, atsivilkęs pas laivo ir verkiančius graudžiai,
Drūčiai prie suolų pririšti liepiau, o draugams mylimiesiems
Greitai liepiau į laivus susisėsti greituosius ir irtis
Greit nuo to krašto baisaus, kad kuris jųjų lotos užvalgęs,
Tėviškėn grįžt neužmirštų. Susėdę draugai mūs' į eilę,
Vandenį pilką irklais vėl kapoti, bematant, pradėjo.
Vėl mes pradėjom keliauti nuliūdusia širdžia krūtinėj.
Žemėn Kiklopų bedievių didingų atvykome tąkart.
Jie iš dievų amžinųjų malonės gėrybių pertekę:

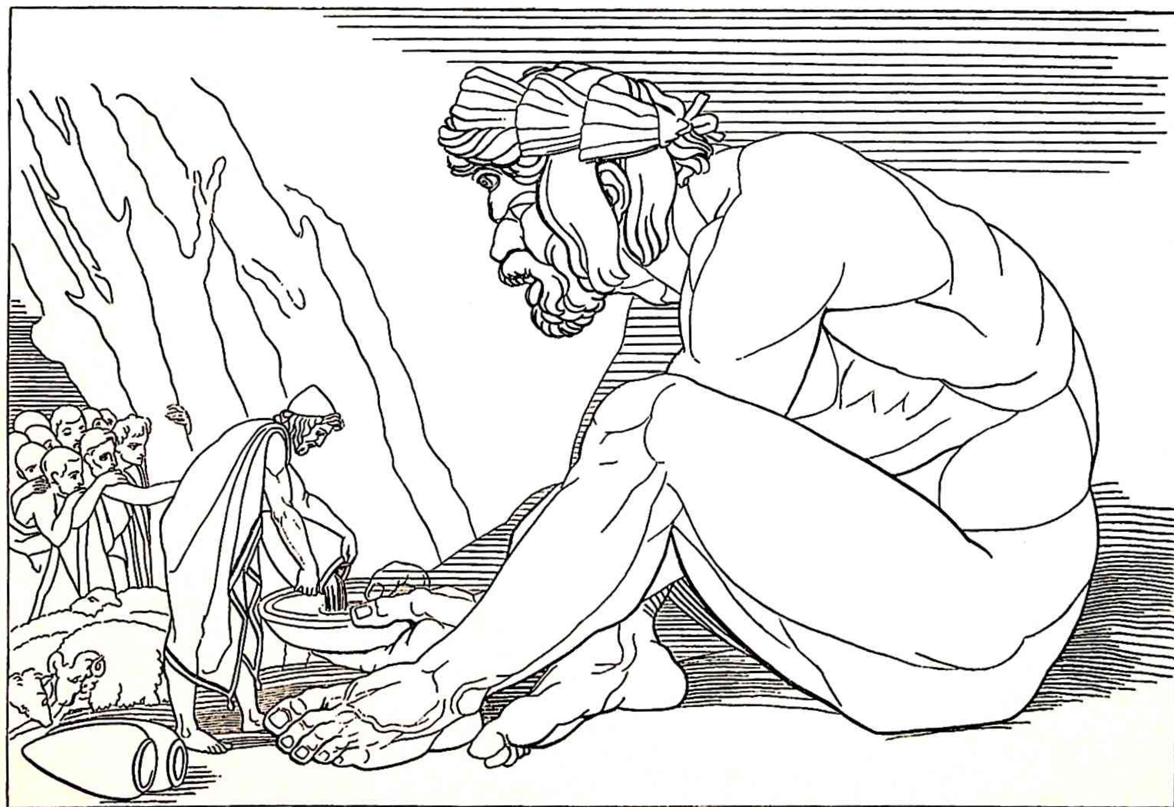
Niekad nesėja, nė aria — jiems auga nesėta, nearta.
Miežiai, kviečiai ir vaisingasis vynmedis, kekėms apkibęs
Vynuogių. Dzeuso lietus ten palaimintas viską augina.
Patys Kiklopai neturi vyrijų įstatymo jokio.
Jie sau gyven atskirai tarpu kalnų, uoliniuose urvuos'
Vien su pačia ir vaikais, o kaimynų nenori žinoti.
Priešais jų žemę — visai nepertoli — sala yr didoka,
Medžiais apaugus, graži. Ir daugybę ožkų ten miškinių.
Jų tenai žingsniai nebaido žmonių, kur medžiodami, vargsta,
Šunį vedžiojas, klajoja po mišką ir laipioja kalnais.
Nėra ganyklų tenai ir nematosi dirvų išartų:
Ištisą metą nearta, nesėta sau žemė ten guli.
Trūksta žmonių, nes gyvena ten vien memekuojančios ožkos.
Laivų gražiai nudažytų Kiklopai nemoka statyti:
Žemėj jų nėra galvočių, laivus kur statydami, vargsta,
Lygūs kad būtų, drūti, kad kraštus svetimuosius galėtų,
Jūrias prabėgę, pasiekti — tankiausiai taip lankosi žmonės
Vienas pas kitą. Kiklopai ir savąją salą galėtų
Puikiai išdirbti. Nėra ji bloga, nes ten viskas užauga.
Pievos netoli nuo jūros pilkosios krantų nuolaidųjų
Drėgnos ir minkštos žaliuoja. O vynmedis augtų ant kalnų.
Dirvų lygių ten priplėštum: javai kuopuikiausi
Visad į laiką galėtų derėti, nes žemė trąšiausia.
Atsiautą radome gerą laivams, kurioj mums nereikėjo
Rišti laivų, arba inkarą sunkųjį mesti į dugną.
Laivą užteko prie kranto pastačius — vanduo nejudėjo.
Gal čia stovėt, kol keliauti prireiks laivininkams, ar vėjas,
Jųjų kelionei pritinkąs, nekils jų laivams į pagalbą.
Atsiautos tosios gale vandenėlio šviesiausio šaltinis
Jūron atbėga iš kalno išgriuvusio šlaito. Aplinkui
Popelių medžiai suaugę. Į tokį tai uostą pataikėm:
Įvedė mus per tamsybes nakties palankusis dievaitis.
Nieko kitaip mes nebūtume matę: migla kuogiliausia
Buvo aplinkui laivų, nesimatė mėnulio danguose,
Mes akimis negalėjom regėti salos ir matyti
Vandens bangų, kurios bėgo ant kranto, kol tik nepristojom.
Krantą priplaukę, nuleidom būres nuo laivų apginkluotų.
Patys išlipom ant žemės čion pakraščio jūros miglotos.

Snausti pradėjom, belaukdami dangiškos Aušros išauštant.
Vos tik pakilo migloje užgimus Aušra raudonpirštė,
Tuoj mes pasklidom po salą, kad viską gerai apžiūrėtum.
Nimfės gi dukros aigidvaldžio Dzeuso, nuo kalnų vėjuotų
Būrį ožkų mums atbaidė, kad maisto gardaus mes turėtum.
Greitai kreivuosius lankus ir lengvąsias ragotines stvėrę,
Mes trims būriais susiskyrę, pradėjom medžioklę saloje.
Dievas mums suteikė laimę didžiausią, nes dvylika buvo
Mano laivų, ir kiekvieno jų daliai išėjo, dalinant,
Lygiai devynios ožkų. O draugai man paskyrė dar dešimt.
Visą tą dieną, ik saulė nusleido, linksmai mes puotavom,
Valgėme mėsą, susėdę, ir gardųjį vyną girsnojom.
Dar mūs' laivuose netrūko mums vyno raudono: turėjom
Daug mes dar jo, nemažai pasiėmę ąsočių kiekvienas,
Pilį garbingąją, šventą Ismarą Kikonų išplėšę.
Žemėj Kiklopų — nes buvo netol ji — mes matėme aiškiai
Dūmus; pačius juos girdėjome šaukiant ir ožkas jų bliaujant.
Saulė kuomet užsileido, ir apėmė viską tamsybė,
Drūčiai sumigom visi mes ant ūžiančio pakraščio jūrių.
Vos tik pakilo migloje užgimus Aušra raudonpirštė,
Aš, suvadinęs vyriją, visiems susirinkus, kalbėjau:
„Jūs čion visi pasiliksit, draugai mylimieji — aš vienas
Savo laivu, su savaisiais draugais pabandysiu ištirti,
Kas ten do žmonės gyvena? Ar pykčio pilni, neteisingi
Žvėrys, nežiną teisybės, ar vaišingi vyrai dievoti".
Taip jiems pasakęs, į laivą įsėdau, draugams savo liepęs
Sėsti ir prieraišas laivo atleisti. Jie greitai susėdo.
Laivą atstūmė nuo kranto, visi už irklų nusitvėrė,
Dailiai sutardami, savo irklais išvien vandenį kirto.
Artimo kranto tos žemės Kiklopo be vargo pasiekę,
Tuoj' mes pamatėm pajūryje didelį urvą išgriautą
Aukštojo kalno pašonėj, apaugusio laurų medeliais.
Buvo smulkiųjų galvijų naktinė stovykla toj vietoj:
Ožkos ir avys, mat, čion nakvodavo naktį visuomet.
Kiemas plačiausias prieš urvą uolomis aptvertas ten matės;
Tarpe uolų ąžuolai tamsialapiai ir pušys siūbavo.
Šičia gyveno baisiausia baidyklė — žmogus, kuris ganė
Vienas savus galvijus, nusivaręs į tolimą pievą.

Jis su kitais nebendravo ir jokios tiesos nežinojo.
Tikras baidyklė stebėtins, į valgančią duoną žmogystę
Nepanašus, tik labai ir greičiau į apgriuvusio kalno
Aštrią viršūnę, kur krūmais apžėlus', kitų tarpe stūksoj.
Savo draugams įsakiau pasilikti prie laivo ant kranto.
Pats su savim pasiėmęs geriausiųjų dvylika vyrų,
Vedinas jais nuėjau, ožio kailio maišelį paėmęs
Vyno stipraus, kurį buvo man davęs Euanto Maronas,
Žynys Apollono, Ismaro pilies globėjo galingo.
Žyniui Maronui, jo žmonai ir vaikui, gododami stovį,
Mes nepadarėm skriaudos. Žaliame jisai gojuj gyveno
Foibo Apollono dievo. Tad suteikė dovaną man jis:
Davė man aukso pilniausius septynis talantus ir taurę
Didžią gryniausio sidabro; paskui man dar dvylika vyno,
Gryno visai ne atliešto didžiausių ąsočių. Gėrimas
Buvo tai dangiškas. Niekas namie iš tarnaičių to vyno
Nė nežinojo, kad yr'. Tik jis vienas, žmona ir šeimininkė.
Geriant tą vyną, raudoną ir gardų, kaip medų, mes visad
Maišėme dvidešimts vandens dalių ir tuomet iš taurelių
Kvapas n'apsakomai kilo gardus: negalėdavo niekas
Jo neragavęs iškęsti. Tai tokio aš vyno pripylęs
Ožkailį maišą nemažą, nešiausi ir krepšą su valgiais.
Jautė iš kalno jautrioji širdis, jog baidyklę biauriausią,
Tvirtą ir piktą, kaip žvėrį, sutiksim, beširdį, begėdį.
Greitai atvykom į urvą. Viduj' jo neradom. Jis ganė
Savo galvijų būrius, nusivaręs į žaliąją pievą.
Urvan įėję, stebėdamies visko, pradėjom žvalgytis.
Krepšai prikrauti pilni buvo sūrių, o užgardžiuos' bliovė
Gražūs mažyčiai gėriukai, ožkiukai, užtverti skyriomis:
Kur senesni, kur mažyčiai, o kur vidutiniai. O pienas
Induos' didžiuose stovėjo supiltas — puodynės' ir viedruos'.
Milžtuvės kelios stovėjo, kuriosna jis milždavo pieną.
Ėmė maldauti draugai mane žodžiais karščiausiais, idant tik
Sūrių krūvas susiėmę, sugrįžę, paskui galvijus tuos
Sau susigintum pas laivo ir plauktum greičiau iš to krašto.
Aš netikau paklausyti, o tai būt geriausiai, mat, buvę.
Jo aš norėjau sulaukt, turėdamas dovanas brangias.
Bet ne ant džiaugsmo draugams mano jis pasirodė sugrįžęs.

Ugnį tuotarp susikūrę, dievams paaukavę, užkandom
Sūrių, iš krepšų paėmę, ir laukėm pareisiant Kiklopą,
Kurs ganyklose teb'buvo. Jis naštą baisiausiąja medžių,
Grįždams, atsinešė sau susikurti tam vakarui ugniai.
Bloškęs ją žemėn prie urvo angos, subildėjo jis baisiai.
Baimės pagauti, mes puolėm į kerčią toliausią to urvo.
Tuoj susivarė į vidų jis kaimenę savo skaitlingą,
Milždamas savo avis ir ožkas, o tekius už angos jis
Liko kieme. Apsiruošęs ir bandą, kaip reikiant, paskirstęs,
Akmenį didelį baisiai pakėlęs nuo žemės, užstatė
Angą to urvo. Akmens negalėję būt dvidešimt dvejets
Ratų dviašių drūčiausių iš vietos pavežti: tai tokią
Uolą didžiausią užstatė jis vietoje durų angoje.
Sėdęs, pradėjo jis milžti avis, memekuojančias ožkas.
Milžo paeiliai jis jas, o pamilžęs, prileisdavo gėrą.
Pieno primilžtojo pusę užraugęs, paliko jis sūriui,
Antrą gi pusę supylė į puodus sau gert vakarienei.
Ruošą pabaigęs, jisai rūpestingai sau ugnį sukūrė.
Mus prie šviesos tad pamatė ir klausti mus rūsčiai pradėjo:
„Jūs kas do žmonės, ateiviai? Kur plaukiat keliu vandenyno?
Ar su kokiais reikalais, ar gal taip jūs sau bastotės jūroj,
Lygiai plėšikai kokie, kurie bastos; nebrangina savo
Žmonės galvos tie, o kitiems jie daugybę pridaro nelaimių".
Taip jisai tarė. O mums sudrebėjo krūtinėse širdys.
Mes išsigandome balso rūstaus ir pačios tos baidyklės.
Vis gi aš jam atsakydams, tariau, pats drebėdams iš baimės:
„Esam iš Trojos užklydę net šičia mes vyrai Achajai.
Vėjai visoki nešiodami jūroje, mus čion atvarė.
Geisdami grįžti namon, mes, paklydę iš tikrojo kelio,
Šičia patekome: Dzeusas, matyti, yra taip nulėmęs.
Esam kareiviai visi Agamemnono didžio Atreido,
Vado tautų, kurio dangų garbė jau pasiekė aukščiausi:
Tokią jis priveikė pilį ir tiek išteriojo jis priešų!
Puolam prie tavo mes kelių ir meldžiam, kad vaišingas būtum
Ir kad suteiktumei dovanas mums, kokios prider, atleisdams.
Dievo bijok, meldžiamasai: mes esam maldautojai tavo.
Dzeusas, užstovas keleivių ir jų apgynėjas, visuomet
Dorą keleivį maloniai užstoja jisai ir palydi".

Taip aš tariau. O jisai, kraugerys beširdingas, atsakė:
„Kvailas esi tu, keleivi ar, tiesa, ištolo atvykęs,
Jei man liepi pabijoti dievų arba juosius pagerbti.
Reik tau žinoti, Kiklopai aigidvaldžio Dzeuso nepaiso.
Lyg kaip kitų amžinai laimingųjų dievų, nes mes patys
Daug drūtesni ir už juos: nei tavęs, nei draugų aš tavųjų,
Dzeuso bausmės išsigandęs, nuo savęs gyvų neišleisiu,
Jeigu to pats nenorėsiu. Geriau pasakyk man tuojau čia,
Kur tavo laivas tvirtasis, kuriuomi čion atplaukėt', stovi?
Ar jis toli, ar arti pasiliko? Man reik žinoti!"
Taip jis, teiraudamos, tarė, bet žinantį daug neapgavo.
Jam atsakydams, pradėjau gudriausiais aš žodžiais meluoti:
„Mums Poseidonas, kratytojas žemės, sutriuškino laivą.
Bloškė jis mus ant uolos netoli čion nuo kranto jūs žemės,
Ties atsikišusio kalno, skeveldras gi nunešė vilnys.
Aš tik su jais, šit, keliais išsigelbėjom, jūroj nežuvę".
Taip jam kalbėjau, o jis, kraugerys beširdingas, nė žodžio
Man neatsakęs, pašoko staigiai, galingomis rankomis
Stvėrė po draugą ir trenkė į žemę, kaip kokiu šunyčiu:
Smegenys jųjų ištiško ir sutepė žemę aplinkui.
Juos, sukapojęs dalims, pasidarė jis sau vakarienę.
Rijo jis juos, kaip liūtas, kalnuose užaugęs, nelikdams
Nieko: nei kaulų, nei jų vidurių, nei mėsos. Baisenybę
Tokią pamatę, mes ištiesėm, klykdami, šaukdamies Dzeuso,
Savo į dangų rankas. Ir suspaudė mums dvasią silpnybė.
Didelį pilvą Kiklopas prikimšęs žmogienos, užgėrė
Pieno saldaus, o paskui išsitiesęs sau tarpe avelių,
Greitai užmigo. Pradėjau aš savo širdyje mąstyti:
Aštrųjį kardą nuo šono ištraukęs, prieit prie Kiklopo
Jam juo krūtinę perverti toj vietoj, kur kepenos yra.
Kit'ką tuotarp atsiminęs, nuleidau iškeltą jau ranką:
Būt mums reikėję čionai neišvengiamai žūti urve tam.
Būtume mes neįstengę atstumt nuo angos to baisiausio
Didžio akmens, kur uždėjo iš vakaro guldams Kiklopas.
Taip ir turėjom, raudodami, laukti Aušros pasirodant.
Vos tik užšvito užgimus migloje Aušra raudonpirštė,
Vėl susikūrė sau ugnį Kiklopas ir milžti pradėjo
Savo riebiąsias ožkas ir avis jis ir skirstyti gėrus.



8. Polifemas ir Odissejus (psl. 121)

Darbą pabaigęs, kaip reik, rūpestingai ir vėl nusitvėręs
Du nelaimingu draugu, pasidarė sau pusrytį baisų.
Greitai surijęs, išvarė iš urvo kieman jisai bandą,
Akmenį baisų atkėlęs lengvai. O paskui vėl uždėjo,
Lygiai kaip uždedam dėžei viršelį. Kaip vėsulas švilpdams,
Bandą nuvarė į kalnus ganyti Kiklopas. Palikom
Sopulio, baimės pilni. Aš mąsčiau, kaip Kiklopui geriausiai,
Galima būt atmokėt, kad suteiktų garbės man Atena.
Toks man sumanyms geriausiai išrodė galėsiąs pavykti:
Ramstis didžiausias Kiklopo stovėjo urve pagal sieną,
Žalias dar, medžio alyvos. Jis buvo jį sau parsinešęs
Lazdai darytis.! Jį galima buvo palygint į stiebą
Laivo jūrinio nuo dvidešimt irklų, plataus prekininko,
Galinčio plaukti per jūrių gelmes ir platybes: tai tokio
Buvo ilgumo tas ramstis ir storio. Nuo jo atsikirtęs
Sieksnį, aš padaviau vyrams, nudrožti įsakęs jiems dailiai.
Greitai jie šitą atliko. Tuomet aš pasmailinau galą.
Aštrųjį galą paskui mes užgrūdinom, ugnį sukūrę.
Baslį pritaisę, mes užrausėm jį po mėšlais: jų čion buvo
Krūvos didžiausios. Draugams tad liepiau, kad išmestų tarp savęs
Burtą, kuris jų turėtų padėti man akį Kiklopui
Karštu basliu tuo išdegint, kaip miegas saldusis apims jį.
Burtą ištraukė tarp jų keturi: tuos pačius aš ir pats būč
Rinkęs tam reikalui drąsiai. Aš pats prie jų penktas pristojau.
Vakarą grįžo Kiklopas vilnuotąją bandą priganęs.
Tuoj' galvijus jis riebius susivarė į platųjį urvą,
Nieko nelikdams didžiajam kieme: gali būti, žinodams —
Gal koks dievaitis pamokė. Be vargo lengviausiai užstatęs
Uolą aną už angos begalinę, jis sėdosi milžti
Savo avis ir ožkas memekuojančias, gėrus prileisdams
Žysti močias. O kaip pabaigė darbą ir rūpestį savo,
Vėl nusitvėręs jis porą draugų, pagamino sau valgį.
Aš prisiartinęs tąkart prie pačio Kiklopo su vyno
Tamsiojo pilnu bliūdu, prakalbėjau tam žvėriui baidyklei:
„Te tau, Kiklope, išgerk mūsų vyno, žmogienos privalgęs.
Tu pamatysi, kas buvo do vynas laive, kurs paskendo.
Tau aš jį čėdijau, tardamas rasiąs pas tavęs malonės,
Kad tu padėtum namon mums sugrįžti... Siunti gi tuo tarpu!

Kas gi, bedievi, po to pas tavęs benorės ir lankytis
Svetimo svieto? Juk tu apseini be mažiausios teisybės!"
Taip jam tariau. Jis paėmęs išgėrė. Patiko jam baisiai
Mano gėrimas saldus. Ir paprašė, kad duočiau daugiau jam:
„Duok, meldžiamasis, man dar tu ir vardą sakyki man savo
Tuoj, kad galėčiau paskirti tau dovaną mielą ir brangią.
Tiesa, Kiklopuose uždera vynas, nes žemė derlinga,
Dzeuso lietus ją palaisto, bet niekad nebūna jis tokis:
Jūsų — ambrozijos tikrą ir nektaro turi gardumą".
Taip jisai tarė. O aš jam tuojau antrą bliūdą pripyliau.
Triskart jam pyliau, atnešdams, ir triskart jis, beprotis, gėrė.
Bet kad Kiklopui jau vynas užtemdino protą ir širdį,
Tąkart pradėjau kalbėti jam žodžiais meiliais, apgaulingais:
„Klausi, Kiklopai, tu vardo garbingojo mano. Tuojau aš
Tau pasakysiu. Galėsi suteikti man dovaną savo.
Pats tu žadėjai. Vardu esu Niekas. Nieku ir vadino
Motina mano ir tėvas, Nieku ir draugai tebvadina".
Taip jam tariau. O jis man, kraugerys kietaširdis, atsakė:
„Nieke! Tave paskutinį suėsiu, draugus tavo baigęs...
Juos — tai pirmiau. Tas tebūn dovana nuo manęs tau už vyną".
Baigęs atsakymą, griuvo jisai aukštininkas ir galvą
Biauriai užvertęs ir kaklą storiausį išpūtęs, pradėjo
Knarkti, nes miegas, perveikiantis viską, baidyklę pargriovė.
Jam iš nasrų ėmė plūst' vėmalais ir mėsa ir tas vynas:
Vemti jį vertė žmogienos pririjus ir vyno prigėrus.
Tąkart ištraukiau aš baslį iš mėšlo krūvos dideliausios,
Kaitinti galą pradėjau, o žodžiais tik drąsinau vyrus,
Kartais kad kurs, išsigandęs, mane reikale neapleistų.
Greitai baslys tas įkaitęs ugnyje jau degti pradėjo,
Nes, nors ir žalio dar būdamas medžio, jau ėmė žibėti.
Tąkart ištraukęs aš jį iš ugnies, priėjau prie Kiklopo.
Savo draugus sustačiau iš šalių, nusitvėrė jie baslį,
Smeigėm staiga mes Kiklopui į akį; iš virš nusitvėręs
Baslį, aš sukti pradėjau. Kaip meisteris rąstą laivynui
Gręžia grąžtu, ir jo grąžtas, net zirzdamas, gręžias į medį,
Lygiai taip mes jo akyje tą degantį baslį, sukibę,
Sukom vikriai, o ištryškusis kraujas nuo karščio tik čirškė.
Jam ir blakstienas visai ir jo antakį karštis nuplikė.

Akiai išsprogus, jos šaknys pašuto giliausios nuo karščio.
Lygiai kalvis kad nukalęs ar didelį kirvį ar kaplį,
Meta šaltan vandenin baisiai čirškiantį, geisdams užgrūdyt
— Taip jis, mat, gelžiai priduoda tvirtumo — Kiklopo akis taip
Lygiai čirškėjo aplinkui įkaitinto smailiojo baslio.
Baisiai subliuvo jisai, net ir uolos aplink sudrebėjo.
Mes gi nuo jo nubėgiojom į urvo kerčias tolimiausias.
Baslį jisai iš akies tuoj' išrovė pasruvusį krauju,
Trenkė į šalį, pasiutęs iš skausmo. Jo rėksmą Kiklopai
Gavo išgirsti kiti, kur gyveno su juo kaimynystėj,
Urvuos miškuotų kalnų antvėjingų, kaip jis, su galvijais.
Rėkiant išgirdę, ūmai iš visų jie šalių susirinko.
Stoję prieš urvą, jie klausė, ko reikia, kad šitaip jis rėkia:
„Kas gi tau taip, Polifem, pasidarė negera, kad bliauji
Patį vidūnakt ir mus, štai, visus tu iš miego prikėlei?
Gal būt tau kas iš žmonių čion per prievartą gyvulius atim?
Gal tave nori kas patį užmušti spėka ar gudrybe?"
Jiems atsiliepdams iš urvo, galings Polifemas atsakė:
„Mano draugai! Mane Niekas gudrybe čion žudo, ne spėka".
Tad atsakydami, žodžiais sparnuotais kaimynai jam tarė:
„Jei tave vieną čion esantį Niekas, sakai tu, nežudo,
Ligą gi duoda mums Dzeusas visagalis ir to neišvengsi,
Melskis geriausiai tu tėvui savam Poseidonui karaliui".
Taip jie pasakė, nueidami gulti. Juokiaus aš širdyje,
Kaip man pavyko apgaut juos vardu tuo, gudriai sumanytu.
Sunkiai dejuodams Kiklopas ir sopulį baisų kentėdams,
Rankoms apčiupęs tą uolą, nuo durų nukėlė į šalį.
Pats atsisėdo jis tarpe angos sau, rankom išsiskėtęs:
Padaras kvailas tikėjos sugausiąs kurį mus išeinant
Tarpe galvijų, nes manė, kad aš neišmanėlis paikas.
Aš gi tuo tarpu mąsčiau, kaip čia būtų geriausiai padarius,
Kaip čia išgelbėt draugų man gyvybę ir galvą išnešti.
Daug įvairiausių sumanymų sukos galvoje ir minčių . . .
Artinos galas tuotarp neišvengiams baisus. Pasirodė
Tokis man būdas geriausias. Tarp jo avinų tenai buvo
Daugel tokių atsiganiusių , tankiomis vilnoms ilgiausioms,
Jų aš parinkęs stambiausius, suraišiojau tykiai vytelėms
Minkštojo karklo tvirtoms, ant kurių baisenybė Kiklopas

Naktį gulėdavo. Avinus jungiau po tris: vidurinis
Žmogų turėjo po pilvu išnešti, kraštiniai užstoti
Nešamą taip, kad Kiklopas užčiupti, graibydamas negautų.
Tokiu būdu tokie trys avinai vieną žmogų tik nešė.
Pats aš ištrūkau kitaip: pas Kiklopą ten buvo didžiulis
Avinas drūtas, toli už kitus galvijus jo stambesnis.
Jam įsikibęs rankom į pašones ir pats įsivėlęs
Jo papilvėje į vilnas, laikiausi kantriai ir drūčiausiai.
Taip mes vargingai dūsaudami, laukėme Aušrą išauštant.
Vos tik užgimus migloje užšvito Aušra raudonpirštė,
Ėmė tuomet į ganyklą galvijai jo veržtis pritvinkę:
Bliovė avelės ir ožkos nemilžtos kerčiose užtvertos.
Plyšo speniai jų nuo pieno. O jų šeimininkas, baisiausį
Sopulį kęsdams, galvijų savų čiupinėjo, praeinant,
Nugaras vien. Jisai, būdamas kvailas, nė to nesuprato,
Kas po krūtinių avių jo vilnotų ten paslėpta buvo.
Avins didžiulis į angą atėjo beveik paskutinis.
Žingsnį jo sunkino vilnos jo gausios ir aš gudragalvis.
Jį čiupinėdams kalbėjo galings Polifemas graudingai:
„Avine mano brangiausias! Kodėl išeini tu iš urvo
Pats paskutinis? Juk niekad nebūdavo pirm, kad tu tai
Liktumeis kur nuo kitų: visuomet tu juk, būdavo, pirmas
Pradedi pievoj' ganytis, pašiodams žydinčią žolę.
Žingsniais plačiais tu žingsniuodamas, pirmas nueidavai gerti.
Pirms ir namon iš ganyklų pareidavai, vakarui temstant.
Šiandien tik tu paskutinis... Gal būti, gailiesi tu savo
Pono akies pagadintos, kuriąją žmogus man išdūrė
Vakar su savo prakeiktais draugais, mane vynu apgirdęs —
Niekas prakeiktas!.. Sakau, neištrūko jis giltinės rankų.
O, kad tai tu tik kalbėti mokėtum, tu man pasakytum,
Kur jisai slepias nuo mano rūstybės: jo smegens tuojau aš
Šič ištaškyčiau po urvą, ištižtų jis, trenkus į žemę:
Būtų man širdžiai lengviau nors tą sopulį baisų kentėti,
Kokį man Niekas padarė, tas menkas žmogutis prakeiktas".
Taip pakalbėjęs, atleido nuo savęs jis aviną savo.
Kiek nuo angos pasitraukęs, paleidau aš aviną savo.
Greitai paleidau draugus. Galvijus plonakojus geriausius
Sau atsiskyrę, į laivą nus'varėm. Be galo nudžiugo

Mūs' išsiilgę draugai, kad pavyko kuriems išsigelbėt.
Žuvusių ėmė raudoti, bet aš nepavelijau, ženklą
Duodams, pamerkdams akims, kad greičiausiai vilnotąją bandą
Laivan suimtų ir plauktų, netrukdami, greitai į jūrą.
Tai kuo greičiausiai išpildę, sušokę į laivą, irklus jie
Stvėrę į ranką, susėdę į eilę, pradėjo kapoti
Vandenį pilką. Kuomet atsitolinom tiek, kad galėtum
Šaukiančio balsą girdėti, pradėjau Kiklopą aš keikti:
„Silpno, Kiklope, žmogaus neišpuolė draugus savo urve
Ryti, per prievartą juos susigavus. Bedievi prakeiktas!
Pats užsitraukei ant savęs tu bausmę darbais nelabaisiais:
Savo name išdrįsai ne pagerbti, o ėsti keleivį.
Dzeusas už tai ir kiti tau dievai atmokėjo dabar, štai!"
Taip jam šaukiau. O jisai begaliniai, išgirdęs, įsiuto.
Bloškė į mus jis nulaužęs viršūnę nuo uolos kuodidžiausios.
Mažne pataikė į nosį jis juodojo laivo (tetrūko
Tiek, kiek yr vairo rankenos ilgumas, pataikint kaip reikia).
Bangos putodamos, šoko stulpais, kaip uola ta įkrito.
Laivą mūs' bangos pagavusios ėmė varyti į kraštą.
Aš, nusitvėręs į ranką ilgiausiąją kartį, nuo kranto
Vos atsistumti surojau, draugus gi aš raginau drūčiai
Gult ant irklų, jiems su galva pamojęs, kad kaip tik ištrūkus
Vėl iš nelaimės naujosios. O jie, prisikirsdami yrės.
Vėl, vos tik mes nusivarėm į dukart tolesnį atstumą,
Vėl aš Kiklopą prakalbinau. Stabdė draugai, apipuolę;
Verkdami meldė visi, kad nustočiau daugiau užkabinęs.
„Beproti! Liaukis! Kad siutini tą žmogų baisų, laukinį?
Mat, jisai uolą į jūrą nubloškęs, parvarė mūs' laivą
Vėl į pat krantą atgal... Tu matai, kad mes galą čion gausim!
Jeigu išgirs tavo balsą ar žodį, sutriuškins tikriausiai
Mums jis ir galvas ir laivą, uola marmorine pataikęs,
Aštrią atlaužęs; matai gi, kokiomis į mus jisai laido!"
Taip jie kalbėjo, bet mano širdies jie drąsios nepabaidė.
Vėl aš įpykęs be galo širdyje, pradėjau jam šaukti:
„Jeigu paklaustų, Kiklope, tavęs kas žmonių trumpaamžių,
Kaip tu akies nebtekai, pasakyk tu: ją man Odisejus,
Pilių griovėjas, Laerto sūnus iš Itakės, išdūrė".
Taip jam šaukiau, o Kiklopas, sunkiai sudejavęs, atsakė:

„Dejos! Dabar išsipildė ant manęs sena pranašystė.
Buvo tarp mūsų senovėj godojamas pranašas tikras
Telems, Eurimo sūnus, ir jisai, pranašaudamas neklydo.
Tarpe Kiklopų jisai susilaukė senatvės ir mirė.
Jis buvo sakęs, kad man tai kadaise turės atsitikti,
Jog Odisejaus ranka būk užtemdins akies mano šviesą.
Aš tik maniau, jog tai bus tik galingas ir milžinas vyras.
Baisiai atrodąs, spėkų begalinių pertekęs ir tvirtas...
Šičia gi menkas, nususęs ir silpnas žmogutis, netikęs
Akį išdūrė vienintelę mano, apgirdęs vynu pirm.
Visgi sugrįžk, Odisejau, atgal, aš tau dovaną duosiu:
Aš išmaldausiu tau gerą grįžimą nuo savojo tėvo;
Žemės kratytojas man, Poisedonas, juk tėvu priseina.
Aš, mat, sūnus jo: jisai, kad tik teiksis, galės mano akiai
Šviesą atgal sugrąžinti, o kits to negali nė vienas
Nei tarp dievų laimingųjų, nei tarpe žmonių trumpaamžių".
Taip jis kalbėjo, o aš, atsakydams jam, šitaip atšoviau:
„O, kad tik aš taip galėčiau tikrai tau išplėšti iš krūtinės
Šunišką tavąją sielą, idant pragaran ją pasiųsčiau,
Kaip kad tikrai, kad akies negalės tau grąžint Poseidonas".
Taip pasakiau. Ir, iškėlęs rankas jis į dangų daugžvaigždį,
Melsti pradėjo ir šauktis kratytojo žemės galingo:
„Teikis mane, Poseidone, laikytojau žemės, išgirsti!
Jeigu sūnum priseinu tau, o tu — mano tėvas galingas,
Taip padaryk tu, kad pilių griovėjas, nedors Odisejus,
Seno Laerto sūnus iš Itakės, namon nebsugrįžtų.
Bet jeigu lemta dievų jam yra pamatyti namuose
Savo draugus ir gentainius, pagrįžus į tėvišką žemę —
Lai tad vėliausiai pagrįžta, draugų šitų savo nebtekęs,
Svetimo krašto laivu, ir atranda namuose nelaimių".
Taip jisai, melsdamas, šaukė ir mėlynplaukis išgirdo.
Vėl paskui uolą pagriebęs ir daug dar didesnę už pirmą,
Leido galinga ranka į tolybę, ir krito uola jo
Visiškai mažne prie galo mūs' juodojo laivo: tetrūko
Tiek, kaip ant vairo rankenos ilgumo, prilėkti tai uolai.
Bangos, putodamos, šoko stulpais, kaip uola ta įkrito.
Bangos sukilusios laivą nuplovė tolyn nuo Kiklopo.
Grįžus atgal mums į salą, kur mūsų laivai apginkluoti

Laukė, stovėdami atsiautoj, mūsų draugai gi aplinkui
Verkė ir laukė, susėdę, kuomet mes pagrįšim pas jųjų.
Šičia atplaukę, išlipom ant kranto ir laivą ištraukėm.
Bandą Kiklopo išvarę iš laivo ant kranto, mes lygiai
Ją pasdalinom tarp savęs, kad nieks be dalies nepaliktų.
Aviną patį didžiulį draugai gražiaauliai vienam man
Skyrė, dalindami bandą. O aš jį Kronidui Zevesui*),
Viešpačių viešpačiui, aukai sudeginau pakraštyj jūros.
Jis mano auką priimt nesiteikė, blogą sumanęs:
Mano draugus išžudyti brangiuosius ir mano laivyną.
Taip mes čion ištisą dieną, ik saulei visai nusileidžiant,
Linksmūs puotavome, valgėme mėsą ir gėrėme vyną.
Sugulėm miego ant kranto banguojančios ūžiančios jūros.
Vos tik užmigus, prašvito Aušra raudonpirštė,
Savo draugams įsakiau, kad netrukdami sėstų laivuosna,
Plaukt iš tų vietų tolyn. Susilipę, laivuosna susėdo
Jie į eiles prie irklų ir pradėjo kapoti jie pilką
Vandenį jūrių irklais sau, sutardami dailiai tarp savęs.
Plaukėm iš čia mes šalin su nuliūdusia širdžia krūtinėj',
Patys išvengę mirties, bet draugų kuogeriausių netekę.

---

*) Dzeusui.

Dešimtoji giesmė (κ)

Apie Ajolą, Laistrigonus ir Kirkę

Mes į Ajolijos salą atvykom. Sūnus Hippotado
Šičia Ajolas gyveno, dievų amžinų numylėtas.
Plokščia Ajolo sala plūduriuoja sau jūrių platybėj.
Vario ji siena aplinkui aptverta, krantai gi uoliniai.
Dvylika sau užaugino vaikų tas Ajolas karalius:
Dukrų — šešias ir šešis vaikinus neregėto gražumo.
Savo dukras tas sūnums jis už moteris davė gyventi.
Jie aplink mylimą tėvą ir močią visi susispietę,
Puikiai gyveno. Ten tūkstančiai valgių visokių prikrauta,
Rūmai ir kiemas Ajolo platusis pakvipę gardžiausiai
Valgių visokių kvapais. Prasilinksminę dieną už skobnių,
Naktį jie ilsias, šaly mylimųjų pačių atsigulę
Tekintos' lovos', minkštais audeklais ir kilimais paklotos'.
Tokio valdovo laimingo pasiekėme rūmą turtingą.
Mėnesio laiką Ajolas mus vaišino, noriai klausydams
Trojos žūties, mūs' vargų ir Achajų drąsuolių grįžimo.
Visa aš jiems teisingiausiai turėjau smulkiai apsakyti.
Tik, kad pradėjau maldauti ir tankiai primint', kad atleistų,
Man to Ajols neužgynė, pakėlė dar man išleistuves.
Davė ant kelio jis jaučio devynmečio kailį nulupęs:
Jis į tą kailį uždarė, audringuosius vėjus sugavęs —
Jį, mat, Kronionas buvo paskyręs lyg užvaizdu vėjams,
Ar sustabdyti kurį, ar sukelti — kuomet kaip panori.
Laivan įdėjo jis juos man, virvyte užrišęs sidabro,
Baisiai tvirtai, kad nė trupučio jie prasiveržt negalėtų.
Man gi jis leido Dzefirą malonų lydėti tėvynėn,
Mūsų laivus ir mumis pavaryti per jūrias. Nebuvo
Lemta vienok mums pagrįžti: per savo kvailumą pražuvom'.

Lygiai devynias dienas ir naktis mes sau plaukėm ramiausiai,
O dešimtoje išvydom krantus mylimosios tėvynės.
Matėm jau ugnį kūrenant ant kranto nebtolimo žemės.
Tąkart mane užkamuotą saldusis jau perveikė miegas.
Visą, mat, laiką aš saugojau laivo ėjimą ir vairo.
Niekam draugų to užleist nenorėjau, kad tik kuogreičiausiai
Grįžti galėtum tėvynėn. Draugai, man užmigus, tarp savęs
Ėmė kalbėti, kad aukso vežuos ir sidabro aš maišą,
Ką man Ajolas, sūnus Hippotado, suteikęs, išleisdams.
Šitaip jie vienas kitam iš pavydo kalbėjo bepročiai:
„Dėjos. Dėl ko tai visur ir visiems malonus jis tik vienas,
Kokio tik svieto jis tautą ar pilį, ar šalį aplanko?
Daug jis iš Trojos sau vežas gėrybių brangių neregėtų,
Gavęs dalion ... O tuo tarpu ir mes tokią pačią kelionę
Sunkią išvargę, pagrįžtam tuščiomi, štai, rankom tėvynėn.
Štai, ir Ajolas prikrovė jam gero, be galo mylėdams ...
Vyrai! Greičiau pažiūrėkime, kas čia jo yra maiše tam',
Kiek čionai aukso brangaus, kiek sidabro šviesaus čion prikrauta?"
Taip jie kalbėjo. Blogasis sumanymas vargšams patiko.
Maišą atrišo, o vėjai, pro jųjų rankas sau išsprukę,
Audrą sukėlė ir graudžiai pravirkusius žmones nuvarė
Vėl nuo tėvynės krantų. Atsibudęs aš pats nebžinojau,
Kas bedaryt? Ar į jūrą man šokus, sau galo ieškoti,
Ar, nors ir tai nukentėjus, palikti dar tarpe gyvųjų?
Aš išlaikiau. Susisupęs į apsiaustą savo, gulėjau
Laivo dugne. O audra mumus blaškė. Ant galo, atvarė
Vėl prie Ajolo salos. Ir draugai visi verkė, nuliūdę.
Krantan išlipę, suradę vandens, pasidarėme valgio.
Alkį nutildęs ir savo troškimą užgesęs, skelbiką
Aš parinkau ir dar vieną pasiėmiau draugą, kad eitų
Rūman Ajolo šviesaus. Ir atradom, kaip visad, puotaujant,
Gret su savąja žmona ir vaikais numylėtais krūvoje.
Rūman įžengę ir slenkstį perlipę, sėdom ant žemės.
Jie, mus pamatę, nustebo širdyje ir klausti pradėjo:
„Kaip, Odisejau, galėjai atgal tu pas mūsų sugrįžti?
Gal nelabasis dievaitis sumaišė kelionėj tau protą?
Mes gi išleidom tave, kaip tik prider, idant tu galėtum
Grįžti į tėviškę savo, į savo namus ar kitur kur?"

Taip jie kalbėjo, o aš atsakiau su nuliūdusia širdžia:
„Žūstu per savo draugus nedoruosius ir miegą nelemtą.
Jūs pagailėkit nelaimėj manęs, juk ant to jūs galingi?“
Taip aš kalbėjau, tikėdamas žodžiais graudžiais juos suminkš-
Nieks neatsakė man nieko. Tik tėvas pasakė man rūsčiai: [tint.
„Laukan! Apleisk mano salą, žmogau nedoriausias, prakeiktas
Tarpe visų dar gyvųjų žmonių: susidėti neprider
Man su tokiuo — nei priimt, nei lydėti neprider' man žmogų,
Kurs amžiniesiems dievams įkyrėjęs, kaip aiškiai matau aš.
Laukan! Matau, kad dievams nusidėjęs, papuolei tu šičia“.
Taip jis išbaręs, išvarė mane apsiverkusį laukan.
Plaukėm iš šičia tolyn su nuliūdusia širdžia krūtinėj.
Vyrai pavargo, beirdamies sunkiai, vienok visi matė,
Jog tai per savo kaltybę nustoję galingos pagalbos.
Plaukėm šešias mes dienas ir naktis. Septintoje pamatėm
Pilį daugvarčią ir aukštąjį Lamą, Laistrigonų žemėj'.
Šičia piemuo, parvarydamas bandą, jau šaukia, kad kitas
Savo varytų į lauką: nesnaudantis vyras galėtų
Dvigubą algą pelnyti, ganydamas jaučius per naktį,
Dieną gi baltas avis su ožkomis. Mat, šičia arčiausiai
Takas dienos ir nakties susieina tarp savęs pasauly?
Mes čion į uostą jų puikų sau drąsiai laivus susivarėm.
Uostas tas buvo aplinkui, kaip siena, uoloms apstatytas,
Dvi gi aukščiausi ir staigi uoli ten viena pagal kitą,
Juosta vandens tik praskirtos, stovėjo angoje to uosto,
Likdamos kelią neplatų į uostą laivams tik išplaukti.
Savo juoduosius laivus mano vyrai suvarė į uostą.
Greit juos sustatė, surišo, nes ten negalėjo sukilti
Bangos, nei didžios, nei mažos, visad tenai būdavo tyku.
Aš tiktai viens, savo laivą sustabdęs prieš uosto to angą,
Pakraštyj jį pririšau prie akmens, išsikišusio aukšto.
Pats užlipau ant aukščiausios uolos ir pradėjau žvalgytis.
Niekur nebuvo matytis nei jokio žmogaus, nei galvijo.
Dūmą tik teko matyti, kurs kilo toli kur nuo žemės.
Nutariau siųsti draugus, kad ištirtų, nuėję į vietą,
Kas ten do žmonės gyvena, maitindamies duona ant žemės.
Du aš paskyriau tarp vyrų, jiems trečią skelbiką pridavęs.
Jie, atsiskyrę, nuėjo ir greitai atrado jie kelią

Kietą ir lygų, kuriuo važinėjama būta į pilį
Malkos iš miško. Sutiko arti jau pas miestą merginą,
Ėjusią semti vandens sau, galingąją dukrą karaliaus
Laistrigonų Antifato. Ji ėjo kaip tik į šaltinį,
Šviesų ir srauną Artaką, iš kur visi vandenį sėmė.
Klausti pradėjo merginą, kas yra valdovas to krašto?
Toj mergina jiems parodė tėvų savo namą turtingą.
Vos tik į namą draugai mūs' įėjo, pamatė jie žmoną,
Baisią ir didžią, kaip kalno viršūnę, ir jos išsigando.
Šitoj', surikusi baisiai, tuojau Antifatą patraukė,
Savąjį vyrą, kursai mūs' draugams prapuolimą sumanė:
Staigiai nutvėręs jų vieną, iš jo pasidarė sau valgį.
Likusiu du tik, greičiausiai pabėgę, parvyko pas mūsų.
Pats Antifatas pilyje didžiausią tuoj riksmą sukėlė
Tūkstančiai greit Laistrigonų galingų subėgo iš visur.
Jie nepanašūs į žmones — labiau į baisiuosius gigantus.
Tuoj, ant uolų pasilipę, daužyti laivus mūs' pradėjo
Luitais uolų. Neapsakomas trukšmas laivuose pakilo:
Žūstančių vyrų šauksmai ir traškėjims laivų suaižytų.
Mūsų draugus, ką užmušo ir ką pasigauti galėjo,
Lygu žuvis, Laistrigonai suvarstė iešmais ir į pilį
Nunešė sau tie žmogėdros pietums. O tuo tarpu kaip uoste
Žuvo draugai uždarytame, aš, išsitraukęs nuo šono
Aštrųjį kardą, tuojau nukapojau virves savo laivo.
Greitai draugams įsakiau užsigult ant irklų, jei tik nori
Kaip išsisukt nuo mirties. Jie paklausė, pabūgę žuvimo.
Laivas manasis, stebuklais pro aukštas uolas beišsprukęs,
Vienas iš uosto ištrūko. Kiti amžinai ten pražuvo.
Plaukėm iš šičia tolyn mes, nuliūdę širdyse be galo,
Patys išvengę mirties, bet draugų kuogeriausių netekę.
Greitai Ajajos mes salą užtikom. O šičia gyveno
Kirkė, gražplaukė dievaitė, sesuo piktaminčio Ajeto.
Jiedu abudu gimdytu Persejos, dukters Okeano.
Tėvu abudum prisieina jiem Helijas, duodantis šviesą.
Tyliai priplaukę prie kranto salos tos uolingos, į uostą
Stačiai pataikėme gerą: tur būti, pagelbėjo dievas.
Krantan išlipę, mes porą dienų ir nakčių pragulėjom,
Baisiai nusilpę iš vargo ir sielvarto, dvasioj' nupuolę.

Bet kaip tik trečią mums atvedė dieną Aušra raudonplaukė,
Paėmiau aš mano kardą ir ietį į ranką, norėdams
Eiti žvalgytis ant kranto uolingo, idant sužinočiau
Darbą žmonių, ar jų balsą išgirsč. Užlipau ant uolos aš.
Dūmą tuojau pamačiau aš nuo plačkelio žemės pakilstant.
Kilo iš Kirkės jis rūmų, kur buvo už miško lapuoto.
Tąkart galvoti pradėjau ten eiti ir viską ištirti.
Bet pasirodė, bemąstant, geriau, kad sugrįžčiau prie laivo
Greitojo savo pietų pasirūpint draugams pagaminti,
O po pietų jau nusiųsti kurį jų dalykui ištirti.
Grįžtant artyn man prie laivo, gražiai nudažyto, kažin koks
Doras dievaitis manęs pasigailo vargingo apleisto:
Briedį didžiausį plačragį pasiųsdams man stačiai ant kelio.
Bėgo jisai iš miškinės ganyklos į upę sau gerti:
Saulės kaitra begalinė jį buvo, mat, baisiai įveikus.
Jam aš, išbėgant ant kelio, ragotine pervėriau šoną
Ties nugara netoli ir ragotinė kiaurai išlindo.
Krito ant žemės, subliovęs, ir dvasią, netrukęs, išleido.
Koja primynęs, išroviau ragotinę briedžiui iš šono.
Žemėn numetęs tą ginklą, pradėjau vytelių aš rinkti.
Daug jų pririnkęs, aš, dailiai susukdamas, virvę nuo sieksnio
Kokio ilgumo nupyniau. Su ja surišau tad aš kojas
Žvėrio sunkaus, o paskui užsivertęs ant savęs, aš sunkiai
Grįžti prie riestojo laivo pradėjau, ragotine remdamos.
Būčiau kitaip ant pečių nepanešęs: sunkus labai buvo.
Nuverčiau jį nuo pečių aš, pas juodąjį laivą atnešęs.
Vyrus prižadinęs, žodžiais tariau maloniais, prakalbėdams:
„Vyrai! Brangieji draugai! Nenužengsime, nors ir nuliūdę,
Hado šalin mes anksčiau, negu mūsų diena pažadėta
Mums neišauš. Tai dabar mes ties greitojo laivo atminkim
Valgio ir gėrimo, vieton spėkas sau badavimu ardžius".
Taip jiems tariau. O jie greitai ant mano tų žodžių pašoko.
Tuoj išsisiautę, subėgo ant tuščiojo pakraščio jūros,
Brėdį žiūrėjo, nustebę, nes buvo baisus tai galvijas.
Juo atsidžiaugę, draugai, sau rankas nusiplovę, pradėjo
Tiekti iš jo iškilmingus pietus. Pagaminę sau linksmą
Pokylį, šičia smagiai mes sėdėjom per dieną, ik saulė
Leistis pradėjo, vis valgėme mėsą ir vyną vis gėrėm.

Saulei tuotarp nusileidus, užkrito tamsumas ant žemės.
Sugulėm miego ant kranto banguojančios ūžiančios jūros.
Vos tik užmigus migloj' pasirodė Aušra raudonpirštė,
Aš surinkau savo vyrus taryboms ir jiems prakalbėjau:
„Mano kalbos paklausykite, vyrai, nors baisiai nuliūdę!
Vyrai! Sunku čion suprasti, kur leidžiasi saulė, kur teka,
Kur čion mums teikiantis šviesą dievs Helijas leidžias po žemių,
Kur jisai vėl ant dangaus čion iškilsta. Mes turime šitą
Svarbų dalyką rimčiausiai išaiškint, ar liekasi mums čion
Koks išsigelbėjims. Man tai išrodo — nebėra nė jokio!
Aš užsilipęs buvau ant vėjingosios kalno viršūnės,
Čion pasirodo sala, iš visur vandenyno apsemta.
Žemos čia vietos visur. Iš miškų tankumyno aš dūmus
Kilstant mačiau viduryje salos — tai nuo mūsų netoli".
Taip aš kalbėjau. O jiems jų širdelės drebėjo iš baimės.
Jie Antifato baisaus Laistrigono atsiminė darbus
Kart ir žmogėdros Kiklopo prakeikto nuožmumą nelemtą.
Verkti pradėjo graudžiai, ir jiems ašaros biro per skruostus.
Bet iš verkimo nebuvo mažiausios dalykui pagalbos.
Pats aš visus gražiaaulius draugus sumaniau padalyti;
Lygiai atskyręs jų pusę, paskyriau į du juos būriu aš.
Pirmojo būrio vadu apsirinko mane jie vienbalsiai,
O Eurilochas dievaitiškas tapo vadu antrame vėl.
Vario dabintam šalme tuomet burtus pakratę, ištraukėm.
Burts išsitraukė iš ten Eurilocho didvyrio galingo.
Jis tuoj išėjo žvalgytis su dvidešimt dvejeta vyrų.
Verkė draugai, iškeliaudami; mes gi, palikę, raudojom.
Rado jie linkėj' tarp kalnų miškuotų puikiausį tos Kirkės
Rūmą, statytą tašytų uolų ant kalnelio aukštoko.
Rūmas aplinkui apstotas vilkų ir galingųjų liūtų,
Kalnuos užaugusių: juos sužavėjusi Kirkė suvaldė,
Vaisto tam tikro uždavusi. Jie ant žmonių nebepuolė,
Bet juos pamatę, tik uodegas vizgino sau, susitikę;
Lygiai, kaip šunes, pamatę, kad pons iš pietų jų pagrįžta,
Uodegas vizgin ir šoka aplinkui, nes gauna likučių —
Taip tie liūtai ir vilkai tvirtanagiai mūsiškius sutiko.
Jie išsigando labai, baidykles kraugeringas pamatę.
Vartuose kiemo gražplaukės dievaitės sustoję, išgirdo

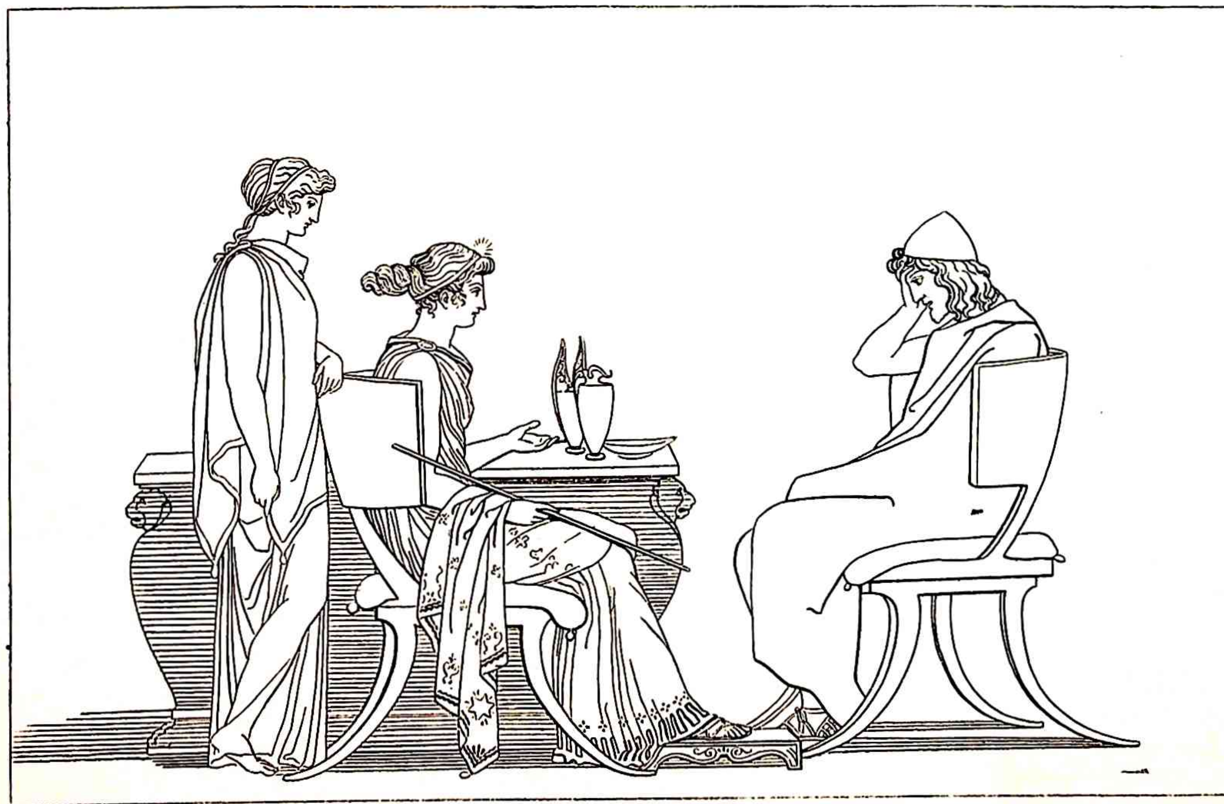
Dainą dainuojant gražiausiu balsu ir lyg staklėmis audžiant.
Audė dievaitė gražiausiąjį audeklą, platų ir minkštą,
Tokį, koks gali išeiti iš rankų vienų tik dievaičių.
Tarpe draugų atsiliepęs, prabilo Politas vadovas,
Mano labiausiai ištirtas ir mylimas draugas. Jis tarė:
„Vyrai! Viduj' kažin kas tenai, staklės' sėdėdama, audžia,
Dailiai dainuodama — skamba maloniai čia viskas.
Ar tai žmona? Ar tai deivė? Paduokime savo mes balsą!"
Taip jam patarus, draugai ėmė šaukt, kad audėja išeitų.
Greitai jinai pasirodė, duris atsidarius šviesiąsias.
Kvietė vidun. Jie visi, atsargumą užmiršę, suėjo.
Tik Eurilochas, prajausdamas bloga, paliko už durų.
Juosius įvedusi, ji susodino ant kėdžių ir sėstų,
Padavė sūrio, medaus, sumaišyto su miltais miežieniais
Ir su šviesiuoju Pramnejos*) vynu, o pati į tą valgį
Vaisto prakeikto įmaišė, kad savo tėvynę užmirštų.
Vos tik jiems uždavė vaisto, o jie paragavo, netrukus,
Savo lazdelę paėmus, išvarė visus kiaulininkan.
Kiaulių jų galvos pavirto ir balsas; šeriai jiems išdygo;
Stuomenį kiaulių įgavo, tik protas žmogaus jiems paliko,
Verkiančius juos ji uždarė, pametus gilių jiems ir kitko
Ėsti, ką žemknisės kiaulės rpapratusios ėsti ir mėgsta.
O Eurilochas parbėgo atgal vėl pas juodąjį laivą
Greitai pranešti visiems draugų nelaimingo likimo.
Jis negalėjo nei žodžio ištarti, nors stengėsi baisiai:
Taip jo suspausta širdis tebebuvo matytos nelaimės.
Ašarų pilnos jam akys žibėjo, o dvasia pasilpo,
Perverta skausmo gilaus. Mes visi, jį apstoję, pradėjom
Klaust ir raminti. Tuomet jis apsakė draugų mūs' žuvimą:
„Ėjom, kaip pats mums, šviesus Odisejau, buvai tu įsakęs,
Per tankumyną miškų ir aikštėje ant kalno atradom
Rūmą nemažą, o gražų. Prie rūmo priėję, išgirdom
Kažką dainuojant ir audžiant — lyg moterį kokią, lyg deivę.
Nutarė balsą paduoti draugai. Audėja tuoj išėjo.
Greitai pravėrė šviesias duris ir į vidų mus kvietė.
Jie, atsargumą užmiršę, paklausė žavėtojos žodžių,

*) Žiūr. komentarą.

Aš gi lauke palikau ten, bijodams piktų prigavimų.
Žuvo visi jie tenai, nes jų niekas daugiau nebsirodė.
Nors aš ilgiausiai, žvalgydamos, laukiau iš ten jų išeinant".
Taip jis kalbėjo. Aš kardą varinį, sidabrais dabintą,
Pasvėriau sau ant peties ir pasiėmiau tamprųjį lanką.
Rankon pasiėmiau ietį ir vesti liepiau Eurilochui
Tuo pat keliu, kuriuo jis iš tenai su žiniomis parbėgo.
Jis gi, abiem apkabinęs kelius, man, raudodamas, tarė:
„Meldžiams, nevesk tu manęs ten su prievarta: noriu palikti
Šičia: žinau aš tikriausiai, kad pats tu nebgrįši ir nieko
Savo draugams nepadėsi... Geriausiai, netrukdami, bėkim
Mes kuogreičiausiai iš čia! Gal išvengsim žuvimo dienos dar".
Taip jis kalbėjo. Aš jam atsakydams, išsitariau šitaip:
„Mano drauge, Eurilochai! Su prievarta tavęs nevesiu.
Lik tu prie laivo šioj' vietoj ir stiprinkis valgiais ir gėriu.
Vienas aš eisiu. Matai, reikalauja to kruvinas reikals".
Taip jam atsakęs, nu'jau sau tolyn aš nuo laivo ir jūros.
Jau aš buvau besileidžiąs į šventąją Kirkės pakalnę,
Kur pastatyti visokių vaistų jos pripildyti rūmai,
Štai, tik kely čia mane auksalazdis Hermejas sutiko.
Jį pamačiau, į jaunikį panašų, nebtoli nuo rūmų:
Jam vos pradėjusi dygti minkštutė barzdelė — tai amžius
Kuomaloniausias yra mūs' gyvenime žemės vargingam.
Ranką padavęs jis man, prakalbėjo maloniai šypsodams:
„Vargše! Kur vyksti per kalnus tu vienas, visai nežinodams
Krašto? Draugai jau taviej' uždaryti su kiaulėms pas Kirkę
Tvartuos' tamsiuose. Tu skubinies juos paliuosuoti, vienok tu
Pats nebegrįši iš ten, o paliksi anųjų būryje.
Noriu tave paliuosuot aš ir gelbėt iš bloga: klausyk gi!
Te! pasiimk tu tą vaistą ir drąsiai keliauk tu pas Kirkę,
Vaistas apgins tave ten nuo baisaus pražuvimo nelemto.
Aš pasakysiu visas šitos Kirkės blėdingas gudrybes.
Duos ji tau valgį maišytą ir saldų ir vaisto įdės ten.
Bet negalės jis įveikti tavęs — nedaleis to manasis,
Vaistas gerasis, kur duosiu. Klausyk tik tu viso ik galui!
Kaip lazdele tiktai Kirkė užgaus tave savo gražiąja,
Tuoj' tu nuo šono ištraukęs galingąjį kardą, ant Kirkės
Pulk, lyg užmušti norėdams. O ji, išsigandus, prašyti

Ims dovanoti ir patalą siūlyti savo. Nereikia
Tau nuo dievaitės kratytis: tu tuom paliuosuosi tikriausiai
Savo draugus ir pačiam sau įgysi dievaitės malonę;
Reik tik priversti, kad ji tau prisiektų dievaičių didžiąja
Priesieka, nieko tau bloga daug nebdarysiant', kitaip gi
Tu nusirėdęs paliksi beginklis ir vyras bejėgis".
Taip man išaiškinęs viską, tuoj suteikė Argžudis vaistą.
Jis jį iš žemės išrovė ir prigimtį jo man apsakė.
Šaknys jo buvo lyg juodos, o gėlės baltesnės už pieną.
„Moly" dievai amžini jį vadina. Žmonėms pavojinga
Rauti tas vaistas. Dievams amžiniesiems — tai galima viskas.
Vaistą suteikęs, Hermejas pagrįžo ant aukšto Olimpo.
Aš gi tolyn per salos tos miškus nuėjau sau į rūmą
Kirkės. Bet daug man, beeinant, dar rūpesčio buvo nemažo.
Kad atėjau jau pas durų to rūmo gražplaukės dievaitės,
Padaviau balsą, sustojęs; dievaitė jį greitai išgirdo.
Tuoj pasirodė, duris man šviesias atidarė ir kvietė
Eiti vidun. Įėjau aš nuliūdusia širdžia krūtinėj'.
Tuoj pasodino mane, įsivedus, į auksintą sostą,
Žibantį visą, o kojoms paremti pastatė kėdelę.
Tuoj' man sutaisė gėrimo, kurį „Kikeó" mes vadinam.
Ragino gerti, o buvo vaistų ten įmaišius pražūčiai.
Ėmęs išgėriau. Man nekenkė nieko. Lazdelę paėmus,
Kirkė užgavo mane ir čia pratarė šiurkštų man žodį:
„Eik dabar gult su saviškiais draugais kiaulininkan, kaip paršas".
Vos tik tą ištarė žodį, aš, tuoj savo aštrųjį kardą
Stvėręs nuo šono, pripuoliau prie Kirkės, lyg būk nužudysiąs.
Baisiai suklikusi, puolė po kojų, pradėjo maldauti.
Melsdama graudžiai, žodžius man dievaitė sparnuotus kalbėjo
„Kas esi tokis? Iš kur tu? Kame tave žemė gimtinė?
Baisiai stebiuos', kad išgėręs to vaisto, likai tu neįveikts:
Nieks iš žmonių dar to vaisto nebuvo išlaikęs, net jeigu
Būt ir negėręs, o tik nors prie lūpų pridėjęs ragauti.
Tavo krūtinėj', matyti, gelžinė širdis kuotvirčiausia.
Tu ben' esi Odisejus gudročius, kaip sakė Hermejas
Man, auksalazdis dievų pasiuntinys, jog vykdams iš Trojos,
Šičion užplauksi juoduoju laivu. Aš meldžiu įsidėk tu
Kardą makštin, ir sugulkiva mudu į lovą, kad meilės

Mudu prityrę, galėtume vienas kitam užtikėti".
Taip ji kalbėjo. Bet jai atsakydamas, šiaip pasakiau aš:
„Kirke! Kas gali norėti, kad būčiau be laimės ir linksmas?
Mano draugus juk tu pavertei kiaulėmis rūmuose savo,
Pati mane čion sugavusi, bloga sumanius širdyje,
Miegaman savo kvieti ir į patalą savo, tur būti,
Tam tik, kad aš, nusirėdęs, palikčiau ir silpnas ir niekšas.
Aš iki toliai į patalą tavo negulsiu, kol tu man
Priesieką baisią dievų neprisieksi, jog nieko man pikta
Tu nemanai padaryti ir neslepi bloga širdyje".
Taip jai tariau. Ir dievaitė man priesieką davė baisiausią.
Priesieką davus ir viską patvirtinus drūčiai, nuėjom
Jos miegaman ir į patalą sugulėm josios gražiausį.
Rūmuos' tuo tarpu sau ruošėsi keturios gražios merginos,
Kirkės tarnaitės, o buvo jos dukters šaltinių ir upių
Vandenį traukiančių jūron iš kalnų ir gojų šventųjų.
Jųjų viena, atsinešus, padėjo ant kėdžių ilgųjų
Priegalvius minkštus; iš viršaus užklojo kilimą puikiausį;
Uždengė dar vieną kartą su audeklu drobės ploniausios.
Atnešė skobnį kita, padabintą sidabrais, gražiausį.
Duoną pastatė ant jojo, sudėtą į krepšį auksinį.
Vyną, saldesnį už medų, induose su vandeniu maišė
Kirkės tarnaitė trečia ir sustatė ji aukso taurikes.
Gi ketvirtoji tarnaitė, atnešusi vandenio tyro,
Ugnį sukūrė, pastačius trikojį su sagonu vario.
Kaip tik vanduo sagone, padarytam iš tamsiojo vario,
Virti pradėjo, jinai jį supylė į vaną ir, šaltu
Vandeniu jį atlėšiavus, pradėjo man pilt iš palengvo
Ant nugaros ir pečių ir galvos. Nuvargimas man greitai
Pra'jo. Nuplovus ir kūną įtrynus aliejais minkštaisiais,
Užmetė man ant pečių tyrus marškinius, šviesų chitoną.
Vedė paskui mane sėsti į sostą, sidabrais dabintą,
Žibantį, šviesų, o kojoms atremti kėdelę pastatė.
Švento vandens toj' tarnaitė atnešusi aukso ąsotį,
Rankoms nuplauti prieš valgį užpylė ant bliūdo sidabro.
Skobnį man priešais pastatė ir duonos padėjo šeimininkė,
Valgių gausybę pristatė, linksma, jog turėjo ko duoti.
Valgyti ragino ji, bet tas mano tik širdžiai netiko.



9. Odissejus ir Kirkė (psl. 138)

Aš sau sėdėjau, ką kitą mąstydams ir jausdams širdyje.
Kirkė, pamačius, jog sėdžiu, neliesdamas valgio padėto,
Drūčiai nuliūdęs, prie manęs priėjus arti, pasiklausė:
„Ko, Odisejau, taip sėdi, lyg koks nebylys nusiminęs,
Širdį sau griaužidams, o valgio ir gėrio visai neragauji?
Gal tu bijaisi kokio apgavimo? Nereikia bijoti:
Priesieką tau aš daviau pas dievus kuobaisiausią ir tvirtą".
Taip ji man tarė. Aš jai atsakydams į šitą, kalbėjau:
„Kirke! Pati, meldžiama, pagalvok tu, ar gal padorusis
Vyras valgiu ir gėrimais linksmai užsiimti, tuo tarpu
Savo draugus nepaleistus žinodams varge tebeesant?
Jeigu širdingai mane tu pavaišinti nori, meldžiu aš,
Mano draugus tu atleiski, kad juos čion matyti galėčiau!"
Taip aš tariau, ir iš kambario Kirkė, paėmus lazdelę,
Greitai išėjo, duris kiaulininko pravėrė ir mano
Ten uždarytus draugus, ką devynmečiais paršais pavertus
Buvo dievaitė, paleido. Visi jie sustojo į eilę.
Patepė juosiuos kiekvieną vaistu jau kitonišku Kirkė.
Tuoj' jiems prapuolė nuo kūno šeriai, kurie buvo užaugę,
Piktojo vaisto užgėrus, ko davė galingoji Kirkė.
Vyrais atgal pasirodė ir dar jaunesniais, negu buvę,
Daug gražesniais pažiūrėti ir ūgio dar žymiai stambesnio.
Tuoj jie pažino mane ir kiekvienas man padavė ranką.
Verkti graudžiausiai pradėjom, net rūmas pradėjo skambėti.
Gaila pačiai pasidarė dievaitei ir ji man pasakė:
„Dievo auklėts Odisejau gudrusis, sūnau tu Laerto!
Eik tu pajūrin pas greitojo laivo, kur liko tavieji.
Laivą pirmiausiai ištraukit ant kranto toliausiai, o daiktus
Savo ir turtą visokį sudėkit į urvą uolinį.
Viską aprūpinę, grįžkit, draugai, jūs visi čion pas manęs!"
Taip ji kalbėjo. Ir drąsiajai širdžiai tai mano patiko.
Tuoj nuėjau į pajūrį, į greitojo laivo stovyklą.
Ten atradau aš brangiuosius draugus, susirūpinus baisiai,
Ašaras liejant graudžiai ir manęs nebetikinčius grįšiant,
Lygiai kuomet uždaryti nutraukiami veršiai prie karvių
Grįžtančių tvartan iš lauko, priėdusių sočiai per dieną,
Puola sutikti ir laigo aplinkui ir bliauja linksmiausiai,
Uodegas riesdami, šoka per tvorą, prie motinų veržias —

Taip ir mane pasitiko draugai, kaip pamatė pagrįžtant.
Ašarų akys tad jų prisipildė laimingos: jie jautė
Didelį džiaugsmą širdyj', lyg jie būtų tėvynėn sugrįžę,
Mūsų uoloton Itakėn, kurioje mes gimę išaugom.
Graudžiai raudodami, jie man kalbėjo sparnuotaisiais žodžiais:
„Tau, išauklėtas dievų Odisejau, pagrįžus, nudžiugom,
Lygiai, kad būtum pagrįžę į mūsų tėvynę Itakę.
Tik pasakyk mums greičiau apie mūsų draugų pražuvimą".
Taip jie kalbėjo. Aš jiems atsakiau tad balsu kuolinksmiausiu:
„Laivą pirmiausia, draugai, susikibę, užtraukim ant kranto,
Turtą ir daiktus ir mūsų ginklus mes paslėpkim uolose.
Darbą pabaigę, visi susirinkę, keliaukime drąsiai
Savo draugų aplankyti šviesiausiuose rūmuose Kirkės.
Geria ir valgo jie ten, nes jie visako turi ik sočiai".
Taip aš tariau, o jie mano žodžius kuogreičiausiai išpildė.
Tik Eurilochas man vienas draugus sustabdyti mėgino.
Juos jis užkalbinęs, tarė sparnuotus žodžius jiems nuo savęs:
„Bepročiai! Kur jūs sumanėt, savam prapuolimui tikriausiai,
Eiti į Kirkės prakeiktos namus!? Ar nenorit, kad jus ji
Kiaulėms paverstų, vilkais arba liūtais, idant josios rūmą
Saugot turėtumėt. Gal jau užmiršot, kas buvo Kiklopo
Urve baisiam, kur draugai mūs' nuvyko paskui Odisejaus,
Bepročio vyro drąsaus, ir per jo beprotystę pražuvo!"
Taip Eurilochas kalbėjo, o aš tik širdyje dvejojau,
Ar ne ištraukus man ilgąjį kardą nuo šono, nukirsti
Galvą tam priešui, nors buvo jis man ir gentainis netolims.
Bet užsipuolę draugai maloniais mane žodžiais sulaikė:
„Dievo auklėtini! Lai Eurilochas, jei leisi, palieka
Saugoti laivą ant kranto ir daiktus sudėtus uolose.
Mus gi tu veskis į rūmą šviesiausiąjį Kirkės dievaitės".
Ginčą pabaigę, nuo jūros nuėjom, ten laivą palikę.
Bet Eurilochas pas juodojo laivo taip pat nesiliko.
Sekė paskui jis iš tolo; pabūgo jis mano rūstybės.
Radome savo draugus ten besėdinčius rūmuose Kirkės.
Buvo švariai jie visi nusiplovę vanose ir kūną
Tepalu minkštu ištrynę, švariais marškiniais užsivilkę,
O ant pečių užsidėję šviesius ir minkštučius chitonus.
Juos bepuotaujančius radom už skobnių mes rūmuose Kirkės.

Vieni kitus pasimatę ir viską tarp savęs atminę,
Verkti pradėjo graudžiai, jog net rūmas pradėjo skambėti.
Kirkė tuomet prisiartino, deivė galinga, ir tarė:
„Dievo auklėtas, gudrus Odisejau, Laerto sūnau! jūs
Verksmo daugiau nebekelkit graudingo. Pati suprantu aš,
Kiek jūs pakėlėte vargo, klajodami jūroj žuvingoj',
Kiek dar skausmų jums suteikę ant žemės yra pikti žmonės...
Viską užmiršę, dabar čion jūs valgykit, gerkite vyną —
Lai pas'ilsėjus atgys jūs' krūtinės' senoji drąsybė,
Kokią turėdami jūs pasikėlėt važiuoti į karą
Iš uolingosios Itakės. Dabar jūs silpni ir nuvargę.
Nuolat vargingą kelionę minėdami, trūkstąt linksmumo:
Daug, mat, be galo jūs vargo prityrėt' sunkioje kelionėj".
Taip ji kalbėjo. O mūsų širdis jos paguodą suprato.
Ištisą metą po to mes per kiauras dienas ten viešėjom,
Linksmūs prie skobnių puotaudami, mėsą gardžiausią sau [valgėm,
Vyną gardžiausį ten gėrėm ir laikas nejuntamai bėgo.
Bet kaip suėjo jau metai ir grįžo atgal tas pats laikas,
Mėnesiai pra'jo ir dienos nematomai kažkaip prabėgo,
Tąkart draugai, pavadinę mane, susirūpinę, tarė:
„Laikas jau tau, nelaimingasai, savo tėvynę atminti,
Jeigu dar lemta yra mums išlikti gyviems ir pagrįžti,
Savo turtingąjį namą, aukštai pastatytą išvysti".
Taip jie man tarė, ir mano krūtinėj' sujudino širdį.
Visą tą dieną, puotaudami, valgėme mėsą ir gėrėm.
Saulei tiktai nusileidus, draugai išsiskirstė miegotų.
Aš gi, pas Kirkės gulėdams ant patalo josios gražiausio,
Jos apkabinęs kelius, jos meldžiau, kad mane išklausytų.
Deivei sutikus klausyti, tariau aš sparnuotąjį žodį:
„Kirke! Išpildyk dabar savo žodį, atleisk į tėvynę:
Liūsta manoji širdis, o draugai dar ją griaužia savuoju
Graudžiu verksmu, kuomet kartais tave mūsų tarpe nebūna".
Taip pasakiau. O jinai man, dievaitė galinga, atsakė:
„Dievo auklėts Odisejau, Laerto sūnau išmintingas!
Jūsų prieš norą savam aš name nemanau užlaikyti.
Tik jums pirmiausiai išpuola atlikti kelionę dar kitą:
Reik jums nuvykti į Hado valstybę ir Pėrsefonejos,

Deivės baisios. Tebajiečio Teiresijo, aklojo žynio,
Sielą suradęs, turi atsiklausti dėl savo likimo:
Protą galingą ir šviesų paliko jam Persefoneja
Ir nebgyvam. Tik jis vienas tenai išmintingas, kiti gi
Skraido šešėliai be jausmo ir proto, kaip miglos ant pelkių".
Taip jai pasakius, krūtinėje man sudrebėjo širdelė.
Verkti pradėjau, gulėdamas jos patale, ir širdis jau
Nei begyvent benorėjo, nei saulės šviesos bematyti.
Bet, kad beverkdams ir lovoj sau plaukus beraudams, ant galo,
Kiek aprimau, tad iš nauja tariau aš dievaitei, paklausdams:
„Kirke! Sakyk, kas baisioje kelionėje rodys man kelią?
Hado valstybėn juk niekas juoduoju laivu nevažiuoja".
Taip jai tariau, o ji man, galingiausia dievaitė, atsakė:
Dievo auklėts Odisejau, Laerto sūnau išmintingas!
Tu nesirūpink, kad laivas juodasis keliaus ten be vado.
Stiebą tiktai pastatyk ir, baltąsias būres sukabinęs,
Drąsiai sau plauk, o Borejo spėka nuvarys jus, kur reikia.
Bet kaip praplauksi laivu Okeano skersai tu platybę,
Krantą ten plokščią atrasi: čion auga jau Pėrsefonėjos
Miškas ievų, neišduodančių vaisiaus, ir popelio juodo.
Laivą čionai tu ištrauksi ant kranto sraunaus Okeano,
Pats gi keliauki į Hado valstybę tu tamsią ir tvankią.
Rasi Piriflegetontą greta su Kokitu bebėgant
Į Acherontą: tai yra vis šakos galingojo Stikso.
Matos aukšta ten uola, prie kurios tiedvi ūžianti upi
Santaką turi. Tai šičion atvykęs, didvyri, atminki,
Duobę iškask tu giloką, platumo ir ilgio — alkūnės.
Mirusių garbei nulaistymą tu padaryki trejopą:
Pirmą — maišytu medum; paskui antrąjį — vynu saldžiuoju;
Trečią gi — vandeniu vien. Ir tą viską turi užbarstyti
Miltais miežieniais. Dar apžadus tvirtus tenai padaryk tu
Mirusių dvasioms, kur laksto silpnais ten šešėliais, sugrįžęs
Savo tėvynėn Itakėn sudegindams aukas namuose:
Karvę, nevedusią veršių, geriausią ir daug brangumynų.
Dar atskirai tu Teiresijui auką žadėki sudegint —
Aviną juodą paskyręs geriausį iš būrio avelių.
Apžadus tokius padaręs garbingoms numirėlių dvasioms,
Auką nudurk tu jų garbei čion aviną juodą ir avį:

Galvas, aukodamas juos, tu pasuk ant Erebo, o pats tu
Būk nusigrįžęs, kur vandenys bėg Okeanan. Netrukus,
Dvasių daugybė sulėks ten žmonių, kur yr mirę ant žemės.
Tąkart paliepki draugams, kad nuluptų jie kailius galvijų,
Žudančio vario papjautų kardu ir įmestų į ugnį.
Šita pabaigęs, tu šaukis dievų čion: galingojo Hado
Ir karalienės to krašto baisiosios Pėrsefonejos.
Pats, išsitraukęs tu kardą nuo savo pašonės, sėdėki,
Niekam numirusių dvasių, silpnųjų šešėlių, nevelyk
Kraujo ragauti pirmiau, neg išklausi Teiresiją žynių.
Greitai ir jis prieš tave, o kareivių galingasai vade,
Pranašas ans atsiras ir išpasakos kelio ilgumą,
Kaip tau kelionėj' kur bus žuvingųjų jūrių platybėj'".
Taip ji kalbėjo man naktį. Nebtrukus, Aušra auksasostė
Apšvietė žemę. Dievaitė užvilko man marškinius minkštus,
Užmetė man ant pečių ji chitoną ir skraistę, pati gi
Rūbą, sidabro šviesumo, ploniausį ir švelnų, užvilkus,
Juosmenį sau apsijuosė su juosta auksine, o galvą
Dailiai uždangstė kaliptra. Pagrįžęs į būrį savųjų,
Žodžiais meiliais aš pradėjau draugus savo kalbint kiekvieną.
„Gan jau saldžiai bemiegoti, draugai! Jau keliausim iš šičia!
Kirkė, dievaitė galinga, pati man yr' šita įsakius!"
Taip aš tariau. Jie visi, tai išgirdę, nudžiugo širdyje.
Bet ir iš šičia draugų be nelaimės išvest nepavyko:
Buvo tarp mūsų jauniausias Elpenoras vienas kareivis.
Buvo kovoj' nežymus, nei protu prakilnus jis nebuvo.
Jis atskirai nuo kitų, paieškodamas guolio vėsesnio,
Gult užsilipo sau girtas ant stogo dievaitės namuose.
Kaip tik subruzdo draugai, beskubėdami rengtis kelionėn,
Trukšmą išgirdęs jisai ir pašokęs iš miego neblaivas,
Vėl kopėčioms nusileisti užmiršo, o stačiai nuo stogo
Žemėn jis žengė, sau sprandą nus'nėrė ir Hado valstybėn
Dvasia jauna iškeliavo. Tuo tarpu draugams aš kalbėjau:
„Manote gal, kad namon, į tėvų numylėtąją žemę,
Vyksim dabar? Ne! Kitonišką kelią įsakė mums Kirkė.
Hado valstybėj', kur Pėrsefoneja baisioji iš viena
Draug viešpatauja su juo, aš turiu pranašystės išklausti
Dvasios Teiresijo, aklojo pranašo, visad teisingo".

Taip pasakiau. Jų krūtinės' iš baimės drebėjo širdelės.
Puolę ant žemės visi jie, raudodami, plaukus sau draskės.
Viskas pervelt! Iš raudų nesimatė mažiausios pagalbos.
Ėjom visi mes pas greitojo laivo į pakraštį jūrių,
Baisiai visi nusiminę ir liedami ašaras gausiai.
Kirkė tuo tarpu atvykus pas juodojo laivo, atvarė
Aviną juodą ir avį. Nematėm tuomet jos nė vienas:
Kas gi galėtų matyti dievaitį, kad jis to nenori,
Savo silpnoms akims, jei kuomet mūsų tarpe jis lankos?

Vienuoliktoji giesmė (λ)

Apie numirėlių šalį

Greitąjį laivą apstoję ant pakraščio jūrių smeltingo,
Jį mes pirmiausiai nuvilkom, sukibę, į vandenį sūrų.
Stiebą pastatėm juodamjam' laive ir būres susidėjom,
Gyvuolius ten susivarėm, ant galo, ir patys, nuliūdę,
Ašaras liedami, sėdom keliautų baisiojon kelionėn.
Sekantį vėją mūs' laivui, su mėlyna priešakio spalva,
Kirkė užleido dievaitė, skardi dainininkė kasota.
Mes, susidėję tvarkoje visas mūsų laivo pabūkles,
Patys sėdėjom ramiai: vairininkas ir vėjas mus vedė.
Visą tą dieną būres buvo vėjas, kaip reikiant, įtempęs.
Saulė pradėjo jau leistis ir pilyse gatvės aptemo.
Greitai pasiekėme mes Okeano bedugnio platybių.
Čion tai gyvena tauta Kimeriečių miglotoje žemėj':
Helijas, saulės dievaitis, savais spinduliais jų nemato,
Nei kuomet kilsta į dangų žvaigždingą po nakčiai iš jūrių,
Nei kuomet, dangų apėjęs, atgal jis po žemės sugrįžta:
Visad naktis ten liūdna ir varginga tuos žmones slopina.
Šičia pribuvę, mes laivą sustabdėm, ant kranto išlipom.
Gyvuolius savo ant kranto išvarę, pėsti mes keliavom,
Kol nesuradom tą vietą, kurią buvo sakiusi Kirkė.
Šičia atvykus, aš pavedžiau aukas laikyt Perimedui
Ir Eurilochui, o pats, savo kardą nuo šono ištraukęs,
Prakasiau duobę giloką, platumo ir ilgio — alkūnės.
Triskart pagarbinau mirusius, jiems nupylimą padaręs:
Pirmąkart — medų atlieštą, o antrąkart saldųjį vyną;
Trečią gi kartą — tik vandenį tyrą, barstydams vis miežiais,
Apžadus tvirtus dariau aš šešėliams silpniems negyvųjų,
Grįžęs Itakėn aukoti jiems karvę, nevedusią veršių,

Pačią geriausią bandoje, ir daug brangenybių sudegint.
Dar atskirai, dėl Teiresijo vieno, žadėjau aukoti
Juodąją avį, geriausią iš būrio. Tokiomis maldomis
Ir apžadais aš patenkinęs mirusių būrį skaitlingą,
Pats aš prie tosios duobės ten papjoviau tą avį ir tekį.
Tamsų jų kraują išleidau į duobę. O dvasios pradėjo
Rinktis iš tamsios Erebo bedugnės, kaip miglos skaitlingos:
Nuotakos jaunos, jaunikiai ir daug iškentėję seneliai.
(Jaunos merginų numirusių dvasios tebjaučia dar skausmą)
Vyrų kareivių, durtuvais kovoj sužeistųjų šarvuose
Dar sutaškytuos' kraujais — jie visi prie duobės susirinkę,
Klyksmą baisiausį pakėlė, net baimė išblyškusi ėmė.
Tąkart, pašaukęs draugus, įsakiau, kad galvijų papjautų
Vario aštriuoju kardu, suguldytų prieš mus pagal duobę,
Kailius nuluptų ir juos paaukautų dievams ir maldautų
Hado galingo ir Persefonejos baisiosios iš karto.
Pats gi, ištraukęs nuo šono aš aštrųjį kardą, stovėjau,
Gindams sielas tas nuo kraujo, Teiresijo kol neišklausiu.
Štai ir siela mūs' Elpenoro draugo pirmoji atskrido.
Kūnas, mat, jo pasiliko į žemę nelaidots derlingą:
Likome Kirkės kieme neapverkę, nelaidoję žemėn,
Rūpestį kitą turėdami sunkų ... Aš verkti pradėjau,
Draugą pamatęs arčiausį. Jo sielą pradėjau, pagailęs,
Kalbint ir jai aš žodžius prakalbėjau sparnuotus:
„Kaip tu, Elpenor, radaisi tamsybių šalyje taip greitai?
Pėsčias greičiau atėjai, neg greituoju laivu mes atvykom“.
Taip jo paklausiau, o jis, apsiverkęs, dejuodamas, tarė:
„Dievo auklėts Odisejau, Laerto sūnau išmintingas!
Dvasios piktos nužudytas tapau aš ir vyno galybės.
Rūmuose Kirkės miegodams ant stogo ir būdamas girtas,
Aš užmiršau nusileisti atgal kopėčiomis ilgomis:
Stačiai, pabudęs, žengiau aš ir sprandą tuojau nusinėriau,
Kritęs nuo stogo žemyn, ir siela, štai, į Hadą atskrido.
Aš gi meldžiu čion tave, štai, vardan čion neesančių tavo
Moters dorosios ir tavojo tėvo, kursai užaugino,
Tavo sūnaus Telemacho, kurį palikai tu namuose,
(Aš juk žinau, kad pagrįždams iš Hado tamsiosios valstybės
Tu sustabdysi tvirtai būdavotąjį laivą Ajajoj').

Taigi, karaliau, meldžiu ir liepiu atsiminti ir manęs,
Kad nepaliktumėt kūną n'apverkę, nelaidoję žemėn,
Salą apleisdami tą... Pabijokit, kad aš jums nebūčiau
Priežastis Dzeuso rūstybės, paniekintas mano nelaimėj'.
Turit sudeginti kūną šarvuose, kuriuose kovojau,
Pilkalnį turit supilt pakraštyje man jūrių pilkųjų.
Žmogui bedaliui tą garbę suteikę, idant sužinotų
Būsimos kartos, meldžiu viršuj kapo įsmeigti tą irklą,
Kuo su kitais irklavau aš draugais, tebebūdamas gyvas".
Taip jis kalbėjo. Aš jam, jo pagailęs, širdingai žadėjau:
„Viską aš tau, nelaimingasai, prižadu šita išpildyt".
Taip sopulingai tarp savęs kalbėdamu, mudu sėdėjov:
Aš su kardu, neprileisdams sielų prie duobės tos ir kraujo,
Jis gi, tik buvusio draugo šešėlis miglotas beviekis.
Motinos mano siela, štai, atskrido senutės, kur mirė.
Buvo jinai Autoliko duktė, o vardu Antikleja.
Ją aš dar gyvą palikęs buvau, iškeliaudams į Troją.
Verkti pradėjau, pamatęs: man gailestis širdį suspaudė.
Bet aš ir jos, nors gailėdams skaudžiai, prie kraujo neleidau,
Pirm, neg Teiresijo sielą Tebiečio buvau neišklausęs.
Greitai atskrido siela ir Teiresijo pranašo Tebų.
Lazdą auksinę turėjo jis rankoj'; mane jis pažino.
Tuoj prisiartinęs, tarė, pasveikindams, žodį sparnuotą:
„Dievo auklėts Odisejau, Laerto sūnau išmintingas!
Ko nelaimingasai šič atvyksti, atsisakęs nuo saulės?
Kam tau reikėjo matyti numirusių liūdnąją šalį?
Bet atsitrauk nuo duobės, atsiimk savo aštrųjį kardą,
Kad, paragavęs to kraujo, galėč teisingai pranašauti".
Taip jis kalbėjo. O aš, pasitraukęs į šalį, įdėjau
Kardą sidabrais dabintą į makštį prie šono. Tuo tarpu
Pranašas, tamsiojo kraujo ragavęs, pradėjo kalbėti
Žodžiais teisingais, neklysdamas nieko, kas bus ateityje:
„Trokšti saldaus pagrįžimo tėvynėn, šviesus Odisejau.
Tavo kelionę apsunkino dievas. Manau, neužmiršo
Žemės kratytojas sopulio savo, kur uždavei širdžiai:
Pyksta, kad mylimą sūnų apjakinai jam, susitikęs.
Bet gi dėl to vis galėtum', nors baisiai privargęs, pagrįžti
Tu ir draugai, jei mokėsite patys save suvaldyti.

Kaip tik priplauksite savo tvirtuoju laivu, apgalėję
Jūrių juodai mėlynųjų gelmes ir platybes, į salą
Trinakijos, pamatysite bandą puikiausių galvijų:
Jaučių ir karvių, ožkų ir avelių. Galvijai tie prigul
Helijui, saulės dievaičiui, kurs viską ir girdi ir mato.
Jei tų galvijų nelieste, atmindami savo grįžimą,
Tad į Itakę sugrįšit, nors vargo didžiausio prityrę.
Bet, jei nors vieną papjausit — jums prapultį aš pranašauju,
Laivui visam ir draugams, tik tu vienas iš to teišliksi.
Tu tik paskui bepagrįši namon ir nebtekęs draugų jau,
Ir nebe savo laivu. O namuose atrasi nelaimes:
Svetimus žmones, skriaudėjus, kurie tavo turtą be saiko
Bus benaikiną ir pačią padoriąją tavo beskriaudžią,
Piršdamies jai ir labai dovanomis piršlybų įgrisę.
Jųjų skriaudas tu sugrįžęs mokėsi teisingai atmonyt,
Savo namuose išžudęs skriaudėjus, ar savo gudrybe,
Ar atvirąja spėka ir su kardo varinio pagalba.
Dar tu keliauti turėsi, paėmęs sau tvirtąjį irklą,
Kol neužeisi žmonių, kurie jųjų žinote nežino,
Valgyje druskos visai nevartoja ir niekad nematę
Laivo, gražiai nudažyto, ir irklo visai nepažįsta,
Irklo, kurs jūroje laivui atstoja, ką paukščiui jo sparnas.
Ženklą tau tikrą apreikšiu ir tu nepaklysi tam daikte:
Kad susitikęs keleivis sakys tau, kad matąs vėtyklę
Rankoje tavo — galėsi, į žemę tą irklą įsmeigęs,
Auką turtingą ir gausią atnešt Poseidonui karaliui:
Aviną, jautį ir kiaulių baltilčių vaisintoją kuilį.
Grįžęs namon, hekatombą sudegink dievams amžiniemsiems,
Aukšto dangaus laimingiems savininkams, visiems, kas išpuola.
Tavo mirtis atsitiks jau po jūrių kelionių ir bus ji
Tau nesunki, nes ateis po ilgos ir laimingos senatvės
Tarpe laimingos tautos. Tai aš tau pranašauju teisingai".
Taip jis man sakė. Išklausęs, tariau aš godotinam seniui:
„Lai išsipildo, Teiresijau, vis, kas dievų yra lemta!
Man tu dabar pasakyk ir išaiškinki tokį dalyką:
Štai, aš matau savo močios numirusios sielą vargingą.
Tyliai ji stovi nuo kraujo duobės netoli ir negali
Savo sūnaus ji pažinti, negali su juo pakalbėti.

Kaip čia padarius, kad mirusioj' gyvąjį sūnų pažintų?"
Taip jo paklausiau, o jis man ant šito atsakė, netrukdams:
„Lengvą tau būdą nurodysiu tam ir tuojau pamokysiu:
Ką tik iš mirusių tu dar prileisi to kraujo ragauti,
Tas su tavim išmintingai kalbės ir teisybę apreikš tau.
Ko neprileisi — atgal tas nueis sau, tavęs nepažinęs".
Taip pakalbėjus, siela ta sugrįžo į Hado valstybę,
Pranašo didžio Teiresijo, ateitį mano apreiškus.
Aš dar čionai palikau. Ne ilgai tepris'ėjo man laukti.
Motina mano priėjo artyn, paragavo tamsaus ji
Kraujo ir tuoj ji pažino mane ir pradėjo raudoti.
Žodžiais prabilus meiliais, ji pradėjo kalbėti graudingai:
„Kūdiki mano! Ir kaip tu galėjai atvykti migloton
Hado šalin, tebebūdamas gyvas? Gyviems tat sunku yr':
Skiria nuo svieto tą šalį ir upės didžiausios ir vandens:
Pirm Okeanas, kuriojo perplaukt negalėjo nė vienas,
Kas neturėjo tvirtai pastatyto ir didelio laivo.
Ar tu iš Trojos užklydęs, klajodamas laiką ilgiausį
Jūroje, šič atvykai? Ar, gal būt, kad ik šioliai Itakėj'
Dar nebuvai, nematei savo rūmo ir Penelopejos?"
Jai atsakydamas, šitaip, paklaustas, atgal prakalbėjau:
„Motina mano! Atvarė į Hado tamsybę mane čion
Reikalas — sielą užklausti Teiresijo pranašo Tebų.
Žemėn Achajos ik šioliai pagrįžt negalėjau ir mūsų
Tėviškės dar nemačiau, nes aš vis dar, nuliūdęs, kelionėj'
Žūstu ilgoje nuo seno to laiko, kaip Agamemnoną
Dievišką sekdams į Troją arklingą, keliaut pasikėliau.
Tu gi man štai ką sakyki ir viską teisingai išaiškink:
Kokia tave užkamavo mirties sopulingos tarnaitė:
Ker' beširdinga, ar taip sau liga užsitraukus senoji?
Gal Artemida, vilyčiomis sau žaisdamá, nepajuntant,
Užmušė tykiai, be skausmo? Toliau, apsakyk kuoplačiausiai,
Kaip mano tėvas, sūnus, kaip gyvuoja, kurie du ten likę?
Ar tebetúr' jie karališką garbę po manęs, ar kitas
Kas viešpatauja Itakėj', nes sako mane nebegrįšiant?
Man apsakyk apie mano tikrosios žmonos pas'elgimą:
Ar su sūnum tebgyvena ir, vyrą minėdama, laukia,
Ar gal koksai Achajiečių ją sau paviliojo už pačią?"

Taip aš tariau. Gerbiamoji siela mano motinos tarė:
„Ištikimiausiai, tvirtai užsilaiko tau Penelopeja.
Liūdnos praeina jai naktys vienai, tavo laukiant grįžimo.
Dieną taip pat jinai ašaras lieja, gedaudama tavęs.
Dar ir karališką garbę po tavęs ramiai tebevaldo
Tavo sūnus Telemachas, tebturi jis dvarą ir kelia
Pokylius tankiai linksmus, kaip to jo padėjims reikalauja.
Jį užsiprašo kiti. O Laertas senelis gyvena
Mūsų dvare. Nebnueina jis niekad į miestą; nebnori
Lovos, nei patalo minkšto, nei pogalvio, nei užklojimo
Žibančio, gero: per žiemą jis tarpe vergų, toj' pat gryčioj'
Miega ant žemės, netoli ugnies, užsiklojęs su ryzais.
O kad ateina jau vasaros karštis, ruduo kad ateina —
Visur atranda sau guolį vynyne: mat, lapai krūvomis
Guli sau gausiai visur ir sudaro jam patalą minkštą.
Ten jis sau guli, dejuodamas, sopulį didį kentėdams:
Vis tebgedauja tavęs. Jo senatvė praeina be džiaugsmo.
Taip ir pati aš nykau. Tokio pat aš prityriau liūdnumo.
Ne Artemida mane akyloji, pamačiusi rūmuos',
Žaisdama savo vilyčioms, pataikiusi, tykiai užmušo,
Ir ne liga mane kokia, kamavus ilgai, užkamavo,
Kūną visai išdžiovinus ir sielą ant galo išvarius . . .
Ne! Mane ilgesys, tau nepagrįžtant, gedavimas, verksmas,
Tavęs, taikaus, išmintingo, belaukiant, sūnuti, papjovė —
Saldžią ir brangią gyvybę be laiko turėjau pabaigti!"
Baigė kalbėjus. O aš, susijaudinęs savo sieloje,
Motiną savo norėjau prispaust prie krūtinės iš meilės.
Triskart iš rankų, kaip kokia migla arba sapnas, išsprūdo.
Man dar baisesnis širdyj' sopulys pasidarė nuo šito.
Aš ją prakalbinęs, vėl tad sparnuotais jai žodžiais kalbėjau:
„Motina mano brangiausia! Kodėl nesiduodi priglausti
Tavęs prie mano krūtinės, kad mudu, nors Hado šalyje,
Du susiglaudę, galėtum išvieno saldžiai paraudoti?
Gal čion šešėlį atleido man Persefoneja baisioji
Motinos vieton, idant aš dar skausmą turėčiau didesnį?"
Taip aš sakiau. Gerbiamoji man motina šitaip atsakė:
„Mano brangusis sūnau! Vargingiausias tarp vyrų pasaulyj'!
Persefoneja, Kronido duktė, ir nemanė apgauti:

Toks jau likimas žmonių trumpaamžių, numirus, mat, yra:
Tvirtos jų gyslos neberiša jau raumenų ir jų kaulų.
Viską naikina galinga spėka, mat, laidotuvių laužo:
Viskas pražūna ugnyj', kuomet kaulus gyvybė apleidžia.
Tąkart siela, paliuosuota, kaip sapnas, sau nulekia kokis...
Skubinkis grįžti į šviesą ant žemės, bet viską atminki,
Kad pasakyti galėtum paskui savo žmonai, parvykęs".
Mudum bekalbant tarp savęs, atskrido daugybė šešėlių
Moterų: Persefoneja galinga užvarė. Tai buvo
Žmonos ir dukters kadai tai herojų pasaulyj' garbingų.
Visos krūva jos apspito tą juodąjį kraują duobėje.
Aš gi norėjau skyrium jų kiekvieną pakalbint, parinkęs.
Toks pasirodė tam tikslui širdyje man būdas geriausias:
Aštrųjį kardą ištraukęs nuo šono, su juo aš neleidau
Pulti prie kraujo visoms — jos turėjo sustoti į eilę.
Vardą man sakėsi savo, ir taip klausinėti galėjau.
Pirmą išklaust atsitiko Tirà, iš aukščiausio gimimo.
Buvo jinai Salmonejaus beydžio duktė. Ištekėjus,
Tapo žmona ji Ajolo sūnaus, garbingiausio Kretejaus.
Sakės ji man, kad ji buvus pamėgusi vandenį tyrą
Dieviškos upės Enipo, gražiausios tarp upių pasaulio.
Maudytis tankiai nueidavus' ji į Enipo maudyklę.
Ją ten pamatęs kratytojas žemės, galings Poseidonas,
Įtakoj upės, kur daugel gelmių sukūringųjų buvę.
Meilei jis ją susigavęs: ir bangos, kaip siena, sustoję,
Skliautą padarė, uždengdamos dievą su žemės mergaite.
Miegą užleidęs jis jai ir jos mergišką diržą atsegęs.
Dievas, pasotinęs meilės jausmus, tai merginai pasakęs:
„Džiaukis, mergina, po meilės, nes niekad nebūna po dievo
Meilė bergždžia! Du vaiku pagimdysi ir juos užauginsi.
Grįžk dabar sau į namus, tik mane tu tenai neminėki.
Sau tik žinok, jog esmi Poseidonas, kratytojas žemės".
Taip jai pasakęs, jisai pasinėręs į jūrių gilybę.
Laikui suėjus, Peliją pagimdžius nuo jo ir Nelejų.
Tapę abudu galingojo Dzeuso tvirčiausiu du tarnu.
Vienas gyvenęs — Pelijas — plačiam Jaolke, turėdams
Didžius vilnotų avelių būrius, o Nelejus smiltingam'
Pile gyventi pradėjęs. Paskui moterų karalienė

Gimdžius Kretejui dar sūnus, penėjus ir juos užauginus:
Aisoną, Feretą, Amitaoną arklájodį drąsų...
Dar pažinau Antiopę, Asopo garsingojo dukrą.
Gyrėsi man, jog miegojusi Dzeuso aigidvaldžio glėbyj',
Gimdžius po to du vaiku: Amfioną ir brolį jo Dzetą.
Tiedu pirmuoju įkūrusiu pilį septynvarčių Tebų,
Bokštais apstatę jie pilį ir mūrais apvedę, nes Tebos'
Lygioj' šalyje įkurtos' nebūt, išsilaikę, nors tvirtu...
Dar pamačiau ten Alkmenę, garsingojo Amfitriono
Žmoną, kurioji pagimdė Heraklą, kurs liūto turėjo
Spėką ir drąsą, nes buvo iš prieglobsčio Dzeuso ir meilės...
Ten pamačiau ir Megarą, Kreonto drąsuolio aš dukrą.
Buvus žmona ji Heraklo, neįveikto vargo nė priešų.
Motiną gražią Oidipo ten pat pamačiau Epikastę.
Ji nežinioms dasileido baisiausio dalyko: už tikro
Savo sūnaus ištekėjo, o jis, savo tėvą užmušęs,
Vedė ją. Greitai dievai šventvagystę tą slapčią apreiškė.
Ėmė Oidipas tad Tebos' šviesios' viešpataut nelaimingas,
Tarpe Kadmiečių, per dievo sumanymą jam prapultingą.
Ji gi, netrukus, į Hado galingo negrįžtamą šalį
Nužengė sau dideliam' sielvarte, užsinėrus ant kaklo
Kilpą iš virvės, kurią po aukštų ji lubų pasirišo.
Liko Oidipui kančias begalines: Erinnijos draskė
Jį už pražuvusios motinos sielą ir pertrauktą amžių...
Dar pažinau aš Chloridą gražiausią, kurią, pamylėjęs,
Vedė Nelejus, už josios gražumą brangiai užmokėjęs:
Buvo jinai paskutinė duktė Amfiono Jasido,
Kurs galingai viešpatavo pilyj' Orchomene Miniečių*).
Ji, ištekėjus Pilan karaliauti, Nelejui pagimdė
Tvirtus sūnus, tai yr: Nestorą, Chromiją, Periklimeną,
Trokštantį baisiai garbės. Dar pagimdė Nelejui mergaitę
Tvirtą Perą, stebuklingo gražumo. Jai piršos aplinkui
Daug jaunikaičių garsių, o Nelejus tik tam ją žadėjo,
Kurs atvarys iš Filakės, spėka iš Ifiklo atėmęs,
Bandą jo jaučių riestragių, plačkakčių. Apsiėmė vienas
Tobuls žynys tą dalyką atliksiąs, bet jam atsitiko

---

*) Minijų.

Dievo likimas sunkiausias: kalėti ir jaučius ganyti.
Bet, kad dienų jau praėjo eilė, atgal vasara grįžo,
Vėl pasidarė ruduo — tai tuomet jį Ifiklas paleido,
Viską iš jo sužinojęs: nes Dzeuso valia tokia buvo...
Dar pamačiau Tindarejo aš žmoną, garsingąją Ledą.
Gimdė jinai Tindarejui du sūnu garbingu, gražiausiu:
Kastorą, kurs numalšintojas buvo žirgų kuodrąsiausis,
Ir Polideuką, muštynėse kumščių garsingą. Abudu
Žemė, visokią gyvybę suteikianti, paėmė gyvu.
Jie ir požemių tamsybėje Dzeuso pagarbą tebturi.
Jie ir gyvena, viens kitą pakeisdams kas dieną: kad miršta
Vienas — atgyja antrasis. Dievams lygią garbę jie turi.
Dar pamačiau čion aš Ifimedeją, kuri Aloejaus
Buvo žmona: ji man sakės, jog ją Poseidonas mylėjęs:
Ji iš tos meilės pagimdžius vaiku du trumpaamžiu ant žemės:
Dievišką Otą ir dar Efialtą, garbingą pasaulyj'.
Žemė vaisinga suteikus' jiems ūgį žmonėse nebūtą.
Ir gražesni už kitus jiedu buvę, išskyrus tik garsų
Vien Orioną. Dar tik devynių tebebūdamu metų,
Storio devynis mastus, o aukštumo devynis turėję
Sieksnius. Bepročiai, pradėję grūmoti dievams jie Olimpo,
Karą trukšmingą pakelsią ir kruviną kovą prieš juosius.
Bandė užkelt ant Olimpo jie Osą, ant Osos norėję
Jie Pelioną, apaugusį girioms, užnešti ir kelią
Sau ik dangaus padaryti. Ir gal būt tai visa padarę,
Jeigu būt metų sulaukę tikrų. Bet nužudė abudu
Dzeuso sūnus, kurį gimdė gražplaukė Leto. Nesulaukė
Jiedu to laiko, kuomet ant žandų ir ant smakro pūkeliai
Pradeda želti minkšti ir vaikinas iš vaiko išauga...
Faidrą mačiau ir Prokridą ir gražiąją dar Ariadnę,
Dukterį Mino, žudytojo pikto. Tesejus ją buvo
Bėgti iš Kretės prikalbinęs kart su savim į Atenas.
Bet neturėjo jis džiaugsmo iš to: Artemida užmušo
Ją dar ant Dijos salos, Dioniso skundams patikėjus.
Mairą taipogi mačiau ir Klimenę prakeiktą su jąja
Ir Erifilę, kur vyrą už auksą parduoti sutiko...
Jų čion visų neminėsiu: vardų jų atmint negalėčiau:
Tiek ten žmonų ir dukrų pamačiau garbingų aš herojų.

Prai'tų ant to ir naktis dievo duota, o laikas
Gulti jau eit, ar pas laivą į tarpą draugų — sankeleivių,
Arba kur šičia. Išvažiavimo lauksiu iš jūsų ir dievo".
Taip Odisejus kalbėjo. Visi kambaryje tylėjo:
Jo, mat, kalba sužavėjo visus tame temstančiame rūme.
Kalbą pradėjo pirmoji Aretė baltrankė ir tarė:
„Matote, vyrai Faiakai, koksai tatai vyras atvyko,
Koks jojo veidas, stuomuo ir koksai šviesus jojo protas.
Mano yra jis svetys, bet ir jūs man pagerbt jį padėkit.
Jį į tėvynę atleist neskubėkit, idant dovanomis
Vyrą, taip daug nukentėjusį, gausiai galėtum pagerbti:
Daug brangenybių iš dievo malonės namuos' mūsų yra".
Jai atsakydamas, tarė tuomet Echenejas herojus —
Buvo jisai tarp Faiakų visų kuoseniausias pilietis:
„Vyrai! Kalba karalienės nepriešinga nuomonei mūsų.
Reikia sutikti su jos geru noru. Tegul Alkinojas
Žodį jos vykdint pradės, nes jis mūsų visų yra vadas".
Jam atsiliepdamas, tarė tuomet Alkinojas karalius:
„Žodis įvykintas bus kuotikriausiai, kaip tikra yra tai,
Jog Faiakiečių, mylėtojų irklo, esu aš karalius.
Mūsų svetys tepakenčia, nors baisiai skubėdams keliauti.
Tur jis palaukt ik rytojaus, idant mes surinkti galėtum
Dovanas jam. O kelionę parūpins jam vyrai Faiakų,
Aš gi labiau už kitus, nes juk mano valdžia šičia yra".
Jam atsiliepdamas, tarė tuomet Odisejus gudrusis:
„O, Alkinojau karaliau, pagarbintas visur pasaulyj'!
Nors ir metus sutrukdytumėt šičia, kol dovanas brangias
Rinksite jūs dėl manęs ir kelionei kol viską priruošit,
Aš ir ant to sutinku: naudingiau man išrodo pagrįžus
Savo tėvynėn brangion su pilnesnėm rankom. Tad ir žmonės
Daug maloniau ir su garbe sutiks, sužinoję sugrįžus".
Jam atsakydamas, tarė tuomet Alkinojas maloniai:
„O, Odisejau karaliau, klausydami tavęs, nemanom,
Jog tu galėtumei būt apgavikas, ar girčas — nenauda,
Lygiai, kaip valkatos esti, kur bastosi tankiai po žmones,
Pliaukšdami niekų, kurių jie ant svieto ir patys nematę.
Tavo gi žodžiai — puikiausi, ir protas, matyti, kad aukštas.
Tavo apysaka mus sužavėjo, daina lyg gražiausia,

Kaip apsakai tu Argejų ir savo vargus begalinius.
Reikia vienok, kad pabaigtumei apsaką savo graudingą.
Mums apsakyk tu, neslėpdamas nieko, ir tiesiai apreikški:
Ar nematei ten draugų — galingųjų kareivių, kurieji
Buvo kartu Ilione ir ten savo prapultį rado?
Dieviška ilga naktis. Dar nelaikas miegoti. Geriausiai
Baik stebuklingos kelionės ir vargo apsakymą tavo.
Aš tai maloniai klausyčiau tavęs iki dieviškai Aušrai,
Jeigu tik man apsiimtum toliau savo pasaką sekti".
Taip jisai tarė, o jam Odisejus gudrusis atsakė:
„O, Alkinojau karaliau, pagarbintas visur pasaulyj'!
Viskam paskirtas yr' laikas: kalboms ilgalaikioms ir miegui.
Bet, jei tu nori klausyti toliau apsakojimų mano —
Aš sutinku — apsakysiu apverktinas mūsų nelaimes,
Mano paties ir draugų, kurie greitai pražuvo ik vieno.
Dar apsakysiu, kurieji Argejų iš mūšio rėksmingo
Likę gyvi, vienok žuvo pagrįžę, pačios nužudyti.
Kaip tik nubaidė galingoji Persofoneja nuo manęs
Sielas anų moteriškių silpnųjų — nuliūdusi tykiai
Agamemnono Atreido siela prie manęs atsirado.
Kart ją apspitusios buvo ir sielos draugų nelaimingų,
Žuvusių rūme Aigisto ir ten savo radusių galą.
Tuoj' jos pažino mane, kaip tik kraujo užgėrė to juodo.
Verkti pradėjo graudžiai jis ir ašaroms tuoj apsipylė.
Ištiesė man jis rankas, mane apkabinti norėdams.
Bet nebebuvo nariuos ir kūne spėkų negyvuose.
Verkti pradėjau, pamatęs, ir skaudžiai širdyj' pagailėjau.
Žodį sparnuotą jam tardams, užkalbinau mirusį draugą:
„O, garbingiausis Atreide, valdove tautų Agamemnon!
Kokia tave užkamavo mirties sopulingos tarnaitė
Ker' beširdinga? Ar jūroj' tave Poseidonas karalius,
Laivą sudaužęs, prigirdė, tau audrą triukšmingą pasiuntęs?
Ar tave žmonės ant žemės pražudė, užveikę, patikę,
Bandą avių ir galvijų begrobiant, ar pilį beplėšiant,
Kur su draugais tu užpuolei ir moteris gaudei nelaisvėn?"
Taip jam tariau. Atsakydams, atsiliepė man jis nuliūdęs:
„Dievo auklėts Odisejau, Laerto sūnau išmintingas!
Ne Poseidonas mane su laivais paskandino kur jūroj',

Audrą užleidęs pasiutusių vėjų; ne priešginiai žmonės,
Kur susigavę, nužudė mane, nugalėję kovoje —
Prapultį mano Aigistas sumanė, kartu susitaręs
Priešais su mano žmona. Pasikvietęs į savąjį namą,
Vaišės' nužudė mane, lygiai jautį prie užėdžio užmuš'.
Taip pražuvau aš būdu gėdingiausiu. Draugai numylėti
Žuvo, taip pat užmušti, lygiai kiaulės baltiltės stalduose
Viešpaties vyro turtingo galiūno, paliepusio skersti
Gyvuolius vaišėms, vestuvėms, ar iškilmei šiaip jau triukšmingai.
Tu gi nekartą matei, kaip yr žūstama vyrų kovoje,
Vienas ant kito užpuolus, ar kartais būryj' susikirtus.
Bet, kad tu būtum pamatęs, kaip žuvome mes pas Aigisto —
Būt sudrebėjus širdis tau, išvydus, kaip tarpe pripiltų
Saldžiojo vyno indų ir skobnių, valgymais apstatytų,
Mes paskersti, išsitiesę ant aslos, gulėjom kraujuose.
Aš, jau papjauts, išgirdau, kaip suriko Prijamo Kassandra
Vargšė jauniausia duktė: Klitaimnestra prakeikta nudūrė
Ją netoli nuo manęs. Pabandžiau aš dar, mirdamas, kardą
Griebti į ranką, bet veltui! O toji šunakė nuo manęs
Sau atsisuko šaltai ir net mirštančiam jau nepriėjo
Man ji užspausti akių ir užčiaupti pasilpusią burną.
Ne! nežinau aš bjauresnio ir nieko šlykštesnio pasaulyj'
Tokio žmonos pas'elgimo, jei taip ji sumano širdyje
Vyrui tikrajam savam netikėtą ir baisų žuvimą.
Aš gi tikėjausi džiaugsmui sugrįšiąs namon savo pačiai,
Savo vaikams... O jinai, bedievybę sumaniusi tokią,
Gėdą užtraukė ne tik ant savęs, bet ateinančiai kartai
Nors ir dorų moterų išmintingų ji garbę aptemdė".
Taip jis kalbėjo, ir jam atsakydams, tariau aš, nuliūdęs:
„Dejos! Perkūnvaldys Dzeusas Atrejaus šeimyną be galo
Vargina vis moterų užsitrauktoms baisiomis nelaimėms!
Štai, iš pradžios dėl Helenos — kiek vyrų turėjo pražūti!
Tau gi beesant toli, Klitaimnestra parūpino galą".
Mano išklausęs žodžius, Agamemnons galingas atsakė:
„Tau aš patarč', Odisejau, kad pačiai perdaug netikėtum.
Visko to jai nesakyk, kad tu ką ir geriausiai žinotum.
Reikia šį tą pasakyt, bet kai ką ir paslėpus geriausiai.
Tau, Odisejau, vienok nepriseina pačia netikėti:

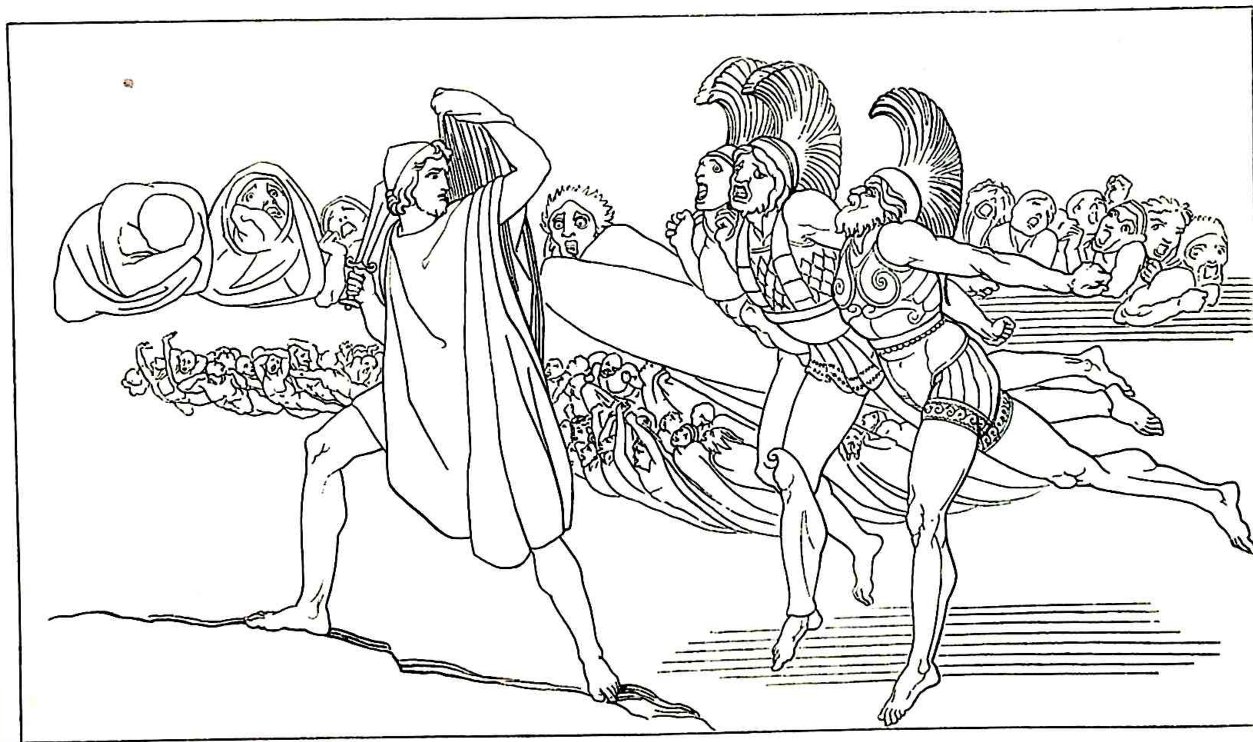
Baisiai taiki ir labai išmintinga Ikarijo seno
Miela duktė, atsidavusi Penelopeja tavoji.
Atmeni, kokią dar jauną palikome mes, kad važiavom
Trojon kariautų: mažytis sūnus prie krūtinės jau buvo.
Jis jau dabar tur sėdėti taryboje, vyrų eilėse.
Tėvas, pagrįžęs, džiaugsmingai sutiks numylėtąjį sūnų,
Kurs prisiglaus prie krūtinės gimdytojo grįžusio savo.
Man tai prakeikta žmona, tai nė akį palinksmint neleido,
Sūnų nors kartą išvysti; nužudė, anksčiau užsipuolus.
Tau aš dar noriu sakyti, o tu prisiimk sau į širdį:
Grįžk tu slapčia, o ne garsiai į mylimą tėviškės žemę.
Laivą kur nors tu paslėpki: baugu užtikėt moteriškėms...
Man tu dabar pasakyk ir išaiškinki tokį dalyką:
Ar ne pris'ėjo girdėti, kur mano sūnus begyvena,
Ar Orchomene, ar Pile smiltingam, ar Spartoj' plačioje
Pas Menelajo didvyrio garsaus, savo tikrojo dėdės,
Nes dar tebėra gi gyvas manasis Orestas brangiausis".
„O, Agamemnon Atreide, žinių apie tavąjį sūnų
Aš neturiu nė jokių: ar teb'yra jis gyvas, ar miręs.
Niekų gi pliaukšt negaliu — nežinodams, nemėgstu kalbėti".
Taip sau stovėdamu, mudu kalbėjov, žiniomis liūdnomis
Tarpe save apsikeisdamu. Ašaros karčios mums biro.
Štai, ir Achillo Pelejaus siela atsirado tuo tarpu
Kart su Patroklo, taip pat Antilocho, kareivio be baimės;
Dar ir Ajanto, kuris už visus iš stuomens ir iš veido
Tarpe Danajų išrodė gražiausis, išskyrus Achillą.
Ainio Ajako, Achillo, siela tai iš karto pažino.
Ji, sus'graudinusi, tarė maloniai man žodį sparnuotą:
„Dievo auklėts Odisejau, Laerto sūnau išmintingas!
Kokį dar reikalą garsų manai čion, drąsuoli, atlikti?
Kaip tu į Hado valstybę atvykti galėjai, kurioje
Vien tik numirusių sielos bejausmios gyvena, kuriosios
Buvusių žemės žmonių te-yrá tik šešėliai migloti?"
Taip jis paklausė manęs, o aš jam, atsakydams, pareiškiau:
„O, Achillejau, Pelejaus sūnau, garbingiausias herojau!
Čion atvykau aš Teiresijo pranašo klaust patarimo,
Kaip man pagrįžus Itakėn, kur jūrių atskirta platybės?
Dar nė arti nebuvau privažiavęs aš žemės Danajų,

Savo tėvynės aš dar nemačiau nė iš tolo: vargstu vis
Jūrių kelionėj. Štai, tu, Achillejau, žmonėse visuomet
Būdavai pirmas visam': tebeesantį gyvą, kaip dievą,
Mes pagodojom tave visi vyrai Danajai, o miręs,
Šič, aš matau, viešpatauji tu aiškiai numirėlių tarpe:
Taigi nė mirus gailėtis nebėra ko tau, Achillejau!"
Taip jam tariau. Atsiduses sunkiai, Achillejus atsakė:
„Man tu mirties neišgirk, Odisejau, šviesusis herojau!
Aš tai bevelyčiau, būdamas bernas, tarnauti pas kitą
Žemdirbį žmogų beturtį, kuriam neužtenka nė maisto,
Negu čionai karaliauti tarp mirusių dvasių bejėgių.
Meldžiams, greičiau apsakyk apie mylimą sūnų žinių man:
Stojo kovon jis nors kartą? Ar ėjo drąsiau už kitus jis?
Dar pasakyk apie senį Pelejų, gal teko girdėti,
Ar jis beturi garbės dar valstybėje mūs' Mirmidonų?
Gal jį už nieka belaiko Helladoj' ir Ftijoje mūsų?
Vien tik už tai, kad senatvė sukaustė rankas jam ir kojas.
Jau aš ant saulėtos žemės už jį nebgalėsiu užstoti:
Tokiu daugiau nebgaliu pasirodyt, kaip Trojos laukuose,
Kur naikinau aš kariuomenes vyrų, apgindams Achajus.
Jeigu akimirksniu toks pasirodyčiau tėvo namuose,
Daugelį baimės pamokytų mano galingosios rankos,
Tų, kurie tėvą man skriaudžia ir garbę senovišką plėšia".
Taip jis kalbėjo, o jam atsakydams, pareiškiau nuo savęs:
„Aš negirdėjau, kaip tėvas tavasis Pelejus gyvena,
Bet apie sūnų tau brangųjį Neoptolemą pranešiu
Visą teisybę, kaip tu reikalauji, neslėpdamas nieko.
Pats jį plačiuoju laivu gabenau aš iš Skiro į Troją,
Kart su kitais gražiaauliais Achajų kareiviais drąsuoliais.
Taigi, kuomet apie Trojos galingą tvirtovę kalbėti
Imdavom savo taryboj', jis pirmas paimdavo žodį,
Niekad ne kvailą. Tik Nestors ir aš tegalėjom nuveikti.
Bet, kad jau Trojos laukuose ginklais mes kovodavom vario,
Jis niekuomet nesilaikė būryje ar vyrų eilioje:
Šokdavo visad pirmyn, drąsumu net pralenkdams drąsiausius.
Daug ten išžudė jis vyrų, kovoj' kruvinoje užveikęs:
Jųjų daugybę aš tau nei atmint negaliu, nei išvardint —
Tiek jis nudėjo ten vyrų, kariaudams iš pusės Achajų.

Taip, jis užmušo kovoje galingąjį sūnų Telefo
Euripilą herojų: aplinkui jo žuvo draugų jo
Daugel ketiečių herojų — už auksą jie moters prapuolė.
Pats Euripilas tai buvo gražus, kaip Memnonas garsusis.
Mums susilindus į arklio medinio Epėjo tuštumą,
Buvo ir jis mūsų tarpe, išrinktas iš vyrų drąsiausių.
(Man buvo duota galia uždaryt, atdaryti ir saugot).
Tąkart drąsiausi vadai negalėjo, neverkę, ištverti:
Rankos ir keliai drebėjo visų, kuomet lipom į vidų;
Vieną tik jį niekuomet akimis nesu matęs savomis
Drebant, išblyškus iš baimės, ar verkiant ir ašarą braukiant.
Nuolat jis šaukė mane, idant šoktumėm laukan iš arklio,
Nuolat jis kardą mėgino ir sunkiąją ietį, Trojenams
Prapultį rengdams širdyje. Jau Trojos tvirtovę nugriovus,
Seną Priamą nuveikus, paėmęs garbingai laimėto
Turto gražaus, įsisėdo į savąjį laivą ruimingą.
Niekad nesužeistas buvo nei vario kardu, nei iš tolo
Ietim aštria, kaip tai tankiai žmonėms atsitinka kovoje,
Verdančioj karštu krauju, kad Arejas baisusis puotauja".
Taip jam sakiau apie sūnų. Siela greitakojo Achillo
Žengė šalin nuo manęs plačiu žingsniu per žaliąją pievą
Asfodeliono, iškėlusi galvą puikiai ir didingai,
Džiaugdamos, kad pasakiau, jog sūnus jo ne niekšas užaugo.
Daug ten sielų ir kitų nebgyvųjų herojų stovėjo.
Savo kiekvienas man sopulį reiškė, nuliūdusi vargšai:
Vieno siela tik Ajanto herojaus, sūnaus Telamono,
Laikės iš tolo rūsti, kad buvau aš jį gyvą nuveikęs:
Viršų gavau aš teisme, kuomet ginčas mums kilo dėl ginklo,
Žuvus Achillui. Jo motina liepė pavesti geriausiam
Vadui Achajų tą ginklą. Trojenai tad teisdariai buvo.
Jų nutarimą jiems įkvėpė deivė Pallada Atena.
O, kad bevelyj aš niekad nebūčiau tą bylą laimėjęs!
Žuvo per tai tokis vyras galingas Ajantas, kurs veidu,
Savo spėkoms ir darbais po Achillo praviršino viską.
Jau aš užkalbindamas, žodį sparnuotą tariau širdingiausiai:
„O, Telamono sūnau, tu beydi Ajante, nebreiktų,
Mirus jau tau, su manim besipykti dėl to nelaimingo
Ginklo. Juk buvo visiems tai Argejams didžiausia nelaimė:

Tu, mūs' tvirčiausias, galings apgynėjau, ir galvą padėjai!
Verkė Achajai tavęs nemažiau, kaip Achillo nebtekę,
Begal minėdami tavo žuvimą belaikį ir baisų.
Nieks tau nekaltas, tik Dzeuso valia, kad uždėjo jis bausmę
Mūs' nelaimingų Danajų kariuomenei, kažko užpykęs.
Tu gi be laiko žuvai mums, herojau! Dabar prisiartink,
Eikš čia, karaliau! Duok balsą man tavo išgirsti malonų,
Laukan varyk iš galingos širdies tu nedorą piktumą!"
Taip jam kalbėjau. Jis, man neatsakęs nė žodžio, nuėjo
Sau su kitomis sieloms į Erebo bedugnę miglotą.
Gal dar jis būtų rūstybę atmetęs, pradėjęs kalbėti,
Bet aš tuotarp užsigeidęs buvau širdingiausiai išvysti
Sielas kitų velionių dar, garsingų didvyrių herojų.
Taigi pavyko matyti Minoją*), garbingąjį Dzeuso
Sūnų, kursai, atsisėdęs ir aukso lazdelę turėdams,
Teismą išduod velioniams, o jų laukia to teismo daugybė:
Kur susisėdę krūvomis, o kur ir stati ruimingiausiam
Hado bekraščiam' rūme, kur daugybė ir durų ir vartų.
Ir Orioną paskui pamačiau dar, tą padarą baisų:
Varė jisai ten, per Asfodeliono žaliuojančią pievą,
Žvėris, kuriuos jisai gyvas užmušo kalnuos' n'apgyventuos'.
Ėjo jisai su baisiuoju ramsčiu iš netrūkstančio vario.
Titiją irgi mačiau aš tą Gajos pagarbintą sūnų:
Jis tai gulėjo ant vidurio lauko, užėmęs po savęs
Vietos arti devynių dešimtinių. Apstoję abipus,
Kepenas draskė ir žarnas pikti vanagai jam. Nuo jųjų
Jis apsigint negalėjo. Padaręs Letojai**) jis gėdą,
Dzeuso garsiai sugulovei, kuomet toji ėjo Pitonan,
Ją susigavęs žalioje lankoj' netoli Panopejaus.
Tantalą dar aš mačiau, kuris kenčia baisiausiąją kančią:
Stovi jisai ežere, ik palūpio įbridęs gilumo;
Trokšta jisai atsigerti, vandens gi negali pasiekti.
Tuoj' nuo jo bėga vanduo, prasiskyręs, ir matos po kojų
Dugnas tik juodas ir tas kuogreičiausiai ik sauso išdžiūsta.
Medžiai šakoti ir platūs, su vaisių saldžiųjų daugybe,

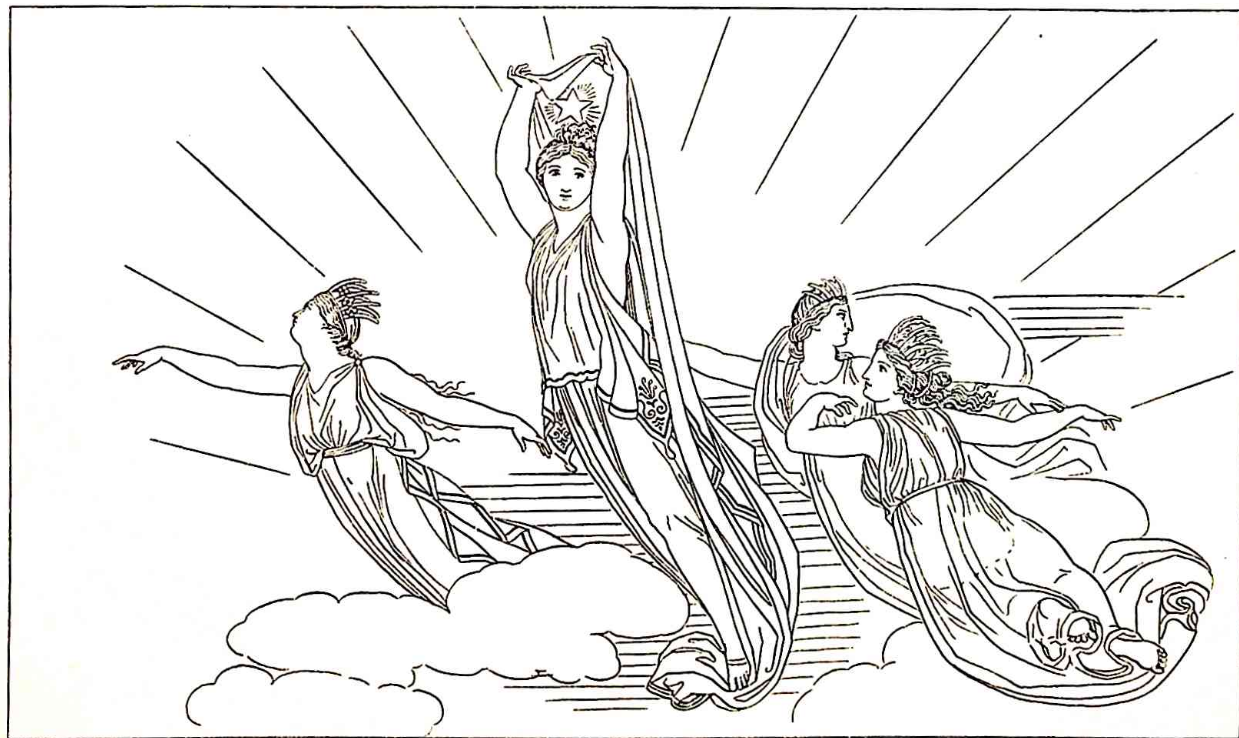
*) Miną.
**) Letài.



10. Odissejus numirėlių šaly (psl. 161)

Virš jo galvos ir jam priešais akių tabaluoja ir masin':
Kriaušių, gražių obuolių ir granatų auksinių, taipogi
Fygų saldžių ir gardžiųjų alyvų, kur žydžia maloniai —
Bet kaip tik vargšas, badu nesitverdamas, nori nuskinti
Vaisių nuo jų — tai pakilusis vėjas šakas į padangę
Užmet, pagavęs, ik pat debesų — ir negali pasiekti.
Ten ir Sisifą mačiau, kuris kenčia ir kančią nelengvą:
Ritin' abiem rankom į kalną jis akmenį sunkų;
Kojomi jis atsispyręs, įkibęs su rankom drūčiausiai,
Stengias jį ritint aukštyn. Bet kaip tik prisitaiko per pačią
Kalno viršūnę praversti į antrąją pusę — akmuo jam
Rieda pakalnėn, iš rankų išsprūdęs, atgal šokinėdams.
Vėl jisai grįžta prie darbo, to akmenio ritint užkeikto;
Vėl išsisiautęs jis vargsta, net prakaits jam bėga čiurkšlėmis.
Visas sublukęs, suvargęs ir žemėmis-dulkėmis apneštis.
Dar pamačiau ten Heraklo garsiausiojo dievišką spėką,
Žinoma, vieną šešėlį, nes pats tarp dievų jis laimingas,
Linksmas gyvena su Hebe savá, gražkojute Kronido
Dukterim ir pasipuošusios aukso papėdėmis Heros.
Sielos numirėlių skraidė, apspitę Heraklą, kaip varnos,
Sukės su baime aplinkui ir rėksmas ten buvo baisiausias.
Jis gi, lyg kokia tamsioji naktis, pasiėmęs į ranką
Lanką galingą, vilyčią, šovimui uždėtą, laikydams,
Žvalgėsi baisiai aplink, neva šauti kurią jų norėdams.
Baisiai blizgėjo skersai jo krūtinės auksinis jo diržas,
Kur stebuklingai atrodyti buvo ir liūtai bais'akiai,
Meškos ir paršai miškiniai ir kovos, žudynės ir mūšiai.
Tas, kas jam diržą tą buvo padaręs, nė pats nebgalėtų
Kitą, geresnį už tą, padaryti — tiek grožio ten buvo.
Tuoj jis pažino mane, kaip pamatė, tenai susitikęs.
Man pasiskųsdamas, tarė Heraklas sparnuotąjį žodį:
„Dievo auklėts Odisejau, Laerto sūnau išmintingas!
Mat, ir tave nelemtasis likimas, varguoli, kamuoja!
Maž ne tas pats, ko ir aš, begyvendams po saule, prityriau.
Nors aš ir Dzeuso Kroniono vaikas buvau — neišvengiau
Vargo be galo sunkaus: aš turėjau klausyti, kaip vergas
Vyro, kursai už mane daug blogesnis iš viso ko buvo.
Man jis užduodavo, pikčius, sunkiausius išpildymui darbus.

Mat, ir iš šičia turėjau, pagavęs, atvesti jam šunį
Baisų trigalvį. Jisai juk numanė, kad darbo sunkesnio
Būti negali, bet aš jam ir šita išpildžiau ir šunį
Baisų, iš Hado pagavęs namų, pristačiau, kaip įsakė:
Pagalbą davė Hermejas ir deivė Pallada Atena".
Taip nusiskundęs, Heraklas nuėjo į tamsų Erebą.
Aš palikau dar stovėti, tikėdamas dar pamatysiąs
Sielą kokio nors garbingo herojaus iš amžių senovės.
Aš paregėti norėjau senovės didvyrius galingus
Dievo kilties: Peritoją, Tesejų, garsingą herojų,
Bet į tą tarpą pakilo tarp dvasių numirusių būrio
Riksmas ir klyksmas baisiausias. Pagavo išblyškėlė baimė
Patį mane: pamaniau, gal prakeiktos baidyklės Gorgonos
Išlend iš Hado gelmių per įsakymą Persefonejos.
Puolęs greičiausiai prie laivo, draugams įsakiau, kad susėstų
Ir skubinai kad atrištų lynus, kurie laikė prie kranto.
Sėdo visi jie vikriai ir gražiausiai irklų nusitvėrė.
Laivą pagavo srovė Okeano galingo ir nešė.
Drūčiai irklais prisidėjo draugai ir dar vėjas laimingas.



11. Aušra (psl. 163)

Dvyliktoji giesmė (μ)

Seirenos, Skilla, Charibdė, Helijo (Sauliaus) jaučiai

Kaip tik mūs' laivas išėjo iš tako srovės Okeano,
Vėl atsiradome jūroj' plačioje ir priplaukėm salą
Kirkės dievaitės Ajają. Aušrą raudonpirštė gyvena
Ten ir šviesiausiojo Helijo kelio pradžia pasirodo.
Salą priplaukę, ištraukėme laivą ant kranto smiltingo,
Patys išlipom ant kranto, kur bangos tik ūžia, ir laukėm
Dievišką Aušrą išauštant, ilsėdami tykiai ant smėlio.
Vos tik prašvito miglose užgimus Aušra raudonpirštė,
Tuoj aš draugams įsakiau, kad nueitų pas Kirkės į rūmą,
Kūno atnešt Elpenoro, mūs' mirusio draugo apleisto.
Medžių prikirtę krūvas, mes sukrovėmė aukštą jam laužą.
Vietoj' aukščiausioje pakraščio jūros sudeginom kūną,
Graudžiai raudodami draugo ir ašarą karčią praliejom.
Kaip tiktai sudegė kūnas ir ginklas numirusio draugo,
Pilkalnį aukštą supylėm. Į kalno viršūnę mes stulpą
Įkasėm aukštą ir irklą numirėlio įsmeigėm tvirtą.
Apeigas tokias, liūdnas, kaip prideria, šitaip išpildėm.
Kirkė, patyrus, jog mes jau sugrįžom iš Hado valstybės,
Greitai atvyko pas mūsų, šviesiais apsirėdžiusi rūbais.
Nešė paskum jos tarnaitės didžiose pintinėse duonos,
Daugel mėsos ir raudonojo tamsiojo vyno galybę.
Stojusi prieš, galingoji dievaitė mums pratarė žodį:
„Vyrai, gelžiniai varguoliai! Gyvi tebebūdami, lankėt
Hado namus: jūs dvimirčiai! Tuotarp kaip kiti visi žmonės
Kartą temiršta. Šiandieną ilsėkit be rūpesčio jokio,
Valgykit valgį ir vyną sau gerkit per ištisą dieną.
Aušrai prašvitus, turėsit keliauti, o aš jumis kelią
Visą išrodysiu aiškiai, ženklus jums visus apsakysiu,

Kad, bekeliaudami, jūs nesutiktumėt kokią nelaimę,
Savo pačių beprotyste, ar jūroj, ar krantan išlipę".
Taip ji kalbėjo, ir mes jai pasidavėm vyrišką širdžia.
Visą tą dieną, ik saulei visai nusileidžiant, susėdę,
Valgėm linksmai tenai mėsą gardžiausią ir gėrėme vyną.
Saulė kaip tik nusileido ir žemę tamsumas apvilko,
Sugulė mano draugai arti pririšto laivo ant smėlio.
Ranką padavus, dievaitė mane pavėdėjo į šalį.
Čion ji mane pasodino, pati ji atsigulė čia pat.
Ėmė mane klausinėti. Aš jai, kaip, kas buvo, išdėsčiau.
Kirkė tuomet, man pabaigus, kalbėti nuo savęs pradėjo:
„Šitą dalyką, matau, atlikai tu, kaip reikiant. Klausyk gi,
Ką tau toliau pasakysiu ir ką tau ir dievas primins dar.
Pirm tu kelionėj Seirenas užeisi, kurios pavilioja
Žmones visus, kas tik turi nelaimės prie jų prisiartint:
Kas nežinodams prie jų prisiartin ir balsą išgirsta,
Tas jau nedžiugins pagrįžęs pačios ir vaikų — kūdikėlių.
Amžiams žavėtinu savo balsu tad sukausto tą vargšą
Baisios Seirenos, kur, pievoj' žalioje susėdus', dainuoja.
Kaulų daugybės ten žuvusio svieto matyti aplinkui.
Daug tenai pūna krūvomis skydų nugalabintų vyrų.
Tu pro jų salą skubėk kuogreičiausiai, iš anksto užlipdęs
Kvepiančiu minkštu vašku sau ausis ir draugams savo lygiai,
Nieko kad jie negalėtų girdėti... Tu pats, jeigu nori
Balso žavėtino jų paklausyti, paliepki pririšti
Drūčiai tau kojas rankas ten su virvėms prie storojo stiebo.
Virvė tur būti drūta, tai tuomet jau be baimės galėsi
Dainą Seirenų klausyti. Draugams įsakyk tu iš anksto,
Jeigu pradėsi maldaut arba liepti, tave kad atrištų,
Jie teneklauso tavęs, o tik dar kuodrūčiausiai suvaržo.
Baisiąją salą Seirenų praplaukus, turėsite rinktis
Kelią į dvipus: Katrą pasirinkt — negaliu pasakyti:
Pats tu nutarti turi. Aš tik tau apsakysiu abudu.
Tu pamatysi ten jūroj' uolas labai aukštas. Aplinkui
Verda ir ūžia vanduo. Amfitritės dievaitės melsvakės
„Krutančios uolos". Dievai amžini jas pramanė. Negali
Paukščiai pralėkti pro jas, nei taikučiai karveliai, kur neša
Dzeusui, mūs' tėvui, ambrosiją šventą: kiekvieną ten kartą

Žūsta jų viens, užsigavęs į uolą tą slidžią, bet Dzeusas
Naują pasiunčia karvelį, kad skaičius suslygint' iš nauja.
Laivas žmonių tų uolų neišvengia, jei šičia užklysta:
Daug ten lentų plūduriuoja laivų sudaužytų, ir vyrų
Kūnų nuskendėlių daug tenai audros ir bangos nešioja.
Vienas tik laivas tėra nepražuvęs praplaukęs tą vietą —
Argas, pagarbints visų, kuomet plaukė lankyti Ajetą.
Žinoma, būtų ir jis susikūlęs į šitas uolas gal,
Jeigu nebūtų lydėjusi Hera iš meilės Jasono.
Dar ten matysi uolas dvi: viršūnėmis dangų jos siekia.
Debesys tamsūs viršūnes jų gaubia iš aukšto ir niekad
Oras skaistus ten nebūna nei vasarą karštą, nei žiemą.
Žmogus trumpaamžius ant tųjų uolų jau ne vien kad užlipti,
Bet nusileisti visai negalėtų, nors rankų turėtų
Dvidešimt (lygiai ir kojų) — taip slidžios jos yra ir aukštos,
Lygiai nudrožtos, sakytum. Per vidurį kalno aukštumo
Urvas tamsus ten yra: iš Erebo jis pusės tur' angą.
Jums, Odisejau šviesus, pro tą urvą reik laivą pravesti.
Geras šaulys, atsistojęs laive, negalėtų iš lanko
Urvan vilyčia dašauti: Urve tam' gyvena baidyklė
Skilla, kur staugia ir loja be galo, o balsą ji turi
Tokį, kaip jaunas šuniukas, pati gi baidyklė baisiausia.
Nieks, tą baidyklę pamatęs, nedžiaugsis, nors būtų jis dievas.
Dvylika kojų liaunų turi Skilla ilgiausių. Ji turi
Galvas šešias kuolaisviausias kaklais išraitytais, kaip šaknys.
Snukyj' — trys eilės dantų kuoaštriausių, tankių ir pilniausių
Nuodo juodosios mirties. Pasislėpusį kūną urve tam,
Skilla, tas galvas iškišusi laukan, žvejoja aplinkui.
Savo uolos: jinai gaudo fokas ir delfinus, o kartais
Didelę kokią baidyklę sugauna iš tų, kur be skaičiaus
Tur Amfitritė, alsuojanti baisiai, ganyklose jūrių.
Niekad nėra dar jūreiviai pro jąją laimingai praplaukę
Tvirtu laivu: nusitvėrus po žmogų į snukį kiekvieną,
Vienu kartu šešis vyrus baidyklė išrauja iš laivo.
Kitą dar uolą, žemesnę, ten pat, Odisejau, išvysi.
Uolos tos stovi arti — tu iš lanko galėtum dašauti.
Auga ant šitos uolos ten alyvinis medis šakotas.
Charibda jūrą ties antra uola kuobaisiausiai banguoja:

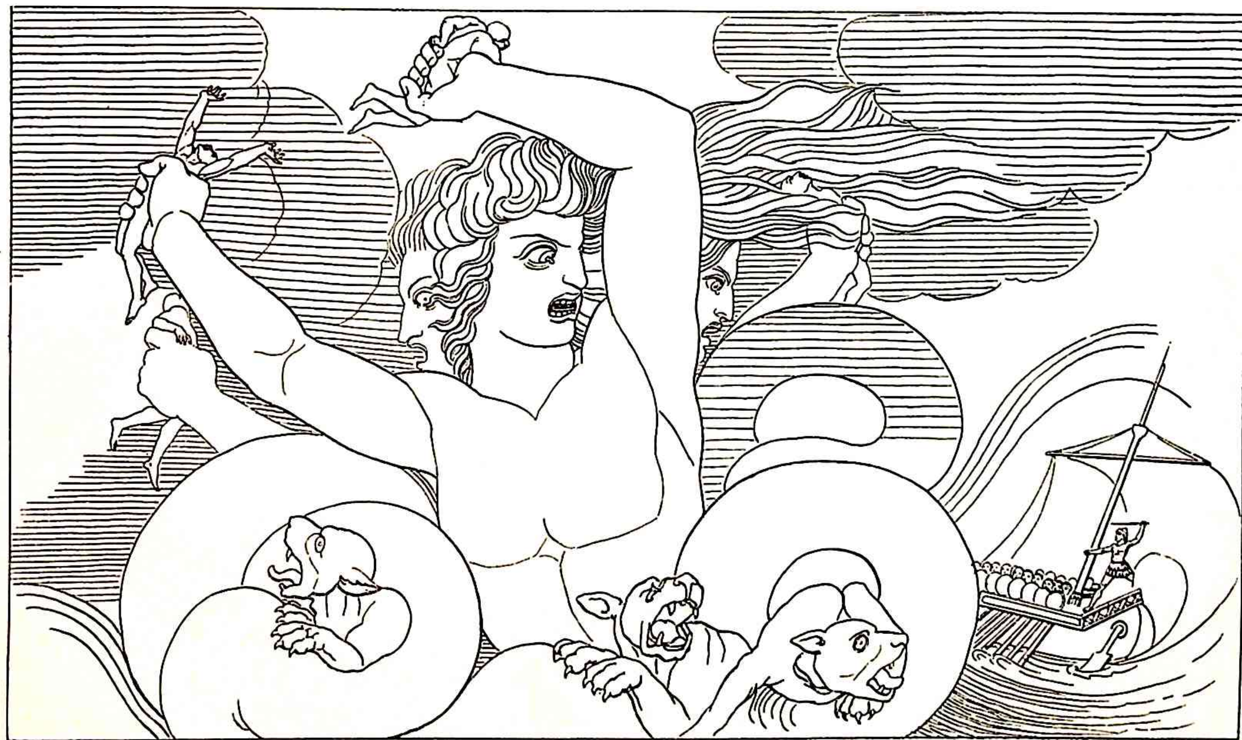
Triskart į dieną ji vandenį traukia ir laukan vėl verčia.
Saugokis ten pasitaikint, kad traukia: nei pats Poseidonas
Iš pražūties negalėtų išgelbėti jūsų tikriausios.
Plauk tu, artesniai laikydamos Skillos uolos ir skubėdams:
Daug juk geriau bus, netekus šešių jumis vyrų iš būrio,
Neg pražudyti visus juos ir juodojo laivo nebtekti".
Taip ji man sakė. Išklausęs, aš jai atsakydams, kalbėjau:
„Jeigu jau viską, dievaite, teisingai teikeis apsakyti,
Tai nepaslėpki ir to, kad galėčiau, pavykus Charibdą
Baisią pralenkt, atsimušti kaip nors ir nuo Skillos prakeiktos".
Taip aš tariau. Atsakydama, šitaip dievaitė man tarė:
„Beproti! Vėl užmanai tu kovot ir kariauti, kaip visad!
Tu ir dievams amžiniems užsileist nenorėtum... Žinok gi,
Skilla yra nemari, tai baidyklė yra amžinoji,
Siutus', be galo tvirta ir baisi: čion kova nepagelbės.
Reikia tik bėgti nuo jos kuogreičiausiai. O jeigu užtruksi,
Plaukdams pro uolą — žinoki: visomis pagrįžus galvomis,
Vėl ji pagaus tau šešis. Taigi reikia praplaukti greičiausiai.
Šaukis Kratajos: jinai yra Skillą pagimdžius nelaimei
Mirštamo svieto, jinai jus apgins nuo tolesnės nelaimės.
Dar bevažiuodams toliau, tu Trinakijos salą priplauksi.
Ten pamatysi tu jaučius ir būrį smulkesnių galvijų.
Ganosi jie sau liuosai, į bandas padalinti septynias.
Jaučių banda ir avių po pusiaušimtį turi kiekviena.
Skaičius jų niekad nenyksta ir niekad didesnis nebūna.
Gano dievaitės galvijų būrius, — gražiaplaukiosios nimfės
Faetusa graži ir Lampetija, kur Hiperiónui
Foibui pagimdė Neaira. Pagimdžius dukras, užaugino
Močia dora ir pristatė gyventi Trinakijoj, kad bandą
Dangiško tėvo ganytų — jo kreivaragius, kreivakojus
Jaučius, kurių tu turi ne paliesti, jei brangini savo
Dieną grįžimo tėvynėn: tik taip tegalėsi išvysti
Mielą Itakę, kad nors ir daugiausia nelaimių prityręs.
Jeigu vienok tų galvijų paliesi — apreiškiu žuvimą
Laivui tavam ir draugams. Prapulties tu tik vienas išvengsi.
Bet ir negreitai sugrįžti galėsi, draugų nebetekęs".
Taip ji kalbėjo; tuo tarpu Aušra auksasostė prašvito.
Kirkė, galinga dievaitė, sugrįžo į savąjį rūmą.



12. Sirenos (psl. 167)

Aš gi, prie laivo nuėjęs, draugus savo ragint pradėjau
Sėsti greičiausiai laivan ir lynus jo nuo kranto atleisti.
Jie skubinai susilipo laivan ir susėdo į suolus.
Sėdę eilėn, jie pradėjo irklais jūrių vandenį kirsti.
Mums dar dievaitė užleido iš užpakal laivo mūs' tvirto
Sekantį vėją, kelionės pagalbą, varytoją laivo.
Visa tai suteikė Kirkė, baisi dainininkė gražplaukė.
Laivo pabūklus sutaisę, kaip reikia, ramiai sau sėdėjom.
Laivas gi bėgo, tik rūpinams vėjo ir mūs' vairininko.
Tąkart, nuliūdęs širdyje, draugams aš pradėjau kalbėti:
„Mieli draugai! Ne vienam ir ne dviem tą dalyką žinoti
Svarbu, kurį aš dabar su jumis čion žadu apsvarstyti,
Ką man šią naktį kalbėjo dievaitė galingoji Kirkė.
Viską aš jums apsakysiu, kad ateitį savo išgirdę,
Arba pražūti galėtum, ar Kerių ir mirties išvengtum:
Liepė pirmiausiai, kad balso žavėjančių žmones seirenų
Mes neklausytum ir pievon žalion jų išlipt nemėgintum.
Man tik pavelijo balsą išgirsti, paliepus iš anksto
Drūta virve prisirišdint laive, kad nuo jūs' nepabėgčiau.
Jeigu pradėsiu maldauti ir liepti, idant jūs nuo manęs
Ryšius atleistut — prišokę jūs dukart drūčiau dar pririškit".
Taip aš kalbėjau draugams, bet kai ką užtylėdams kalboje.
Greitai mūs' laivas tvirtasis į salą Seirenų atvyko:
Vėjas stiprus, mat, lydėjo. Kaip tik mes pamatėme salą,
Vėjas nustojo visai ir giedra pasidarė šviesiausia.
Daimonas koks lyg suguldė bangas, šokinėjusias jūroj'.
Vyrai, sustoję, bures nukabino ir laivan sudėjo.
Patys, susėdę, irklais jie pradėjo per balzganą jūrą
Irtis. Paėmęs nemažą aš gabalą vaško, kąsneliais
Jį sukapojau smulkiais su kardu ir išminkiau ant delnos.
Greitai jisai suminkštėjo, nes saulės spėka begalinė
Veikė savais spinduliais Hiperiono, Helijo dievo.
Tuoj aš draugams tuo vašku užlipdžiau jų ausis kuostipriausiai.
Jie gi mane, susirišę laive, ir rankas man ir kojas
Drūčiai pritraukė prie stiebo, kur būrės kabinama esti,
Patys, susėdę ant suolų, irklais jūrių vandenį šiaušė.
Vos tik mes tiek prie Seirenų salos prisiartinę buvom,
Kokio tolumo žmogus kito balsą išgirsti galėtų,

Jos nepraleido keleivių ir greitai prabėgančio laivo,
Vengiančio jųjų salos. Jos pradėjo žavėjančią dainą:
„Šičion užsuk, Odisejau, Achajų garsiausias didvyri!
Laivą pas mus sustabdyk, mūs' dainų tu, ilsėdams, klausysi.
Niekas pro čia savo juodu laivu neprabėgo, neklausęs
Mūsų saldesnės už medų dainos, o paskui jau sau linksmas
Plaukdavo savo keliu ir žinių prisiklausęs ir grožio.
Viską mes žinom: ir Trojoj plačioje kas buvo ir kaip ten
Vargo Achajai ir kiek nukentėjo Trojenai nuo jųjų.
Žinome vis, kas ant žemės penėtojos dedas žmonėse".
Taip jos dainavo saldžiausiu balsu, ir širdis man krūtinėj'
Troško toliau paklausyti, nuėjus pas jų, ir aš ženklą
Savo draugams padariau, kad paleistų, akim jiems pamerkęs.
Jie, prisikrisdami, kirto irklais. O tuo tarpu pakilę
Mano draugai Perimedas ir dar Eurilochas, priėję,
Kojas manas ir rankas dar stipriau man prie stiebo pritraukė.
Jau kad toli nuvažiavom nuo tųjų Seirenų ir balso
Jų nebgalėjom girdėti, tuomet tik draugai mano brangūs
Vašką išsiėmė, kur jiems ausis aš buvau užlipdinęs.
Mano virves jie nuo kojų ir rankų taipogi atleido.
Kiek pavažiavę nuo šitos salos, neužilgo pamatėm
Dūmus ir bangą aukščiausią ir trukšmą didžiausį išgirdom.
Mano draugams išsigandus, net irklai iškrito iš rankų:
Plūduro jie ant vandens ir mūs' laivas sustojo, nebvaroms.
Aš gi, bėgiodams po laivą, draugus raminau, prikalbėdams
Žodžiais maloniais visus ir kiekvieną iš jųjų skyrium dar.
„Vyrai! Ar maža pavojaus ir vargo mes esam prityrę?
Jau gi pavojus bus didesnis, kaip buvo Kiklopo
Urve baisiam', kuomet jis, užsidaręs, suėst mus norėjo,
Bet ir tuomet, per sumanymą, drąsą ir protą vis mano
Mes išsisukom iš giltinės rankų — atsimenat patys.
Taigi dabar jūs išpildykit visa, ką liepsiu — klausykit!
Jūros bangas su irklais jūs kapokite, kiek tik jūs galit,
Savąją vietą užėmęs kiekvienas, ir Dzeusas aukščiausias
Teiksis prašalint pavojų ir duot išsigelbėt.
Tau, vairininke, sakau — ir tai tą atsiminki labiausiai!
Tu, mat, ir pakraipą duodi ir saugoji laivo ėjimo.
Laivą turi tu pasukti į šalį nuo dūmo ir putų



13. Skilla (psl. 169)

Verdančio sūkurio: reik tau labiausiai laikytis prie šitos
Matomos stačiai uolos, kad mūs' laivą banga nepagautų
Ir nenuneštų į šalį, nes ten mes pražūsim tikriausiai".
Taip aš kalbėjau. O jie mano žodį išklausę, sutiko.
Jiems apie Skillą kalbėt nenorėjau, nes jos negalėjom
Jokiu būdu mes aplenkt, o draugai, išsigandę, sumišę,
Būt susigrūdę krūvoje į vidurį laivo ir metę
Irtis irklais. Užsimiršęs įsakymą Kirkės dievaitės,
Jog neišpuola nė ginklo man stvertis prieš baisiąją Skillą,
Aš užsidėjau šarvus išmėgintus, po ietį galingą
Stvėręs į ranką kiekvieną, nubėgau ant laivo aš nosies.
Šičia tikėjaus pirmiausiai sutiksiąs užpuolančią Skillą,
Baisią urvinę baidyklę, turėjusią mus išgalabint.
Niekur aš jos nemačiau, net įsmilko man akys bežiūrint,
Kur pasirodyt ji gal iš uolos tos tamsios ir miglotos.
Verkdami, mes įsivarėm į siaurąją perplaukos vietą.
Skilla grūmojo čion mums iš vienur, o Charibda iš kitur
Vandenį sūrųjį rijo, baisiausiai sudrumsdama jūrą.
O kad atgal jinai vandenį varė iš savęs — putodams,
Ūžė vanduo, kaip didžiam sagone, burbuliuodams ir šokdams.
Verdantis taškės vanduo ir garai tenai kilo į aukštą.
Bet kuomet vėl jau pradėdavo sūrųjį vandenį siurbti
Šita baidyklė, galėjo matyti jos vidurį visą:
Matės praskilus uola, o prie plyšio to virė verpetas
Jūrių vandens, su dumblu susimaišęs ir žemėmis dugno.
Mus lyg sukaustyt sukaustė, išblyškėlė baimė pagavus:
Prapultį šičia pamatę, visi į tą vietą žiūrėjom.
Skilla tuo tarpu, iš laivo draugus man šešis pasigavus,
Nunešė vyrus geriausius, kur buvo ir vikrūs ir drąsūs.
Akį atkreipęs į savąjį laivą ir tuos nelaimingus,
Spėjau tiktai pamatyti rankas jų ir kojas iš aukšto
Lekiant aukštyn. Klykdami, mano vardo jie, žūdami, šaukės.
Greitai nutilo vienok jie, pabaigę kančioje gyvybę.
Lygiai kaip tas žuvininkas, ant aukšto stovėdamas kranto,
Mėto žuvims apgaulingąjį maistą ant meškerio ilgo,
Siūlu pritaisęs kabliuką iš rago sumitusio jaučio,
Ir, kad žuvelė užkliūna, pakirtęs ją, išmet ant kranto,
Taip ir draugai mūsų ore purtėjo, kaip žuvys pagautos.

Skilla surijo beklykiant vargšus prie angos savo urvo.
Tiesė rankas jie prie mūsų ir šaukėsi veltui pagalbos.
Buvo tai man baisenybė didžiausia iš viso matyto,
Kiek jų išvargęs esu aš ir kiek prisimatęs kelionėj.
Vos tik, uolas praplaukę, ištrūkom Charibdos ir Skillos
Didžio pavojaus, netrukę, išvydome šventąją salą
Sauliaus, galingojo dievo. Čionai tat ganykloje buvo
Kaimenės jaučių plačkakčių ir karvių gražiausių taipogi
Buvo būriai ir smulkiųjų galvijų šviesiausiojo dievo.
Dar tebeplaukdami jūroj greituoju laivu, jau išgirdom
Jaučių baubimą iš tolo, paskui gi avelių bliovimą.
Tąkart galvon man atėjo garbingojo pranašo žodžiai,
Aklo Teiresijo Tebų ir Kirkės, Ajajos valdovės.
Jie man abudu juk buvo įsakę pralenkti geriausiai
Salą aukščiausiojo dievo, kurs laimę ir šviesą suteikia
Žemės varguoliams žmonėms. Atsiminęs, draugams aš kalbėjau:
„Mano klausykite žodžio, draugai prisikentę nelaimių!
Jums aš dabar apsakysiu Teiresijo pranašo žodį;
Kirkė, Ajajos valdovė, tą pat man patvirtino aiškiai.
Jiedu abudu įsakė, kad salą mes šitą pralenktum,
Helijo šventą valdybą, kurs šviesą ir laimę suteikia.
Jie pranašavo, kad šičia nelaimę mes sau užsitrauksim.
Sakė, kad bėkit pro šalį salos, nestabdydami laivo".
Taip aš kalbėjau, o jų sudrebėjo krūtinėse širdys.
O Eurilochas, skaudžiais atsiliepdamas žodžiais, man tarė:
„Tu be širdies, Odisejau, žmogus — ir spėkų geležinių!
Niekad neperlaužtas vargo, žmogaus pagailėti nemoki.
Tik gi draugus, taip nuvargus be valgio ir saldžiojo miego,
Reikia išleisti ant žemės. Tenai ant salos jie galėtų
Sau vakarienę išvirti ir žmoniškai kiek pailsėti.
Tu gi tuo tarpu varai tamsią naktį mus plaukti pro šalį.
Jūrių platybėn į šalį ir miglą, neduodams ilsėti.
Naktį, žinai, kad ir vėjas smarkesnis, žudytojas laivo,
Kyla tankiau. Tai gi kaip tu žmogus išsisuksi nelaimės,
Naktį platybėje jūrių, pakilus Dzefirui ar Notui,
Vėjams piktiems, nuo kuriųjų piktumo pražūna kelionėj'
Daugel laivų, kur ir patys dievai nenorėjo žudyti.
Rodos, geriau, atsižiūrint į tamsiąją naktį, sustokim,

Laivą prie kranto privedę. O rytą toliau jau keliausim".
Taip Eurilochas kalbėjo. Draugai maloniausiai sutiko.
Aš gi iš to supratau, kad jau laukia mus šičia nelaimė.
Vėl prakalbėdams į juos, aš žodžius pasakiau jiems sparnuotus:
„Jūs Eurilochai, mane šičia vieną per būrį priveiksit.
Bet paklausykit: visi man didžiausią jūs priesieką duokit,
Jog jei sutiksime bandą mes jaučių, ar nors ir avelių,
Nieks kad iš jūsų per savo n'išmanymą jų neužmuštų.
Galit lengvai jūs išmisti, ko davė jums Kirkė dievaitė".
Taip aš tariau, ir visi jie, kaip reikiant, man priesieką davė.
Priesieką vyrams pabaigus ir pažadus tvirtus padarius,
Laivą mes drūtą į prieplauką tykią įvarėme greitai —
Buvo šaltiniai arti — ir išlipę draugai mūs' ant kranto,
Patiekė gardžią visiems vakarienę ant pakraščio jūros.
Valgio ir gėrio savyje visai užgesinę jau norą,
Ilgą dar laiką minėjom', gedaudami, šešetą vyrų,
Tų nelaimingų, kur Skilla surijo, pagavus iš laivo.
Mums beraudojant graudžiai, čion ramintojas miegas atėjo.
Trečdalis vos tik praėjo nakties ir jau žvaigždės pradėjo
Linkti į antrapus skliauto, kaip Dzeus, debesių varinėtoj's,
Leido staiga piktą vėją ant žemės ir audrą. Apvilko
Debesys tamsūs ir jūrą ir dangų — vėl stojo tamsiausia,
Juoda naktis. Vos prašvito užgimus Aušra raudonpirštė,
Laivą, sukibę, įtraukėm į urvą, išgriautą uolose,
Kur susirinkdavo nimfės pažaisti, dainuot ir pašokti.
Tąkart vyriją sušaukęs, draugams mylimiems aš kalbėjau:
„Mano draugai! Mūsų laivas greitasis ir valgio ir gėrio
Pilnas. Už taig atsiminkim neliesti čionykščių galvijų.
Bus mums už juosius nelaimė, nes prigul jie dievui aukščiausiam:
Jaučiai, štai, tie ir skaitlingosios avys — tai Helijui Saulei.
Helijas — Saulė pasaulyje viską pamato ir girdi".
Taip aš kalbėjau. Ir jie savo vyriška širdžia sutiko.
Ištisą mėnesį pūtė, neliaudamas, Notas ir jokias
Kitas neradosi vėjas, kaip vien arba Notas ar Euras.
Mano draugai, kol turėjo ir maisto ir vyno raudono,
Toliai jie Saulės galvijų nė liesti nemanė. Pribaigę
Maistą iš laivo, pradėjo ieškoti sau maisto po salą:
Šaudė, kai kur sutikdami, paukščių ar pakraščiu jūros,

Meškeres ilgas įtaisę, jie gaudė žuvis sau iš bado.
Vienąkart aš pasitraukiau nuo jų, idant, viens pasilikęs,
Dievą maldaučiau karščiau, kad parodytų būdą pagrįžti.
Eidams tuščiu sau keliu, nesijausdams, toli atsitraukiau
Aš nuo savųjų. Suradęs sau vietą už vėjo, patogią,
Vandeniu sau numazgojau rankas ir pradėjau maldauti
Aukšto Olimpo valdovus dievus. O jie pasiuntė miegą
Saldųjį man į akis. Pasilikęs tad viens, Eurilochas
Ėmė ant bloga draugus savo gundint, kalbėdamas šitaip:
„Vyrai nelaimių prispausti! Klausykit, ką jums pasakysiu!
Žmogui gyvam juk baisi gi pražūtis visokia ir visad.
Aš tik manau, kad iš bado numirti tur būti sunkiausia.
Taigi paimkime, vyrai, mes Helijo jaučius geriausius,
Auką iš jų mes sudeginkim aukšto Olimpo valdovams.
Grįžę Itakėn, brangiojon mūs' žemėn, netrukę, šventyklą
Helijui puikią įkursim ir daug dovanų paaukausim.
Jeigu gi dievas, užpykęs už aštriaragius savo jaučius,
Teiksis mūs' laivą prapuldyt, kiti jam dievai tai pavelys,
Tai ir tuomet aš beveliju, jūron įkritęs, iš karto
Žūti staiga, neg nuo bado čion stipti palengva saloje".
Taip Eurilochas kalbėjo. Draugai su jo žodžiais sutiko.
Tuoj' atsivarė jie Helijo karvių, parinkę geriausių.
Jos netoli nuo mūs' tamsiojo laivo ten pievoje ganės,
Karvės gražiausios, plačkaktės, ragais dideliais, užraitytais.
Tuos galvijus susigavę, bepročiai, dievams pasimeldę,
Lapų priraškė žaliųjų nuo ąžuolo Dzeuso šakoto
(Kruopų miežienių pas jųjų nebuvo — pritrūko jų laivas).
Viską atlikę, tas karves papjovė ir kailį nulupo.
Kulšis iškirto ir dukart taukais apvyniojęs, su kaulais
Vienkart sudėjo. Netekdami vyno, jie vandeniu vienu
Auką palaistė ir vidurius metė į ugnį. Pabaigę
Deginti kulšis ir vidurius, patys pradėjo ragauti:
Viską smulkiai sukapoję, iešmais pasimaudami, kepė.
Tąkart ką tik pabudau aš iš saldžiojo miego neilgo.
Greit paskubėjau aš grįžti pas juodojo laivo pajūrin.
Kvapą iš tolo užuodžiau aš gardų mėsos iškeptosios.
Išgąsčio apimts skaudaus, aš šaukiausi dievų Olimpiečių:
„Dzeuse, mūs' tėve, ir jūs, laimingieji dievai amžinieji!

Prapulčiai mano užleidot ant manęs jūs saldųjį miegą:
Mano draugai, pasilikę vieni, nusidėjo prieš dievą".
Greitai tuotarp ilgarūbė Lampetija žinią pas tėvą
Heliją davė, kad mes, jojo jaučius pagavę, išpjovėm.
Rūstaudams sunkiai, kalbėjo dievams Hiperionas Saulė:
„Dzeuse, mūs' tėve, ir jūs amžinieji dievai laimingieji!
Reikia nubausti draugai Odisejaus, Itakės valdovo.
Mano jie jaučius bedieviškai ėmę išmušo, kuriuosius
Mėgdavau aš suskaityti, į dangų žvaigždingą pakildams,
Arba atgal nusileisdams nuo aukšto ir grįždams ant žemės.
Jei tiktai jūs, jų šventvagiško darbo, kaip reikia, nebausit,
Aš nusileisiu į Hado valstybę numirėliams šviesti".
Jam debesų varinėtojas Dzeus, atsakydamas, tarė:
„Helijau, meldžiamas, švieski, kaip švietęs, dievams tu danguose
Ir trumpaamžiams žmonėms, kas ant žemės derlingos gyvena.
Jųjų aš greitąjį laivą, netrukęs, į smulkias skeveldras
Jūroj' plačioje suskaldysiu, žaibo vilyčia pataikęs".
Tuos jo žodžius atsigirsti gavau jau paskui iš Kalipsos.
Sakėsi šita girdėjus iš Hermejo, siuntinio Dzeuso.
Grįžęs prie laivo į pakraštį jūrių, pradėjau aš barti
Savo draugus ir visus ir po vieną, bet jau nebgalėjo
Bloga atlyginti: jaučiai jau buvo prapuolę, dievai gi
Davė čia pat savo ženklą draugams, jog grūmoja nelaimė:
Nulupta jaučių oda šliaužinėjo savaime po žemę,
Mėsos pamautos iešmais, ar tai žalios ar keptos, vis bliovė,
Mūgdamos graudžiai, lyg gyvas galvijas iš sopulio mūgia.
Mano draugai dar šešias čion dienas, užsimiršę ir baimę,
Skerdė, geriausius pagaudami, Helijo jaučius ir valgė.
Bet kuomet Dzeusas Kronidas dienoj' septintoje, perskyręs
Vėjus nutildė ir audrą triukšmingą apstabdė, tuojau mes,
Sėdę į tvirtąjį laivą, į plačiąją leidomės jūrą.
Stiebą pastatę per vidų ir baltas būres sukabinę,
Vos tik mes salą apleidom ir nieko aplink nesimatė,
Žemės jokios, o dangus tik ir jūra begalė, beribė,
Tąkart Kronionas debesį juodą tamsiausį sutraukė
Virš mūsų lygiojo laivo ir jūra aplinkui pajuodo.
Jau nebeilgai bebėgo mūs' laivas: iš vakaro pusės,
Kaukdams, Dzefiras pakilo ir mėtyti laivą pradėjo:

Kilo baisiausia audra ir jau stiebą prilaikančios virvės
Trūko iš karto. Nugriūdamas, stiebas kartu su visokiais
Prietaisais krito ant laivo mūs' galo, sutriuškindams galvą
Mūs' vairininko. Jo kaušą suplojo, ir jis, kaipo naras,
Krito nuo aukšto į jūrą: drąsioji siela jį apleido.
Dzeusas tuo tarpu, netrukęs, su žaibu mums uždegė laivą,
Trenkęs perkūnu baisiu. Apsisuko mūs' laivas ant vietos
Keletą sykių ir dūmais sieros apsivilko. Draugai gi
Vienu kartu išmesti tapo laukan iš laivo ir, lygiai
Varnos jūrinės, pasklidę aplinkui suskaldyto laivo,
Greitai pražuvo gelmėse — nebedavė dievas jiems grįžti.
Aš tik dar gyvas išlikęs, tarp laivo lentų ir skeveldrų
Nardžiau ik tol, kolei šonus mūs' laivo vanduo nenulaužė.
Dugnas tuomet iš vandens, palengvėjęs, pradėjo jau kilti.
Stiebas prie dugno dar laikės, nes liko netrūkusi virvė,
Jaučio odos susukta. Prisitaikęs, aš stiebą ir dugną
Virvių likučiais suraišiojau drūčiai ir pats užsisėdęs,
Spėkai atsidaviau vėjo blaškyti po jūrą beribę.
Greitai pradėjo Dzefiras silpnėti, bet Notas jo vieton
Darės smarkesnis: ir pervėrė skausmas ir baimė man širdį.
Ėmė atgal jis varyti į gerklę baisiosios Charibdos.
Ištisą naktį jis varė mane, o išaušus jau dienai,
Aš pamačiau Skillos uolą baisiausią greta ir Charibdos:
Aš prisitaikiau į laiką, kad vandenį rijo Charibda.
Šaką alyvinio medžio nutvėręs, laikiausi drūčiausiai,
Tartum šiksnosparnis koks, ir nebuvo kuo kojas atremti:
Stačiai ant rankų turėjau kaboti, nes šaknys alyvos
Buvo toli, o jos šakos, plačiai išsiskleidusios, didį
Davė pavėsį aplinkui Charibdos verpetą tą baisų.
Taip ten kabojau kantriausiai ir laukiau, atgal kad išmestų
Dugną ir stiebą Charibda baisioji — sunku tai man buvo
Alpstančiam laukti ilgai. Nes jau buvo atėjęs tas laikas,
Kokiu iš teismo pagrįžta pavargęs teisėjas, pabaigęs
Teisti bylas jaunikaičių vyrijoj' — kuomet pasirodė
Laukiami rąstai iš gurklio Charibdės baidyklės prakeiktos.
Tąkart paleidęs rankas aš ir kojas praskėtęs, iš aukšto
Puoliau ant nardančių rąstų ir juos apsižergęs, pradėjau
Rankomis irtis. Žmonių ir dievų visagalintis tėvas

Nedavė Skillai mane pamatyti — būč gyvas neblikęs.
Dar aš devynias dienas jau po to vėl klajojau po jūrą.
Tik dešimtoje, jau naktį, Ogigijos salą pasiekiau
Varomas vėjo. Čionai viešpatauja gražkasė Kalipsa,
Nimfė, dievaitė galinga, maloniu ir skambančiu balsu.
Ji pamylėjo mane. Apie tai nebereikia kalbėti.
Vakar jau tai sakinėjau ir tau ir galingajai žmonai
Tavo: bjauru, nuobodu yr po dukart tą patį sakyti".

Tryliktoji giesmė (ν)

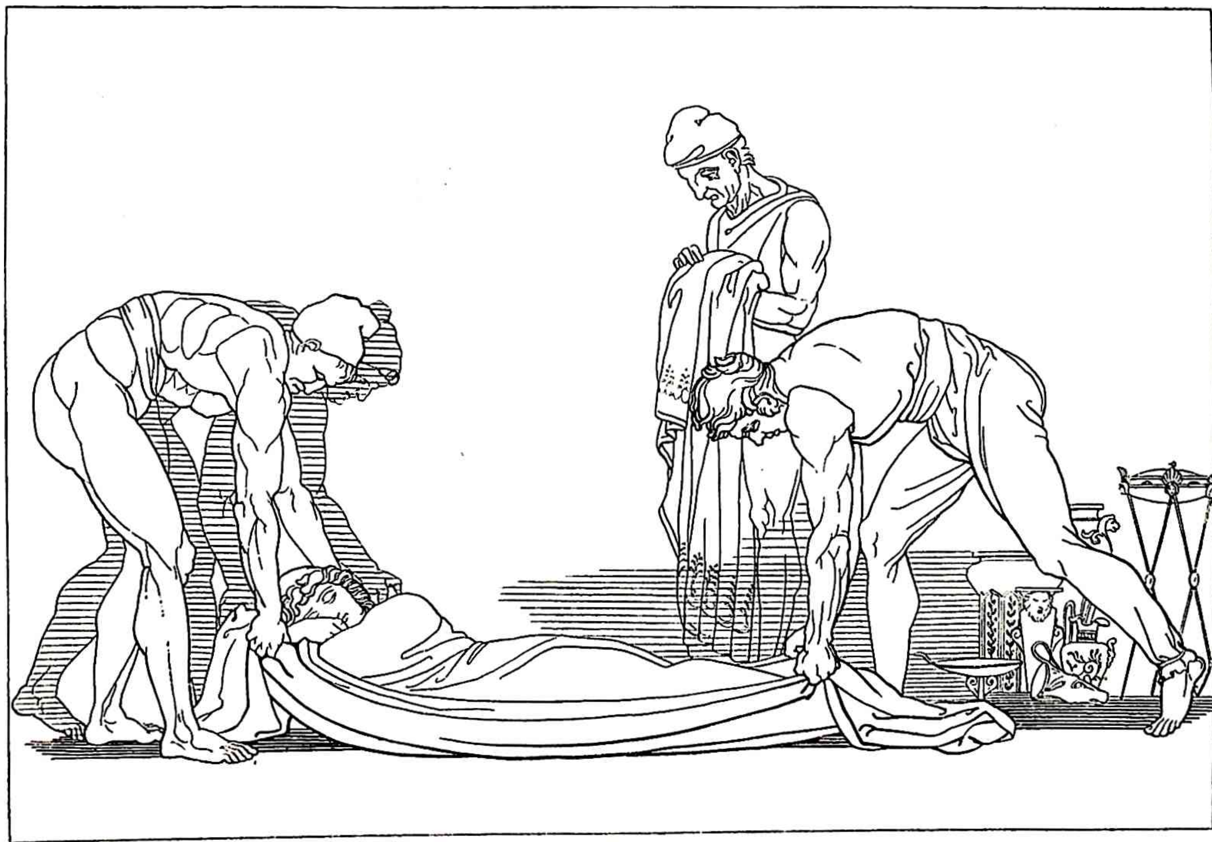
Odisejaus iškeliavimas iš Faiakų žemės ir atvykimas Itakėn

Taip Odisejus kalbėjo. Klausytojai, tartum, užburti,
Tykiai sėdėjo aptemusiam jau kambaryje ir mąstė.
Pirmas prabilo tuomet Alkinojas karalius ir tarė:
„Dievo auklėts Odisejau! Po to, kaip tu manąjį namą
Aukštą, gražiai išdabintą variu, aplankyti gavai jau,
Aš tad tvirčiausiai tikiu, jog laimingai pagrįši tėvynėn,
Nors ir daugiausiai visokių nelaimių kelionėj prikentęs.
Jums gi, didžiūnai Faiakų, kurie čion kasdieną pas manęs
Vaišėse būnat ir geriate tamsųjį gardųjį vyną,
Saldžiojo dainiaus klausydami balso saldaus ir malonio,
Žodį sakysiu. Jau rūbai mūs' svečio puikiausioje skrynioj'
Guli sudėti kartu su auksiniais indais ir daugybe
Taip sau kitų dovanų nuo Faiakų garsiųjų didžiūnų.
Duokime dar jam po sagoną vario ir didį trikojį.
Sau mes atlyginsim, rinkliavą kokią padarę po žmones:
Būtų sunku vienam žmogui nuo savęs taip daug dovanoti".
Taip Alkinojas pasakė. Sutiko jo žodžiais didžiūnai.
Gulti išėjo visi tad į savo namus jie kiekvienas.
Vos tik išaušo migloje užgimus Aušra raudonsostė,
Nunešė greitai pas laivą trikojus ir sagonus vario.
Viską gražiausiai sudėstė spėka Alkinojo šventoji,
Pats prižiūrėdams, kad viskas po suolų gražiai išsitektų,
Jūroj' paskui kad nebkliūtų jauniems irklininkams Faiakų.
Grįžę paskui į namus, pasidarė pietus iškilmingus.
Jautį pradžioj debesų varinėtojui Dzeusui Kronidui
Aukai nudūrė garbus Alkinojas karalius. Jo kulšis
Dzeusui sudeginę, patys pradėjo puotauti linksmiausiai.
Jiems visą laiką dainavo ans dangiškas dainius aklasis,

Mylims visų Demodokas. Tuotarp Odisejus nekartą
Atkreipė veidą į saulę, apšviečiančią viską, lyg būtų
Prašęs greičiau nusileisti: taip troško keliauti greičiausiai.
Lygiai artojas pavargęs, kad vakaro laukia, per dieną
Aręs su jaučiais dvylais kietą dirvą n'įveikiamą arklui:
Džiaugiasi vargšas, matydamas leidžiantis saulę, ir grįžta
Linksmas namon, nors iš vargo jam kojos ir keliai jo linksta.
Džiaugės taip pat Odisejus, matydamas leidžiantis saulę.
Tąkart pradėjęs kalbėti Faiakams, garsiems irklininkams,
Tarė jisai, o labiausiai tai reiškė jisai Alkinojui:
„O, Alkinojau, karaliau, visam pagarsėjęs pasauly'!
Leiskit dabar man keliauti, dievams nuliejimą padarius.
Patys gi likit sveiki. Išsipildė man viskas, širdis ko
Mano krūtinėje troško: ir dovanos brangios iš jūsų,
Ir išleistuvės širdingos. Telaimin dievai Uraniečiai,
Rasti sugrįžus namon savo žmoną nekaltą, teisingą,
Savo draugus numylėtus sveikus ir laimingus, o jums kad
Šičia palikusiems džiaugtis ilgiausiai su savo žmonomis
Ir su brangiausiais vaikais, ir kad jokio jums blogo nematčius".
Baigė kalbėti. Faiakai sutiko tad svečią išleisti,
Taip išmintingą. Tuomet Alkinojas pasakė skelbikui:
„Vyno greičiau, Pontonojau, atliešęs, svečiams padalinki:
Reik nuliejimą išpildyti Dzeusui Kronidui ir svečią
Leisti keliauti į tėviškę brangiąją šalį, kur trokšta".
Taip jisai tarė. Tuojau Pontonojus, gardesnio už medų
Vyno raudono atliešęs, visiems padalino didžiūnams.
Apeigą vyno nulaistymo baigę dievams laimingiausiems,
Aukšto valdovams dangaus, jie pakilo visi iš už skobnių.
Kart Odisejus didvyris pakilo. Taurelę dvidugnę
Padavė jis į rankas karalienei Aretei ir tarė
Žodį sparnuotą: „Sveika, karaliene, paliki, ik koliai
Tau neateis jau senatvėj mirtis, kaipo dievo paskirta.
Aš gi keliausiu tolyn. Tu linksma ir laiminga palik čion.
Savo namuos' su vaikais, su tauta ir su vyru karalium".
Taip pakalbėjęs, išėjo per slenkstį gudrus Odisejus.
Pasiuntė draug ir skelbiką su juo Alkinojas karalius,
Kelio parodytų jam pas jo laivo ant pakraščio jūros.
Siuntė taip pat ir valdovė Aretė tarnaites lydėtų:

Nešė viena jų chitoną ir apsiaustą baltą, antroji
Nešė dėžutę, gražių karalienės paminklų pridėtą;
Vyno raudono ir valgio visokio trečioji jam nešė.
Kaip tik nuėjo pas laivą į ūžiantį šaltą pajūrį,
Tuoj palydovai malonūs jo daiktus į dailųjį laivą
Ėmę sudėjo: gėrimą ir valgį ir dovanas brangias.
Jie Odisejui paklojo laive atsigulti kilimą,
Minkštą ir storą, užtiesė jį drobe švariausia iš viršaus,
Kad pasilsėti saldžiai jis galėtų, keliaudams per jūrą.
Laivan tuomet Odisejus įlipo, atsigulė tykiai,
Sėdo eilėn irklininkai prie savo irklų ir paleido
Laivą nuo kranto. Ir tąkart irklais jie pradėjo darbuotis.
Miegas saldus Odisejui akis lygiai miglos užpylė,
Miegas tykiausias, ramus, kuris mirčiai prilygsta arčiausiai.
Laivas tuo tapu — lyg ketverts arklių sukinkytų per lauką,
Baidomų skaudžio botago, kad lekia nesiekdami žemės —
Lėkė taip pat, bangą skirdamas nosim, o kitos vėl bangos
Rausvos iš užpakal likosi laivo, jam bėgant per jūrą.
Bėgo tas laivas taip greitai per jūrą, kad būtų nė sakals
Jo negalėjęs pavyti, nors jis juk greičiausias tarp paukščių.
Taip jis jau bėgo per jūrą, bangas praskirdamas nosim,
Veždamas vyrą, dievaičiams prilygstantį savo gudrybėms.
Vyras tas daug iškentėjo, bevargdams ir sopulius kęsdams,
Karo laiku bekovodams ir jūroj' nelaimių prityręs.
Šičia ramiai jis miegojo, užmiršęs pritirtų nelaimių.
Bet vos prašvito ant skliauto dangaus ta žvaigždė, kuri būna
Pranašu greitai ateisiant, užgimus migloje Aušrinei,
Laivas Faiakų, jau perbėgęs jūrą, pristojo prie kranto.
Yra Itakėje Forkino uostas, jūrinio senelio,
Uostas tas yr iš abipus užstotas kalnų, kur nuo jūros
Atskiria jį, iš šalies užsikišę ir vėjui neduoda
Pūsti į uostą ir bangą iš jūrių varyti į vidų.
Uoste laivai, ir su lynais nerišus, ramiai gal stovėti.
Uosto gale pamatytum ten medį plačiausį alyvos.
Grotas ties medžio yra to tamsokas, žmonių pagarsintas,
Sakomas Nimfių jūrinių, kuriąsias Najadoms vadina.
Yra kraterų čion daug ir amforų iš marmoro kaltų.
Bitės laukinės induose tuos' savo korius susikrovė.

Staklių ten kelets iš marmoro kaltų dar yra. Najados,
Sako, rūbus purpurinius čion audžias tų staklių pagalba.
Viskas ten, žiūrint, stebuklai: vanduo tenai skamba, srovendams.
Grotas dvi turi angas: į šiaurinišją angą ir žmonės
Gali įeiti. Anga nuo pietų — tai dievaitėms paskirta:
Niekas žmonių ten negali praeiti, tik amžinas dievas.
Šičia sustojo Faiakai, kurie šitą vietą žinojo.
Laivas, prie kranto pribėgęs, per pusę ant kranto iššoko:
Taip jį kelionėje varė irklais jūrininkai Faiakų.
Jie tuoj išlipę iš tvirtojo laivo, ant kranto iškėlė
Miegantį saldžiai su patalu kart Odisejų ir dailiai
Jūrių pakrantėj paguldė. Aplinkui sudėjo jo turtą,
Dovanas brangias Faiakų, kur davė, įkvėpus Atenai,
Viską atidžiai sudėjo paunksnėje medžio alyvos,
Tol' pasitraukę nuo kelio, kad kas iš praeinančio svieto
Ko nepagautų, užėjęs, kol dar Odisejui bemiegant.
Patys Faiakai po to pasiskubino grįžti tėvynėn.
Žemės kratytojas savo rūstybėj', minėdams grūmonių,
Kokias jisai Odisejui, vargų nepriveikiamam vyrui,
Buvo grūmojęs kadai, tuomet kreipėsi žodžiais į Dzeusą:
„Tėve mūs', Dzeusai! nebgerbs mane niekas nė tarp amžinųjų
Mūsų dievų, kuomet juoktis pradės iš mane jau Faiakai,
Žmonės trumpaamžiai, silpni, nors paeiną iš kraujo dievaičių.
Aš ir žinojau, jog grįš Odisejus į savo tėvynę,
Daug iškentėjęs nelaimių: atimt negalėjau grįžimo
Visiškai jam, nes tu pirmas kitaip prižadėjai ir sprendei.
Vyrai Faiakų jį miegantį pervežė greitai per jūrą
Stačiai Itakėn laivu ir prikrovė jam turtų be skaičiaus:
Vario ir aukso ir rūbų ploniausių brangiųjų daugybę,
Kiek jis nebūtų iš Trojos parsvežęs, nors grįždams laimingai".
Jam debesų varinėtojas Dzeusas tais žodžiais atsakė:
„Žemės kratytojau tvirtas, kalbi tu stebėtiną daiktą!
Jaugi dievai nebgodoja tavęs? Ir ar galimas daiktas
Niekinti kam galingiausią, seniausią ir pirmą dievaičių?
O jeigu kas trumpaamžių žmonių, be jėgos ir galybės,
Tavęs negerbs, kaip išpuola, pabausk tu be gailesčio tokį!
Elkis kaip tinkams, su juo tu ir kaip tavo širdžiai patinka"!
Jam atsakydamas, tarė kratytojas žemės galingas:



14. Fajakai palieka Odissejų ant Itakės kranto (psl. 180)

„Elgčiaus aš drąsiai, juodų debesų varinėtojau, jeigu
Tavo galybę ir širdį užgauti kuo nors nebijočiau.
Grįžtantį puikų aš laivą Faiakų manau sudaužyti
Jūrių platybėj, kad liautųs daugiau vežinėję visokius
Žmones po svietą, o pilį su kalnu nuo jūrių atskirti".
Jam debesų varinėtojas Dzeusas ant šito atsakė:
„Drauge! man rodos širdyje, jog šitaip geriausiai išeitų:
Vos tik gyventojai krašto pagrįžtantį laivą patėmys,
Tąkart paversk jį uola, kad pavidalas laivo paliktų.
Bus tai stebuklas aiškus. O jų pilį tu kalnu atskirki".
Tokį sumanymą Dzeuso kratytojas žemės išgirdęs,
Greitai nuvyko į Scherijos salą, Faiakų valstybę,
Laivo patikti; o laivas jau, greitas skraidytojas jūrių,
Artinos uostan. Kratytojas žemės, prie laivo priėjęs,
Pavertė laivą uola ir su delna prispaudęs iš viršaus,
Drūčiai į dugną jūrinį įspaudęs, šalin pasitraukė.
Triukšmas pakilo pilyje ir žodžiais sparnuotais kalbėjos
Vyrai Faiakai, mylėtojai irklo, garsieji jūreiviai.
Viens pažiūrėdams į kitą, tarp savęs piliečiai kalbėjo:
„Baimė! Kas laivą mūs' greitą ant jūros apkaustęs sulaikė
Grįžtantį uostan? Juk matėme aiškiai parbėgant iš tolo!"
Taip jie kalbėjo, ik šiol nesuprasdami didžio stebuklo.
Tąkart tarp jų Alkinojas prabilo ir tarė Faiakams:
„Baimė! Senovės dabar pranašavimas pildos ant mūsų.
Tėvas dar mano man sakė, jog rūstaun ant mūs' Poseidonas
Baisiai už tai, jog vežiojam mes žmones be jokio pavojaus.
Sakė jisai, kad mūs' grįžtantį laivą miglotoje jūroj'
Žad sudaužyti, o pilį su kalnu nuo jūrių atskirti.
Taip man sakydavo senis. Matai, kaip tai vis išsipildo!
Jums dar daugiau aš sakysiu, Faiakai, išpildykit viską!
Jau mes daugiau neblydėsim, kaip būdavo pirma, keleivių
Mūsų aplankiusių kraštą. Dabar Poseidonui, parinkę
Dvylika jaučių puikiausių, sudeginkim aukai: gal būti
Teiksis mums pilį nuo jūrių nebskirti, mums kalną užstatęs".
Taip jisai tarė, ir aukai pristatė tuoj jaučius Faiakai.
Meldės karštai Poseidonui didžiūnui ir vadai Faiakų;
Dievo aukurą apstoję. Tuotarp Odisejus pabudo
Savo tėvynėj iš miego ir jos nepažino, pamatęs:

Daug, mat, nematė ją metų, o dar ir Atena Pallada
Miglą užleido giliausią toj vietoj, kad jo nepažintų
Nieks, kol pati jam įsakymų savo suteikus nebuvo.
Nieks kad nejustų sugrįžus: žmona ir draugai ir piliečiai
Pirm, neng nebus jis jaunikių begėdžių piršlybos nubaudęs.
Štai tad, kodel Odisejui karaliui išrodė kitaip vis:
Ir išvingiuoti takai ir kalnų tarpe uostas suspaustas.
Medžiai taip pat neb'tokie beišrodė. Pašokęs iš miego,
Tėvišką žemę pamatęs, graudžiai atsiduso ir, plojęs
Delnom stipriom par abidvi šlauni, jis, dejuodamas, tarė:
„Baimė! Į kokią dar šalį nežinomo svieto papuoliau?
Kas čion do žmonės? Ar baisūs skriaudikai, kaip žvėrys laukiniai?
Arba svetingi ir vyrai malonūs, dievų neužmiršę?
Kur aš padėsiu tą turtą ir kur man pačiam pasidėjus?
Būčiau geriau aš ilgiau dar pabuvęs Faiakų šalyje,
Būčiau ir kitą kokį jų galingą valdovą priprašęs,
Būtų taip pat jis, mane pagailėdams, suteikęs grįžimą.
Nūn nežinau, kur paslėpti turtus: juk negalima šičia
Taip juos palikti — išgaudys praeinanti žmonės, pamatę.
Vargas man, vargas! Matau, kad netaip jau dori ir teisingi
Buvo Faiakų karalius ir jųjų didžiūnai ir vadai:
Užvežė jie į nežinomą kraštą mane ir paliko,
Patys žadėję į šviesiąją mielą Itakę nuvežti.
Žodžio jie savo nepildo: nubaus juosius Dzeusas, keleivių
Aukštas globėjas. Jis nuodėmes mato ir baudžia piktuosius.
Reikia, vienok, suskaityti turtus, persitikrint, jog nieko
Man jūrininkai laive nepagavo, gabendami šičia".
Taip jis nutaręs, suskaitė gražiuosius indus ir trikojus,
Auksą, brangiuosius rūbus — ir atrado, jog viskas teb'esą.
Džiaugsmo nejuto vienok: ilgėjosi baisiai tėvynės,
Slankiodams pakraščiu ūžiančios jūros smiltingu ir šaltu.
Tąkart priėjo prie jo šviesakė Atena Pallada.
Jauno galvijų piemens prisiėmusi išvaizdą buvo,
Aukšto, gražaus, kokie būna vaikai tik galingų valdovų.
Mantiją dvilinką jis ant pečių užsimetęs turėjo.
Kojos žibėjo papėdėmis, rankoj — durtuvas lengvutis.
Ją Odisejus pamatęs, nudžiugo, pris'artino greitai
Ir prakalbėjęs, ją sveikino žodžiais sparnuotais, tarydams:

„Drauge! Pirmiausiai tave pamatau svetimoje šalyje.
Sveikas būk! Nieko man bloga širdyj nesumislyk savoje.
Turtą tu mano apsaugok, išgelbėk ir patį mane tu.
Lygiai kaip dievą, meldžiu aš ir tavo kelius, štai, bučiuoju.
Viską teisingai sakyk, nes man viską išpuola žinoti.
Kas čia do kraštas ir kas čia do žmonės gyvena? Kokie jie?
Ar tai kalnuota sala, ar tai žemės tvirtosios tik sklypas,
Jūron toli išsikišęs, kalnuotas, nuo jos neatskirtas?"
Jam atsakydama, tarė šviesakė dievaitė Atena:
„Tu n'išmintingas keleivis ar, gal būt, iš tolimo krašto,
Jeigu tu vardo šalies mūsų klausi: nemažą ji garbę
Turi pasaulyj'. Ją žino ir tautos rytinės, kur Heos
Gimus prašvinta ir Helijas kilsta šviesiausias, ir žmonės
Žemės kraštų vakarinių, naktis kur tamsi viešpatauja.
Daug čion, teisybė, kalnų ir arkliai nepatogu auginti,
Vis gi ne bado šalis, nors neturi ji didelio ploto.
Dera vienok čion ir duona geriausiai ir vynuogės saldžios.
Būna, kiek reikia, lietaus ir rasos čion, kiek reikia, iškrinta.
Jaučius, ožkas ir avis patogu čion auginti, o miško
Daug čion visokio ir daug vandenų, neišdžiūstančių niekad.
Vardą Itakės, keleivi, galėjai girdėti ir Trojoj,
Nors ir labai toli esant ją sako nuo mūsų Achajos".
Taip ji kalbėjo. Nudžiugo širdyje kantrus Odisejus:
Linksma jam buvo girdėti, kaip giria tėvynę šviesakė
Deivė Atena Pallada, aigidvaldžio Dzeuso gimdyta.
Jai atsakydamas, tarė sparnuotus žodžius jis nuo savęs:
„Vardą Itakės man teko girdėti, dar Kretoj tebesant.
Kreta plačioji toli yr už jūrių. Dabar, mat, pačiam man
Teko Itakėn pakliūti su turtais didžiausiais. Jų pusę
Dar aš namie palikau dėl vaikų. Nes išpuolė man bėgti
Greitai iš savo namų, kaip tik užmušiau aš Orsilochą
Idomenejaus galingojo sūnų, greitkojį garsingą,
Kurs visuomet visos Kretes pralenkdavo bėgyje vyrus.
Jis užsimanė paveržti nuo manęs laimikį, kur Trojoj
Kruvinu sau užpelniau aš vargu, dėl kurio tiek kentėjau
Ir nuo žmonių kruvinose kovose ir jūroje vargdams.
Pyko už tai, kad aš Trojoj jo tėvui tarnaut nenorėjau
Veltui, bet pats sau, su vyrais savaisiais, laikiausi skyriomis.

Tąkart mes jį, sužinoję, kad grįžta jis vienas iš lauko,
Kelets draugų, užsislėpę prie kelio, nudėjom, pataikę.
Buvo tamsiausia naktis. Niekas mūs' negalėjo matyti.
Nieks nežinojo, kad aš jį nužudęs esu. Bet nužudęs
Jį, variakaustyta ietim, netrukdamas, aš pas Foinikų
Laivą garsių jūrininkų nubėgau ir, mokestį didį
Siūlydams jiems, maldavau, kad, nuvežę į Pilą, paleistų,
Arba nuveždtų į šventąją žemę Epejų Elidą.
Vėjas mums priešings neleido prie krašto tų žemių pristoti.
Patys Foinikai gailėjosi, taip atsitikus, apgavę.
Varomi vėjo, mes naktį, štai, šičia pribuvom. Per vargą
Vos įsivarėm į uostą. Išlipę ant kranto, nors baisiai
Buvom išalkę, valgiu užsiimt nenorėjom, privargę.
Sugulėm miego visi, o mane saldus miegas taip drūčiai
Apėmė, baisiai išvargus, jog aš nejutau, kaip Foinikai,
Mano turtus iškilnoję iš laivo, sudėjo prie manęs,
Stačiai ant smėlio ten pat, kur miegojau, o patys pabėgo
Savo keliu į turtingą Sidonijos kraštą. Dabar aš
Šičia, palikęs sau vienas, dejuoju, nelaimėn pakliuvęs".
Taip jis kalbėjo. Prasijuokė deivė, šviesakė Atena,
Veidą ranka patapnojo ir jojo akys' atsimainė,
Išvaizdą gražią jaunos ir aukštos moteriškės priėmus,
Pilną didžios atminties ir šviesiausiojo, didelio proto.
Žodžiais sparnuotais į jį prakalbėjusi, tarė dievaitė:
„Baisiai gudrus ir melagis turėtų tas būti, kas geistų
Savo mitrumais ir šiaip apgaulėms su tavim susilygint.
Būtų nelengvas ir dievui tai daiktas. Begėdi, melagiau,
Pilnas visokių melų, ar neliausies, nors kartą, pargrįžęs
Savo tėvynėn, meluot, išmisliot, apgaulioti? Teisybė,
Tu nuo mažens tai pupratęs... Dabar apie tai nebkalbėsim.
Mudu abudu gudročiai: tu tarpe žmonių trumpaamžių
Daug už kitus prakilnesnis sumanymais savo, kalbomis,
Aš gi — tai tarpe dievų pripažinta pirma savo šviesia
Išminčia ir gudrumu. Ir stebiuos', kad tai tu negalėjai
Taip dar ilgai, štai, pažinti Atenos Pallados, kurioji
Tavo visuose varguose užstoju tave ir pagelbstu.
Aš ir Faiakuose suteikiau tau kuodidžiausią malonę.
Štai, ir dabar ateinu su tavim apsvarstyt padėjimo,

Turtą paslėpti padėt, kur sudėjo tau garbūs Faiakai,
Tau iškeliaujant namon, o tai aš jiems tą įkvėpiau norą.
Dar pasakysiu aš tau, ką sutiksi puikiam savo rūme,
Kokis pavojus ten laukia. Turi kuokantriausiai pakelti
Viską ir niekam nė žodžio, nei vyrui, nei moteriai, niekam
Tu neturi prasitarti, jog vargšas keleivis pagrįžęs.
Tyliai, ramiausiai kentėk, skriaudas nuo žmonių apturėdams".
Jai atsakydamas, tarė gudrus Odisėjus didvyris:
„Žmogui trumpaamžiui sunku, nors jis būtų didžiausiai protin-
Dievą pažint, susitikus: visaip juk dievai apsireiškia. [gas,
Tą tik tvirtai aš žinau, ak, tiek tu buvai prielanki man
Tąkart, kaip Trojoj kariavome vargšai mes sūnūs Achajų.
Bet nuo to karto, kaip pilį Prijamo mes aukštą išgriovėm
Ir susisėdom į savo laivus — išsiblaškė Achajai.
Aš nuo to karto, o, Dzeuso dukter, jau nebemenu niekad
Matęs tave, pasirodžius ant laivo į mano pagalbą...
Vienas, be jokio užstovo, su plyštančia širdžia klajojau
Tolei, kol teikės dievai iš nelaimių baisiųjų išgelbėt.
Žemėj turtingoj Faiakų mane tu, teisybė, sutikus,
Kelią man rodei pati į jų pilį ir drąsinai žodžiais.
Nūn aš maldauju tave vardan tėvo galingojo tavo:
Aš, mat, labai abejoju, kad būčiau į šviesią Itakę
Gavęs pagrįžti — man rodos, kitur kur papuolęs ir tyčia,
Rodos, tu man taip sakai, mano širdį ištirt užsigeidus.
Tark gi tikrai, ar teisybė, esu jau brangioje tėvynėj?"
Jam atsakydama, tarė šviesakė dievaitė Atena:
„Mano širdyj' glūdi tau visuomet tasai pats prielankumas.
Aš negalėčiau apleisti nelaimėj tavęs: tu visuomet
Priimi noriai visad patarimą, drąsus esi, veikiant.
Tiesa, kiekvienas, kas ilgą vargingą kelionę pabaigęs,
Grįžta namon, užsigeidžia greičiausiai savuose namuose
Žmoną išvyst ir vaikus... Odisejau! o tu pasisaugok
Klausti, teirautis žinių: tų pirmiausiai turi parsitikrint
Savo žmona. N'atsimainiusia širdžia ji rūmuose laukia,
Tykiai raudodama tavęs dienas ir naktis, išsiilgus.
Man paslapties čion nebuvo, žinojau aš visad tikriausiai,
Jog tu sugrįžti turi, tik draugų savo jūroj nustojęs.
Bet nenorėjau aš ginčo užvest su dėde Poseidonu,

Broliu galingojo tėvo, o jis tave baisiai nekenčia.
Rūstauja sunkiai, kam sūnų apjakinai jam Polifemą.
Taigi parodysiu tau aš Itakę, kad tu patikėtum:
Čia tai juk Forkino uostas, senelio gudročiaus jūrinio.
Uosto gale pažiūrėk — alyva kuoplačiausiai bujoja.
Tuoj prie alyvos ir grotas Najadų, vadinamų nimfių,
Grotas išgriuvusio kalno viduj, kur ir pats tu nekartą
Nimfėms pagarbint senovėj' brangias aukavai hekatombas.
Ten ant, toliau ir Neritą matai tu, apaugusį girioms".
Taip jam kalbėdama deivė miglas išgainiojo ir aiškiai
Šalį parodė. Jis, puolęs ant veido, pradėjo bučiuoti
Žemę brangiausią tėvynės. Rankas jis į dangų iškėlęs,
Maldą širdingą į Nimfes Najadas jis kreipė, tarydams:
„Nimfės, Najados, aigidvaldžio dukterys Dzeuso, daugiau aš
Jūs' nebtikėjaus matyti. Dabar jūs priimkit maloniai
Mano širdingas maldas. O jau aukos, kaip visada, brangios
Bus jums parūpintos, jei tik suteikianti laimę Atena,
Dzeuso duktė, mane patį ir sūnų išgelbėti teiksis".
Jam atsakydama, tarė šviesakė dievaitė Atena:
„Būk tik drąsus. Tenerūpi tau šita tuo tarpu širdyje.
Reikia pirmiausia turtus tavo groto kertelėj' paslėpti,
Tau kad paliktų visi nepražuvę. Paskui pamatysim,
Kaip ir ką veikti išpuola, kad viskas geriausiai išeitų".
Taip pakalbėjus, dievaitė į tamsųjį grotą įėjo.
Rankomis savo kerčias čiupinėdama, rado ji vietą
Turtams paslėpti. Odisejus nedilstančio vario ir aukso
Brangius indus ir rūbus savo plonus sunešęs į grotą,
Viską sudėjo, ką buvo jam davę Faiakų didžiūnai.
Dailiai sudėjus tai viską, dievaitė už durų didžiausią
Užvertė uolą Atena, aigidvaldžio Dzeuso gimdyta.
Sėdę paskui į pavėsį alyvinio šventojo medžio,
Tartis pradėjo, kaip reik išžudyt jaunikius nedoruosius.
Kalbą pradėjo šviesakė dievaitė Atena Pallada.
„Dievo auklėtas Laerto sūnau, Odisejau gudrusis!
Nūn pagalvok, jaunikius kuo piktuosius galėtum pabausti:
Keletą metų namus jie tau tuštin' ir tavąją žmoną
Savo piršlyboms kankina. Žmona gi tavoji tik laukia
Tavo grįžimo, raudodama graudžiai, o jiems apgaulingą

Viltį tik duoda, pati gi jiems gera širdyje nemano".
Jai atsakydamas, tarė gudrus Odisejus didvyris:
„Baimė! Juk būčiau ir aš neišvengęs apverktino galo,
Kokį sutiko sugrįžęs Atrejaus sūnus Agamemnons,
Jeigu nebūtumei teikusis tu man, dievaite, pranešti
Visa, kaip stovi dalykai namuose. Meldžiu aš, pamokyk,
Kaip juos nubausti galiu, o pati neapleiski kovoje,
Drąsą ir spėką suteikdama tokią, kaip tąkart kad Trojoje
Pilį su bokštais nugriovėm Prijamo Achajai galingą.
Jeigu taip drūčiai, šviesake, mane prilaikyti tu teiksies,
Aš ir trijų nepabūgsiu šimtų galingiausiųjų vyrų,
Jeigu tik tu, galingoji dievaite, mane palaikysi".
Jam atsakydama, tarė šviesakė dievaitė Atena:
„Aš tai iš tikro tave prilaikau ir nebūsi apleistas,
Tąkart, kaip vargas užeis: ir manau aš, kad greitai jau žemę,
Jų smegenais ir krauju aptaškytą, išvysime rūmuos'
Tų nedorųjų žmonių, kurie namą taip tavo sugriovė.
Taigi tave aš paversiu žmogum, nepažįstamu niekam,
Odą raukšlėmis sutrauksiu pavirš sąnarių galingųjų,
Garbinius blizgančius tavo atimsiu, o tavąjį kūną
Lupatais rūbais apvilksiu: matydams biaurėsis kiekvienas.
Tavo gražiausias akis aš karščiu pagadinsiu ir pūliais,
Taip kad nė vienas tavė negalėtų pažinti jaunikių,
Ir nei tavoji žmona ir nei mylimas vaikas, kurs liko
Rūmuose tavo. O pats tu pirmiausiai pas užveizdą kiaulių
Eik sau ramiai. Jisai tau atsidavęs ir myli karščiausiai
Sūnų jis tavo ir Penelopejai jis yr atsidavęs.
Jį tu atrasi pas kiaulių, ganykloj' pas Korako uolą,
Kur Aretusos šaltiniai yra. Tenai ganosi kiaulių
Didis būrys: ąžuolinių gilių prisirijusios sočiai,
Turi vandens ten, kiek reikia, ir tunka ten kiaulės puikiausiai.
Ten tu ilgai pasilikti turi ir kaip reikia ištirti.
Aš gi tuo tarpu į Spartą, gražiausių merginų tėvynę,
Vyksiu, idant Telemachą tau, mylimą sūnų, grąžinčiau.
Jis dabar žemėj' plačioj' Lakedaimono pas Menelają
Yra nuvykęs paklaustų žinios apie tėvą, ar gyvas?"
Jai atsakydamas, tarė gudrus Odisejus didvyris:
„Kam gi, dievaite, tu jam nenorėjai pranešti teisybės?

Kam turi, jūroj' keliaudamas, vargti, palikęs plėšikams
Savo namus nelabiems, pats pavojų kelionėj turėdams?"
Jam atsakydama, tarė šviesakė dievaitė Atena:
„Daug tu dėl jo, Odisejau, gali nesirūpint širdyje:
Aš palydėjau pati jį kelionėn garbės įsigytų
Tarpe žmonių, ten nuvykus. Nedidelio vargo prityręs,
Sėdi dabar jisai linksmas Atreido turtingame rūme.
Tykaun', teisybė, jaunikiai, su juodu laivu užsislėpę,
Nori užpult netikėtai ir jį nužudyti, pagrįžtant.
Bet, aš sakau, nebus: aš sakau, dar nemaža tarp jųjų
Žūti turės nedorųjų, kur namą tau tuštin turtingą".
Taip pakalbėjus, Atena savà lazdele jį užgavo:
Tuoj jam sutraukė raukšlėmis jo gražiąją odą ant kūno,
Šviesūs nusmuko plaukai, o sustingę nariai ir jo kūnas
Odą sudžiūvusią gavo senelio karšinčiaus vargingo.
Akys paraudo ir pūliais paėjo — taip gražios ik šioliai.
Jam ant pečių atsirado sudriskęs drabužis ir tamsūs
Driskiai, juodi marškiniai, surūkyti, pasmirdę nuo dūmų.
Viršum tų ryzų bjaurių nuo lytaus prisidengti jam rados
Elnio oda nudėvėta, sena, išsitrynus. Į ranką
Įteikė pagalį jam, ant pečių gi jam užsvėrė terbę,
Lopytą, seną, su pasaitu pančio, be diržo per petį.
Taip jį atmainius, dievaitė atleido. Pati gi nuskrido
Pas Odisejaus brangiausiąjį sūnų į dievišką Spartą.

Keturioliktoji giesmė (ξ)

Odisejaus susibičiuliavimas su Eumaju

Ėjo tad sau Odisejus nuo uosto keliu akmeningu,
Kalnų kraštais ir miškais į tą vietą, kur liepė Atena,
Kur jo ganytojas dieviškas kiaulių gyveno, daugiausiai
Pono žiūrėdams naudos, kur jam pavedė pons, išvažiuodams.
Rado kiauliaganį dorą besėdint prieš savąją gryčią.
Namas, aptvertas aplinkui tvora su kiemu gan platoku,
Buvo aukštoje kalvoj' pastatytas ir matoms iš tolo.
Namą, neklausdams nei seno Laerto, nei Penelopejos,
Pats pasistatė kiauliaganis dors, akmenų prisirinkęs.
Kiaulėms kad būtų uždarymas nakčiai, jis kiemą aptvėrė
Ąžuolo basliais, į žemę sukaltais drūčiausiais ir tankiai.
Dvylika dar didelių kiaulininkų pastatė kieme jis,
Vieną ties kito arti; kiekvienam jų po pussimtį kiaulių
Žemgulių tilpo nakvynėn. Ir visos jos buvo veislinės,
Sunkios jau kiaulės. O kuiliai ir paršai kituose gurbuose
Laikomi buvo. Nedaug jų tebuvo iš viso, nes skaičių
Mažino jų nedorieji jaunikiai: kiauliaganis vargšas,
Pats nenorėdams, kas dieną turėdavo siųsti jiems vieną
Paršą riebiausį pietums. Bet jų buvo dar likę iš viso
Trys dar šimtai šešiasdešimts galvų, kuriuos saugojo šunes,
Baisūs kaip žvėrys kokie, keturi: juos kiauliaganis pats sau
Užsiaugino. Tuo tarpu jis dirbosi nagines kojoms,
Pjaustydams storąją odą. O piemenys buvo išėję
Kiaulių ganyt katras sau į ganyklas — tai trys iš visų jų,
O paskutinis, ketvirtas, jo pasiųstas buvo į pilę,
Paršą nenoroms nuvežti jaunikių nedorėlių puotai,
Kad, pasipjovę, galėtų jie valgio pasotinti širdį.
Šunes, lojikai pikti, Odisejų pamatė iš tolo.

Lodami puolė jie smarkiai patikt. Odisejus, pavojų
Tokį pamatęs, prisėdo ant žemės ir pametė lazdą.
Būtų pražuvęs jis vargšas ant savo pat žemės, jei būtų
Pats neskubėjęs kiauliaganis gelbėti svečio, pametęs
Darbą iš rankų, išbėgęs iš kiemo. Vardais pavadinęs,
Savo nutildė šunis, akmenais juos nubaidęs, ir tardams:
„Seni! Žinok tu, kad būt tave šunes sudraskę, bežiūrint...
Būtų man širdžiai per amžių skaudu, atsitikus nelaimei.
Daug aš turiu ir be to sopulių ir dejavimo šičia,
Verkdams, netekęs sau viešpaties mylimo savo; prieš norą
Dar aš turiu kuogeriausius paršus siuntinėt dykaduoniams
Veltui surydint. O viešpats, gal būt, be pastogės ir maisto
Kur svetimuose bevargsta kraštuose, jei gyvas tebėra,
Jeigu besidžiaugia saulės šviesa dar. Bet eikim, seneli,
Mudu į gryčią, kad pats tu, mūs' valgio ragavęs, išgėręs,
Man apsakyti galėtum, iš kur tu ir ką nukentėjęs".
Taip jam kalbėdams, kiauliaganis gryčion keleivį įleido.
Ten jį ant lapų krūvos pasodino minkštos, ją pridengęs
Kailiu vilnotu: kiauliaganys šičia miegodavo naktį.
Toks Odisejui širdyj' priėmimas patiko. Jis tarė:
„Dzeus teužmoka, drauge, ir dievai amžinieji už tokią
Tavo man, vargšui keleiviui, malonę ir vaišingą širdį".
Jam atsakydams, Eumajau, kiauliagany doras, tarei tu:
„Papročio nėr pas mane, jeigu nors ir blogesnis atvyktų
Kokis keleivis, neng tu, nepagerbt jo, kaip reik, ir nevaišint.
Dzeuso globoje yra gi keleiviai ir elgetos vargšai.
Vaišės, kad būt ir menkiausios, patinka Dzeusui Kronidui.
Vergo sunkus padėjimas, nes baimėje nuolat gyvenam',
Ypač dabar, kuomet viršų paėmę tur' ponai jaunieji.
Ponui senajam dievai laimingieji grįžimą užkirto.
Jis tai man buvo geriausias, ir būtų man davęs jis visko,
Ko gali duot savo tarnui iš meilės teisingas kur ponas:
Gabalą žemės, namelį ir žmoną, priskirtą po širdžiai.
Vis tad už tai, kad jam vergas tarnavo, kamuodamos darbu,
Daug jam uždirbęs yr pelno, kaip aš jam uždirbu, tarnaudams.
Būtų gerai man išėję; jei būtų čion ponas pasenęs.
Bet jis pražuvo... Geriau būtų žuvus prakeikta Helenos
Sėkla dėlto, kad už ją mūs herojų daugybė pražuvo.

Štai, ir mūsiškis: prieš norą turėjo keliauti į karą
Už Agamemnono garbę į Troją, ganyklomis garsią".
Taip prakalbėjęs, diržu jisai marškinius savo sus'juosė,
Žengė gurban, prielaidai kur jo metiniai buvo atskirti.
Dvejetą jų susigavęs, papjovė, nusvilino, ėmė
Kepti, pamovęs iešmu. O iškepęs, tuojau Odisejui
Padavė karštą, užbarstęs dar miltų miežinių. Ir vyno
Taurę medinę pripylęs, jis sėdo prie valgio ir svečiui
Tarė, maloniai pakviesdams ir ragindams, žodį širdingą:
„Valgyk, keleivi, paršienos — vergų paprasčiausiojo valgio:
Mūsų riebiausias kiaules vis suryja jaunikiai prakeikti.
Bet nepakenčia dievai laimingi neteisingo elgimos:
Jiems tik teisybė ir doras žmonių pas'elgimas patinka.
Juk ir galvažudžiai, baisūs plėšikai, kur svetimą šalį
Tankiai užpuola — ir tie, prisiplėšę gėrybių, kiek Dzeus jiems
Teikias daleisti, susėdę į laivą, kad grįžtų tėvynėn,
Didelę baimę pajunta širdyje bausmės užtarnautos:
Štai, nedorieji jaunikiai — tur būt, jie ką žino, ar gavę
Yr pranašystę, jog žuvęs mūs ponas — nenori padoriai
Savo piršlybas atlikti, ar baigę jas, grįžti pas savęs.
Vien tik jo turtą be saiko ir gėdos naikina ir ryja
Dzeuso kiekvieną naktelę ir dieną kiekvieną malonią.
Mes jiems jų pokyliui skerdžiam ne porą galvijų riebiausių.
Vyną taip pat, girtuokliaudami bjauriai, aikvoja be saiko.
Pono mūs' turtas gi buvo beskaičius: nė vienas didžiūnas
Tiek neturėjo kitur, nė pas mus čion Itakės saloje.
Dvidešimt mūsų turtuolių didžiausių, sudėjus į vieną,
Tiek neturėtų naudos. Aš tuojau, štai, dabar suskaitysiu.
Buvo mums dvylika jaučių būrių ir avelių tiek buvo,
Kiaulių taip pat buvo dvylika ir gi būrių kuogražiausių.
Tiek dar ožkų; atskirai dar jos ganos kitur. Jas prižiūri
Piemens kiti. O pas mūsų būrių čion vienuolika yra.
Ožkas tas ir gi ganyklose piemenys gano tikri tam.
Jų prižiūrėtojai turi kiekvienas paeiliui į pilį
Vykti kas diena ir vesti jaunikiams geriausiąją ožką.
Lygiai ir aš, prižiūrėtojas kiaulių, turiu, nors prieš norą,
Kiaulę geriausią parinkęs iš būrio, varyti į pilį".
Taip jis kalbėjo. Tuotarp Odisėjus sau gėrė ir valgė,

Rūsčiai tylėdams, širdyje svarstydamas kerštą jaunikiams.
Valgyt pabaigęs ir širdį pasotinęs valgio, gėrimo,
Savo jis taurę, kur gėrė jis pats, šeimininkui pripylęs
Vyno saldaus — o kiauliaganys priėmė taurę su noru —
Tarė jam žodį sparnuotą, maloniai vardu pavadinęs:
„Prieteliau mano, meldžiu, pasakyk man, kas buvo tas vyras,
Kurs tave pirko ir buvo taip baisiai turtingas didžiūnas,
Trojoje žuvęs, kaip tu man sakei, šit, už garbę Atreido.
Aiškiai tu man apsakyk, gal esu susitikęs aš tokį:
Dzeus ir kiti amžinieji dievai liudininkai tebūnie,
Jeigu aš jį pasirodysiu matęs: nemaž aš klajojęs".
Jam atsakydamas, tarė tvarkytojas ūkio Eumajas:
„Seni! Dabar jau nė vienas keleivis, nors perėjęs svietą,
Žinią atnešęs, daugiau nebapgaus nei žmonos, nei jo vaiko,
Tankiai tikėdamies dovaną gausią, keleiviai visokie
Daiktus nebūtus meluoj' apie mūsų pražuvusį poną.
Kas tik, po svietą bastydams, pakliūn į Itakę ir gauna
Pačią matyt karalienę, tai praded niekus jai kalbėti.
Ji gi maloniai juos priim ir klauso. Tuo tarpu jai, vargšei,
Ašaros riedi per veidą, kaip visad pas moterų būna,
Jeigu joms vyras svetur kur pražūn, išvažiavęs į karą.
Tu, seneliuk, mums taip pat netingėtumei, sveiks, pameluoti,
Ypač, jei marškinius tau pažadėjus ar kokį drabužį.
Mums jau užteko! Greitieji jau šunes ir paukščiai plėšrieji
Odą nuo kaulų jau bus jam nulupę: seniai jis nebgyvas;
Gal būt, jį jūroj beėda jau žuvys; gal būti, jo kaulai
Guli pajūrio smėliais apsinešę ir baigia trūnėti.
Taip jis pražuvo, palikęs tik sielvartą mylimiems savo,
Man gi labiausiai. Jau aš nebturėsiu geresnio sau pono,
Niekad, kol gyvas, kad nors ir namon aš sugrįžčiau, tėvynėn
Savo brangion, kur gimiau ir malonią vaikystę praleidžiau.
Bet ne tėvų pasiilgęs, verkiu, nors ir baisiai norėčiau
Juos pamatyti savom akimi numylėtoj' tėvynėj.
Ne! Odisejaus pražuvusio mano gedauja širdelė.
Jo aš vardu, mano mielas, vadint už akių ir nemėgstu:
Taip jis mylėjo mane ir tiek rūpinos, būdavo, visad,
Jog savo broliu aš jį vadinu, nors ir nėra jo šičia".
Jam atsakydamas, tarė nelaimėj kantrus Odisejus:

„Drauge! Kadangi visai tu klausyti nenori, sakaisi
Žinąs, kad jis nepagrįš, o esi įsitikinęs drūčiai,
Aš nekalbėsiu tad nieko, tik priesieką duodu, jog greitai
Grįš Odisejus. Už žinią tą linksmą tuomet užmokėsi,
Kad Odisejus į tavo namus šič ateis, jau pagrįžęs,
(Marškinius minkštus, chitoną ir šiltąjį rūbą man duosi).
Aš ik tam laikui, nors vargo prispaustas, nė duodams, neimsiu:
Nekenčiu aš dar labiau, negu pragaro vartų, žmogaus to,
Kurs apgaulingai vilioja, meluodams, papuolęs į vargą.
Aš gi prisiekiu po Dzeuso akim, tavo vaišia taip pat ir
Pono jūs' doro namų ugniaviete — jog vis tai įvykti
Tur neužilgo tikrai, ką, štai, šičia sakau tau be melo.
Šį patį metą pagrįžti čion tur Odisejus didvyris.
Pirm neng užstojusis mėnuo suros pasibaigti ir naujas
Stos — Odisejus pagrįš ir atmonys visiems, kas tik garbę
Įžeidė jo nekaltosios žmonos ir sūnaus numylėto".
Jam atsakydams, tarei tu, Eumajau, ganytojau kiaulių:
„Ne! Jau, seneli, nereiks man mokėt tau už gerą naujieną:
Ponas daugiau nebegrįš. Užsimiršę tą kalbą, išgerkiv.
Kitką kalbėkiv' geriau: man sunku apie jį paminėti.
Plyšta širdis man krūtinėj', kuomet tik kalba ta užeina
Dėliai brangaus mūsų pono. Nereik man ir priesiekos tavo:
Grįš ar negrįš mūsų ponas — grįžimo jo trokštam visi mes:
Penelopeja, Laertas ir pusdievis jauns Telemachas.
Rūpi labiau man dabar Telemachas, neg pats Odisejus.
Lygiai, kaip atžalą jauną, dievai jį augino dėl mūsų.
Rodėsi mums, kad užaugęs nebus jis tarp vyrų menkesnis,
Nors ir už savo pagarbintą tėvą — iš ūgio ir veido.
Bet neseniai, štai, nežinomas dievas ar, gal būt, nedoras
Kas iš žmonių netikėtai sumaišė jam šviesųjį protą:
Pilan jisai iškeliavo žinių apie tėvą ieškotų.
Tykauja jo pakelėj užsislėpę jaunikiai piktieji:
Grįžtant, sumanė nukaut, kad visai panaikinus ir vardą
Dieviško vyro, herojaus Arkeisijo mūsų Itakėj'.
Bet mes ir to nebkalbėkim daugiau: ar paklius į nagus jų
Jis, ar ištruks gal kaip nors su pagalba Kroniono Dzeuso —
Mes nepadėsim! Seneli, sakyk, ko tu gera ar bloga
Matęs pasaulyj' esi. Apsakyk teisingai, kad žinočiau,

Kas tu esi do žmogus ir kame tavo kraštas gimtinis?
Kokiu laivu tu pas mus atvykai ir kokie jūrininkai
Šičia tave atgabeno ir kaip jie vadinasi esą?
Tik nemanau, kad galėjai čion pėsčias pas mūsų atvykti".
Jam atsakydamas, tarė gudrus Odisejus didvyris:
„Vis, ką tu klausi, aš tau teisingiausiai tuojau apsakysiu.
Jeigu taip mudu galėtume, daug pasitiekę iš aukšto
Vyno ir valgio gardaus, pasilikti sau vienu du gryčioj'
Vaišintis saldžiai, šnekėti, kitus tik prie darbo pasiuntę,
Tąkart, manau, kad per ištisą metą nebaigčiau kalbėjęs,
Tau apsakydamas savo vargus ir nelaimes, kiek jų aš
Savo kelionėse, leidus dievams, nukentėti turėjau.
Gimęs esu aš tai Kretoj', kur pievų plačiųjų daugybė,
Vyro turtingo sūnus. Jis turėjo daugybę vaikų dar
Savo namuos'. Tie vaikai iš tikrosios žmonos jojo buvo.
Aš gi — gimiau iš tarnaitės-vergės, sugulovės to vyro.
Tėvas išlaikė mane, kaipo sūnų tikriausį namuose.
Kastoro, Hilako tikro sūnaus, vadinuosi sūnum aš.
Jis tarp gyventojų Kretos pagarbintas buvo, lyg dievas,
Ir už turtus nesuskaitomus savo ir sūnus garsingus.
Bet neišvengiamos Kerės galingos su mirčia pribuvo
Ir mūsų tėvą į Hado išsivedė tamsiąją šalį.
Sūnūs tikrieji, begėdžiai, jo turtą vieni susigrobę,
Tarpe savęs metę burtą, paskyrė man menką dalelę:
Davė man mažą namelį nuo savęs. Pavyko man greitai
Vesti turtingą sau žmoną, kuri ištekėjo dėl mano
Žinomos toli garbės, nes buvau nesugriuvęs kareivis,
Šalintis mūšio nepratęs . . . Dabar jau tas viskas praėjo.
Visgi į šiaudą pažvelgęs — gali jojo varpą atspėti.
Valkata-vargšas dabar aš: nelaimės visokios prislėgė,
Buvo man Ares*) kartu su Atena suteikę drąsumo
Didžio ir kariškos dvasios. Aš, būdavo, tankiai parinkęs
Vyrų geriausiųjų būrį, išeidavau karan su priešais:
Niekad juk tąsyk man baimė mirties nesuspausdavo širdį.
Visad aš pirmas, durtuvą pagriebęs į ranką, ant priešo
Šokdavau smarkiai, kad jis neištrūktų lauke, nes nė vienas

*) Arejas.

Man atsispirt negalėjo, kad nors jisai būtų drūčiausias.
Būdamas tokis kareivis, nemėgdavau ūkio ir žemės.
Man nemalonūs tebuvo namai ir mažyčiai vaikeliai.
Karo laivai ilgairkliai labiau man patiko; muštynės,
Aštrūs kardai ir durtuvai, vilyčios, lygiausiai išdrožtos —
Baisūs visi tie daiktai, kur kitus net į šiurpulį varo —
Man jie labiausiai patikdavo: dievas taip buvo suteikęs.
Žmonės visoki juk būna: viens tą yr pamėgęs, kits kita.
Dar kol į Troją nebuvo išvykę kariauti Achajai,
Aš jau devynis kartus buvau karą iškėlęs: su vyrais
Savo drąsiais, įsisėdę į karišką laivą tvirčiausį,
Svetimą šalį, nuvykę, užpuldavom — vyko mums visad.
Imdavau vis, kas papuldavo rankon; dalinant,
Dar man kareiviai drąsuoliai paskirdavo dalį laimikio.
Namas, bežiūrint, praturto be galo, o pats aš, netrukus,
Tarpe Kretiečių tapau ir garbingas ir baisiai galingas.
Kaip tiktai Dzeusas griausmingas, perkūnų ir žaibo valdovas,
Sunkųjį žygį Achajams paskyrė, kuriam' jų daugybės
Vyrų galingų ant amžių sustingo jau keliai, aš pirmas
Išrinkts tapau nuo Kretiečių, kartu su garbingu karalium
Idomenejum keliauti laivais Ilionan. Nebuvo
Kaip atsimesti: mus rišo sunkus nusprendimas vyrijos.
Trojoj devynis metus mes kariavome, sūnūs Achajų.
Pilį Prijamo sugriovę, gale dešimtųjų jau metų,
Sėdom laivuosna keliautų tėvynėn. Čion dievas išblaškė
Sūnus Achajų. O man tai didžiausias nelaimes paskyręs
Buvo Kronionas Dzeusas. Tik mėnesį vieną namuose
Savo aš tad pabuvau, pasidžiaugdams žmona ir vaikučiais,
Lygiai ir turtais savais. Neužilgo užsigeidžiau plaukti
Aš į Aigiptą, sutaisęs greituosius laivus ir parinkęs
Būrį draugų kuonarsiausių. Devynis laivus mes surėdėm.
Narsūs kuomet susirinko draugai, mes puotavome linksmai
Ištisas šešias paras. Aš tuo tarpu dievams amžiniemsiems
Aukai nemaža galvijų išpjoviau per pokylį linksmą.
Tik septintoje dienoje iš Kretos plačiosios išplaukę,
Leidomės jūron ir ačiū pagelbai galingo Borejo,
Plaukėme greitai, lyg leisdamies upėj' žemyn, ir nė vienas
Laivas man niekur nebuvo sugedęs. Ir patys be vargo

Buvom sveiki sau, linksmi, o laivai mūs' per jūrių platybę
Vėjo laimingo ir vyrų gerų vairininkų pagalba
Bėgo tolyn. Ir į penktą jau dieną pribuvom, kur teka
Šviesios Aigipto garsingojo srovės, ir šičia įplaukę,
Savo sustatėm laivus. Įsakiau tad draugams numylėtiems
Likti vieniems jų pas mūsų laivų ir išvilkt juos į krantą;
Būrį žvalgų ir kitų aš parinkęs, liepiau pasilipti
Ant artimųjų viršūnių kalnų ir aplinkę ištirti.
Mūsų žvalgai, pasikliaudami savo galybe, išdykę,
Ėmė draskyti Aigipto gyventojų kraštą ir grobti
Moteris jų ir vaikus nekaltuosius, užmušdami vyrus.
Triukšmas pakilęs pasiekė jų pilį ir greitai subėgo,
Rytui išaušus, kariuomenė jųjų skaitlinga; bežiūrint,
Lygumos lauko patvino būriais pėstininkų, raitųjų.
Vario ginklai tik blizgėjo aplinkui. Perkūndžiaugis Dzeusas
Baimę užleido ant mano draugų ir nė vienas nedrįso
Priešintis jųjų galybei. Iš visur apsupo mirtis mus.
Daug tad mūsiškių pražuvo nuo žudančio vario galybės,
Daug ir sugavę gyvų jie nusivedė sau į vergovę.
Man gi pats Dzeusas tad teikėsi tokį sumanymą duoti
(O! Kam aš tad nežuvau Aigipte su draugais numylėtais:
Daug dar blogesnių paskui susilaukiau nelaimių nuo Dzeuso).
Greitai numovęs nuo savo galvos savo brangųjį šalmą,
Skydą pametęs ir ietį iš rankų, aš puoliau ant kelių
Priešais karaliaus vežimą, jo kojas tvirtai apkabinęs.
Jis, pagailėjęs, n'atstūmė manęs, bet paėmęs vežiman,
Gret su savim pasodino ir vežės į pilį, o priešų
Gaujos aplinkui įsiutusių rėkė, kardais man grūmojo,
Geidė užmušti: karalius mane tik užstojo, privengdams
Dzeuso rūstybės, kurs darbus piktuosius be gailesčio baudžia.
Tokiu būdu palikau aš Aigipte gyventi septynis
Lygiai metus, ir daugybę aš turto gavau ten visokio:
Gausiai mane Aigiptiečiai savoms dovanoms pamylėjo.
Besant aštuntąjį metą, atvyko ten tuls Foinikietis,
Sukčius prakeiktas, jau daugel žmonių savo amžiuj prigavęs.
Jis įkalbėjo man vykti su juo Foinikijon, kur dvarą
Sakėsi turįs ir turtą didžiausį. Tenai nuvažiavęs,
Ištisą metą viešėjau. Kuomet, man beviešint, prabėgo

Eilės dienų, išsipildė ir grįžo vėl senosios Horos,
Tąkart jis vėl prikalbėjo mane, kad aš skraiduoliu jūrių,
Jojo greituoju laivu, pavažiuočiau į Libijos žemę.
Jis, mat, sumanė apgauti, patardams, kad vežčiaus ir turtą.
Brangiai parduosiąs, girdi, o mane jis sumanė parduoti.
Aš, nors nenoroms, turėjau važiuoti. Su vėjo Borejo
Drūčia pagalba gražiausiai keliavom. Jau pralenkėm Kretą.
Dzeusas tuo tarpu mums prapultį rengė: vos Kretą apleidom,
Žemės jokios nebematėm kitos — vien tik dangų ir jūrą.
Tąkart tamsiausįjį debesį Dzeusas sutraukė ant laivo.
Jūra aptemo ir bangos sukilo; perkūnas aukštybėj
Smarkiai sugriaudė ir žaibas šviesusis į laivą mūs' skėlė.
Viskas aplinkui pasmirdo siera. Visi žmonės iš laivo
Jūron ištiško ir, lygiai kaip varnos jūrinės, po visur
Vėjo pagauti, bangų išnešioti, pradingo: jiems dievas
Grįžt nebdaleido. Man Dzeusas, sunkiausiam' beesant pavojuj,
Pasiuntė stačiai į mano rankas kuodidžiausįjį stiebą
Mūsų suskaldyto laivo, kad juo išsigelbėt galėčiau.
Aš, prisirišęs prie stiebo, atsidaviau vėjų galybei.
Taip aš devynias vargau tad dienas, ir dešimtą tik naktį
Bangos atplovė mane į Tesprotų garbingąją šalį.
Šičia buvau prielankiausiai Feidono, Tesprotų karaliaus,
Priimtas vaišėn: sūnus jo atrado mane jau bestingstant
Pakraštyj jūros ir nuvedė vargšą pas tėvo į rūmą.
Jis man ir marškinius davė, chitoną ir kitokį rūbą.
Teko man ten ir aplink Odisejų išgirsti: man sakė
Jį ten viešėjus ir gerbiamą buvus, kaip savo tėvynėj.
Man ten parodė karalius Feidonas turtus Odisejaus:
Varį ir auksą ir daugel daiktų kuogražiausių gelžinių —
Rodos užtektų dešimtaijai kartai ainių Odisejaus,
Tiek tenai turto gražaus aš mačiau pas karalių sudėto.
Pats Odisejus, ten sakė, Dodonėn išvykęs paklausti
Pranašo Dzeuso iš tamsiai lapuotojo ąžuolo seno,
Kaip jam išpuola, ilgai taip nebuvus, sugrįžti: ar aiškiai,
Ar gal slapčia? Man karalius ir priesieką davė, jog laivas
Esąs jau jo Odisejui parengtas ir vyrai suskirti
Vežti tėvynėn brangion, kaip tiktai jis sugrįš iš Dodonės.
Man tai pirma išvažiuoti pris'ėjo: pas'taikė, mat, laivas

Vyrų Tesprotų, Dulichijan einąs kvietingan tą laiką.
Jiems jis įsakė nuvežti mane pas karaliaus Akasto.
Jie gi sumanė širdyje ant manęs nedorą ir baisų
Man jie likimą nusprendė: vos laivas nuo žemės Tesprotų
Mūs' atsitraukė tolyn, valanda man išmušo vergystei:
Apsiaustą man jie, supuolę, nuvilko ir marškinius mano,
Man gi jie metė ryzus sudėvėtus ir sutrinus bjauriai,
Tuos, kur matai, šit, savom akimi, aš vilkėju dabar čion.
Vakarui temstant, į šviesią Itakę pribuvo mūs' laivas.
Drūčiai surišę virve, jie paliko laive mane vieną,
Patys išlipę ant kranto, skubiai vakarienę sau rengė.
Man gi dievai lyg ir patys raiščius nedorųjų atrišo.
Galvą pridengęs su ryzais, aš tykiai per vairą į jūrą
Nušliaužiau. Drūčiai kasiausi aš rankom, skubėdams greičiausiai
Dingti iš jųjų akių. Kaip tik kranto pasiekiau, įpuoliau
Tuoj aš į žydinčių krūmų tirščiausią tankumą ir šičia,
Žemėn parpuolęs, gulėjau. Tuo tarpu jie, keikdami, visur
Lakstė, ieškojo manęs. Bet paskui pasirodė jiems būsią
Daug atsargiau, nebieškojus manęs — ir visi jie sugrįžo
Savo laivan blizgančian. Tai dievai mane gelbėjo vargšą.
Jie ir mane čionai atvedė gryčion pas vyrą protingą.
Dar neatėjo, matau aš, paskirtas pražūti man laikas."
Jam atsakydams, Eumajau, kiauliagany, šitaip kalbėjai:
„Vargše keleivi, tu širdį nuliūdinai mano su savo
Apsaka vargo ir didžio pavojaus pritirto kelionės'!
Vieną, man rod', negerai tu kalbi: nemanyk beįtikint,
Būk Odisejus dar gyvas. Kam reikia tau, šitokiam seniui,
Melą be reikalo pliaukšti? Žinau aš tikriausiai, jog viešpats
Mūsų nebgrįš, nes labai jį dievai yr pabaudę: neverkčiau
Tiek, kad jis būtų pražuvęs nors Trojoj' per karą, kovoje,
Ar ant draugų mylimųjų rankų po to sunkiojo karo.
Būtų tuomet jam supylę ir pilkalnį aukštą Achajai.
Tąkart ir sūnui jo būtų garbė pasilikus didžiausia.
Nūn gi jį Harpijos rovė, nežinom' nė kur jisai dingo...
Aš gi, kaip koks atsiskyrėlis, šič gyvenu sau prie kiaulių,
Aš nė į pilį neinu, jei tik nešaukia kartais pas savęs
Penelopėja, poni išmintinga, kad žinią bent kokią
Kartais išgirsta iš kokio keleivio. Tuomet susirinkę,

Klausia visi to keleivio išvien: ir tokie, kur širdingai
Gailisi pono negrįžtant, ir tie, kur net džiaugias, jo turtą
Rydami veltui... O aš tai nemėgstu nė tų jų tuščiųjų
Pasakų, sėdęs, klausyti. Labiausiai nuo vieno aš laiko
Lioviaus beklausęs, kaip vienąsyk vienas Aitolas prigavo.
Jis, mat, ten žmogų užmušęs tėvynėj', pabėgo ir slapstės.
Ir pas mane jis čion buvo užėjęs. Aš priėmiau puikiai.
„Kretoj' mačiau Odisejų karaliaus aš rūme" — kalbėjo —
Taisė jis savo laivus, kur jam audros apdraskiusios buvo".
Sakė, kad vasarą arba jau kiek rudeniop jis su savo
Vyrais garsingais pagrįšiąs ir begales turto parvešiąs.
Tai gi ir tu man, seneli vargingas, pat dievo man siųstas,
Melo geriau nekalbėk, prisigerindams: vaišinu, myliu
Aš ne už tai, o dėlto, kad globėjo keleivių aš Dzeuso
Vengiu bausmės ir dėl to dar, kad gaila man tavęs be galo".
Jam atsakydamas, tarė gudrus Odisėjus didvyris:
„Pats aš matau, kad esi tu labai neįtikinams vyras,
Jeigu nė priesieka mano nenori visai tu tikėti.
Duok gi dabar padarykiva sutartį tokią — tebūna
Aukšto Olimpo valdovai dievai liudininkai tarp mudum;
Jeigu pagrįš tavo viešpats į savo namus, tai turi man
Marškinius duoti, chitoną ir apsiaustą gerą, taipogis
Kelią parūpinti man į Dulichiją: trokštu širdingai
Ten aš nuvykti. O jeigu negrįžtų, kaip mano sakyta,
Savo sušaukęs tu tarnus, paliepk nuo uolos kuoaukščiausios
Mesti mane, kad nebdrįstų kits valkata niekų bepliaukšti".
Jam atsakydamas, tarė kiauliaganys, vyras protingas:
„Taigi, keleivi, man būtų garbės nuo žmonių ir palaimos
Mūsų krašte ir dabar ir per amžius, jei aš, prisiėmęs
Gryčion savon pakeleivį ir vaišių jam davęs, kaip prigul,
Imčiau paskui ir užmuščiau, gyvybę jam brangią atėmęs.
Kaip gi galėčiau paskui aš maldauti Kronioną Dzeusą?
Ką bekalbėt apie tai! Jau ir laikas atein vakarienei.
Greitai pagrįš ir draugai, tad galėsim parengt vakarienę".
Taip jie draugingai tarp savęs kalbėjosi, gryčioj susėdę.
Piemenys grįžti iš lauko su kiaulėms pradėjo tuo tarpu.
Tuoj jas į tvartus pradėjo varyti, pakilo n'apsakoms
Kiaulių žviegimas ir kriūksmas, kol jąsias visas nesudarė.

Tąkart kiauliaganis doras draugams savo tarė, paliepdams:
„Paršą geriausį parinkę, atveskit, kad galima būtų
Jį pasiskerdus, ir svetį priimti ir mums kad užtektų:
Daug juk pamatome vargo, baltilčias laukuose beganant.
Mūsų gi vargo ir triūso vaisius svetimi vis suryja".
Taip jis kalbėdamas, vario kirviu pagalių prikapojo,
Vyrai gi atvedė meitėlį riebų penkmetį didžiulį.
Jį pasistatė netol nuo ugnies, vidur aslos sukurtos.
Vyras dievotas, kiauliaganis doras, dievų nepamiršo:
Darbą pradėdams, nukirpo jis paršui baltilčiui pluoštelį
Ėmęs šerių nuo kaktos ir, įmetęs į ugnį, pradėjo
Balsiai maldauti dievų Odisejų grąžinti tėvynėn.
Meitėliui trenkė paskui jis per galvą pliauska ąžuoline.
Griuvo negyvas tasai, ir tuoj vyrai, paskerdę, pradėjo
Svilinti paršą; paskui jį dalims išdalino. Eumajas,
Kąsnius geriausius apkrovęs riebumais, dievams paaukavo:
Miltais miežiniais pabarstęs, į ugnį visus juos sumėtė.
Likusią mėsą supjaustę, iešmais pasidurdami, kepė.
Iškeptą mėsą krūvomis ant valgio skobnies jie sudėjo.
Ėmė protingas kiauliaganis lygiai dalyti: žinojo
Tvarką teisingą Eumajas. Dalims septyniomis išdėstęs,
Vieną jų Nimfėms ir Hermejui skyrė jis Majijos sūnui;
Likusias jis padalino paeiliui svečiams savo gryčios,
O kuogeriausįjį kąsnį nugarkaulio paršo baltilčio
Savo keleiviui padėjo. Karalius širdyj' susgraudino
Tokią pagarbą pamatęs, tuojau Odisejus jam tarė:
„Dangiškas tėvas Kronidas tebūna ir tau toksai geras,
Koks tu širdingas ir geras senam pasirodai man vargšui".
Jam atsakydams, tarei tu, Eumajau, kiauliagany doras:
„Valgyk, svety mano dyvins, ir būki patenkints, ko yra.
Mes to negalim žinoti, ką teiksis mums duoti ir leisti
Dzeusas, mūs dangiškas tėvas: juk viskas jam galima yra".
Tarė ir valgio jis kąsnius pirmuosius dievams paaukavo.
Vyno paskui prisipylęs, dievams nuliejimą padaręs,
Padavė taurę jisai Odisejui, tvirtovių griovikui,
Kurs atsisėdo prie savo dalies. O Mesaulijas duonos
Atnešė. Šitą Mesauliją pirkos Eumajas, karaliui
Karan išvykus, nes'klausdams ponios ir senelio Laerto;

Pirko savais pinigais iš Tafiečių pirklių, kaipo vergą.
Ištiesė savo rankas pagaminto jie valgio ragauti.
Valgio ir gėrio savyje visai apgesinus jiems norą,
Vikriai nuo skobnio Mesaulijas atėmė valgį. Visi tad
Sotūs gėrimo ir valgio, netrukdami, gulti nuėjo.
Tamsią tą naktį atleido su lytumi Dzeus galingasis;
Vėjas Dzefiras stiprusis, lietingas, neliaudamas, ūžė.
Tarė tuomet Odisejus, manydams sau apsiaustą gauti
Ar iš Eumajo paties, ar iš kito, jam liepus, kad duotų:
„Girdit, Eumajau, ir jūs, mano prieteliai, šičia sugulę!
Noriu aš jums pasigirti — tai vyno nelemto galybė:
Gali priversti rimčiausį nors vyrą dainuoti ir rėkaut,
Šokti ar žodį ištarti, kur būtų geriau, patylėjus.
Bet, kad jau žodį išblioviau — toliau nebišpuola tylėti.
Ot, kad aš būč dabar jaunas ir drūtas, toksai dar tebesąs,
Koks esu buvęs andai, kuomet Trojoj susėdom į slaptą:
Mums vadovavo tuomet Odisejus ir dar Menelajas.
Aš buvau vadas tretysis, prie to prikalbėtas anųjų.
Štai, mes atėjom prie aukštojo mūro galingos tvirtovės.
Krūmuos' tankiuose į aukštą vikšryną sugulę, tylėjom,
Savo skydais prisidengę. Borejui pakilus, užėjo
Šaltis nakčia, lygiai sniegas koks šarmas dulkėjo iš aukšto
Ir ant skydų užsidėjo greit ledo plutelė. Draugai mūs',
Apsiaustus turį šiltus ir chitonus, ramiausiai gulėjo
Sau po skydų, užsiklojų, o aš savo apsiaustą likęs,
Eidams slapton su draugais, nemanydams, kad šaltis užeitų,
Vien tiktai skydą paėmęs ir blizgantį gražųjį diržą,
Trečdalį tos tegalėjau iškęsti nakties. Kuomet žvaigždės,
Leistis pradėjo, tariau Odisejui, kurs buvo arčiausiai,
Jį su alkūne pastūmęs: tuojau jis suprato dalyką.
„Dievo auklėts Odisejau, Laerto sūnau išmintingas!
Galas priseina jau man — nebgaliu išturėti aš speigo.
Apsiausto aš neturiu; nelabasis man davė išeiti
Vienu chitonu. Dabar nebžinau, kaip iš to išsisukti".
Taip pasakiau, o jisai — neilgai tik pamąstęs — nes buvo
Jis ir patarti pats pirms ir kovoje gudriausis vadovas,
Man jis į ausį, prislinkęs, pasakė, šnibždėdamas tyliai:
„Tu tik tylėk, kad tave kas Achajų dabar neišgirstų!"

Taręs taip man, pasirėmęs ant savo alkūnės, prabilo:
„Girdit, draugai! Pamačiau ką tik dyviną sapną, užsnūdęs,
Būk mes perdaug nuo laivų atsitraukėm tolyn ir kad reikia
Bėgti kuriam pasakyt Agamemnonui, vadui vyriausiam,
Lai jis atsiųstų žmonių nuo laivų mums daugiau į pagalbą".
Taip jam pasakius, pakilo Toantas sūnus Andramono,
Apsiaustą metė jisai purpurinį nuo savęs ir bėgo
Greitai į pakraštį jūrių. Jo apsiaustu aš susisupęs,
Linksmas gulėjau, ik kol tik Aušra auksasostė n'atėjo.
Tai ir dabar, kad dar jaunas bebūčiau ir vyras galingas,
Duotų man apsiaustą greitai kuris kiauliaganių tavo
Ar tai iš noro, ar, gal būt, vien mano galybės privengdams.
Bet kaip dabar, tai jau elgetą senį nė viens nebegerbia".
Jam atsakydams, tarei tad, Eumajau, kiauliagany doras:
„Seni! Teisybė, čia pasaką gražią esi mums pasakęs.
Nieko joj' bloga nėra, o kai tau — jinai bus tik naudinga.
Tu čion neliksi be rūbo ir kito, ko reikia keleiviui,
Daug iškentėjusiam vargo, pas mus nepritrūksi, kaip prigul;
Tik jau rytoj tu turi savo lupatus vėl užsivilkti:
Nėra pas mus apsiaustų ir chitonų atliekamų skaičiaus.
Turim tik vieną kiekvienas žmogus ir nešiojam ik galo.
Bet kaip pagrįš Odisejaus sūnus, jis suteiks tau chitoną,
Apsiaustą gerą ir rūbą ir dar pristatys tavo žemėn".
Taip pakalbėjęs, pakilo Eumajas ir guolį pataisė
Jam netoli nuo ugnies: jis paklojo ten keletą kailių
Vilnoms minkštomis avių ir ožkų. Odisejus čion gulės.
Užmetė jam dar ir storą vilnonį jis apsiaustą savo,
Tą, kur vilkėdavo pats, kad užeidavo speigas žieminis.
Taip čion ilsėjosi sau Odisejus. Su juo kiti vyrai
Kur jaunesni. O kiauliaganis doras čionai nenorėjo
Likti nakvoti nuo kiaulių toli. Skubinai apsirengęs,
Eiti į kiemą ketino. Linksmai Odisejus pamatė,
Kaip jisai turtą jo rūpinos nuolat žiūrėti, nors ponui
Kažin kur esant. Pasisvėrė sau ant pečių jis stipriųjų
Aštrųjį kardą, į apsiaustą storą jisai susisupo,
Galvą sau pridengė kailiu gauruotu ožkos, o į ranką
Paėmė aštrų durtuvą šunims atsiginti ir žmogui.
Taip ir išėjo nakvoti į lauką, kur kiaulės baltilčios.
Išduboj' kalno uolinio užvėjoj' gulėjo ant žemės.

Penkioliktoji giesmė (o)

Telemachas aplanko Eumają

Deivė Atena tuotarp Lakedaimono šalį aplankė:
Ji Telemachui norėjo priminti, kad grįžtų tėvynėn.
Rado jinai Telemachą ir Nestoro gražųjį sūnų
Dar tebemiegant garsių Menelajo namų priemenėje.
Saldžiojo miego apimts, Peisistratas tykiausiai gulėjo,
O Telemachas ramiai nemiegojo per visą tą naktį:
Dvasioje savo jis rūpinos tėvu ir jojo gedavo.
Deivė šviesakė Atena, prie jo prisiartinus, tarė:
„O, Telemache! Be reikalo tu taip ilgai čion svečiauji,
Savo palikęs turtus ir dar svetimus žmones namuose,
Tokius ištvirkėlius: viską ištuštins jie tau ir išvalkios.
Tavo kelionė išeis tau į bloga. Maldauk kuogreičiausiai
Balso garsaus Menelajo, kad leistų tau grįžti tėvynėn —
Tąkart dar spėsi tu motiną rasti, save nesutepus.
Mat, jau ją tėvas ir josios broliai, prisispyrę, tik verčia
Už Eurimacho tekėti: tasai dovanų savo skaičium
Yra pralenkęs kitus ir neliaujasi dar dovanojęs.
Galimas daiktas, kad tavo turtus ten išvalkios patyliais.
Pats juk žinai, kokią širdį žmona savo turi krūtinėj':
Žiūri gerovės tik tojo namų, už kurio nutekėjus.
Pirmojo vyro vaikų ji nelab jau bemyli, o pirmą
Vyrą užmiršta visai ir nė žodžiais jau jo nebmininėja.
Grįžęs namon, tu ten, viską suskaitęs, paveski geriausiai
Savo tarnaitėms globot ir žiūrėti, ik koliai pačiam tau
Dievas neteiksis užrodyti gerą, atsakomą žmoną.
Dar aš ką tau pasakysiu — giliausiai širdy įsipildyk!
Vyrai smarkiausieji tarpe jaunikių, tarp savęs sutarę,
Sėdi ir laukia slaptoje tarp Samo salos ir Itakės:

Geidžia užmušti tave jie pirma, neg tėvynėn pargrįši.
Jiems tiktai tas nepavyks, nes anksčiau užsipilt gaus su žemėms
Daugelis tų jaunikaičių, kur tavąjį gerą aikvoja.
Reikia tau laivą laikyti toli nuo salų paminėtų,
Pra'iti šalia jų nakčia. Tau atsakantį vėją pasiųsti
Teiksiesi vienas dievų, kuris saugos tave ir išgelbės.
Kaip tik priplauksite kranto uoloto Itakės, atleiski
Laivą pagrįžti pilin su visais palydovais doraisiais.
Pats gi pirmiausiai užeik pas kiauliaganio savo Eumajo,
Kurs tavo prižiūr kiaules ir labai tau yra atsidavęs.
Ten pernakvojęs nusiųsi tu motinai žinią į pilį,
Jog esi gyvas ir sveikas, pagrįžęs iš Pilo kelionės".
Taip pakalbėjus, Atena pagrįžo ant aukšto Olimpo.
Tad Telemachas iš miego pažadino Nestoro sūnų,
Ir pastūmėjęs su koja ir žodį jam garsiai prataręs:
„Kelkisi jau, Peisistrate, sūnau išmintingojo Nestro!
Arklius tu mus vienkanopius kinkyki į šviesų vežimą:
Laikas atėjo skubėti mum grįžti atgal jau į Pilą".
Jam atsakydamas, tarė ant to Peisistratas protingas:
„Nors ir labai tu skubi, Telemache, negalim gi naktį
Tamsią važiuot: palūkėk, nebetol jau Aušra auksasostė.
Reiks dar palaukti, be to, kol iečių garbingasis leidėjas
Pats Menelajas sudėjęs į mūsų vežimą brangiąsias
Dovanas savo, n'atleis, atsisveikinęs žodžiais širdingais.
Svečiui yra malonu atsiminti sau laikui ilgiausiam
Vaišių davėją, kursai, maloniai jį išleisdams, lydėjo".
Taip jis kalbėjo ir greitai Aušra auksasostė prašvito.
Greitai pas jų čion atėjo ir balso garsaus Menelajas,
Kilęs iš lovos, kurioj su gražiąj' Elena jis gulėjo.
Jį tik pamatęs sūnus Odisejaus protingas ateinant,
Greit paskubėjo ant savęs chitoną švariausį užvilkti,
Skraistę dar plačią ant savo tvirtų jis pečių užsidėjo,
Žengdams patikti. Menelają sutiko tarp durų ir tarė
Dieviško grožio sūnus Odisejaus protings Telemachas:
„Dievo auklėts Menelajau, tautų galingųjų vadove!
Nūn jau atleiski mane, kad sugrįžčiau brangion aš tėvynėn.
Trokšta širdis kuogreičiausiai savuosius namus pamatyti".
Jam atsakydamas, balso garsaus Menelajas kalbėjo:

„Aš, Telemache, daugiau tave čion nebmanau betrukdyti,
Jeigu tu grįžti geidi. Nepatiktų pačiam man, jei mano
Vaišių davėjas, perdaug bemylėdamas, man įkyrėtų:
Reikia visam kam laikytis atsakomo saiko geriausiai.
Lygiai išein negerai, jeigu kas ką nenorintį varo,
Arba jei skubantį svetį prieš norą trukdyti mėgina:
Reikia beesantį vaišint, o kas nor keliauti — atleisti.
Tu, Telemache, vienok palūkėk, kol į tavo vežimą
Dovanas brangias sudėsiu, pačiam tau parodęs, o moters,
Liepus man, užkandą gerą į kelią parengs tau virtuvėj;
Yr tai garbė, pagyrimas ir užganas žmogui, jei svetį
Jis į kelionę atleidžia į tolimą žemę, jau sotų.
Jeigu norėtum lankytis po mūs' čion Heladą ir Argą —
Pats aš tave palydėčiau visur, tiktai leisk pakinkyti:
Krašto to viso pilis aš parodyt galiu. Mums nė vienas
Vaišių negal atsakyti ir dovanų gausim, kaip prigul:
Vario tikrojį, praustuvą, ar porą tvirtų asilėnų,
Arba gal indą gėrimui auksinį dvirankį kur gautum".
Jam Telemachas protingas, ant to atsakydamas, tarė:
„Dievo auklėts Menelajau, tautų karingųjų vadove!
Reikia man grįžti namon, į tėvynę: paliko gi namas,
Turto, gėrybės pilniausias, be jokio tam tikro globėjo.
Kol, beieškodamas tėvo garsaus, aš keliausiu, ten gali
Blogo įvykti nemaža, ar gali brangaus ką pavogti".
Balso garsaus Menelajas, išgirdęs atsakymą tokį,
Liepė, kad jojo žmona ir tarnaitės jiems pusrytį greitai
Rengtų namuose, gėrybių pilnuose, garbingo Atreido.
Tąkart Boeto sūnus Eteonius*), arti čion gyvenąs,
Tuoj prisistatė valdovo įsakymų pildyt; jam liepė
Balso garsaus Menelajas tuoj ugnį sukurti ir kepti
Gardžiąją mėsą. O šis jo įsakymą pildė uoliausiai.
Pats, gi valdovas, pašaukęs Eleną, su ja nusileido,
Lydimas savo sūnaus Megapento, į sandėlius savo.
Šičia atvykęs į kvepiantį sandėlį savo Atreidas,
Kur jam sudėti gulėjo įvairūs daiktai kuobrangiausi,
Paėmė taurę auksinę dvidugnę, o sūnui kraterą

*) Eteonėjus

Įdavė nešti. Elena prie skrynių priėjo, kuriose
Daug buvo rūbų margų ir spalvotų — vis jos pačios darbo.
Viską apvarčius, Elena, tarp moterų deivė, parinko
Audeklą vieną, kurs raštais margais, gražumu ir platybe
Lyg kaip didžioji žibėjo žvaigždė, nors padėtas giliausiai.
Dovanas brangias parinkę, nuėjo ieškot Telemacho.
Jį susitikęs jam tarė šviesiai garbiniuotas Atreidas:
„O, Telemache! Tegul tau grįžimą, ko trokšti, palaimin
Dzeusas žaibų ir perkūnų valdovas ir Heros galingas
Vyras, o aš dovanų tau paskyriau kas yra geriausia:
Duodu, kas man kuogeriausis atrodo, ką branginu pats aš.
Štai, tau kraterą dabintą, gryniausio sidabro, išdėtais
Auksu krantais — ji Hefaisto paties padaryta, ją davė
Faidimas, žemės Sidonų valdovas, kuomet aš viešėjau
Jojo namuose, pagrįždams iš karo: ją tau dovanoju".
Taręs tą žodį, jam padavė rankon jis taurę dvidugnę,
O Megapentas, galingas sūnus Menelajo — kraterą
Padavė jam sidabrinę. Gražveidė Elena tuo tarpu,
Rankose rūbą gražiausį atnešus, vardu Telemachą
Pašaukė, kad prisiartintų jis, ir jausmingai jam tarė:
„Štai, tau, vaikeli brangus, dovanų ir nuo manęs, atminki,
Darbo Elenos rankų... Palaikyk tu vestuvėms tą rūbą,
Savo meilužei nešiot atiduok, o kol kas, tegul būna
Motinos tavo žinioje. Linkiu tau laimingai sugrįžti
Savo tėvynėn brangiojon į rūmus turtingus ir aukštus".
Taip prakalbėjus, sudėjo ant rankų, tas priėmė, džiaugdams.
Viską į skrynią vežimo garbus Peisistratas sudėjo.
Dėdamas daiktus, nemaž jis širdyje stebėjos jų grožiu.
O Menelajas šviesplaukis nusivedė juosius į rūmą.
Ten jie susėdo į sostus ir sėstus brangiuosius prie skobnių.
Jiems čion tarnaitė vandens, atsinešusi aukso ąsotį,
Rankoms nuplauti prieš valgį užpylė ant bliūdo sidabro.
Priešais sustatė dailiuosius ir lygius skobnius šeimininkė.
Duonos ant jųjų padėjus ir valgio visokio daugybę,
Mėsą Boeto sūnus, atsistojęs, dalino šalyje,
Vyną gi pilstė sūnus Megapents Menelajaus garsingo.
Ištiesė tad jie rankas pagamintojo valgio ragauti.
Valgio ir gėrio savyj' apgesinę jau visiškai norą,

Arklius pakinkė į margą vežimą sūnus Odisejaus
Ir Peisistratas šviesusis, garbingojo Nestoro vaikas.
Stoję vežiman, tuojau privažiavo prie vartų pas rūmo
Skambančio prieangio. Čion Menelajas šviesplaukis Atreidas,
Jų palydėti išėjo, paėmęs į dešinę ranką
Vyno saldaus, kaip medus koks, dvidugniąją taurę auksinę.
Jiems atsisveikinant, darė jisai nupylimą, stovėdams
Gret jų vežimo. Užgėręs ant jųjų, jis tarė širdingai:
„Būkite linksmūs, vaikinai, o Nestorui, daugelio svieto
Piemeniui, jūs palinkėkit. Dėl manęs jis buvo lyg tėvas
Geras, kol Trojoj' kariaudami, vargdavom, sūnūs Achajų".
Jam Telemachas protingas, ant to atsakydams, tarė:
„Viską, mums kaip įsakai tu, auklėtini Dzeuso, pranešim
Nestorui, ten nuvažiavę. Kad aš taip galėčiau, pagrįžęs
Savo Itakėn, papasakot tėvui manam Odisejui,
Kaip čion maloniai viešėjau, kokių dovanų esu gavęs".
Jam taip bekalbant, atskrido nuo dešinio krašto galingas
Aras ir žąsį didžiausią nutvėręs nagais iš pat kiemo,
Neštis pradėjo. Būrys gi tarnų, didį riksmą pakėlę,
Vytis pradėjo. Prilėkęs arti jų vežimo, jis metės
Vėl dešinėn nuo arklių. Bematydami aro lėkimą,
Džiaugtis pradėjo visi, nes tame pranašystes regėjo.
Tad Peisistratas, protingasis Nestoro vaikas, paklausė:
„Dievo auklėts Menelajau, tautų karingųjų vadove!
Kam pranašystė toj' būtų: ar tau, ar tai mums ji ką reiškia?"
Taip jis paklausė. Giliai susimąstė narsus Menelajas,
Rimtą atsakymą duoti norėdams. Tuo tarpu Elena,
Jam nesurojus atsakymo duoti, pasakė nuo savęs:
„Manęs klausykite: jums pranašystę apreikšiu, ką dievas
Man yr į širdį įdėjęs — ir tai išsipildys, tikiuosi.
Lygiai kaip aras, nuo kalno atskridęs, pagavo tą žąsį,
Mūsų kieme užaugintą, taip pat Odisejus, sugrįžęs
Vargo didžiausio prityręs kelionėj, atmonys jaunikiams . . .
Gal jau jis yr kur namie ir jau prapultį ruošia begėdžiams".
Jai atsakydamas, tarė sūnus Odisejaus protingas:
„Jeigu daleistų tam Heros perkūnvaldis vyras įvykti,
Tavo žodžius aš minėčiau ir dievišką garbę tau duočiau".
Taip jai atsakęs, pabaidė jisai botagu savo arklius.

Leidosi bėgti per pilį arkliai; į laukus, kaip bematant,
Išlėkė jie ir per dieną be poilsio jungą jie kratė.
Leidosi saulė į jūrą ir pilių jau gatvės aptemo.
Tąkart į Ferą atvyko į rūmą Diokliaus garsingo.
Buvo jisai Orsilocho sūnus, Orsilochas gi gimęs
Yr iš Alfejo. Čionai pernakvoję, jie dovanas gavo.
Vos tik užšvito migloje užgimus Aušra raudonpirštė,
Arklius tuojau pasikinkę, sustojo į margą vežimą.
Greitai pro skambantį prieangį rūmo pralėkę į lauką,
Arklius paleido, botago uždavę — jie bėgo, kaip vėjas;
Greitai ir Pilo garsingąją pilį pasiekė keleiviai.
Tad Telemachas, į Nestoro sūnų kalbėdamas, tarė:
„Nestoro didžio sūnau! Pažadėk man ir žodį išpildyk.
Būsim draugai amžini: ir tėvai mūsų mylis tarp savęs,
Mudu gi esam abudu vienmečiai, o šita kelionė
Mūsų, linksmai ir laimingai praleista, labiau dar surišo.
Meldžiamas, mano tu laivo neteikis aplenkti, bet manęs
Jau nebekalbink, dievų giminieti, pas jūsų keliauti:
Kartais kad jūsų senelis prieš norą mane savo rūmuos'
Neužsigeistų trukdyti dėl vaišių: aš skubinu baisiai".
Taip jis pasakė. Protingas Peisistrats dvejojo, kaip žodį
Jam pažadėtą išpildžius. Giliai tą dalyką apsvarstęs,
Nutarė būsią geriausiai, kad arklius į pakraštį jūrių,
Kur Telemacho stovėjo irkluotasis laivas, pasukus.
Laivan įlipęs, sudėjo jo pirmgalyj' dovanas brangias:
Auksą, rūbus ir tą vis, ką jam davė garsus Menelajas.
Skatindams draugą kelionėn, jis tarė žodžius jam sparnuotus:
„Greitai gi renkis ir savo draugams įsakyk, kad skubėtų
Pirm iškeliauti, neg aš pasakysiu, sugrįžęs, seneliui:
Puikiai žinau aš širdyje ir savo prote, koks yra jis
Stičas. Tave jis taip pat neatleistų, bet šičia atvyktų
Pats užprašyti tavęs ir jau vienas tai jis nebegrįžtų:
Drūčiai jis mok užsispirti ir savo sumanymą ginti".
Taip pakalbėjęs, gražkarčius jis arklius pasuko į Pilą,
Pilį garsingą, ir greitai pribuvo į rūmą karaliaus.
Savo draugus Telemachas gi skubino, šitaip kalbėdams:
„Vyrai draugai! Kuogreičiausiai tvarkykite prietaisus laivo,
Sėskite patys laivan ir skubėkime greitai keliauti".

Taip jis kalbėjo, o jie jo įsakymą noriai išpildė.
Tuoj' susilipę laivan, jie susėdo eilėmis prie irklų.
Pats Telemachas tuo tarpu pirmagalyj laivo Atenai
Degino auką. Iš tolimo krašto tuo tarpu koks vyras
Laivą pribėgo, uždusęs: jis Argą turėjo apleisti,
Žmogų užmušęs, o buvo dar jis, kaip pranašas kokis;
Savo jisai giminystę vedąs nuo Melampo, kuris tai
Pile, avims pagarsėjusiam, esąs senovėj'.gyvenęs,
Buvęs be galo turtingas ir rūmus gražius ten turėjęs.
Bet iš tėvynės jam bėgti prisiėję: Nelijus didingas,
Tarpe visų galingiausias valdovas, jį buvo nuveikęs;
Visą jo turtą Nelejus užgrobęs, pravaldęs metus taip,
Koliai Melampas Filako namuose, sunkiausioj' nelaimėj',
Kentė kančias neapsakomas vis per Nelejaus nelemto
Dukrą besočią ir žiaurią, kurią širdingai pamylėti
Davė jam jojo nelaimei dievaitė baisioji Erinis*).
Bet ir čionai jis pražūtingos Kerės išvengė ir karvių
Garsbaubių būrį iš žemės Filakės į Pilą parvarė.
Greit atsilygino jis beširdingam Nelejui, nes broliui
Padavė savo pelnytąją žmoną, o pats išsikėlė
Kitur gyventi — į Argo, arkliais pagarsintojo, šalį:
Ten, mat, jam buvę lemta, kad gyventų ir būtų valdovas
Tarpe Argiečių skaitlingos tautos. Ir jisai čion ir žmoną
Vedęsi sau, įsikūręs namus turtingiausius, sus'laukęs
Dvejetos tvirtų, galingų sūnų — Antifato ir Manto**).
Tas Antifatas pagimdęs paskui Ojikleją galinčių.
Šito galinčiaus sūnus buvo Amfiarajas, griovikas
Tikras tautų. Jį be galo aigidvaldis Dzeusas mylėjęs.
Lygiai taip pat Apollonas. Bet jis nesulaukęs senatvės:
Tebuose žuvęs jisai, moterų dovanų nugalabints.
Likęs vaikų jis — Alkmeją[3]) ir dar Amfilochą, jaunesnį.
Mantas[4]) pagimdęs vaikus: Polifeidą ir Kleitą. Tą Kleitą
Sau pasigrobė Aušra auksasostė dėl jojo gražumo.

---

*) Erinnija
**) Mantijo
3) Alkmaioną
4) Mantijas

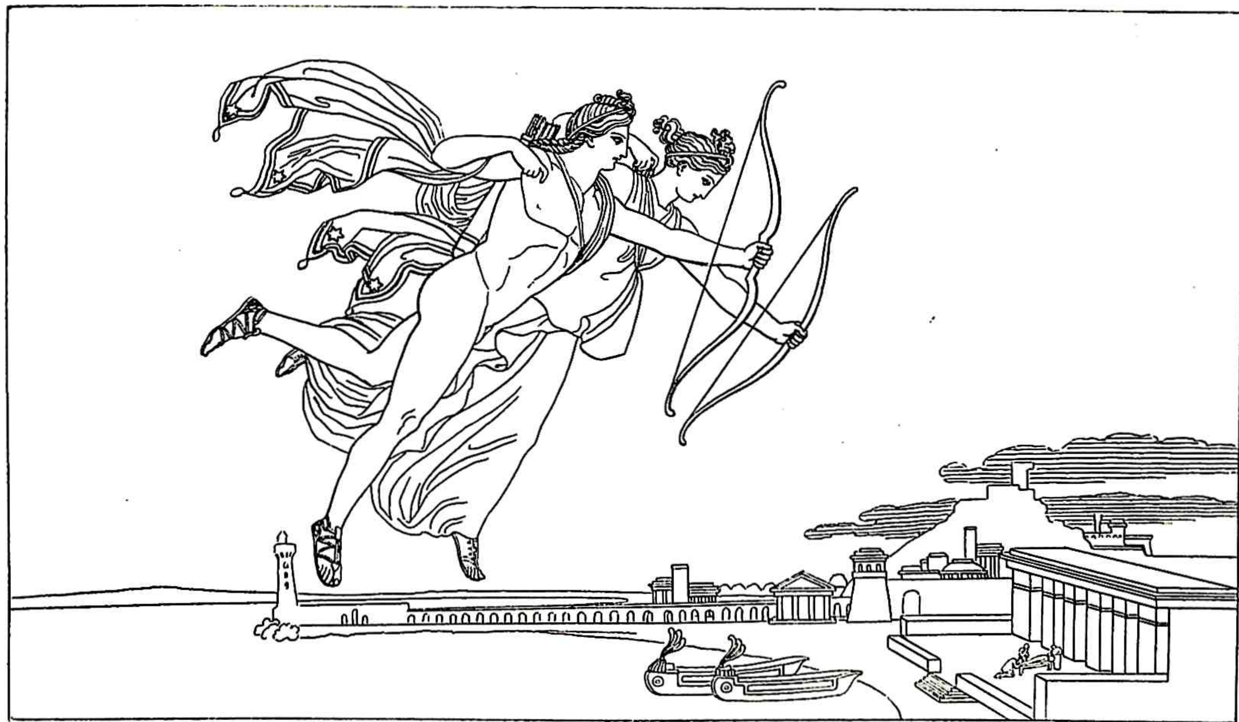
Ji jį norėjo nemirštamu likt. Apollons Polifeidui
Suteikė pranašo dovaną. Tėvui numirus, paliko
Tas Polifeidas plačiausiai garbingas, bet jam dar gyvenant,
Jis susipykęs su juo, Hiperesion buvo išėjęs.
Ten sau gyveno jisai ir tarpe žmonių pranašavo.
Jo tai sūnus ir atbėgo: vadinosi Teoklimenas.
Radęs tuomet Telemachą, bedeginant atnašą savo,
Jis prisiartinęs tarė jam, žodžiais sparnuotais prabilęs:
„Prieteliau! Radęs tave besimeldžiant ir savąją auką
Deginant dievui, meldžiu aš vardan tų aukų ir to dievo,
Tavo sveikatos vardan ir draugų visų tavo, kurie, štai,
Stovi greta su tavim, pasakyk man teisybę, kad klausiu,
Nieko neslėpdamas: kas tu do vyras, iš kur tu gimimo?"
Jam atsakydamas, tarė tuojau Telemachas protingas:
„Viską aš tau apsakysiu teisingai, idant tu žinotum:
Aš iš Itakės gimimo, o tėvas man buvo kadai tai
Pats Odisejus, jei buvo. Dabar jis yr žuvęs vargingai.
Togi del aš, pasirinkęs draugų sau ir juodąjį laivą,
Šič atvykau paieškoti prapuolusio savojo tėvo".
Jam atsakydamas, Teoklimenas dievaitiškas tarė:
„Aš ir klajoju po svietą, nužudęs galingąjį vyrą.
Daug jojo yra brolių ir genčių arklingamjame Arge,
Valdžią ir spėką jie turi Achajų tautoje skaitlingoj'.
Bėgu užtat, jų bijodamas, Kerės mirties išsigandęs:
Mano likimas dabar tik po svetimą šalį klajoti.
Meldžiams, į laivą mane prisiimk tu, tave aš maldauju,
Kad neužmuštų manęs: juk, tikrai, jie mėgins mane gaudyt".
Jam Telemachas protingas tuomet, atsakydamas, tarė:
„Negi atstumsiu tave aš maldaujantį, laivan neleidęs.
Eikš jau. Ir mūsų name mes priimsime, kuo išgalėsim".
Taip jam atsakęs, iš jojo jis paėmė vario durtuvą,
Dailiai pastatė laive jį, atrėmęs į sieną prie vietos.
Pats įsilipęs ant galo į laivą, lankytoją jūrių,
Sėdosi laivo gale, pasodinęs ir Teoklimeną.
Lynus jūreiviai skubotai atrišo, o pats Telemachas
Ragino savo draugus, kad jie griebtųsi laivo pabūklių.
Klausė draugai jo įsakymų noriai. Bežiūrint, jie stiebą
Drūtą eglinį, sukibę, pastatė į vidurį laivo;

Galą įstatė į tikrą tam vietą, iš šonų su virvėms
Drūčiai pririšo; ant galo, užtraukė jie baltąją būrę,
Diržais suktiniais pritvirtino ją. O Atena dievaitė
Vėją jiems siuntė pritinkamą stiprų, kurs aitero sluogsnius
Perskirdams, pūtė, kad laivas galėtų sau, bėgdams greičiausiai,
Jūrių sūriųjų kelionę atlikti, netrukdamas niekur.
Greitai jis pralenkė Krūnus ir gražią šaltiniais Chalkidą.
Saulė jau leidos ir gatvės miglose jau skęsti pradėjo.
Laivas, pavaromas vėjo Kronido, jau pralenkė Fejas,
Jau ir Elidą prabėgo, palaimintą žemę Epejų.
Tąkart ištolo pradėjo matytis uolingosios salos.
Jas Telemachas pamatęs, galvojo: ar būt jam, ar žūti.
O Odisejus tuotarp ir kiauliaganis jojo dievotas
Gryčioje valgė kartu su kitais piemenims vakarienę.
Valgio ir gėrio savyj' apgesinus jau norą, pradėjo
Kalbą tarp jų Odisejus, norėdamas tarną ištirti,
Ar pasirodys jam geras ir lieps pasilikti pas jo čion,
Ar, negailėdamas, rūsčiai į miestą keliauti patars jam.
„Girdit. Eumajau, ir jūs čion, draugai, susirinkę malonūs!
Ryt', atsikėlęs anksti, aš manau sau į miestą keliauti,
Jūsų čion duonos nevalgydams veltui, geriau elgetausiu.
Man tik patark tu, Eumajau, ir duok man vadovą lig miesto.
Ten jau aš vienas gatvėmis paslankiosiu; duos gi kas norint
Vyno taurelę ar duonos man plutą. Tuomet Odisejaus
Dieviško rūmą užeisiu, sakysiuosi turįs pranešti
Žinią džiaugsmingą Penelopejai. Turėsiu sueiti
Aš ir jaunikių išdykusių būrį, o jie gi turėtų
Duot man pavalgyti, patys turėdami tūkstančius valgių.
Aš sugebėčiau puikiausiai ten jiems patarnauti, kad leistų.
Tau aš galiu pasakyti, o tu paklausyk ir žinoki:
Hermejo dėka malonei, galingojo siuntinio Dzeuso,
Kurs tai suteikia žmonėms jų darbuose ir garbę ir laimę,
Retas pasaulyj' žmogus su manim vikrumù susilygins:
Ugnį sukurti, priskaldyti malkų ar mėsą iškepti,
Pokylio metą tarnauti ir pilstyti vyną. Ir, žodžiu,
Viską atlikti, ką žmonės menki už turtingą atlieka".
Jam, atsiduses giliai, atsakei tu, Eumajau dorasis:
„Deja! Ir kas do mintis nelemta tau, keleivi, atėjo?

Tur būt, gyventi nebnori daugiau, kad veržies pas jaunikius.
Jų nedorumas ir jųjų piktybės jau dangų gelžinį
Siekia. Ne tau tenai lygūs pas jųjų tarnai yr' jaunučiai,
Rūbais puikiais užsivilkę, balčiausiais chitonais; veidai gi
Gražūs visų ir visi šviesiaplaukiai — tokie ten tarnauja!
Lūžta ilgiausi skobniai ten nuo valgio, mėsos ir nuo vyno.
Likis pas mūsų geriau, tu čion niekam iš mūsų nekliūsi.
Man neužkliūsi ir mano draugams, kur čion yra, taipogi.
Greitai pagrįš Odisejaus sūnus mylimasis protingas,
Duos jis tau rūbą ir apsiaustą, duos ir chitoną; nusiųs jis
Tąkart tave tavo žemėn, kurios išsiilgęs tu trokšti".
Jam atsakydams, tarė kantrus Odisejus didvyris:
„Lai tave doras Eumajau, pamyli taip Dzeus mūsų tėvas,
Kaip pamylėjai mane tu, priėmęs vargingą keleivį.
Nėr' už kelionę sunkesnio, man rodosi, daikto ant svieto:
Pilvas žmogaus nepasotintas graužia vargšus, kas keliauja.
Vargsta vargus ir kančių begalinių pritirsta kas diena.
Jeigu mane jau stabdai ir liepi, kad jau šičia palikčiau,
Tai apsakyk tu man visa, ką veikia dabar Odisejaus
Motina, tėvas, kuriuos išvažiuodams paliko prie slenksčio
Jųjų senatvės... Ar jie begyvena dar saulės šviesoje?
Gal būt, jau mirę ir Hado tamsiojon šalin iškeliavę?"
Jam atsakydamas, tarė kiauliaganis, vyrų vadovas:
„Viską tau aiškiai, keleivi, neslėpdamas, aš apsakysiu.
Senas Laertas lig šiol tebgyven' dar ir Dzeusą maldauja
Savo namuose kas diena, kad sielą iš silpno jo kūno
Teiktųs išimti. Neliaudamos verkia sūnaus, kuris dingo,
Ir nebetekęs žmonos išmintingos, kuriosios mirimas
Jį dar pasendino baisiai be laiko. Žmona jo sunyko,
Savo sūnaus begedaudama. Dieve, neduok tokio galo
Niekam sulaukti baisaus, ką aš myliu, ar kas yra buvęs
Geras dėl manęs. Kol ji dar gyveno, dejuodama nuolat,
Tankiai lankydavau ją: malonu buvo man pakalbėti.
Ji, mat, mane užaugino, kartu ir Klimenę ilgrūbę,
Savo jauniausiąją dukrą — su ja mes užaugom iš viena.
Maž kuo blogiau teužlaikė mane karalienė, kaip dukrą.
Bet kaip užaugova mudu ik metų brangiosios jaunystės,
Saman Klimenę išleido už vyro, paėmę didžiausias

Dovanas; man gi rūbus karalienė: chitoną ir skraistę
Davus geriausius ir apavą kojoms, paskyrė į lauką.
Visad mylėjo mane; dabar aš jos gedauju kas diena.
Laimino man amžinieji dievai mano triūsą ir vargą.
Štai, ir pavalgau ir išgeriu kartais; prireikus, keleivis
Yr man priimti su kuo. Bet dabar nuo ponios nebetenka
Gero sulaukti žodelio, ar veiksmo, nuo pačio to karto,
Kaip kad užgriuvo ant namo gauja tų ištvirkusių vyrų.
Mums, jos tarnams, būt didžiausia malonė, galėjus išvysti
Ponią, su ja pakalbėti, paklausti, pas ją paviešėti,
Grįžti su dovana rankoj' namon — to tarnai yr ištroškę".
Jam atsakydamas, tarė gudrus Odisejus didvyris:
„Vargše! Tai tu dar mažytis, Eumajau, bebūdams iš savo
Tėviškės žemės nuo savo tėvų atitrauktas likaisi?
Man tu tą viską teisingai, kaip buvo, dabar apsakyki:
Ar plačiagatvę tą pilį, kur tėvas ir močia tavieji
Namą turėjo, užpuolę, sugriovė jos priešai piktieji,
Ar gal pas būrio avių arba karvių sugavo jūriniai
Baisūs plėšikai tave ir į laivą įmetę, pristatė
Tavojo pono naman, apturėdami mokestį brangų?"
Jam atsakydamas, tarė kiauliaganis vyrų vadovas:
„Jeigu geidi mane klausti ir nori žinoti — tylėdams,
Gerk ant sveikatos sau vyną: nūn naktys be galo juk ilgos,
Laiko užtenka miegoti ir pašnekoms jo nepritrūksta.
Gulti be laiko nesveika: miegojimas ilgas pakenkia.
Bet jei kas nori iš tarpo draugų čion — teeina sau gulti.
Ryt su aušra jie, pavalgę, turės į ganyklą varyti
Kaimenę kiaulių mūs' pono, o mudu, čion gryčion palikę,
Gerdamu vyną, gardžiai užsikąsdamu, būtas nelaimes
Sau atsiminsim linksmai, nors ir buvo be galo mums skaudžios.
Gali atrasti smagumo žmogus, paminėdamas savo
Būtas nelaimes, jei daug yr kentėjęs ir daug yr keliavęs.
Aš apsakysiu dabar, ko tu, klausdams, norėjai žinoti.
Sirija yra sala, gal esi tu girdėjęs. Ji jūroj
Guli aukščiau už Ortigijos salą, kur Saulė atsigręž.
Nėra labai įgyventa, bet visu kuo vykusi žemė:
Daug ganyklų ir galvijų, vynynų daugybė ir duonos.
Ten neužeina žmonelių naikinantis badas, nė ligos

Sunkios tenai nesirodo, kur žmones trumpamžius kankina.
Kaip tik ateina senatvė žmonių pagyvenusiai kartai,
Tuoj Apollonas su savo lanku sidabriniu, abudu
Su Artemida dievaite, tuos žmones užėję, vilyčioms
Savo tykiomis nejuntamai žudo. Du miestai yra ten.
Žemė visa tarp tų miestų dviejų padalinta ten buvo.
Bet abiejų tųjų miestų karalius tik buvo manasis
Tėvas, sūnus Ormenono, Ktesijas, dievaičių gentainis.
Šičion pribuvo Foinikai, pagarbinti jūrių keleiviai;
Sukčiai, jie atvežė savo juoduoju laivu begalinę
Niekų visokių daugybę. O buvo, mat, tėvo namuose
Vergė Foinikė, aukšta ir graži ir prie darbo vikriausia,
Ją tai Foinikai prakeikti mokėjo apvilti, suėję.
Mat, iš pradžios, kaip ji baltinius skalbė ties laivo pajūryj',
Vienas jų gavo su ja susieiti į meilę ir guolį.
Meilė gi moteris, būk jos geriausios, neatved ant gero,
Ėmė jos klausti jos draugas, iš kur ji ir kas tokia esant.
Ji gi tuojau jam parodė namus mano tėvo garbingo:
„Aš, girdi, gimus variu praturtėjusiam mieste Sidone,
Mano ten tėvas gyvena turtingas, garsusis Arybas,
Aš, mat, Tafiečiams, plėšikams jūriniams, netyčia į ranką,
Grįžtant iš kaimo, papuoliau: atvežę, jie pardavė šičia
Vyrui tam, štai, namuos' tuos' gyvena, už didelę kainą".
Jai atsakydamas, tarė žmogus, kurs su ja sugulėjo:
„Na, tai dabar tu galėsi kartu į tėvynę pagrįžti,
Gražųjį namą tėvų tu savųjų galėsi išvysti,
Juos dar pačius teberasi, kaip likusi, gyvus, turtingus".
Jam atsakydama, tarė tarnaitė, nudžiugusi baisiai:
„Tam patikėčiau su noru, jei jūs man, jūreiviai, prisiektut
Tėviškėn mano parvežti mane, nenuskriaudę kelionėj".
Taip jinai tarė, o jie tuoj prisiekė, kaip ji reikalavo.
Priesieką davus jau jiems tą ir viską, kaip reikiant, atlikus,
Kalbą pradėjo tarnaitė ir tarė jiems žodį sparnuotą:
„Cit, dabar jūs! Tenekalbina niekas iš jūsų, sutikęs
Kur ant gatvės arba einant vandens iš šaltinio parnešti:
Kartais kad kas nepraneštų, nugirdęs, manajam valdovui,
Jis tai, bematant, surištų mane kuodrūčiausiai, o jums jis
Prapultį greitą parūpintų. Savo širdyje paslėpkit.



15. Apollonas ir Artemida (psl. 214)

Savo prekybą pabaikit greičiau ir kad laivas jau pilnas
Bus viso, kas reikalinga kelionei — man duokite žinią.
Aš atsinešiu tad aukso, koksai pasivels man po rankų.
Atskirą dovaną dar už manęs parvežimą jums duosiu:
Vaiką to vyro galingo auklėju aš rūmuos' šviesiuose;
Vaikas gabus, visuomet su manim jis bėgioja pavaikščiot.
Jį atsivesiu ant laivo: turėsite tūkstančius pelno
Jį nusivežę parduoti žmonėms svetimiems kur už jūrių".
Taip pažadėjus, nuėjo jinai sau į šviesųjį rūmą,
Jie gi, dar ištisą metą pas mus pasilikę, pirkliavo,
Rinkdami laivan gėrybių daugybę turtingo mūs' krašto.
Tik kuomet laivas jau pilnas gėrybių pas'darė, jie žinią
Davė anai moteriškei, pasiuntę gudročių su auksu
Puikiai dabintu retežiu stambių gintarų kuogryniausių.
Ėmus namuose retežį žiūrėti tarnaitėms ir močiai,
Jį čiupinėti, vartyti ir lygti, jisai mūs' tarnaitei
Ženklą, anksčiau sukalbėtą, parodė ir grįžo į laivą.
Tuoj' pasiėmus už rankos mane, iš namų sau tarnaitė
Išvedė. Einant per didžiąją salę, kur skobnis didžiulis
Buvo patiestas svečiams, mano tėvo prašytiems didžiūnams,
(Jie dar tuo tarpu sėdėjo vyrijoj viešoje taryboj),
Greit pasigrobusi tris dvirankines taures gryno aukso
Jas po drabužio paslėpus, išsinešė laukan iš rūmo.
Aš paskui ją, nemanydamas nieko, skubėjau be baimės.
Leidosi Saulė ir gatvės pradėjo migloje jau skęsti.
Mudu su ja, skubinai eidamu, atsidūrėme uoste.
Čion mes atradome greitąjį laivą Foinikų jūreivių.
Tuoj susilipę į laivą ir mudu paėmę, jie leidos
Jūros kelionėn. Ir Dzeusas mums suteikė vėją laimingą.
Šešetą plaukėm parų, nesustodami, dieną ir naktį.
Tik septintoje dienoje, kaip Dzeuso Kroniono buvo
Jai pažadėta iš anksto, tarnaitė mūsiškė nugriuvo
Palubės asloj, kaip jūrių višta, Artemidos pašauta.
Maistui jūriniems šunims ir žuvims ją ištvojo jūreiviai.
Aš gi jų tarpe likaus, nusiminęs širdyje ir vienas.
Vėjas ir bangos atvarė Foinikus prie kranto Itakės.
Šičia Laertas mane nusipirko už pinigus savo.
Šitaip liūdnai man prisėjo šį kraštą jaunystėj išvysti".

Jam atsakydamas tarė dievų išauklėts Odisejus:
„Begal, dorasis Eumajau, sujudinai širdį tu mano!
Pasaka tavo liūdna — kiek tu vargo — nelaimės prityrei!
Bet gi tau Dzeus su blogu ir gerumo šiek tiek yr suteikęs:
Tu pakliuvai į namus doro vyro, kurs valgio ir gėrio
Tau nesigaili: matau, neblogiausiai tau einasi šičia.
Aš gi, štai, valkiojuos vargšas po svietą ir šičia užklydau".
Taip jiedu tarpe savęs bešnekėdamu, snausti pradėjo.
Bet neilgai bemiegojo: Aušra auksasostė prašvito.
Krantą priplaukę, draugai Telemacho tuo tarpu nuleido
Baltas būres savo laivo ir stiebą nuleidę, irklais jau
Laivą įvarė į uostą, įleido jie inkarą jūron,
Lynais pririšo prie stulpo ir patys į krantą išlipo.
Čion pagamino sau valgio gardaus jie ir vyno praskiedė.
Valgio ir gėrio savyj apgesinus gerokai jau norą,
Jiems Telemachas protingas, pradėjęs kalbėti, pasakė:
„Vyrai, dabar nuvarykite juodąjį laivą į uostą.
Aš gi apeisiu laukus, pažiūrėsiu galvijų ir ūkio.
Miestan aš pėsčias sugrįšiu, jau temstant. O rytui išaušus,
Jūsų meldžiu už pagalbą kelionėj mane aplankyti:
Mano pavalgyt pietų ir dar tamsiojo vyno išgerti".
Jo pasiklausdamas, Teoklimenas dievaitiškas tarė:
„Kur gi man dingus, sūneli? Pas kokio kalnuotos Itakės
Jūsų gyventoją aš prisiglausiu? Ar stačiai man eiti
Motinos tavo ir tavo namuosna ir ten tavęs laukti?"
Jam atsakydamas, tarė sūnus Odisejaus protingas:
„Teoklimenai! Be abejo, kitąkart būčiau pas manęs
Liepęs tau eiti, nes nieko netrūksta man vaišėms. Dabar gi
Bloga tau bus be manęs ten, o motina ir nežinos to.
Tankiai nemėgdama vyrams ištvirkėliams rodytis, sėdi
Savo šviesiuos kambariuose ant aukšto ir staklėse audžia...
Vieną tau vyrą užrodysiu, kurs yr svečiams prielankiausias.
Tai Eurimachas, protingo Polibo sūnus šviesaveidis.
Mūsų visi Itakiečiai į jį, kaip į dievą, jau žiūri.
Jis, ir teisybė, vertesnis yra už kitus; o labiausiai
Motinai mano patinka jisai ir jisai Odisejaus
Vietą užims gal. Težino aitero gyventojas Dzeusas,
Aukšto Olimpo valdovas, kas bus — prapultis ar vestuvės?"

Baigus kalbėti, pakilo iš pusės tiesiosios didžiulis
Sakalas, greitas pasiuntinis Foibo Apollono; nešės
Jis pasigavęs ir draskė naguose karvelį miškinį.
Plunksnos karvelio nukrito tarpe Telemacho ir laivo.
Teoklimenas, regėdamas tai, Telemachą į šalį
Kiek pasivedęs, paėmęs už rankų, patyliais jam tarė:
„Tai ne be Dzeuso žinios, Telemachai, pakilo tas paukštis:
Aš tau sakau, jog tas paukštis tau pranašu yra paleistas.
Nėra vertesnės už jūsų Itakėj' karalių šeimynos.
Jūs giminės čion valdžia ir galybė ištvers ir per amžių".
Jam atsakydamas, tarė protings Telemachas ant šito:
„Jeigu tas žodis, keleivi, įvyks ir tikrai išsipildys,
Daug išpažinsi nuo manęs malonės ir tiek apturėsi
Daug dovanų tu brangiausių, jog tau ir visi pavydės to".
Tokius ištaręs žodžius, jisai kreipės į mylimą draugą:
„Klito*) Peirajau! Tu tarpe draugų, kas lydėjot į Pilą,
Vienas buvai prielankiausių ir man atsidavusių. Teikis
Mano tu svetį pas savęs paimt ir laikyti namuose,
Toliai mylėdams ir vaišindams, koliai aš pats nepribūsiu".
Jam atsakydamas, tarei, durtuvu pagarsėjęs Peirajau:
„Nors ir ilgiausiai tu čion, Telemache, užtruktumei, likęs,
Svetį aš tavo mylėsiu ir vaišinsiu — nieko netruks jam".
Taip jam atsakęs įlipo Peirajas į laivą ir liepė
Savo draugams, kad ir jie susiliptų ir lynus atleistų.
Greitai sulipę laivan, prie irklų jie susėdo eilėmis.
Pats Telemachas tuo tarpu, po kojų papėdes pasrišęs
Ir pasiėmęs galingąjį durklą aštriu galu vario.
Laivą tuo tarpu draugai nusivarė irklais jau į uostą,
Ką Telemachas jiems buvo įsakęs, sūnus Odisejaus.
Pats jis vis žengdams pirmyn, neužilgo atėjo į kiemą,
Kur kiaulininkuose žemgulių kiaulių daugybė gulėjo
Ir kur gyveno Eumajas dievaitiškas — tikimas tarnas.

*) Klitijo (Klitidai)

Šešioliktoji giesmė (π)

Telemachas pažįsta Odisejų

Gryčioj Eumajo tuotarp Odisejus su kiaulganiu vienud
Buvo, anksti atsikėlę ir ugnį sukūrę, jau valgį
Pusryčiui sau pas'gaminę. Pavalgę ik sočiai, išvarė
Piemenys kiaulių būrius į ganyklas. O šunes piktieji
Lot' nepradėjo, pamatę iš tol Telemachą, bet šoko,
'Jį susitikę, aplink. Odisejus išgirdęs ateinant
Žmogų, pamatė, kaip gerinas šunes, ir tarė Eumajui:
„Eumai*)! Ateina, štai, draugas ar geras pažįstamas tavo:
Šunes neloja, tik šoka aplinkui. Girdžiu aš jo žingsnį".
Žodžių negavo pabaigti, kaip jojo sūnus numylėtas
Tarpdury stojo. Nustebęs, pašoko kiauliaganys doras.
Puolė iš rankų indai jam, kuriuos jis maišė, supylęs
Vyną su vandeniu. Pats jis pripuolęs prie viešpaties savo,
Ėmė bučiuoti jam galvą, šviesias jo akis ir rankas jo.
Ašaros gausios riedėjo per veidą jo. Lygiai, kaip tėvas,
Vaiko išs'ilgęs brangaus ir jau laukiamo dešimtį metų
Iš svetimosios šalelės, sugrįžus jam, džiaugias, nes vaikas
Buvo vienintelis gimęs, jam senstant, ir daug jam rūpėjęs —
Taip dyvinasis ganytojas kiaulių, į glėbį pagavęs,
Kiek įmanydamas tad, Telemachą, lyg grįžus iš karo
Visą bučiavo ir, verkdams, sparnuotus žodžius jam kalbėjo:
„Tu pagrįžai man, šviesele brangiausi, tavęs, Telemache,
Aš nebtikėjau regėti laivu tau į Pilą išplaukus.
Meldžiams, įeik gi, vaikeli brangiausias, kad dvasią aš savo
Sočiai palinksmint galėčiau, regėdams laimingą sugrįžus.
Tu nepertankiai lankydavais šičia laukuose pas mūsų.

---

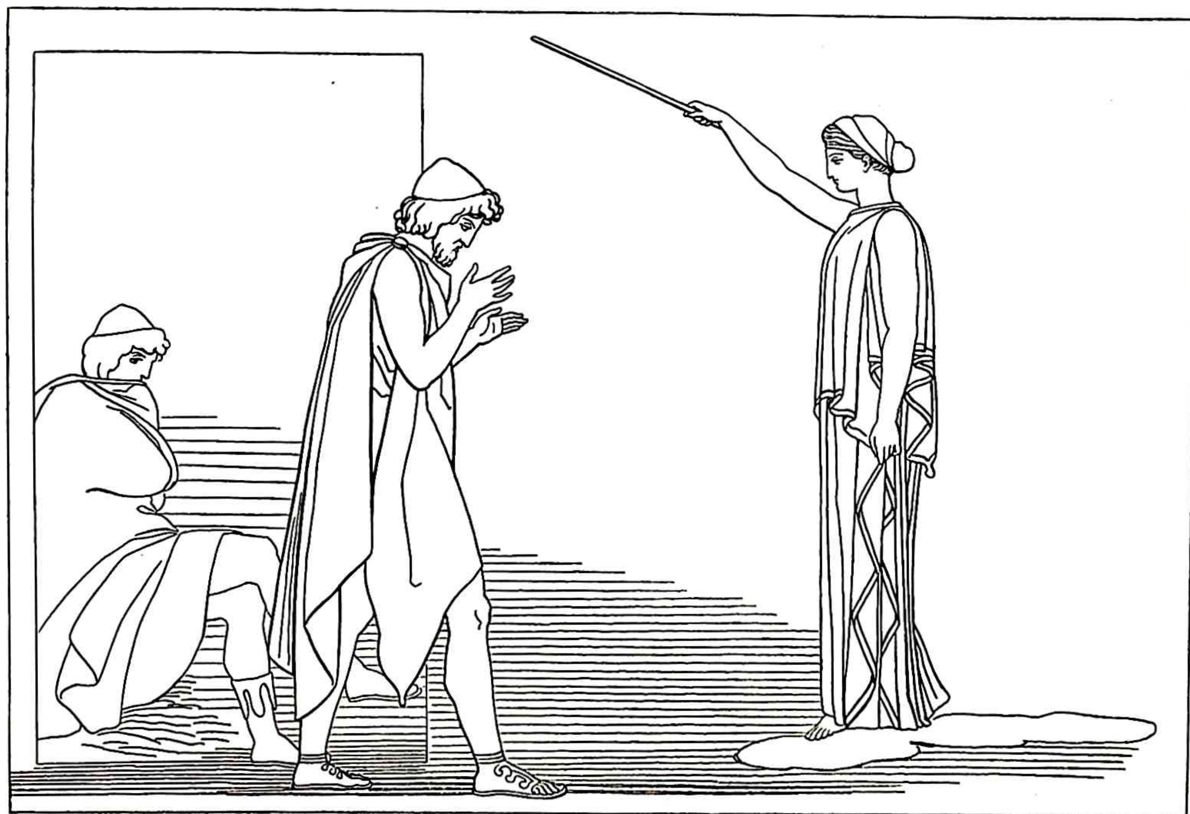
*) Eumajau

Tarpe žmonių savo pilyj' daugiau tu sėdėdavai, lygiai
Būt tau nebuvę koktu ten matyti svečių begėdystę".
Jam atsakydams ant to, Telemachas protingas prabilo:
„Lai būna, tėvai, ir taip! Bet dabar tai tikrai dėl tavęs aš
Šič atvykau, štai, tavęs pamatyt ir tavęs atsiklausti,
Kaip ten, ar motina mano tebėra namuose, ar gal jau
Vedė ją vyras koksai, Odisejaus gi patalas tuščias,
Stovi neklotas ir vortinkliais bus jau apžėlęs ir dulkėms".
Jam atsakydams tad, piemenų prižiūrėtojas tarė:
„Vis tebesėdi ji tavo namuose; su ištverme didžia
Laukia; o naktys ir dienos jai nyksta, graudžiausiai beverkiant".
Taip jam atsakęs, jis priėmė vario durtuvą iš jojo.
Slenkstį peržengęs akmens, Telemachas į vidų įėjo.
Vietą užleisti prieš jį čion pašoko vikriai Odisejus,
Bet Telemachas sustabdė jį, tardamas žodį protingą:
„Meldžiams, keleivi, sėdėk! Mes sau vietą surasime kitą:
Mums mūsų gryčioj' suras šeimininkas ir vietos kur sėsti".
Taip jam pasakius, tuojau Odisejus į savąją vietą
Grįžo, tuotarp piemenų prižiūrėtojas atnešė glėbį
Medžių šakalių žalių ir iš viršaus su kailiais užklojo.
Sėdos ant jų Telemachas. Jam lėkštę mėsos tuoj pastatė
Pilną keptos, kuri buvo palikus nuo vakar dienos dar.
Duonos jam krepšą pririekęs, pastatė ir indą medinį
Vyno, gardesnio už medų, sumaišęs su vandeniu, gėriui.
Pats atsisėdo jis prieš Odisejaus dievaitišką sūnų.
Ištiesė ranką visi prie to patiekto gardžiojo valgio.
Valgio ir gėrio savyje gerai apgesinus jau norą,
Tarė sūnus Odisejaus ganytojui kiaulių vyriausiam:
„Tėvai! Iš kur tavo šitas svetys, štai? Kokie jį jūreiviai
Šič atgabeno? Kas sakėsi esą? Ne pėsčias, manau aš,
Bus čion atvykęs jisai juk per plačiąją nugarą jūrių".
Jam atsakydams, Eumajau, ganytojau kiaulių, tarei tu:
„Visą teisybę, vaikeli, tuojau apsakysiu tau aiškiai.
Sakosi esąs iš Kretos plačiosios gyventojų kilęs,
Sakosi žemių ir miestų daugybę per amžių aplankęs:
Toks jam papuolęs nuo dievo ant svieto likimas vargingas.
Nūn, iš Tesprotų ištrūkęs, iš laivo pabėgęs, atvyko
Šičia į manąją gryčią. O aš tau jį pavedu globai:

Elkis su juo, kaip tu nori — jis tavo maldautojas yra".
Jam atsakydamas, tarė protingas sūnus Odisejaus:
„Eumai*)! Tu žodį dabar dėl širdies pasakei labai skaudų.
Kaip gi dabar pas savęs aš galiu pasiimti tą svetį?
Jaunas aš dar teb'esu, ir ik šiol nemėginęs savąja
Tvirta ranka kokį niekšą, kurs man įkyrėjęs, pabausti.
Motinos mano širdis ir jos protas ik šioliai neišneš,
Ar pasilikus jai mano žiūrėti namų ir tvarkyti,
Patalo vyro besaugant, kalbų nedorųjų išvengti,
Ar jau vienam iš Achajų save pažadėti, kuris jos
Geidžia labiausiai ir dovanas duoda gausiausias ir brangias.
Svečiui tavam aš vienok dovanosiu chitoną ir minkštus
Marškinius duosiu ir rūbą kitokį; suteiksiu jam kardą
Dvipusiai aštrų, o kojoms apsiauti primesiu papėdes.
Taip jį aprengęs, išsiųsiu, kur nori širdis jo ir dvasia.
Lai pagyvena, jei nori, kol kas, pas tave, tu jį vaišink.
Rytą aš jam čion atsiųsiu ir valgio visokio, kad tavęs
Jis ir draugų nenuskriaustų ant valgio, viešėdams pas jūsų.
Miestan aš jam pas jaunikių netarčiau nė eiti, žinai pats,
Kokią prakeiktą puikybę jie turi ir kaip pasileidę.
Kartais kad jo neužgautų žodžiu jie, nes man būtų gėda,
Ką gi tu jiems padarysi? Prieš būrį ir vyras tvirčiausias
Tur nusileisti, nes yra jo priešai už jį galingesni".
Jam prakalbėjus, kantrus Odisejus didvyris pasakė:
„Jeigu pavelysi žodį, drauge, tu man tart, pasakysiu:
Apmaudą baisų širdyje jaučiu, čion klausydams jūs' kalbą.
Kiek nedorybių jaunikiai tie jūsų namuose pridarę,
Ten įsiveržę prieš norą galingo, kaip tu esi, vyro,
Man pasakyk, ar tu tyčia taip jais apsileidi? O, gal būt,
Žmonės nemyli tavęs tavo krašto, nes dievas taip davė.
Gal tai broliai tavo yra kalti, ant kurių visuomet juk
Remiasi vyras kovoje, kad kilsta didžioji suirutė.
Jeigu taip aš, šit, turėčiau ir tavo jaunystę ir drąsą,
Kokią sūnus Odisejaus kad turi ar pats jis sugrįžęs,
(Dar nepražuvo viltis!), aš pavelyč, kad galvą nukirstų
Svetims man vyras, jei aš pražūties tiems jaunikiams nerasčiau,

*) Eumajau

Ten į namus Odisejaus Laerto sūnaus įsisukęs.
Jeigu galop ir priveiktų mane jie per būrį jų vieną,
Visgi bevelyč numirti, savuose namuos' nužudytas,
Negu begėdišką jųjų elgimąs matyti be galo:
Kaip jie išniekin' svečius, kaip gadin merginas ir tarnaites,
Jas sau karaliaus name paleistuvėms pavertę, kaip vyną,
Valgį ir visą gėrybę kitokią aikvoja be galo,
Savo gi tikro dalyko — vestuvių — pabaigt nė nemano".
Jam atsakydamas, tarė protingas sūnus Odisejaus:
„Viską aš tau, padorusis keleivi, kaip yr, apsakysiu.
Ne! Tai ne vyrai šio krašto, įpykę ant manęs, taip spaudžia
Ir ne broliai mano yra kalti, ant kurių visuomet juk
Remiasi vyras kovoje, nors kiltų didžiausia suirutė.
Dzeusas Kronidas vienvaikę mus giminę yra nulėmęs:
Vieną Arkeisijas sūnų Laertą turėjo; Laertas
Vien Odisejų tik sūnų pagimdęs tebuvo, mūs' tėvą,
Vieną mane Odisejus paliko mažutį, išvykdams.
Jojo namus nūn užvaldė nedorėlių gaujos iš visur:
Nes kas tik kur ant salų artimų viešpatauja stipresnis,
Kaip iš Dulichijo, Samo ir girioms garsingo Dzakinto,
Ir iš Itakės kalnuotos visi galingieji turtuoliai —
Peršasi jie mano motinai, kiek įmanydami. Namą
Mūsų tuo tarpu jie tuštin, nes motina mano vestuvių
Tų nelemtų jų negeidžia, vienok atsimesti negali.
Niekšai tuo tarpu aikvoja, puotaudami, namą ir turtą.
Greitai ir patį mane jie turės pražudyti, ant galo.
Bet ateitis mūs' pareina nuo dievo — negalim žinoti.
Tėvai, tu greitai nueiki pas Penelopeją protingą,
Jai pasakyk tu, kad sveikas esu ir jau grįžęs iš Pilo.
Pats aš paliksiu čionai, o tu, jai pranešęs, sugrįši.
Tik pasisaugok, kad nieks neišgirstų iš tarpo Achajų
To, kad aš grįžęs esu, nes jų daugelis pikto man geidžia".
Jam atsakydams, tarei tu, kiauliagany doras, Eumajau:
„Viską žinau. Suprantu. Man įsakymas tavo patinka.
Viena tik man pasakyk, ir neslėpdamas nieko, išaiškink:
Ar tuo žygiu man užėjus pas senį Laertą pranešti?
Vargšas senelis! Nors jis ir labai Odisejaus ik šioliai
Būdavo laukia, gedauja, bet vis gi dar valgė ir gėrė



16. Atena grąžina Odissejui jo paprastąją išvaizdą (psl. 223).

Kart su savais darbininkais, pajusdamas norą krūtinėj'.
Bet jau dabar, kaip buvai jau tu jūra į Pilą išvykęs,
Sako, nebvalgęs jau nieko ir gėrio nebnorįs ir laukan
Jau nebsirodąs: vargams ir stenėjimui vien pasidavęs,
Baigia jis krimsti save, beraudodams, ir galo tik laukia".
Jam atsakydamas, tarė sūnus Odisejaus protingas:
„Gaila labai! Bet mes jį šiuo kartu vis turėsim aplenkti.
O, kad tai vis kas darytųs, kaip nori žmogus trumpaamžis!
Aš tai pirmiausiai norėčiau, kad tėvas pagrįžtų Itakėn.
Motinai žinią pranešęs, tuojau tu atgal man sugrįžki,
Reikalo nėr tau užeiti į dvarą pas seno Laerto.
Motinai tu pasakyti gali, kad pasiųstų senutę
Mūsų tarnaitę slapčiomis, kad žinią ji duotų seneliui",
Taręs žodžius, jis atleido kiauliaganį dorą nuo savęs.
Rankon nutvėręs kiauliaganis savo papėdes, po kojų
Tuoj' pasirišo ir greit iškeliavo į pilį. Atena,
Deivė galinga, pamačius Eumają, išėjus iš gryčios,
Greitai atvyko tenai, prisiėmus išvaizdą moters,
Aukšto stuomens ir gražaus ir darbų kuodailiausių žinovės.
Peržengė slenkstį jinai ir akims Odisejaus pas'rodė,
O Telemachui matyti jos buvo neduota, ir jis jos
Šįkart nematė: visiems nesirodo dievai amžinieji.
Bet Odisejus ją matė akims ir pajuto ją šunes:
Loti sustoję, jie, čypdami, laukan iš kiemo išbėgo.
Jam ji pamerkusi, padavė ženklą, jisai ją suprato.
Laukan iš gryčios išėjęs, pas tvorą atrado dievaitę.
Tarė tuomet jam dievaitė Atena sparnuotąjį žodį:
„Dievo gentaini, Laerto sūnau, Odisejau gudročiau!
Laikas dabar tavo sūnui teisybę pranešt, kad žinotų.
Jūs, susitarę kaip galą jaunikiams padarius, keliaukit
Miestan abu, o ir aš paskubėsiu, kovos išsiilgus".
Tarusi taip, auksine lazdele Odisejų užgavo.
Tuoj' jo pečiai apsivilko švariausiu chitonu ir rūbais,
Ūgis jo tapo stambesnis, o veidas jaunesnis, raudonas.
Pilnas skaistumo. Žandai jo, bežiūrint, apaugo tankiausia
Puikia barzda garbiniuota. Dievaitė, stebuklą padarius,
Dingo iš jojo akių. Odisejus gi grįžo į gryčią.
Baisiai nustebo brangus jo sūnus, ir akis jis nuleido

Išgąsčio pilnas, ar kartais nebus tai dievaitis kurs bėsąs.
Kalbą pradėdamas, tarė žodžius Telemachas sparnuotus:
„Man tu atrodai keleivi, kitokis, neg buvęs ik šioliai:
Rūbai jau tavo neb tie, štai, ir išvaizda veido kitokia.
Gal tu dievaitis koksai iš dangaus begalinio valdovų?
Būk malonus mums! Aukas mes tau tinkamas šičia sudėsim,
Aukso turtus kuobrangiausius, o tu susimilki ant mūsų!"
Jam atsakydamas, tarė kantrus Odisejus didvyris:
„Jokis nėsu aš dievaitis — iš ko tu gali taip prilygint?!
Tėvas aš tavo esu, tas, kurio, pasiilgęs, raudoji,
Vargą kenti, negalėdams apveikti piktų prispaudėjų".
Taip jam atsakęs jis sūnų pradėjo bučiuoti; per veidą
Ašaros jam pasipylė: jis jų sulaikyt negalėjo.
Bet jo sūnus — netikėdamas tėvą tai esant — iš nauja
Jam atsakydamas, tarė sparnuotus žodžius išmintingus:
„Ne! Tu ne tėvas esi Odisejus, bet kokis dievaitis,
Noris apvilti mane, kad aš verkčiau, labiau dar raudodams.
Kaip gi žmogus trumpaamžis stebuklą parodytų tokį
Savo galybe? Tik dievas iš senio jaunikį, sumanęs,
Gal padaryti lengvai, arba jauną į seną paversti.
Taip, šit, dabar: buvai senis, apdriskęs ir purvinas vargšas —
Nūn — tu man dievas atrodai, dangaus begalinio valdovas".
Jam atsakydamas, tarė vėl daug išmintings Odisejus:
„Ne, Telemachai! Nešalinkis savojo grįžusio tėvo
Ir ne labai temąstyk tu dėl buvusio šičia stebuklo.
Kits Odisejus, žinoki, daugiau čion atvykti negali,
Aš esu pats Odisejus, daug vargo pakėlęs kelionėj',
Kol pakliuvau dvidešimtam' mete į brangiausią tėvynę.
Vis, ką matei, buvo veiksmas galingos kareivės Atenos.
Ji, kaip norėjo, taip man ir padarė: yra visagalė.
Buvo pavertusi valkata seniu, paskui gi atmainė
Jaunu, gražiai apsivilkusiu vyru skaistveidžiu, raudonu.
Lengva tai viskas dievaičiams, dangaus begalinio valdovams
Arba pagražinti žmogų, bežiūrint, ar veidui priduoti bjaurumo".
Taip jam pasakęs, jisai atsisėdo. Protings Telemachas
Tėvą, pašokęs, į glėbį nustvėrė ir ėmė bučiuoti.
Jiedu abu pasijuto graudumo ir verkė iš laimės.
Sako, taip klykia kalnuose garsiai ir graudingai sugrįžęs

Aras ar sakalas kreivanagys kumpanosis, nebradęs
Savo paukštyčių lizde, kad juos išvagia žmonės dar jaunus.
Taip jiedum ašaros graudžios riedėjo per veidus nuo verksmo.
Jiedum beverkiant ir saulės šviesa maloni būt užgesus,
Jei Talemachas nebūtų staiga Odisejaus paklausęs:
„Kokiu laivu tave, tėve, jūreiviai Itakėn pristatė?
Kas tokie sakėsi esą? Tu pėsčias atvykt negalėjai".
Jam atsakydams, tarė vargų Odisejus daug matęs:
„Tau aš, vaikeli, teisybę, neslėpdams nieko, sakysiu.
Atvežė šičion fajakai mane, jūrininkai garsiausi.
Jie tai pristato keleivius, kurie jųjų kraštą aplanko.
Jie mane miegantį greitu laivu pargabeno per jūrą;
Šičia iškraustė ant kranto ir dovanas brangias sudėjo:
Vario ir aukso, audimų ir rūbų daugybę — tą viską
Aš susidėjęs turiu kalno urvuos' pakrantėje jūrių.
Šič atvykau aš Atenos malone, idant susitaręs,
Kart su tavim nusidėjėliams pražūtį piktą parūpinč'.
Tu man dabar suskaityk jaunikius ir išvardyk ik vieno,
Kad aš galėčiau žinot, kiek yra jų ir kas jie do vyrai.
Viską apsvarstęs tai dvasioj', širdyje, nutarsiu, ar mudu
Vienu tik du išgalėsiv' prieš juos atsispirti, ar reiks dar
Sau talkininkų tam tikslui ieškotis iš svetimo tarpo?"
Jam atsakydams tarė protingas sūnus Telemachas:
„Tėvai! Girdžiu aš seniai apie tavo garsingus per karą
Nuoveikius: garbin tave, kaip galinčių, kaip šaulį, gudročių...
Bet, kaip dabar tu kalbi, tai negalimas daiktas. Baugu man.
Kaip tai gal būti, kad dvejetas vyrų kovotų prieš būrį
Didelį vyrų stiprių. Jaunikaičių, žinok tu iš anksto,
Yra ne dešimts, ne dvi, o daugybė. Jų skaitlių suprasi —
Meldžiam, klausyk tik. Pribuvo jų pusšimtis lygiai ir du dar
Vien iš Dulichijo — vyrai rinktiniai! Tarnai dar šeši jų.
Dvidešimts ir keturi yra vyrai iš Samo atvykę:
Dvidešimts vyrų pribuvo iš girioms turtingo Dzakinto.
Dvylika dar priskaityti čion reikia Itakės garsiausių
Vyrų jaunų. Čion pridėti dar reikia Medontą, jų kvieslį,
Ir dainininką jų dievišką Femiją. Du dar tarnai jų,
Jiems kur tarnauja per pokylių laiką ir vyną nešioja.
Jeigu ant tiek jų užpulsim, kuomet susirinks jie į krūvą,

Ar ne karčiausią sau prapultį mudu kerštu užsitrauksim,
Tik pamąstyk, ar nerasis koks mudum pagelbininks tvirtas,
Kurs užsiimtų už mus, savo širdį ant mudum palenkęs?"
Jam atsakydamas, vargo užgrūdintas tėvas jo tarė:
„Tu paklausyk, ką sakysiu, ir viską, išgirdęs, atminki:
Jeigu, tu sau pamanyk, mums Atena ir Dzeus visagalis
Savo pagalbą suteiktų, ar mudu ieškotum kitokios?"
Jam atsakydamas tarė sūnus Telemachas protingas:
„Tvirtus tu man apgynėjus čionai paminėjai. Tiesa! Tik
Jiedu abu debesyse gyvena, nors jiedu galybe
Savo yr baisūs ne vien tik žmonėms, ir dievams amžiniesiems".
Vėl atsakydamas, tarė jam daug iškentėjęs jo tėvas:
„Jiedu nuo mūs' nelaikysis šalyje, kuomet mes pradėsim
Rūmuose mano apyskaitą skaudžią ir teismą Arejo.
Tu gi rytoj', vienok, aušrai užšvitus, keliauki į miestą
Ir į jaunikių draugiją vėl dėkis, kaip pirma, namuose.
O jau paskui mane kiauliaganys tur nuvesti pas tavęs.
Būsiu, kaip buvęs, aš valkatos vargšo senelio paveiksle:
Jeigu mane jie ten skriaustų namuose, valdyk savo širdį,
Nors ir matytumei mano kančias tu, nors vilktų už kojų
Laukan mane arba muštų kas, kuo nepapuolus į ranką.
Viską matydams, valdykisi, nors gali jiems patėmyt,
Liautisi pikto elgimosi, žodžiais rimtais juos perspėdams.
Žinoma, jie neklausys: jų diena paskutinė ateina.
Vis, ką tau šičia sakau, tu gerai įsipildyk širdyje.
Vos tik man savo įsakymą teiksis į širdį įkvėpti
Deivė Atena, suteikianti proto — galva aš pamosiu.
Ženklą pamatęs, visas tu Arejo pabūkles suėmęs,
Neški ant aukšto į tolimą kerčią, o pats tu jaunikiams
Žodžiais paaiškink švelniais, jeigu klaus jie, pamatę išnešus:
„Aš juos nuo dūmų prašalinau: jie nepanašūs paliko
Visiškai jau į ginklus Odisejaus kur liko, keliaudams
Trojon: rūdims jie apėjo ir suodžioms. Dar Dzeus man ir kitą
Įkvėpė mano širdin atsargumą didesnį, o būtent:
Kartais, kad jūs, įsigėrę, tarp savęs neimtumėt kautis,
Kraujas pralietas piršlybų ir pokylio kad nesuterštų:
Spraudžias pati geležis mums į ranką, puotoj' susipykus".
Tu tiktai mudum paliksi kardu du ir porą durtuvų,

Porą skydų, kur su jaučio oda yr aptraukti, kad būtų
Stvertis ką rankon, kuomet juos užpulsim: Pallada Atena
Ir galingiausis Kronidas aptemdins jų protą tam kartui.
Dar tau turiu pasakyti, o tu įsidėk sau į širdį,
Jei tik sūnus esi mano tikrai tu ir mūsų tu kraujo:
Nieks tenežino, kad yr Odisejus pagrįžęs: nė senis
To tenežino Laertas, nei šitas kiauliaganis, niekas
Mūsų naminių tarnų; tenežino ir Penelopeja —
Moterų būdą ištirsim ir vyrų tarnų mudu tarpe
Turim surasti, kurie dar mus gerbia ir myli, kurie vėl
Yra užmiršę ir tuomi įžeidžia tave, mano sūnų".
Jam atsakydamas, tarė šviesus Telemachas, sūnus jo:
„Tėvai! Tu manąją širdį, tikiuosi, netruksi ištirti:
Pats pamatysi, kad nėr tenai vėjo tuštybės. Manau aš
Bet gi, kad mudum nereikia ilgai tyrinėti dalykų.
Meldžiamas, tik pamąstyk tu: ilgiausis juk laikas praeitų,
Jei išmėginti, po vieną suseidams, norėtum. Tuo tarpu
Mūsų skriaudikai liuosai mūsų turtą naikins sau ir tuštins.
Moteris, aš sutinku, kad ištyrus, kurios paleistuvės
Įžeidžia tavo namus, o kurios yra doros, nekaltos.
Vyrus aš tau nepatarčiau mėginti, kiekvieną skyrium kur
Esant laukuose: geriau tai palikti kitam kart, jei yra
Tau nuo aigidvaldžio Dzeuso toks noras į širdį įdėtas".
Taip jie kalbėjos ilgai apie viską, viens kito paklausdams.
Laivas tuo tarpu tvirtasis, kuris Telemachą į Pilą
Kart su draugais jo vežiojo, pribuvo į uostą, pagrįžęs.
Vos tik į gilųjį uostą pribuvo draugai, tuojau laivą
Juodą išvilko ant kranto; visas jo pabūkles suėmę,
Vikrūs tarnai išnešiojo, o dovanas brangias, ką davė
Svečiui savam Menelajas šviesus, tie nunešė Klitui*).
Siuntė tuojau su žinia jie skelbiką namon Odisejaus,
Kad pasakytų jis Penelopejai protingai, kad grįžęs
Jos Telemachas nuėjo į lauką, o laivui įsakė
Plaukti į uostą (idant ji, širdyj' nusiminus daugiau dar
Verkti neimtų). Skelbikas ganytoją kiaulių sutiko,
Vieną tą pačią skubėdamu žinią pranešti. Pribuvo

*) Klitijui

Jiedu į rūmą karaliaus garbingą. Tarnaitėms subėgus,
Siųstas skelbikas viešai pagarsino: „Sūnus, karaliene,
Tavo laimingai sugrįžo!"; ganytojas kiaulių patyliais.
Jai tik vienai ant ausies, ką jam paliepta buvo, pasakė.
Vis, ko reikėjo, pasakęs, išėjo iš miesto už vartų.
Tarpe jaunikių liūdnumas pasdarė ir dvasios nupuolė.
Jie susitarę iš salės išėjo į kiemą. Susėdę
Ant akmeninių suolų arti vartų, pradėjo jie tartis.
Kalbą pradėjo tarp jų Eurimachas Polibo sūnus ten:
„Vyrai! Už tikro tai didelį baisiai dalyką pavyko
Tam Telemachui puikiajam atlikti — kaip šitą kelionę.
Sakėme: to nemokės jis atlikti. Greičiausiai mes laivą
Turime siųsti, kuris kuogeriausias, jūreivius geriausius,
Duoti tiems žinią draugams, kad sugrįžtų namon kuogreičiausiai".
Jam dar nebaigus kalbėt, Amfinomas iš tolo pamatė,
Vietoj stovėdamas, laivą į uostą iš jūros įplaukus.
Žmonės pamatė būres bevyniojant ir renkant pabūkles.
Linksmas jis tarė draugams, pasijuokdams iš rūpesčio jųjų:
„Jūsų žinių nebereikia. Jau jieji pagrįžo ir patys.
Ar tai dievaitis jiems patarė kokis, ar, gal būt, pamatė
Laivą prabėgant pro juos, bet sugauti jie jo negalėjo".
Taip jis kalbėjo. Ir jie paskubėjo, sukilę, pajūrin.
Juodąjį laivą, sukibę, ištraukė ant kranto, pabūkles
Vikrūs tarnai, nuo to laivo surinkę, namon nugabeno.
Patys paskui susirinko į posėdį slaptą ir nieko
Ten nedaleido piliečių nei jauno, nei seno įeiti.
Tarpe jų kalbą pradėjo Eupeito sūnus Antinojas.
„Deja! Jį patys dievai nuo mirties atvadavo aiškiausiai.
Kiauras dienas juk žvalgų mūs' būrys, susilipę viršūnėn
Kalno vėjuoto, ik leidžiantis saulei, sėdėdavo budrūs.
Naktį gi mes neilsėjom ant kranto: plaukydami jūroj'
Greitu laivu, iki dangiškai Aušrai prašvintant, norėjom
Tik Telemachą užklupti, kad galą, pagavus, padarius.
Matomai, kokis dievaitis tuo tarpu jį pravedė sveiką.
Bet ir čionai mes jam galime smūgį apverktiną lengvai
Dar padaryti: iš mūs' neištruks jis. Nes kol jis gyvena,
Savo dalyko mes baigt neįstengsime — aiškiai žinokit!
Jis jau subrendęs ir darbui ir protui, o vyrai Itakės

Jau nebetaip prielankiai į mumis tebežiūri, kaip pirma.
Taigi, pirma, negu jis susišauks į pagalbą Achajus —
Rodosi man, kad dalyko jis to nebetrauks ilgą laiką —
Reikia mums baigti. Užpykęs, akyse vyrijos kalbės jis,
Kaip mes jam prapultį baisią norėjom parengti, bet veltui.
Vyrai, išgirdę mūs' darbą nedorą, žinai, nepagirtų.
Gali jie blogą nutarti ir mus iš tėvynės išvyti.
Gausime tąkart visi mes bastytis po svetimą kraštą.
Galime mes jį užklupti lauke ir toli kur už miesto,
Arba kelionėje kur. Jo turtus mes ir naudą turėtum
Sau, pasdalinę, paimti, o namas — jo motinai liktų:
Lai jisai kliūtų jau tam, už kurio ištekėti sutiks ji.
Jei mano šitas pasiūlymas jums nepatinka, o norit,
Jis kad dar gyvas paliktų ir tėvo turtus kad valdytų —
Mums nebegalima bus jau daugiau jo turtus benaikinti,
Rūmuose jo susirinkus: kiekvienas savuose namuose
Gausime kelti puotas ir piršlybas ir dovanas pirkti.
Ji gi pati jau išrinktų, kuris jai domesnis ir mielas".
Taip jis kalbėjo. O jie, nekrutėdami, tyliai jo klausė.
Niso šviesusis sūnus Amfinomas, karaliaus Areto
Didžio ainis, jiems protingai pradėjo kalbėti; jisai, mat,
Pievomis garsią, kviečiais turtingiausią Dulichijo salą,
Savo tėvynę apleidęs, prisiplakė ir prie jaunikių;
Penelopejai patikdavo jis kuolabiausiai už savo
Kalbą protingą, nes širdį už vis jis geriausią turėjo.
Jis tad, jiems velydamas gera, kalbėti pradėjo ir tarė:
„Aš Telemachui atimti gyvybės niekaip nesutikčiau:
Sūnų karaliaus užmušti yra baisenybė didžiausia,
Turime valią dievų mes patirti pirmiau tokio žingsnio:
Jeigu nuo Dzeuso aukščiausio turėsime leidžiamo ženklo —
Pats jį užmušti galiu ir kitus aš padrąsinsiu mušti.
Bet jei dievai prieštaringi bus tam — tai aš patariu liautis".
Taip jiems Amfinomas tarė. Kiti su jo žodžiais sutiko.
Posėdį baigę, visi jie pagrįžo namon Odisėjaus.
Vėl jie susėdo į suolus lygiuosius, pagrįžę prie skobnių.
Bet išmintingoji Penelopeja šiam kartui sumanė
Savo dykūnams jaunikiams pas'rodyt ir žodį pratarti:
Ji sužinojo pavojų, kurs sūnui jos gresia namuose:

Viską jai pranešė Medonts skelbikas, jų kalbą nugirdęs.
Penelopeja atėjo į salę su savo tarnaitėms.
Jųjų būrin, kaip dievaitė, iš moterų tarpo atvyko,
Stojo tuojau šaly stulpo, lubas kur prilaiko parėmęs.
Veidas jos uždengtas buvo su skepeta blizgančia tankia.
Žodį ji tardama savo tik kreipėsi vien Antinojan:
„Tu, Antinojau, piktadari kietas, o sako, kad tu būk
Esąs vyrijoj Itakės žodžiu ir protu pažymėtas.
Bet tu visai nesi toks. Pasakyk tu man, beproti piktas,
Kam tu taip ieškai žūties Telemacho ir jojo nelaimės,
Kam tu skriaudi taip našlaičius, kuriuosius Kronidas užstoja?
Juk nedorybė yra pražūties kito vyro ieškoti.
Gal užmiršai tu, kaip tėvas tavasis pas mūsų atbėgo,
Savo žmonių išsigandęs, kuriuos jis supykino baisiai?
Mat, susidėjo su bandoms Tafiečių, galvažudžių jūrių,
Buvo nuskriaudę Tesprotus, draugus Itakiečių geriausius.
Jį čion norėjo tuojau nugalabinti: širdį gyvam jam
Būtų išplėšę ir turtą jo būtų visai išnaikinę.
Bet Odisejus užstojo ir jųjų piktumą apmalšė.
Jojo namus tu dar griauni, jo pačiai neduodi ramybės,
Sūnų jo tykai užmušti, man širdgėlą didžią darydams.
Liaukis, sakau tau ir jums aš visiems — susilauksite bloga!"
Jai atsakydams, Polibo sūnus Eurimachas kalbėjo:
„Penelopeja, protinga dukter išmintingo Ikario*)!
Būki rami. Nesiimk tu to rūpesčio savo krūtinėn.
Nėra tarp mūsų žmogaus ir nebus jo, kuris pamanytų
Ranką pakelti prieš tavąjį sūnų. Kol gyvas b'esu aš,
Žemę savom bematau akimi, pasakysiu ir bus tai
Tikra tiesa: apsipils pats krauju nuo ragotinės mano
Tokis žmogus. Neužmiršęs esu, kaip mane Odisejus,
Šičia ant kelių savų pasodinęs, man duodavo kepsnio,
Vyno saldaus paragauti daleisdams. Už tai Telemachas
Man yr brangesnis už viską žmonėse: netur jis bijoti
Tarpe jaunikių žūties. Bet išvengti likimo negali".
Taip jis kalbėjo, ramindams, o kita ką manė širdyje.
Penelopeja, pagrįžus atgal vėl į aukštą seklyčią,

---

*) Ikarijo

Verkė ilgai dar, gedaudama mylimo vyro, kol miegą
Saldų ant jos neužleido akių šviesiaakė Atena.
Vakaras buvo, kaip grįžo protingas ganytojas kiaulių
Pas Odisejaus ir jojo sūnaus. Juos atrado betrūsiant:
Rengė jie sau vakarienę, paskerdę sau kiaulę vienmetę.
Deivė Atena, priėjusi vėl Odisejų užgavo
Savo lazda stebuklinga ir vėl jisai valkata tapo.
Vėl purvinieji jo rūbai ant jo atsirado, kad jojo
Kiauliaganis nepažintų ir, paslaptį slėpt nemokėdams,
Kartais į miestą nebėgtų jis Penelopejai pranešti.
Jam Telemachas, užkalbinęs pirmas, pasveikindams, tarė:
„Grįžti dorasis Eumajau, iš miesto. Kas gerà girdėtis?
Ar jau sugrįžę dorieji jaunikiai, kur tykojo manęs,
Ar tebesėdi kur, vis tebelaukia, kol grįšiu iš kelio?"
Jam atsakydams, tarei tu, kiauliagany doras Eumajau:
„Aš apie tai nemaniau nei kalbėt, nei teirautis iš jųjų.
Aš tik skubėjau, pranešęs, ką lieptas, pas judum sugrįžti.
Tik sutikau aš pasiuntinį vikrų nuo tavo jūreivių;
Jis tavo motinai pirmas pasakė, kad tu jau pagrįžęs.
Dar pasakysiu, ką žinąs, savom akimi ką pamatęs.
Jau nebetoli nuo miesto buvau, kame kalnas Hermejo.
Eidams, matyti gavau, kaip koks laivas į uostą atvyko.
Daug tenai matės ginkluotų žmonių: visas laivas švitravo
Skydais šviesiais ir dvipusiais aštriais išgaląstais durtuvais.
Aš pamaniau, kad tai jie, bet tiesos negavau sužinoti".
Taip jis pasakė. Spėka Telemacho šventoji iš lengvo
Nusišypsojo, pažvelgus į tėvą, Eumajui nematant.
Darbą pabaigę ir valgį prirengę, susėdo prie skobnio.
Nieko jų širdžiai netrūko, susėdus prie skobnio parengto.
Valgio ir gėrio savyje gerai apgesinę jau norą,
Poilsio jie panorėjo — užsigeidė saldžiojo miego.

Septynioliktoji giesmė (ρ)

Telemacho sugrįžimas Itakės miestan

Vos tik užšvito miglose užgimus Aušra raudonpirštė,
Tuoj' pasirišo po kojų gražias Telemachas papėdes.
Ėmėsi mylims sūnus Odisejaus dievaitiško tvirtą,
Aštrų durtuvą, kurį jis vikriausiai vartoti mokėjo.
Jau pasirengęs į kelią, jis tarė Eumajui, išeidams:
„Tėvai, einu aš į pilį, man motinai reik pasirodyt.
Verkus, raudojus, manau, ji neliausis, ik koliai manęs ji
Savo akim neišvys. Tau, Eumajau, aš pavedu šitą
Elgetą vargšą. Nuvesk tu, žinai, jį į pilį: tegul ten
Jis elgetauja sau maisto. Suteiks jam kas, jo pagailėjęs,
Duonos ir vyno taurelę. Man imti ant savo galvos vis
Vargšą kiekvieną negalimas daiktas — užtenka man vargo.
Jam tai pačiam bus blogiau: atvirai aš vis mėgstu kalbėti".
Jam atsakydamas, tarė tuomet Odisejus gudročius:
„Prieteliau! Aš ir visai nenorėčiau ilgiau šičia liktis.
Elgetai žmogui mieste parankiau yra misti, ne kaime.
Ten man primes kas, ką teiksis. O šič pasilikęs — netokis
Vyras aš drūtas, kad dirbti galėčiau, galvijų ganyti,
Visad klausydamas užveizdos žodžių ir jo paliepimų.
Meldžiamas, eik sau. Mane gi šis vyras, įsakymu tavo,
Miestan nuves, kaip tik aš apsišildysiu šičia pas ugnį,
Ryto šalna, kad mane neįveiktų: toli gi tas miestas.
Dar nesušilo lauke, o gi rūbas man, žinote, menkas".
Taip Odisejui atsakius, per kiemą skubiai Telemachas
Leidosi eiti, širdyje jaunikiams svarstydamas galą.
Savo namuosna, puikiai įgyventuosna grįžęs, pastatė
Ietį, prie stulpo prinešęs, o pats jis į vidų įėjo,
Peržengęs slenkstį akmens. Jį pirmiausiai pamatė sugrįžus

Jojo žindyvė Euriklė*). Ji dangstė avikailiais sėstus.
Verkti pradėjusi, puolė prie jojo. Su ja dar pribėgo
Kitos tarnaitės varguos pastovaus Odisejaus didvyrio.
Verkdamos, puolė bučiuoti pečius jam ir galvą iš meilės.
Penelopeja protinga tuo tarpu iš savo seklyčios
Šičia išėjo, kaip tik Artemida kokia, arba aukso
Blizganti rūbais graži Afroditė dievaitė. Pamačius
Sūnų, jinai apkabino ir verkdama, ėmė bučiuoti
Galvą jo, veidą, akis ir dejuodama, tarė jam žodį:
„Tai sugrįžai, Telemache, šviesa mano brangi! Daugiau aš
Jau nebtikėjau matyti tavęs, kaip laivu tu į Pilą,
Niekam nesakęsis, leidais slapta sau, brangiausio mūs' tėvo
Ten paieškoti. Sakyk gi, ką teko tenai tau išgirsti"?
Jai atsakydamas, tarė protingas sūnus Odisejaus:
„Motina mano, neverk tu be reikalo jokio. Manęs tu
Vėl negraudink ir krūtinę nesilpnink išvengusiam galo.
Eik, nusiprausk ir, rūbus užsivilkusi brangius, šviesiuosius,
Kart su tarnaitėmis savo aukštoje seklyčioj dievams tu
Melsdamos, puikias aukas hekatombas sudegink jų garbei:
Dzeus tad gal mums Olimpietis padės skriaudikus apgalėti.
Pats aš einu į vyriją, ten svetį aš noriu surasti.
Kurs su manim į mūs' kraštą atvyko, man grįžtant iš Pilo.
Jį aš į pilį pirma su draugais čion paleidau savaisiais.
Jį pas save pasiimti meldžiau aš Peirają ir vaišint
Kuomaloniausiai ik toliai, kol aš pas savęs atsiimsiu".
Taip jisai tarė. Pro šalį nepralėkė motinai žodis.
Ji, išsimaudžius ir rūbą skaisčiausiąjį sau užsivilkus,
Melsdamos, brangias aukas hekatombas dievams paaukavo,
Dzeus kad padėtų Kronions skriaudėjus visus nugalėti.
Pats Telemachas tuo tarpu su ietimi rankoj' išėjo
Laukan iš rūmų. Jį sekė du šunes greitkojai kudločiai.
Veidui jo deivė Atena suteikusi buvo gražumo.
Dar nematyto, jog žmonės, sus'tikdami jį, tik stebėjos.
Tuoj susirinko aplinkui jaunikiai didingi ir ėmė
Kalbinti jį maloniausiai, širdyje piktumą paslėpę.
Greitai nuo jų atsiskyrė jis būrio, pris'artinęs ten, kur

*) Eurikleja

Mentors sėdėjo greta su Antifu ir dar Halitersu:
Trys tie pervisad jam prielankūs buvo, atsimindami tėvo.
Šič atsisėdo ir jis ir apsakė jiems savo kelionę.
Greit susirado Peirajas, garsus ietininkas kovoje,
Vesdamos svetį vyrijon per miestą. Tuojau Telemachas
Kreipės į savąjį svetį, pamatęs. Peirajas jam tarė:
„Siųsk, Telemache, greičiau tu tarnaites pas manęs paimti
Dovanas brangias, kurias Menelajas karalius ten davė".
Jam atsakydamas, tarė sūnus Odisejaus protingas:
„Dar nežinia, tikimasis Peirajau, kuo baigsis dalykai:
Jeigu mane tie ištvirkę jaunikiai kame nužudytų,
Jie tarp save pasdalytų mūs' tėvo turtus ir gėrybę.
Tąkart jau tau tegu tektų, ne jų kuriam, mano gėrybė.
Bet, jeigu aš juos kaip nors išžudysiu ir žudančią Kerę
Stengsiu užleisti—tuomet man linksmam tu pats linksmas atneši"
Taip jam atsakęs, nusivedė svetį, daug vargusį, rūman.
Rūman atvykę jie savo rūbus nusivilko, o patys
Tuoj' įsileido į puikias vanas lygio medžio išdrožto.
Vergės nuplovė jiems kūną švariausiai, alyvoms įtrynė,
Marškinius baltus užvilko ir padavė minkštus chitonus.
Vaną pabaigę, susėdo į sostus. Tarnaitė jiems vandens
Atnešė tyro auksinį gražiausį ąsotį, pastačius
Gryno sidabro bliūde, kad rankas nusiplautų prieš valgį.
Skobnį lygiausį pastatė prieš jų šeimininkė ir duonos
Gausiai prikrovė ir valgių visokių pristatė maloniai.
Penelopeja nuo jų netoli savo soste sėdėjo,
Verpdama siūlus plonai. Jiedu ištiesė ranką prie valgio.
Valgio ir gėrio savyje gerai apgesinus jau norą,
Penelopeja pradėjo kalbėti, tarydama sūnui:
„Gal, Telemache, geriau man sugrįžus į savo seklyčią,
Vėl sau ten gultis į lovą, kur širdgėloms yra paklota
Ir nepradžiūsta nuo ašarų mano per visą tą laiką,
Kaip Odisejus kartu su Atreidais išvyko į Troją.
Tu, kaip matau aš, nenori dar man apsakyti, kol nėra
Šičia jaunikių ištvirkusių, kaip tau pavyko kelionė,
Ar tu ką nors sužinojai, ar ką išgirdai apie tėvą?"
Jai Telemachas protingas, į tai atsakydamas, tarė:
„Tuoj tau, močiute, aš visą teisybę noriai apsakysiu.

Mes nuvažiavom į Pilą, pas Nestoro, svieto valdovo.
Priėmė jis mane rūmuose savo aukštuose puikiausiai,
Vaišino, didžiai mylėjo, kaip tėvas geriausias koks sūnų,
Grįžusį kažin iš kur netikėtai: taip Nestors ir jojo
Sūnūs garsieji mylėjo ir priėmė mane, atvykus.
Bet apie tėvą tai jis negalėjo žinių man suteikti:
Nei ar jis gyvas ar miręs — jis nesąs iš nieko girdėjęs.
Taigi mane su tuo reikalu siuntė pas karžygį garsų,
Pas Menelają Atreidą, suteikdams ir arklius ir važį.
Ten pamačiau aš Argietę Eleną, kurioji pražudė
Daugel Argiečių ir daugel Trojenų, dievams taip daleidus.
Balso garsaus Menelajas, atvykus man, klausti pradėjo,
Kokiu aš reikalu šič, Lakedaimono pilin, atvykęs?
Jam apsakiau aš teisybę, neslėpdamas, visą tikriausią.
Tąkart jis man atsakydamas, žodžiais išsitarė šitaip:
„Dejos! Ar matot, kas dedasi?! Vyro galingojo guolin
Veržiasi gulti ištvirkusi niekšai, jo nykščio nestovį!
Lygiai, kaip jeigu kur girioj' tamsioje elnienė, atradus
Liūto galingojo guolį, sudėtų nakvynei mažyčius
Naujagimius žindukus, o pati pasitrauktų ganytis
Krūmuos žaliųjų skardžių ir pakrančių, tuo tarpu gi liūtas
Guolin pagrįžtų savan — kaip matai, jos pražūtų mažyčiai.
Taip, aš sakau, Odisejui sugrįžus, pražus jie ik vieno.
Dzeuse perkūnvaldžiau, Foibai šviesusis, Atena! Kad jis tik
Išvaizda toks pasirodytų, kaip kad Lesbė aną metą
Ėjo imčių jis su Filomeleidu galinčium ir bloškė
Žemėn jis jį ant garbės mums visiems, kurie matėm, Achajams.
Toks kad jisai pasirodytų tiems jaunikaičiams, apverktų
Jie nelemtąsiąs piršlybas, kurios prapultim pasibaigtų.
Vis, ką tu klausi, maldaudamas graudžiai, aš tau, nemeluodams,
Kuoteisingiausiai pareikšiu, ką man yra senis jūrinis
Vienąkart sakęs, nė vieno neslėpdamas žodžio nuo tavęs.
Man jisai sakėsi matęs jį vargo didžiausio prispaustą
Rūmuose nimfės Kalipsos, kuri jį per prievartą laiko.
Jis ir negali į tėvišką mylimą žemę sugrįžti,
Nes nei laivų ilgairklių nėra, nei jokių jūrininkų
Irgi nėra, su kuriais jis per jūrių platybę perplauktų".
Taip man pasakė Atreidas garsus ietininks Menelajas.

Viską pabaigęs, namon aš grįžau. Man pritinkamą vėją
Teikėsi duoti dievai, kurs mane į tėvynę parvarė".
Taip jis atsakęs, sujudino širdį doros karalienės.
Dieviškas Teoklimenas, prakalbęs tuo tarpu, pasakė:
„O, padorioji žmona Odisejaus didvyrio garsingo!
Jis dar ne viską žinojo: klausyk dabar mano tu žodžio.
Aš pranašausiu tikrai ir mažiausio daiktelio neslėpsiu.
Aš tau prisiekiu aukščiausiuoju Dzeuso vardu ir, štai, tomis
Jūsų širdingomis vaišėmis ir židiniu Odisejaus,
Kur dabar pats prisiglaudęs esu, jog tikrai Odisejus
Jau savo žemėj yra pasislėpęs, ar sėdžia, ar vaikčioj',
Darbus piktųjų sekioja, jaunikiams gi tiekia pražūtį.
Paukštis man tai pranašingas apreiškė, kuomet dar laivu mes
Grįžom iš Pilo ir tąkart tą patį sakiau Telemachui".
Penelopeja protinga atsiliepė Teoklimenui:
„Jeigu, keleivi, tas žodis tikrai išsipildys, tu tąkart
Daugel be galo pelnysi gėrybių ir dovanas brangias
Tokias, kad kitas, išgirdęs, labai pavydės tau tos laimės".
Taip jie tarp savęs kalbėjos maloniai vieni pasilikę.
O jaunikaičiai tuo tarpu ant kiemo, kurs išgrįstas dailiai
Buvo už rūmų gražių Odisejaus, būryj' susirinkę,
Žaidė sau. Mėtė diskus jie ir ietis, kaip visad, triukšmingai.
Bet kaip tik laikas pietų jiems atėjo, iš visur atvarė,
Kaip ir visuomet, tarnai jiems smulkiųjų galvijų. Skelbikas
Jų mylimasis Medontas, kuris visada jiems tarnavo:
„Dvasią palinksminę — tarė — jaunikiai, vyrišku žaislu,
Eikit į vidų sau pokylio ruošti, nes žinote patys:
Valgis, į laiką paduotas — gardžiau ir sveikesnis daug būna".
Taip jisai tarė. Pakilę, visi jie nuėjo į vidų.
Rūmuosna jie susirinkę aukštuosna, tuojau nusivilko
Savo rūbus ir sudėjo ant kėdžių ir sostų, o patys
Skersti pradėjo avis ir ožkas nupenėtas; dar paršą
Riebų papjovė ir jautį ir ėmė pietus sau gamintis.
Dieviškas kiaulių ganytojas ir Odisejus tuo tarpu
Rengėsi eiti į miestą. Kalbėti pradėjo Eumajas,
Vyrų valdovas, ir tarė jisai savo svečiui keleiviui:
„Jeigu dabar sumanei tu, keleivi, į miestą šiandieną
Vykti, kaip yra įsakęs mums mūsų jaunasis valdovas,

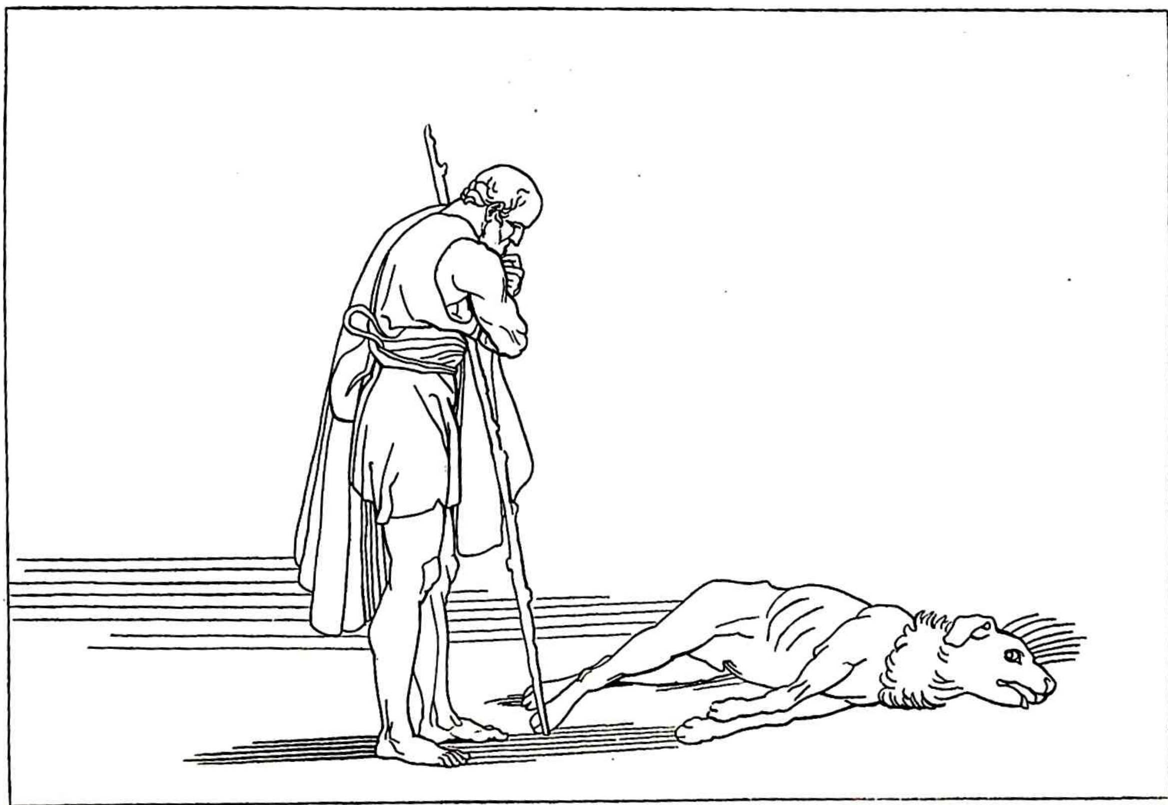
Aš tau, vienok, pasakyti turiu, kad geriau tau čia būtų
Likus pas mūsų už sargą mūs' daržo ir ūkio. Baugu tik,
Viešpats mūs', kartais supykęs, išbartų, kitaip pasielgus.
Nekenčiu jokio barimo valdovo. Užtaigi skubėkim.
Jau gi per pusę dienos yra laikas praėjęs. Paskui jau
Vakarui besant artyn ir šalčiau bus keliauti per lauką".
Jam atsakydamas tarė gudrus Odisejus didvyris:
„Viską žinau, suprantu, numanau. Ką liepi — sutinku aš
Viską daryti. Tai eikim! Tu kelią tik rodyk į miestą.
Duok tik, jei kokią turi išsipjovęs, man lazdą, kad būtų
Kuom pasiremti: mat, sako, į miestą sunkus esąs kelias".
Taręs žodžius tuos, užsimetė sau ant pečių savo maišą,
Visą sulopytą. Pančiu sutrūkusiu sau, ne diržu jis
Jį prikabino. Eumajas jam suteikė lazdą šakotą.
Miestan išėjo abudu, palikę vergus ir šunis tik
Saugoti ūkio. O kiauliaganis, nežinodamas vedė
Viešpatį savo į pilį, pavidale elgetos driskio,
Senio silpnučio, lazda besiramstančio, rūbais baisiausiais
Kūną pridengusio savo. Palengva užlipę per šlaitą
Tarpe skardžiųjų uolų, prisiartino jiedu prie miesto.
Buvo šviesus čion šaltinis, išgrįstas aplinkui. Piliečiai
Vandenį sėmės iš jo. Tą šaltinį įtaisė senovėj
Nerits, Itaks ir Poliktors*). Aplinkui šaltinio to augo
Alksnių juodųjų miškelis. Vanduo gi atbėgo iš kalno
Aukšto, iš plyšio uolos; ant viršūnės jos buvo įrengtas
Nimfų aukuras gražus, kur keleiviai joms aukas aukavo.
Šič juos Dolijo sūnus sutiko Melantis**), kurs varė
Ožkas riebiausias, bandoje išrinkęs, jaunikiams pjovimui.
Dar du su juo tenai piemenys buvo. Pamatęs iš tolo,
Ėmė jis keikt ir visaip pravardžiuoti keleivį vargingą,
Baisiai užgaudamas širdį vargiam Odisėjui krūtinėj':
„Aiškiai matyt, kad čia valkiata valkiatą veda. Teisybė
Sakoma yra: panašų dievai panašiam vis suranda.
Kur gi tu, kialiagany, tu kvailasis, tempi šitą driskį,
Elgetą bjaurų, lasytoją pokylio plutų, vervеklį,

*) Neritas, Itakas ir Poliktoras.
**) Melantijas.

Kurs atsistojęs prie durų, pečius sau niežuotus, kaip kiaulė,
Trina į staktą, maldaudamas plutų, ne kardo, ar lėkštės.
Ar negalėtum man duoti jį tvartų ožkų man žiūrėti,
Kur išvalyti prireikus, kur pakraiko reikiant atnešti.
Jis pas mane, kaip matai, atsigautų, sau pieną bežliaubdams.
Darbas, vienok, jam netinka! Tokiems tik dykauti smagiausiai.
Toks tai prie darbo nestos! Jis bevely bastytis po svietą,
Zirzti, maldauti žmonių, kad jo pilvą besotį prikimštų.
Aš tiktai tau pasakysiu, ir tai išsipildys tikriausiai:
Jei tik išdrįstų jisai į namus Odisejaus garbingo
Nosį parodyt, tai daug ten suolelių ir kėdžių ir rankų
Mūsų svečių jam į galvą jo tuščią pataikins: aplaužys
Šonkaulius jam, po namus jį bestumdant ir aslon bedrabstant".
Taip jisai taręs, prišoko ir spyrė su koja, įsiutęs.
Bet Odisejus nuo to nepargriuvo ir kelio n'apleido.
Tik užsirūstinęs savo širdyje, jis mąstė, ar kartais,
Šokus ant jojo su savo lazda, neužmušti ant vietos,
Ar nusitvėrus į glėbį, jam galvą į žemę suskaldyt?
Bet, susistiprinęs dvasią, jisai susilaikė širdyje.
Kiauliaganis ėmė niekšą tą barti ir šauktis į dangų:
„Nimfės šaltinių, jūs dukterys Dzeuso, juk jums Odisejus
Daug yra kartų čion deginęs aukas riebiausių galvijų,
Kulšes apkrovęs taukais. Išklausykite mano širdingą
Maldą dabar: tesugrįžta jisai su dievaičių pagalba.
Jis tau išdulkintų tavo kvailumą, kurio esi pilnas.
Tu tik į miestą bastais, galvijus gi tik piemens težiūri".
Jam atsakydamas, keikti iš naujo pradėjo Melantis*):
„Ką tu, šungalvi, čion loji? Į laivą kuomet įsivertęs,
Aš išvešiu, pamatysi, tave iš Itakės kur norint
Ir kam pardavęs, nemažą sau naudą turėsiu. Žinok tu,
Jog Telemachą dar šiandien pat gali sidabro lankuotas
Savo vilyčia šviesus Apollonas pašauti name jo,
Arba jis gali pražūti iš rankos galingų jaunikių,
Kaip Odisejus jo tėvas kad žuvo svetur, nežinia kaip".
Taip išsikeikęs, jis juodu paliko, skubėdamas miestan,
Kur ir atvyko, netrukęs, ir stačiai į rūmą karaliaus,

*) Melantijas.

Stačiai vidun jis įėjo ir sėdosi tarpe jaunikių,
Prieš Eurimachą, kuriam jis labiausiai norėjo įtikti.
Jam tuoj ten padavė dalį mėsos vikrus tarnas, atnešęs,
O šeimininkė jam atnešė duonos, kiek tik jam reikėjo.
Ir Odisejus su kiauliaganiu padoriuoju, netrukę,
Šičia atvyko. Išgirdo jis kanklių žavėjantį garsą:
Femijas buvo, mat, skambint, dainuodams, pradėjęs. Už rankos
Stvėręs Eumają, tuojau Odisejus jam tarė gudročius:
„Eumai! Tur būti, tai rūmai čionai Odisejaus karaliaus?
Lengva yra juos įspėti ir tarpe daugybės atskirti:
Daug čion pavienių namų, o aplinkui jų apvestas mūras;
Vartai aukšti kuotvirčiausi ir bokštai ant mūrų ir vartų:
Vyras geriausiai ginkluotas nestengtų čionai įsiveržti.
Dar aš jaučiu, jog namuose daugybė svečių ten puotauja,
Nes jau iš tolo užuodžiu aš kvapą kepsnių, ir tas kanklių
Balsas tai rodo, nes kankliai puotos' tai didžiausias smagumas".
Jam atsakydams, tarei tu, Eumajau, ganytojau kiaulių:
„Tu nesuklydai. Visam kam' žmogus išmintingas esi tu.
Bet pasitarkiv, kaip mudum geriau čion padarius, ar pirmas
Eisi į vidų namų tų turtingų, jaunikiams dykūnams
Rodyt save, o aš šičia palauksiu, palikęs, ar tu čia
Lauksi manęs, kol išeisiu. Ilgai čion stovėti nereiktų:
Kartais katras iš vidaus mus pamatęs, juk gali ar blokšti
Tau kuo į galvą, ar taip kaip užpulti. Tai reikia žinoti".
Jam atsakydamas, tarė vargų Odisejus prityręs:
„Viską žinau. Ir suprantančiam žmogui tai viską sakai tu.
Eik gi tu pirmas. Tavęs, pasilikęs, čion lauksiu ant kiemo.
Man ne pirmiena gaut mušti ar būt nekaltam kuo užgautam.
Tvirtą aš būdą turiu, nes kentėjęs be galo ir krašto
Daug aš esu, bekariaudamas, lygiai ir jūrių kelionėj',
Lai gi dar būn po anųjų nelaimių, atvykus čion, naujos!
Pilvą tik tuščią pripratint negalima niekaip tylėti,
Pilvą prakeiktą, kuris mums vargus ir nelaimes užtraukia.
Nes juk dėl jo ir laivai kuotvirčiausi per jūrių tuštynes
Skraido po svietą, tautoms nekaltoms pridarydami bloga".
Taip jie tarp savęs kalbėjosi draugiškai atvira širdžia.
Šuo gi tuo tarpu, gulėdams, pastatė ausis ir pakėlė
Galvą. Tai buvo šuo Argas, paties Odisejaus didvyrio



17. Odissejus ir jo šuo Argas (psl. 241)

Dar užaugintas. Išmokyt medžioklės jis jo nesurojo,
Nes Ilionan šventan iškeliauti jam teko. Jaunikiai
Tankiai vadžiodavos jį pamedžioti ožkų ir miškinių
Kiaulių ir kiškių. Dabar jau jis niekam nebtinkąs gulėjo,
Argas vargingas šuo tolimo pono, ant mėšlo, kurio daug
Buvo prie vartų, kur krovė iš karvių gurbų ir arklidžių,
Krūvą didžiausią, kad lauką karaliaus derlingą užmėžti.
Šič ir gulėjo vargingasai Argas tas, erkėms apkibęs.
Bet kaip pajuto tiktai Odisejų pagrįžus, mėgino
Uodegą vizgint ir suglaudė savo ausis, bet neteko
Tiek jam spėkų, kad prišliaužtų prie pono ar nors pasikeltų.
Tai Odisejus matydamas, ašarą nubraukė gailią,
Slėpdamas ją nuo Eumajo; paskui tik kalbėti pradėjo:
„Eumai*)! Antai, aš matau ant mėšlyno ten šunį puikiausį.
Veislės, matau, jis geros, tik aš to negaliu numanyti,
Ar bėgime ir medžioklėj galėtų gerai jis tarnauti?
Gal jisai taip sau, kaip šunes, ką tykaun nuo skobnio; tokių juk
Daug kur matysi namuose žmonių turtingųjų: jie laiko
Tokius šunis tik dėl savo tuštybės ir pertekliaus turto".
Jam atsakydams į tai, tu pareiškei, dorasis Eumajau:
„Šitas šuo yr Odisejaus, pražuvusio pakraštyj' svieto.
O, kad tai šuo tas dar būtų tebesąs toks pats, koks jis buvęs:
Tąkart, kaip jį čion paliko, į Troją keliaudams, karalius —
Baisiai turėtum stebėtis, koks greitas ir drūtas jis buvo:
Miško giliausio tamsioj' tankumoj neištrūko žvėris jam.
Uoslę turėjo puikiausią. Dabar jis apleistas: jo ponas
Žuvo toli nuo tėvynės, tarnaitės šunim nebsirūpin:
Vergas, jei tik jo nespaudžia jo viešpats, priversdams prie darbo,
Pats niekumet savo noru nespausis prie darbo, kaip reikiant.
Gerąją pusę doros tam perkūnvaldys Dzeusas atsiim,
Kam jis gyvenime skiria vergovės apverktiną dalį".
Taip pakalbėjęs, į namą tą gražų įėjo ir greitai
Būrį jaunikių puikiųjų pamatė. Tuo tarpu juodoji
Begailestinga mirtis vargšą Argą pasmaugė, daleidus
Jam tik po dvidešimts metų jo mylimą poną išvysti.
Pirms Telemachas protingas iš karto pamatė Eumają,

*) Eumajau

Rūman įžengus puikian. Ir palenkęs jis galvą, pas savęs
Jis pasvadino. Eumajas, aplink apsižvalgęs, sau kėdę
Ėmė apvirtusią, kur visuomet išdalytojas valgių,
Pokylio laiku sėdėdams, jaunikiams valgius dalinėjo.
Ją pasistatė arti Telemacho protingojo skobnio.
Tuoj jam skelbikas, atskyręs jo dalį, pastatė ir duonos
Krepšą padėjo. Netrukdamas, ir Odisejus į vidų
Įžengė, purvino vargšo senelio paveiksle, ramstydams
Savo lazda. Jojo rūbai atrodė baisiausiai sudriskę.
Tuoj atsisėdo ant slenksčio prie durų, o nugarą savo
Atrėmė stakton, kuriąją dailidė gabus pagal virvės
Dailiai nutašė iš rąsto gražaus kipariso. Eumajui
Tarė tuomet Telemachas, paėmęs iš krepšo puikiausios
Duonos ir lygiai mėsos, kiek tik rankoms aprėpti galėjo:
„Duok tu tam vargšui keleiviui ir liepk jam apeiti svečius dar,
Išmaldų sau pasirinkti: vargingam keleiviui neprider
Didžiai drovėtis, papuolus į svetimą tolimą šalį".
Taip jisai tarė. O kiauliaganis, jo klausydamas žodžio,
Tuoj, prisiartinęs, tarė keleiviui tam žodį sparnuotą:
„Tau Telemachas, keleivi, tai duoda. Ir liepė visų čion
Vyrų jaunųjų maldauti sau išmaldoms valgio ir gėrio,
Nes vargingam keleiviui drovėtis neprider nelaimėj".
Jam atsakydamas, tarė gudrus Odisejus didvyris:
„Dzeus tesuteikia žmonėse daug laimės doram Telemachui
Ir tepavyksta jam viskas, ko savo širdyje jis geidžia".
Taip palinkėjęs jam, dovaną priėmė linksmas; padėjo
Sau arti kojų ant savo maišelio, nuplyšusio baisiai.
Valgyt pradėjo, o dainius tuo tarpu laimingas dainavo.
Jam dar bevalgant ir dainiui pabaigus dainuoti, jaunikiai
Vėl kuobjauriausiai pradėjo girtauti ir ūžti namuose.
Sūnui Laerto tuotarp, Odisejui, dievaitė Atena
Įkvėpė noro apeit jaunikius, išmaldų pasirinkti.
Ji panorėjo žinoti, kas jųjų dori, kas bedieviai.
Bet jau nė vieno jų gelbėt nebmanė nuo būsimo galo.
Jis, atsikėlęs, pradėjo maldauti nuo vyro kiekvieno,
Ranką ištiesdams visur, lygiai elgeta senas, įpratęs.
Jo pasigailę, daugumas jų davė ir vargą paguodė,
Vienas dar kito jie klausė, iš kur jis čion būt atsiradęs.

Tąkart ožkų prižiūrėtojas žodį pagavo Melantis*):
„Manęs meldžiu paklausyti, jaunikiai šviesios karalienės!
Aš apie šitą pavargėlį jums apsakysiu. Žinau aš.
Jį čion atvedęs yra prižiūrėtojas kiaulių Eumajas.
Kas jis toks yra, iš kur — aš to aiškiai patirt negalėjau",
Tarė. Tuojau Antinojas Eumają užniko kolioti:
„Tu, paleistuvi, ganytojau kiaulių! O kam tu į miestą
Atvedei jį? Negana mums čion valkiatų savo, verveklių,
Elgetų, tykančių plutų? Svečiams įkyrėjo jie baisiai!
Maža jie, tau pasirodo, suėdė jie šičia gėrybės?
Atvedei dar tu jų vieną, kad dar labiau nyktų čion turtas".
Jam atsakydams, tarei tu, dorasis Eumajau, papykęs:
„O, Antinojau! Tu man negražiai pasakei, neteisingai.
Kas gal vadintis sau elgeta, pats paieškojęs ant kelio?
Juk tik paieškoma yra žmonių reikalingų namuose:
Žynio, pagydančio ligą, ar kokio dailidės, ar staliaus,
Dainiaus garsingo, kurs dvasią palinksmin ir stiprin dainomis.
Tokius, teisybė, su noru visi užsikviečia pas savęs.
Įkyrų vargšą gi kas gal vadintis be reikalo jokio?
Bet visuomet tu buvai, Antinojau, visų jaunikaičių
Daug nelabesnis tarnams Odisėjaus, o man — tai blogiausias.
Aš nepaisau tavo pykčio, kol mūs' karalienė doroji
Dar tebgyven ir sūnus Telemachas dar mums viešpatauja".
Jam atsakydamas, taip Telemachas protingas pareiškė:
„Eumai**)! Nutilk! Nekalbėk daug su juo, nesiginčyk be galo.
Pats tu žinai: Antijonas tai greitas žodžiu ką užgauti,
Greitas jisai susipykt ir kitus į piktumą suvesti".
Taip jį sustabdęs, jis tarė tuomet Antinojui dar žodį:
„Tu, Antinojau, manim, kaipo tėvas gerasis sūnum, kad
Rūpinies... ačiū! Tu savo tvirtuoju žodžiu šitą vargšą
Laukan varai iš nesavo namų... Tik ar dievas palaimins?
Duok jam geriau ką. Aš jam nepavydžiu. Aš pats jam pasiūlau.
Motinos mano nereik tau bijoti, nė vienas tarnų mūs',
Čion Odisejaus namuos' kas yra, nepadyvys, pamatę...
Bet aš matau, kad ne tokio tu būdo esi išsigimęs:

*) Melantijas.
**) Eumajau

Daug tu smagiau viską pats sunaudoji, ne kam kad suteiki".
Jam atsakydamas, tarė piktai Antinojas užgautas:
„Ką tu šneki man dabar, aukštakalbi, drąsus Telemache?
Jeigu jisai nuo visų jaunikaičių, štai, šito būt gavęs,
Trejetą mėnesių jis ir pro namą tą eiti bijotų".
Taręs tą žodį, jisai iš po stalo ištraukęs suolelį,
Kojoms paremti ten buvusį, juo Odisejui grūmojo,
O jaunikaičiai kiti visi davė jam išmaldų. Greitai
Jo prisipildė maišelis ir duonos ir kitokio valgio.
Jau Odisejus ir buvo bemanąs pagrįžti pas slenksčio,
Vėl pasistiprinti valgiu, ko suteikė sūnūs Achajų,
Bet jis dar kart Antinoją užkalbino, draugiškai tardams:
„Duok man ir tu. Neišrodo, kad tu šičia būtum menkiausias.
Rodosi man, kad tu šič esi pirmas — karalium man rodais!
Tau tai lengviausiai būt duot už visus juos, kur yra jau davę.
Garbinsiu tavo aš vardą kitur tolimose šalyse.
Reik tau žinot, kad ir aš kitą kart laimingai gyvenau sau
Rūmuos' gražiuose ir tankiai pagalbos suteikdavau vargšams,
Kas tik pas manęs atvykdavo, ko reikalaudams ir melsdams.
Buvo pas manęs be skaičiaus tarnų ir visokios gėrybės:
Pertekę viso ko yra valdovai, garsieji didžturčiai.
Visa vienok tai Kronionas Dzeusas iš manęs vėl teikės
Vienu atimti kartu. Ir tam buvo valia jo šventoji.
Aš su būriu pagarsėjusių jūrių padaužų Aigiptan
Vykt sumaniau, kad labiau dar pralobčiau. Tenai manc laukė,
Mat, pražūtis. Mes laivus susistatėme savo greituosius
Įtekmėj upės Aigipto. Draugams įsakiau, kad laivus jie
Rūpestingai prižiūrėtų, iš upės ištraukę ant kranto.
Pasiunčiau būrį žvalgų nuo kalnų apžiūrėti to krašto.
Protas staiga jų sumišo: savąja galybe perdaug jie
Pasitikėję, užpuolė laukus Aigiptiečių gadinti,
Grobti jų moter's, vaikus neišmanėlius, vyrus žudyti...
Gandas pasklidęs daėjo į pilį Aigipto galingą.
Vyrai Aigipto, išgirdę iš ryto, anksčiausiai atvyko.
Laukas pilniausias pribėgo žmonių ir raitųjų ir pėsčių,
Ginklais variniais švytravo visi ir blizgėjo iš tolo.
Dzeusas perkūnvaldis greitai draugus mano privertė bėgti:
Nieks pasipriešint galybei tokiai iš mūsiškių nedrįso.

Mus iš visur pražūtis tik belaukė. Daugybė mūsiškių
Žuvo tuomet nuo varinio jų ginklo; kas gyvas beliko,
Buvo sugautas verguvėn po prievarta darbui jiems dirbti.
Kipro keleiviui tapau aš parduotas, kuris į tą laiką
Buvo atvykęs į žemę Aigipto. Vadinosi Dmetors,
Jaso sūnus: galingiausias tarp Kipro valdovų jis buvo.
Aš čion iš Kipro per vargą didžiausį atbėgau, ištrūkęs".
Jam atsakydams Eupeito sūnus Antijonas suriko:
„Kokis čion velnias mums tokią sunkybę ir pokyliui naštą
Yra užleidęs? Šalin pasitrauk tu nuo manojo skobnio:
Bus, susilauksi tu greitai, blogiau už Aigiptą ir Kiprą!
Kas do prakeiktas verveklis, besotis zyzlys nelabasis!
Jau apėjai tu visus ir visi tau be reikalo davė.
Žinomą, jie negailėdami davė, nes niekas neužgin,
Nieks nesulaiko, o svetimo duoti negaili... Šalin eik!"
Jam, atsitraukęs nuo skobnio tuojau, Odisejus atsakė:
„Gėdėkis! Matomai, veidas su tavo protu nesutinka.
Savo namuose, tur būt, tu ir druskos žiupsnelio neduotum,
Jeigu jau šičia, aikvodams ne savo, plutelės gailies man
Ėmęs suteikt, kaip kiti. O skobniai jūsų linksta nuo valgių".
Taip Odisejus atsakė. Užsiuto širdyj Antinojas.
Rūsčiai, baltom pažiūrėjęs akim, Odisėjui jis tarė:
„Nūn, aš matau, tu geruoju iš pokylio mūs' neišeisi,
Jeigu tu jau įkyrėjęs dar pradedi pats užgaulioti".
Žodį ištaręs, jis stvėrė suolelį ir sviedė. Pataikė
Jis nugaron Odisėjui, pas dešinį petį į mentę.
Bet Odisejus nė kript nepakrypo, kaip mūras tvirčiausias,
Smūgio to ištiktas. Jis išsilaikė ant kojų, nežiūrint
Smūgio baisaus Antinojo, tik galvą rimtai jis pakratė,
Baisų pamanęs savyj' Antinojui atkeršymą duosiąs.
Vėl sau, pas slenksčio nuėjęs, pas savo pilnintėlio maišo,
Sėdos ant žemės ir tarė jaunikiams, dejuodamas balsiai:
„Meldžiam, mane paklausykit, jaunikiai šviesios karalienės!
Noriu aš jums pasakyti, kas man iš širdies mano veržias:
Niekam nebūtų sunku ir širdies neturėtų sopėti,
Jeigu žmogus, savo gindams turtą ir gerą, ir būtų
Sužeistas; kaip tai, už karves ar blizgančias vilnoms avis nors,
Aš gi taip skaudžiai užgauts Antinojo už vien tiktai savo

Pilvą prakeiktą, kursai daug nelaimių žmonėms vis pridaro.
Bet, jeigu yra dievai ir mums vargšams ir yra Erinės[1]),
Tai Antinojas, sakau, ne vestuvių — mirties tik telaukia!"
Jam atsakydams, Eupeito sūnus Antinojas suriko:
„Ryk sau, patyliais sėdėdams! Žiūrėk, kad už šitokį žodį
Tavęs tarnai neišvilktų per aslą už kojų ir rankų:
Tąkart ir kaulus išnarstys jie tau, nusitvėrę, kaip reikia".
Taip jis pasakė. Bet niekas grūmojimų jo nepagyrė.
Dar gi kai kas tų jaunųjų dykūnų pasakė, pamąstęs:
„Tu negerai, Antinoj', padarei taip užgaudamas senį.
Gal, pamanyk, jis yra kokis dangiškas dievas nežinoms:
Tankiai dievai, pasislėpę po išvaizda vargšo keleivio,
Būdais visokiais aplanko miestus ir gyvenimus mūsų:
Savo akim pamatyti jie nori, kaip žmonės parodo
Savo puikybę ir pyktį ir kaip jie įsakymus pildo".
Taip, štai, kalbėjo kurie geresni tarp jaunikių, bet veltui.
O Telemachas tuo tarpu giliausiai kentėjo širdyje,
Tėvą nuskriaudus. Bet ašaras savo suvaldė ir galvą
Tik nekantriai jis pakratė, širdyj' apmąstydamas kerštą.
Penelopeja protinga, išgirdus, kad buvo užgautas
Josios name pakeleivis, pasakė prieš būrį tarnaičių:
„O, kad jį šitaip nudėtų sidabralankiuots Apollonas!"
Jai Eurinomė šeimninkė ant šito nuo savęs pridūrė:
„O, kad jau galas jiems būtų, kaip mes to ištroškusios esam,
Jųjų nė vienas rytojaus Aušros raudonos nebišvystų!"
Jai prie tų žodžių dar Penelopeja protinga pridėjo:
„Man, jie, močiute, visi įkyrėjo, visi pikta daro ...
Bet Antinojas už vis man labiausiai į giltinę paneš.
Vargšas koksai apsilankė pas mūsų ir išmaldų tykaun',
Spaudžiamas bado. Visi jam, štai, duoda ir maišą prikrauna.
Jis tiktai viens, kaip pasiutęs, neduodams, dar suolu užgauna".
Taip ten kalbėjo savuos' kambariuos' karalienė tarnaitėms,
O Odisejus tuo tarpu pietavo, sėdėdams ant slenksčio.
Sau pasišaukusi kiaulių ganytoją, tarė valdovė:
„Eik, mano doras Eumajau, atvesk man tu vargšą tą šičia.
Noriu aš jį pamatyti ir kiek dar su juo pakalbėti:

---

1) Erinnijos.

Gal jis ką būtų girdėjęs apie Odisejų vargingą,
Ar gal ir pats jį kur matęs. Išrodo man didis buvolas".
Jai atsakydams, tarei tu, ganytojau kiaulių dorasis:
„O, kad tai tavo svečiai tie aptiltų nors valandą vieną,
Vargšas tas tau prikalbėtų dalykų tokių, kad, bematant,
Širdį ir protą jis tau sužavėtų: jis ištisas tris man
Lygiai dienas ir naktis vis kalbėjo, viešėdams pas manęs.
Jis, mat, pas manęs pakliuvo pirmiausiai, pabėgęs iš laivo.
Bet nesurojo nė man apsakyti savų jis nelaimių.
Lygiai žmogus kad įsistebi, dainių išgirdęs dainuojant
Puikiąją dainą, kurią jam įkvėpę dievai patys yra,
Ir negali prisisotinti, žodžių aukštų jo klausydams,
Vis dar, vis nori klausyti dainos stebuklingai gražios jo,
Taip ir mane sužavėjo jisai apsakojimais savo.
Sakosi jis Odisejų pažįstąs nuo tėvo dar savo.
Kretoje, esą, gyvenąs, kur Mino karaliaus gimtinė.
Jis iš tenai čion atvykęs, daug vargo kelionėj pakėlęs,
Išmaldoms misdams. 'Jis tikrin, girdėjęs, būk mūs' Odisejus
Jau nebtoli, jau jis esąs Tesprotų derlingoje žemėj,
Gyvas ir sveikas ir vežąsis turto daugybę namon jis".
Jam atsakydama, tarė protingoji Penelopeja:
„Eik, pavadink tu jį šičion. Aš noriu, kad pats jis tai visa
Man apsakytų. Jaunikiai tuo tarpu kieme, priešais vartų
Arba viduj mūsų rūmų žaislais užiims kasdieniniais.
Smagūs jie: savo gėrybę namie jie sau laikosi, taupo —
Vyną ir valgį visokį — tereikia tik tarnus maitinti.
Patys gi, visu būriu susirinkdami mūsų namuose,
Skerdžia sau jaučius, avis ir ožkas ir kiaules kur riebiausias,
Ryja besočiai ir vyną mūs' tamsų be saiko aikvoja.
Viskas jau eina ant vėjo, nes vyro neturime tokio,
Koks Odisejus mūs' buvo, namams nuo skriaudikų apginti.
Jeigu tik vėl jis sugrįžtų ir savo tėvynėn atvyktų,
Tuoj su sūnum jis visiems už skriaudas kruvinai užmokėtų".
Taip ji pasakė. Tuokart Telemachas sučiaudėjo balsiai,
Taip jog girdėjos visuose namuose. Tad Penelopeja,
Juokdamos, žodį sparnuotą Eumajui, pašaukusi, tarė:
„Eik gi, vadink šitą senį keleivį: patsai tu girdėjai,
Kaip Telemachas užčiaudėjo mano žodžius. Tai dabar aš

Viltį tikriausią turėsiu — pražus man visi tie jaunikiai,
Galas juos griebs ik vienam: jųjų nieks neišvengs pražūties ir
Giltinės — Kerės baisiausiojo keršto, seniai užpelnyto.
Dar aš ką tau pasakysiu, o tu tą širdyj įsitėmyk.
Jeigu jisai man čion žinią teisingą praneš ir palinksmins,
Duosiu jam apsiaustą, marškinius, rūbą ir apavą kojoms".
Baigė kalbėti. Jos pildydams norą, ganytojas kiaulių,
Pas Odisejų nuėjęs, sparnuotais jam pranešė žodžiais:
„Tėve keleivi! Tave išmintingoji Penelopeja
Kviečia ateiti pas jos. Tai yr' motina mūsų valdovo.
Geidžia širdis jos paklausti tave apie žuvusį vyrą:
Vis jo gedauja ir verkia. Jei tu, nemeluodams, jai gerą
Žinią suteiksi, tai gausi tu apsiaustą, marškinius, rūbą,
Gausi dar apavą gražų — tai vis, ko labiausiai tau trūksta.
Pilvą gi savo galėsi maitint, elgetaudams po miestą:
Duos tau ten duonos, kurie pagailės tave žmonės dorieji".
Jam atsakydamas, taip Odisejus kantrusis prabilo:
„Eumai!*) Puikiausiai aš viską, nuėjęs pas jos, apsakyčiau,
Senio Ikarijo dūkrai, protingaijai Penelopejai.
Viską puikiausiai žinau, nes vienodą mes vargą išvargom.
Bet pribijau aš gaujos tų žiaurių jų jaunikių prakeiktų:
Pats tu matai — begėdystė jų dangų gelžinį pasiekia.
Štai, ir dabar ans pasiutėlis, einant ramiausiai per aslą,
Niekam nedarant man bloga, su suolu man trenkė į sprandą,
Sopulį baisų padaręs... o kas man užstojo? Gi niekas!
Nei Telemachas, štai, jo nesulaikė, nei kits kas iš vyrų.
Taigi tu Penelopejai pranešk, kad, nors geisdama baisiai,
Manęs palauktų savuos' kambariuose ik saulės leidimos.
Tąkart galės manęs klausti, kiek nor, apie vyro grįžimą.
Viską aš jai apsakysiu, arti prie ugnies atsisėdęs.
Apdaras mano, mat, menkas, žinai tu — tave tik pažįstu".
Taip jis atsakė. Nuėjo, žodžius jo išklausęs, Eumajas.
Jį sustikus ant slenksčio, dar Penelopeja prabilo:
„Ar neatsivedei jo tu, Eumajau? Dėl kogi tas vargšas
Šič nenorėjo ateiti? Ar bijo ko nors jisai blogo,
Ar pasirodyti drovis? Droviam tai jau elgetai bloga".

---

*) Eumajau!

Jai atsakydamas, kiaulių ganytojau, Eumai*), tarei tu:
„Kalba jisai išmintingai. Kiekvienas su juo tur sutikti.
Bijo gi jis jaunikaičių ištvirkusių pikto žiaurumo.
Liepė palaukti, kol saulė nebus nusileidus šviesioji.
Tai bus ir tau, karaliene, labiausiai patogu klausytis
Ir klausinėti keleivio vienai apie mylimą vyrą".
Jam atsakydama, tarė tad Penelopeja protinga:
„Tavo keleivis ne kvailas, nors koks jis nebūtų ten esąs:
Niekur pasaulyj' kitų trumpaamžių žmonių nesurastum,
Taip pasileidusių, tiek nedorybės pilnų, kaip mūsiškiai".
Taip ji atsakė Eumajui. Ganytojas kiaulių išėjo.
Salėn įėjęs, kur ūžė jaunikiai, jisai Telemachui
Tarė į ausį, arti prisikišęs, kad nieks negirdėtų:
„Tai išeinu aš, vaikeli, pas kiaulių ir savojo ūkio
Tavo ir savo naudos prižiūrėti. O tu atsargus būk.
Pats tik labiausiai tu saugokis, bloga kad ko nesulauktum.
Daug yr Achajų aplinkui, kas geidžia tau bloga. O Dzeusas
Lai pirma juos išgalabin, neg mes susilauktum nelaimės".
Jam Telemachas protingas, ant to atsakydamas, tarė:
„Ačiū, tėvuk! Pasistengsiu. O tu, vakarienės pavalgęs,
Eik sau namon. Ir rytoj kuoanksčiausiai penėtų man kiaulių
Šič pristatyk: paaukausiu dievams, kad mane pamokytų".
Taip Telemachas įsakė. Eumajas į lygųjį sėstą
Tuoj atsisėdo ir, širdį pasotinęs valgio ir gėrio,
Greitai išėjo į lauką pas kiaulių, palikęs ir miestą
Ir pilną rūmą svečių, kurie linksmūs dainavo ir šoko.
Greit ir šviesioji diena pasibaigus, prieš naktį pabėgo.

---

*) Eumajau

Aštuonioliktoji giesmė (σ)

Odisejaus muštynės su Iru

Tąkart atėjo čion žinomas elgeta, kurs, po Itakės
Miestą bastydamos nuolat, labai pagarsėjo iš savo
Didžio godumo, girtybės ir būdo labai įkyraus. Jis
Menka spėkos teturėjo, nors augalots buvo, pažiūrint.
Vardas jo buvo Arnajas — taip motina praminė, gimus.
Bet jį jaunikiai visi tik Iru tevadino dėl to, kad
Jis jiems pasiuntiniu buvo, kuriam ko reikėjo pranešti.
Iras, atėjęs, pradėjo varyt Odisejų, kad laukan
Eitų iš savo namų, ir jį keikdamas, šitaip koliojo:
„Traukis nuo durų tu, seni, už kojų kad vilkti nereiktų!
Tu nematai, kaip man merkia visi, kad paėmęs išvilkčiau.
Man tik tai gėda. Bet jeigu kitaip neklausysi — žinokis!
Gausiva mud susipykti, pakils tarpe mudviej' muštynės".
Rūsčiai į jį pažiūrėjęs baltom Odisejus atsakė:
„Beproti! Aš gi tau bloga visai padaryti nenoriu.
Aš nepavydžiu, teduoda, kas nor, tau daugiausiai, o slenksčio
Mudum abiedviem ik valiai gana atsisėsti... Tai ko gi
Mudum čion pyktis?! Išrodai man vargšas toks pat nelaimingas.
Mudu beturčiai abu, bet dievai tiktai turtą suteikia.
Rankomis tu nešvaistykis labai, kad ir aš nesupykčiau:
Aš, kad ir sens, tau krūtinę ir snukį į kraują sumušiu.
Man tad, manau, šič bus vietos rytojui daugiau, nes, iš tikro,
Tu nebateisi daugiau į namus Odisejaus koliotis".
Iras, įsiutęs už tokį atsakymą, rėkti pradėjo:
„Šitas besotis rijikas ir ginčą dar užvedė šičion,
Ėmė plepėt ne blogiau, kaip pasenusi boba virėja!
Tik palūkėk! Man priseis tave dar pamokyti, kaip reikiant,
Kumsčiom abiem pasdarbuoti, dantis išdaužyt tau, kaip kiaulei,

Ką įsilindus į daržą, pridaro žalos šeimininkui.
Judinkis! Rodyk! Tegul čion visi jie pamato, koks vyras,
Kaip jau tu šičia priveiksi tokį, kuris daug dar jaunesnis".
Taip tarp dviejų tųjų elgetų barnis pakilo didžiausias,
Tarpduryj' salės ant aukštojo slenksčio sus'pykus dėl vietos.
Barnį pirmiau už kitus Antinojas galingas išgirdo.
Garsiai kvatodamos, tarė jisai jaunikaičiams dykūnams:
„Vyrai! Dar tokio, štai, reginio niekur nesu aš užtikęs:
Pramogą puikią mums suteikia dievas per pokylį mūsų.
Elgeta senis, žiūrėkit, ir Iras tarp savęs jau stumdos'.
Eikim, suvaidinkim juos, kad gerai tarp savęs susipeštų".
Taip jam pasakius, visi jie, juokaudami, čion susirinko,
Vargšu abudu, nudriskėliu du, jie aplinkui apstojo.
Vėl Antinojas, Eupeito sūnus, tarp jaunikių prabilo:
„Vyrai, jaunikiai garbingi, klausykite, ką pasakysiu:
Kepa pilvai ten ožkų, ant anglių suguldyti. Mes patys
Kraujo pripylėme juos ir taukų pasgardžiuot vakarienėj'.
Kas iš dviejų tų kovotųjų viršų paims, pasirodęs
Esąs stipresnis — geriausį sau pilvą tegul jis pasiim.
Jis ir paskui su mumis tepietauja, o elgetą kitą
Mes nebeleisim daugiau į namus, nors labiausiai maldautų".
Taip Antinojas pasiūlė. Jo žodis visiems ten patiko.
Jiems, apsimąstęs gudriai, Odisejus gudročius atsakė:
„Vyrai! O kaip gi kovoti senam priešai jauno, o ypač
Taip išbadėjusiam vargšui, kaip aš? Mano pilvas vienok gi
Gundin, bjaurybė, į kovą, nors tektų ir mušti man gauti.
Bet išklausykite mano jūs žodį: man priesieką duokit
Pačią tvirčiausią, jog šičia nė vienas iš jūsų ant manęs
Rankos sunkios nepakels, kad, už Irą užstojus, padėtų
Jam nugalėti mane ir nuveikti kovoje toj' mūsų".
Taip jis pasakė. Visi jaunikaičiai jam priesieką davė.
Kaip tik jie priesieką davė ir apeigą visą išpildė,
Žodį jiems tarė tuomet Telemachas, prabilęs, protingas:
„Jeigu, keleivi, tu savo širdyje drąsioje liuosai sau
Nutarei kautis su juo — nebijokis nė vieno Achajų:
Priešų daugybę įgys čionai tas, kas tik ranką pakeltų.
Aš čion juk vaišiadavys, man pritars Antijonas, taipogi
Ir Eurimachas, abudu galingu, protingu du vyru".

Taip jam pasakius, visi jie sutiko su tuo. Odisejus
Tąkart, ryzus nusisiautęs, pusiau pasirišo per juosmą.
Tąkart pamatė visi jojo tvirtas šlaunis raumeningas,
Jojo pečius kuoplačiausius ir tvirtas rankas jo gyslotas.
Deivė Atena, pribuvus nematomai, ūgį stambesnį
Ir stambesnius dar jam raumenis suteikė. Šita pamatę,
Baisiai nustebo jaunikiai ir ėmė tarp savęs kalbėti:
„Tiesa, kad Iras Nebiru pavirs greit, vargšelis: žiūrėkit,
Kokius, štai, raumenis senis išvystė iš sutrinų skurlių".
Taip jie kalbėjo. O Irui širdis nemuštam jau apalpo.
Perrišę jįjį tarnai, jau prieš norą išvilko į aslą.
Jam net jo ryzai ant kūno plazdėjo, iš baimės bevirpant.
Žodį jam tardams, vėl Antinojas Eupeito prabilo:
„Girčai! geriau tu nė gimęs nebūtum į svietą, ar miręs,
Nekaip dabar čion drebėtum, begėdiškai taip išsigandęs
Seno žmogaus, iškamuoto varguose, kurių jis prityręs.
Aš tau dabar pasakau ir žinok, jog tai tas išsipildys:
Jeigu tave jis dabar apgalės, pasirodęs drūtesnis —
Juodan laivan pasodinę, išsiųsim tave mes į šiaurę,
Kur viešpatauja piktasis Echetas, naikintojas svieto.
Jis tau aštriuoju variu tuoj ausis nukapos ten ir nosį,
Patį tave sukapos ir šunims savo maistui išmėtys".
Taip jis pasakė. O vargšą dar apėmė baimė didesnė.
Atvedė jį, vilkdami. Priešai vienas ant kito pakėlė
Ranką. Pradėjo tuomet Odisejus kantrusis dvejoti:
Ar čia jį trenkus, kad dūšią iš jojo išmušus ant vietos,
Arba smūgiu jį lengvu tik parblokšti iš karto ant aslos.
Taip apsimąstęs, jis nutarė būsią gana tik parbloškus
Irą ant žemės, kad kartais Achajai širdyj' nepabūgtų.
Kovą pradėjus, jam Iras pirmiausiai per petį užgavo.
Jis gi jam trenkė per patį pakaušį netoli ausies jo.
Kaulą įlaužė vidun jam; per burną jam metėsi kraujas.
Griuvo ant žemės, subliuvęs, dantims ėmė griežti ir kojoms
Spardyti aslą. Jaunikiai gi, plodami rankomis, leipo,
Juokdamies. Tuoj Odisėjus, nutvėręs už kojos, išvilko
Lauk pro duris ir per priemenę visą prie vartų ir šičia
Jį pasodino, atrėmęs į tvorą, įspraudė jam lazdą
Rankon ir tarė jam žodį sparnuotą, širdyje papykęs:

„Šičia sėdėk ir baidyk sau šunis ir kiaules tu nuo vartų,
Bet ne vargšus keleivingus iš svetimo namo vaikyk tu,
Būdamas vargšas ir pats, kad ir dar kur blogiau tau nebūtų“.
Taręs tą žodį, užsimetė sau ant pečių savo maišą,
Visą sulopytą, vietoje diržo su pasaitu virvės,
Vėl sau nuėjęs prie slenksčio atgal, atsisėdo. Linksmiausiai
Juokdamies, jį pasitiko jaunikiai ir sveikino žodžiais:
„Dzeusas, keleivi, tegul tau suteiks ir dievai amžinieji
Vis, ką širdyje matai sau ir ko išsipildymo trokšti,
Vien tik už tai, kad besotį tu elgetą mūsų šalyje
Primušei. Greitai mes jį, pasodinę į laivą, į šiaurę,
Kur viešpatauja piktasis Echetas naikintojas, siųsim“.
Taip jie kalbėjo. O jų pranašystė tik linksmino širdį
Vargšo keleivio. Eupeito sūnus Antinojas, atnešęs
Keptą jam pilvą didžiausį, padėjo, kraujų ir riebumo
Pilną. O duonos du kepalu jam Amfinomas, paėmęs,
Atnešė pats ir pripylęs jam vyno į taurę auksinę:
„Sveiks — tarė, tėve keleivi! Dabar tu varguose paskendęs.
Duok gi tau dieve toliau susilaukt laimingesnės gadynės!“
Jam atsakydamas, tarė gudrus Odisejus didvyris:
„Tu, Amfinomai, atrodai jaunikis man doras, protingas.
Gero tu tėvo. Jį garbinant, daug esu žmones girdėjęs —
Nisą, Dulichijo poną, kad geras esąs ir teisingas.
Sakė, kad jo tu sūnus. Ir pačiam tu man doras atrodai.
Aš tik dėl to tau sakau — įsidėk tu sau šitą į širdį:
Nėr sutvėrimo pasaulyj', menkiau patvaresnio už žmogų,
Tarpe visų, kas ant žemės kvėpuoja ir kas šliaužinėja.
Jis nė manyt apie bloga nemano, ik koliai dievai jam
Suteik sveikatą, kol stovi tvirtai jis ant savo dar kojų.
Bet, jei dievai laimingieji nelaimę jam pasiunčia kokią,
Pakelia ją, nors ir sopulį jausdams širdyje nemažą.
Tokis jau būdas visų trumpaamžių gyventojų žemės,
Nors ir vargiausią jiems dieną dievų ir žmonių tėvas duotų.
Štai, ir aš pats gi tariausi žmonėse laimingas vis būsiąs.
Daug neteisybių pavelijau sau, pas'tikėdamas savo
Tėvo galybe ir savų brolių galingųjų pagalba.
Bloga tam žmogui ant žemės, kuris neteisybėj' paskendęs!
Reikia geriau nusižeminus dievo sau dovaną imti.

Šič, aš matau, kad jaunikiai begėdiškai elgiasi baisiai,
Svetimą gerą naikina ir niekina žmoną karaliaus,
Kurs, aš sakau, nebilgam nuo draugų ir tėvynės atskirtas
Bus dar. Jisai jau arti. Tegul dievas koksai maloniausias
Išved tave iš namų, kad su juo susitikti nereiktų
Tąkart, kaip jis į tėvynę brangiausią ant galo sugrįš jau.
Šič, aš manau, nebapseis juk be kraujo dalykas, kuomet jis
Teismą darys jaunikaičiams, sugrįžęs į apvogtą namą".
Taip jis pasakė ir, vyno nupylęs iš taurės, išgėrė.
Taurę atgal į rankas jisai padavė vyrų valdovui.
Greit Amfinomas, nuo jo nusigrįžęs, nuėjo, nuliūdęs,
Galvą linguodamas: jautė širdis jo nelaimę, vienok jis
Kerės nagų jau ištrūkt nebgalėjo; suteikė Atena,
Žūt jam paskyrus nuo smūgio aštriosios ieties Telemacho.
Vėl atsisėdo į sostą, iš kur jisai buvo pakilęs.
Tąkart šviesakė dievaitė Atena sumanymą davė
Penelopejai protingai, Ikarijo senojo dukrai,
Eit pasirodyt jaunikiams, kad širdis jų savęsp patraukus,
Vyrui gi savo ir sūnui labiau pagodotina stojus.
Ji, nenoroms susijuokusi, tarė seniausiai tarnaitei:
„Noriu dabar, Eurinome, (pirma niekuomet to nebuvo)
Aš pasirodyt jaunikiams, nors jie man labai yra šlykštūs.
Sūnui savam aš norėčiau patarti, kad būtų geriausia
Visiškai jam nebsėbravus su tais nelabaisiais jaunikiais:
Jų tik vien geras liežuvis — širdis jų piktumo pilniausia!"
Jai ant tų žodžių atsakė tuojau Eurinomė šeimninkė:
„Tiesą sakai tu tai viską, vaikeli, teisybę tikriausią!
Eik gi! ir sūnui savam savo nuomonę aiškiai pareiški.
Tik kuopirmiausiai sau veidą nuprauski ir skruostus patepki:
Taip negražu pasirodyti bus tau, išpurpus nuo verksmo.
Eik gi! Blogiau, kad žmogus užsislėpęs savyje ką kenčia.
Tavo sūnus jau užaugo, kaip tu kad maldaudavai dievo,
Kad pamatyti daleistų tau jįjį barzdotą jau vyrą".
Jai atsakydama, tarė protingoji Penelopeja:
„Tu, Eurinome, neragink, kad aš nors dėl jų nusiprausčiau
Arba sau skruostus ištepčiau: gražumą jau mano prapuldė
Aukšto Olimpo valdovai dievai valandoje anoje,
Kad Odisejus didvyris į laivą išdubusį sėdo.

Man pavadink Antinoją ir liepk Hipodamai*) su jąja,
Jos kad abi palydėtų mane į jų pokylio salę:
Tik aš viena ten neeisiu tarp vyrų jaunųjų — man gėda".
Taip ji pasakė. Senutė išbėgo per šviesią seklyčią
Tų suieškoti tarnaičių ir jų pas ponios pavadinti.
Tąkart kaip tik vėl sumanė ką kitą dievaitė Atena:
Dukrai Ikarijo saldžiojo miego akysna įpylė;
Ji ir užmigo čia pat savo sostę, atgal atsirėmus.
Josios nariai suminkštėjo, užmigus; tuo tarpu jai deivė
Suteikė dangišką dovaną savo, idant jos Achajai,
Tokią pamatę, labiau užsigeistų: jos veidas prašvito
Tokiu ne žemės grožiu, kaip Kiteros žaliai vainikuotos,
Tąkart kaip šoka ji šokį žavėjantį tarpe Charitų.
Tapo jinai ir aukštesnė ir išvaizdą gavo stambesnę;
Kūno oda pasidarė už kaulą drablinį baltesnė,
Taip ją atmainius, šalin pasitraukė dievaitė galinga.
Jos baltarankės tarnaitės, įbėgusios greitai seklyčion,
Miegą jai pertraukė. Veidą sau rankoms iš miego patrynus,
Tarė ji savo baltrankėms tarnaitėms sparnuotąjį žodį:
„O, kaip saldžiai užmigta mano būta tarp verksmo graudingo;
O, kad tai man Artemida ir mirtį taip saldžiai suteiktų
Toj valandoj, kad daugiau nebereiktų raudoti ir verkti,
Širdį be galo džiovintis, ilgėjantis žuvusio vyro,
Tokio garbingo ir doro, kokio neberastum Achajuos!"
Taip pakalbėjus, laiptais blizgančiais ji žemyn nusileido.
Tik ne viena. Paskui jos dvi tarnaitės pėdomis jos sekė.
Pas jaunikaičių atvykusi, dyvina moterų tarpe,
Stojo prie stulpo, lubas, kurs parėmęs toj salėj turėjo.
Veidą uždengus turėjo su blizgančiu skepetu baltu.
Jos rūpestingos tarnaitės sustojo abipus prie josios.
Jiems net ir keliai drebėti pradėjo, o įgeidys širdį
Uždegė karšta liepsna, kad su ja vienu patalu klotis.
Mylimą sūnų jinai Telemachą pašaukus, jam tarė:
„Mano vaike! Ar pilnai numanai tu, ką darąs dabar, štai?
Mažas bebūdamas, rodos, geriau išmanei tą dalyką.
Nūn, kaip užaugai ir pilno jau vyriško amžiaus sulaukei,

*) Hippodamejai

Aiškiai galėtų ir svetims žmogus, pažiūrėjęs į tavo
Ūgį ir grožį, įspėti, kad vyro galingo ainys tu.
Bet padorumas ir protas dar tavo visai nepribrendę.
Šič tavo rūmuose dedas dalykai, man rodos, negražūs.
Kaip tu paveliji skriausti kitiems tavo svetį namuose?
Kaip gi dabar, jei keleivis, name mūs' bebūdamas, buvo
Sunkiai užgautas, visi jį paniekins, juk didelė gėda
Bus tai žmonėse ir garbę blogiausią už tai tu įgysi".
Jai atsakydams į tai, Telemachas protingas prabilo:
„Motina mano! Teisingai bari tu. Man pykt neišpuola.
Viską gerai suprantu aš širdyje ir viską matau aš,
Kas yra gera, kas bloga. Dabar aš ne vaikas mažytis,
Bet ir dabar negaliu išmintingai visur pasielgti.
Mat, neprašyti svečiai, kur apstoję iš visur, čion ūžia,
Žmonės labai nedori, patarėjo čion gero nerasi.
Bet kaip to Iro ir svečio mūsiškio muštynės ištiko,
Tai ne dėl vien jaunikaičių susiundymo, bet iš didesnės
Priežasties tai yr įvykę. Spėka šičia veikė aukštesnė.
Tėve galingasai, Dzeuse, Atena, šviesus Apollone!
Jūs kad suteiktumėt savo malonę, idant jaunikaičiai,
Mūsų namų pašaliais sau kur vienas, kur kitas, nuleidę
Galvas, linguotų name ir ant kiemo, apsilpę, kaip Iras
Vargšas kad sėdi, kratydamas galvą, kaip girtas, ant kojų
Stotis savų negalėdams, idant nors namon parsivilktų".
Taip jiedu vienu tarp savęs kalbėjosi tyliai. Tuo tarpu
Tarė Polibo sūnus, Eurimachs, karalienei protingai:
„Penelopeja protinga, dukter išmintingo Ikario!*)
Jeigu galėtų visi Achajiečiai mūs' Jasono Argo
Šiandien tave pamatyti, tai dar tiek jaunikių pribūtų.
Šičia į pokylį tavo, ieškodami meilės, nes tu juk
Savo ūgiu ir grožiu už visas moteriškes vertesnė".
Jam atsakydama, Penelopeja protingoji tarė:
„Mano gražumą ir ūgį, ir veidą seniai, Eurimache,
Pavertė niekais dievai amžinieji, kuomet Ilionan
Išplaukė vyrų Argiečių būriai, o su jais Odisėjus.
O, kad tai jis dabar būtų gyvenimo mano globėjas,

*) Ikarijo

Tiesa, nebūtų gražesnės, kaip aš, laimingos moteriškės.
Nūn aš išvargus: ant manęs dievaitis koks turi rūstybę.
Vyras, visai prisirengęs keliauti iš savo tėvynės,
Dešinę mano paėmęs, maloniai man tarė tais žodžiais:
„Aš nemanau, tu vargšele žmona, kad visi variarūbiai
Mūsų Achajai galėtų sveiki sau iš Trojos sugrįžti.
Sako, kad vyrai Trojenai yr garsūs kareiviai: moką jie
Laidyti ietis puikiausiai ir šaudyt vilyčioms iš lanko.
Jodą raiti jie arkliais greitakojais, kaip viesuls, o tankiai
Tas gali pergalę duoti, vienodom spėkom susirėmus.
Aš negaliu tad žinoti, ar duos man dievai čion sugrįžti.
Gal aš ten Trojoje žūsiu. Tau visukuo rūpintis reiktų,
Tėvą ir močią iškaršint namuos', kaip ik šioliai; labiau dar
Man pasitraukus... Kuomet jau sulauksi mūs' vaiką užaugus,
Tąkart gali ištekėti, iš mūsų namų pasitraukus".
Taip man jis sakė. Ir šiandien jau viskas sakyts išsipildė.
Greitai sulauksiu nakties nelemtųjų vestuvių, netekus
Jokio linksmumo ant svieto, nes Dzeus jau man atėmė viską.
Skausmas neapsakomas spaudžia man širdį ir dvasią be galo.
Nūn ir jaunikių neb tie papročiai, kaip senovėje buvo.
Būdavo, pirštis pradėję kokiai moteriškei, merginai,
Stengiasi jie prisimeilint, atvesdami karvę ar avį
Josios naman ir darydami pokylį linksmą draugams ten,
Nuotakai dovanas brangias sunešdavo. Svetimą turtą
Šitaip naikinti be gėdos — seniau to nebuvo girdėtis".
Taip ji kalbėjo. Kantrus Odisejus nudžiugo širdyje,
Kad dovanų reikalauja žmona jo, klaidina juos, kit'ką
Savo širdyje mąstydama, kit'ką kalbėdama žodžiais.
Jai Antinojas, Eupeito sūnus, atsakydamas, tarė:
„Seno Ikario*) dukter, protingiausioji Penelopeja!
Kas panorės iš Achajų, tegul šičia dovanas neša.
Imk iš visų: negražu dovana yr' paniekint, atmetus.
Mes gi pas savo negrįšme darbų ir nuo jūs' neišeisim,
Kol neišrinksi sau to, kas geriausias tau tarpe Achajų".
Taip Antijonas pareiškė. Visi ant jo žodžių sutiko.
Siuntė skelbiką kiekvienas namon dovanų atgabentų.

*) Ikarijo

Margą puikiausįjį rūbą pristatė skelbiks Antinojo:
Dvyliką aukso sagčių su kabliukais ant rūbo blizgėjo.
Puikią virtinę iš gintaro, auksu dabinto, kaip saulę
Žvilgančią, atnešė tarnas vikrus Eurimachui valdovui.
Auskarus brangius, kaip uogos šilkinės trilypės,
Tarnas pristatė skaisčiam Euridamui[1]). Gražybe žėrėjo.
Vyrų valdovo Poliktoro sūnui Peisandrui pristatė
Tarnas karolių virtinę brangiausiąją, dovaną šviesią.
Daug ir kitokių puikių dovanų jai pristatė Achajai.
Dovanas brangias priėmus, skaisčiausia žmona viso Argo
Vėl sau ant aukšto užlipo, palydima savo tarnaičių.
O jaunikaičiai toliau savo šokiais, dainomis jausmingoms
Linksmino širdį, kol vakaras jiems neužėjo tamsusis.
Vakarui stojus tamsiam, jie ugniavietes tris ten pastatė
Salėje toj dėl šviesos, o aplinkui pridėjo jie malkų
Krūvą sausų čion priskaldytų kirviais variniais, prilaužė
Saujas sausų balanų ir žibintuvais uždegė šviesą.
Kurstyti ugnį pristatė paeiliui tarnaites namų tų.
Tarė tarnaitėms gudrus Odisejus, auklėtinis Dzeuso:
„Jūs, Odisejaus, toli iškeliavusio, doros tarnaitės!
Eikite sau pas godotinos jūsų valdovės, padėkit
Jai tenai vilnas pašioti ir verpti ir pačią raminkit.
Aš pasiliksiu čionai, prižiūrėsiu tą ugnį ir bus jiems
Šviesa, kad nors sumanytų ik dieviškai Aušrai puotauti.
Aš neprivargsiu čionai, nes papratęs prie vargo visokio".
Taip jisai tarė. Tarnaitės pradėjo šaipytis tarp savęs.
O skaistaveidė Melanta[2]) begėdiškai jį iškoliojo.
Buvo duktė Dolijono[3]) jinai, karalienės auginta:
Paėmė Penelopeja mažytę Melantą[2]), žaislų jai
Ir gardumynų neskundė, bet ji nemokėjo užjausti
Širdgėlos savo ponios, Eurimachui į meilę ats'davus.
Ji Odisėjų begėdiškais žodžiais pradėjo kolioti:
„Valkiata susęs, ar proto visai jau nustojai? Nenori
Eit kur nakvynės ieškotis sau kalvėj, ar tvarte, bet šičia

---

[1]) Euridamantui

[2]) Melantà

[3]) Dolijo

Tauziji tokius niekus, nedrovėdamas ponų šviesiųjų.
Matomai, tu nedrovus, gal nuo vyno tu kvailas ar toks jau
Pats iš savęs tuščiakalbis. O gal sukvailėjai, kad Irą
Užveikei, vargšą? Žiūrėk, kad čia kits, už Irą stipresnis,
Tau neišmaltų dantų ir, makaulę sutriuškinęs tavo,
Lauk neišmestų už durų, paplūdusį krauju, vos gyvą".
Jai, pažiūrėjęs baltoms, Odisejus gudročius atsakė:
„Aš Telemachui tave už tą kalbą, kale tu, apskųsiu.
Lieps jis tave, kaip gyvatę, į kąsnius smulkiai sukapoti".
Taip jai atsakęs, išgąsdino baisiai tarnaites. Tuojau jos
Bėgo nuo jojo šalin, o jų keliai drebėjo iš baimės.
Rodėsi joms, kad tai gali iš tikro kalba jo įvykti.
Likęs pas ugnį liepsnojančią, ėmė ją saugot ir kurstyt.
Pats į visus jis žiūrėjo, svarstydams širdyje dalyką,
Kurs neišpildyts ilgai nebgalėjo palikt ir neliko.
Ir jaunikaičius tuo tarpu Atena vis gundino plūsti
Užgaules nuolat, kad širdį labiau Odisėjui užduotų.
Taip Eurimachas, Polibo sūnus, kad užgaut Odisejų,
Tarė, kvatodamos, savo draugams, juos prajuokint sumanęs:
„Manęs klausykit, jaunikiai šviesios karalienės garbingi!
Noriu aš jums pasakyti, ką liepia širdis man krūtinėj'.
Šitas svetys į namus Odisėjaus, matyti, neblogo
Atvestas yra dievaičio, nes man taip atrodo, kad šviečia
Mums čion labiau jojo plikė, kaip liepsnos: jūs matote patys —
Nėra mažiausio plaukelio ant senio makaulės tuščiosios."
O Odisejui pačiam, apgalėtojui pilių, jis, tyčiodamos, tarė:
„Seni! O gal tu norėtum pas manęs tarnauti už algą
Lauko darbuose? Gerai tau mokėčiau. Tu erškėčius rinktum,
Tvertum tvoras, medelius sodintum. Turėtum ik valiai
Duonos, drabužį tau duočiau ir apavą kojoms. Vienok aš
Taip sau manau, kad ne koks iš tavęs darbininkas tebūtų:
Darbo bijosi, tingėti pripratęs. Geriau tu norėsi
Valkiotis vėl, kalėdoti, kad pilvas besotis priskimštų".
Jam atsakydams, gudrus Odisejus prabilo ramiausiai:
„Jeigu mums ginčas, iš tikro, ištiktų, šviesus Eurimache,
Vasaros laiką, kuomet jau ir dienos ilgesnės pabūna,
Jeigu lauke mums paduotų abudum po aštrųjį dalgį,
Šieną lankoje kad piautum nuo ryto, nevalgę ik tamsai;

Arba, jei mudum kas duotų į arklą du jaučiu pajungtu,
Jaunu ir drūtu ir karštu, gerai nupenėtu ir amžiaus
Vieno ir vieno stiprumo ir reiktų mums lauką vienokį
Dailiai išarti, tai pats pamatytum, kaip aš šitą lauką
Greitai ilgoms vagoms išvadžiočiau. O jeigu, ant galo,
Karą tam kraštui Kronionas siųstų dabar, štai, o man kas
Skydą suteiktų, dvi ieti, varinę kepurę, kad dengtų
Smilkmenis mano nuo smūgio, tuomet pamatyti galėtum,
Kaip aš pirmoje karžygių eilėje stovėčiau tvirčiausiai.
Tąkart už pilvą besotį mane jums ir keikt nebereiktų.
Bet tu žmogus man atrodai didingas ir būdo nedoro:
Pats, Eurimache, save tu didvyriu manais ir galiūnu
Vien tik dėl to, kad aplinkui matai tu silpnus ir beviekius.
Bet, jeigu grįžtų nelaukiamas čion Odisejus, tikiu aš,
Durys to rūmo, nors yr jos plačiausios, be proto tau bėgant,
Siauros pasrodytų, skubinant laukan iš rūmo išsprukti".
Taip jisai tarė. Širdyj' Eurimachas užpyko baisiausiai.
Jam jis, baltoms pažiūrėjęs, sparnuotąjį žodį atšovė:
„Na, palūkėk gi tu, valkiata! Greitai tave pamokysiu.
Tu nesidrovi kalbėti akivaizdoj ponų galingų.
Tur būt, tu girtas dabar, o gal būti ir visad tu kvailas:
Mėgsti patauzyt, o, gal būt, didžiuojiesi, Irą nuveikęs?"
Taip jisai tarė ir stvėrė suolelį, kad blokšt jam į galvą.
Bet Odisejus tuotarp Amfinomui pripuolė prie kelių,
Vengdamas smūgio. Pataikė suolelis į dešinę ranką
Vyno dalintojui. Taurės jam·krito iš rankų ant žemės.
Pats ir pagriuvo į aslą, surikęs, aukštelninks apvirtęs.
O jaunikaičiai tuo tarpu visi labai ūžti pradėjo.
Vienas kitam jie, karščiuodamies, rėkė ir elgetą keikė:
„O, kad tas valkiata būtų nusprogęs anksčiau, neng pas mūsų
Šič atsibastęs! Dėl jo čion tiek triukšmo iškilsta baisiausio.
Mes dėl to elgetos turime pyktis ir pokylį brangų
Šitaip gadintis. Kokia gi linksmybė prie nuolato triukšmo?"
Jiems tuomet tarė spėka Telemacho šventoji rimčiausiai:
„Bepročiai! Jūs nebegalite patys paslėpti, kad esat
Vyno apsvaigę visi ir perdaug prisivalgę: kažin koks
Piktas dievaitis jus kiršin tarp savęs. Gana jau puotauti.
Eikite gulti geeriau, jeigu norit: jūs' niekas nelaiko!"

Taip jis pasakė. Dantis jie sukandę, stebėjos, kaip drąsiai
Jiems Telemachas pasakė. Tuomet Amfinomas prabilo,
Niso skaistusis sūnus iš Areto karaliaus gentainių:
„Vyrai! Teisybę jis sako, ir nieks tenepyksta už žodį
Aiškų, teisingą, piktais atsakydamas žodžiais. Keleivio
Nieks nebužgaukite seno, nei kito tarnų Odisejaus.
Velyj tegul mums vynadavis pripil taures iki kraštui:
Dar mes po kartą išgersim, nulieję, ir eisime gultų.
Senį keleivį palikim namuos' Odisejaus. Tegul juo
Rūpinas sau Telemachas: pas jo į svečius jis atėjo".
Taip jisai tarė. Visiems jojo žodžiai protingi patiko.
Atnešė vyno kraterој' herojus vynadavis Mulius[1]).
Jis iš Dulichijo buvo, namų Amfinomo skelbikas.
Vyno atliešęs, pripylė taures jis, visiems padalino.
Vėl jie, atlikę dievams amžiniems nuliejimą, ik sočiai
Vyno gardaus, kaip medus, atsigėrė. Pasotinę širdį
Savo, visi jie išvaikščiojo savo namuosna nakvynės.

---

1) Mulijas

Devynioliktoji giesmė (τ)

Odisejus susiartina su Penelopeja. Eurikleja jį pažįsta

Rūmuose likęs, kantrus Odisėjus su deive Atena
Prapultį svarstė širdyje jaunikiams skriaudėjams piktiemsiems.
Tarė tuomet protingam Telemachui jis žodį sparnuotą:
„Reik, Telemache, Arejo ginklus mums iš šičia išnešti,
O jaunikaičiams, jei klaustų, turi mandagiai atsakyti:
Išnešiau laukan nuo dūmų, visai nebtokiais jie pavirto,
Kokius palikęs juos buvo mūs' tėvas, keliaudams į Troją.
Jie surūdijo nuo karščio ir dūmų ir eina ant niekų.
Man dar ir kitą, didesnį sumanymą suteikė dievas:
Kartais, kad jūs, pasigėrę ir tarpe savęs susipykę,
Viens nesužeistumėt kito, piršlybas suteršę ir puotą:
Patys jūs žinot, kaip pat į rankas geležis įsispraudžia".
Taip jis kalbėjo. Ir mylimo tėvo klausydams, sūnus jo,
Tuoj' pasišaukęs senutę Euriklę[1]), auklėtoją, tarė:
„Tu man, močiut, prižiūrėk, kad čion nieks iš tarnaičių nelįstų,
Kol nesunešiu ant aukšto aš tėvo ginklus tuos brangiuosius,
Štai, kur be reikalo genda nuo dūmų, kaip tėvas išėjo.
Vaikas buvau aš ik šiol, o dabar supratau, kur padėti
Brangius ginklus, kad jų karštis ir dūmai visai nesuėstų".
Jam atsakydama, tarė auklėtoja, senė Euriklė[1]):
„Duok dieve, mano vaikeli, kad tu jau pradėtum, ant galo,
Rūpintis savo namais ir gėrybių savų prižiūrėti.
Kas gi, vienok, tau pašvies su žibintuvu, jeigu liepi tu
Kad nė viena čion tarnaitė neeitų iš kambario savo?"
Jai Telemachas protingas ant klausimo tokio atsakė:
„Šitas keleivis. Pas mūsų, kas duona mūs' valgo, nors būtų

---

[1]) Eurikleja

Svetimas, tolims žmogus, pasilikti be darbo negali".
Taip jisai tarė. Jai žodis sakytas kartot nebreikėjo.
Tuoj ji uždarė ant rakto duris kambarių tarnų pusės.
O Odisejus, pakilęs su sūnum skaisčiuoju, pradėjo
Šalmus gražius ir skydus išlenktuosius, ir ietis aštriąsias
Nešti ant aukšto iš salės. Atena dievaitė jų darbui
Švietė, nematoma jiems, su žibintuvu aukso puikiausiu.
Tokį stebuklą matydamas, tarė tuomet Telemachas:
„Tėve! Didžiausį stebuklą savom akimi aš matau čion.
Visos man sienos namų, paremtiniai tų sienų sienojai,
Lubos, skersiniai lubų ir stulpai, kur jas laiko — tai viskas
Aiškiai, štai, matoma yra, lyg gaisras koks būtų aplinkui.
Tur būt, kas nors iš valdovų dangaus čion nematomas yra!"
Jam atsakydamas, tarė gudrus Odisėjus didvyris:
„Tyliai mąstyk sau širdyje ir nieko neklauski, nes tokis
Būdas dievų laimingųjų, Olimpo valdovų galingų.
Eik tu sau gulti. O aš, sau čionai pasilikęs, mėginsiu
Būdą tarnaičių savų ir dar motiną tavo ištirsiu:
Noriu, kad ji, susgraudinus, mane klausinėtų smulkiausiai".
Taip jam pasakius, tuojau Telemachas, žibintuvu nešins,
Ėjo per rūmą į kambarį savo, kur lova jo buvo,
Kur visuomet jis pavargęs miegodavo saldųjį miegą.
Šičia atvykęs ir šįkart užmigo, ik Aušrai užšvintant,
O Odisejus dievaitiškas likosi salėje vienas,
Prapultį savo skriaudėjams svarstydamas, mokoms Atenos.
Štai, iš savų kambarių pasirodė išėjus protinga
Penelopeja, skaisti, kaip pati Artemida dievaitė,
Arb aukso lanko nešiotoja deivė šviesi Afroditė.
Jai netoli nuo ugnies tuojau sostą puikiausį pastatė,
Tekintą sostą iš kaulo dramblinio, sidabrais dabinto.
Sostą tą buvo senovėj padaręs garsus Ikmalijas.
Jis dar ir kojoms suolelį prie sosto to buvo pritaisęs.
Uždengė sostą tarnaitė avikailiu minkštu, gauruotu.
Penelopėja protinga į sostą tą sėdos. Tarnaitės
Jos baltarankės, atvykusios salėn, pradėjo valyti
Trupinius duonos ir plauti taures, iš kurių girtuokliavo
Vyrai anie, pasileidę, pilni nedorybių visokių.
Pelenus laukan išvertusios iš ugniavietų, pridėjo

Vėl tenai malkų sausų, kad šviesu būtų salėj ir šilta.
Vėl Odisejų Melanta[1]), pamačiusi, ėmė kolioti:
„Valkiata! Dar tu ir naktį čionai mums neduosi ramybės?
Vis po namus šniukštinėji ir moteris mūsų sekioji.
Neisi tu laukan, prakeiktasai driski, gana prisirijęs,
Lauki, nedėguliu gavęs per galvą, išlėkti už durų?"
Jai, pažiūrėjęs baltomi piktai, Odisėjus atsakė:
„Kvaile! Sakyk, ko siunti taip ant manęs širdingai be galo?
Gal tik už tai, kad aš driskis, blogai apsirėdęs, maldauju
Išmaldų svieto? Nelaimės prie to mane privertė sunkios.
Toks jau likimas ant svieto visų nelaimingųjų vargšų.
Aš juk kada tai ir pats savo namą turtingą turėjau,
Visko turėjau apsčiai ir maldaujančiam duodavau gausiai,
Koks tik iš kur neužeidavo, ko tik jam reikalas buvo.
Buvo pas manęs be skaitliaus tarnų ir dar viso ko buvo,
Kas pas didžturčių gal būt, ir už ką jiems beturčiai pavydžia.
Viską dabar tą man Dzeus, štai, Kronionas yra atėmęs —
Tokis jo noras švenčiausias. Ir tu, moteriške, atmink sau:
Gal neužilgo ir tu gali savo gražumo nebtekti,
Nors už visas čion tarnaites atrodai dailiausia. Tuomet tu
Jau nebetiksi ir poniai, kuri pavarys tave greitai,
Arba pagrįš Odisejus — juk dar vis to galima laukti.
Bet jeigu būt ir visai jau pražuvęs, nebgrįšiąs, tai yr' gi
Dar Telemachas, užaugęs globoj Apollono. Nuo jojo
Nieks iš tarnaičių dabar pasislėpti negali, ką bloga
Veikdamos: jau nebetokis jo amžius, jau jis nebe vaikas".
Taip jis kalbėjo. Išgirdo žodžius jo kalbos karalienė.
Tuoj' pasišaukus tarnaitę, pradėjo ją barti, papykus:
„Pyksti, begėdę, kaip kokia kalė, o matau gi aš viską,
Tavo matau aš šunybes, už jas tu prakiši ir galvą!
Ar gi tai tu nežinai kuopuikiausiai, jog šitą keleivį
Šič paprašyti liepiau aš pati, nes norėjau iš jo aš
Klausti žinių apie savąjį vyrą, kurio aš gedauju".
Baigusi barti Melantą[1]), jinai Eurinomei pasakė:
„Kėdę atnešk, Eurinome, greičiau ir, avikailiu minkštu

---

[1]) Melantà.

Dailiai uždengus, paduok čion keleiviui, idant, atsisėdęs
Šičia, galėtų man pasakot jis ir užklausts, atsakyti.
Noriu su juo aš daugybę dalykų smulkiai pakalbėti".
Taip jai paliepus, dora Eurinomė tuoj atnešė kėdę,
Tekintą, gražią ir minkštu avikailiu dailiai užklotą.
Tuoj atsisėdo čionai tvirtabūdis kantrus Odisejus.
Kalbą pradėjo protingoji Penelopeja ir tarė:
„Klausiu pirmiausiai, keleivi, tave — atsakyk man teisingai:
Kas tu do vienas esi, kur gimei, kur gimdytojai tavo?"
Jai atsakydamas, tarė gudrus Odisejus didvyris:
„Motere, niekas pasaulyj' plačiam tarp žmonių trumpaamžių
Tavęs papeikti negal, o garbė tavo dangų jau siekia.
Tu, kaip karalius koks doras, kurs, dievo širdyje bijodams,
Tvirts viešpatauja turtingoj šalyje plačiausioj, teisybę
Vykdindams tarpe žmonių, o laukuose jo derlius puikiausias
Yra rugių ir kviečių ir visokių dar vaisių ant medžių.
Dauginas skaičius galvijų laukuose, žuvų vandenuose.
Jam teisingai viešpataujant, laimingi jo krašto ir žmonės.
Klausk tu mane, ko tik nori, savuosna pakvietus namuosna;
Vien tik neklausk apie mano gimtinę ir mano tėvynę,
Kad nesužadintum mano sieloje iš naujo skausmų vėl
Buvusio laiko: esu aš labai nelaimingas pervisad.
Man svetimuose namuose raudoti ir verkt nepritinka.
Ašaros nieko negelbsti: neduoda jos permainos vargui.
Dar kas tarnaičių manytų, pati tu supykti galėtum,
Jei pamatytum, kad šičia aš girtas pradėjau raudoti".
Jam atsakydama, Penelopeja protingoji tarė:
„Mano skaistumą ir mano grožybę dievai amžinieji
Pačią tą dieną pražudė, kuomet pasikėlė į Troją
Eiti Argejai kariaut, ir su jais mano vyrs Odisėjus.
Jeigu dabar jis, sugrįžęs, vėl taptų globėju, kaip buvęs,
Mano, tai tąkart, teisybė, aš būčiau graži ir garbinga.
Nūn, aš nuliūdus' kenčiu. Mane piktas dievaitis prispaudė,
Nes kas galingas tiktai viešpatauja aplinkui salose:
Samo, Dulichijo, girioms garsingo Dzakinto, Itakės
Mūsų kalnuotos šviesios — tai visi, prisispyrę, mane jie
Verč per nenorą tekėti ir namą aikvoja puotomis.
Man nepatinka nė vienas: nei svetimo krašto, nei savo,

Nei iš skelbikų kuris, kas tarnautojai yra vyrijos.
Vieno gedauja ir alpsta širdis — Odisejaus brangiausio!
Jie gi vis lauk, prisistoję, vestuvių. Apgaut mėginau juos.
Įkvėpė man prielankusis dievaitis, kad austi pradėčiau,
Savo seklyčioj pastačius stakles, ilgą apsiaustui drobę.
Apmečiau drobę aš plačią, ilgiausią, jaunikiams pranešus:
„Mano bernaičiai! Kadangi jau matyt Odisejus pražuvęs,
Jūsų meldžiu aš nurimt ir neskubint vestuvių: prapultų
Siūlai: aš noriu pabaigt įkapinį herojui Laertui
Rūbą išausti, idant, kad ištiks jį skausmingas likimas,
Mirti kuomet jam priseis, Achajietės sakyt negalėtų:
Štai, mat, be uždangčio guli tas vyras, kursai, begyvendams,
Turtų surinko daugybes. Man gėdą tai būtų klausyti".
Laukti sutiko, suvaldę jausmus savo vyriškus karštus.
Ištisą dieną aš, būdavo, audžiu, o nakčiai užėjus,
Šviesą uždegus, išleisdavau viską atgal aš ir tris taip
Vyko metus man apgaut jaunikius tuos ir jie vis tikėjo.
Bet kuomet stojo ketvirtas jau metas ir laiks išsipildė,
Mėnesiai praėjo ir pralėkė dienos nematomai greitai —
Tąkart sugavo mane jie per vien tik liežuvį tarnaitės:
Patys atėję, tai kalei užrodžius, sugavo prie darbo.
Taip ir prisėjo man savo tą darbą pamest, nepabaigus.
Jau nebgaliu nuo vestuvių aš tų išsisukti, jau nieko
Nauja daugiau pramanyti nebmoku. Ir giminės liepia,
Kad ištekėč', ir sūnus mano pyksta, matydams, kad namą
Baigia aikvoti jaunikiai. O jis jau užaugo ir gali
Savo valdyti namus. Pagodonę jam suteikė Dzeusas,
Bet pasakyk man vienok tu, kas tokis esi? Juk manau aš,
Kad ne iš ąžuolo gimęs, taip pat nuo uolos neatplyšęs?"
Jai atsakydamas, tarė gudrus Odisejus didvyris:
„O, padorioji žmona Odisėjaus didvyrio garbingo!
Klaust nenustoji tu mano gimimo. Turiu apsakyti,
Nors tai ir baisiai padidins širdies mano skausmą nemažą.
Taip kiekvienam turi būti, kas laiką ilgiausį, kaip aš kad,
Klaidžiodams, būna nutolęs nuo savo gimtinės, šalyse
Svetimo svieto bastydams ir vargą sunkiausį kentėdams.
Lai sau tad būna ir taip, bet aš tau atsakysiu, ko klausi.
Yra platybėje jūrių sala, kurią Kreta vadina.

Kreta graži, derlinga ir kviečių ten užauga daugybė,
Ten nesuskaitoma yra daugybė žmonių, nes ir miestų
Yra devynios ten dešimtys. Kalbą išgirsi visokią:
Rasi Achajų, senoviškų karžygių kretų, kidonų;
Rasi doriečių plaukuotų ir dieviškos veislės pelasgų.
Miestas garsus tenai Knosas, kuriam' viešpatavo Minojas,
Dar tik devynis metus teturėdams, augintinis Dzeuso,
Minojas — manojo tėvo gimdytojas, Deukaliono.
Deukalionas pagimdė mane ir dar Idomenejų.
Idomenejus karalius laivais vėjasparniais į Troją
Išplaukė, prašoms Atreidų, o mano tai vardas Aitopas.
Antras aš brolis: anas tai vyresnis, užtai galingesnis.
Kretoj mačiau Odisejų ir dovanas jam esu davęs.
Jį, matai, vėjo spėka tenai buvo užnešus, važiuojant
Trojon laivais, kuomet jis tiktai aplenkė kertę Malejos.
Jis apsistojo Amnisijaus[1]) įtakoj' upės, kur yra
Urvai Eileitijos baisūs, ir vos tik išliko nežuvęs.
Tuoj jis pradėjo teirautis, atvykęs pas mūs, ar esąs
Idomenejus karalius namie, nes su juo, jisai sakės,
Esą didžiausi draugai nuo senovės. Bet buvo jau tąkart
Dešimts, vienuolika kokių dienų, kaip karalius jau mūsų
Trojon išplaukęs laivais riestanosiais su savo kareiviais.
Aš, Odisejų namuose priėmęs, atstodams karalių,
Vaišinau, nieko dėl jo negailėdams, nes nieko netrūko:
Jam ir jo vyrams kareiviams, po žmones parinkęs daug duonos,
Vyno gardžiausio, galvijų priskerdęs, iškėliau didžiausį
Pokylį. Dvylika vyrai dievaitiški jūsų dienų ten
Linksminos mūsų namuose: Borėjas galingas taip siuto,
Jog ir ant žemės tvirtos vos galėjai žmogus pastovėti:
Tur būt, dievaitis koksai tuomet buvo įnirtęs be galo.
Tryliktą dieną tik vėjas aptilo, ir jie iškeliavo".
Taip sumanytą dalyką jis jai sakinėjo už tikrą.
Ji gi, klausydama, verkė ir veido jos bluko skaistumas.
Lygiai kaip sniegs ant kalnų kuoaukščiausių viršūnių kad tirpsta,
Eurui drungnam atsiradus, po to, kaip ten pustė Dzefiras,
Ir pasileidęs upeliais, jis potvynį upėse daro,

---

[1]) Amniso

Taip jai, per skruostus bebėgdamos, ašaros blukino veidą:
Verkė ji vyro čion esančio savo. O pats Odisejus,
Baisiai širdyje užjausdams jos skausmą, tvirčiausiai įbedęs
Savo į žmoną akis, kaipo ragą ar gelžį, turėjos,
Nė nemirkčiodams, ir ašaras savo sulaikė, nerodęs.
Ji, atsigavus sau širdį graudingojo verksmo paguoda,
Vėl su juo kalbą pradėjo iš nauja ir tarė jam šitaip:
„Aš dabar noriu, keleivi, patikrint, ar tiesą esi tu
Vaišinęs manąjį vyrą su jojo karžygiais kareiviais
Rūmuose brolio — karaliaus, kaip tu man dabar čion kalbėjai.
Tai pasakyk tu dabar, kokį rūbą jis tąkart dėvėjo,
Kaip jis atrodė patsai ir draugai, kurie sekė paskum jo?"
Jai atsakydamas, tarė gudrus Odisejus didvyris:
„Man tai sunkoka atsakymą šitokį duoti dabar tau.
Dvidešimts metų sueina tam laikui, kaip vyras tavasis
Buvo pas mūsų užvykęs ir greit išvažiavo nuo mūsų.
Bet nors ir taip aš šį-tą dar galiu pasakyti, nors kiek dar
Atmenu šitą dalyką. Skaistus Odisejus turėjo:
Apsiaustą dvikartį puikų vilnonį, spalvos porfirinės;
Buvo jisai užsivilkęs, o buvo tas apsiaustas susegts
Aukso gražiausia sagčia su poriniais kabliukais. Sagtyje
Buvo paveikslas šunies, nusitvėrusio kojom pirmomi
Jauną briedelį. Kaip gyvas, virpėjo briedelis, o šuo tas
Baisiai žiūrėjo, ir mes ten stebėjomės, kaip tai, auksiniai
Būdami jiedu abu: šuo taip smarkiai žiūrėjo, briedelis
Vargšas drebėjo, ištrūkti norėdamas, kojomis spardės.
Marškinius jojo šviesius aš mačiau: jie iš drobės pasiūti
Buvo ploniausios, kaip sauso svogūno lupsnelė ir taip jie
Buvo minkšti ir žėrėjo, kaip saulė. Stebėjosi mūsų
Moterys, šitokią drobę matydamos. Žinomas daiktas,
Aš taip sakau, o tikrai negaliu aš žinot, ar turėjo
Tokius rūbus Odisejus namie, ik išplaukdamas Trojon,
Ar iš draugų kas kelyje, beplaukiant laivu, buvo davęs,
Ar kur svečiuose jis dovaną gavo, nes daug Odisejus
Svieto pažino ir mylimas buvo. Mažai kas Achajų
Tarpe su juo susilygint galėtų. Aš pats jam į kelią
Kardą varinį ir apsiaustą dvikartį, purpuro dažo,
Marškinius plonus daviau ir su garbe nuo savęs išleidau,

Pats palydėjęs į uostą, kur gražūs laivai jo stovėjo.
Sekė su juo ten skelbikas, už jį trupučiuką senesnis.
Jį aprašyti galiu tau, kaip man jis atrodė: kuprotas,
Veido tamsaus, o plaukais garbiniuotais; vardu Euribatas.
Jį Odisejus mylėjo ir gerbė daugiau už visus ten
Savo draugus, nes jį laikė už vyrą protingą ir teisų".
Taip jis kalbėjo, o ji vėl pradėjo baisiausiai raudoti,
Nes Odisejus teisingai visus jai ženklus čion apsakė.
Vėl, atsigavus sau širdį graudingojo verksmo paguoda,
Ji su juo kalbą pradėjo iš nauja ir tarė jam šitaip:
„Tėve-keleivi! Ik šioliai tavęs aš, kaip vargšo, gailėjau,
Bet jau dabar tu čia mylims ir gerbiams būsi pas mūsų:
Jam tuos rūbus, kur sakei tu, pati aš iš skrynios išėmus,
Dailiai sudėjau ir sagtį tą šviesią pridėjau... Daugiau jo
Aš nebsutiksiu, namuosna pagrįžtant į brangią tėvynę!
Mūsų nelaimei tuomet Odisejus laivu riestanosiu
Išplaukė sau į Prakeikttroją — vardas tegu jos pražūna!"
Jai atsakydamas, tarė gudrus Odisėjus didysis:
„O, garbingoji žmona Odisejaus didvyrio, herojaus!
Gražųjį veidą tu ašaromis sau negadink ir nekrimskis
Savo širdies dėliai vyro. Papeikti negalima tavęs.
Pats numanau, kad negali neverkti žmona, nebetekus
Vyro, kurį pamylėjo, kuriam ir vaikus ji pagimdė;
Tokio dar vyro, kursai, kaip dievaitis, gražus, sako, buvęs.
Verkti, vienok, tu palauk ir dėmėkis, ką tau pasakysiu.
Tikrą tau tiesą sakysiu ir nieko neslėpsiu nuo tavęs.
Aš neseniai dar girdėjau, kad grįžt Odisejus; tai buvo
Žemėj Tesprotų turtingų. Tebesąs jis gyvas, pririnkęs
Turto daugybes brangiausio, visuose kraštuos apsilankęs.
Tik jau draugų mylimųjų nė vieno nebturi: neteko
Jų jis visų, net ir savojo tvirtojo laivo. Beplaukiant
Tamsiąja jūra pro salą Trinakijos Dzeusą aukščiausį
Ir Apolloną jie šviesų užrūstino: jaučius šventuosius
Saulės dievaičio draugai jo išmušo, išalkę, sau maistui.
Taigi visi jie ir žuvo bangose daugūžiančios jūros.
Pats jis, įkibęs į laivo suskaldyto stiebą, paliko
Gyvas ir išmestas vėjo į pakraštį žemės Faiakų.
Šitie Faiakai priseina dievams giminaičiai. Sutiko

Jie Odisejų širdingai, kaip kokį deivaitį. Sudėjo
Daug dovanų jam nuo savęs, parvežti sutiko jį patį
Jojo tėvynėn be jokio pavojaus per jūrą ir būtų
B'esąs seniai Odisejus namie jau, bet jam pasirodė
Reikals, apsvarsčius gerai, dar žemes aplankyti aplinkui,
Kad pasirinkt dovanų. Odisejus labiau už visus gal
Žmones ant žemės trumpaamžius naudos savo moka žiūrėti.
Taip man pasakęs yra tai Feidonas, Tesprotų karalius.
Savo namuose Feidonas, nulaistęs dievų garbei vyno,
Priesieką tvirtą man davė, kad laivas jam prirengtas esąs
Ir parinkti jūrininkai, kurie į tėvynę lydės jį.
Jis mane pirma išleido, nes laivas toksai pasitaikė,
Kurs į Dulichijo salą kvietingą žadėjo keliauti.
Man jis ir turtą jo rodė ten, kiek Odisejus pririnkęs.
Ir dešimtoje kartoje ainių Odisejaus to turto
Bus pasidžiaugti — tai tiek laikinai ten jo buvo sudėta.
Pats Odisejus, man sakė, išvykęs tuotarp į Dodoną,
Kad atsiklaust pranašystės to ąžuolo švento paūksmėj',
Kaip jam geriau būt, po ilgo taip laiko, tėvynėn sugrįžti,
Savo Itakėn brangion, ar viešai, ar slapčiai ir patyliai.
Tokiu būdu jisai sveikas yra ir jau grįžta pas jūsų.
Jau nebeilgai atitolęs bebus nuo draugų ir tėvynės.
Priesieką tau galiu duoti vardu aš perkūnvaldžio Dzeuso.
Tarpe dievų jis aukščiausias ir jų jisai yra valdovas.
Priesieką duodu vardan Odisejaus beydžio, kuriojo
Aš, ugniavietę aplankęs, radau čion pagalbą varguose.
Vis, ką aš šičia kalbu, išsipildyti turi tikriausiai.
Metų neblaukęs, sugrįš Odisejus tėvynėn pas jūsų,
Mėnesio laiko nepra'is, o jisai jau namie pasirodys."
Jam atsakydama, tarė protingoji Penelopėja:
„Dieve duok, mielas keleivi, kad žodis tas tavo įvyktų.
Tąkart tai tu susilauktum nuo manęs parodymo tikro
Mano malonės ir mano padėkos gilios, begalinės,
Taip jog ne vienas, išgirdęs, tave už laimingą laikytų.
Man gi ne taip pranašauja širdis sopulinga krūtinėj':
Nei Odisejus begrįš, nei tavęs mes išsiųst negalėsim.
Žmonės namuose čionai viešpatauja visai nepanašūs
Į Odisejų būdu: ans keleivį tai visada vaišėms

Ir dovanomis priėmęs, lydėdavo... Mano tarnaitės!
Šitą keleivį jūs turit išmaudyt ir jį paguldyti
Lovoj', paklotoje patalu minkštu, ir užklotę šiltą
Duokite jam, kad galėtų šiltai jis miegoti, belaukdams
Dangišką Aušrą ateinant į sostą raudonąjį savo.
Rytą anksti jūs išmaudykit jį ir alyvoms įtrinkit
Taip, kad galėtų jisai su svečiais ir su mūs' Telemachu
Sėsti prie skobnių kartu. Ir, sakau, nelaimingas žmogus tas,
Kas jį užgaus: tam čion vietos nebus, nors labiausiai jis pyktų.
Pats tu, keleivi, kitaip negalėtum manyti, kad aš kuo
Moterų tarpe kitų prakilnesnė protu ar šviesybe,
Jeigu tave aš nešvarų ir driskį prie skobnio pavelyč
Salėje sėst prie svečių: neilgai gi žmogus tegyvena.
Kas čion beširdis gyvena ir niekam širdies neparodo,
Nekenčia žmonės to gyvo visi, geidžia bloga ir keikia;
Mirus, tokiam neatleidžia kaltybių ir keikti neliaujas.
Tas, kas yr doras ir stengias dorybę gyvenime brangint —
Tokio žmogaus dorą vardą keleiviai pagarbin po svietą
Tarpe žmonių ir palieka garsingas dorasis pasauly".
Jai atsakydamas, tarė garsus Odisėjus didvyris:
„O, padorioji žmona Odisėjaus didvyrio karaliaus!
Užklotės šiltos ir patalas minkštas man sunkina širdį
Lygiai nuo tos nelemtosios dienos, kad regėti nustojau
Kretos kalnų, pasipuošusių sniego vainikais, viršūnes,
Ilgairkliu išvažiavęs laivu į vargingą kelionę.
Aš pagulėsiu, kaip pratęs naktis savo budriai praleisti:
Daug man be galo naktų nepritinkamoj lovoj atsėjo
Sunkiai praleisti ir laukti aušros raudonsostės nekantriai.
Man nuplovimas ir kojų dabar nemalonu; todėl aš
Kojų neduosiu mazgot nė vienai iš jaunųjų tarnaičių,
Štai, Odisejaus namuose vikriai bėginėjančių; jei bent
Rastųs senutė kokia, kur netingi, kuri iškentėjus
Amžiuje savo tiek pat visa bloga, kiek aš iškentėjau.
Jai aš pavelyčiau kojas man plauti ir man patarnauti".
Jam atsakydama, tarė protingoji Penelopeja:
„Mielas keleivi! Nė karto dar vyro, kaip tu, išmintingo
Aš nemačiau tarpe buvusių mūsų namuose keleivių.
Taip išmintingai tu viską kalbi ir padoriai elgiesi.

Vieną senutę, labai išmintingą, turiu aš namuose:
Ji mano vyrą bedalį augino ir savo ji rankom
Priėmė jį, kuomet jis atsirado ant svieto, užgimęs.
Ji, nors silpna sveikata jos, nuplaus dar tau kojas šį kartą.
Na, Eurikleja, tu mano senutė doroji! paėmus,
Kojas nuplauk savo pono vienmečiui. Jau gal Odisėjus
Tokias rankas, tokias kojas beturi, kaip šitas vargšelis:
Greitai pasęsta nuo vargo trumpaamžiai gyventojai žemės".
Taip ji pasakė. Senutė, su rankom uždengusi veidą,
Ašaras lieti pradėjo ir, graudžiai raudodama, tarė:
„Mano vaikeli! Be tavęs aš žūstu! Už ką gi tai Dzeusas
Rūstauja šitaip ant jo, kuris valiai dievų nuolankus taip?
Kas gi tiek kits iš žmonių trumpaamžių perkūnvaldžiui Dzeusui
Yr' paaukavęs riebiųjų šlaunių, hekatombų atnešęs,
Melsdamas jojo malonės, kad duotų sulaukti garbiosios
Savo namuose senatvės ir sūnų užaugus matyti?
Niekais jo maldos ir aukos! Nebėr jam dienos sugrįžimo!
Gal būt, ir jį taip svetur kur, atėjus į rūmą turtingą,
Mergos, nedoros tarnaitės, užgauna ir bara begėdės,
Lygiai kaip mūsų tos kalės tave iškoliojo taip bjauriai.
Tu, atsiminęs keikimą ir jų nedorybes matydams,
Kojų neduodies joms plauti — tai aš tau nuplausiu su noru!
Ir ne dėl to vien, kad liepė man Penelopeja valdovė.
Kojas aš tavo nuplaučiau, kad man ir valdovė nelieptų,
Vien dėl tavęs, nes tu širdį krūtinėj sujaudinai mano:
Tu paklausyk tik ir tėmyk, ką tau pasakyti aš noriu.
Daug čion užein nelaimingų keleivių visokių, vienok gi
Niekad nebuvo dar tokio, kurs būt panašus taip be galo
Ir iš stuomens ir iš balso ir kojų, kaip tu, į mūs' poną".
Jai atsakydamas, tarė gudrus Odisejus didvyris:
„Tiesą senutė sakai, nes tą patį sakydavo žmonės,
Kam yra tekę abudu mus vienkart sutikt ir matyti.
Būdavo, sako, kad baisiai panašūs, kaip tu kad sakai dar".
Taip jis atsakė. Senutė atsinešė vario praustuvę,
Žibančią visą: ją šalto vandens ji pripylus, kiek reikia,
Karšto paskui dar pripylė. Tuotarp Odisejus sėdėjo
Priešais ugnies, bet tuojau atsisuko į tamsą, pabūgęs
Savo širdyj', kad paėmus už kojos Euriklė pažins tuoj

Senąjį randą, ir viskas tuomet išsiaiškins be laiko.
Plauti pradėjo jo kojas Euriklė ir greit aną randą
Kojos pamatė. O randas tas liko po to, kaip jam koją
Perplėšęs buvo su ilčia miškinis kuilys ant Parnaso.
Buvo nuvykęs jisai tad pas motinos tėvą karalių
Autolikoną[1]) su jojo sūnais. O tas Autolikonas[1])
Buvo garsingas visur apgaulystėmis, laužymu žodžio:
Jį to išmokė pats Hermijas[3]) dievas, kuriam jis daugiausiai
Degino aukas gausias, avinų ir ožkų negailėdams.
Autolikonas[1]), Itakėn atvykęs kalnuoton, atrado
Sūnų dukters savo gimus naujai. Vakarienę pabaigus,
Kūdikį jam Eurikleja atnešus, padėjo ant kelių.
Žodį sparnuotą jam tarus, Euriklė[4]) valdovui pasakė:
„Autolikonai[2]), tu pats dabar vardą anūkui paskirki!
Daug maldavai tu dievų amžinųjų, kol jo susilaukei".
Tokius išklausęs žodžius, jisai žentui ir dukteriai tarė:
„Sūnui jūs savo, vaikučiai, praminkite šitokį vardą.
Aš čion keliaudams pas jūsų, turėjau labai susipykti
Su moterims ir su vyrais, naudotojais motinos žemės.
Tam paminėti piktumui, praminkite jį Odisejum.
Taip jį vadinkit, o aš, jeigu jis, kuomet bus jau užaugęs,
Motinos gimtąją šalį, Parnasą, namus jos turtingus,
Kur mano turtai visi, aplankys, dovanų jam brangiausių
Duosiu nuo savęs ir vėl į tėvynę pas jūsų atleisiu".
Taigi dėl to Odisėjus ir buvo nuvykęs Parnasan,
Gaut dovanų tų brangių. Odisejui, nuvykus Parnasan,
Autolikonas[1]) su savo sūnais širdingiausiai sutiko:
Spaudė rankas ir meiliausiais jį sveikino žodžiais. Bobutė,
Motinos jojo mama, Amfiteja, kaip tik Odisejų
Savo namuose išvydo, pradėjo bučiuoti be galo
Galvą, rankas ir akis ir širdingai raudojo iš džiaugsmo.
Autolikonas[1]) įsakė sūnums savo greitai namuose
Ruošti pietus iškilmingus. O tie rūpestingai išpildė

---

[1]) Autoliką
[2]) Autolikai
[3]) Hermejas
[4]) Eurikleja

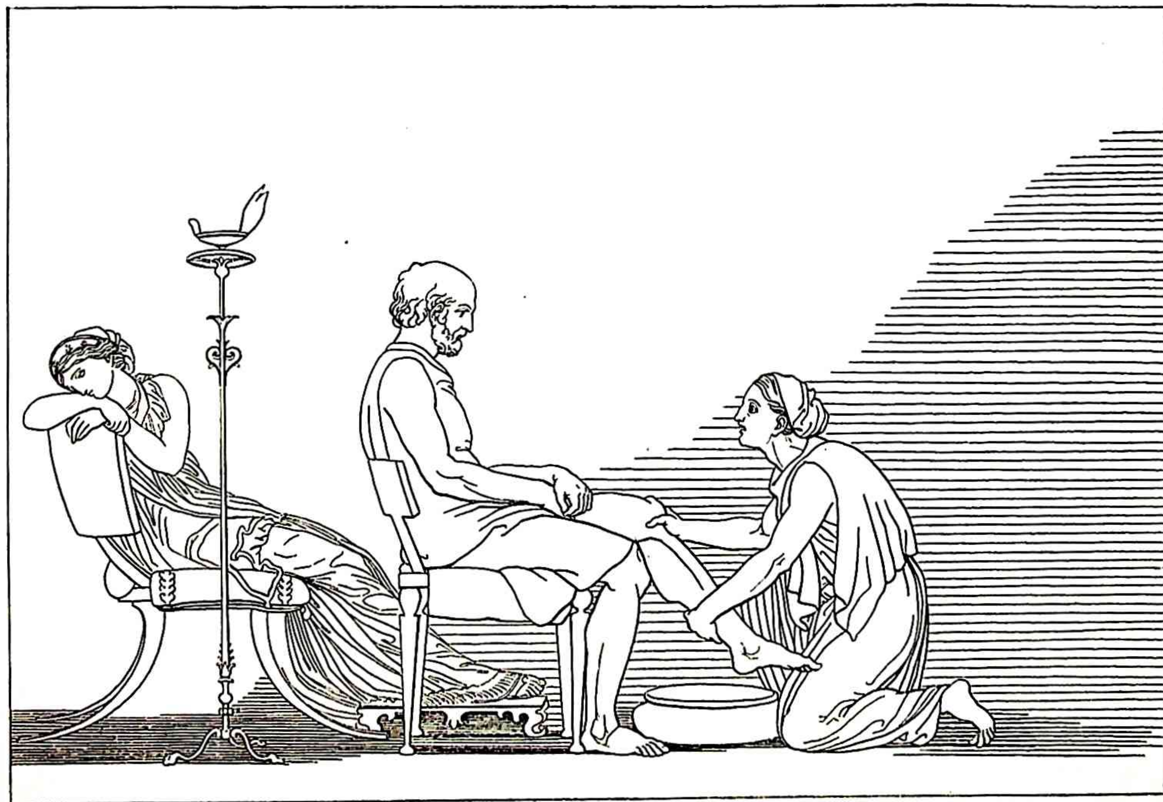
Tėvo žodžius: penkiametį atsivedė jautį iš lauko;
Jautį užmušę, nulupo ir visą tuojau sukapojo,
O sukapotas dalis ėmė kepti, susmaigstę ant iešmo.
Gardžiai iškepę jie mėsą, svečiams padoriai išdalino.
Taip jie tą ištisą dieną, ik pat nusileidžiant jau saulei,
Vaišinos, pertekę viso, ko tik jų širdis pageidavo.
Saulei visai nusileidus ir tamsai apsiautus jau žemę,
Gulti nuėjo visi, dovanos saldaus miego priimti.
Vos tik miglose užgimus užšvito Aušra raudonsostė,
Tuoj jie, pakilę, išėjo medžioti, šunų pasiėmę —
Autolikono[2]) sūnai su svečiu Odisejum — į kalnus.
Greitai atvyko į kalnus Parnaso miškuotus ir aukštus.
Ir pasileido į kalnų šlaitus tuos vėjingus ir šaltus.
Iš vandenyno bekraščio tykaus Okeano pakilus
Saulė pradėjo žibėt ant laukų, o medžiotojai drąsūs
Į tankumynus tamsiausius sulindo. O šunes juos vedė
Pėdas atrasdami. Autolikono[2]) sūnai šunis sekė.
Ir Odisejus skaistusis greta jų vis bėgo, nelikdams,
Rankoje ietį ilgiausią turėdams. Aptiko jie kuilį,
Krūmų pačioj' tankumoj', kur užpūst ir užlyt negalėjo.
Ten pati saulė šviesioji karštais spinduliais nepasiekė:
Taip buvo tankūs tie krūmai, ir lapų dar krūvos didžiausios.
Triukšmą šunų ir pribėgusių vyrų kuilys tas išgirdęs,
Šoko pirmyn, pasišiaušęs šerius, akimis sužaibavęs.
Pirmas sutiko įsiutusį kuilį skaistus Odisejus,
Tvirta ranka ilgą ietį kratydams ir taikydams smūgį.
Bet gi surojo kuilys jojo kelį sužeisti su ilčia,
Gabalą gerą mėsos jam išplėšęs, prišokęs iš šono.
Kaulo vienok jam nesiekė. Tuotarp Odisejus tą kuilį
Pervėrė kiaurai durklu jį, iš dešinio šono įdūręs.
Krito ant žemės ir padvėsė greitai, o Autolikono
Sūnūs, pribėgę skaistaus Odisejaus didvyrio, tą žaizdą
Perrišo, kraują pirma užkalbėję. Paskui jau į tėvo
Grįžo namus. Odisejų čion Autolikonas[1]) ir sūnūs

---

[1]) Autolikas
[2]) Autoliko

Gydė geriausiai. Pasveikus, jam dovanas davė brangiausias,
Patys linksmi ir jį linksmą į tėvišką žemę išleido.
Grįžus jam, tėvas ir motina jo išmintinga nudžiugo.
Dar klausinėjo ilgai jo, mažiausius primindama daiktus,
Kaip jisai sužeistas buvo. O jis jiems apsakė smulkiausiai,
Kaip jis, medžiodamas girioj' Parnaso, ten sužeistas buvo.
Tos tai žaizdos dabar randą senutė užčiupus, pažino.
Koją paleido iš rankų senutė nuo išgąsčio tokio.
Praustuvę vario, suskambinus, apvertė kritusi koja.
Lauk išsipylė vanduo, o senutė, pagauta iš karto,
Iš nudžiugimo ir baimės apsiverkė tyliai ir griebus
Jį už pabarzdžio, suspaudė ir vos sukuždėti galėjo:
„Tu — Odisejus! Tu mano vaikelis brangiausias! Ir kaip gi
Aš negalėjau pažinti tavęs, kol tau kojų neploviau?!"
Baigus tą žodį, ji kreipės akim į valdovę malonią,
Jai pasakyti skubėdama, vyrą jos brangų čion esant.
Penelopeja tuo tarpu, kitur nusigręžus, nematė:
Deivė Pallada tyčioms jos atidą nukreipusi buvo.
O Odisejus tuo tarpu, senutei su dešinia savo
Burną užspaudęs, kairiąja pritraukė prie savęs ir tarė:
„Nori mane pražudyt? Juk pati auginai mane, mote!
Savo krūtim išpenėjai! Vargus neapsakomus baigęs,
Štai, aš po dvidešimts metų grįžtu į tėvynę. Jau jeigu
Paslaptį mano žinoti daleido tau dievas — tylėk tik!
Nieks tegul kitas visuose namuos' tenežino to visa!
Nes, jei kitaip, tai žinok, kad tikrai to sulauksi! Jei Dzeusas
Duos man priveikti namuos jaunikius nedoruosius, tuomet aš
Nepagailėsiu tavęs nors žindyvės manosios, kad teismą
Savo namuose pražūtingą teisiu tarnaitėms blogosioms".
Jam atsakydama, tarė protinga senutė Euriklė[1]):
„Kas tau do žodis, vaikel, pro dantų užtvėrimą prasprukо?
Pats tu žinai — mano būdas status, pastovus ir nemainoms
Visad, kaip kokis tašytas akmuo, kaip gelžis, nepalaužiams.
Viena tik tau pasakysiu, o tu įsitėmyk rimčiausiai:
Jeigu tau dievas padės jaunikaičius bedievius priveikti,
Tąkart aš tau pasakysiu, kurios iš tarnaičių tavųjų,

[1]) Eurikleja



18. Euriklėja pažino Odissėjų (psl. 276)

Tau neištikimos yra ir elgias namuos nepadoriai".
Jai atsakydamas, tarė gudrus Odisėjus didvyris:
„Ne, man nepasakok nieko, močiute, nes reikalo nėra:
Pats aš geriausiai matysiu ir viską aš pats sužinosiu.
Tu tik tylėk. Dievo valiai paliksime kit'ką tuo tarpu".
Taip jam atsakius, senutė per kambarį laukan išėjo,
Vėl atsineštų vandens, nes jau pirmas pasklido po aslą.
Kojas nuplovusi jam ir alyva minkštąja ištrynus,
Kėdę jinai Odisejaus pastatė atgal prie ugnies vėl.
Jis atsisėdo šviesoj', skarmalais savo randą pridengęs.
Kalbą pradėjo iš nauja protingoji Penelopėja.
„Klausiu tave aš, keleivi, iš nauja, o tu atsakyk man.
Jau nebe tolimas laikas ir saldžiojo poilsio gultis.
Didelė laimė kuriam nors nelaimėje miegas ateina;
Man tai jau vargą suteikę dievaičiai be perstojo jokio:
Dieną kenčiu aš, raudodama, ašaras liedama graudžiai;
Prižiūriu savo darbų ir tarnaičių namuose tvarkos dar;
Nakčiai gi stojus, kad apima miegas visus mūsų rūmuos,
Aš savo lovoj' guliu, mano širdį gi rūpesčiai baisūs
Spaudžia ir mintys, kaip peiliais aštriais, mano smegenis bado.
Lyg Aedonė, Pandaro baltaveidė duktė, prasidėjus
Vasarai, krūmuose šlaitų kur nors užsislėpusi gieda
Virpančiu, dailiu balsu, gailestaudama mielo Ifilo,
Savo ir Dzeto karaliaus sūnaus, kurį ji neatsargiai
Vario nužudė kardu — taip verkiu aš naktelę kiekvieną:
Vis išsirinkt negaliu, o širdis mano plyšta per pusę.
Ar pasilikus pas vaiko čia vis po senovei žiūrėti
Turto, tarnaičių ir aukšto turtingojo namo gėrybių,
Patalą vyro dar saugot, kalbų ir liežuvių privengiant,
Ar jau, ant galo, tekėt už kurio iš Achajų, pasrinkus
Vyrą geriausį, kurs, piršdamos man, dovanų nesigaili.
Mano sūnus, kol jis vaikas tebuvo, be savo dar proto,
Pats man neleido tekėti, kad namo jo tėvo žiūrėčiau.
Nūn, kaip užaugo ir metų pilnųjų suėjo, ir pats jau,
Tankiai pasako, kad traukčiaus iš manojo tėvo greičiau aš:
Turto jis gaili, matydams Achajus naikinant be laiko.
Sapną dabar man, keleivi protingas, išklausęs, paaiškink.
Dvidešimt savo namuose žąsų išlaikau aš baltųjų!

Lesinu jas aš kviečiais: man be galo žiūrėti patinka,
Kaip, vandenyje plaukydami, žaidžia tie paukščiai ir nardo.
Taigi dabar sapnavau, kad didžiulis erelis kumpnosis,
Šičia nuo kalno atskridęs, visoms joms nusuko, štai, kaklą.
Žąsys kažin kaip gulėjo išmėtytos salėj didžioje.
Aras gi sau, į padangęs iškilęs, aitere pražuvo.
Baisiai verkiau aš per miegą ir sunkiai vaitojau; aplinkui
Daug prisirinko gražplaukių žmonų Achajiečių ir visos
Baisiai gailėjo žąsų, ką baisusis tas aras išmušo.
Staiga sugrįžęs tas aras atgal, atsisėdo ant stogo,
Tvirtu balsu prakalbėjęs žmogaus, kuoaiškiausiai pareiškė:
„Penelopeja, plačiai pagarsėjusio senio Ikario[1])
Išmintingoji dukter! Neturi nusiminti. Matai tu
Šičia ne sapną, bet tikrą matai apsireiškimą svarbų,
Kurs išsipildyti turi: aš tau pasirodžiau, kaip aras,
Bet iš tikrų — tavo vyras esu, iš kelionės pagrįžęs.
Aš jaunikaičiams nedorėliams tavo pražūtį patieksiu".
Taip jisai tarė. Staiga mano sapnas saldusis nutrūko.
Aš, apsižvalgius aplink, pamačiau vėl žąsis tebeesant,
Lyg kaip ir buvusios, belesant grūdus, aptūpusios lovį".
Jai atsakydamas, tarė gudrus Odisejus didvyris:
„Sapno to nėr ko ir aiškint ir reikalo nėr jo kraipyti:
Pats Odisėjus, sakai tu, paaiškinęs, kaip jį suprasti.
Gresia mirtis tiems jaunikiams visiems ir nė vienas iš jųjų
Neišsisuks iš nagų piktos Kėrės, kur tykaun visų jų".
Jam atsakydama, tarė protingoji Penelopeja:
„Žinoma yra, keleivi, sapnai nesuprantami, tamsūs.
Sapnas nevisad žmonėms išsipildo, nes būna dvejopi
Vartai, kuriais mums migloti sapnai iš kažin kur ateina.
Vartai iš rago vieni, o kiti yr iš kaulo dramblinio.
Tie iš sapnų, kur pro kaulo dramblinio vartus mums ateina,
Yr neteisingi, neaiškūs ir jiems neprivalom tikėti.
Bet kur ateina pro rago išdrožto vartus, tie teisybę
Reiškia žmonėms ir jų matymas visad turės išsipildyt.
Aš tik manau, kad manasis nebuvo pro rago vartus man
Šičia atėjęs, nors būtų tai laimė pačiai man ir vaikui.

---

[1]) Ikarijo

Dar aš tau ką pasakysiu, o tu tą gerai įsipildyk:
Ryt man išauš nelemtoji diena, kad turėsiu apleisti
Aš Odisejaus namus... Sumaniau pamėginti rungtynių:
Pagalius aukštus statydavo liuob su grandims Odisejus
Salėje savo atstu nuo viens kito, eilėje, iš viso
Dvylika. Pats atsistojęs iš tolo, vilyčia mokėjo
Kiaurai grandis tas perverti visas. Tai dabar jaunikaičiams
Užduotį tokią užduosiu. Kuris jų, lengviausiai įtempęs
Lanką, peršaus per visas tas grandis, neužkliudęs, su tuo aš
Eiti turėsiu, šį namą apleidus taip brangų, prisiektą,
Gražų, turtingą, kur laimės sau amžiui tikėjaus atrasti.
Namo to visad ilgėsiuos ir nuolat sapnuosiu, užmigus".
Jai atsakydamas, tarė gudrus Odisėjus didvyris:
„O, padorioji žmona Odisėjaus, didvyrio garbingo!
Aš tau patarčiau, kad tu būtinai neužmirštum rungtynių,
Tų, ką sumanius, sakais. Ir tikėk, Odisejus tavasis
Rasis namuose anksčiau neng kuris jų, mėgindamas lanko,
Stygą įtempti galės ir grandis tas prašauti pataikys".
Jam atsakydama, tarė protingoji Penelopeja:
„Jeigu, keleivi, sutiktum tu kiaurą čion naktį sėdėti
Ir išmintinga kalba mano linksminti dvasią, man miegas
Nė ne į galvą ateitų. Vienok negerai nemiegojus.
Saiką visam-kam yr davę dievai amžinieji trumpaamžiams
Žemės gyventojams. Eisiu ir aš sau ant aukšto ir gulsiu
Savo aš lovon, dūsavimų vieton, kur ašaras lieju
Aš nuo anos nelemtosios dienos, kaip brangus Odisejus
Išplaukė Trojon prakeikton, — kad vardas jos žūtų ant amžių,
Ten aš gulėsių, o tu čion, keleivi, paliksi. Gulėk sau
Lovoj, jei nori, ar gulkis ant žemės — kaip pats panorėsi".
Kalbą tais žodžiais pabaigus, laiptais blizgančiais ji ant aukšto
Lipti pradėjo. Paskui jos ir visos tarnaitės užlipo.
Vėl užsilipus ant aukšto tarnaičių būryje ji verkė:
Mylimą vyrą ji vis Odisėjų minėjo, kol miego
Jai į akis nepripylė šviesakė Pallada Atena".

Dvidešimtoji giesmė (υ)

Kas buvo prieš išžudant jaunikius

Patalą sau pasiklojo skaistus Odisejus ant žemės,
Prieškambaryj pasitiesęs sau jaučio dar kailį n'išdirbtą.
Daug dar priklojo iš viršaus avikailių, ką tik numautų
Nuo neseniai papjautųjų avių, kur Achajai surijo.
Jam Eurinomė iš viršaus dar antklodę šiltą užklojo.
Čion Odisejus, jaunikiams pražūtį svarstydams, gulėjo.
Pats nemiegodamas, matė, kaip bėgo iš rūmų į lauką,
Balsiai kvatodamos, jojo tarnaitės, kurios su jaunikiais
Vesdavo meilę. Krūtinėje apmaudą jausdams didžiausį,
Ėmė dvejoti širdyj, nežinodams, ką veikti: ar, šokus,
Paleistuves pasivijus, ant vietos užmušti, ar leisti
Joms su jaunikiais tą pastarą kartą dar meilės pritirti.
Degino apmaudas širdį, jų darbus begėdiškus regint.
Lygiai kalė pasišiaušus, turėdama jaunus šunyčius,
Urzgia piktai ir vis taikosi kąsti nežinomą žmogų.
Taip jo krūtinėje degė širdis, begėdystę jų matant.
Trenkė jis sau į krūtinę ir tarė įtūžusiai širdžiai:
„Dar pakentėk tu, širdie! Juk blogesnia nemaž esi mačius.
Dieną aną, kad man mano draugus nelabasis Kiklopas
Rijo, urve užsidaręs, mokėjai tą kartą tylėti,
Kol mano protas neišvedė žūti turėjusius laukan".
Taip jis kalbėjo, malšindamas širdį krūtinėje savo.
Jojo brangioji širdis susivaldė ir vėl jis kantrumą
Paprastą savo atgavo, nors vartėsi guolyje tankiai.
Lygiai žmogus, kad, pripylęs į pilvą kraujų ir riebumo,
Varto prieš ugnį jį karštą, kad lygiai jis visas iškeptų,
Taip Odisejus, gulėdamas, lovoje vartės, mąstydamas,
Kaip jisai vienas galės jaunikaičius galingus nuveikti,

Tiek jųjų esant. Atena tuotarp, iš dangaus nusileidus,
Šičia atvyko merginos paveiksle ir stojos galvose.
Jam prakalbėjusi, tarė ji žodį sparnuotą maloniai:
„Ko nemiegi tu žmogau, už visus vargingiausias pasaulyj'?
Ar gi ne tavo namai tie? Ar tavo žmona prasikaltus?
Ar tavo vaikas ne toks, kokį sūnų kiekvienas norėtų?"
Jai atsakydamas, tarė gudrus Odisejus didvyris:
„Vis tai teisybė, dievaite, kur šičia kalbi tu; bijau tik,
Kaip apgalėsiu jaunikių išdykusių gaują aš vienas?
Juk visuomet jie visi čion krūvoje name susispietę.
Dar turiu rūpestį didį, kad jeigu ir tu ir Kronidas
Leisite man nugalėt, kaip nuo jų giminių apsiginsiu?
Tai tu apmąsčius, meldžiu, man išaiškinti teikis maloniai".
Jam atsakydama, tarė šviesakė dievaitė Atena:
„Tu mažatiki! Juk žmonės varge ir silpnais pasitiki
Savo draugais trumpaamžiais, kurie nei protu ir nei darbu
Daug jiems pagelbėt negali. O aš tik — dievaitė, kurioji
Visad užstojau tave visokiose nelaimėse tavo.
Aiškiai sakysiu—klausyk! Tegul penkios čion dešimts skaitlingų
Vyrų kuopų užpuls iš netyčia, užmušt susitarę,
Mes dar ir taip, juos nuveikę, nuo jų galvijus pasiimtum.
Taigi miegok sau ramiai, nes be miego vartytis sunku yr;
Tikras sau būti gali, jog vargai tavo greit pasibaigs jau".
Taip jinai tarė ir miego saldaus į akis jam pripylė.
Grįžo pati į Olimpo aukštybes dievaitė galinga.
Miegas, visų nuramintojas, kurs atgaivina po darbo
Sąnarius vargšo ir duoda jam rūpestį savo užmiršti,
Apėmė tai Odisejų, o jojo žmona, atsibudus,
Rūpesčio savo pilna, minkštame patale atsisėdus,
Verkė — raudojo ilgai, o paskui Artemidą dievaitę
Balsiai pradėjo maldauti ir šauktis širdingai pagalbos:
„O, Artemida, dukter galingiausi perkūnvaldžio Dzeuso!
Savo vilyčia lengva mano širdį perverk tu ir sielą
Mano išimki tuojau! Ar audra viesulinga, pakilus,
Lai mane, stvėrus, nuneštų miglotais keliais į tą kraštą,
Kur Okeano susisuka srovės, liūliuojančios tykiai!
Buvo juk audros pagavusios dukteris vargšo Pandaro:
Jųjų gimdytojus buvo pražudę dievai, o našlaitės



19. Harpijos (psl. 283)

Liko tos dukters. Pati Afroditė mažytes penėjo
Pienu saldžiu ir varške ir medum ir vynu kvepiančiuoju.
Hera, kad jas pažymėjus aukščiau už kitas, paprastąsias
Žemės gyventojas, suteikė jiedviem gražybės ir proto,
Ūgio gražaus ir stuomens Afroditė joms davė. Šviesakė
Deivė Atena išmokė darbų, moterims reikalingų.
Bet kad nuskrido į aukštą Olimpą skaisti Afroditė
Melsti perkūnvaldžio Dzeuso, mergaitėms kad vyrus suteiktų —
Dzeusas gi vienas, kurs viską pats žino pasaulyj', tegali
Laimę suteikt ir nelaimę žmonėms trumpaamžiams ant žemės,
Harpijos baisios tuotarp, merginas tas pagavusios greitai,
Įdavė jas į verguvę Erinėms*) beširdėms ant amžių.
Štai, kad mane dabar taip galingieji Olimpo valdovai
Teiktųs nuo žemės staiga panaikinti, arba Artemida,
Deivė gražplaukė, vilyčia man pervertų širdį, idant aš
Su Odisejum širdyje į šaltąjį kapą nueičiau,
Negu turėsiu aš džiaugsmą suteikti nemylimam vyrui!
Bet ir sunkus sopulys dar pakenčiamas būna, jei vargšas,
Dieną praverkęs ir širdį krūtinėje rūpesčiu krimtęs,
Nakčiai užėjus, dar gali užmigt ir nelaimių užmiršti:
Gera ir bloga užmirštame, miegui akis mums užmerkus.
Man gi piktasis dievaitis ir miegą sapnais pagadina:
Šiąnakt mačiau, kad gulėjo prie šono man vyras. Iš viso
Taip panašus jis į manąjį buvo, kaip jis, išvažiuodams
Trojon, atrodė, jog aš nežinojau, kur dėtis iš laimės,
Ir nemaniau, kad tai sapnas — vienok, atsibudus, pražuvo!"
Taip ji kalbėjo. Tuo tarpu aušra auksasostė prašvito.
Josios raudas ir skundus Odisėjus, gulėdams, girdėjo.
Jam pasirodė, kad jojo žmona jį galėjo pažinti.
Dargi jam rodės, kad josios šešėlis galvugalyj' stovi.
Šoko iš patalo jis ir surinkęs avikailius dailiai,
Vieton sudėjo ant kėdės, o jaučio tą didįjį kailį
Išnešė laukan. Ir šičia, į dangų rankas jis iškėlęs,
Meldė perkūnvaldžio Dzeuso, dievų ir žmonių visų tėvo:
„Tėve mūs, Dzeuse! Kadangi teikies ir per jūrių gilybę,
Ir nematuojamą žemių platybę laimingai pervesti,

*) Erinnijoms

Nors ir sunkiomis mėginęs nelaimėms, į tėviškę žemę,
Duok man, kad kas iš žmonių atsibudusių pirmas man žodį
Tokį pratartų, kuriam' pranašystė man būtų, ir teikis
Savo stebuklą parodyt, kad širdį pastiprintum mano".
Taip jis maldavo karštai, didžiamintis jo Dzeusas išklausė:
Jam jis perkūno trenksmu iš dangaus kuošviesiausio atsakė.
Džiaugsmą pajuto širdyj' Odisejus didvyris, išgirdęs.
Žodį gi sau pranašingą jam teko išgirst iš tarnaitės.
Buvo čia pat netoli Odisejaus naminis malūnas.
Dirbo nuo ryto ik vakarui temstant čion dvylika vargšių
Moterų, maldamos girnoms miežius ir kviečius visų duonai.
Kitos tuotarp tebmiegojo, nes darbą atlikusios buvo,
Toj' gi, silpnesnė, matyt, už kitas, atsikėlė anksčiau, kad
Darbą užduotą išpildyt. Prie girnų sustojus, ji tarė:
„Tėve mus, Dzeuse, žmonių ir dievų amžinųjų valdove!
Baisiai sugriaudei dabar iš dangaus tu blaiviausio, žvaigždėto.
Niekur mažiausiojo debesio nėra! Stebuklus tu rodai?
Teikis ir man, nelaimingai, štai, vargšei, išpildyti maldą:
Lai jaunikaičiai šiądien' paskutinį jau kartą namuose
Mūs' Odisejaus valdovo nelemtąjį pokylį daro!
Taip jie privargino darbu, kad kojos sutino ir linksta,
Bemalant duoną... Kad šitoj' diena paskutinė jiems būtų!"
Žodžiuose tuos pranašystę tikrai Odisejus girdėdams,
Džiaugės, kartu dar ir Dzeuso perkūną išgirdęs, nes tikrą
Viltį įgavo ir drąsą, jaunikiams atkeršyt už viską.
Kitos tuo tarpu tarnaitės namų Odisejaus didžiųjų,
Tuoj atsikėlusios, ugnį sukūrė ugniavietėj šviesią.
Ir Telemachas iš patalo savo, šviesus, kaip dievaitis,
Kėlės ir greitai rūbus užsivilko. Per petį sau kardą
Aštrųjį jis užs'kabino, po kojų pas'rišo papėdes.
Blizgančio vario galu jis pasiėmė ietį į ranką.
Taip pasirengęs, jis stojos ant slenksčio ir tarė Euriklei[1]):
„Miela mamyte, o svetį ar pagerbėt guoliu ir valgiu?
Gal būti, taip sau kur rangos, nerūpinams nieko. Tokia jau
Motina mano, nors viską geriausiai supranta ir žino.
Tankiai pagerbia ir myli iš tarpo keleivių ji žmogų,

---

1) Euriklejai

Maža ko vertą, geresnį praleidžia, nė kiek nepagerbus".
Jam atsakydama, tarė protingai senoji Euriklė[1]):
„Čia tai be reikalo jokio tu motiną kaltini savo.
Vyno jis gėrė, pas jos atsisėdęs, ik sočiai, o valgio
Pats atsisakė priimti, nors siūlijo jam, ar nenori.
Gulti gi — laikui atėjus, paliepusi buvo jam lovą
Kloti minkščiausiai, bet jis, kaip vargdienis bedalis, netiko
Pats atsigulti į patalą minkštą, turtingą: jis jaučio
Kailį nedirbtą pasitiesė sau ant grindų, prisidėjo
Krūvą avikailių dar ir ilsėjosi sau priemenėje,
Stačiai ant žemės. Pati jį su antklode pridengiau ten aš".
Taip jam atsakė. Tuomet Telemachas iš rūmų išėjo,
Vedinas pora greitųjų šunų medžioklinių, ir stačiai
Ėjo į vidurį miesto, kur rinkdavos krašto vyrija.
O pasilikus namuos išmintinga Euriklė[1]) tai Opo
Peisenoraičio duktė — suvadinus tarnaites, joms tarė:
„Greitai į darbą! Palaisčiusios aslą, jūs vienos su šluotoms
Dailiai iššluokit, o kitos kėdės jūs ir sostus dailiuosius
Purpurospalviais pridenkite dangčiais, ir jūrių kempinėms
Puikiai skobnius nuvalykit; išplaukite vyno krateras
Ir kuobrangiausias dvidugnes taures. Į šaltinį nubėkit
Kitos atneštų vandens kuogreičiausiai. Jaunikiai, žinokit,
Truks neilgai, neatėję, nes iškilmė šiandien didžiausia".
Taip ji įsakė. Tarnaitės jos klausė ir pildė vikriausiai.
Dvidešimts jųjų į skambantį bėgo šaltinį su indais,
Kitos čia pat kambariuose vikriai nusitvėrė už darbo.
Greit jaunikaičių atėjo tarnai ir pradėjo jie malkas
Kirviais kapoti. Vandens iš šaltinio pristatė tarnaitės.
Tris nupenėtus paršus, kuogeriausius iš būrio parinkęs,
Doras Eumajas atvarė ir užgardyj kiemo uždarė.
Pats Odisejų sutikęs, maloniais užkalbino žodžiais:
„Kaip gi, keleivi, Achajai tave ar geriau dabar priim,
Ar, kaip ir pirm, tebeskriaudžia ir niekin namuos Odisėjaus"?
Jam atsakydamas, tarė gudrus Odisejus didvyris:
„Lai jiems dievai amžinieji atlygin už jųjų nelemtą
Biaurią puikybę ir darbus piktus jų, ko šičia pridaro,

---

[1]) Eurikleja

Svetimą namą užvaldę ir gėdos visai nebetekę".
Taip jie tarp savęs kalbėjosi tyliai, viens kitą paguosdams.
Greit ir Melantis[1]), ožkų užveizdėtojas, čion atsirado.
Jis tai atvarė jaunikiams pietums, tarp geriausių parinkęs,
Ožkas kelias kuoriebiausias. Su juo dar du piemeniu buvo.
Ožkas jie savo pririšo ties skambančia priemene namo.
Vos Odisejų pamatė Melantis[1]), pradėjo jį keikti:
„Valkiata senas! Tu dar tebsimaišąs po namą ik šioliai?!
Įkyri baisiai svečiams. Aš sakau, kad išeitum tu laukan.
Matomai, reiks man, ant galo, tave apdaužyti, kitaip tu,
Kumsčių manų neragavęs, neliausies svečiams įkyrėjęs...
Jaugi kituose namuose nerasi tu pokylio niekur?"
Taip jisai barė. Jam nieko ant to Odisejus n'atsakė,
Rūsčiai tik galvą pakratė, širdyj ant jo baisiai pamanęs.
Dar prie jų trečias priėjo, Filoitis[1]), tarnų prižiūrėtoj's.
Pats jis atvarė jaunikiams čion begždžiąją karvę riebiausią
Ir kuoriebiausių ožkų. Atsikėlė jis šičia per jūrą.
Perkėlė jį laivininkai, kur žmones per vandenį kelia.
Karvę Filoitis[2]) ir savo ožkas pagal priemenę liko,
Drūčiai pririšęs, o pats, su Eumaju suėjęs, paklausė:
„Kas tas, sakyk, užveizdėtojau kiaulių, žmogus nepažįstams?
Sako, atvedęs jį tu. Tai iš kokio jis krašto, kur esą
Giminės jojo ir tėviška žemė? Jis vargšas, vienok gi
Man jis atrodo, kaip kokis karalius jis būtų pavargęs:
Sunkiai išvargin dievai keliauninką nelaimėmis žmogų.
Kartais ir patį karalių jie teikias nelaime ištirti!"
Taip jisai taręs, pasveikino, ėmęs už rankos tiesiosios
Svetį vargingą, ir tarė žodžius jam sparnuotus maloniai:
„Sveikas, tėveli — keleivi! Dabar tu varguose paskendęs,
Bet nedejuok: suslauksi gal laimės! O, Dzeuse, mūs' tėve!
Nėr už tave tarp Olimpo valdovų rūstenio: negaila
Tau, mes tai matom, žmonių. Juos, sutvėręs, tuojau atiduodi
Vargui ir sopulio kančiai, visai negailėdams jų verksmo.
Štai, ir dabar aš buvau apsiverkęs, pamąstęs: gal būti,
Mūs' Odisejus, kaip tu dabar, rūbais nuplyšusiais, vargšas,

[1]) Melantijas
[2]) Filoitijas

Klaidžioja tarpe žmonių svetimų, jeigu yra dar gyvas,
Jeigu dar bus jis nemiręs ir saulės šviesa tebsidžiaugiąs.
Bet jeigu mirė ir bus jau į Hado valstybę nužengęs,
Gaila be galo man jo, nes mane jis, dar jauną, vyresniu
Tarpe savų piemenų Kefalonijos žemėj pastatė.
Daug dabar mūsų galvijų priviso: nėra čion aplinkui
Kito turtuolio, kuriam plačiakakčių tiek karvių kad būtų.
Jas dabar, verkdamas, turiu jiems statyti, kad jas jie čion rytų.
Jie nesidrovi nei jojo sūnaus, nei dievų jie nebijo.
Jau jie sumanė dalintis valdovo negrįžtančio turtais.
Tankiai į galvą atein man mintis — nesakysiu, teisinga:
Yr, mat, namuose sūnus — išsikelti į svetimą šalį,
Karves visas pasiėmus: nebtenka kantrybės čia būti,
Svetimas karves vis duoti jiems ryti. Seniai jau aš būčiau,
Karves suėmęs, po kito karaliaus gyventi išėjęs,
Šitąjį kraštą apleidęs, kur tiek nedorybių matau aš.
Tik negaliu dar nustoti tikėjęs, kad mūsų valdovas
Grįš dar vargingas ir šitiems pražūtį teisingą parūpins".
Jam atsakydamas, tarė gudrus Odisejus didvyris:
„Tu man atrodai neblogas žmogus ir tikrai išmintingas,
Doras ganytojau karvių! Matau tavo širdį teisingą.
Taigi už tat pasakysiu naujieną ir priesieką duosiu,
Pačią didžiausią: ir Dzeuso vardu ir namų šitų vaišėms
Ir Odisejaus beydžio ugniaviete — jog tu nebūsi
Dar iš namų tų išėjęs, kaip šičion pagrįš Odisejus.
Savo akim pamatysi, jei nori, kaip jis jaunikaičius,
Šičia begėdiškai ūžiančius, ik paskutinio išnovys".
Jam atsakydamas, tarė vyresnis ganytojų karvių:
„O, kad tai Dzeusas, keleivi, įvykdinti teiktųs aukščiausias!
Tu pamatytumei pats, kad ir aš nestovėčiau be darbo:
Pats pamatytumei, kokią galybę tos rankos, štai, turi".
Čion ir Eumajas pradėjo maldauti dievų amžinųjų,
Leisti sugrįžt protingam Odisėjui į savo tėvynę.
Taip jie tarp savęs visai atvirai ir maloniai kalbėjos.
O jaunikaičiai tuo tarpu, sutarę tikrai Telemachą
Šiandien užmušti, pradėjo jau rinktis į pokylį savo.
Tik jiems iš pusės kairiosios tuo tarpu, štai, paukštis pakilo,
Vanagas aukštalakys, o naguos jam plazdėjo karvelis.

Ženklą pamatęs, jaunikiams Amfinomas ėmė sakyti:
„Vyrai — draugai! Mūsų noras užmušt Telemachą įvykti
Šiandien negali: geriau užsiimkite pokyliu savo".
Taip jiems Amfinomas tarė, sutiko visi ant to žodžio.
Vos susirinkę namuos' Odisejaus aukštuose, tuojau jie,
Savo rūbus nusivilkę, susvarstė ant kėdžių ir sostų.
Skersti pradėjo avis ir ožkas jie didžiules riebiausias,
Durti penėtas kiaules ir papjovė dar bergždžiąją karvę.
Kogalvių sau prisikepę, lygioms padalino ir vyno
Sau atliešavo giliose krateros'. Ganytojas kiaulių
Jiems išdalino dvidugnes taures, o Filoitis[1]), vyriausias
Karvių ganytojas, duoną gražiuose jiems krepšiuos nešiojo.
Vyną jiems pilstė Melantis[2]). Jaunikiai prie valgio padėto
Ištiesė savo rankas. Telemachas, apsvarstęs dalyką,
Liepė, kad sėst' Odisejus svečių kambaryje prie slenksčio,
Menką jam kėdę pastatė ir mažą skobnelį pas durų.
Kepsnio jam padavė tinkamą dalį ir vyno pripylęs
Taurę auksinę, jis tarė jam balsiai, visi kad girdėtų:
„Šičia sėdėk sau ir vyno ragauk su svečiais mano lygiai.
Jau nebeduosiu liuosybės jaunikių liežuviams ir rankoms:
Šič ne užeinamas namas, kur valkiatos ūž, prisigėrę;
Šič Odisejaus namai, o dabar jie jo sūnui priguli.
Jūs, jaunikaičiai, valdykit rankas ir liežuvio neleiskit,
Kad neištiktų tarp mūsų čion ginčo, o gal ir muštynių".
Taip jisai tarė. Jaunikiai, tik lūpas sutaupę, stebėjos
Tokia drąsa Telemacho, kad jis jiems taip drąsiai kalbėjo.
Tik Antinojas, Eupeito sūnus, atsiliepęs, pasakė:
„Nors ir užgauna mumus Telemacho tie žodžiai — tylėkim.
Lai jis grūmoja, kiek nori. Jei Dzeusas būt leidęs Kronidas,
Būtum seniai mes nutildę jį, šitą kalbėtoją garsų".
Taip Antinojas pasakė. Bet jam Telemachs nutylėjo.
Vedė tuo tarpu per miestą skelbikai procesiją gražią.
Rinkos Achajai puikiai garbiniuoti aukaut hekatombą
Dievui šviesiam Apollonui jo gojuj' šventajam už miesto.
Mėsą tuo tarpu iškepę geresnę ir ją padalinę,

---

[1]) Filoitijas
[2]) Melantijas

Ėmė linksmiausiai puotauti jaunikiai karaliaus namuose.
Atnešė ir Odisėjui mėsos, lygią dalį paskyrę,
Kaip ir jaunikiams, vikrieji tarnai, nes jiems buvo įsakęs
Taip padaryti Telemachas, sūnus Odisejaus gudročiaus.
Deivė Atena pati jaunikaičius ištvirkėlius gundė
Žodžiais skaudžiais užgauliot Odisejų, kad, širdį labiau jam
Keršto uždegus liepsna, už visas nedorybes atlygint.
Buvo jų tarpe ten vienas labiausiai išdykęs jaunikis,
Vardas jam buvo Ktesipas, o kilęs jis buvo iš Samo;
Buvo turtingas be galo ir, savo turtu pasikliaudams,
Jis užsimanė galėsiąs karališką vesti sau našlę.
Tas tai Ktesipas ir tarė jaunikiams išdykėliams žodį:
„Vyrai! Meldžiu, paklausykit dabar mano žodžio, ką tarsiu!
Gavo tas senas keleivis per pokylį lygią čion dalį.
Būt negražu, neteisinga svečius Telemacho, kurie čion
Lankosi jojo naman, be dalies jiems prigulinčios likti.
Aš dar ir pats sumaniau dovanėlę suteikti tam seniui,
Lai jis sau turi: galės užmokėti tarnaitei už tynę
Arba kitam kokiam tarnui namuos' Odisejaus garbingo".
Taip jisai taręs, galinga ranka ūmai koją pagriebęs
Karvės, šiandieną papjautos, kur kyšojo krepšyj pasienyj,
Bloškė ją stač Odisejui į galvą. Vienok nepataikė:
Smūgio išvengt Odisejus surojo, tik galvą palenkęs.
Baisiai jisai sušypsojo, o koja į sieną tik trenkė.
Rūsčiai tuomet Telemachas Ktesipui, supykęs, pareiškė:
„Tavo tai laimė, Ktesipai, kad tu nepataikei keleiviui!
Jis pasisaugot nuo smūgio mokėjo. Kitaip variagalę
Ietį aš savąją bloškęs, tur būti, geriau būč pataikęs
Tau į krūtinę ir būt tavo tėvas turėjęs dėl tavęs
Ne vestuves jau berūpint, bet šermenis kelti namuose.
Aš dabar jums sakau: nebsielkit nežmoniškai šičia!
Aš suprantu ir matau dabar viską, ir gera, ir bloga;
Jau nebe vaikas aš jums, koks aš būdavau visad ik šioliai.
Žinoma, dar man prisein pakentėti, kol kas, ir matyti
Skerdžiant galvijų būrius, mano vyną ir duoną aikvojant:
Vienas prieš būrį žmogus galingiausias negal atlaikyti.
Visgi aš patariu jums man skriaudų nebdaryti daugiau dar.
Jeigu jūs manot mane ir aštriuoju variu nužudyti,

Tai ir tuomet garbingiau bus, greičiau aš sutiksiu numirti
Savo namuos, neng toliau taip žiūrėti į jūs' nedorybes,
Kaip jūs svečius pakeleivius užgaunat, kaip mūsų tarnaites
Tvirkinat bjauriai, gadindami jas ir namų mano garbę".
Taip jisai tarė. Visi jaunikaičiai tylėjo, supykę.
Tik Agelajas Damastoro tarė, pertraukdamas tylą:
„Tiesą mums, vyrai — jaunikiai, dabar Telemachas pasakė!
Nieks neprivalo už tai piktžodžiauti ir pykti, išgirdęs.
Nebeužgaukim keleivio, tarnų nebeskriauskim čioniškių.
Aš Telemachui ir močiai jo žodį teisingą norėčiau
Tarti, kursai, aš manau, jiem turėtų abudum patikti.
Kol dar tikėjot, širdyj' išsiilgę, kad grįš Odisejus,
Savo garbingan naman, iki toliai negalima buvo
Mums, jaunikaičiams, skubėti dalyką užbaigti. Ir tiesa!
Buvo geriau ir palaukus, nes būt Odisejus galėjęs
Grįžt po vestuvių namon. Bet dabar gi jau aišku, tur būti,
Jog nebegali jis grįžti. Už tai, Telemachai, tu savo
Močiai šviesiai ir išdėstyk, kad ji pasirinktų iš mūsų
Vyrą, kuris jai labiausiai patinka ir kas jai dosnesnis.
Tąkart ir tu sau ramiai savo tėvo namuose gyvensi.
Ji gi turės kitą ūkį į rūpestį savo priimti".
Jam atsakydamas tarė sūnus Odisejaus protingas:
„Dzeuso vardu, Agelajau, ir tėvo kančiomis prisiekiu,
Tėvo, kuris nuo Itakės toli arba gyvas ar žuvęs,
Jog nekliudau savo motinai eiti už vyro. Prašau dar,
Lai sau pasirenk, ką nori, aš dar dovanų jai patieksiu.
Bet niekuomet prieš jos norą aš ją iš namų nevarysiu,
Žodžio netarsiu: nes būtų tai Dzeusą užrūstinąs daiktas".
Taip Telemachas atsakė. Pallada Atena jaunikiams
Protą sumaišė: pradėjo jie baisiai kvatotis, pablūdę.
Juokėsi jie ir kvatojo, net jiems atsimainė ir veidas.
Mėsą pradėjo jie ėsti dar žalią. Akis jiems užpylė
Ašaros. Širdis vienok jiems sopėjo, linksmai bekvatojant.
Tąkart pakilęs už skobnio jiems Teoklimenas pasakė:
„Jūs nelaimingi, jūs žūsit! Jūs' galvos migloje prapuolė
Ir nesimato jūs' kelių žiemai ... Aš girdžiu jūsų verksmą,
Ašaros tek jums per veidą. Aptaškytos jau sienos
Ir nuo skersinių matau kraują lašant. Šešėlių miglotų

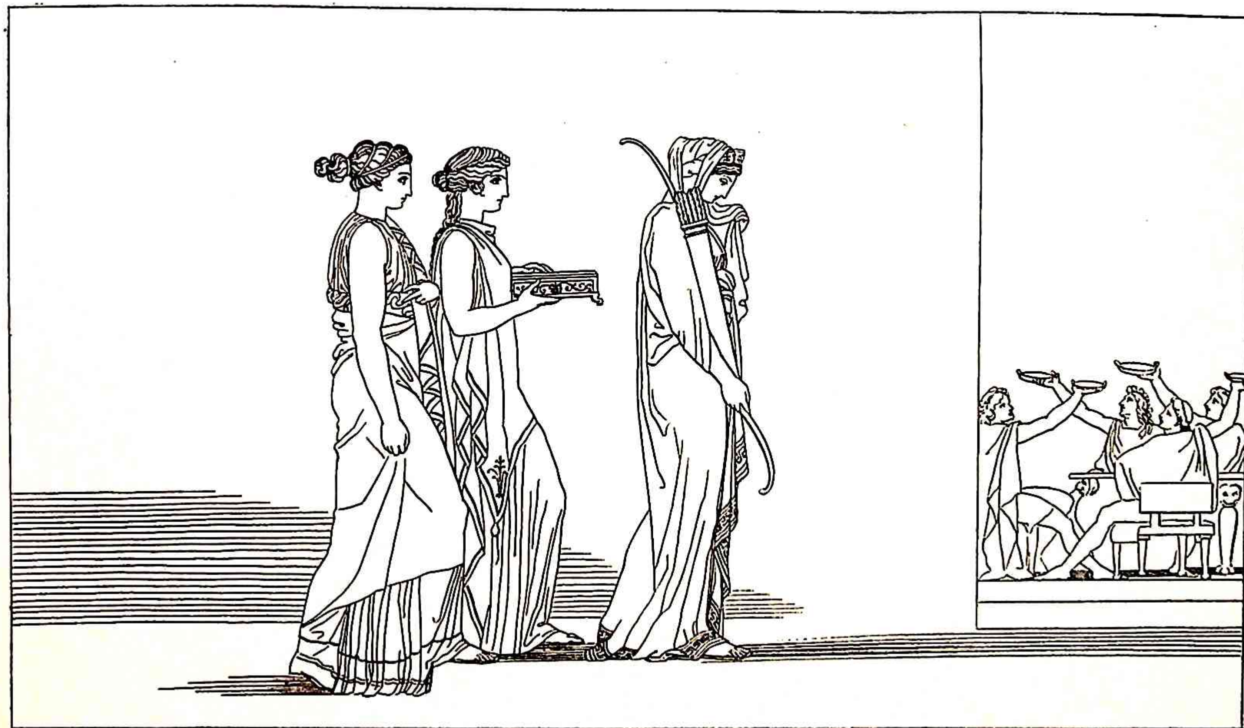
Priemenę pilną ir kiemą matau, kurie bėg' į Erebo
Tamsiąją šalį. O saulė aptemo, aplinkui tamsybė".
Taip jis pasakė. Visi jie toliau nesiliovė kvatoję.
Štai, Eurimachas, Polibo sūnus, jaunikaičiams prabilo:
„Mūsų svetys tas pamišo. Vyručiai! priseina išvesti
Jis iš namų ant gatvės tyro oro: jam akys aptemo".
Jam atsakydamas, Teoklimenas skaistusis prabilo:
„Aš, Eurimachai, tavų palydovų nelauksiu. Dar sveikos
Akys tebėr man ir ausys ir kojos abidvi. Labiausiai
Proto aš dar nenustojau ir atmintį pilną turiu dar.
Pats iš čia bėgsiu dėl to, kad girdžiu aš Nelaimę ateinant
Baisią, kurios negalėsit nė vienas iš jūsų,
Kas čion namus Odisejaus dievaitiško ardot be gėdos,
Daug nedorybių kitoniškų sau dasileisdami šičia".
Taip jiems pranešęs, išėjo iš rūmų gražiųjų keleivis.
Vėl pas Peirają nuėjo ir buvo širdingai jo priimts.
O jaunikaičiai, tarp savęs linksmai pasižvalgę, toliau dar
Pykino vis Telemachą, svečius jo koliodami bjauriai.
Taip iš jų tarpo atsiliepė vienas jaunikis išdykęs:
„Reta girdėt, Telemachai, kad kam su svečiais taip nevyktų.
Pirmas tas driskis nuskuręs į vaišes pas tavęs atėjo
Rinkt trupinių ir taurelių laižyti, o darbui netikęs,
Silpnas, supuvėlis senis, tik žemei sunkumas nenaudas.
Antras — tai beprotis tikras: pradėjo niekus pranašauti.
Tu paklausyk patarimo naudingo — geriausiai išeisi:
Leisk, mes sumetę į laivą jūrinį svečius tavo šitus,
Siųsim į žemę Sikelų, parduosim už gerą ten kainą".
Taip jie kalbėjo. Kalbos neklausydamas jų, Telemachas
Vis tik žiūrėjo į tėvą ir laukė jo sutarto ženklo,
Pulti kad reiks ant jaunikių ir jiems atmokėti už viską.
Soste puikiausiam sėdėdama, Penelopeja protinga
Viską girdėjo iš gretimo kambario, kas kaip kalbėjo.
Pietūs jų buvo linksmi, labai smagūs, be galo triukšmingi.
Nieko netrūko svečiams, bet nebuvo dar svietas girdėjęs
Niekur tokios vakarienės baisios, kokią rengė iš vieno
Deivė ir vyras galingas svečiams, neprašytiems begėdžiams.

Dvidešimtpirmoji giesmė (φ)

Pasiūlymas lanko

Įkvėpė norą į širdį šviesakė dievaitė Atena
Dukrai Ikarijo Penelopejai protingai, kad lanką
Ėmus, atnešti jaunikiams ir daugel gelžinių vilyčių,
Juos kad pašaukus rungčių ir padėjus jų prapulčiai pradžią.
Ji prie aukštųjų laiptų savo rūmo priėjo ir raktą
Puikų varinį su kaulo dramblinio rankena į ranką
Paėmė baltą ir minkštą. Užlipo su savo tarnaitėms
Į aukštutinę kamarą, kur turtai valdovo sudėti
Buvo brangiausi: varis, brangus auksas, padirbti dailiausiai
Įrankiai puikūs gelžies. Čionai buvo ir lankas tampriausias.
Lankui priklausė saidokas, pilniausias suteikiančių verksmą
Vario galūnėms vilyčių. Jį gavo kadai Odisejus
Iš Euritaičio Ifito, dievaitiško draugo, kurį jis
Buvo aplankęs šventam Lakedaimone, jaunas dar būdams.
Jiedu kadai susitiko Mesenėj', abudu atvykę
Ten Orsilocho naman išmintingo. Tenai Odisejus
Bylą užvedęs turėjo ir skundė Mesenės piliečius,
Kam jie Itakės gyventojams buvę pagavę didžiausį
Būrį galvijų smulkių ir dar tūkstantį jaučių sugavę:
Viską kartu su ganytojais savo laivais išgabeno.
Šituos vagis Odisejus surado per ilgą kelionę,
Jaunas dar būdams, o siuntė jį tėvas ir krašto seniūnai.
Dvylikos savo arklių ir kumelių ir būrio tvirčiausių
Darbui gerų asilėnų ieškodams, Ifitas atvyko.
Šitie arkliai ir kumelės paskui jam ir galą padarė.
Mat, jis nuvyko pas Dzeuso sūnaus kietaširdžio Heraklo,
Kurs pagarsėjęs jau buvo sunkiausių dalykų nuveikęs.
Piktas Heraklas namuos' savo svetį nužudė, bedievis,

Peržengdams Dzeuso įsakymą šventą ir vaišes suteršęs,
Tas, kurias pats jis pasiūlė. Užmušo per vaišes, kad arklius
Jo tvirtakojus greituosius nebreiktų grąžinti Ifitui.
Tai tas Ifitas, ieškodams arklių, Odisejų sutikęs,
Lanką jam davė, kurį galingasis Euritas nešiojo,
Mirdams gi liko karališkam rūme Ifitui savajam.
Kardą aštriausį varinį ir ietį galingą Ifitui
Suteikė tad Odisėjus nuo savęs paminklui už lanką.
Jie atsiskyrė draugais. Odisejus vienok nebgalėjo
Vaišių pasiūlyt Ifitui ar pats aplankyt savo draugą:
Dzeuso beširdis sūnus Euritaitį Ifitą nužudė,
Vyrą dievaitiškai skaistų, kurs lanką paminklui jam davė.
Karan išplaukdamas juodu laivu, Odisejus to lanko
Niekad neimdavo: atmintį brangią pražuvusio draugo
Likdavo visad namie, o tėvynėj' vartodavo visad.
Taigi, atėjus į sandėlį šitą, skaisti moteriškė
Peržengė ąžuolo slenkstį (tą slenkstį po virvei nutašęs,
Dailiai sustatė gabusis dailidė staktas ir, skersinį
Tvirtą uždėjęs viršuj', tik tuomet tegalėjo duris jau
Blizgančias sandėlio to įstatyti) pakėlė nuo rakto
Plyšio jį dengiančią odą, įkišo ten savąjį raktą.
Sklanstį atstūmus, paskui ji duris atsidarė kamaros.
Lygiai kaip jautis, išvaroms į pievą, kad baisiai subliauja,
Taip tos nepateptos durys girgždėjo, darydamos sunkiai.
Ji pasistojo aukštai ant lentynos, kur buvo sudėtos
Dėžės su kvepiančiais rūbais, ir ištiesė ranką pasiekti
Lanką karaliaus nuo gembės. Jis buvo į apmautą šviesų
Įkištas. Jį nusiėmus, valdovė čia pat atsisėdo,
Apmautą lanko nuėmus. Pasotinus širdį verksminga
Ilga rauda, ji pakilo, kad eiti į salę pas savo
Tų jaunikaičių puikiųjų. Ji nešėsi tamprųjį lanką
Ir su vilyčiomis, verksmą suteikiančioms, dėžę pilniausią.
Nešė tarnaitės paskui didžią dėžę prikrautą visokių
Prietaisų vario, gelžies — Odisejaus lenktynėms pabūklų.
Pas jaunikaičių atvykus, skaisčiausioji toj moteriškė
Stojos prie stulpo, lubas kuris rėmė, ir laikė uždengus
Veidą nuo vyrų šviesiąja skraiste, o tarnaitės abipus
Jos atsistojo su didžia pagarba tyliai ir atidžiai.



20. Penelopeja eina pas jaunikius (psl. 294)

Penelopeja jaunikiams didžiūnams prabilusi, tarė:
„Jūs jaunikaičiai — galiūnai, klausykite! Turtą valdovo,
Kurs jau seniai iškeliavo į karą, jūs naikinat, lėbaujat.
Jokio neturite tam jūs leidimo, tik norit priversti,
Kad ištekėčiau už jūsų kurio, pasirinkus, ir tapčiau
Jojo žmona. Taigi, šit jums lenktynės. Kuris jūs' laimėsit?
Štai, aš padėsiu čion jums Odisejaus galingojo lanką:
Kas jūsų tarpe lengviausiai su rankomis lanką įtemps tą
Ir per visas tas grandis, kurių dvylika yra, prašaus čion —
Tam atsidavus, aš seksiu paskum jo, šį namą apleidus,
Namą palaimintą, gražų, turtingą, netrūkstantį nieko,
Tiek numylėtą, jog sapnyj per amžių jį savo sapnuosiu".
Taip jinai tarė ir liepė Eumajui, ganytojui kiaulių,
Lanką ir dėžę vilyčių gelžinių jaunikiams paduoti.
Verkdams, Eumajas dorasis atanešė lanką jaunikiams.
Karvių ganytojas doras Filoitis[1]), tą lanką pažinęs,
Verkė taip pat. Antinojas kalbėti pradėjo ir tarė:
„Kaimiečiai tamsūs! Jūs protas teišneš šiai dienai. Ir ko gi
Verkiate judu ir moters lik širdį graudinate opią?
Juk ir be judum širdis jos skausmuose paskendus, netekus
Vyro brangaus! Tai susėdę sau, tyliai ragaukite valgio,
Verkti gi laukan, už durų sau eikite, lanką palikę
Mums, jaunikaičiams: jis mūsų turės čion likimą išspręsti.
Nes nemanau aš, kad būtų taip lengva tą dailiai nudrožtą
Lanką palenkti. Mūs' tarpe nematome tokio galingo
Vyro, koksai Odisejus kad buvo — jį pats esu matęs,
Puikiai atsimenu, nors ir buvau dar vaikelis mažytis".
Taip jis kalbėjo. O pats jis širdyje tikėjosi savo
Lanką sulenksiąs tikrai ir grandis reikalingas prašausiąs.
Vargšas apjakėlis! Pirmas turėjo ragauti vilyčios
Iš Odisejaus galingojo lanko, nes jis Odisejų
Jojo namuose labiausiai įžeisdavo, kurstydams viską.
Štai, Telemacho šventoji spėka jaunikaičiams prabilo:
„Vargas man! Matomai, Dzeusas sumaišė man likusį protą!
Motina mano, tokia išmintinga, man sakos išeisiant
Jau su kitu iš namų mūsų tėvo, o aš sau juokauju

[1]) Filoitijas

Linksmas, kaip beprotis koks! Jaunikaičiai! Dabar jūs uoliausiai
Imkitės bandymo to, nes visoje Achajų šalyje
Jūs neberasit tokios moteriškės. Ir kitur nerasit:
Pile šventam, arba Arge, arba nors garsioje Mikenėj',
Žinoma, ir nė Itakėj' ir žemėj' tvirtoje kur norint.
Patys tai žinot gerai, neturiu aš jiems reikalo girti.
Taigi dėl niekų menkų nebtrukdykite bandymo savo,
Lanko ne ėmę galingo vartoti: jį reikia ištirti.
Aš dar ir pats jo manau pamėginti, to lanko galingo:
Gal jį įtempęs, galėsiu grandis pakabintas prašauti.
Motinai mano apleidus namus, aš ramesnis palikčiau,
Jeigu matyčiaus mokąs Odisejaus ginklus nuvaldyti".
Baigęs kalbėt, nuo pečių jisai numetė apsiaustą savo,
Stojos ir, kardą dviaštrį padėjęs į šalį, pradėjo
Kartis statyti po virvei į eilę į prakastas tyčia
Asloj duobes, o paskui to su žemėms apmindė jau drūčiai.
Baisiai stebėjos visi, kad jis tvarką taip puikiai žinojo,
Niekad nematęs pirma. Telemachas tuo tarpu prie durų,
Lanką paėmęs į rankas, mėgino juo šauti, įtempęs.
Triskart sulenkti mėgino jis lanką ir stygą uždėti,
Geisdams prašauti grandis, o jam lankas nesidavė triskart.
Būtų ketvirtą mėginęs dar kartą, bet jam Odisejus
Padavė ženklą nustot. Telemachas atsiliepė šitaip:
„Vargas man, gėda! Tur būti, per amžių netikęs toks būsiu!
Arba dar jauns tebesu ir nepratęs dar rankomis savo
Bausti skriaudą nelabą, kursai ant manęs pasikėsin.
Taigi mėginkite jūs, kurie esat suaugę, tvirtesni.
Lanką sulenkite jūs ir atlikite užduotį šitą".
Taip, pakalbėjęs, jis lanką nuo savęs į šalį padėjo,
Atrėmė jį jis prie durų šviesiųjų ir gret jo pastatė
Aštrią vilyčią sparnuotą, į durų rankelę atrėmęs.
Pats gi atgal atsisėdo į sostą, kur pirm jis sėdėjo.
Tąkart Eupeito sūnus Antinojas, prabilęs pasakė:
„Vyrai! visi šičia eikit paeiliui, po vieną pradėję
Nuo dešinės, iš tos vietos, kur vyną mums pilstyti praded".
Taip jisai tarė. Su žodžiais visi jo sutiko be ginčo.
Pirmas pakilo Leodas Oinopo sūnus išmintingas:
Tarpe jis jųjų aukų prižiūrėtojas buvo. Sėdėjo

Jis visuomet ant kertės prie krateros už pokylio skobnio.
Jam jaunikaičių ištvirkėlių visos šunybės netiko;
Tankiai, supykęs, jis bardavo juosius, bet nieks jo neklausė.
Pirmas į ranką jis gavo tą lanką ir greitą vilyčią.
Stojęs ties slenksčio, pradėjo tą lanką įtempti mėginti.
Nieko įveikt negalėjo. Rankas tik įvargino veltui,
Stengdamos. Tarė tuomet jaunikaičiams Leodas Oinopo:
„Vyrai! Aš jo neįtempsiu. Tegul pamėgina jį kitas.
Daugeliui vyrų galingų tas lankas ir sielas ir kūnus
Tur pražudyti. Ant galo, geriau daug, numirus, neg gyvu
Likus, dejuoti, netekus vilties, ką mumis, štai, kas diena
Lygiai žavėdama, traukė čion rinktis. Visi mes dar tikim,
Geidžiam karščiausiai, kad Penelopeja mums tektų, galingo
Mūs' Odisejaus žmona. Bet kiekvienas, tą lanką patampęs,
Pats pamatys, kad priseina kitos Achajietės ilgrūbės
Sau pasieškoti ir pirštis, gausioms dovanoms paviliojus.
Penelopeja turės tik pati pasirinkti sau vyrą
Tarpe mūs, kas jai mielesnis ir teik dovanų kuodaugiausiai".
Taip jisai tarė ir lanką galingą į šalį padėjo.
Atrėmė jį jis prie durų šviesiųjų ir gret jo pastatė
Aštrią vilyčią sparnuotą, į durų rankelę atrėmęs.
Pats gi atgal atsisėdo į sostą, pirma kur sėdėjo.
Vėl Antinojas, prabilęs, Leodui Oinopo pareiškė:
„Kas tau do žodis, Leode, pro tvorą dantų čion išspruko,
Žodis baisus, apgailėtins — klausyt be piktumo negal jo —
Būk tai tas lankas atimsiąs ir sielą ir kūną daugybei
Vyrų galingų dėl to, kad įtempti jis tau nepavyko.
Bet juk tu silpnas nuo motinos savo doros apsigimęs,
Lankui tampyt ir vilyčioms sparnuotoms valdyti netikęs.
Tu pažiūrėk, kaip kiti jaunikaičiai tvirtuoliai darys tai".
Taip jisai taręs, Melančiui[1]), ožkų prižiūrėtojui, liepė:
„Tu čion, Melanti[1]), sukursi mums ugnį ir kėdę, uždengęs
Kailiu minkštu, pastatysi prieš ugnį. Atnešk mums tu didį
Gabalą lietų taukų, kad jaunikiai galėtų, pašildę,
Lanką tą tepti taukais: jis tuomet bus mėginti lengvesnis".
Taip jisai tarė. Melantis[1]) tuoj ugnį sukūrė didžiausią,

---

1) Melantijui; =jau; =ijas.

Kėdę pastatė, atnešęs, ir minkštu ją pridengė kailiu.
Ir nuo šeimninkės pristatė taukų jisai luitą didžiausį.
Ėmė jaunikiai tą lanką, įkaitinę, tept. Negalėjo
Niekas jų lanko įtempti — spėkos reikalingos jiems trūko.
Jau pamėgint Antinojui reikėjo, paskui Eurimachui:
Buvo jie tarpe jaunikių tvirčiausiu du vyru pirmuoju.
Tąkart kartu atsikėlę žiūrėtojai karvių ir kiaulių —
Doras Filoitis[1]) ir senas Eumajas — iš salės išėjo
Ir Odisejus dievaitiškas, sekdams, kieme atsirado.
Juos susitikęs už durų, išėjęs į kiemą, gudročius
Kalbinti žodžiais meiliais Odisejus pradėjo atsargiai:
„Užvaizda karvių ir tu, prižiūrėtojau kiaulių vyriausi!
Noriu jums ką pasakyti, o gal bus geriau patylėjus?
Mano širdis vienok liepia kalbėti — sakysiu! Dabar jūs
Man pasakykite: jeigu staiga Odisėjus čion, vedams
Kokio dievaičio, atvyktų, prie ko prisidėtumėt judu?
Ar apie jaunikių, ar stotumėt jam į pagalbą kovoje?
Tikrą teisybę sakykit, ką jaučiate savo širdyse".
Jam atsakydamas, tarė ganytojas karvių Filoitis[1]):
„Tėve mūs', Dzeusai! Jei mūsų maldų išklausyti tu teiksies
Ir sugrąžinsi mums mūsų valdovą, tegul jį tik atved
Šičion dievaitis koks geras, tuomet pamatytų visi čion,
Kiek dar galybės turiu ir ko mano yr rankos dar vertos!"
Vėl ir Eumajas, dorasis ganytojas kiaulių, pradėjo,
Šaukdams dievų amžinųjų, maldauti grąžint Odisejų.
Tų dviejų sielą ištyręs ir ją kuoaiškiausiai pažinęs,
Nieko neblaukdamas tad, Odisejus pradėjo kalbėti:
„Štai gi, aš pats čion esu; iškentėjęs nelaimių daugybę,
Savo tėvynėn grįžtu jau po dvidešimt metų kelionės.
Aiškiai matau aš, kad judu tik vienu belaukiata manęs
Grįžtant iš didelio būrio tarnų. Negirdėjau nė vieno
Kito, kas dievo maldautų, kad man jis sugrįžti daleistų.
Taigi klausykite: jums pasakysiu, kas tur čion įvykti.
Jeigu tik dievas padės jaunikius nedorus man įveikti,
Judum aš duosiu žmonas ir turtus kuodidžiausius suteiksiu,
Judum abudum namus pastatysiu arti savo rūmų,

---

[1]) Filoitijas

Būsit po to judu mano draugai, Telemachui gi broliai.
Dar jums parodysiu tikrą aš ženklą, kuriuo įtikėsit:
Randą, kurį man kuilys yr su báltąja ilčia padaręs,
Kalnuos' Parnaso medžiojant, kartu su sūnais Autoliko".
Kalbą užbaigęs, ryzus jis pakėlė nuo didelio rando.
Tiedu, pamatę tą randą ir jį apžiūrėję atidžiai,
Verkti pradėjo abu, Odisejų rankom apkabinę,
Veidą ir galvą bučiuodami jo, jie malonę jam reiškė.
Ir Odisejus atgal jųjų veidus ir galvas bučiavo.
Būtų čion, jiems besikalbant ir verkiant, ir vakars užėjęs,
Jeigu nebūt Odisejus pertraukęs raudas ir pasakęs:
„Liaukitės verkę, raudoję, kad kas mus čionai neužtiktų,
Kieman iš rūmo išėjęs: tuomet sužinotų teisybę.
Taigi sugrįžkim po vien', ne būriu: aš pirmiausia, paskui jau
Eikite jūs. Ir žiūrėkite mano jūs ženklo, ką duosiu.
Aš taip manau, kad jaunikiai išdykę man lanko paimti
Jokiu būdu nedaleis ir vilyčių pripildytą dėžę.
Tu tik, Eumajau dorasis, nelaukdamas jų paliepimo,
Lanką atnešk man ir dėžę, o pats prižiūrėk, kad tarnaičių
Būt kambarių uždarytos pritinkamai durys ant rakto.
Jeigu ten kas jų išgirstų ar triukšmą, ar rėksmą didžioje
Salėje, vyrų būryj', kad nedrįstų duris darinėti.
Lai sau ten sėdi ramiai, savo darbo težiūr rūpestingai.
Tavęs Filoiti[1]) dorasis, meldžiu, užrakink tu ant rakto
Kiemo vartus ir diržu jųjų sklanstį tvirtai tu užriški".
Jiems taip įsakęs, sugrįžo į šviesiojo namo jis vidų.
Vėl atsisėdo ant kėdės, kurią buvo ką tik apleidęs.
Greitai atėjo į vidų po vieną tarnai jo dorieji.
Lanką tuo tarp Eurimachas, vartydamas rankos' prieš ugnį,
Kaitino, tepdams taukais. Bet vistiek jo palenkt negalėjo.
Jam susopėjo galinga širdis. Atsidusęs giliausiai,
Virpančiu tarė balsu, kad visi jojo žodį išgirstų:
„Deja! Didžiausia man gėda ir jums, jaunikaičiai, taipogis.
Jau neb vestuvių gailiuos nepavykusių — sopa nors širdį,
Bet ir kitų dar nemaža mes nuotakų rasim Itakėj'
Ir gretimose Achajos šalyse — baisiausiai man gėda:

[1]) Filoitijau

Kaip tai mes esam tokie silpnučiukai, jog niekas negalim,
Štai, Odisejaus galingojo lanko įtempti?! Po to mums
Gėda paliks, ir ateinančios kartos minės mumis niekšais!"
Jam atsakydamas, Eupeito sūnus Antinojas prabilo:
„Ne Eurimachai, nebus to! Ir pats pamanyk tu, herojau:
Šiandien, žinai, mūsų miestas didžiausiąją šventę apvaikščioj'
Saulio šviesiausiojo Foibo. Ar galima lankas tampyti
Šventėj' tokioj'? Jį mums reik būtinai atidėti į šalį,
Kartys gi tos su grandims tepalieka sau vietoj', kaip stovi:
Aš nemanau, kad namuose Laerto sūnaus Odisejaus
Dingt jos galėtų. O patys sugrįžkim prie vaišės, ir vėlei
Vyno tepripil taures, kad, dievams ant garbės išsigėrę,
Lanką palikti rytojui galėtum. Tegul mums Melantis[1]),
Užveizda dvaro ožkų, kuoanksčiausiai iš ryto pristato
Keletą jų kuoriebiausių, kad kulšis mes jų paaukavę
Foibui Apollonui, Šauliui aukščiausiam, iš nauja mėginti
Lanko galėtum tampraus ir įtempti, kaip reikiant, mokėtum".
Taip Antinojas kalbėjo. Visiems jojo žodžiai patiko.
Jiems nusiplauti vandens tuoj' skelbikai ant rankų užpylė,
O mažesnieji tarnai atliešavo kraterose vyno.
Pilnas taures išnešiojo svečiams, išdalino paeiliui.
Vyno nuliejus ir, kiek jo širdis panorėjo, išgėrus,
Mintį gudriausią užslėpęs, tuomet Odisejus jiems tarė:
„Manęs, meldžiu, paklausykit, šviesios karalienės jaunikiai!
Noriu aš jums pasakyti, ką liepia širdis man ir protas.
Tau, Eurimache, ir tau, Antinojau, kuriuodu protingai
Aptarėt šitą dalyką, nuo savęs turiu pasakyti:
Lanką gerai kad sumanėte jūs atidėti mėginę,
Visa ant dievo valios tą dalyką pavedę rytojui.
Ryt Apolonas, kuriam panorėjęs, suteiks jums galybę.
Man gi šiandieną pavelykit lanką tą dailų paimti:
Noriu ir aš čion prie jūs, savo rankų spėkas pamėginti,
Ar daug beliko sveikatos, ko buvo, pastyrusiam kūne,
Ar jau visai ją suardė badavimas ir vargas kelionėj?"
Taip jisai tarė, o jie, užsirūstinę, šaukti pradėjo,
Baimę pajutę, kad jis šito lanko kaip nors neįtemptų.

[1]) Melantijas

Pirms Antinojas prabilo ir tarė sparnuotąjį žodį:
„Ką tu čion, beproti, valkiata purvins, kalbi, kaip pablūdęs?
To tu nebrangini, kvaily, kad vyrų garbingų tu tarpe
Sėdi lygus būk už stalo ir lygią sau dalį turėdams,
Mūsų kalbas ir žodžius sau klausai, kurių niekas negirdi,
Niekas keleivių menkų ir pavargėlių. Vyno per daug tu
Gėrei stipraus, o juk vynas dažniausiai pakenkia, jei gersi
Daug jo ir saiką užmirši. Nuo vyno anąmet pablūdo
Euritionas, Kentauras garsingas. Namuos Peiritojo galingo
Jis prisigėrė, atvykęs Lapitų šalin. Prisigėręs,
Ėmė daužytis namuos Peiritojo galingo valdovo.
Paėmė pyktis Lapitus herojus: nutvėrė, išvilko
Laukan už durų įsiutusį Euritioną, ausis jam
Jie nukapojo variniais kardais ir nukirto jam nosį.
Vargšas Kentauras, pablūdęs, parbėgo namon, sukapotas.
Kilo didžiausias Kentaurų šalies su Lapitais piktumas,
Euritionas gi pirmas pražuvo už savo girtybę.
Taigi ir aš pranašauju tau didžią nelaimę, jei tu tik
Lanką pradėsi tampyti: ne garbę pelnysi tu mūsų
Žemėj', tiktai susilauksi, kad mes, įsodinę į laivą,
Veikiai išvešim tave pas naikintojo svieto Echeto.
Ten neišliksi tu gyvas. Už tai gi, ramiai ten sėdėdams,
Gerk sau ir valgyk, kiek nori, ir ginčo prieš jaunus nekelki".
Jam atsiliepdama, tarė protingoji Penelopeja:
„Taip negražu, Antinojau, nuskriaudus svečius Telemacho,
Jiems nelygumą parodyt, atvykus naman Odisejaus.
Gal tu manai, kad tas senis, jei lanką galingą įtemps jis,
Savo spėka pasikliaudams, norės mane vestis už pačią?
Rodosi man, jog nei pats to nemano jisai, nei nebus to!
To tai visai nebijokit: negalimas visiškai daiktas!
Galit linksmi sau puotauti toliau ir nerūpintis šituo".
Jai atsakydams, Polibo sūnus Eurimachas prabilo:
„Penelopeja, protinga dukter išmintingo Ikario[1])!
Mes to ir patys nemanom. Visai tai nebūtinas daiktas.
Bijome mes tik kalbų ir n'apsakomos gėdos, jei kartais
Koks iš Achajų pavargėlių, žemo gimimo, kalbėtų:

1) Ikarijo!

„Išdėlių veislė! Nykštukai! Jie vyro galingojo pačią
Nori paveržti, o patys negal nė jo lanko įtempti.
Štai, tik užėjo ten senas keleivis, pabalda kažin koks,
Lanką tą ėmęs, į taikinį tą jis be vargo pataikė".
Tokios bus kalbos. Ir mums tokią gėdą sunku bus pakelti".
Jam atsakydama, sakė protingoji Penelopeja:
„Ne, Eurimachai! Tik tie neturės gero vardo žmonėse,
Kas taip be gėdos aikvoja turtus pagodotino vyro.
Šičia gi gėdos jums būti negali, nes šitas keleivis
Drūtas, mat, vyras, stambaus sudėjimo ir sakosi esąs
Tėvo garbingo sūnus. Taigi duokit jam drožtąjį lanką:
Jeigu jis lanką įtemps ir jei duos jam garbės Apollonas,
Prižadu marškinius duoti ir rūbą ir apsiaustą gražų;
Liepsiu jam duoti durtuvą, šunims apsiginti ir priešui,
Duosiu dar kardą aš jam į abipus aštriai išgaląstą;
Tvirtas jo kojoms papėdes dar duosiu ir jam galimybės,
Kur tik jis nori, pagrįžti į jojo tėvynę suteiksiu".
Jai atsakydamas, tarė sūnus Odisejaus protingas:
„Motina mano! Čion niekas negali, kaip aš tiktai vienas,
Lanką tą duot ar neduoti: jisai nepriklauso čion niekam,
Kas viešpatauja kalnuotoj' Itakėj' arba artimose
Josios salos' netoli nuo arkliais pagarsintos Elidos.
Man čion nė vienas užginti negali, jei to panorėsiu,
Šitam keleiviui visai dovanoti tą lanką, kad neštųs.
Taigi geriau, tu močiute, sugrįžus pas savęs, žiūrėki
Savo dalykų: verptuvų ir staklių ir darbo tarnaičių.
Lankas gi vyrų dalykas tiktai, o kai šitas — labiausiai
Mano, nes aš jau namuose esu šeimininkas tik vienas".
Ji tik nustebo, tą kalbą išgirdus, ir greitai išėjo.
Žodžiai sūnaus ją užgavo, pataikė į širdį giliausiai.
Grįžus pas savęs ant aukšto su savo gražiomis tarnaitėms,
Vėl Odisejaus pradėjo raudoti, brangiausiojo vyro.
Toliai raudojo, kol miego saldaus į akis neužleido
Jai galingoji šviesakė dievaitė Pallada Atena.
Kreivąjį lanką paėmęs tuo tarpu ganytojas kiaulių,
Nešt Odisejui mėgino. Visi jaunikaičiai suriko.
Šitų nedorėlių daugelis rėkė, grūmodami šitaip:
„Kur tu tą lanką velki, tu, kiauliagany kvailas, be proto?

Greitai suės tave šunes, kuriuos auginai tu sau kiaulėms
Savo ganyti, jei mums Apollonas pagelbėti teiksis
Ir amžinieji dievai tą dalyką, kaip norim, pabaigti".
Taip jie grūmojo. Jisai, išsigandęs, atstatė į vietą,
Bet Telemachas, grūmodamas rūsčiai, suriko Eumajui:
„Tėte! Paduoki jam lanką! Ne jau gi visų tu klausysi?
To nedaryk! Nors ir senas esi, bet aš pats, negailėdams,
Grūsiu per lauką tave, akmenim palydėdams — matysi!
Jeigu aš vienas turėčiau savyje galybės, kiek turi
Tie jaunikaičiai visi, ir aš juos kaip priveikti galėčiau,
Greitai aš juos išvaikyčiau, kad mano name nebeūžtų".
Taip jisai tarė. Visi jaunikaičiai pakėlė ant juoko
Jojo žodžius, bet širdyj' dar labiau jie ant jojo įsiuto.
Kiaulių ganytojas, lanką pernešęs per salę, į ranką
Padavė tad Odisejui didvyriui galinčiui, kaip lieptas.
Pats jis nuėjo ir, radęs Euriklę[1]) žindyvę, įsakė:
„Tau Telemachas įsakė, Eurikle[1]) protingoji mūsų,
Kad užrakintum visas tu duris, pritaisytas, kaip reikiant.
Jeigu išgirsite riksmą ar bildesį kokį, kur vyrų
Pokylis yra — kad niekas iš jūsų nelįstų žiūrėti.
Visos tur savo darbais užsiimti, sėdėti ramiausiai".
Taip jis pasakė. Tie žodžiai pro ją nepraskrido: tuojau ji
Visur duris užrakino ant rakto, kur moterys buvo.
Karvių ganytojas doras Filoitis[1]), patyliais išsprukęs
Laukan, vartus užrakino kieme kur apmūrytam' buvo
Radęs dar virvę tvirčiausią nuo laivo, pas angą padėtą,
Lauko užrišo duris ir tuomet tik pagrįžo į vidų.
Vėl atsisėdo į kėdę, iš kur jis pakilo, išeidams.
Jis Odisejų pamatė bevartantį rankose lanką
Ir rūpestingai bežiūrintį, viskas tvarkoj' ar tebėra,
Tiek nebvartojus jau metų. Jaunikiai jį tyčiojo, šitaip
Tarpe juokaudami savo, kol jis savo lanką taip bandė:
„Matomai, jis apie lanką gerai išsimano ir žino.
Jis jau gal turi kame kokį lanką ir dirbti pradėjęs.
Žinoma, jis sumanys pagal šito užbaigti, dėl to taip

[1]) Eurikleja
[2]) Filoitijas

Varto be galo tą lanką tas elgeta, driskis prakeiktas".
Kitas jaunikis dykūnas kalbėti pradėjo, juokaudams:
„Lai ir visur jisai turi tiek laimės, kiek šičia turės jis,
Tempdamas šitą galingąjį lanką, kurio neįveiks jis".
Taip jaunikaičiai juokavo. Tuotarp Odisejus didvyris,
Lanką vartydamas, visaip jį žiūrėjo, visur čiupinėdams.
Lygiai žmogus, kurs gerai išsimano sau kanklėmis žaisti,
Lengvai stygas, iš avelių žarnų padarytas, įtempdams,
Dailiai suderina jųjų balsus, vagelius sukinėdams,
Taip Odisejus didvyris galingojo lanko to stygą,
Dešine stvėręs ranka, tuoj ją įtempė lengvai iš karto.
Ji suskambėjo tiktai, lygiai kregždė, padangėn iškilus.
Širdys jaunikių tuomet sudrebėjo ir veidas nublanko.
Dzeusas tuotarp iš dangaus sugrūmojo griaustiniais rūsčiausiai.
Daug iškentėjęs gudrus Odisejus nudžiugo, išgirdęs
Dangiškos meilės stebuklą iš Krono sūnaus visagalio.
Ėmęs įranką tuoj aštrią vilyčią, kurios čion gulėjo
Prieš ant skobnies išbarstytos, pavienės, o kitos dar buvo
Visos dėžėje sudėtos, bet jų prigulėjo Achajams
Žūtingą spėką pažinti. Alkūnėn atrėmęs jis lanką,
Galą plunksnotą vilyčios įrėmęs į stygą be vargo,
Kėdėje savo sėdėdams, pataikė visas jų grandis tas,
Jų neužgavęs, perverti ik vienai, ir jojo vilyčia,
Pervėrus jas, į duris aštruma varine įsivarė.
Tąkart galingas šaulys Telemachui, prabilęs, pasakė:
„Mat, Telemachai, svetys tau namuose neatnešė gėdos.
Taikinį tavo pataikiau ir lanką be vargo vartojau.
Besą dar mano sveikatos, nors jūsų jaunikiai taip bjauriai
Niekin mane. Dabar reikia, kol dar nesutemo, paruošti
Šitiems Achajams kitonišką puotą: kankles gi, kur puotą
Linksmina, reikia tam kartui kitokiam giedojimui derint"
Tarė. Ir antakius rūsčiai sutraukė. Gudrus Telemachas,
Kardą tuojau apsijuosęs, į ranką durtuvą pagavęs,
Vario žibėdams ginklais, atsistojo greta savo tėvo.

Dvidešimtantroji giesmė (χ)

Jaunikių išžudymas

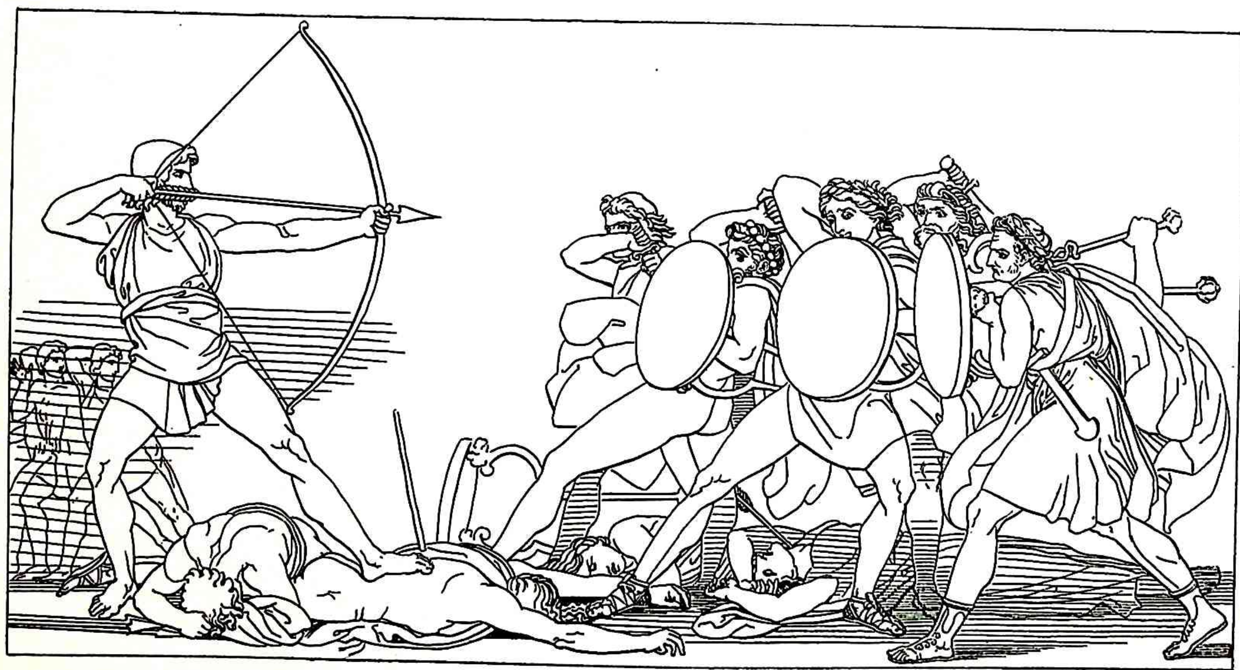
Elgetos rūbą numetęs, gudrus Odisejus, pašokęs,
Stojo ant aukštojo slenksčio, laikydamas rankoje lanką
Ir mirtingųjų vilyčių tų dėžę. Vilyčias greitąsias
Pabėrė stačiai ant žemės po kojų ir tarė jaunikiams:
„Pirmas mėginimas, vyrai, jūs matėt, puikiausiai pavyko.
Taikinį kitą dabar aš paimsiu, kurį dar nešaudė
Niekas ir man Apollonas pataikinti leis, aš tikiuosi".
Taręs, jisai Antinojan kurčia vilyčia ėmė taikint.
Tas gi tuo tarpu, į ranką paėmęs auksinę dviausę
Taurę, norėjo sau vyno išgerti, o mirt nė nemanė,
Kas gi, ant galo, linksmųjų svečių pamanyt būt galėjęs,
Viens kad išdrįstų žmogus, nors ir būt jis galingas be galo,
Pulti ant būrio, kad juos išžudyti ir Kerėms pavesti?
Jį Odisejus, atstatęs krūtinę ir lanką įtempęs,
Pervėrė; gerklę pramušus, vilyčia pakaušin išlindo.
Griuvo ant šono jisai, jam ir taurė iš rankos iškrito.
Kraujo srovė prasimušo pro nosį ir gerklę. Su kojoms
Spardydams, apvertė savo jis skobnį, ir viskas į aslą
Krito: ir duona, ir iškeptos mėsos. Jaunikiai pakėlė
Riksmą namuose didžiausį, pamatę nugriuvusį draugą.
Šoko iš vietos visi ir pradėjo aplinkui žvalgytis,
Sienas tuščias apžiūrėdami, ginklo visi jie gedavo.
Bet nei kur skydo nebuvo matyti, nei ieties aštriosios.
Rėkti pradėjo piktai, Odisejui grūmodami baisiai:
„Tu, pakeleivi, blogiausiai šį kartą pataikei. Ir bus tau
Tas paskutinis šovimas. Tau galas tikriausiai atėjo.
Vyrą dabar tu nudėjai, kursai už visus mus geriausias
Žemėj Itakės. Tave vanagai už tą darbą tur lesti".

Manė dar jųjų kiekvienas, kad jis tai netyčia jų draugą
Užmušė. To jie, bepročiai, nemanė, kad šiandien visų jų
Galas atėjo. Baisus Odisejus jiems rūsčiai atsakė:
„Šunes! Tai jūs netikėjot, kad aš kuomet norint pagrįšiu
Iš tolimosios Trojėnų šalies? Jūs namus mano manėt
Galį aikvoti liuosai ir manąsias tarnaites žaginti,
Gyvojo vyro sau pačią viliotis, užmiršę ir baimę
Dzeusas, kurs aukštąjį dangų kartu su dievais kitais valdo?
Jūs ir žmonių nebijojote kerštą ant savęs užtrauksią:
Šiandien visiems pražūtis jums už jūs' nedorybę atėjo".
Taip jisai tarė. Visus juos išblyškusi baimė pagavo.
Bėgti mirties to pavojaus akim jų kiekvienas ieškojo.
Tik Eurimachas jam vienas atsiliepė, tardamas šitaip:
„Jeigu tikrai Odisėjus esi Itakietis, sugrįžęs —
Vis, ką kalbi — tai teisybė! Achajai yra nusidėję
Bloga pridarę namuose jie daug ir nemaža šalyje.
Bet, štai, nebgyvas jau tas, kurs kalčiausias yr buvęs tarp mūsų.
Tai Antinojas. Jisai sumanytojas visa to bloga.
Jis ne vestuvių vienų tenorėjo, jis manė ką kita,
Jam tik Kronidas nesiteikė leisti pasiekti, ko geidė:
Tapti norėjo karalium tvarkingoje mūsų tėvynėj'
Pats, Telemachą gi tavo užmušti, pataikęs, norėjo.
Štai, jis sulaukė likimo. O tu pagailėk savo svieto.
Mes gi paskui, savo žemės' surinkę, atlyginsim viską,
Kas tik išgerta ir kas tik suvalgyta tavo namuose.
Kiek gal verti būt nors dvidešimt jaučių riebiausių kiekvienas,
Mūs' tau tą kainą sutinkame auksu, variu sumokėti,
Tik kad rūstybę nutildyti tavo. Mes matom, jog tavo
Šita rūstybė teisinga — prieš ją mes ir ginčyt negalim".
Jam, pažiūrėjęs baltom, Odisejus didvyris atsakė:
„Ne, Eurimachai! Nors visą tėvų jūsų turtą man duotut',
Koks tik pas jūsų yra ir prie to dar daugybę pridėtut',
Dar ir tuomet nesiliausiu jus žudęs, kol tik jums už viską
Aš n'atmokėsiu. Palieka jums arba kovoti, ar bėgti,
Stengdamies gintis mirties. Bet nė vienas jūs gyvas nebliksit".
Taip jisai tarė. O jiems sudrebėjo jų keliai ir širdys.
Vėl Eurimachas prabilo, draugus savo ragindams gintis:
„Vyrai! Tasai nevidonas neliausis mus žudęs, turėdams

Baisųjį lanką ir pilnąją dėžę vilyčių: jis šaudys
Mus, pasistojęs ant aukštojo slenksčio, ik koliai visus mus
Jis nenudės. Tai už tat atsiminkim drąsos mes kovoje.
Stverkim kardus, o skobniais prisidenkit nuo žudančių šūvių.
Puolę būriu, mes jį galim nuversti nuo slenksčio ir laukan
Iš tarpo durų išstumti, kad mums, prasimušus į pilį,
Pagalbos sau pasišaukti. Vilyčių jis greitai nebteks jau".
Taip juos padrąsinęs, kardą jis aštrų ištraukęs varinį,
Dvipusiai aštrųjį, šoko į kovą, surikęs baisiausiai.
Bet Odisejus skaistusis, paleidęs vilyčią, pataikė
Jam ties krūtinės papan: tas jam kepenas pervėrė šūvis.
Kardą paleido iš rankų, skobnies įsikibt dar mėgino.
Bet nebsurojęs, pargriuvo ir apvertė skobnį į aslą.
Valgiai nukrito nuo jo ir dvidugnioji taurė ant žemės.
Pats Eurimachas, kakta dar padaužęs į žemę iš skausmo,
Spardėsi kojom ir apvertė kėdę . Ant galo, užgeso,
Visas sustingo ir akys ant amžių nabago užtemo.
Tad Amfinomas, pašokęs ūmai, Odisejų garbingą
Puolė ir aštrųjį kardą ištraukė, tikėdams, kad, gal būt,
Slenkstį apleidęs, ant jo Odisejus užpulsiąs. Tuo tarpu
Pabaigė kovą narsus Telemachas, iš užpakal aštrų
Vario galu jam įvaręs durtuvą tarpupetėn stačiai.
Pervėrė kūną ietis, per krūtinę išlindo. Bildėdams,
Griuvo ant veido skaistus Amfinomas. Tuotarp Telemachas,
Likęs durtuvą krūtinėj, atšoko į šalį, bijodams,
Kad kuris priešų jį patį kardu nenudurtų, prišokęs,
Ietį iš kūno negyvojo priešo ištraukti bebandant.
Taigi pabėgęs vikriai, tuoj pas tėvą jis vėl atsistojo
Ir prisiartinęs, žodį sparnuotą jam tarė protingą:
„Tėve! Aš skydą ir porą iečių tau atnešiu ir šalmą
Storą varinį pridengti tau smilkiniams. Pats užsidėsiu
Rūbą varinį ir duosiu Eumajui. Geriau bus mums šitaip".
„Tiesa! Tik sukis greičiau, kol aš nepritrūkau vilyčių:
Gali kitaip, mane vieną palikus, už durų išstumti".
Taip jisai tarė. Žodžius numylėtojo vykindams tėvo,
Greit Telemachas nubėgo į sandėlį, ginklų prikrautą.
Keturis ėmęs skydus, dar aštuonias ietis jis nustvėrė,
Keturis vario šalmus, ašutų skiauterims padabintus.

Nešdamas viską, sugrįžo ir greit prisistatė pas tėvo.
Pirmas sau rūbą varinį uždėjo; tarnai jo taipogi.
Tąkart sustojo visi iš šalių Odisejaus gudročiaus.
O Odisejus, kol buvo dėžėje vilyčių, po vieną
Šaudė, parinkdams jaunikį, ir griuvo jie vienas ant kito.
Bet kaip pritrūko karaliui, bešaudant, vilyčių, jis lanką
Dėjo šalin, pagal durų šviesiųjų atrėmęs, pastatęs.
Pats gi, pridengęs pečius sau keturlinku skydu, o galvą
Vario šalmu, ašutais padabintu, pridengęs galingą,
Porą iečių į rankas variagalių pasiėmė tąkart.
Slaptos dar durys ten buvo išeiti ant aukšto iš salės.
Aukštąjį slenkstį peržengus, tarpusienis buvo ten siauras
Laukan išeiti į gatvę, bet durys ten buvo tvirčiausios.
Tą išėjimą doram Odisejus kiauliaganiui liepė
Rūpestingiausiai stovėti ir sergėt — tai buvo vienintels
Kelias išbėgti jaunikiams. Tuotarp Agelajas suriko:
„Vyrai draugai! Ar negalima kam, pro slaptąsias duris tas
Laukan išbėgus, pašaukti žmonių, kad pasklistų nors garsas.
Greitai tas vyras baisus paskutinių vilyčių nebteks jau".
Jam atsakydamas, tarė ožkų prižiūrėtojs Melantis[1]).
„Ne, Agelajau, augintini Dzeuso, negalimas daiktas!
Kiemo dar durys yr tvirtos ir siauras prie jų priėjimas,
Toks, kad nors vienas žmogus, jeigu tvirtas, visus mus atmuštų.
Bet palūkėkit, aš jums pristatysiu ginklų apsiginti.
Kambarį tą aš žinau, į kurį Odisejus sudėjo,
Padedant sūnui skaisčiam, visą ginklą, kas šičionai buvo".
Taip pakalbėjęs, ožkų prižiūrėtoj's Malantis[1]), išlindęs
Laukan iš salės pro slaptąją skylę, nubėgo kamaron,
Dvylika ėmė skydų ir iečių ir tiek pat dar tvirtųjų
Šalmų varinių skaisčių, ašutų skiauterims padabintų.
Greitai parbėgęs, tą viską jaunikiams atnešęs, jis davė.
Tąkart pačiam Odisejui virpėti net keliai pradėjo,
Širdį jam baimė suspaudė, pamačius, kaip jie, prisidengę
Kūnus skydais, į rankas nusitvėrė po aštriąją ietį.
Manėsi tąkart pražuvęs. Ir tarė jisai Telemachui:
„Tur būt kas nors iš tarnaičių prieš mudu kariauja iš viena

[1]) Melantijas



21. Odissejaus kova su jaunikiais (psl. 308)

Su jaunikaičiais piktais arba tas nedorasis Melantis[1])!"
Jam atsakydamas, tarė protingas sūnus Telemachas:
„Tėve! Aš pats tame kaltas ir niekas čion kitas nekaltas:
Aš tos kamaros tvirtąsias duris palikau atdarytas.
Žvalgas akylas jaunikių, matyt, kad surojo ten būti.
Eumai[2]) dorasis! Nubėgęs, duris uždaryk tu. Paskui gi,
Ten užsislėpęs, pasaugok, ar moterys šita padarė,
Ar nedorasis sūnus Doliono[3]) Melantis[1]) greičiausiai".
Jiems tarp savęs tebesitariant, piktas Melantis iš nauja
Bėgo kamaron atnešti jaunikiams ginklų atsiginti.
Kiaulių ganytojas doras, pamatęs įbėgant, į ausį
Tarė tyliai Odisejui, kad kas neišgirstų jo žodžių:
„Dzeuso auklėtas Laerto sūnau, Odisejau gudrusis!
Tas nelabasis žmogus, ant kurio mes visi čion ir manėm,
Šliaužia, antai, į kamarą ginklų. Įsakyk man, valdove,
Ar jį užmušti turiu, jei už jį pasirodyč stipresnis,
Ar pristatyti tau čia, kad tu pats nedorybę nubaustum'
Ir užmokėtum už visa, ką yra namuos jis pridaręs?"
Jam atsakydamas, tarė gudrus Odisejus didvyris:
„Aš šičia viens su sūnum Telemachu žiaurius jaunikaičius
Tikimės dar sulaikyti kovoje, nors baisiai jie siunta.
Judu kartu su Filoičiu[4]) rankas tam begėdžiui ir kojas,
Stvėrę, užlauškit atgal ir suriškit. Paskui užkabinę
Virvę, į aukštą užtraukite jį prie pastogės skersinių:
Lai, nenustojęs gyvybės, kančiose sunkiose ten raitos".
Taip jisai tarė. O jiedu valdovo žodžius bėgo pildyt.
Jiedu atėjo kamaron, o jis, tenai būdams, nematė.
Ėmė ginklus iš kerčios tolimosios kamaros Melantis[1]).
Jiedu tuo tarpu prie durų slapton atsistojo jo laukti.
Žengė per slenkstį ožkų prižiūrėtojas Melantis[1]), turėdams
Rankoj' vienoje gražiausįjį šalmą, antroje gi seną
Jau supelėjusį skydą, kur jauns dar Laertas vartojo
Užmestas skydas tai buvo — jo siūlės ir diržai supuvę.
Šoko abudu prieš vagį, atgal į kamarą įvilko,

[1]) Melantijus
[2]) Eumajau
[3]) Dolijo
[4]) Filoitiju

Žemėn ant aslos pargriovė jį, rėkiantį balsiai, ir kojas
Jam ir rankas, su skausmu n'apsakytu užlaužę, surišo
Taip, kaip įsakęs jiems buvo Laerto sūnus Odisejus.
Virvę tvirčiausią užnėrę, paskui jie prie aukštojo stulpo
Jį po skersinio lubų su virve ta užtraukė į aukštą.
Jam, pasityčiodams, tąkart tarei tu, Eumajau dorasis:
„Nūn tu Melanti[1]), šiai nakčiai čionai pasiliksi už sargą,
Patalą minkštą turėsi — pilnai jį esi užtarnavęs!
Tu nepramigsi, manau, čion Aušros iš miglų Okeano
Kilstant į sostą auksinį: galėsi į laiką atginti
Būrį ožkų jaunikaičiams jų pokyliui mūsų namuose".
Taip ir paliko piktasis Melantis[2]) skausmuose be galo;
Jiedu tuo tarpu, ginklus pasiėmę, uždarė duris vėl
Ir pas valdovo, gudraus Odisejaus, greičiausiai pagrįžo.
Kovą liepsnojančią rado, atbėgę: narsus Odisejus
Gynės, ant slenksčio stovėdams su savo trimis šalininkais.
Vyrų galingų skaitlingas būrys iš vidaus juosius puolė.
Tąkart Atena, galingojo Dzeuso duktė, pasirodė,
Kad Odisejų kovoje pastiprintų. Mentoro ėmus'
Išvaizdą visą, jinai jojo ūgį ir balsą turėjo.
Ją Odisejus pamatęs, nudžiugo ir šaukti pradėjo:
„Mentor! Eik čia į pagalbą. Atimk seną draugą geriausį,
Kurs tau nemaža ko gera yr daręs. Dabar atsilygink!"
Taip jis kalbėjo, o manė širdyje, kad yr tai kareivių
Ūpo pakeltoja, Dzeuso duktė, galingoji Atena.
O jaunikaičiai visi užsipuolė ant Mentoro šaukti.
Pirmas suriko Damastro sūnus Agelajas, sakydams:
„Mentor! Sakau, nesiduok Odisėjui save prikalbėti
Prieš jaunikaičius kovot, o už jį užsistoti be proto.
Aš tik manau, kad mes jį nugalėti turėsim — tai aišku!
Šituos užmušę — ir tėvą ir sūnų ir tau nepraleisim,
Jeigu tik drįsi prieš mus įsikišti į kovą nelygią.
Galvą už tai pražudysi: kuomet jau variu begailiuoju
Jūsų gyvybes pakirsim, tai turtą, kokį tik atrasim
Tavo name ar laukuos, su turtu Odisejaus per viena
Tarpe savęs pasdalinsim. Nei sūnūs jau tavo, nei dukters

[1]) Melantijau. [2]) Melantijas.

Tavo name nebgyvens, ir žmona jau Itakėj nebsuksis".
Taip jis kalbėjo. Jo žodžiai užrūstino širdį Atenos.
Žodžiais piktais Odisejų ji barti pradėjo ir tarė:
„Ne, nebmatau, Odisėjau, tavyje senosios tvirtybės
Ir begalinės drąsos, su kuria tu kovojai tiek metų
Trojoj' už garbę baltarankės Elenos, dukters geratėvės!
Kiek išžudei tenai vyrų smarkiose kovos' kruvinose!
Tavo, ant galo, gudrybė ir pilį Prijamo užvaldė.
Kaip gi dabar tu į savo turtus ir namus, štai, pagrįžęs,
Stojęs kovon su jaunikiais, dvejoji, ar galįs priveikti?
Na gi, palauk, mano mielas! Aš stosiu pagalbon — matysi,
Koks dar tau draugas tebėra tarp priešų daugybės senasis
Mentoras, Alkimo doro sūnus, tau dėkingas už gera".
Tarusi tokius žodžius, netuojau vienok pergalę teikės
Pilną jam duoti: norėjo mėginti drąsos ir galybės,
Kaip Odisejaus paties, taipo pat ir sūnaus jo garbingo.
Mirksniu akies ji pavirto kregžde ir, nuskridus per salę,
Sėdos ant rąsto skersinio, nuo dūmų surūkusio, juodo.
O jaunikaičius drąsino tuotarp Agelajas Damastro
Ir Eurinomas, ir Amfimedontas, ir Demoptolemas,
Dar ir Peisandras, Polikto sūnus, ir protingas Polibas.
Buvo tai vyrai žymiausi drąsa tarp jaunikių to būrio,
Likę gyvi ir kovot pasiryžę už savo gyvybę,
O jau kiti buvo žuvę nuo baisiojo lanko vilyčių.
Vėl Agelajas draugus savo drąsindams, šaukti pradėjo:
„Vyrai! jau greitai nuleisti rankas Odisejui priseina.
Mentoras, matot, pabėgo, tik niekų tuščių čion pripliauškęs.
Vėl jie vieni pasiliko tarp durų, kaip buvę ik šioliai,
Jūs tik visų variagalių iečių nepaleiskit iš karto.
Meskit iš karto šeši: jeigu Dzeusas suteiktų pataikint
Ir Odisejų sužeisti — didžiausia garbė jūsų laukia.
Jau dėl kitų — mažas daikts! kad galėtum priveikti tik šitą!"
Taip jis kalbėjo. Jie metė ietis, kaip jis buvo įsakęs.
Bet jų stengimąsi pavertė niekais dievaitė Atena:
Viena ietis, nusisukus į šalį, susmego į staktą
Durų salės, o kita į duris, dar trečioji į sieną.
Iečių varinių išvengus visų, ką jaunikiai jam taikė,
Kreipdams į savo draugus, Odisejus kantrusis pabilo:

„Vyrai draugai! Dabar jūsų prašysiu į būrį jaunikių
Taikint be gailesčio jokio, nes jie nužudyti mus geidžia,
Tiek jau šunybių pridarę pirma tos kovos paskutinės".
Taip jam pasakius, ietis variagalves visi jie paleido.
Taikino stačiai. Tad Demoptolemą patsai Odisėjus,
O Telemach's Eurijalą, ganytojas kiaulių Elatą,
Jaučių ganytojas doras užmušo Peisandrą jaunikį.
Griuvo visi jie drauge ir iš sopulio aslą jie griaužė.
Spruko visi jaunikaičiai į kerčią salės tolimiausią.
Bet atsipeikėję, vėl iš numirėlių ietis išrovę,
Antrąkart metė aštriąsias ietis, prisitaikęs geriausiai.
Vėl jų nelaimino žingsnio ir noro dievaitė Atena:
Viena ietis, nusisukus į šalį, susmego į staktą
Durų salės, o kita — į duris, dar trečioji — į sieną.
Tik Telemachui pataikė į ranką tad Amfimedontas,
Odą jam vien tik įbrėžęs. Ktesipas Eumajui per skydą
Lengvai užgavo viršūnę peties, o ietis krito žemėn.
Tąkart iš nauja draugai margaminčio gudraus Odisėjaus
Vėl variagalves ietis į jaunikių pamišusių būrį
Metė. Patsai Odisejus, tvirtovių griovėjas, pataikė
Euridamantui, o Amfimedontą sūnus jo užmušo.
Kiaulių ganytojas jauną Polibą nudėjo iš karto;
Žuvo Ktesipas šį kartą iš jaučių ganytojo rankos.
Pervėręs jojo krūtinę, džiaugsmingai suriko Filoitis[1]).
„Štai, tau, sūnau Politerso, piktburni piktasis, išdykęs!
Jau nebepliaukši tu niekų: į valią dievų amžinųjų.
Nūn pasiduoki, vargše, nes tik jųjų galybė visam' kam'.
Mano tas smūgis tebūn užmokėtas už karvės tą koją,
Ką dovanojai maloniai tu dieviškam mūs' Odisejui".
Taip palydėjo Ktesipą ganytojas karvių Filoitis[1]).
Ir Agelają, Damastoro sūnų, tuotarp Odisejus,
Ietim pasiekęs, nudūrė. Euenoro sūnų Leikritą
Dar Telemachas užmušo: pataikė į pilvą. Ir griuvo
Jis, kaip stovėjo, ant veido ir aslą kakta savo arė.
Tąkart Atena iš aukšto, žmonėms pragaištingą aigidą
Virš jaunikaičių galvų, čia ant jų pagrūmojus, pakratė.

---

[1]) Filoitijas

Baimė aptemdė jų protą: pradėjo po salę daužytis
Jie, lygiai karvės po lauką kad laksto, kad sparvos apsėda
Vasaros metą, kad karščiai ateina ir dienos ilgesnės.
O Odisėjus su savo draugais, lyg būrys sakalų kad
Kreivanagių kumpanosių, nuo kalno atskridę, užpuola
Mušti paukščius, o tie krinta būriais, išsigandę, ant žemės,
Bet sakalai juos vis gaudo ir muša ir nėr jiems kur dingti;
Žmonės tuotarp, tai matydami, džiaugias, išėję į lauką —
Taip jaunikaičius vaikydami, toje salėje jie žudė.
Triukšmas ir riksmas pakilo didžiausias: jų smegenys taškės,
Kraujas jų aslą užpylė ir sienas aptaškė aplinkui.
Tąkart Leiodas, pribėgęs prie kojų, už kelių nutvėrė
Ir Odisejų maldauti pradėjo balsu gailestingu:
„Kojas bučiuoju aš tau, Odisėjau: manęs pagailėk tu!
Aš gi tavuose namuose negundinau tavo tarnaičių,
Nevedžiau jų aš į bloga. Kitus aš dar gėdinau tankiai
To nedaryti. Bet manęs neklausė ir to nesiliovė.
Taigi už tat jie dabar teisingai savo bausmę atrado.
Aš gi, aukų prižiūrėtojas jųjų, aš nieko nekaltas —
Jaugi čionai aš negyvas turėsiu gulėt, išsitiesęs?!
Koks gi už gerą elgimąsi būtų atlyginims tavo?"
Jam, paniūrai pažiūrėjęs baltom, Odisejus atsakė:
„Jeigu teisybę sakaisi aukų prižiūrėtojas buvęs,
Tai nesiginsi, kad tankiai meldeisi čion mano namuose,
Kad nedaleistų aukščiausias iš tolimo kelio man grįžti,
Kad tau suteiktų man žmoną paveržt ir vaikų sugyventi.
Štai tau, dėlko neišvengsi karščiosios mirties tu šį kartą".
Taip jam atsakęs, galinga ranka jisai pagriebė kardą,
Numestą žemėn, kuomet Agelajas pataikintas griuvo,
Ir per jo sulenktą sprandą jam kirto. Suriko Leiodas,
Bet, pusėj' riksmo, galva nuriedėjo ant žemės į aslą.
Vienas tik Terpio[1]) sūnus, dainininkas pagarbintas Femius[2])
Liko dar gyvas. Jisai jaunikaičiams dainavo prieš norą.
Rankom kankles nusitvėręs, jisai prie slaptųjų tų durų,
Baisiai dvejodams, stovėjo, ar bėgus į kiemą, prie Dzeuso

---

[1]) Terpijo
[2]) Femijas

Didžio aukuro pripuolus, laikytis, kur aukas gausiausias
Degino savo laiku ir Laertas ir pats Odisejus,
Ar Odisejui čia pat reikia pulti po kojų maldauti
Jojo malonės. Apsvarstęs dalyką, kankles jis padėjo
Stačiai ant žemės tarp sosto dabinto ir vyno krateros.
Pats skubinai, Odisejų pripuolęs, nutvėrė už kelių
Ir gailestingu balsu jis žodžius jam prabilo sparnuotus:
„Kojas bučiuoju aš tau, Odisėjau: manęs pagailėk tu!
Pats paskui gailestį jausi, jei dainių nekaltą užmuši,
Kurs padainuoja ir garbei dievų ir žmonių trumpaamžių.
Pats aš išmokau dainų, iš dievų įkvėpimą aš gaunu.
Lygiai kaip dievą kokį, tave garbinsiu savo dainomis.
Ir Telemachas, tikrai, pasakys, tavo vaikas protingas,
Jog aš be noro, ne savo valia, atėjau tavo rūman,
Kad su jaunikiais sėbrauti begėdžiais: per prievartą jųjų
Daug galingesnių ir didelio būrio čionai aš buvojau".
Taip jis kalbėjo. Spėka Telemachas jo balsą išgirdo.
Greit jisai puolė prie tėvo ir ėmė karščiausiai kalbėti:
„Tėve, sustok! Begailiuoju variu nežudyk jo nekalto.
Dar ir Medontą skelbiką išgelbėti reikia: visuomet
Rūpinos jis apie mus, dar mažam man namuose tebesant.
Ar tik nebus jį užmušęs Filoitis[1]) ar doras Eumajas,
Ar gal ir pats jis papuolė po tavo ranka per tą triukšmą?"
Taip jis kalbėjo. Išgirdo žodžius jo Medonts išmintingas.
Žemėn pargriuvęs, gulėjo jisai, pasilindęs po sosto.
Odą jis karvės, naujai nuluptos, užsitraukė ant savęs.
Tokiu būdu jis tikėjos išvengsiąs mirties sopulingos.
Šoko staiga iš po sosto ir odą numetęs nuo savęs,
Greit Telemachui, pripuolęs, kelius apkabino, drebėdams,
Verkdams, maldavo užstoti, jam žodžiais kalbėdams sparnuotais:
„Štai, Telemache mieliausis, tai aš! Užstok už mane tu!
Tėvo maldauk, kad mane nežudytų variu begailiuoju,
Pykdams už darbus blogus jaunikaičių, kurie jo namuose
Turtą jo rijo, aikvojo, tave, tik pajuokdami, skriaudė".
Jam, maloniau pažiūrėjęs, narsus Odisejus pasakė:
„Kelkis be baimės. Sūnus tave tik nuo mirties atvadavo.

---

[1]) Filoitijas

Visad žinok ir atmink, kad kitam pasakyti galėtum,
Kiek tai geriau užsimoka elgimasis geras už blogą.
Eikite lauk iš salės pražūtingos į kiemą abudu —
Tu ir gražbalsis tas dainius, kol aš padarysiu čion tvarką".
Taip jis pasakė. O jiedu, į kiemą išėję skubotai,
Tuoj atsisėdo prie Dzeuso aukuro, greta susiglaudę.
Kratė juos baimė, jie žvalgės aplinkui, mirties vis bijojo.
Dar apsižvalgė gerai po namus Odisėjus žiūrėdams,
Ar neišliko kas gyvas jaunikių, nekliuvęs dar Kerei.
Bet jis visus juos pamatė kraujuos ir purve ištaškytus,
Gulint krūvomis, kaip žuvys, kuomet jas žvejai, susirinkę,
Tinklą užtraukę akėtą, iš pilkojo vandens ant kranto
Išvelk, o josios ant smėlio, vandens nebegaudamos jūrių,
Gul, išsižiojusios: saulės kaitra jų gyvybę pražudo.
Lygiai taip pat ir jaunikiai gulėjo dabar viens ant kito.
Tarė tuomet Telemachui gudrus Odisėjus didvyris:
„Eik, Telemachai, pašauk man čionai Eurikleją žindyvę.
Noriu aš jai įsakyti, kas mano dar širdžiai parūpo".
Taip jisai tarė. Tuojau Telemachas jo žodį išpildė.
Tuoj' atidaręs duris, jisai tarė Euriklei[1]) žindyvei:
„Eikš tu, senute žiloji, kuri jau tiek metų žiūri čion
Mūsų tarnaičių tvarkos mūs' namuose, greičiau paskubėki:
Šaukia tave mano tėvas. Jis nori tau ką įsakyti".
Taip jai pasakė. Ir žodžiai pro senę toliau nenuskrido.
Greitai, pravėrus duris kambarių, kur tarnaitės gyveno,
Ėjo paskui Telemacho, kurs vedė senutę pas tėvo.
Rado jinai Odisėjų tarp vyrų lavonų daugybės,
Visą kraujais nutaškytą, nuo dulkių ir prakaito juodą.
Buvo jisai panašus jai į liūtą, kurs, jautį sudraskęs,
Kelias ramiai ir nueina — krūtinė jo, snukis, žandai jo —
Kruvina viskas: baisu pažiūrėti. Toks lygiai
Buvo krauju nutaškyts Odisėjus nuo rankų ik kojų.
Senė, pamačius lavonus ir kraujo visur pritaškyto,
Balsiai surikti iš džiaugsmo norėjo, pamačius stebuklą,
Bet Odisejus sulaikė ją, ženklą jai davęs tylėti.
Jai prakalbėjęs, rimtai tarė žodžiais sparnuotais didvyris:

[1]) Euriklejai

„Džiaukis, senutė, širdyj'! Prie numirėlių balsiai nerėkauk:
Nėra gražu pagal užmuštą žmogų nei rėkaut, nei girtis.
Nubaudė juosius likimas žadėtas už jų nedorybes:
Negerbė jieji ant žemės žmogaus, kaip išpuola, nė vieno,
Nei kuris blogas, nei geras, nors koks tik su jais susidūrė.
Taigi dabar susilaukė už tokias baisias nedorybes.
Man tu dabar pasakyk čion, kurios mūs' tarnaičių nebuvo
Doros irm an nusidėjo, ir kokios gyveno padoriai?"
Jam atsakydama, tarė žindyvė brangioji Euriklė:
„Tau aš, vaikuti, bežiūrint, čion visą teisybę išdėsiu.
Penkios yr dešimtys tavo tarnaičių namuose. Jos visos
Darbą sau turi paskirtą: jos vilnas pešioja ir kitą
Darbą, uždavus, atlieka. Tai dvylika yra jų tarpe
Tiek pasileidusių baisiai, jog jos nei manęs nebeklauso,
Nei karalienės pačios. Telemachas, teisybė, užaugęs.
Bet išmintinga jo motina niekad neleido jam kištis
Į moteriškių dalyką... Pavelyk, nubėgus ant aukšto
Aš karalienei pranešiu: jai dievas, mat, suteikė miego".
Jai atsakydamas, tarė gudrus Odisejus karalius:
„Ne! Jos nežadink, kol kas. Įsakyk čion tarnaitėms atvykti
Toms, kur visokių šunybių namuose manuos dasileido".
Taip jisai tarė. Senutė per kambarius greitai nubėgo
Šaukti tarnaičių ir liepti pas viešpaties eiti, jam šaukiant.
Pats jis tuotarp, Telemachą pašaukęs, Filoitį[1]) ir senį
Kiaulių ganytoją, tarė, žodžius jiems sparnuotus prabilęs:
„Ėmę, pradėkite nešti į kiemą lavonus. Tegul jums
Paded tarnaitės. Paskui gi jūs sostus puikiuosius su skobniais
Liepkit nuplauti švariai, su narvėtoms kempinėms nutrinti.
Namą valyti pabaigę, išveskit tarnaites iš salės
Ir, nusivedę už aukštojo svirno, ties sienos tvirtosios
Savo ilgaisiais kardais nužudykit visas, kad užmirštų
Jos Afroditės jausmus, kuo jos teršė namus su jaunikiais".
Taip jisai tarė. Tuo tarpu atėjo tarnaitės begėdės,
Visos raudodamos balsiai ir ašaras liedamos gausiai.
Ėmė pirmiausiai nešiot jos lavonus ir krauti ant kiemo
Po pastoge priemenės, kuotalpiausiai guldydamos juosius,

[1]) Filoitiją

Kaip Odisejus įsakė. Tas darbas tarnaitėms netiko.
Sostus puikius ir skobnius numazgojo narvėtoms kempinėms.
Ėmė tuomet Telemachas, Filoitis[1]) ir senas Eumajas
Grandyti salėje aslą kastuvais, o žemę tarnaitės
Laukan nešiojo ir vertė už durų. Pabaigę, kaip reikia,
Tvarką namuose, tarnaites už svirno, ties aukštąja siena,
Jie nusivarė į tarpą, kad nieks jų pabėgt negalėtų.
Joms Telemachas protingas, prabilęs tad, šitaip pasakė:
„Aš jums gyvybę atimsiu būdu negarbingu, nes jūs juk
Daug mano galvai pridarėte gėdos ir motiną mano
Tankiai užgavot namuos, su jaunikiais suseidamos bjauriai".
Taip joms pasakęs, jis, virvę storiausią laivinę paėmęs,
Jąją užtraukė tarp sienos ir svirno to aukštojo bokšto,
Tokio aukštumo, kad kojomis žemės pasiekt negalėtų.
Ten, kaip strazdai ar balandžiai, kad, skrisdami vakarą tūpti,
Užlek ant tinklo užtraukto tarp medžių ir kilpose smaugias
(Jas tada poilsio vieton sutink pražūtis kuobaisiausia),
Taip ir tarnaitės nedoros kabojo, greta susiglaudę:
Jųjų sprandai buvo kilpų užsmaugti, kad mirtų greičiausiai.
Jos neilgai pasispardė tik kojoms ir greitai nurimo.
Atvedė jie ir Melantį į kiemą: ausis jam ir nosį
Vario begailio kardu nukapojo, išplėšė jam gėdas,
Kojas, rankas nukapojo ir patį taipogi dalimis
Jie sukapoję, išmetė po kiemą šunims, kad suėstų.
Kojas rankas nusiplovę, paskui jie sugrįžo į rūmą.
Darbas jų pabaigtas buvo. Įsakė tuomet Odisejus:
„Duok man, senute, suradus sieros ir atnešk man žarijų.
Noriu namus išrūkyti. Tu Penelopeją galėsi
Šič pavadinti, kad eitų su savo tarnaitėms pas manęs,
Ir dar kitoms ten visoms pasakyk susirinkti tarnaitėms".
Jam atsakydama, tarė žindyvė senoji Euriklė[2]):
„Tiesa, vaikeli, tu viską, kaip reikiant, esi man paliepęs.
Leisk tik, atnešiu tau marškinius baltus, chitoną ir rūbą:
Šitokius skarmalus tau ant pečių nei dėvėti neišpuol".
Jai atsakydamas, tarė gudrus Odisejus didvyris:

---

[1]) Filoitijas
[2]) Eurikleja

„Ugnį pirmiausiai man turit sukurti salėje, sakau aš!"
Taip jis pasakė. Daugiau nekalbėjo senoji Euriklė[1]).
Atnešė greitai sieros ir ugnies ji. Tuojau Odisejus
Visur išrūkė siera, ir namuose visuos' ir ant kiemo.
Senė vėl leidosi bėgt per namus Odisejaus plačiuosius
Moterims žodį valdono pranešti ir liept susirinkti.
Josios iš savo išėjo kamarų žibintuvais rankos',
Tuoj' Odisejų apstojo ir baisiai stebėjosi visos,
Galvą bučiavo karštai jam, pečius ir rankas ir daug verkė.
Pats Odisejus nebteko tvirtybės ir ėmė raudoti,
Gailesčio apimtas linksmo, pažinęs namiškį kiekvieną.

---

[1]) Eurikleja

Dvidešimttrečioji giesmė (ψ)

Penelopeja pažįsta Odisejų

Senė, kvatodama garsiai, nubėgo ant aukšto pranešti
Savo valdovei, kad vyrs numylėtas jos yra sugrįžęs.
Keliai senutės pas'darė tvirtesni ir kojos lengvesnės.
Stojos galvugalyj' savo ponios ir prabilo, jai miegant:
„Kelkisi, Penelopėja vaikeli, akim pamatysi
Tą, ko karščiausiai norėjai, liūdėdama laiką ilgiausį:
Grįžo namon Odisejus, vėlai susiradęs. Nužudė
Tuos jaunikaičius begėdžius ik vieno už tai, kad jie namą
Ardė jo, turtą aikvojo ir sūnų jo skriaudė namuose".
Jai atsiliepusi, tarė tad Penelopeja protinga:
„Protą, močiute, dievai tau sumaišė, nes jie tai juk gali
Žmogų labai išmintingą paversti į beprotį paiką,
O n'išmintingam visai kuodidžiausią gudrybę suteikti.
Jie tai tave pagadino; buvai iki šiol tu protinga.
Kaip gi galėtumei, protą turėdama, taip pasityčiot
Tu iš opiausiojo sielvarto mano, pažadinus staigiai,
Saldųjį miegą pertraukus, kurs buvo akis man užmerkęs.
Taip dar saldžiai aš buvau nebmiegojus jau dvidešimt metų,
Lygiai nuo tosios dienos, kaip brangus Odisejus išvyko
Savo laivais į Prakeikttroją — vardas tegul jos pražūna!
Eik sau atgal, iš kur ėjus, ir tai įsidėk sau, kad jeigu
Būtų kita tarnaitė, kurių čion daugybė, padarius
Tokį, štai, juoką ir tokią man žinią per miegą pranešus,
Aš ją ne žodžiais švelniais, o rūsčiausiu barniu būč išvarius,
Tau, Eurikleja, senatvė tame nusidėjime gelbsti".
Jai atsakydama, tarė brangioji žindyvė Euriklė[1]):

---

[1]) Eurikleja

„Ne! nesityčiojuos, mielas vaikeli: teisybė tikriausia.
Grįžo namon Odisėjus ir rūmuos' savuos' atsirado.
Tas, mat, keleivis jis buvo, kur skriaudė jaunikiai namuose.
Jau Telemachas seniai, mat, žinojęs, kad grįžo jo tėvas,
Bet atsargiai savo tėvo grįžimą jis slėpė ik laikui,
Kad jis galėtų nuveikti galybę išdykusių vyrų".
Taip ji pasakė. Džiaugsmingai pašoko valdovė iš lovos
Ir apkabinusi sprandą Euriklės[1]), raudoti pradėjo.
Bet abejoti pradėjus ji tarė žodžius jai sparnuotus:
„Jeigu teisybę sakai, numylėta žindyve, išaiškink:
Jeigu tikrai jis sugrįžęs, sakai tu, tai kaip jis galėjo,
Būdamas vienas, užpulti tą gaują jaunikių piktųjų
Ir nugalėti visus, nes jie visad būrį' čion lėbavo?"
Jai atsakydama, tarė brangioji žindyvė Euriklė[1]):
„To nemačiau, nežinau. Aš girdėjau tik riksmą baisiausį
Žūstančių vyrų. Mes tąkart sėdėjome mūsų kamaroj',
Baisiai drebėjom, o durys mūs' buvo stipriai užrakintos,
Kol mane šaukt nėatėjo sūnus Telemachas tavasis.
Liepė pašaukt jam mane galingasis jo tėvas, pasiuntęs.
Aš pamačiau Odisejų bestovint pas krūvą lavonų.
Šitie lavonai asloje gulėjo, krūvomis suvirtę.
Džiaugsmas pagavo mane, kad išvydau aš mūsų valdovą,
Kruviną visą, sušilusį, dulkiną, lygiai kaip liūtą.
Nūn jau lavonai visi išnešti yr į kiemo pastogę.
Namą gi visą sieroms išrūkė ir ugnį sukūrė.
Siuntė dabar, kad tave pavadinčiau. Tai eikim — jis laukia!
Kartą ir judu sulauksita džiaugsmo nuvargintai širdžiai,
Tiek iškentėję nelaimių. Dabar išsipildys daugmetis
Judviejų noras ir karštos svajonės: jis sveikas pargrįžo —
Vėl prie savos ugniavietės, atradęs tave čion ir sūnų.
O jaunikaičiams už bloga, ką buvo pridarę namuose,
Jis atmokėjo, kaip reikia, ir skriaudos atlygintos yra".
Jai atsakydama, Penelopeja protingoji tarė:
„Miela močiute! Per daug iš karto nedžiaukis dar šitaip:
Puikiai žinai, kaip tai būtų malonu matyt jį sugrįžus
Jojo draugams, o labiausiai tai man ir jo sūnui — mūs' vaikui.

[1]) E[illegible]ejos

Visgi tavais negaliu patikėti aš žodžiais: manau aš
Dievas koks norint, atvykęs, piktus jaunikaičius išžudė,
Bausdamas jų nedorybes, skriaudas ir begėdiškus darbus:
Negerbė jieji ant žemės žmogaus, kaip išpuola, nei vieno,
Nei kuris blogas, nei geras, nors koks tik su jais susitiko.
Patys savoms nedorybėmis galą jie sau užsitraukė.
O Odisejus Achajon grįžti nebgali: jis žuvęs!"
Jai atsakydama, tarė brangioji žindyvė Euriklė[1]):
„Mano vaike! Kas do žodis pro tvorą dantų tau išspruko?!
Aš gi sakau, tavo vyras sugrįžo, o tu vis kartoji —
Niekad negalįs sugrįžti: tu baisiai netikinčio proto!
Taigi aš tau pasakysiu ir ženklą aiškiausį dar vieną:
Randą jis turi, kur' šernas kadai jam su ilčia padarė.
Plaudama kojas, tą randą aš tuoj pamačiau ir norėjau
Tau pasakyt, bet užčiaupęs su delnu man burną staiga, jis
Liepė tylėt: atsargus visuomet ir protingas jis buvo.
Laikas mums eiti: aš galvą statau, kad tai viskas teisybė:
Jeigu šįkart pameluočiau — gali įsakyt nužudyti".
Jai atsakydama, Penelopeja protingoji tarė:
„Mano močiute! Sunku tau, nors išmintį gerą turėtum,
Norą dievų amžinųjų suprasti. Tai eikim gi, eikim
Ten pas sūnaus mano: noriu pati pamatyti lavonus
Tų jaunikaičių galingų ir tą, kas nužudė visus juos!"
Taip pakalbėjusi, leidos žemyn ji nuo aukšto. Širdyje
Daug ji dvejojo, ar reikia jai mylimą vyrą iš tolo
Išklausinėt atsargiai, ar priėjus arti, nubučiuoti
Galvą jo, veidą, rankas. Bet peržengusi slenkstį tašytą,
Prieš Odisejaus pas ugnį jinai atsisėdo iš tolo —
Prie tolimesnio pasienio; o jis pagal stulpo sėdėjo:
Laukė, nuleidęs akis, ką sakys išmintinga žmona jo,
Vyrą pamačiusi savo akim iš kelionės pargrįžus.
Ilgą ji laiką tylėjo: širdis jai iš rūpesčio alpo.
Tai, pažiūrėjus gerai — tas žmogus josios vyras atrodė,
Tai abejonė vėl ėmė — kodėl jis taip baisiai nudriskęs.
Štai, Telemachas prabilo ir tarė jis motinai savo:
„Motina mano! nebūk tu beširdė, ar proto nustojai?

---

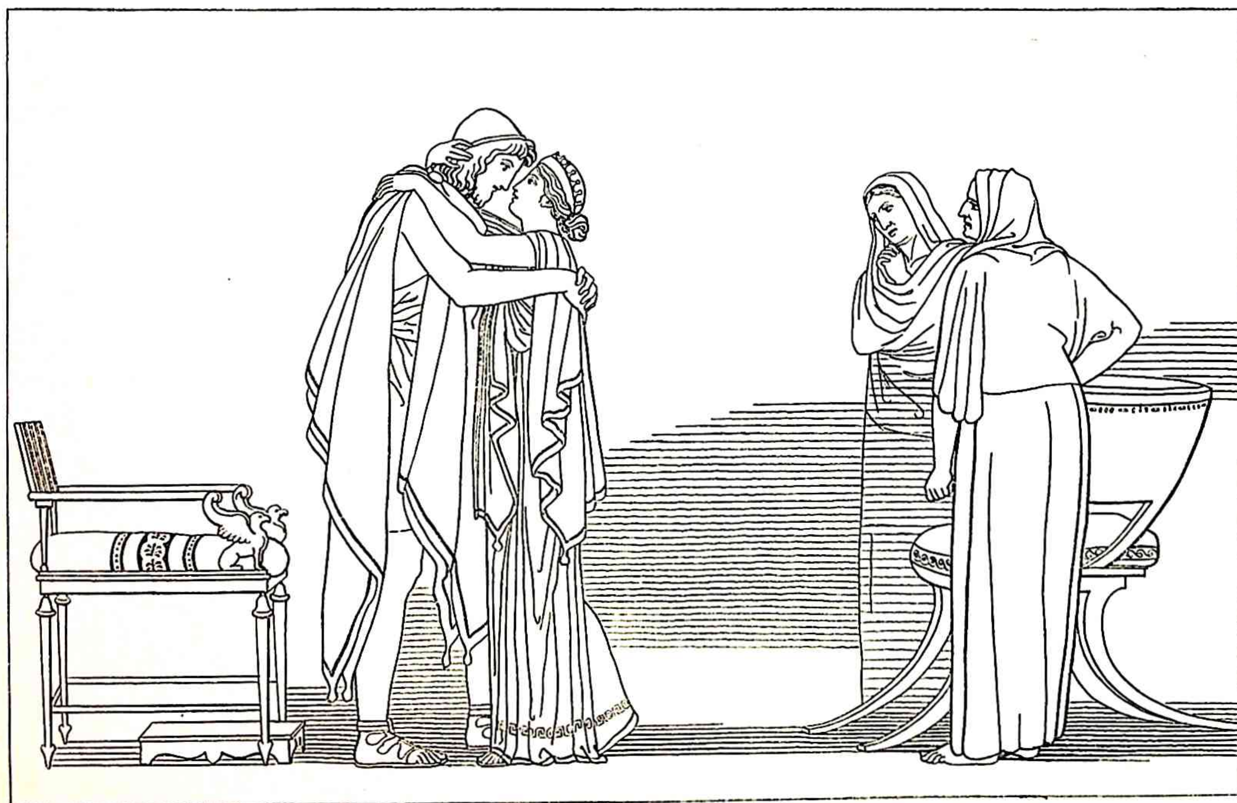
1) Eurikleja

Kaip sutinki tu pagrįžusį tėvą? Nei sėdi su juo tu,
Nei prakalbėti tu nori, nei nieko paklausti: vargu kur
Kitą atrastumei šitokią žmoną, kur vyrą sutiktų
Rūsčiai, kaip tu, kurs, dėl jos tiek vargų iškentėjęs, sugrįžo,
Dvidešimts metų nebuvęs, į savo namus ir tėvynę.
Tavo širdis ir už akmenį, tur būt, kietesnė dar yra".
Jam atsakydama, Penelopėja protingoji tarė:
„Mano vaikeli! Širdis mano alpsta krūtinėje mano:
Žodžio ištart negaliu, negaliu aš jo nieko paklausti.
Nei pažiūrėt jam į veidą galiu. Jei tikrai Odisejus
Yra jisai ir sugrįžo namon jis, tai turime mudu
Būdą tikriausį įtikinti vienas kitam ir patikrint:
Turime mudu ženklus, ko kiti jų nežino nė vienas".
Taip jinai tarė. Kantrus Odisejus tuomet sušypsojo
Ir Telemachui, žodžius jis sparnuotus prabilęs, pasakė:
„Leisk, Telemache, liuosai tavo motinai, kaip tik ji nori
Mane tardyt ir bandyti. Ji greitai pati įsitikins.
Aš gi dabar taip nudriskęs ir purvinas baisiai: sunku jai
Yra mane pripažint ir pagerbti, kaip išpuol tam sykiui.
Mes tik geriau pagalvokim, ką reikia daryti dabar mums?
Jeigu kas vieną nors vyrą mieste kada užmuš, tuoj' randas
Daug už jį keršyti jo giminių ir prisein kaltininkui
Bėgti, ir gimines savo, ir gimtąjį kraštą apleidus.
Mes gi išžudėme miesto diduomenės būrį, geriausius
Vyrus Itakės. Tai reikia dabar mum gerai apgalvoti".
Jam atsakydamas, tarė sūnus Telemachas protingas:
„Pats jau tu tuo pasirūpinki, tėve: juk, sako, tu esąs
Visugudriausias žmogus ir jog niekas žmonių trumpaamžių
Eiti lenktynių iš to su tavim negalėtų. Aš viena
Tik prižadėti galiu, kad su noru karščiausiu aš tavo
Pildysiu žodį, grąsos man užtenka — spėkų teužtenka!"
Jam atsakydamas, tarė gudrus Odisejus didvyris:
„Tai gi aš tau pasakysiu, kaip rodo man būtų geriausiai.
Reikia pirmiausiai švariai nusiplaut ir gražiais apsivilkti
Rūbais. Tarnaitėms ir liepkite rūbais šviesiais pasipuošti.
Dainius dievaitiškas turi skardžiąsias kankles pasiimti
Ir kuolinksmiausius šokius mums čion skambint ir linksmąją
Taip kad išgirdęs iš lauko kiekvienas galėtų manyti, [dainą,

Kas tik pro šalį praeis ar arti kas gyvena, jog šičia
Švenčiamos linksmos vestuvės, kurių visas miestas tikėjos.
Reikia, kad garsas žudynių baisiųjų jaunikių dykūnų
Miestan pirma nepakliūtų, kol mes nesurosim išeiti
Lauk iš namų ir į mūsų laukus nenuvyksim derlingus.
Ten mes iš nauja galėsime vėl pagalvoti ir šauktis
Dzeuso, Olimpo valdovo, kad mums patarimą suteiktų".
Taip jisai tarė. O jie, tai išklausę, uoliausiai išpildė.
Tuoj nusiplovė visi ir šviesius užsivilko chitonus.
Moteris taipogi papuošė, sustatė eilėsna į šokį.
Dainius dievaitiškas rankosna ėmęs kankles stebuklingas,
Greitai širdyse sužadino dainius saldžiausiąjį norą
Šokių n'apsakomai linksmo žaidimo, kas jaudina sielą.
Namas tik ūžė nuo kojų trypimo ir šokių. Toliausiai
Dainos jų buvo girdėti. Išgirdęs, kalbėjo ne vienas:
„Mat, jau, ant galo, sutiko tekėti ir mūs' karalienė.
Tai nedoroji, jau laukt nebenori ji tikrojo vyro
Grįžtant namon, kad namus atiduot jam, sulaukus, kaip prigul".
Taip sau ne vienas kalbėjo, teisybės tikros nežinodams.
O Odisejų tuo tarpu didvyrį, savuose namuose
Senė, namų šeimininkė, vardu Eurinomė, išmaudė,
Kūną aliejais įtrynė, šviesiausį užvilko jam rūbą.
Veidui jo grožį stebėtiną suteikė deivė Atena.
Jis pasirodė stambesnis, kaip buvęs, o plaukai ant galvos jo
Raitėsi puikiai stambiais garbiniais yakinto juodumo,
Lygiai kuomet dailininkas sidabrą dabindamas auksu,
Vyras gabus, nuo Hefaisto ir deivės Atenos palaimints,
Daiktą stebėtino grožio žmonėms pasidžiaugti padaro,
Taip ir Atena gražybe jo asmenį nušvietė visą.
Jis iš maudyklės parėjo, nušvitęs, kaip kokis dievaitis.
Vėl atsisėdo į sostą, kur buvo apleidęs, išeidams,
Priešais žmonos, ir užkalbinęs, tarė jai žodį sparnuotą:
„Baisiai stebiuos, kokią širdį tau kietą Olimpo valdovai
Yra suteikę — visai ne kaip būna širdis moteriškių!
Kur gi atrastumei kitą tu žmoną, kad vyrą sutiktų
Rūsčiai, kaip tu, kurs, dėl jos tiek vargų apgalėjęs, sugrįžo,
Dvidešimt metų nebuvęs į savo namus ir tėvynę?
Visgi, senute, paklok tu man patalą. Noriu prigulti

Vienas, jei josios širdis, kaip gelžis, jau dėl manęs atšalo".
Jam atsakydama, Penelopeja protingoji tarė:
„Tu, neišmanėli! Gal tu manai, aš didžiuojuos ar, gal būt,
Niekinu ką, ar labai taip stebiuosi? Puikiausiai žinau aš,
Kaip tu išrodei, kad sėdai į laivą ilgirklį keliautų
Trojon baision iš Itakės brangiosios. Ant galo, paklok jam,
Mano Eurikle[1]), kaip nor jis sau, patalą minkštą. Tik lovą,
Ką jis padaręs yr pats sau, iškelkit iš miegamo mano.
Toje jam lovoj', iškėlę ją laukan, paklosite gulti,
Kailių pridėję minkštų jam ir patalo rūbų šviesiųjų".
Taip ji pasakė, mėgindama vyrą. Gudrus Odisejus,
Sunkiai atsidusęs, liūdnai savo žmonai protingai pasakė:
„Žodį, pervėrusį sopuliu širdį, dabar pasakei tu!
Kas mano lovą galėjo iškelti: sunku padaryti
Buvo tas darbas žinovui geriausiam, tik jei bent dievaitis
Kokis užėjęs be vargo ją perkėlė kitur, pamanęs.
Bet iš žmonių trumpaamžių ir pats nors stipriausias galinčius
Jos ir pajudint nebūtų galėjęs įveikti: ji turi
Paslaptį didžią, ta lova, gudriai padaryta. O dirbau
Pats aš tą lovą, ne kits kas. Mat, augo alyva šakota
Visiškai arti namų, su plačiausia žaliąja viršūne.
Medžio storumas jos buvo, kaip šitokis stulpas tvirtasis.
Šitą alyvą, aš miegamą kambarį sau pastatyti
Geisdamas, mūru apmūrijau dailiai akmens nutašyto.
Stogą iš viršaus ant mūro uždėjau ir suvedžiau skliautą.
Tvirtas duris įtaisiau, užsidarančias lygiai ir lengvai.
Tąkart nupjoviau alyvos viršūnę lapuotą ir plačią.
Likusį kelmą su vario kirviu aptašiau kuodailiausiai,
Visur lygumą virve išmatavęs, aš išgręžiau grąžtais
Skylių, kiek reikiant, kelme ir taip pamatą lovai uždėjau,
Tvirtas lentas aš, nulyginęs dailiai, suvienijau drūčiai.
Puikiai dar lovą ir auksu šviesiu ir sidabrais papuošiau,
Kaulo dramblių negailėdams. Rėmą su diržais išpynęs,
Audeklu brangiu raudonu aptraukiau. Tai tokią, sakau aš,
Paslaptį lova turėjo. Dabar nebžinau aš, ar lova
Ten tebestovi? Gal būti, kad kas ją iškėlė, nupjovęs

1) Eurikleja.



22. Penelopeja pažino Odissejų (psl. 325)

Kelmą alyvos žemiau, nes ant kelmo ji buvo statyta".
Taip jam pasakius, žmonos jo širdis sudrebėjo ir kojos,
Paslaptį tikrą išgirdus, kurią Odisejus apsakė.
Balsiai pravirkusi, puolė prie vyro ir jį apkabino.
Ėmė bučiuoti jam veidą ir galvą ir verkdama, tarė:
„Tu tik nerūstauk, brangus Odisejau! Pasaulyj' visam' tu
Savo protu pragarsėjęs. Dievai mums neduoda linksmybės:
Jie nedaleido, kad mudu, jaunomis dienoms atsidžiaugę,
Ramūs prieit būt galėję prie slenksčio liūdnosios senatvės.
Taigi nepyk, mano mielas, ir manęs nebarki už nieką,
Jog ne tuojau, kaip pamačius tave, malonėtis pradėjau.
Mano krūtinėj širdis visuomet didžią baimę turėjo,
Kartais, kad koks atėjūnas mane neprigautų su žodžiais.
Daug apgavikų yra. Jog nebūt Elena Menelajo
Dzeuso duktė, susidėjus į meilę ir guolį su vyru
Svetimo krašto, kad būtų žinojus, kad narsūs Achajai
Vėl parvarys ją namon į tėvynę po karo didžiausio.
Žinoma, kokis dievaitis pagundė ant blogo ją darbo.
Savo protu ji nebūtų tą baisų dalyką sumanius:
Kiek tai iš to pasidarė nelaimių ir mums nukentėti!
Bet jau dabar, kad tu paslaptį man atidengti mokėjai,
Mūsų tos lovos, kurios nežinojo nė vienas žmogus kits,
Mudu tik vienudu ir užtikėta tarnaitė geriausia,
Aktoro doro duktė, kurią tėvas, man ištekant, davė:
Toji tarnaitė duris atidaro mūs' miegamo visad —
Jau tai dabar tu įtikinai širdį atsargiąją mano".
Baigė ji savo žodžius ir abudum griaudu pasidarė:
Verkt Odisejus pradėjo, prispaudęs prie savo krūtinės
Žmoną, nelaimių prislėgtą, bet jo nepamiršusią niekad.
Lygiai, kad krantą svajotosios žemės pamato suvargę
Vyrai, kuriems Poseidonas kur jūroje laivą sudaužė,
Bangą, kaip kalną, užvertęs ir vėjo užleidęs galybę
Tokią, jog keletas jų tik beliko, bangų nepagauti,
Ir paskutine spėka plaukdami, purvini ir murzoti,
Išlip ant kranto geidaujamos žemės, mirties atsikratę —
Taip ir jinai dabar džiaugės, matydama vyrą pagrįžus,
Nė negalėdama rankų baltų nuo jo kaklo nuimti.
Būtų čion juodu, saldžiai beraudodamu, Aušrą sutikę,

Jeigu nebūtų sumanius kitaip šviesiaakė Atena:
Naktį už slenksčio dangaus suturėjo Atena, o Aušrai
Ji nepavelijo lipti į sostą auksinį, pakilus
Iš Okeano vandens, nedaleidus arklių greitakojų,
Kur jos vežimą, pasauliui suteikiantį šviesą, vežioja —
Lempą ir porinį jo Faetoną — kinkyt ir važiuoti.
Tarė tad žmonai brangiajai gudrus Odisėjus didvyris:
„Mano žmona! Dar neesam priėję prie galo visokių
Vargo ir triūso: n'apsakomai daug dar man reikia pakelti
Vargo visokio, ir viską turiu būtinai aš išpildyt.
Pranašo didžio Teiresijo dvasią aš klausiau, nužengęs
Hado valstybėn tamsion, kur buvau nukeliavęs aš sykį,
Savo draugų atsiklausti grįžimo ir savo taipogis.
Eikiv, vienok, mudu gulti, žmonele: jau laikas ir miegot,
Miego saldaus paragaut ir pasilsinti kūnas nuvargęs".
Jam atsakydama, Penelopeja protingoji tarė:
„Patalas prirengtas tau visuomet, kuomet tik panorėsi.
Ačiū dievams, kad tik davė laimingai pagrįžti į savo
Namą turtingą ir gražų ir žemę tėvynės brangiausią.
Bet, kaip pradėjai sakyti ir dievas tą mintį tau davė,
Baik gi kalbėt apie vargą, kurį turi vargti: aš noriu
Tai sužinoti iš anksto, nes taip man lengviau yra, žinant".
Jai atsakydamas, tarė gudrus Odisėjus didvyris:
„Tu n'išmintinga žmona! Kažin kam, prisimynus, tu klausi?
Reik pasakyti tau viską ir nieko neslėpti nuo tavęs.
Tik nesidžiaugsi, išgirdus mano tu žodį ir pats aš
Baisiai nuliūdęs dėl to: man Teiresijas yra įsakęs
Didelio svieto pilis aplankyti, paėmus į ranką
Irklą, gražiai padarytą, kol tokio aš krašto nerasiu,
Kur negirdėję gyventojai yr apie jūrą, ir druskos
Valgyje sau nevartoja, netur supratimo, kas yra
Laivas, gražiai nudažytas, raudonas ir irklų kam reikia,
Irklų, kur laivui atstoja sparnus, kad jis skrenda per jūrą.
Tikrą man ženklą pasakė Teiresijas. Ženklas, mat, tokis:
Kad susitiksiu kelionėje žmogų ir manęs paklaus jis,
Kam tą kąstuvą nešiesi, ant savo pečių pasiėmęs? —
Tąkart įsakė tą irklą į žemę įkalti ir brangias
Aukas sudeginti jūrių valdovui, didžiam Poseidonui:

Aviną, jautį ir kiaulių vaisintoją kuilį veislinį.
Galima tąkart jau grįžti namon ir šventas hekatombas
Šičia sudegint dievams, amžiniesiems Olimpo valdovams,
Nieko n'aplenkus tarp jųjų. Mirtis mane jūroj miglotoj
Nepasitiks: ji pris'artins palengva, senatvės žilosios
Man susilaukus ramiai ir nuskins, lygiai vaisių, prinokus.
Liksiu aplinkui pavaldinius savo laimingus. Tai tokį
Mano gyvenimo galą Teiresijas man pranašavo".
Jam atsakydama, Penelopėja protingoji tarė:
„Jeigu dievai amžinieji mums tokią senatvę yr lėmę,
Galima viltį turėti, kad tur pasibaigt mūs' nelaimės".
Taip jie ilgai dar kalbėjo maloniai, viens kitą užjausdams,
O Eurinomė kartu su žindyve jiems patalą minkštą
Taisė, žibintuvais sau pasišviesdamos. Patalą baigus
Kloti vikriai, sumaningai, senutė, pavargusi, gulti
Ėjo į savąją vietą, o jiems miegamoji tarnaitė,
Einant į miegamą gulti, žibintuvu pašvietė kelią.
Vieton nuvedus, sugrįžo atgal Eurinomė, o jiedu,
Papročiu savo senuoju, į vieną atsigulė lovą.
O Telemachas tuo tarpu, ganytojai jaučių ir kiaulių,
Liepę pabaigti šokius ir tarnaitėms paliepę eit gulti,
Patys atsigulė miego aptemusių rūmų salėje.
O Odisejus ir Penelopeja, seniai išsiilgę
Meilės, sau širdį palinksmino saldžiai. Iš nauja po to jie
Ėmė kalbėt ir viens kito teirautis, kaip pra'jo tas laikas?
Jam ji apsakė, kiek vargo turėjo namie su tarnaitėms,
Jųjų matydama bjaurų elgimąsi su jaunikaičiais,
Kaip jaunikaičiai be gėdos jų jaučius ir ožkas geriausias
Pjovė ir vyną brangiausį aikvojo be saiko ir soties.
Visko išklausęs, gudrus Odisejus apsakė nuo savęs,
Kiek jis nelaimių pridaręs kitiems ir kiek pats iškentėjęs.
Klausė jinai, žingeidaudama baisiai ir miegą užmiršus,
Kol jis nepabaigė pasakot prietikius savo skaitlingus.
Jis jai apsakė, kaip jis iš pradžios ant Kikonų užpuolęs,
Kaip atsidūręs krašte, kuriam saldųjį lòtosą valgo,
Ką jam Kiklopas padaręs ir kaip jis atkeršijęs šitam
Dievo nebijančiam žvėriui, draugus jo geriausius surijus:
Kaip pas Ajolą patekęs, kursai maloniausiai priėmęs

Ir į tėvynę pasiuntęs, bet piktas likimas neleidęs
Tąkart sugrįžti: audra begalinė, pagavus, nuvarė
Verkiantį graudžiai atgal į žuvingosios jūros platybes.
Kaip atsidūręs Telepilo miesto netóli, šalyje
Baisiai piktų Laistrigonų galingų, kurie, užsipuolę,
Jojo sudaužė laivus ir išžudė graž'aulius Achajus,
Ko ne visus, nes jis vienas su savo laivu teištrūkęs.
Kirkės apsakė gudrumą ir josios žavėjimą baisų.
Kaip jis nuvykęs į Hado valstybę paniūrą ir tamsią,
Kad atsiklausus sielos ten Teiresijo pranašo Tebų.
Jis ten nuvykęs daugirkliu laivu ir draugų ten pamatęs.
Motiną savo ten matęs, kur gimdė jį, mažą augino.
Kaip jis Seirenų dainavimą, saldžiai malonų, girdėjęs,
Kaip jis atvykęs, kur Plaukiamos Uolos ir kur užsilaiką
Skilla baisioji baidyklė ir dar nelabesnė Charibadė,
Tųjų baidyklių, nežuvęs, nė vienas žmogus neaplenkęs.
Ir kaip draugai jojo karves šviesiausiojo Sauliaus išmušę,
Ir kaip jų greitąjį laivą liepsnojančiu žaibu suskaldęs
Dzeusas, perkūnų valdovas, ir žuvę bangose draugai jo
Brangūs, visi iki vieno, o jis tik ištrūkęs nuo Kerių.
Kaip jis atvykęs į salą Ogigijos, kur gražiaplaukė
Nimfė Kalipsa gyveno ir, jį susigavus, norėjo
Baisiai už vyrą palikti uoliniame rūme. Maloniai
Priėmė jį ir išlaikė, žadėdama jam stebuklingą
Nemirtingumą suteikti ir amžiną duoti jaunystę,
Bet niekuomet negalėjo širdies sužavėt jam krūtinėj'.
Kaip į fajakų jis žemę pakliuvęs po didelio vargo,
Kur nuo širdies jį mylėję ir gerbę, kaip kokį dievaitį.
Jie ir parsiuntę jį savo laivu į brangiausią tėvynę,
Aukso, sidabro sudėję jam krūvą ir rūbų puikiausių.
Buvo tai jo paskutinis jau žodis, nes miegas saldusis,
Sąnarius žmogui atleidžiąs ir sielvartą tildąs, užpuolė.
Tąkart dar kit'ką sumanė šviesakė dievaitė Atena:
Ji, pripažinus, jog jau Odisėjus gana pasidžiaugęs
Patalu savo žmonos ir užtenka jam saldžiojo miego,
Tąkart daleido tik Aušrai pakilt iš miglų Okeano,
Kopti į sostą auksinį, kad šviesą pasauliui suteiktų.
Tuoj Odisejus pašoko iš patalo minkšto ir tarė:

„Mano žmona! Jau abudum užteko ik sočiai nelaimių —
Tu čion, belaukdama mano grįžimo, didžiausio gi vargo
Mačius esi ir verksmų, o mane patsai Dzeusas galingas
Ir amžinieji dievai prikankino, neleisdami grįžti,
Nors ir karščiausiai geidžiau to, į mylimą mano tėvynę.
Nūn, kad mūs noras įvyko ir guliva lovoj' vienoj mes,
Tu pasirūpinki turtais, kad juos pargabenus į rūmą,
O galvijus, ką jaunikiai išdykę begėdžiai surijo,
Aš kai kuriuos atsiimsiu jėga, o kai ką ir Achajai
Patys geruoju grąžins, koliai nuostolius mano atlygins.
Reikia pirmiausiai nueit man į dvarą, kad sodą vaisinį
Ir mano gerbiamą tėvą ten esantį greit pamatyčiau:
Tėvas, girdėjau, gedauja manęs ir raudoja. O tau aš
Rūsčiai dabar įsakau, nors pati tu esi išmintinga:
Gandas po pilį pasklis, patekėjus tuoj saulei, jog rūmuos'
Žuvo visi jaunikaičiai. Ant aukšto pas savęs užlipus,
Tu su tarnaitėms visoms ten sėdėk, nė su kuo nekalbėki".
Taip jai paliepęs, jisai užsidėjo šarvus kuogeriausius,
Liepė tą pat padaryt Telemachui, Filoičiui[1]), Eumajui,
Liepė visiems pasiimt į rankas jisai karišką ginklą.
Jie jo klausydami žodžių, šarvus varinius užsidėjo.
Tąkart, duris atsidarę, visi iškeliavo į dvarą.
Vedė juos pats Odisejus. Jau buvo šviesu, jiems keliaujant,
Bet galingoji Atena, migla juos pridengus, praleido,
Vesdama greitai per vidų prabudusio didelio miesto.

[1]) Filoitijui

Dvidešimtketvirtoji giesmė (ω)

Susitaikymas

Hermes[1] tuo tarpu, Kilenijos dievas, iš žuvusių vyrų
Jųjų sielas išvadino: jis rankose aukso lazdelę
Šviesią ir gražią turėjo, kuriąja akis jis, norėdams,
Apdumia žemės žmonėms ir kuriąja pažadinti gali
Žmogų iš miego. Pamojo sava lazdele tada dievas —
Sielos jaunikių jį, čirpdamos, sekė. Ir lygiai, kaip kalno
Urve plačiam' tarp uolų susimetę šikšnosparniai čirpia,
Jeigu kuris, atitrūkęs nuo jųjų grandinės, nukrinta,
Praded visi be tvarkos po tą urvą lakstyti — taip sielos,
Čirpdamos, lėkė, o Hermes[1], keleivių užstovas dievaitis,
Vedė jas pats. Okeano migloto platybę praskridę,
Aplenkė jie tad Leukadų uolas ir pro Saulės aukštuosius
Pralėkė jiejie stulpus, n'apsistodami Sapno šalyje.
Greitai atskrido į plačią Asfodelio pievą, kurioje
Sielos velionių — miglotieji jų panašumai — gyvena.
Rado ten sielą Pelejaus sūnaus jie Achillo[2], ir draugo
Jojo Patroklo, skaistaus Antilocho, taip pat ir Ajanto,
Kurs po šviesaus Achilleso[2] visuose Danajuose buvo
Laikomas vyru puikiausiu dėl veido ir kūno dailumo.
Visos tos sielos apspito atvykusių didelį būrį.
Greit atsirado siela ir Atrejaus, sūnaus Agamemno,
Baisiai nuliūdus. Ir kitos dar sielos tenai susirinko,
Kokios tik žuvusios buvo namuos' apgaulingo Aigisto.
Kalbint Atreidą pradėjo siela Pelejono Achillo[2]:
„O, Agamemnon! Gyvenant mums rodėsi tankiai, kad Dzeusas,

---

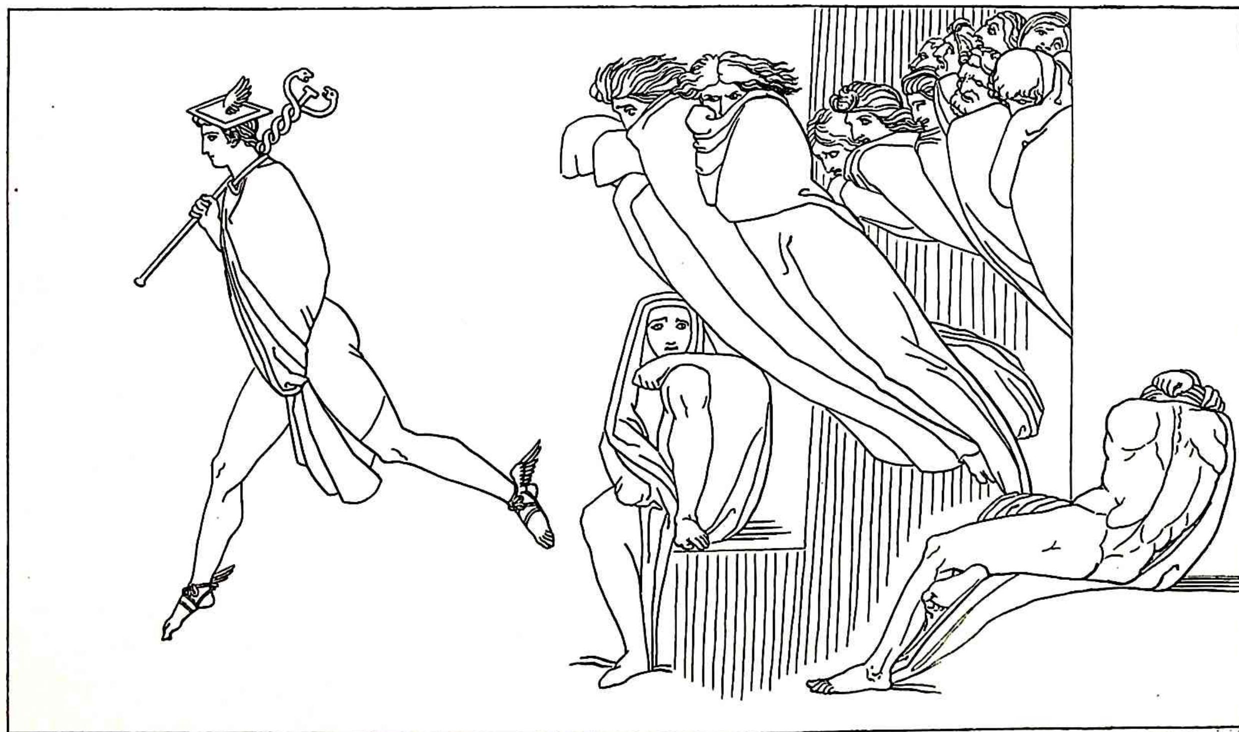
1) Hermejas
2) Achillejaus

Žaibo valdovas, labiausiai yr' tau prielankus, ne kitam kam
Tarp garbingųjų herojų Achajų: juk tarpe daugybės
Žemės valdovų galingų buvai pripažintas vyriausiu
Trojoj', kur, karą kariaudami, vargo tiek matėm, Danajai.
Bet ir tave neapgynė jisai nuo graudingo likimo,
Ko niekuomet dar nė viens neišvengė, kas gimęs tik buvo.
Daug būt geriau, kad tu būtum, bebūdamas vadas vyriausias
Trojoj', tenai savo mirtį sutikęs draugų savo tarpe:
Būtų Achajai visi tau supylę ir kapą aukščiausį,
Būtum ir sūnui ant amžių palikęs neapsakomą garbę...
Bet, štai, dabar pražuvai tu, kaip niekšas begarbis už nieką".
Jam atsakydama, tarė siela nelaimingo Atreido:
„O, laimingasis Pelejaus sūnau, dievalygis Achille![1]
Tu atradai savo kapą toli nuo Achajijos žemės.
Kovės aplinkui tave kuogeriausi Trojėnų kareiviai
Ir galingiausieji sūnūs Achajų už tavąjį kūną.
Dulkių audroje, kovos kruvinosios triukšmingos sukeltų,
Tu sau gulėjai ramus ir didžiulis, užmiršęs grumtynių
Karo vežimais, baisių mūsų priešams. Tuo tarpu kovojom
Ištisą dieną įnirtę ir būtum visai nepabaigę,
Jeigu perkūnvaldys Dzeusas nebūtų audra mus išskirstęs.
Taigi, kuomet mes tave iš kovos į laivyną parnešę,
Kūną ten tavo į lovą padėjom, gražiai numazgoję
Vandeniu tyru, alyvoms brangiausioms, Achajai pradėjo
Ašaras lieti, draskydami plaukus iš sielvarto didžio.
Gavusi žinią, iš jūrių gelmės tavo motina greitai
Su neapsakomai graudžiu riksmu pasirodė, ir baimė
Apėmė vyrus Achajus, kurie, į laivus savo šokę,
Buvo sumanę jau bėgti, jei būt nesustabdęs jų vyras,
Nestoras senas, prityręs senovės žinių ir gudrybių.
Jo patarimai išeidavo visad, paklausius, ant gero.
Jis tad Achajams, tik velydams gera, prabilo ir tarė:
„Vyrai Argejai, sustokit! Nebėkite, sūnūs Achajų!
Motina artinas šičia su jūrių dievaitėmis savo
Sūnų numirusį, mūsų garbingą Achillą[2] apverkti".

---

1) Achillejau!

2) Achillejų.



23. Hermejas veda jaunikių vėles į numirėlių šalį (psl. 332)

Taip jisai tarė. Achajai didvyriai nustojo bijoję.
Gražiosios dukters senelio jūrinio aplinkui apstojo
Kūną negyvąjį tavo, raudodamos graudžiai, ir rūbą
Jos tau užvilko brangiausį. O Mūzos devynios, tarp savęs
Dailiai sutardamos, giesmę tau liūdną giedojo graudingai.
Niekas iš būrio didžiausio Achajų, neverkęs, netvėrės,
Balsą tą saldų girdėdams širdies suramintojų Mūzų.
Taip septyniolika tąkart parų mes liūdėjom ir verkėm,
Tavęs netekę: dievai amžinieji ir žmonės trumpaamžiai.
Tik aštuonioliktą dieną padėjome kūną ant laužo,
Daug ten priguldę smulkiųjų galvijų ir jaučių papjautų
Tavo tik garbei. Ir dangiškuos rūbuos, medum ir aliejum
Gausiai užpiltas tu sudegei. Deginant tavąjį kūną,
Šviesūs Achajų herojai, ginklais kuogražiausiais šarvuoti,
Tūkstančiais — pėsti, raiti — aplink laužą, kaip bangos, siūbavo.
Ūžmas triukšmingas girdėjos toliausiai aplinkui. Kuomet jau
Liepsnos Hefaisto sudegino tavąjį kūną. Sulaukę
Ryto Aušros, mes susirinkome baltus palikusius kaulus,
Perplovėm, tyru vynu ir alyva šviesiąja užpylę —
Amforon juosius sudėjom, ką motina tavo mums davė.
Amfora buvo, Achillai[1]), paties Dioniso dievaičio,
Gavusio ją dovanoms iš garsaus dailininko Hefaisto.
Amforoj' toj' tebeguli, šviesusis Achillai[1]), ik šioliai
Kaulai tavi ir Patroklo, Menotijo garsiojo vaiko.
Bet Antilocho, kurį tu, numirus Patroklui labiausiai
Tarpe Achajų mylėdavai, kaulų ten nėra. Jūs' kaulus
Žemėn įkasę, tuoj kapą aukščiausį supylė Achajų
Vyrų, garsių ietininkų, kariuomenė, vietą parinkus
Ant išsikišusios jūron kasos Helesponto pajūryj',
Taip, kad tas kapas iš tolo matytųs ir žinomas būtų
Lygiai ir tiems, kas gyvena dabar ir gyvens ateityje.
Motina tavo, brangių dovanų iš dievų išmaldavus,
Liepė varžytytnes tarpe Achajų daryti: kurie jų
Karišką spėką ir vyrų vikrumą didesnį parodys,
Tiems jinai dovanas brangias dievų išdalinti įsakė.
Tankiai, Achillai[1]), priseidavo tau pamatyti, kaip žaidžia

[1]) Achillejau.

Vyrai, palaidojus kokį garbingą herojų valdovą.
Bet kad tu būtum pamatęs, kokius žaidimus tau iškėlė
Tetis[1]), dievaitė baltkoja — tu būtum nustebęs be galo.
Mat, kad be galo brangus esib uvęs dievams amžiniesiems.
Tokiu būdu tu ir miręs garbės nenustojai — anaiptol!
Mirus, garbė pasidarė didesnė, pasklido plačiausiai.
Ką gi man davė laimingas to karo baigimas? Man grįžtant,
Dzeusas aukščiausias sumanė, mat, prapultį baisią, begarbią
Iš paleistuvio Aigisto ir mano žmonos nedorosios!"
Taip jie kalbėjos tarp savęs, minėdami praeitą laiką.
Štai, pasirodė staiga Argžudys, galingasis dievaitis,
Vesdamas būrį didžiausį sielų, Odisėjaus nudėtų.
Būrį pamatę, nustebo herojai ir ėjo žiūrėtų.
Siela Atrejaus sūnaus Agamemno pažino būryje
Sielą sūnaus Melanejaus garbingojo Amfimedonto.
Buvo jied' vaišių draugai, nors ansai ir Itakėj' gyveno.
Pirmas Atreidas, prabilęs, užkalbino Amfimedontą:
„Amfimedontai, sakyk, kas yra atsitikę, kad jūsų
Tokis rinktinis būrys kuogražiausias apleidote žemę?
Nieks negalėtų pririnkti jaunikių gražesnių, iškratęs
Miestą didžiausį! Gal būt, Poseidonas, sutikęs jus jūroj,
Vėjus užleido baisius ir, sukėlęs bangas, paskandino?
Gal jus kur nuveikė tolimo krašto gyventojai, radę
Savo laukuose begaudant jų jaučius ir smulkiąją bandą,
Arba mieste kur begaudant žmonas ir beplėšiant jų turtą?
Duok man atsakymą tikrą: juk mudu draugavom ant žėmės!
Atmeni laiką, kuomet atvykau aš pas tavąjį tėvą,
Ragint skubiai Odisėjų, kad jis prisidėtų į Troją,
Karo tvirtaisiais laivais su mumis nukeliavęs kariautų.
Ištisą mėnesį gavome, aš ir šviesus Menelajas,
Savo laivais ten pas jūsų užtrukt, kol pavyko, ant galo,
Mums Odisejų, tvirtovių griovėją, į karą išjudint".
Jam atsakydamas, tarė nuliūdusis Amfimedontas:
„Viską atsimenu aš, augintini Dzeuso, kas buvo.
Viską dabar tau, kaip buvo, neslėpdamas nieko, sakysiu,
Koks mūsų galas gyvenimo buvo, visai netikėtas.

---

[1]) Tetida

Piršomės mes čion visi Odisejaus palikusiai pačiai.
Ji nenorėjo liūdnų tų vestuvių, bet ir nežinojo,
Kaip išsisukti nuo jų. Visuomet pražūties mūsų geidė.
Daugel gudrybių jinai sumanydavo savo širdyje.
Vienąkart stato didžiausias stakles ji ir apmatus daro;
Užmet audimą ji platų ir ploną, o mums ji ir sako:
„Mano bernaičiai — jaunikiai! Kadangi Odisejus pražuvęs,
Jūsų meldžiu neskubėkit vestuvių, kad neitų ant niekų
Siūlai: aš noriu pabaigt įkapinį herojui Laertui
Rūbą išausti, idant, kad ištiks jį skausmingas likimas,
Mirti kuomet jam priseis, Achajietės sakyt negalėtų:
„Guli be užkloties vyras, kursai, begyvendams ant svieto,
Turtų surinko daugybę". Ji taip mums kalbėjo. Visi mes
Klausėme jos ir sutikom, o ji, ką per dieną išaudus,
Būdavo, naktį išleidžia atgal, užsigesusi šviesą.
Taip jai per trejetą metų vis vyko mumus apgaulioti.
Bet kaip ketvirtas jau metas užstojo ir laiks išsipildė,
Mums ir pasakė kokia moteriškė, žinovė gudrybių.
Tiesa! Sugavome patys beardančią gražų audimą.
Darbą tuomet jai prisėjo pabaigt jau per prievartą mūsų.
Bet vos surojo ji savo tą ilgą audimą pabaigti
Ir išardyti stakles — stebėtiną darbą mums rodė:
Audeklą šviesų, kaip saulė, ar pilnasis mėnuo skaistusis, —
Štai, koks dievaitis piktasis į pakraštį lauko slapčiomis
Atvedė kažin iš kur Odisejų kiauliaganio gryčion.
Čion su sūnum jisai savo susėjo, kursai, tad iš Pilo
Grįždamas stačiai smiltingo, užėjo pas savąjį tarną.
Jie čion tarp savęs apsvarstę, sumanė jaunikiams žudynę.
Viską aptarę, į sostinę grįžo: pirma Telemachas,
O jau paskui Odisejus, kurį, kaipo elgetą, vedė,
Rūbais bjauriais apsivilkusį, senas ganytojas kiaulių.
Pagaliu ramstės galings Odisejus, seneliu apsimesdams,
Kumpu, sulinkusiu driskiu. Ir kas gi tarp mūsų galėjo,
Nors protingiausieji vyrai, manyti, kad pats Odisejus
Būtų slapta atsirasti galėjęs? Mes jį susitikom
Žodžiais skaudžiais, užgauliomis, nekartą suduodavom skaudžiai.
Jis gi ilgai kuokantriausiai kentėjo savo namuose
Mūsų skriaudas ir mušimą ir užgaules žodžiais visokiais.

Bet, susimilęs nuo Dzeuso aigidvaldžio, [illegible]
Jis su sūnum Telemachu, surinkęs ginklus visus namo,
Juos [illegible] kamaroj, kad mes nepri[illegible]
[illegible] gudriai primokino, atnešus
[illegible] vilyčių, užduoti rungtynių:
[illegible] vilyčioms į taikinį — pradžią mūs' galo.
Niekas iš mūs' negalėjo stygos to galingojo lanko
[illegible] mums, man, trūko spėkų tam dalykui.
Bet [illegible] lankas pačiam Odisejui į ranką,
[illegible] mes sutikom, kad jam jojo duoti nereikia,
Nors ir [illegible] norėtų tą lanką paimt pamėginti.
Bet Telemachas jam vyčiu įsakė tą lanką paduoti.
[illegible] į rankas įgavęs, gudrus Odisejus didvyris
[illegible] stygą galingojo lanko, prašovė
[illegible] grandis, o paskui jis, pašokęs ant aukšto
Slenksčio, ant žemės greitąsias vilyčias išpylė ir ėmė
[illegible] aplink ir staiga Antinoją nudėjo.
Ėmė paskui mumis šaudyti savo baisiomis vilyčioms,
[illegible] stačiai, o vyrai tik griuvo, kaip malkos, ant žemės.
Matomai, kas iš dievų jam pribuvo pagalbon ant mūsų.
Puolęs paskui jis ant mūsų, visus išgainiojo po rūmą,
Žudė visus. Begalinis pakilo ten riksmas ir triukšmas:
Galvos [illegible] ir smegenys tiško ir pylėsi kraujas.
Taip, Agamemnonai, žuvome mes: iki šioliai kūnai mūs'
Dar nepalaidoti guli namuos' Odisejaus galingo.
Dar ir draugai mūs' kiekvieno nežino namuose, negali
Nors pasirūpint nuplauti sukepusį kraują nuo mūsų
Kruvino kūno, apverkti, kaip prigul: numirusiam tas tik
Lieka pagarbos nuo gyvojo draugo jo būtinas ženklas".
Jam atsakydama, tarė siela Agamemno karaliaus:
„O laimingasis Laerto sūnau, Odisejau gudročiau!
Dorą, neapsakomai skaisčią esi pasirinkęs sau žmoną:
[illegible] tau liko širdis tavo Penelopejos,
Seno Ikario[*] dukters: neužmiršo jinai Odisejaus,
Vyrimo savo [illegible]! Ateinančios tolimos kartos
Josios dorumą minės ir dainas josios garbei sudės dar.

---

[*] [illegible]

Tai ne Tindaro duktė, kur sumanė prakeiktą dalyką —
Vyrą žieduotą užmušti. Baisiausios dainos ji žmonėse
Sau susilauks ir užtrauks dar ji gėdą doroms moteriškėms".
Taip jie kalbėjo, nuliūdę, minėdami prietikius žemės,
Hado tamsioje šalyje, miglotoj' požemės valstybėj'.
O Odisejus, su savo draugais iškeliavę iš miesto,
Greitai atėjo į dvarą, gražiai prižiūrėtą Laerto.
Senas Laertas kadai tai tą lanką sau buvo nus'pirkęs,
Darbo jis daug čion įdėjo ir namą sau gerą pas'tatė.
Namas aplinkui pastoges plačias padarytas turėjo.
Ten per dienas darbininkai vergai ir darbavos ir valgė,
Ten ir gulėjo. Ir buvo jų tarpe senutė Sikelė.
Ji tai senelį labai rūpestingai globojo ir slaugė.
Tarė tuomet Odisejus tarnams, o iš vieno ir sūnui:
Jūs dabar eikit į vidų namų tų gražiai sutvarkytų,
Ruoškite greitai pietų, pasipjovę riebiausį sau paršą.
Aš gi nueisiu pas tėvo, žiūrėsiu, kaip man jis atrodys:
Ar pripažins jis mane, akimi pats pamatęs savomi,
Ar, tiek jau metų nebmatęs, netiks pripažinti už sūnų?"
Taip pakalbėjęs, jis, ginklą tarnams atidavęs, nuėjo.
Jie gi į namą tą greitai įėjo, tuotarp Odisejus
Sodan vaisingan nuėjo, tikėdamos tėvą ten rasiąs.
Bet nei Dolijo ten seno nerado, nei jojo sūnų ir
Jokio ten vergo nerado: visi jie tad buvo išėję
Erškėčių rinkti tvoromis apsodinti. Senasis Dolijas
Pats iškeliavo su jais jiems parodyti vietą, kur rinkti.
Vieną tik tėvą terado, apėjęs tą gražųjį sodną.
Senis medelį ten kažkokį krapštė. Jo purvinas rūbas
Buvo suplyšęs, sulopytas; kojos jam buvo su diržais,
Daug kart susiūtas, kažkaip apvyniotos, kad jų nepadūrus.
Pirštines buvo taip pat užsimovęs, dygių kad išvengus.
Kažin kokia kepuraitė apdriskusio kailio ožkinio
Dengė jo galvą, palinkusią jau nuo vargų ir senatvės.
Tokį pamatė gudrus Odisejus čion savąjį tėvą,
Žilą senelį pavargusį, sielvarto didžio prispaustą.
Jis tad sustojo po kriaušės medelio ir verkti pradėjo.
Verkdamas, manė širdyje ir galvą sau suko, ar būtų
Reikalas, stačiai priėjus, bučiuot apkabinus senelį,

Viską jam tuoj' apsakyti, kaip grįžęs, ką radęs tėvynėj',
Ar užsislėpti pirma ir pačiam išmėginti dar tėvą.
Jam apgalvojus, geriau pasirodė bus šitaip padarius:
Pašaipa tėvą mėginant, ko reikia iš jo sužinoti.
Taip nusistatęs, artyn Odisėjus prie senio priėjo.
Senis Laertas, sulinkęs, tuo tarpu medelį apkrapštė.
Stojęs arti jo, skaistusis sūnus Odisejus jam tarė:
„Seniau! Matyt, kad gerai tu išmanąs darbuotis po sodną!
Tvarką, matau, visame kam' didžiausią pas tavęs aplinkui:
Medžiai, štai, fygų ir kriaušių, alyvų ir vynuogių visur,
Lygiai ir gėlės — gražiausiai, matyt, prižiūrėtos ir auga.
Bet, dėl tavęs aš sakyčiau, tik tu nesupyki ant manęs,
Sau tu tvarkos neturi: per senatvę nebnori matyti,
Koks tu nuplyšęs ir purvins esi. Nemanau, kad galėtų
Ponas tave taip apleisti už tavo tarnavimą blogą:
Vergiško nieko tavyj' nematau aš: iš veido ir ūgio
Man tu atrodai valdovų kokių giminaitis tikriausiai.
Man taip atrodo, kad būtų labiau panašu tave matant
Sotų ir švarų, beilsintį lovoj' ant patalo minkšto,
Kaip kad seneliui labiausiai pritiktų, pabaigiančiam amžių:
Bet pasakyk tu man aiškiai, neslėpdamas nieko nuo manęs,
Kas tavo viešpats yra? Ir kieno tu čia sodą žiūri tą?
Aiškiai išpasakok viską, man reikia tai viską žinoti:
Ar tai teisybė, kad aš, į Itakę atvykęs, kaip sakė
Vienas žmogus man, kurį sutikau aš, keliaudamas šičion.
Tik tas žmogus nelabai prielankus pasirodė man bėsąs:
Jis nenorėjo manęs išklausyti, nei duoti man tikrą
Savo atsakymą, klausiant man vieno pažįstamo šičia,
Ar jis dar gyvas ir kur jis gyvena, o gal būt jau miręs
Ir iškeliavęs į Hado valstybę miglotą ir tamsią,
Tu tai gali tai žinoti, klausyk ir suprask, ko man reikia:
Kitąkart savo tėvynėj aš vaišinau žmogų keleivį.
Daug man priseidavo vaišint keleivių iš tolimo svieto,
Kito vienok nebuvau aš dar tokio protingo sutikęs.
Sakėsi esąs jisai iš Itakės, jo tėvas Laertas,
Esąs didvyrio Arkeisijo vaikas. Tą svetį namuose
Savo aš vaišinau puikiai, man nieko netrūkdavo tąkart;
Dovanas brangias daviau, kaip tai priguli svečiui keleiviui:

Aukso puikiausiai išdirbto daviau jam septynis talantus,
Puikią jam gryno sidabro aš taurę daviau išdabintą
Dvylika suteikiau jam aš gerų marškinių kuominkščiausių.
Dar tiek daviau jam ir kelnių ir rūbų kasdieninių geriausių;
Keturias jam aš be to dovanojau tarnaites, dailiųjų
Rankų darbelių žinoves jaunutes, gražias ir malonias".
Jam atsakydamas, tėvas senasis, raudodamas, tarė:
„Doras keleivi! Tikrai tu pataikei į kraštą, kurio tu
Ieškąs sakaisi. Tik kraštą užvaldė ištvirkėliai baisūs.
Dovanas savo, matau, kad ant vėjo išmetęs tu būsi:
Nes, jeigu būtum jį gyvą atradęs Itakės šalyje,
Žinoma, jis kuogražiausiai atlyginęs būt tau už vaišes,
Dovanas duodams nuo savęs: toksai jau svečių užvedimas.
Bet tu dabar pasakyki ir man kuoaiškiausiai pareiški,
Kiek jau galėtų būt metų, kaip savo namuose tą svetį
Vaišinai vargšą bedalį, nes buvo sūnus jisai mano.
Jį jau, tur būti, toli nuo tėvynės, paskendusį jūroj,
Žuvys suėdė gelmėse, o gal būt ant žemės sudraskė
Žvėrys plėšrieji ar paukščiai grobuonys jo sulesė kūną.
Jo negalėjo apverkti jo motina senė, nė tėvas
Jo negalėjo palaidot, kurie jį, pagimdę, užugdė;
Nei jo žmona, dovanų tiek kainavusi, Penelopeja
Jojo apverkt, pasidėjus į lovą, kaip reik, negalėjo,
Jam negalėjo uždengti akių, kaip numirusiam išpuol.
Dar tu man tai pasakyk, kad žinočiau aš visa teisingai:
Kas tu per vienas esi? Kur tėvai tavo yr ir tėvynė?
Kur apsistojo greitasis tas laivas, kuriuo atvykai tu
Kart su savais palydovais? Gal būti, tu vienas tik šičia
Atplaukei svetimo krašto laivu, o jis nuplaukė, likęs,
Mūsų prie kranto privežęs — sakyk tu man viską, kaip buvo?"
Jam atsakydamas, tarė gudrus Odisejus didvyris:
Taigi tau viską aš noriu teisingai ir aiškiai pareikšti:
Aš gyvenau Alibantoj' ir puikų ten rūmą turėjau,
Tėvas manasis vadinos Polipemoníons Afeidas.
Mano gi vardas paties — Eperitas. Piktasis dievaitis,
Man to nenorint, į kraštą jūs' atvedė, kelią susukęs
Mums nuo Sikanijos: savo aš laivą liepiau pastatyti
Užvėjoj' kalno miškuoto ir manęs sugrįžtant palaukti.

Jūsų gi pats Odisejus — manau, kad jau penketas metų,
Gal būt, praėjo nuo to, kaip jisai iškeliavo nuo mūsų.
Vargšas! Juk jam išvažiuojant tad, paukščiai vien laimę terodė,
Skrido visi jam po tiesiąja puse — malonu žiūrėti!
Pats jisai džiaugės, matydamas šita, keliaudams iš mūsų.
Mudu abudu tikėjomės greitai iš nauja sueiti
Ir dovanomis iš nauja viens kitą palinksmint brangiomis".
Taip jis kalbėjo. O senį tuo tarpu baisus nuliūdimas,
Lygiai sunkus debesys koks, prislėgė. Rieškučioms pasėmęs
Juodžemio dulkių, jis sau ant galvos užsipylė žilosios,
Sunkiai dejuodams. Pamatęs jo sielvartą skaudų, sūnus jo
Pats susgraudino labai ir pradėjo pro nosį jis šniokšti.
Puolęs staiga jis prie tėvo, nutvėrė ir tarė jausmingai:
„Aš tai tas pats ir esu, mano tėve, kurio tu taip laukei;
Aš tai grįžtu jau po dvidešimts metų į brangią tėvynę!
Liaukis tu verkęs, raudojęs, liūdėti dabar tu nustoki!
Štai, ką turiu tau pranešti ir laiko neblieka ant niekų:
Aš išžudžiau iki vieno visus jaunikaičius savuose
Rūmuose, jiems užmokėjęs už darbus piktus jųjų algą!"
Jam atsakydamas, tarė Laertas senėlis protingas:
„Jeigu tikrai mano vaikas esi, Odisejus, sugrįžęs —
Ženklą turi man išrodyt, kuriuo aš galėč patikėti".
Jam atsakydamas, tarė gudrus Odisejus didvyris:
„Randą, meldžiu, kuopirmiausiai savom akimi pažiūrėki,
Ką man padaręs yra Parnase savo ilčia miškinis
Šernas, kuomet aš ten Autolikoną[1]) senuolį, mūs' močios
Mylimą tėvą, buvau aplankyt nukeliavęs, tikėdams
Dovanas brangias sau gausiąs, nes buvo senuolis žadėjęs
Duoti man jas dar tuomet, kad pas mūsų čionai jisai lankės.
Dar tau galiu išskaityti medžius tavo sodno tvarkingo,
Tuos, ką tu man dovanojęs esi, man jų prašant, tuomet dar,
Mažas kad būdamas vaikas, bėgiojau pas tavęs į sodną.
Vaikščiojom mudu tarp medžių, o tu jų vardus sakinėjai:
Kriaušių paskyrei man trylika, dešimtį man obelių ir
Keturias dešimtis fygų pridėjai, žadėdams, kad duosiąs
Vynuogių man penkiasdešimt kelmų vaisingųjų kasmetai.

[1]) Autoliką

Uogos jų kekėmis blizg įvairiausioms ant saulės, nes Dzeusas
Dangiška meile augina ir gražina jas iš aukštybių".
Taip jam pasakius, senelio ir keliai pradėjo drebėti,
Širdį pradėjo jam plakt, Odisejui prirodymus davus.
Mylimą sūnų jis stvėrė į glėbį, bet pats nusilpnėjo.
Tad Odisejus, kantrusis didvyris, pakėlė ant rankų
Savo apalpusį tėvą. Senelis negreit atsigavo.
Jis, atsigavęs, ant galo, balsu iškilmingu pasakė:
„Tėve mūs', Dzeusai! Dabar tai matau, kad tebėsą Olimpo
Kalno aukštybėse teisūs dievai, jei iš tikro prakeikti
Tie paleistuviai jaunikiai už savo piktybes pražuvo.
Bet, štai, dabar mane baimė vėl ima širdyje, jog greitai
Šičia subėgs Itakiečiai visi ir pasiųs dar nuo savęs
Žinią visiems Kefallenijos miestams, kas yr' atsitikę",
Jam atsakydamas, tarė gudrus Odisejus didvyris:
„Būk sau ramus! Nesirūpink širdyj' apie šitą dalyką.
Eikime sau į namus, kur šalyje šio sodno mačiau aš.
Ten aš pirma Telemachą, kartu su ganytojais mūsų
Karvių ir kiaulių, čion eidamas, pasiunčiau pietų parūpint".
Taip pakalbėjusiu, juodu atėjo į gražų tą rūmą.
Da'ję į puikiai namus įgyventus, atrado jau ten jie
Karvių ir kiaulių žiūrėtojus ir Telemachą, kurie, čion,
Mėsą kapojo iškepusią gardžią ir vyną liešavo.
Tąkart godotiną senį Laertą name jo šviesiajam
Jojo tarnaitė Sikelė tynėje išmaudė ir kūną
Jojo alyvoms ištrynusi, rūbais apvilko švariausiais.
Deivė Atena nematoma šičia pribuvo, seneliui,
Svieto valdovui, stiprybės pridavus, jam ūgio ir drūčio
Žymiai pridėjo. Jisai iš maudyklės sugrįžo. Sūnus jo
Didžiai nustebo, pamatęs senelį, lyg kokį dievaitį.
Jis jį užkalbinęs žodį sparnuotą jam tarė, sakydams:
„Tėve! Matau, kad kuris iš dievų amžinųjų tikriausiai
Ūgio pridėjęs yr tau ir gražumo ir išvaizdą puikią".
Jam protingasis Laertas, ant to atsakydamas tarė:
„Dzeusai, aukščiausias mūs' tėvai, Atena, šviesus Apollone!
Toks dar kad būčiau tebesąs, kokie mes senovėj su vyrais
Mūsų drąsiais Kefallenijos smarkiai užpuolę garsingą
Tvirtąją pilį Nerito, pajūryje žemės kietosios,

Paėmėm greit — tai tu vakar savuose namuose už tikrą,
Davęs man ginklą, įgijęs sau būtum nemenką ten draugą
Ir apsigint ir žudyt jaunikaičiams: aš būčiau ten jųjų
Tavo namuose ne vieną nudėjęs — būt buvę tau džiaugsmo!"
Taip jie tarp savęs kalbėjos. Pabaigę pietų priruošimą,
Sėdo paeiliui į sostus visi ir kėdes jie pietautų.
Vos tik pradėjus pietauti, sugrįžo senasis Dolijas,
Kart su sūnais iš laukų: jų pašaukti išėjusi buvo
Senė Sikelė močiutė, kuri juos visus užaugino,
Tėvą gi seną Doliją senatvėje rūpino visad:
Sūnūs Dolijo ir pats jis, pamatę valdovą karalių,
Tarpduryj' stojo nedrąsūs. Vienok Odisejus maloniai
Žodžiais linksmais juos prakalbino, tardamas seniui dorajam:
Sėskis, seneli, nustok jau stebėtis: mes sėdžiam ir laukiam
Jūsų seniai jau pietautų pagrįžtant iš lauko nuo darbo".
Tąkart senasis Dolijas, rankas išskleidęs, pribėgo
Ir Odisejaus sugavęs rankas, jis pradėjo bučiuoti,
Žodžiais sparnuotais jį sveikindams, graudžiai kalbėdams [valdovui:
„Mūsų brangiausias! Tai mūsų meldimai karšti išsipildė —
Parvedė dievas vienok! Būk gi sveikas ir linksmas tarp mūsų!
Dievas visokios tesuteikia laimės! Sakyk, susimildams,
Tikrą teisybę, man reikia žinoti, ar mūsų skaisčioji
Penelopeja jau žino, kad grįžęs, ar reik jai pranešti?"
Jam atsakydamas, tarė gudrus Odisejus didvyris:
„Jau jinai žino, seneli, nebreikia tau rūpintis šituo".
Taip Odisejus atsakė. Dolijas, paėmęs sau kėdę,
Sėdo prie skobnio. Jo sūnūs, pasveikinę savo valdovą
Žodžiais gražiais ir paspaudę jam dešinę ranką, susėdo
Gret savo tėvo Dolijo pietaut su visais darbininkais.
Taip jie pietavo gardžiai pas Laerto senelio namuose.
„Ossa" tuo tarpu po miestą, nešiotoja gando greitoji,
Lakstė ir platino žinią baisios prapulties jaunikaičių.
Šokę, piliečiai, iš kur kuris buvęs, greičiausiai subėgo
Pas Odisejaus namų su riksmu ir verksmu n'apsakytais.
Gimines savo kiekviens atsiėmęs, palaidojo greitai,
O tolimuosius, iš svetimo krašto, sudėję laivuosna,
Liepė žvejams, kad nuvežtų namon jų tėvams atiduoti.

Patys paskui su rūstybe širdyje vyrijon suėjo.
Jau susirinkus visiems ir visiems savo vietą užėmus,
Senis Eupeitas pradėjo kalbėti ir tarė graudingai,
Nes jojo degė širdis begaliniu skausmu, kad jo sūnų,
Jo Antinoją gražuolį nuožmus Odisejus nudėjo.
Jį atsiminęs, Eupeitas, raudodamas, tarė piliečiams:
„Vyrai! atminkite, kiek Odisejus Achajams nelaimių
Yra padaręs: anąmet jis vyrų geriausių daugybę
Išvedė Trojon kariaut ir pražudė ir juos ir laivus mūs'.
Nūn, vėl išžudė geriausius visoj' Kefallenijoj vyrus.
Taigi subruskim dabar, kad jisai nesurotų pabėgti
Pilan arba į Elidą, dievų numylėtąjį kraštą,
Kur viešpatauja nuo amžių Epejai, galingi didvyriai.
Einam gi! Gėdą kitaip užsitrauksim ant savęs ant amžių!
Liksime atmintį bjaurią ateinantiems amžiams mes, jeigu
Neatmokėsim' žudytojams mūsų vaikų numylėtų.
Aš tai po to ir gyvent nebgaliu ir greičiau aš numiręs
Eisiu su jais, neng gyvensiu! Tai einam gi, vyrai, jų gaudyt,
Kad nesurotų jie, pikta pridarę, mūs' keršto išvengti!"
Taip jis, raudodams, kalbėjo. Širdis sugraudino Achajams.
Tąkart atvyko Medontas su Femiju, dainium garsiuoju,
Stačiai iš rūmų garsaus Odisejaus, pakilę iš miego.
Tarpe vyrijos sustojo. Visi, juos pamatę, nustebo.
Tąkart protingas Medontas, daug žinąs, prabilo ir tarė:
„Manęs meldžiu paklausyt, Itakenai! Sakau ne be dievo
Viską padarė žinios Odisejus, ką yra padaręs.
Pats pažinau aš nemirštamą dievą, kuris, prisiėmęs
Mentoro išvaizdą visą, stovėjo šalyj' Odisejaus.
Dievas tasai Odisejų drąsino, o priešams jo baimę
Darė didžiausią, juos vaikė po rūmo kampus, ir jie žuvo!"
Taip jisai tarė. Juos baimė išblyškusi apėmė, klausant.
Tąkart kalbėti pradėjo garsus Halitersas senelis,
Mastoro doro sūnus, kuris ateitį matė taip aiškiai,
Lygiai kaip praeitį. Jiems jisai, velydams gera, pasakė:
„Manęs meldžiu paklausyt, Itakėnai, ką jums pasakysiu!
Jūsų kaltė. Ir už jūs' nedorybes to visa sulaukėt!
Jūs nepaklausėt manęs ir klausėte Mentoro doro,
Savo vaikų nenorėjote bausti, kad pikta jie darė.

Jie gi tuo tarpu bjauriausių juk nuodėmių krūvą papildė:
Turtą aikvojo ir žmoną begėdiškai skriaudė valdovo,
Kurs, kaip jie manė, nebgrįš. Tai už tai susilaukėte bloga!
Dar, nors dabar, paklausykite, mano jūs žodžio protingo:
Niekur neb'eikit iš čion, kad nelaimės nebdauginti savo!"
Taip jisai tarė. Ir pusė vyrijos, pakėlusi triukšmą,
Šoko iš vietos. Kiti gi, ramiai pasilikę, sėdėjo.
Mat, nepatiko jo žodžiai aniems; jie Eupeito paklausė.
Greitai ginkluotis pradėjo. Visi, savo kūną pridengę
Žvilgančio vario šarvais, susirinko už miesto ant lauko.
Vadas Eupeitas, kurs proto nustojo, sūnaus nebetekęs,
Viltį turėjo atkeršyti savojo vaiko žuvimą,
Nė nemanydamas to, kad pačiam jam sugrįžt nebeteks jau,
Nes jo likimas ten laukė kovoje už žuvusį sūnų.
Deivė Atena tuo tarpu Kronidui Aukščiausiajam tarė:
„Tėve visų mūs', Kronide, pasaulio Aukščiausias valdove!
Man atsakyki, kad klausiu: dabar ką manai tu širdyje?
Ar dabar turi tarp jųjų kova brolžudinga įvykti
Ir kruvinųjų skerdynių verksmai pasikelti, ar reikia
Taiką tarp jų padaryti ir tuo tą dalyką pabaigti?"
Jai debesų varinėtojas Dzeusas ant šito atsakė:
„Ko tu, vaikeli, beklausi manęs ir bekalbini dar kart?
Juk tu pati sumanei ir savu tu protu apgalvojai,
Jog Odisejus, sugrįžęs, turės juos nubaust už piktybes.
Taigi daryk, kaip sau nori. O man taip atrodo geriausiai:
Jau Odisejus atkeršijo savo jaunikiams. Teisingai!
Priesieka nauja, didžià jųjų tarpe ramybė tur stoti:
Jis pasiliks jų valdovas, o jųjų vaikų užmušimą
Mes užmirštin atidėsim ir meilę tarp jų atgaivinsim
Tokią, kaip buvo pirma: lai taikà ten ir laimė vien žydi".
Baigęs žodžius, jis atleido Ateną, kuri jau skubėjo.
Ji nuo viršūnių Olimpo, kaip vėjas koks, leidosi skristi.
Tąkart kaip tik Odisejus su savo draugais, jau pavalgęs,
Rūpintis ėmė. Ir tarė gudrus Odisejus didvyris:
„Reikia, kad kas jūs' išeitų pažvelgti, ar n'eina jie šičion?"
Taip jisai tarė. Sūnus tad Dolijo, pakilęs, išėjo.
Žengdams per slenkstį, sustojo, pamatęs jų būrį ateinant.
Greitai sugrįžęs, sparnuotus žodžius Odisejui jis tarė:

Jie jau arti. Kuogreičiausiai mes griebkimės ginklo į ranką!"
Taip jisai tarė. Pašokę, visi jie šarvais užsivilko.
Kėtvertas stojo kartu Odisejaus būryje. Dolijas
Vėl su šešiais savo stojo sūnais. Ir abudu seneliai:
Senas Dolijas ir senas Laertas, šarvais prisidengę,
Stojo į eilę — žili, o kareiviai, nelaimei ištikus.
Žvilgančio vario šarvais užsivilkę, duris atidarę,
Priešo sutikti išėjo — o vedė visus Odisejus.
Juos pasitiko išeinant Atena šviesakė dievaitė,
Išvaizdą Mentoro seno priėmus ir ūgį ir balsą.
Ją Odisejus, kantrusis didvyris, pamatęs, nudžiugo
Ir Telemachui, brangiam savo sūnui, staiga jis pasakė:
„Na, tai dabar, Telemachai, matysi, į kovą papuolęs:
Kaip turi vyrai kovoti, pelnydamies garbę žmonėse.
Taigi žiūrėk, kad senovišką garbę tėvų, tokią skaisčią,
Mūsų pasaulyj' dabar nepažemintum, baimę parodęs!"
Jam Telemachas protingas, ant to atsakydamas, tarė:
„Pats pamatysi tu, tėve, kad aš nemanau padaryti
Gėdos narsiųjų tėvų savo atminčiai, šitiek garbingai".
Taip jis atsakė. Laertas, išgirdęs jų kalbą, sušuko:
„Brangūs dievai! Kokią dieną laimingą išvysti daleidot,
Amžių man baigiant! Džiaugiuosi be galo, girdėdamas ginčą
Savo sūnaus su sūnaičiu dėl vyrų garbės ir drąsumo".
Tąkart, priėjus prie jojo, šviesakė jam tarė Atena:
„Arkeisïaiti Laerte, visų mylimiausis draugė man!
Šaukdamos Dzeuso pagalbos ir jojo dukters galingosios,
Drąsiai į kovą išeik ir paleisk savo ietį į priešą!"
Žodžiai jos senio krūtinėj sukėlė atšalusią drąsą.
Šaukdamos Dzeuso pagalbos ir jojo dukters galingosios,
Jis, savo ietį iškėlęs, netaikindams, leido į priešus.
Jojo pataikė ietis į varinįjį šalmą Eupeito.
Šalmas ieties neišlaikė — ir galvą pramušo ietis jam.
Griuvo triukšmingai Eupeitas, šarvais sužvangėjęs variniais.
Pirmas užpuolė ūmai Odisejus, su juo Telemachas.
Ėmė juos smarkiai kapoti kardais, ietimis juos badyti,
Taip jog, bežiūrint, visus juos jie būt iškapoję ant vietos,
Jeigu Atena, duktė vasigaliojo Dzeuso nebūtų
Tokią žudynę sulaikius, paliepusi balsiai sustoti:

„Stokit! Pabaikite kovą tarpusavią tą pragaištingą,
Vyrai Itakės! Tą ginčą išriškit tarp savęs be kraujo!“
Taip jiems Atena kalbėjo. Išblyškėlė baimė juos stvėrė.
Jiems išsigandus, ir ginklas išpuolė iš virpančių rankų.
Patys jie krito ant žemės, tą dangišką balsą išgirdę.
Kiek atsipeikėję, leidosi bėgti į miestą, kas gyvas.
Baisiai surikęs, kantrus Odisejus, galingas didvyris,
Puolė juos vytis, kaip vanagas paukščių kur krūvą pamatęs.
Bet į tą laiką Kronidas liepsnojančio žaibo vilyčia
Trenkė į žemę prieš kojas dukters galingosios, Atenos.
Ženklą tą gavus, Atena tuojau Odisejų sustabdė:
„Dzeuso auklėts Odisejau, sunkiuose varguos išmėgintas,
Liaukis ir apmaudą savo gesyk, nebekeldams žudynių,
Nes, jei kitaip — tai užrūstinsi Dzeusą, perkūnų valdovą!“
Taip jam pasakė Atena. Jisai jos paklausė ir džiaugės.
Greitai po to tarp karaliaus ir jojo vyrijos iš nauja
Santaiką tikrą įvykdino Dzeuso duktė galingoji,
Mentoro išvaizdoj' doro, jo ūgį ir balsą priėmus.

Jonavoje,
1920 m. spalių 5 d.

Ralio Odissejos antrasis leidimas

Šis antrasis lietuviškas Odissejos vertimas skiriasi nuo pirmojo, išleisto prieš penkiolika metų vertimo, beveik tik tuo, kad yra aprūpintas įvadu, komentarais ir Homero tikrinių vardų sąrašu.

Išėjęs 1930 metais Ilijados pirmųjų penkiolikos giesmių vertimas, kurio vertėjas prieš savo ankstyvą mirtį nesuspėjo paruošti spaudai, buvo p. Sofijos Čiurlionienės-Kymantaitės nuodugniai perredaguotas: redaguojant buvo padaryta daug tūkstančių mažesnių ir didesnių pakeitimų.

Odissejos vertimo tekstas buvo išspausdintas toj formoj, kurią jam suteikė Dr. Ralys; nustatydamas tą galutinę formą, jis plačiai naudojosi didelio Lietuvos vyro, neužmirštamo kan. Juozo Tumo-Vaižganto patarimais. Knygų Leidimo Komisija manė todėl, kad pirmasis Lietuviškos Odissejos tekstas yra tų dviejų kilnių vyrų darbo dokumentas, kurio keisti netinka. Naujame Odissejos leidime man buvo todėl pavesta ištaisyti neabejotinas spaudos klaidas ir, lietuvinant graikiškus tikrinius vardus, pravesti vieną nuoseklią sistemą. Pačiame tekste vardai buvo keičiami tik tiek, kiek tai neardė Ralio metrikos, šiaip buvo paliekama vertėjo priimta forma, o forma, kuri man atrodė taisyklinga, paduota išnašose, puslapio apačioj.

Su gilia padėka turiu pabrėžti, kad mano paruoštas Ilijadoj ir Odissejoj randamų tikrinių vardų sąrašas (pusl. 411—417) buvo nuodugniai aptartas su mano gerbiamaisiais Kolegomis profesorium Pranu Brenderiu, docentu Pranu Skardžium ir docentu Antanu Saliu. Kai kuriuose atvejuose man teko nusileisti jų nusistatymui prieš savo paties nuomonę. Sakysim, aš būčiau linkęs graikiškus moteriškus vardus su kirčiuota ga-

lūne ant o (Letò, Inò, Però ir t.t.) lietuvinti „Letoja", „Inoja", „Peroja", o ne „Letà", „Inà" ir t.t., rašyti „Minojas", o ne „Minas" ir pan.

Kad ir atidžiai ir ne vieną sykį skaičiau Odissejos korektūrą, vis dėlto į tekstą įsibrovė apgailėtinų klaidų. Ypač tenka man apgailestauti, kad lietuvinant tikrinius graikiškus vardus, man nevisuomet pavyko išvengti tam tikrų nenuoseklumų: greta, sakysim, taisyklingos formos „Helena" pasitaiko netaisyklinga „Elena"; įvade ir komentaruose aš visur rašau „Odissejus" (du s), o tekste yra paliktas vienas s. Atsitiko taip, tiesa, todėl, kad aš tik po ilgų svyravimų, kai tekstas jau seniai buvo surinktas, priėjau išvadą, kad artinant sulietuvintus graikiškus vardus kiek galima prie originalo, nereikia vengti net tokio šiaip neįprasto lietuvių kalbai dalyko, kaip priebalsiu dvigubinimas.

KOMENTARAI

Dar Aristotelis (Poetica XVII, 4) pastebėjo, kad Odissejos pagrindinė fabula yra labai siaura. Herojus per ilgus metus klajoja jūrose ir negali grįžti į namus, kur jo laukia ištikima žmona ir sūnus. Namuose jaunikaičiai, norį priversti jo žmoną ištekėti už vieno iš jų, o jai priešinantis — naikina jo turtą ir kėsinasi nužudyti sūnų. Pagaliau po ilgų klajonių herojus grįžta į namus, atidengia kai kuriems iš savo artimųjų kas jis esąs ir su jų pagalba išžudo įžūlius jaunikaičius. „Tai yra tikras branduolys — visa kita — tai tik epizodai".

Tokia yra pagrindinė Odissejos akcija. Bet prie šitos akcijos dainius prijungia ištisą begalę įvairiausių motyvų. Pagrindinė akcija remiasi daugiausia novelistiniais motyvais, o ne sakmėmis apie dievus ir herojus, kurios sudarė Ilijados pagrindą. Epizodai gi, kurie papildo ir paįvairina pagrindinę akciją, ima medžiagą daugiausia iš pasakų, ypačiai tų, kurias sukūrė jūreiviai.

Pirmykščią temą jonėnų epas išplėtojo tokiu būdu, kad jūreivį klajūną pavadina vienu iš Ilijados herojų Odissejaus vardu: dviejų sakmių — apie achajų karą prieš Troją ir apie Odissejaus grįžimą į tėvynę — ratai tampa surišti vienas su kitu; Odisseja darosi Ilijados tąsa.

Karas prieš Troją baigtas. Iliono „šventoji pilis" sugriauta. Visi karžygiai, išskyrus tuos, kurie nežuvo kelionėje, grįžo į namus. Net Menelajas, kurį kartu su jo atkovota žmona devynerius metus nešiojo audringos jūros bangos, jau buvo sugrįžęs į tėvynę. Vienas tik Odissejus negalėjo sulaukti grįžimo dienos, nes jį sulaikė tolimoj Ogigijos saloj nimfė Kalipsa, norėdama, kad jis amžinai paliktų pas ją.

Kalipsa — tai ne kas kita, kaip mirties dievaitė. Tokių viliojančių, apsvaiginančių ir apakinančių deivių mes randame ilgą eilę pas visus indo-europiečius, ypačiai pas germanus.

Loreley, Elfų karalienė Huldra, Krimhilda (seniausiose „Nibelungų" redakcijose), Tannhäuserio Venera, — tai artimos Kalipsos giminaitės.

Pirmoji giesmė

Dievų susirinkimas, Atenos patarimai Telemachui

„Proojmion" paduoda kaipo poemos temą klajones kažkokio daug vargų patyrusio vyro, kuris grįžimo kelionėj negalėjo išgelbėti savo draugų. Jie paskerdė dievaičio Helijo jaučius, o šis supykęs „atėmė jiems grįžimo dieną". Draugų pražūtis atpasakojama tiktai dvyliktoj giesmėj, kuri baigiasi herojui atvykus pas Kalipsą. Tik ten prasideda tiesioginė poemos akcija: „proojmion" nusako tiktai įvykių eigą, kuri plėtosis prieš tiesioginės akcijos pradžią.

Po „proojmion" eina ekspozicija. Atėjo jau laikas, kada vargingam vyrui buvo dievų lemta grįžti į tėvynę. Bet ir tada Poseidono rūstybė neleido Odissejui (čia, dvidešimt pirmoj eilutėj, jo vardas minimas pirmąkart) grįžti į namus.

Poseidonas nuvyko kaip tik puotauti pas Aitiopus. Odissejaus globėja Atena naudojasi tuo, kad primintų Dzeusui apie nelaimingąjį didvyrį, kurį pagavus prieš jo norą laiko „jūrų apsemtoj saloj" „pikto Atlanto duktė" Kalipsa. Odissejus tačiau bevelija „dūmą tėvynės pamatęs, numirti", negu pasilikti pas vylingą dievaitę. Dzeusas nepamiršęs apie herojų, kuris nenustojo nešęs jam brangių aukų, jisai turįs tik skaitytis su rūstybe Poseidono, kuriam Odissejus apakino sūnų, kiklopą Polifemą. Bet ir Poseidonas negalėsiąs priešintis visų dievų valiai. Tegu Hermejas skuba į Ogigiją ir įsako Kalipsai atleisti Odissejų, o Atena nueisianti į Itakę ir patarsianti herojaus sūnui Telemachui sušaukti liaudies susirinkimą ir viešai pareikalauti iš jaunikaičių, naikinančių tėvo turtą, kad jie apleistų jo namus; padarius tai, Telemachui reikėsią pačiam nuvažiuoti į Spartą ir Pilą ir surinkti ten žinias apie tėvą.

Atena, priėmus Tafijų valdovo Mento pavidalą, atvyksta Itakėn, randa ten jaunikaičius, kurie kaip tik linksmai puotauja ir toliau naikina Odissejaus turtą. Telemachas liūdnas ir bejėgis sėdi tarp jų, galvodamas apie grįžimą tėvo, kuris padarytų galą įžūlių jaunikaičių viešpatavimui. Atena-Mentas duoda Telemachui patarimus, kuriuos jau buvo nusakius dievų tarybai. Pasiryžęs tuojau vykdyti deivės patarimus, Odissejaus sūnus, palydėjęs Ateną, grįžta į puotą ir skelbia jaunikaičiams, kad poryt jis šauksiąs liaudies susirinkimą, viešai pareikalausiąs, kad jie apleistų jo namus, ir maldausiąs dievų suteikti jam pagalbą. Vieni iš jaunikių tyčiojasi iš jaunuolio, kiti nerimauja, ar paslaptingasis svečias neatnešė žinių apie Odissejaus grįžimą.

10. *Dzeuso dukter* — Mūza, į kurią dainius kreipiasi jau pirmoje eilutėje.

11.—12 ...*visi jau... buvo namie* — visi kiti graikų didvyriai, kurie dalyvavo žygyje prieš Troją ir nežuvo nei kovoj, nei grįždami kelionėje.

14. *Kalipsa* — nimfa, viena iš antraeilių deivių, gyvenančių versmėse, gojeliuose, miškuose, olose ir panašiai.

17. ...tie metai, kuriuose dievų buvo lemta jam *grįžti* — iš Odissejos vėlyvesnių pasakojimų matyti, kad tai buvo dvidešimtieji metai nuo išvykimo *Odissejaus į* karą, dešimtieji nuo Trojos sugriovimo, aštuntieji nuo atvykimo pas Kalipsą.

22. *Poseidonas* — jūrų dievas.

23. *Aitiopai* — tai yra žmonės saulės apdegintais veidais; pagal Homerą, jie gyveno ant Okeano krantų, pačiuose žemės pakraščiuose: vakarų aitiopai gyveno Libijoj, o rytų kažkur už Nilo.

25. *Hekatomba* — auka iš šimto gyvulių.

29. *Aigistas* — Argo karaliaus *Agamemnono*, vyriausiojo achajų vado kare prieš Troją, giminaitis; suviliojo Agamem-

nono žmoną Klitaimnestrą ir nužudė patį Agamemnoną, sugrįžusį iš karo. Už tai jį nužudė Agamemnono sūnus Orestas.

38. *Hermejas* — dievų pasiuntinys.

46. *Kronidas* — Krono sūnus, vyriausias graikų dievas Dzeusas.

53. *Atlantas* — titanas, gyvenąs kalnuose, pavadintuose jo vardu, dabartiniame Maroke; jisai žino jūrų gelmių paslaptis, nes šitų kalnų pamatai išauga tiesiog iš jūros.

60. *Argejai* — Argo — Peloponnese — gyventojai.

68. *Kiklopas* — milžinas „apvaliomis akimis".

69. *Polifemas* — nuotykį su kiklopu Polifemu plačiai piešia pats *Odissejus* devintoje giesmėje.

82. *Argžudys.* Ovidijus Metamorph. I 668 sq. pasakoja, kad Hermejas, Dzeuso įsakytas, nužudė šimtaakę baisenybę — Argą, kurį pavydi Dzeuso žmona Hera pastatė saugoti Dzeuso meilužę Iją. — Mūsų laikų tyrinėtojai mano, kad „argžudys" buvęs vardas senovinio kelių dievo, kuris užmušė baisenybę Argą, puolantį ir žudantį keleivius: Zu dem Wegegott wird wohl, auch das homerische, viel umgedeutete Beiwort des Hermes (Argeifontes), des Argostöters, gehören, durch die Tötung des Ungeheuers Argos wird der Weg erst frei und gangbar. Hermes tötet das Ungeheuer, wie Apollon die Drachen von Delphoi. O. Kern Die Religion der Griechen. I. 204.

90. *Sparta ir Pilas* — Peloponneso valstybės, kur karaliavo Menelajas ir Nestoras.

99. *Olimpas* — aukščiausias kalnas Tesalijoj, dievų būstynė.

101. *Tafijai* — senovėje pragarsėję kaipo geri jūrininkai ir piratai.

147. *Kankliai* — Homeras vadina šitą instrumentą „kitara" (kitharis) arba „forminga" (formigx).

148. *Femijas* — *Odissejaus* rūmų dainius.

228. *Achajai* — gyveno anais laikais Peloponnese ir šiaurės Graikijoje; Homeras vadina achajus dažnai visus žygio prieš Troją dalyvius.

229. *Harpijos* — Homeras vadino harpijomis (pagrobėjomis) smarkius vėjus, nešančius žmones į kitą pasaulį; vėlyvesniais laikais graikai įsivaizdindavo jas sparnuotomis esybėmis.

274—76. Jeigu kas mirdavo svetimam krašte arba jeigu jo lavonas visai pražūdavo (pav., jūroj), tai jo garbei graikai statydavo „tuščias kapines" (kenotaphos).

282. ... *Orestas savo garbę*
Kokią nus'pelnė žmonėse, tėvažudį dėdę užmušęs.
Homeras mini tik Aigisto nužudymą, nutylėdamas, kad Orestas nudėjo ir savo motiną.

Antroji giesmė

Itakiečių susirinkimas, Telemacho išvykimas

Liaudies susirinkime Telemachas kaltina jaunikaičius ir prašo jį sudrausti juos, kad nenaikintų toliau jo tėvo turto. Susirinkimas tyli, o prabyla jaunikis Antimachas: Visam kam esanti kalta Telemacho motina; jau beveik trejus metus ji suvedžiojanti jaunikaičius — savo seklyčioje pradėjusi austi įkapines herojui Laertui ir paprašiusi atidėti sprendimą iki to laiko, kada ji pabaigsianti šitą uždangtį; bet dabar nepasistūmėjo pirmyn, nes ką per dieną Penelopeja būdavo išaudusi, tai naktį vėl išardydavo. Taigi jeigu Telemachas norįs išgelbėti savo turtą, tai turįs priversti ištekėti savo motiną už vieno jaunikaičių — tada ir kiti apleisią Odissejaus namus.

Apie tokią prievartą Telemachas ir klausyti nenorįs, nes už ją jis susilauktų ir tėvo prakeikimo ir Erinnijų keršto. Dzeusas ir taip suteiksiąs jam pagalbą — ir iš tikrųjų ties viduriu aikštės pasirodo du Dzeuso atsiųsti ereliai. Žynys Halitersas aiškina itakiečiams, kad tas ženklas reiškiąs ne

ką kitą, kaip greitą O'dissejaus grįžimą ir jaunikaičių pra-žūtį. Nežiūrint į tą pranašystę, liaudies susirinkimas išsiskirsto nepadaręs jokio nutarimo.

Atena Odissejaus bičiulio Mentoro pavidale ar-tinasi prie Telemacho ir žada jį lydėti ir globoti kelionėje. Eurikleja, sena ir ištikima Telemacho auklė, turi pažadėti, kad anksčiau, negu po vienuolikos ar net dvylikos dienų nieko nepraneš Penelopejai apie jo išvykimą. Sulaukęs nakties Telemachas Atenos paruoštu laivu išplaukia į Pilą.

Antroji giesmė yra bendrai gana silpna. Greičiausiai ji bus įterpta į Odisseją vėlesniais laikais kokio nors antraeilio rapsodo.

35. *Karališka lazda* — valdžios simbolis, kurį ėmė į rankas, kal-bėdamas susirinkime tautos vardu, ar tai karalius ir va-das, ar pasiuntinys ir skelbikas.

65. *Temida* — teisingumo deivė.

80. *Antinojas* — akiplėšiškiausias iš jaunikių.

116. *Tira* (Tyro) — motina tokių didvyrių, kaip Nelejus, Pelijas ir Aisonas.

116. *Alkmenė* — Heraklo motina.

116. *Mikenė* — jos vardu buvo paskui pavadinti Mikenai.

128. ... *bausmė Erinnijų* ...
Erinnijos — požemių deivės, keršijančios už sulaužymą šventų šeimos židinio teisių.

149. *Halitersas* — ištikimas *Odisejaus* bičiulis.

Trečioji giesmė

Kas buvo Pile

Lydimas Atenos-Mentoro Telemachas atvyks-ta pas Nestorą. Pilo karalius, deja, nieko nežino apie Odis-sejaus likimą, plačiai užtat papasakoja apie kitus achajų did-

vyrius ir apie jų kovas prie Trojos; jų vargus ir nelaimes grįžtant iš pražūtingo karo ir pagaliau apie baisią Agamemnono mirtį iš jo žmonos meilužio Aigisto rankų. Bendroj Odissejos kompozicijoj ši giesmė turi tą reikšmę, kad glaudžiau suriša Odisseją su Ilijada. Pilo karaliui ir jo kraštui paskirta tiek vietos greičiausiai todėl, kad istoriniais laikais Nestoro ainiai Nelejidai jonėnų miestuose, ypač žymiausiame iš jų Milete, vaidino labai žymų vaidmenį.

Lydimas Nestoro sūnaus Peisistrato, Telemachas keliauja dabar į Spartą. Gal dar neseniai sugrįžęs iš ilgamečių klajonių po jūras Menelajas suteiksiąs jam daugiau žinių apie tėvą.

4. *Nelejus* — Pilo karaliaus Nestoro tėvas, atvyko iš Tessalijos Jaolko į Messeniją ir įsteigė ten Pilą.

5—6 — *aukas aukoti* —

Jaučius juoduosius kratytojui žemės mūs'
[mėlynplaukiui.

Poseidonui, kaipo tamsiųjų jūros gelmių dievui, buvo aukojami juodos spalvos gyvuliai. Kaipo protėvis Pilo karalių, jis buvo ypačiai gerbiamas jų krašte. Plaukai Poseidono buvo jūros spalvos.

100. *Gerenietis* — iš Messenijos miesto Gerenijos. Nestoras, pasak padavimo, buvęs tenai užaugintas, kai Heraklas, dorėnų didvyris, nužudė jo tėvą Nelejų ir vienuolika vyresniųjų brolių.

104. *Achillas* (Achillejus) — žymiausias Ilijados didvyris.

106. *Prijamas* — Trojos karalius.

107. *Ajantas* — vienas žymiausių achajų didvyrių.

108. *Patroklas* — taip pat.

176. *Diomedas* — taip pat.

185. *Achillo sūnus* — Neoptolemas.

189. *Atrydas* (geriau Atreidas) — Agamemnonas, Argo karalius.

169. *Mimantas* — iškyšulys Eritrejos pusiasaly, Mažojoj Azijoj.

257. *Argas* — 1) Argolidos Peloponneso pusiasaly sostinė; 2) Agamemnono karalystė, šiaurės-rytų Peloponneso daly.

275—76. *Apollonas... savomis... vilyčiomis*
Laivvedį užmušė mums...
Apollonas ir *Artemida* siųsdavo žmonėms savo vilyčiomis staigią mirtį.

289. *Kidonai* — viena iš Kretės giminių.

291 ir 293. *Gortina* ir *Faistas* — dideli Kretos miestai.

314—15. ...*Menelajas... vėliausiai sugrįžo*
Iš svetimųjų kraštų...
nepraėjo dar treji metai nuo jo sugrįžimo.

359. *Kaukonų žemė* — pietų Peloponnese.

Ketvirtoji giesmė

Kas buvo Lakedaimone

Spartoje Telemachas ir Peisistratas patenka į dvigubas vestuves: Menelajo ir Helenos sūnus veda žmoną, o duktė išteka už vyro, Achillo sūnaus Neoptolemo.

Helena vėl yra mylima ir gerbiama Menelajo žmona, kuriai niekas neišdrįs priminti, kad ją buvo suviliojęs svetimas vyras. Jos stebuklingam grožiui laikas nieko nepakenkė.

Vaišingi šeimininkai kviečia nežinomus keleivius prie puotos. Kalbėdamas apie neseniai pabaigtas keliones, Spartos karalius mini tarp kitko Odissejaus vardą. Išgirdęs jį Telemachas apsilieja ašaromis. Visi atsimena „daug vargo pritytusį vyrą" ir pradeda graudžiai verkti. Pagaliau Peisistratas pradeda kalbėti apie tikslą, kuris atvedė Telemachą ir jį į Menelajo namus.

Helena palinksmina svečius apsakydama, kaip Odissejus, persirengęs elgeta, įslinko į Troją, surinko ten svarbių žinių ir, išžudęs eilę stambių trojėnų, sveikas grįžo pas savuo-

sius. Menelajas iš savo pusės iškelia Odissejaus gudrumą pasakodamas, kaip jisai išgelbėjo savo draugus iš medinio arklio. Dabar klausytojai žino jau visus ryšius, jungiančius Odissejų su achajų žygiu prieš Troją.

Rytojaus dieną Telemachas apsako Menelajui, kokioj sunkioj padėtyje jisai palikęs tėvo namus ir klausia, ar nežinąs ką apie tėvą. Menelajas pasakoja, kaip per savo klajones, važiuojant į Aigiptą ir Aitiopiją, jam pavykę pagauti jūros senelį Protejų ir išgauti iš jo žinių tiek apie savo paties likimą, tiek apie Agamemnoną ir Odissejų. Apie paskutinįjį jisai sužinojęs iš Protejaus tiktai tiek, kad jį sulaikanti kažkokioj tolimoj saloj nimfė Kalipsa.

Poetas apleidžia čia Telemachą ir grįžta į jo tėviškę. Ten jaunikaičiai pina tinklą, kuriame norėtų pražudyti jaunuolį. Jie, sužinoję apie jo išvykimą, rengiasi užstoti grįžtančiam kelią ir nudėti jį. Tas motyvas jungia Telemachiją su tolimesne akcija: jisai pateisinsiąs jaunikaičių nužudymą — jie krisią iš tėvo rankų už tai, kad norėjo nudėti jo sūnų.

Su šiurpu širdyje sužino Penelopeja apie gresiantį Telemachui pavojų. Ji karštai maldauja Atemą išgelbėti jos sūnų; atsiųstas deivės sapnas ramina ją. Niekšingiausias iš jaunikių, Antinojas, laukia mažoj saloj Asteridoj grįžtančio Telemacho, kad užpultų jį iš pasalų.

Čia Homeras nutraukia Telemachijos siūlą, kad grįžtų prie jo vėliau.

25. *Rodos, kad jiedu taip pat iš dievų giminės*...
Vadinasi, priklausą prie kokios nors karališkos šeimos, kurios gyslose, kaip tikėjo Homero graikai, sruvenąs dievų kraujas.

126. *Talantas* — graikų perimtas iš babiloniečių (žiūr. mano „Homeras ir graikų epinė poezija" I dal. I, 2) svorio vienetas.

180. *Antilochas*, po *Patroklo* artimiausias *Achillo* draugas, žuvo nudėtas kovoj prie Trojos aitiopų karaliaus *Memnono*; atkeršydamas už savo draugo užmušimą, *Memnoną* nu-

žudė *Achillas*. Apie tai pasakoja *Arktino* iš Mileto poe= ma ,Aitiopida' (Žiūr. mano „Homerą", III dal. psl. 209—211).

246. ... *jis apreiškė man norus ir mintį achajų* ... Apie herojų sumanymą pastatyti medinį arklį ir paslėpti jame savo narsiausius didvyrius pasakoja „Mažoji Ili= jada" (Žiūr. mano „Homerą" psl. 211—212. Tro= jėnai įtraukė arklį į savo tvirtovę, o achajų karžygiai, sulaukę nakties, apleido savo slėptuvę ir, staigiai pul= dami trojėnus, sulaužė jų pasipriešinimą.

265. *Deifobas* — po Pario mirties tapo *Helenos* vyru.

374. *Protejus* — jūros senelis, galįs įvairiausiais būdais keisti savo išvaizdą, virsti vandeniu ir ugnim.

491. *Girejos uolos* — pagal vienus senovės liudijimus prie Eubo= jos pietų krantų, pagal kitus — prie vienos iš Kikladų salų kranto, netoli nuo Nakso.

496—521. Apie *Agamemnono* nužudymą senovė turėjo dvi ver= sijas: pagal vieną *Agamemnoną*, grįžtantį į tėvynę, audra išmetė į krantą, kurį valdė *Aigistas*. Šia versija ir nau= dojasi Homeras. Tačiau mes randame joje vieną aiš= kiai svetimą jai bruožą.
Aigistas pastatė žvalgą, kuris turėjo pranešti apie *Aga= memnono* atplaukimą. Bet kokiu gi būdu klastingas Argo karaliaus giminaitis galėjo numatyti, kad audra išmes *Agamemnoną* į jo valdomąjį kraštą? Žvalgą *Aigistas* galėjo pastatyti tik *Agamemnono* karalystėj. Greičiausiai tada Homeras paėmė žvalgą iš kitos ver= sijos, pagal kurią Argo valdovas grįžo į savo kraštą ir ten savo paties rūmuose buvo klastingai nužudytas žmo= nos meilužio.

548. ...*Elisijo laukai, kur šviesus Radamantis gyvena* ... laimingas dievų kraštas; kas ten patenka, dalyvauja dievų amžinam gyvenime. Išrinktieji, išvengę mirties ir niaurios požemių karalystės (Hado), perkeliami dievų iš žemės tiesiai į Elisiją. *Menelajui* būsianti suteikta

ši malonė, kadangi jis, kaipo *Helenos* vyras, yra *Dzeuso* žentas. — *Radamantis* — šviesiaplaukis *Dzeuso* ir *Europos* sūnus, Kretos karaliaus *Mino* brolis, „teisingiausias iš žmonių".

603—605. Spartos karalius ir jo didikai bendrai susidėję rengia puotą. Gal Homeras girdėjo apie bendrąsias skomias (sissitijas), kurios išsilaikė Spartoj iki vėlyviausių jų savarankiško politinio gyvenimo laikų.

Penktoji giesmė

Odissejaus keltas

Keturias pirmas Odissejos giesmes, papratai vadinama, pagal jų vyriausią herojų, Telemachija; kai kurie Homero tyrinėtojai vadina šią dalį „giesme apie vargstantį tolimam krašte Odissejų". Antroji (nuo penktos ligi dvyliktos knygos) poemos dalis, tų pačių tyrinėtojų yra pavadinta „giesmę apie grįžtantį į tėvynę Odissejų".

Homeras būtų galėjęs tiesiog nusiųsti Hermeją pas Kalipsą ir pareikalauti iš jos atleisti Odissejų. Taip neabejotinai padarytų kiekvienas vėlyvesniųjų laikų autorius, bet juk Homeras turėjo atsižvelgti į savo publiką, kuri ne skaitė, bet klausė jo poemas. Po keturių giesmių, apimančių daugiau negu du tūkstančius eilučių, dievų nutarimas pasiųsti Hermeją galėjo prapulti iš klausytojų atminties. Todėl dainius bevelija nupiešti antrąjį dievų susirinkimą, kuris prieina prie tokio pat nutarimo, kaip ir pirmasis.

Kalipsa su didžiausiu skausmu priima Hermejo praneštą dievų įsakymą: ji jau buvo tikėjus, kad didvyris amžinai pasiliks pas ją. Mirties baisi deivė pasidaro švelnia mylinčia moteriške, jos ola — Veneros („Frau Venus") kalnu, į kurį pateko kitas — krikščionių sakmės — didvyris Tannhäuser.

Atvirai priešintis dievų valiai Kalipsa negali: ji praneša Odissejui apie gautąjį įsakymą ir kviečia jį tuojau pradėti rengti keltą kelionei, bet greta to ji stengiasi nupiešti laukiančius jį pavojus ir, žadėdama jam nemirtingumą, taip paveikti jo

sielą, kad jis pasiliktų pas ją. Kalipsos pastangos nueina tuščiomis: tėvynės ilgesys yra herojaus sieloj stipresnis negu nimfės apžavai.

Keltas pastatytas. Septyniolika dienų plaukia Odissejus jūra. Jau netoli fajakų sala Scherija. Odissejus artinasi prie vargų galo. Bet štai staiga jūros gelmių dievas Poseidonas, kuris kaip tik grįžta iš Aitiopų, pastebi drąsų maruolį, kuris apakino jo sūnų Polifemą. Jis sukelia baisią audrą, kuri sutriuškina Odissejaus keltą. Vos besilaikančiam sienojo vargšui pagelbi jūros dievaitė Leukoteja. Jis priplaukia prie fajakų salos kranto sušalęs ir bejėgis ir paskęsta giliame miege.

48. *Į Pieriją atskridęs, jisai nusileido į jūrą . . .*
Dar neseniai komentatoriai manė, kad Homeras kalba čia apie Makedonijos Pieriją. Neseniai atrastas papirus su penktos Odissejos giesmės fragmentais rodo, kad pirmykštis tekstas turėjo omeny *Tessalijos* Pieriją, kuri buvo Olimpo papėdėj: *Hermejas* nusileidžia į jūrą, „peržengęs Pieriją“.

111—12. *O, jūs pavydo pilnieji dievai! Visuomet jūs pavydit Laimės dievaitėms, kuomet jos atranda sau mylimą vyrą.*
Jau babiloniečių mitai pasakoja apie mirtį, lemiamą meilužiams deivės *Ištar.* Tą pat pasakojo graikai apie likimą tų, kuriuos pamilo *Afroditė.* Homeras mini *Demetros* meilužį *Jasioną. Demetra* tai našių žemės jėgų deivė; mitas apie jos meilę atidengia savo seniausią reikšmę: motina-žemė ir gimdo visus sutvėrimus, ir jungiasi su jais meilėje, ir priima juos vėl į savo dėrlingą glėbį — tas grįžimas į žemę ir yra mirtis. Dzeuso religijoj, kuri, apskritai, viešpatauja Homero poemose, mokslas apie motiną-žemę nustojo savo pirmykštės reikšmės: pražūtis, lemta deivių meilužiams, pasirodė esanti reikalinga naujos motyvacijos — Homeras rado ją dievų-olimpiečių pavyde maruoliams.

262. *Plejados* — septynios Atlanto ir Plejonos dukterys, iš di-

delio skausmo dėl savo tėvo likimo pačios nusižudė; Dzeuso perkeltos į dangų, sudarė ten saptynių žvaigž= džių konstellaciją „Jaučio" žvaigždyne.

263. *Bootas* — „Jaučiaganio" žvaigždynas ant šiaurės dangaus pusrutulio, prie kurio priklauso viena iš šviesiausių žvaigždžių, vadinamoji „Arkturas".

264. *Meškino dar krūva žvaigždžių, — kurią žmonės dar [Ratais vadina...*
— „didžioji meškė", Grižulio ratai.

265. *Orionas* — mitinis medžiotojas ir didvyris, deivės Hejos (Heos — Aušra) meilužis. Medžioklės deivė *Arte= mida* jį nužudė, bet didvyris ir anam pasauly tęsė toliau savo užsiėmimą. Perkeltas į dangų kartu su savo šu= nim *Siriju*, sudarė ten vieną šviesiausių žvaigždynų. Ly= dimas *Sirijo* jis persekioja Plejadas.

286. *Euras* ir *Notas* — rytų ir pietų vėjai.

287. *Dzefiras* ir *Borejas* — vakarų ir šiaurės vėjai.

300. — — *kai kūną Pelydo aš gyniau* —
Pelydas (Peleidas) — *Achillas.* Apie kovą dėl *Achillo,* kurį nužudė *Paris,* lavono pasakoja dar Agamemnono pasvajos dvidešimt ketvirtoj giesmėj.

323. *Inà (Inò) Leukoteja* — deivė, kuri po audros atneša giedrą orą. Dieviškasis jos vardas buvo *Leukoteja;* kaipo mo= teriškė ji vadinosi *Inà,* Homero poemose tai vienintelis atsitikimas, kur žmogus yra sudievintas.

324. *Kadmas* — legendarinis Tebų įsteigėjas.

360. — — *kaip raitas* — —
šiaip Homero didvyriai ne joja ant arklių, o važiuoja tik ant dvirāčių.

370. *Aigais* buvo vadinami įvairūs miestai, kurie garbino Po= seidoną.

411. *Amfitritė* — *Poseidono* žmona.

Šeštoji giesmė

Odissejaus atvykimas pas fajakus.

Kaip gi dabar padės „vargingam kantriam Odissejui" jo dieviškoji globėja? Ji įkvepia fajakų karalaitei Nausikajai mintį nuvažiuoti prie upės kranto plauti skalbinių, sudarančių jos kraitį.

Skalbiniai išplauti ir ištiesti ant smėlio, kad išdžiūtų. Karalaitė su savo draugėmis suvalgo atsivežtus pietus ir pradeda žaisti su savo mergelėmis sviedinį: po baisios, viską naikinančios audros vaizdo, kuriuo baigiasi penktoji giesmė, čia mes turime saulėtą stebuklingą idiliją.

Žaidžiančių merginų dainos ir šūkavimai pažadino Odissejų iš miego. Prisidengęs savo nuogą kūną lapuotomis šakomis, Odissejus artinasi prie karalaitės tiek, kad ši galėtų išgirsti jo balsą, ir kreipiasi į ją su žodžiais, kurie įkvepia daug visų laikų poetų, tarp kitko garsiąją vietą Mickevičiaus „Pono Tado" trečioj knygoj, kur herojus kreipiasi, tiesa, ne į karalaitę, bet į žąsiaganę su žodžiais:

„O ty! rzekł, jakiemkolwiek uczczę się imieniem,
Bóstwem jesteś czy nimfą, duchem czy widzeniem!
Mów! własna-li się wola na ziemię sprowadza,
Obca-li więzi ciebie na padole władza?"

Nausikaja liepia duoti Odissejui drabužius, pastiprina jį valgiu ir gėralu ir veda iki Atenos gojelio, kuris yra netoli miesto. Čia Nausikaja atsisveikina su Odisseju ir pirma grįžta į savo tėvo, karaliaus Alkinojo, rūmus.

4. *Žemėj plačioj Hiperėjos . . .*
   Hiperėja, tiksliau nenustatyta vieta, esanti kaip pasakose kažkur aukštai.

5. *Kiklopai* — vienakiai milžinai.

6. *Nausitojas* — „audringas, narsus laivininkas", *Poseidono* ir *Peribojos* sūnus.

8—10. Homeras piešia čia pagrindinius momentus naujo jonė-

nų miesto-valstybės įsteigimo naujoj teritorijoj. Miestas buvo graikams 1) tvirtovė, kur buvo galima gintis nuo priešų ir kur gyveno vadas-karalius su savo kareiviais; 2) apylinkės valstybiniu ir religiniu vidurtaškiu. Dirbamoji žemė buvo dalinama tarp karių atskirais sklypais (kleros).

51. *Arti ugniavietės*...
— t. y. naminio aukuro, kuriame ugnis buvo nuolat palaikoma.

101. *Artemida* — jaunoji medžioklių deivė, kuri viršijo drauges ūgiu ir grožiu.

102. *Tajigetas* — kalnų virtinė Peloponnese.

102. *Erimantas* — kalnai vakarų Arkadijoj, prie Elidos ribų.

105. *Letà* (Letò) — Artemidos motina.

205—206. Netikslus vertimas. Originale: „Nuo Dzeuso ateina visi keleiviai ir vargšai, o dovana nors maža, bet maloni". Pal. Kristaus žodžius: „Kas jus priima, mane priima" (Mat. X, 40).

232—33. Originale: „Kaip Hefaisto (ugnies dievo) ir Pallados — Atenos (amatų deivės ir globėjos) mokinys".

303. *Stačiai per didžiąją salę* — vyrų salė — mėgaron.

330. *Galingasis* Atenos *dėdė* tai *Poseidonas*, kuris nori pražudyti Odissejų.

Septintoji giesmė

Odissejaus atvykimas pas Alkinoją.

Apsuptas miglos Odissejus eina miesto link ir sutinka deivę Ateną fajakų mergelės pavidale. Nuolatinė didvyrio globėja veda jį į karaliaus rūmus.

Karališka šeima su svečiais kaip tik baigia vakarienę. Odissejui atsistojus prieš Aretę, išsisklaido migla, kuri iki šiol

buvo jį apsupus. Herojus maldauja karalienės, kad padėtų jam grįžti į tėvynę. Karalius vaišingai priima nežinomą keleivį ir kviečia savo didikus iš ryto į susirinkimą, kuriam teksią aptarti, kaip pasielgti su svečiu, kuris, gal, esąs dievas. „Esu ne dievas, — sako Odissejus, — bet nelaimingiausias iš mirtingųjų, kuris apie nieką daugiau negalvoja, kaip apie grįžimą į tėvynę".

36. *Jųjų laivai taip greiti yra jūroj', kaip . . . mintys.* Palyginimus su vidinėmis sielos būsenomis Homeras vartoja labai retai.

58. **Gigantai** — pasakiška milžinų tauta.

80. *Erechtejus* — pagal legendą seniausias, Žemės pagimdytas, Atenų karalius.

84 ir tol. Alkinojo rūmų aprašymas remiasi padavimais apie Mikenų laikotarpio rūmus. (Pal. mano „Homerą" I dal.).

153. . . . *jisai atsisėdo šalyj' ugniavietės, stačiai krūvon pelenų . . .* Židinys yra švenčiausioji vieta namuose; kas atsisėda jo pelenuose, tas patenka naminių dievų globon. Vėliau net nusidėjėliai galėjo išvengti persekiojimo, jeigu jiems pavykdavo pripulti prie aukuro arba pasiekti šventyklos.

241—42. Pal. Vergilijaus Enejidos antrosios knygos pradžią: Infandum regina iubes renovare dolorem . . .

310—15. Pasakose apie keliones į stebuklingąjį kraštą keleivio ir to krašto karalaitės vedybos tai dažnai pasitaikąs motyvas. Homeras palietė šį motyvą, nors sunaudoti jo poemoj apie ištikimą savo žmonai herojų ir negalėjo.

323. *Radamantis* — Kretos karalius, ištremtas savo brolio *Mino* iš savo karalystės, apsigyveno pagal legendą Eubojoj.

324. *Titijas* — Gigantas *Titijas* mėgino priversti deivę *Letą* atsiduoti jam. Už tai *Letos* vaikai *Apollonas* ir *Artemida* jį nužudė. Už savo nusidėjimą jis kenčia amžinąsias kančias anam pasauly.

Aštuntoji giesmė

Odissejaus susipažinimas su fajakais

Fajakai nutaria duoti nežinomam keleiviui laivą, kuris jį nuvežtų į tėvynę. Alkinojas kviečia savo didikus į puotą, rengiamą svečiui pagerbti.

Puotoj, kuri, žinoma, negali apsieiti be giesmių, dainuoja dainius Demodokas, dainuoja apie ginčą tarp Agamemnono ir Odissejaus. Iš Odissejaus akių pradeda riedėti ašaros. Kad nukreiptų svečio mintis į kitą pųsę, Alkinojas kviečia jaunuolius, kad tuojau pradėtų rungtynes.

Rungtynėse pagaliau sutinka dalyvauti ir paslaptingas svečias. Disko svaidyme jis pralenkia visus fajakus, kurie, apskritai, buvo geresni šokėjai, negu atletai.

Rungtynės baigėsi linksma, frivoliška Demodoko daina apie Arejo ir Afroditės slaptą meilę. Ši daina bus greičiausiai įterpta vėlyvesniųjų interpoliatorių.

Sugrįžę į karališkus rūmus didikai, karaliaus kviečiami, suneša svečiui puikias dovanas, o mūsų didvyris grįžta į puotos salę ir prašo Demodoką padainuoti dainą apie Trojos medinį arklį ir Iliono tvirtovės sugriovimą. Kadangi šitame įvyky pirmąją rolę suvaidino Odissejus, tai giesmė virsta panegiriku jo sumanymui ir gudrybei. Vėl ašaros rieda iš svečio akių.

Alkinojas liepia dainiui nutraukti dainą ir tik dabar kreipiasi į svečią su paskutiniu graikiško vaišingumo klausimu: pasakyk mums, kas tu esi ir kodėl ašaros pasirodo tavo akyse kiekvieną kartą, kai tu išgirsti dainas apie achajų ir trojėnų karą?

Tuo klausimu baigiasi aštuntoji giesmė. Kartu su trimis ankstyvesnėmis giesmėmis ji sudaro pirmąjį antrosios dalies skyrių, kurį galima būtų pavadinti „Odissejus pas fajakus“.

66. *Mūzos jį gimstant pamilo, suteikdamos bloga ir gera.* — Homeras dažnai kartoja mintį, kad pakankamai laimingas yra tas žmogus, kuriam dievai suteikė laimės nemažiau negu nelaimės. Šiaip žmonėms, esą, tenka patirti nepalyginamai daugiau vargų, negu džiaugsmo.

79—86. Senovės rašytojai štai ką pasakoja apie šį ginčą: *Agamemnonui* buvo išpranašauta, kad Troja būsianti paimta tada, kai du geriausieji achajų didvyriai susiginčysią tarp savęs. Vieną sykį, puotaujant achajų karžygiams, *Achillas* pradėjo tvirtinti, kad Ilioną esą galima paimti tik narsumu, o *Odissejus* išvadžiojo, kad tą tikslą pasiekti galįs tik protas ir gudrybė. Herojai smarkiai susiginčijo, o *Agamemnonas* manė, kad kaip tik dabar pranašystė išsipildysianti.

115 ir tol. Beveik visi čia minimi fajakų vardai yra sudaryti iš žodžių, surištų tuo ar kitu būdu su jūra ir jūrininkyste.

497. *Epejas* — Panopejaus sūnus, achajų karžygis.

523—25. *Kaip Odissejus, atbėgęs pas rūmą garsaus Deifobo,*
Lygiai Arejas baisus, o su juo Menelajas karalius
Baisią skerdynę padarė . . .

Pariui mirus, *Heleną* vedė kitas *Prijamo* sūnus, *Deifobas;* į jo tat rūmus pirmiausia skuba *Menelajas* ir *Odissejus.*

561—66. Septintoj giesmėj fajakų laivų greitumas buvo palygintas su minties greitumu; čia pasirodo, kad tie laivai turi ne tik minties greitumą, bet ir protą, nes moka atskleisti keleivio, kurį veža, norus ir moka visur surasti kelią. Sunku tik suderinti su tomis ypatybėmis *Alkinojo* norą sužinoti svečio vardą, „laivas kad mūsų žinotų, kur vežti tave jam priseina". Taip pat nesuprantama, kam reikia sodinti į stebuklingą laivą net penkiasdešimt du irklininkus, kaip rengiasi padaryti Alkinojas VII giesmės 35 ir 36 eil.

566—572. Nausitojo pranašystė išsipildo tryliktoj Odissejos giesmėj. Ar Alkinojas būtų pervežęs svetį, žinodamas apie tokį pavojų? *Aristarchas* laiko tai visai netikėtinu daiktu ir todėl mano, kad 566—72 buvusios interpoliuotos.

Devintoji giesmė

Kiklopeja

Nuo devintosios giesmės prasideda naujas, antrasis antrosios mūsų poemos dalies skyrius, paskirtas Odissejaus pasakojimams apie ištikusius jį nuotykius kelionėje iš Trojos į Ogigiją.

Aelianus apėmė giesmes nuo devintos iki dvyliktos, kurios sudaro šitą skyrių bendru pavadinimu „Pasakojimai (Apologai) pas Alkinoją". Šitą skyrių dažnai vadiname „Odissejos Odisseja"; nė vienoj kitoj mūsų poemos daly mes nerasime tiek žavingo, pasakiško grožio, kaip „Alkinojo apologuose"

„Išplaukęs iš po Trojos Odissejus veda eilę laivų; turėdamas dar daug karių, jisai apgula ir paima, tiesa, su žymiais nuostoliais, kikonų tvirtovę Trakijos pakrantėje. Paskui jisai plaukia pagal Graikijos krantus, pasiekia pagaliau patį pietinį jos iškyšulį Maleją ir, atlikęs tokiu būdu didžiausią kelionės dalį, tikisi greitu laiku pasieksiąs savo gimtąją Itakę, — bet čia audringi vėjai nublaškia jo laivus toli į pietų jūrą. Kartu su Odisseju m mes patenkame į pasakų karalystę. Pirmiausia jie atsiduria švelnių Lotofagų žemėje. Lotofagai maitinasi „gėlių maistu" (lotos). Kas paragaus to saldaus maisto, tas jau nenorės grįžti į gimtąjį kraštą: Odissejui vos pavyksta priversti savo draugus vėl išplaukti į jūrą.

Paskui Odissejus patenka į vienakių milžinų kiklopų kraštą ir atsiduria vieno iš tų baisenybių, Polifemo, oloj. Kiklopas nužudo ir suryja kelius Odissejaus draugus. Tas pats likimas laukia patį didvyrį ir jo likusius draugus. Tik nepaprastas mūsų herojaus, kuris nugirdė baisenybę svaiginančiu vynu ir išsvilino jam jo vienintelę akį, išradingumas ir gudrybė leido jam išsigelbėti iš prakeikto urvo.

Deja, Polifemas buvo jūros dievo Poseidono sūnus. Poseidonas, žinoma, smarkiai supyksta ant herojaus: jo kerštas, kuris nuo šio momento nuolat persekioja Odisseją, darosi tolimesnės akcijos svarbiausiu akstinu.

16—17. *esmi Odissejus*
Tėvo Laerto sūnus...
Demodokas ką tik dainavo apie *Odissejaus* garsius žygius. Juo didesnį įspūdį daro dabar didvyrio prisipažinimas. Lenkų Odissejos komentatorius prof. *Sinko* lygina šią vietą su „Pono Tado" dešimtosios giesmės 460 eilute:

Jam jest Jacek Soplica

60—63. Homero graikai tikėjo, kad mirusiųjų svetimam krašte vėlės, triskart pašauktos, lydės grįžtantį į tėvynę draugą ir sugrįš ten kartu su juo, o tėvynėj jas laukia „kenotafas". Žiūr. pirmosios giesm. 274—76 eilučių komentarą.

80 ir tol. Garsus prancūzų homeristas *Victor Bérard* (Introduction à l'Odyssée II) mano, kad legenda apie lotofagus, t. y. lotą valgančius žmones, turi realų pagrindą: būtent, kai kurios šiaurės Afrikos tautelės maitinosi datulėmis ir pieno produktais ir nevartojo duonos.

Pasaką apie maistą, kuris atima keleiviui praeities atmintį ir pririša jį prie vietos, kurioj jis to maisto paragavo, randame įvairiausiose tautose. Viename iš to motyvo variantų randame pasakojimą apie jaunuolį, kuris, paragavęs saldaus ir klastingo maisto, pamiršta savo sužadėtinę. Panašus motyvas vyrauja ir graikų mite apie *Hadą* ir *Persefoneją: Persefoneja* suvalgė šešis grūdelius figos, kuriuos jai patiekė *Hadas* ir užtat turi kasmet praleisti šešius mėnesius jo karalystėj; jeigu ji būtų suvalgius visą vaisių, tai niekuomet jau nebūtų pamačius saulės šviesos. Taip pat mitas pasakoja, kad maruolis, paragavęs Letos (užmiršimo upės) vandens, užmirš visa, ką patyrė per savo gyvenimą.

101—519. Pasakojimai apie apakinimą vienakės baisenybės yra labai paplitę įvairiausiose Europos tautose. Homeras sujungė dvi, pradžioje savarankiškas, pasakas į vieną. Pirmoj pasakoj mes randame tris epizodus: 1) milžinas apakinamas arba, kaip Odissejoj, jam miegant, arba pa-

sakos herojus pažada baisenybei įstatyti antrą akį; milžinas leidžiasi surišamas, o herojus išdegina jam tada jo vienintelę akį. 2) Herojus bėga nuo baisenybės ar taip, kaip Odissejoj, pasislėpęs po avinu, ar tai įsivilkęs į kailį. 3) Apakintas milžinas duoda herojui kokį nors užkerėtą daiktą, dažniausiai žiedą, kuris priauga prie herojaus piršto — jis arba negali pasijudinti iš vietos, arba apakintojas savo riksmu „aš esu čionai" išduoda baisenybei, kur yra pasislėpęs. Herojui nelieka kito kelio išsigelbėti, kaip nupiovus sau pirštą. Kitoj pasakoj, sužeidęs baisią ir galingą būtybę, herojus išvengia jos draugų keršto, pasivadinęs, kaip mūsų poemoj, „Niekas" arba „Patsai". Gavę sužeistojo atsakymą, kad jį sužeidęs „Niekas" arba „Patsai", draugai daugiau juo nebesirūpina. Prie to paties rato priklauso pasaka apie malkų skaldytoją ir velnią: velnias klausia skaldytoją, koks jo vardas, „Patsai" — atsako skaldytojas, — griebia velnią už rankų, įkiša jas į kaladės plyšį, ištraukia klyną ir pradeda smarkiai mušti nelabąjį. Velnias ima rėkti. Riksmą užgirdę, subėga kiti velniai ir klausia, kas jį mušąs. „Patsai", — atsako skaldytojo pagautas velnias. — „Tai ko gi tu rėki, ir kuo mes galime tau padėti?..."

103—105. *Niekad nesėja, nė aria — jiems auga nesėta, nearta*
Miežiai, kviečiai ir vaisingasis vynmedis, kekėms apkibęs
Vynuogių. —

Žemės išdirbimą ir vynuogių auginimą graikai laikė pirmu kultūros požymiu; todėl nežiną to kiklopai buvo graikų akyse nekultūringi piemenys.

106. *Patys kiklopai neturi vyrijų įstatymų jokių...*

— antras barbariškumo pažymys, nes kultūra neįmanoma be visuomeniško gyvenimo.

186—87. *Euanto Maronas*
Žynys Apollono, Ismaro pilies globėjo galingo

Maronas buvo vyno dievo *Dioniso* anūkas, o Ismaro pilis buvo garsi savo vynu.

382. Tik čionai klausytojas sužino kiklopo vardą.

D e š i m t o j i g i e s m ė

Apie Ajolą, Laistrigonus ir Kirkę

Po baisių įvykių, ištikusių O d i s s e j ų P o l i f e m o urve, Homeras kreipia dabar mūsų didvyrio laivus į teisingojo vėjų karaliaus A j o l o salą. Čia išvargę keleiviai ištisą mėnesį nau⸗dojasi kilnaus valdovo vaišingumu.

Pagaliau A j o l a s suteikia jiems palankų vėją; atsisvei⸗kindamas jis duoda jiems maišą, kuriame yra surišti visi prie⸗šingi vėjai, perspėdamas, kad tą pavojingą maišą liesti jiems nevalia.

Jau netoli Itakės krantas. O d i s s e j u s užmiega, tikėda⸗masis, kad netrukus išlips į gimtosios salos krantą. Jam mie⸗gant, draugai, pagauti tuščio smalsumo, atriša maišą su vėjais. Prasideda baisiausia audra, kuri blaško nelaimingus itakiečius po bangas, kol pagaliau nuneša juos atgal į A j o l o valdomą salą. Antrąkart teisingas, bet griežtas karalius nenori suteikti „dievų neapkenčiamam herojui“ savo malonės.

O d i s s e j a u s laivai vėl blaškomi audringų vėjų po jūrą ir pagaliau primušami prie kranto l a i s t r i g o n ų žemėj. Lais⸗trigonai yra žiaurūs milžinai ir žmogėdros: jie išžudo keleivių, kurie išdrįso pasirodyti jų žemėj, vieną dalį, kitą dalį persekioja iki jūros ir sunaikina vienuolika laivų. Tik vienas laivas palieka nelaimingam itakiečių vadui.

Tuo laivu O d i s s e j u s plaukia vėl į jūrą ir patenka į kerėtojos K i r k ė s salą. Klastinga gražuolė paverčia jų draugų dalį į kiaules ir rengiasi tą pat padaryti ir su juo pačiu, bet „gudramintis“ didvyris moka atmušti visus smūgius, kuriuos jam siunčia likimas: su H e r m e j o burtų pagalba jis nugali K i r k ė s žiaurų meną ir priverčia ją išlaisvinti užkerėtus draugus.

K i r k ė įsimyli stebuklingą didvyrį. Jos oloj O d i s s e⸗j u s praleidžia vienerius metus. Gražuolės⸗burtininkės glėbyje tėvynės ilgesys tam tikram laikui nurimsta, bet pagaliau, ragi⸗namas savo draugų, didvyris vis dėlto nutaria tęsti kelionę į Itakę.

2. *Ajolas* — ne dievas, bet daimonas, kuriam Dzeusas pavedė valdyti vėjus.

20 ir tol. Europos folklore dažnai sutinkame pasakojimus apie vėjus, uždarytus ar tai oloj, ar kaily, ar maiše; paša-linus užtvarą, jie išlekia į erdvę ir sukelia baisias audras. Legenda pasakoja, kad filosofas *Empedoklas* (490—430 m. pr. Kr.) mėgino pagaminti maišą, į kurį ga-lėtų pagauti vėjus; ar ši legenda turi kokį pamatą, sunku pasakyti, vis dėlto ji liudija, kad mintis apie su-kaustytus vėjus jaunoj Graikijoj buvo labai paplitusi. Primityviose tautose randame ir šiandien panašų tikė-jimą: sakysim, mūsų dienų laponiečiai duoda savo jū-reiviams užrištus maišelius, kad jų nepagautų pavo-jingi vėjai.

82. *Pilį daugvarčią ir aukštąjį Lamą, laistrigonų žemėj'.* Originale: „mes atvykome į aukštąjį Lamo miestą Te-lepilą, laistrigonų žemėj". Lamas — mitinis miesto įsteigėjas.

89 ir tol. Senovė ieškojo laistrigonų žemės Sicilijoj ir Italijoj. Iš naujų mokslininkų paminėsime *V. Bérard'ą*, kuris padėjo daugiausia darbo, surišti Odissejaus kelionėms su žinomomis mums vietomis; jis tvirtina, kad laistri-gonų žemė buvo šiaurės Sardinijos pakrantėje.

106—108. Fajakų karaliaus duktė *Nausikaja* pati plaunasi skal-binius, *Antifato* duktė pati neša sau vandenį.

233. *Pramnejos vynas* — raudonas, labai stiprus vynas iš *Pram-nės* kalno netoli nuo Efeso arba Smirnos.

302. „Moly" — užkerėjanti žolė, kuri galima lyginti su vokiečių „Alraune". Kurią būtent žolę reiškė „moly", sunku pa-sakyti — žodis yra paimtas iš senovinės sakralinės kal-bos, kuri nevisur nuleisdavo paslaptingumo uždangą. Homeras kelis kartus mini du to paties daikto vardu, pav., Ilijadoj I 403 (Briarejus = Aigajonas), V 340 (ichor = kraujas). Senąjį pavadinimą, kurio prasmė jo amžininkams buvo jau nebeaiški, jisai skirdavo „dievų kalbai".

482. *Teiresijas* — senas žynys iš Tebų, apakintas pagal vienus

padavimus *Atenos* už tai, kad išdrįso pažiūrėti į ją nusirengusią maudykloj, pagal kitus — *Heros* už tai, kad išrinktas teisėju ginčą tarp jos ir *Dzeuso* išsprendė šio pastarojo naudai. Aklas žynys sulaukė vėlyvos senatvės, o po mirties ir anam pasauly nenustojo sąmonės ir proto.

504. *Piriflegetontas* — „degantis ugnim" — ugnies upė.

504. *Kokitas* — „ašarų srovė", aimanų upė.

505. *Acherontas* — „plaukiantis kančiomis" — skausmo upė.

531. *Teiresijas* turi nurodyti *Odissejui* kelią į Itakę ir duoti jam patarimus, kaip išvengti gresiančių jam pavojų.

Vienuoliktoji giesmė

Numirėlių šalis

Išplaukus Odissejui iš Kirkės salos, vėjas nuvaro jo laivą į gilias Okeano srovės žiotis prie žemo kranto ir augančio ten požeminio deivės Persefonejos gojelio. Čia prieš jį atsidaro Hado karalystės vartai. Odissejus mato savo motiną ir draugus, kurie kartu su juo kovojo prieš Ilioną. Teiresijas pranašauja Odissejui, kad Trinakijos saloj jo draugai paskersią Helijo jaučius, už ką ant jų baisiai užpyksiąs tas galingas dievas: jisai sutriuškinsiąs paskutinį Odissejaus laivą taip, kad jam teksią grįžti į Itakę svetimu laivu. Itakėje jisai nubausiąs jaunikius, bet paskui turėsiąs eiti į tolimą kraštą, kad išmaldautų iš Poseidono savo kaltės atleidimą. Padaręs tai, jis galėsiąs tikėtis sulauksiąs vėlyvos senatvės tarp mylinčios jį šeimos ir liaudies.

Po Teiresijo prie Odissejaus artinasi jo motina ir jausmingais žodžiais pasakoja jam apie jo žmoną Penelopeją ir tėvą Laertą. Po motinos pasirodo Tira, Alkmenė, Megara, Epikastė ir kitos žilos praeities atstovės.

33 ir tol. *Mirusiųjų* vėlės turi lyg vampirų prigimtį; jos trokšta kraujo, kuris grąžina joms bent trumpam laikui sąmonę; pal. tos pačios giesmės 146—47.

47. ... *siela mūs' Elpenoro draugo pirmoji atskrido.* Kadangi *Elpenoras*, kuris užsimušė krisdamas nuo Kirkės rūmų stogo, nebuvo palaidotas, todėl jo siela klajojo prie Hado vartų ir ją tad pirmiausia turėjo sutikti *Odissejus.*

82. *Autolikas* — *Hermejo* sūnus, pragarsėjęs savo gudrybe, gyveno Fokidoj prie Parnaso kalno.

219—225. Jau Ilijadoj XXIII 103 ir tol. *Achillas*, kuriam sapne pasirodė *Patroklo* vėlė, įsitikino, kad žmogaus siela toliau gyvena po mirties. *Odissejui* jo motina atskleidžia dabar, koksai yra tas gyvenimas.

226 ir tol. *Moterų herojų katalogas.* Šis katalogas pạpratsai laikomas interpoliacija, nes jis nesiriša su Odissejos turiniu ir smarkiai skiriasi nuo jos savo forma: jis primena *Hesiodo* geneologinį epą ir jo „moterų katalogą" (Žiūr. mano Homerą, 246—247 pusl.). Ši interpoliacija atsirado greičiausiai tokiu būdu. Graikų didikai kildindavo savo gimines iš dievų, t. y. jie tikėjo, kad žiloj senovėj dievai turėdavo meilės santykių su mirtingomis moteriškėmis, o gimę jų vaikai turėjo būti jų giminių įsteigėjai. Rapsodui, recituojančiam Homero poemą prieš klausytojus aristokratus, lengvai galėjo ateiti į galvą mintis sudominti savo publiką pasakojimais apie žymiausių graikų giminių pradžią.

299 ir 300. *Kastcras* ir *Polideukas* — broliai — dvyniai, *Ledos* sūnūs. *Polideuko* tėvas buvo *Dzeusas*, kuris suteikė jam nemirtingumą, o *Kastorą* pagimdė paprastas mirtingas žmogus *Tindarėjas.* Kastoras žuvo kare, bet Polideukas išmeldė jam iš *Dzeuso* nemirtingumą, aukodamas pusę savo gyvenimo: nuo to laiko kiekvienas iš brolių vieną parą miršta, kitą vėl atgyja.

313 ir tol. *Bandė užkelt ant Olimpo jie Ossą, ant Ossos norėję*
Jie Pelioną, apaugusį giriom, užnešti ir kelią

Sau ik dangaus padaryti . . .
Mitas, panašus į Senojo Įstatymo mitą apie Babilono bokštą.

322. *Faidra* — Atėnų karaliaus *Tesejaus* žmona įsimylėjo savo posūnį *Hippolitą*, o kai tas atmetė jos meilę, ji nusižudė, apkaltintus *Hippolitą*, kad jis kėsinęsis prieš jos dorybę. Euripidas pavedė Faidrai vieną savo gražiausiųjų dramų „*Hippolitas*“. Savarankiškai apdirbo *Faidros* meilės temą didelis prancūzų tragikas *Racine* dramoje „Phèdre“.

322. *Prokrida* — pirmojo legendarinio Atėnų karaliaus *Erechtejaus* duktė, garsaus medžiotojo *Kefalo* žmona ir pati aistringa medžiotoja. Mitas pasakoja, kad *Prokrida* nepažino grįžusio iš ilgos kelionės *Kefalo* ir jo viliojama norėjo jam atsiduoti. Vyras, pamatęs, kad žmonos ištikimybe negalima pasitikėti, baisiai supyko, bet pagaliau prisirišimas prie lengvabūdės gražuolės nugalėjo jo rūstybę. Likimas panorėjo, kad greit po to *Prokrida* būtų atsitiktinai nužudyta *Kefalo* medžioklėje. Europos folklore mitas apie *Kefalą* ir *Prokridą* kartojasi su didesnėmis ar mažesnėmis varijacijomis gana dažnai.

322—328. Mitas apie *Tesejų* ir *Ariadnę*. Kretos Labirinte gyveno *Minotauras* — pusiau žmogus, pusiau jautis, Kretos karalienės *Pasifajos* ir jaučio, Poseidono padovanoto kadaise jo vyrui Minui, sūnus. Ateniečiai turi kasmet paaukoti baisenybei septynius jaunuolius ir tiek pat mergelių. Tarp pasmerktų baisiai aukai važiuoja į Kretą *Tesejus*. Jį pamilsta Mino duktė *Ariadnė* ir duoda jam stebuklingą kamuolį, su kurio pagalba herojus, nužudęs *Minotaurą*, randa išėjimą iš Labirinto. *Ariadnė* bėga kartu su *Teseju* į Atenus, bet pakeliui neištikimas ir nedėkingas herojus pameta ją: pagal vienus variantus jis palieka ją Nakso saloj, pagal kitus — Dijoj (Dzeuso saloj). *Ariadnė* ar miršta saloj, nukauta *Artemidos* strėlės už nežinomą mums nusidėjimą, kurį atidengė *Dionisas*, — ar prabunda po ilgo miego Dioniso glėby ir palieka jo žmona.

327. *Maira* — Peloponeso medžiotoja, medžioklės deivės *Artemidos* draugė, nustojusi nekaltybės ir už tai nužudyta skaisčios deivės.

328. *Erfilė* — viena iš Tebų kiklo (Žiūr. mano *Homerą* psl. 216—217) moterų herojų, papirkta *Polineiko*, privertė savo vyrą *Amfiarają* dalyvauti Septynių žygy prieš Troją, nors ir žinojo, kad jis žus prie Tebų sienų. Buvo vėliau už tai užmušta jos pačios sūnaus *Alkmeono*.

387 ir tol. Apie *Agamemnoną*, *Klitaimnestrą* ir *Aigistą* plačiai pasakoja *Protejus Menelajui* Odissejos ketvirtoj giesmėj eil. 496—521. Žiūrėk tekstą ir komentarus.

422. *Kassandra* — gražiausia *Prijamo* dukterų, kaipo belaisvė buvo achajų kariuomenės paskirta *Agamemnonui*.

428—29. *Ne! Nežinau aš biauresnio ir nieko šlykstesnio pasauly*
Tokio žmonos pas'elgimo ...
Hesiodas (Darbai ir dienos II 321) daro bendrą išvadą „nėra pasauly juk nieko blogesnio, kaip moteriškė piktoji". Tą pat sako vėliau lirikas *Semonidas* iš Amorgo ir vienas iš trijų didžiausiųjų graikų tragikų — *Euripidas*.

467—68. Geriausieji *Achillo* draugai *Patroklas* ir Antilochas nesiskiria nuo Achillo ir anam pasauly.

497. *Mirmidonai* — tauta, kurios karalium buvo *Achillo* tėvas Pelejus.

522. *Euripilas* — *Telefo* ir *Astiochės*, *Prijamo* sesers, sūnus, Ketejų, gyvenusių prie Kaiko upės, karalius.

542. *Asfodelijonas* (arba asfodelijas) — laukinė gėlė, panaši į leliją, labai paplitusi Pietų Europoj. Senovės graikai sodindavo ją ant kapų. Mirusiųjų kulte ši gėlė vaidino iš viso žymų, bet, deja, mums jau nebeaiškų vaidmenį. Tarp ko kita graikai įsivaizdavo sau pievą, po kurią klajoja mirusiųjų vėlės, kaip apaugusią asfodelijo gėlėmis.

546 ir tol. *Achillo* motina *Tetida* paskyrė žuvusio sūnaus ginklus, padarytus Hefaisto, tam iš achajų didvyriui, kuris daugiausia pasižymės kovoj prieš trojėnus dėl *Achillo* lavono. Kad išspręstų šį klausimą, achajai siunčia šnipus prie Trojos sienų: jie turi sužinoti, ką mano trojėnai apie dviejų garsiausių herojų — *Ajanto* ir *Odissejaus* — nuopelnus, kovojant achajams už savo narsiausiojo didvyrio palaikus. Šnipai girdi Trojos mergelių pasikalbėjimą: įkvėptos nuolatinės Odissejaus globėjos *Atėnos*, jos stato *Odissejų* aukščiau už *Ajantą*. Tai išsprendžia ginčą Itakės karaliaus naudai. Įžeistą tuo sprendimu *Ajantą* ištinka pamišimo priepuolis: jis pradeda žudyti avių bandas, kurios sudarė achajų grobį, manydamas, kad žudo priešus. Atsipeikėjęs ir pamatęs, ką padarė, Ajantas iš gėdos nusižudo.

572. *Minas* (Minos) — *Dzeuso* ir *Europos* sūnus, legendarinis Kretos karalius, garsus Labirinto statytojas, pasižymėjo savo išmintingumu ir teisingumu, už tai buvo dievų padėtas mirusiųjų teisėju anam pasauly.

577. *Orionas* — mitinis medžiotojas, deivės Hejos meilužis. *Artemidos* nužudytas, jis tęsia medžioklę ir anam pasaulyje.

588. *Tantalas* — turtingas ir gobšus Sipilo, Frigijos miesto, valdovas; dievų pasmerktas amžinoms bado ir troškulio kančioms už tai, kad, dažnai dalyvaudamas jųjų puotose, jis vogdavo nuo dangiškų stalų nektarą ir ambrosiją.

600. *Sisifas* — Korinto ar Efiros karalius žinojo dievų paslaptis ir skelbdavo jas žmonėms, už tai baisiai jų nubaustas.

609. *Heraklas* — apie šio herojaus mirtį senovė turėjo versijas: pagal vieną, *Heraklas* miršta, o jo bekūnis šešėlis skrenda į Hadą, pagal kitą — *Heraklas* buvo *gyvas* perkeltas į dangų, dievai suteikė jam nemirtingumą, o *Dzeusas* išleido už jo savo ir *Heros* dukterį *Hebę*. Mūsų vieta jungia abi versijas: patsai *Heraklas* gyvena danguje, o jo šešėlis Hade. Kadangi šiaip Homeras nelaiko *Heraklo* dievu, o *Hebę* nuolat vadina mergele, tai eilutės,

pašvęstos *Heraklui*, laikomos įterptomis vėlyvesniųjų Odissejos redaktorių.

619. *Heraklo diržas* buvo papuoštas jo žygių vaizdais.

629—30. *Aš turėjau klausyti, kaip vergas*
Vyro, kursai už mane daug blogesnis iš viso ko buvo.
Piktas ir bailus *Euristejus*, kuriam *Heraklas* turėjo tarnauti; jo liepiamas jis padarė 12 savo garsiųjų žygių (athla); iš tų žygių jisai mini čia tik vieną.

632—33. *atvesti jam šunį*
Baisų trigalvį.
Šuo *Kerberas*, kurio vardo pats Homeras, tiesa, niekur nemini. Epitetas „trigalvis" pridėtas kai kurių Odissejos vertėjų (pav. Žukovskio), remiantis vėlyvesniais Kerbero vaizdais.

644—45. *pamaniau, gal tai galva baidyklės Gorgonos*
Išlend iš Hado gelmių...
Gorgona (Gorgo) — moteriškos lyties baidyklė: kas į ją pažvelgia, tas virsta akmeniu.

Dvyliktoji giesmė

Sirenos, Charibda, Helijo jaučiai

Išėjęs iš požemių, Odissejus skubiai grįžta į Ajajos salą. Kirkė duoda jam nurodymų, kaip išvengti pavojų, kurie jo laukia kelionėje. Tie pavojai iš tikrųjų sutinka keleivius.

Sirenos dainuoja dainas, kurias jei išgirs mirtingas žmogus, tai užmirš apie viską pasauly ir pasiliks jų užburtame krašte. Odissejus įsako draugams pririšti jo rankas prie stiebo, o patiems užsikimšti ausis, kad tuo būdu pravažiuotų pro pavojingas žavėtojas ir nepasiduotų jų burtams.

Palyginti laimingai pavyksta jam su savo vieninteliu laivu prasmukti tarp Skillos ir Charibdos ir pasiekti Trinakijos salą. Bet čia išalkę jo draugai, neatsižvelgdami į Teiresijo ir Kirkės perspėjimus, paskerdžia Helijo

jaučius. Išplaukiant jiems iš Trinakijos, užsirūstinęs dievas užsiunčia baisią audrą, kuri sutriuškina laivą ir pražudo visus keleivius, išskyrus tik vieną Odissejų. Laikydamasis už sienojo, jis priplaukia prie Kalipsos salos. Čia mes radome jį pirmosios mūsų poemos giesmės pradžioj. Kalipsa taip pat, kaip ir Kirkė, karštai įsimyli Odissejų, pasidaro jo meilužė, o išlaiko jį pas save devynerius metus ir, tiktai pasiduodama aiškiam Dzeuso įsakymui, atleidžia jį. Kaip jis iš Ogigijos salos pateko pas fajakus, mes jau žinome.

Odissejaus pasakojimai, tas puikiausias kelionių romanas, kokį sukūrė senovė, padaro fajakams tą patį milžinišką įspūdį, kuris jau daugiau negu dvidešimt šešis amžius kartojasi kiekvienoj saloj, į kurią atras kelią jo stebuklingi vaizdai. Sužavėti fajakai apdovanoja Odissejų brangiomis dovanomis. Rytojaus dieną jie nugabena didvyrį kartu su karalienės Aretės sudėtomis į vieną skrynią dovanomis į kelionei paruoštą laivą.

42. *Sirenų kraštas* — pagal vėlyvesnius rašytojus Italijos pietų-vakarų pakrantėje, netoli Kaprejos (dabar Capri) salos.

64. *Krutančios uolos* (Planktai) — senovė ieškojo tų uolų Messinos sąsiaury.
Amfitritė — Poseidono žmona.

123. *Krataja* — „jėga", *Skillos* motina.

125. *Trinakija* — pasakiška, žmonių negyvenama sala.

126—129. Septynios bandos po penkiasdešimt galvijų kiekvienoj, iš viso trys šimtai penkiasdešimt galvijų. Kaip tik tiek dienų skaitė graikai savo mėnulio metuose. Todėl *Aristotelis* matė čia mėnulio metų alegoriją.

346. *Auką iš jaučių sudeginkim aukšto Olimpo valdovams...* Graikai žiūrėjo į auką, kaip į bendrą dievų ir žmonių puotą: aukos viena dalis buvo sudeginama ir tuo būdu atiduodama dievui, antrąją gi dalį suvalgydavo aukotojai.

398. *Mano draugai dar šešias čia dienas, užsimiršę ir baimę*

Skerdė, geriausius pagaudami, Helijo jaučius ir valgė ... Originale nerandame, kad *Odissejaus* draugai šešias dienas vis skerdė *Helijo* jaučius; jie tik tiek dienų maitinosi jų mėsa.

Tryliktoji giesmė

Odissejaus išplaukimas iš fajakų ir atvykimas Itakėn.

Nuo tryliktos giesmės prasideda trečioji ir paskutinioji poemos dalis: „Odissejus Itakėj". (Giesmės XIII—XXIV). Šitą dalį galima vėl padalinti į tris skyrius: pirmas skyrius (Giesmės XIII—XVI) pagal principą „a parte potiori fit denominatio" gali būti pavadintas „Odissejus pas Eumają". Antras skyrius (Giesmės XVII—XX) apima „Odissejaus nuotykius jo paties namuose", o trečias ir paskutinis — paskirtas „Odissejaus kerštui" (Giesmės XX—XXIV). Kai kurios Odissejos analizės jungia pirmąjį ir antrąjį skyrių į vieną ir duoda jam antraštę „Giesmė apie besirengiantį kerštui Odissejų".

Kraštui vaišingų fajakų, praleidžiančių gyvenimą puotose ir žaidimuose, Homeras suteikia visai pasakiškus bruožus: gana čia ko nors panorėti, kad noras tuojau būtų išpildytas. Taigi laivas, į kurį fajakai įsodina Odissejų, yra lyg tas divonas, apie kurį mums kalba Rytų pasakos: pakanka pasakyti keletą būrimo žodžių, ir jis be jokių kliūčių nuneša į norimą vietą.

Atsisveikinęs su fajakais ir atsidūręs laive, „daug vargų iškentėjęs herojus" paskęsta giliame ir saldžiame miege. Miegantį fajakai iškelia Itakės krantan, sukrauna prie jo visas dovanas ir plaukia atgal į Scheriją.

Tik dabar pastebėjo Poseidonas, kad fajakų dėka Odissejus atsirado Itakėj ir tokiu būdu išvengė jo keršto. Reikia tad nubausti bent Odissejaus pagalbininkus: Poseidonas nuvyksta į Scherijos krantą, sulaukia grįžtančio laivo ir, sudavęs jam baisų smūgį, susirinkusios ant kranto minios akyse paverčia jį į uolą. Alkinojas, bijodamas, kad neišipildytų sena pranašystė, pagal kurią Poseidonas, užsirūstinęs už pervežimą jo neapkenčiamų keleivių į jų tėvynę,

neapsuptų Scherijos aukštomis uolomis, įsakė kreiptis į dievą su brangiomis aukomis ir maldomis.

Homeras nesako mums, ar Poseidonas išklausė tas maldas. Senieji manė, kad greičiausiai neišklausė, nes po Odissejaus jau niekas nekeliavo į Scheriją: graikų padavimai bent apie tai nieko mums nesako.

Pabudęs Itakės krante iš gilaus miego, Odissejus negali pažinti gimtosios žemės, nes Atena užleido ant jos miglą. Jauno piemens pavidale deivė atsistojo prieš herojų ir paaiškino jam, kur jis dabar yra. Odissejus, nors ir baisiai nudžiunga gavęs tą paaiškinimą, elgiasi su didžiausiu atsargumu: jis pasisako esąs kretietis, atsitiktinai atvykęs Itakėn. Atena išsklaido miglą, padeda Odissejui paslėpti atvežtas iš fajakų dovanas ir duoda jam patarimų, kaip nugalėti jaunikaičius. Kad palengvintų pasiekti tą tikslą, deivė paverčia jį elgeta.

Paverstas elgeta, Odissejus turės bendrauti su savo namų tarnais ir tarnaitėmis. Tai duos Homerui progos supažindinti klausytojus su žemesniu visuomenės sluoksniu, kuris, pavyzdžiui, Ilijadoj turi tiktai vieną atstovą, nupieštą šlykščiausiomis spalvomis, demagogą Tersitą. Taigi tryliktoj Odissejos giesmėj įžengia į graikų raštiją ne karikatūra, o tikroji „liaudis". Kaip pamatysime, kai kuriuos jos atstovus Homeras nupieš su didžiausia simpatija. Pavertus Itakės valdovą į elgetą, Atena nukreipia jį pas jo ištikimą kiauliaganį Eumają, o pati skuba nuvykti pas Telemachą, kuris ištisą mėnesį viešėjo pas Spartos karalių Menelają: dabar jis turės grįžti Itakėn, kur jam bus lemta susitikti su tėvu ir kartu su juo paruošti kerštą begėdžiams jaunikiams.

145—47. Apie tokį *Poseidono* sumanymą kalbėjo jau *Nausitojas* (VIII 566—572), kartodamas seną pranašystę. *Poseidonas* aiškiai nori įvykdyti visą savo sumanymą, bet *Dzeusas* pataria jam pasitenkinti laivo pavertimu į uolą: tai atbaidysią fajakus nuo tolimesnio vežiojimo keleivių prieš *Poseidono* valią. Homeras nieko nesako, kad sala aklinai būtų buvus kalnais apsupta: mes skaitome tik apie fajakų maldą *Poseidonui*, kad dievas pasigailėtų jų salos; reikia tad manyti, kad *Poseidonas* paklausė Dzeuso patarimo ir fajakų maldos.

266. Foinikai, arba Foinikiečiai, vaidino žymiausiąjį vaidmenį, kaip pirkliai tarpininkai tarp Viduržemio jūros kraštų.

380. *šviesakė* (Atena) — pirmykštis *Atenos* epitetas „pelėdakė" yra liekana to religinės sąmonės laipsnio, kai dievai buvo vaizduojami įvairių gyvulių pavidalu. Pelėda visuomet paliko šventas paukštis *Atenos* kulte.

368. *Keletą metų namus jie (jaunikiai) tau tuštin'*
Originale „trejis metus": jaunikiai tik tada pradėjo versti tekėti ją už vieno jųjų, kai sužinojo, kad kiti didvyriai, kaip *Agamemnonas, Menelajas, Nestoras* jau sugrįžo namon, o *Odissejus* pražuvo nežinia kur.

388 ir tol. Europos folklore randame daug variantų pasakos apie vyrą, kuris ilgam laikui iškeliauja iš po gimtosios pastogės, pražūna nežinia kur ir netikėtai grįžta į namus, kaip tik tuo momentu, kai žmona rengiasi ištekėti už kito. Per ilgus metus, kuriuos jis išbuvo svetimuose kraštuose, jis labai paseno, apžėlė ilgais plaukais ir barzda, jo rūbai apdrisko taip, kad visi jį sutinką palaiko elgeta. Homeras turėjo šiek tiek pakeisti šią versiją. Dar neseniai *Odissejus* žavėjo fajakus savo vyrišku grožiu ir jėga. Kaip gi dabar jis pasirodys itakiečiams taip apdriskęs senas elgeta? Tai padaro didvyrio dieviška globėja Atena, paversdama jį šlykščiu seniu.

Keturioliktoji giesmė

Odissejus svečiuose pas Eumają

Ištikimas kiauliaganis nors ir seniai nustojo vilties, kad jo ponas grįš į namus, rūpestingai saugojo jo turtą. Jam nė į galvą negalėjo ateiti, kad Odissejus grįš paverstas menku elgeta. Visgi jis vaišingai priima nežinomąjį vyrą. Kalbos greit nukrypsta į Odissejaus namų padėtį. Pagaliau Odissejus tiksliai sužino, kas čia darosi. Žmona jau nebegalinti priešintis jaunikaičių spaudimui, o sūnus galįs kiekvieną valandą

būti nudėtas iš pasalų. Atsargus didvyris neatidengia E u m a j u i savo paslapties, bet stengiasi jį įtikinti, kad jo šeimininkas esąs gyvas ir greitai grįšiąs. Bet net jo duota priesaika negali pakasti tarno sieloj įleidusio giliai šaknis jausmo, kad jo pono jau nebėra tarp gyvųjų. Vis dėlto E u m a j a s nenori eiti lažybų dėl pono grįžimo.

Ateina šalta naktis: elgeta apsako linksmą, išgalvotą istoriją apie O d i s s e j ų ir tuo taip sujaudina E u m a j ą, kad tas duoda jam apsiaustą užsikloti.

176. *Arkeisijas* — *Dzeuso* ir *Euriodijos* sūnus, *Laerto* tėvas, *Odissejaus* senelis.

263—265. Aigejaus jūros gyventojai dažnai puldavo faraonų valstybę, ypač Mikenų kultūros laikotarpy (XIV, XIII, XII, o gal net ir vienuoliktam amžiuj pr. Kr.). Aigipto tekstai ne sykį kalba apie tuos puolimus. Aštuntame ir septintame amžiuose ryšiai tarp Graikijos ir Aigipto vėl atsinaujino; apie graikų puolimus jau nėra kalbos, priešingai, kareiviai iš Jonijos samdomi į Aigipto kariuomenę, o Jonijos pirkliai varo su seniausia kultūringa tauta judrią prekybą.

313. *Tesprotai* — graikų tautelė, gyveno Pietų Epire.

330—350. Apie *Odissejaus* nuotykius tesprotų krašte pasakojo kita poema „Telegonija" (žiūr. mano *Homero* III dal.).

320. *Feidonas* nuo „feidomai" (pasigailėti) „žmogus, kuris pasigali".

324. *Dodonė* — Dzeuso šventykla Epire. Čia augo šventas ąžuolas, su kuriuo buvo surišta pagarsėjusi visoj Graikijoj Dodonės Dzeuso žosmė (orakulas). Iš švento ąžuolo lapų šlamėjimo šventikai sprendė apie ateitį.

373. *Aitolas* — Aitolijos gyventojas.

391. *Dalichijas* — sala arti Itakės.

411. *Mūsų gi vargo ir triūso vaisius svetimi vis suryja . . .* svetimi — *Penelopejos* jaunikiai.

488. *Andraimono sūnus Toantas* — minimas Ilijados antroj ir septintoj giesmėse.

Penkioliktoji giesmė

Telemacho atvykimas pas Eumają

Visa ta giesmė yra paskirta Telemacho grįžimui iš Spartos į Itakę. Odissejaus sūnui miegant, pasirodo jam sapne deivė Atena ir ragina jį neatidėliojant grįžti į namus: jis galįs neberasti daugiau motinos namie, o jai išvykus, turtai galį nukentėti daugiau, negu ligi šiol. Tas pavojus esąs labai rimtas, broliai taip pat spirią ją ištekėti už turtingiausio ir dos= niausio iš jaunikaičių — Eurimacho.

Paskui deivė perspėja jauną didvyrį dėl jaunikių pasikėsi= nimo prieš jo gyvybę. Ji tiksliai nurodo jam, kuriuo keliu jis turįs važiuoti, ir užtikrina, kad dievai suteiksią palankų vėją. Victor Bérard savo plačiame įvade į Odissėją parodė, kad Atenos gana smulkūs patarimai dėl kelio, kuriuo Telema= chas turi važiuoti iš Spartos į Itakę, liudija, jog Homeras gerai pažinęs tuos kraštus.

Dosniai apdovanotas Menelajo ir Helenos, Te= lemachas išvyksta į kelionę.

Homeras grįžta dabar į Itakę. Eumajas jau susibičiu= liavęs su elgeta, kuris pasakoja tokius įdomius dalykus apie Odissejų. Jisai pataria šiam neskubėti į Odissejaus rūmus, kur jį galį nuskriausti įžūlūs jaunikiai, bet palaukti, kol sugrįšiąs Telemachas ir paimsiąs jį savo globon.

119. *Megapentas* — *Menelajo* ir vienos vergių sūnus.

157—58. *atskrido nuo dešinio krašto galingas Aras...*

Žiūrįs į arą kreipėsi veidu į šiaurę, taip kad iš de= šiniosios pusės turėjo rytus, t. y. šviesos ir pasisekimo kraštą.

223 ir tol. *Melampas* arba *Melampodas* — „juodakojis" — apie žynį *Melampą*, *Amitaono* sūnų, pasakoja Odissejos vie=

nuoliktoji giesmė (eil. 279—296), Pilo karalius *Nelejus* nutarė leisti savo gražuolę dukterį *Perą* (Pero) tik už to vyro, kuris atveš jam iš tolimos *Filakės Ifiklo* jaučių bandą. Gražuolę buvo karštai pamilęs *Melampo* brolis *Bijantas*. Norėdamas padėti broliui, *Melampas* apsiėmė atvesti *Ifiklo* jaučius. Nukeliavusį į Filakę, jį suėmė *Ifiklo* piemenys. Ištisus metus sėdėjo žynys kalėjime, pagaliau iš kirmėlių, graužiančių medį, jis sužinojo, kad kalėjimas sugriūsiąs, kai jo reikalavimu perkels jį į kitus rūmus, kalėjimas iš tikrųjų sugriuvo. *Ifiklo* tėvas *Filakas* susiprato dabar turįs reikalą su žyniu. Norėdamas turėti anūkų, jis pareikalavo iš žynio nurodymų, kokių priemonių reikia griebtis, kad dievai duotų *Ifiklui* vaikų. *Melampas* davė sėkmingų nurodymų, ir *Filakas*, sulaukęs anūkų, ne tik atleido žynį, bet ir padovanojo jam *Ifiklo* jaučius. Gavęs iš *Melampo* bandą, Bijantas galėjo pareikalauti *Neleją* leisti už jo *Perą*.

397. *Sirija* — pasakiška sala, kurios aprašymas primena aukso amžiaus paveikslą, piešiamą *Hesiodo* „Darbuose ir dienose" (Eil. 113—120).

398. *Ortigija* — legendarinė sala, rišama dažniausiai su mitais apie deivę *Artemidą*. Senieji sutapatybindavo ją su įvairiomis salomis (pav., Delu), kurios buvo pagarsėjusios *Artemidos* šventyklomis.

397 ir tol. Pasakojimas apie pagrobtą iš tėvynės karalaitį, įdėtas į *Eumajo* lūpas, yra paimtas greičiausiai iš kokios senos novelės, kurioj karalaitis grįžta pagaliau į gimtuosius namus.

Šešioliktoji giesmė

Telemachas pažįsta Odissejų

Kitos dienos rytą Telemachas iš tikrųjų atvyksta į Eumajo pirkią, su didžiausiu džiaugsmu sveikinamas ištikimo kiauliaganio: jisai bijojo, ar nežus jo jaunasis ponas nuo

jaunikių rankų. Pirmas Telemacho klausimas yra apie motiną. Eumajas tik tiek galįs pranešti, kad Penelopeja nuolat verkia ir vis laukia vyro, nors beveik visai nustojusi vilties jį pamatyti.

Labai gražiai pabrėžia čia Homeras graikų vaišingumą ir mandagumą. Namų pono sūnui įėjus į pirkią, elgeta nori atsikelti ir užleisti jam savo vietą, bet Telemachas prašo pasilikti ten, kur jis sėdi, ir papusryčiauti kartu su juo.

Po pusryčių Telemachas siunčia Eumają pranešti motinai apie jo laimingą grįžimą. Kiauliaganiui išvykus, pasirodo Atena ir trumpai valandėlei suteikia elgetai jo ankstyvesnį pavidalą. Telemachas mano, kad jis mato prieš save dievą ir prašo jo malonės. „Nesu joks dievas" — atsako Odissejus. —

Tėvas aš tavo esu, tas, kurio pasiilgęs raudoji,
Vargą kenti, negalėdamas apveikti piktų prispaudėjų.

Telemachas vis dar nenori tikėti savo laime: tik dievas galįs parodyti tokį stebuklą. Tėvas nuramina sūnų, ir jiedu krenta vienas antram į glėbį.

Bet gėrėtis taip ilgai laukto susitikimo laime dar ne laikas. Priešai juk viešpatauja namuose, rengiasi nužudyti sūnų ir, žinoma, nepasigailėtų ir tėvo, jei tik jį pažintų. Odissejus turi tęsti savo incognito iki to momento, kai galės suduoti jaunikiams lemiamą smūgį. Dėl to smūgio jis plačiai tariasi su sūnum. Sūnus tuo tarpu vienas grįšiąs į namus, o tėvas atvyksiąs vėliau, dar nepakeitęs elgetos išvaizdos.

Eumajas ir Telemacho kelionės draugai praneša Penelopejai apie sūnaus sugrįžimą. Tuo pačiu laiku sužino apie tai ir jaunikiai. Jų laivas jau grįžęs iš Asteridos: Telemachą nudėti Antinojui nepavyko. Telemachas galėsiąs dabar sušaukti liaudies susirinkimą ir apskųsti jaunikius dėl pasikėsinimo prieš savo gyvybę. Reikia tada kuo greičiausiai nužudyti Telemachą Itakėj. Apie tą sąmokslą sužino Penelopeja ir su karčiais prikaišiojimais kreipiasi į jaunikius.

Vakare grįžta į savo pirkią Eumajas ir apsako Telemachui ir elgetai, kuris vis dar neatidengia jam savo vardo,

kas darosi O d i s s e j a u s rūmuose ir kokias pinkles T e l e-m a c h u i pina jaunikiai.

32—33. *ar motina mano tebėra namuose, ar gal jau Vedė ją vyras koksai, Odissejaus gi patalas tuščias...* Senieji taip aukštai gerbė jungtuvių lovą, kad mirus žmonai arba vyrui, likusi gyva pusė, kad ir vedusi kitą žmoną ar ištekėjusi už kito vyro, jau ta lova nebesinaudojo.

161. *pajuto ją (deivę) šunes...* Kad šuo gali nujausti nematomas žmogaus akims dvasias, tas tikėjimas paliko daug pėdsakų tiek antikiniam, tiek naujajame folklore. Sakysim, dar mūsų laikais kai kurių tautų liaudis tiki, kad šuo jaučia besiartinantį prie mirštančio guolio mirties daimoną. Mickevičiaus *Konrade Vallenrode* (Vaideloto giesmė) šunes nujaučia besiartinant „maro šmėklą“:

Strażnicy zamków oczy pod hełm kryją,
A psy wieśniaków, zarywszy pysk w ziemi,
Kopią, śmierć wietrzą i okropnie wyją.

384. *Amfinomas*, Niso sūnus, pasižymėjo tarp jaunikių šiek tiek didesniu dvasios kilnumu ir iškalbingumu.

S e p t y n i o l i k t o j i g i e s m ė

Telemacho grįžimas į Itakę

Aušrai švintant T e l e m a c h a s vyksta miestan. Jeigu jisai pasirodytų kartu su elgeta, tai jaunikiai galėtų susiprotėti, kad jis veda perrengtą tėvą. Tegul tada E u m a j a s atveda elgetą į miestą šiek tiek vėliau.

O d i s s e j a u s rūmuose iškeliama puota žyniui T e o k l i-m e n u i, kurį T e l e m a c h a s atsivežė su savim iš Pilo, pagerbti; žynys pranašauja, kad O d i s s e j u s greitai grįšiąs į namus. T e l e m a c h a s palaiko tą viltį ir plačiai papasakoja motinai apie savo kelionę.

Tuo tarpu elgeta, lydimas E u m a j o, artinasi prie miesto. Čia prasideda mūsų poemos paskutiniosios dalies antrasis sky-rius (giesmės XVII-XX), apimantis O d i s s e j a u s nuotykius jo paties namuose, kur, išskyrus T e l e m a c h ą, niekas jo ne-pažįsta. „Tai — sako Zieliński — yra pati dailiausia ir geriau-siai apgalvota poemos dalis".

Jautriausią sceną randame čia pačioj pradžioj. Besiartinantį prie savo namų šeimininką pažįsta tik jo senas ištikimas šuo, gulįs ant mėšlų krūvos. Giliausias džiaugsmas apima kilnųjį gyvulį — jis norėtų pulti prie savo pono, laižyti jo rankas, bet jėgos atsisako jam tarnauti, ir senas A r g a s krenta negyvas.

Elgeta atsiranda salėje, kur puotauja jaunikiai ir T e l e-m a c h a s. Prašant jam išmaldos, jaunikiai meta jam kąsnelius. Tik vienas iš jųjų, A n t i n o j a s, netik niekina senį, bet ir sviedžia į jį kėdute.

P e n e l o p e j a, išgirdus, kaip josios namuose buvo išnie-kintas pakeleivis, kviečia jį pas save, norėdama šiek tiek sušvel-ninti A n t i n o j o padarytą jam skriaudą ir tikėdamasi suži-noti iš jo ką nors apie vyrą. Senis pažada apsilankyti pas ją vakare. Jis liks tokiu būdu rūmuose, o ne grįš pas E u m a j ą, nors čia įžeidinėja jį piktos tarnaitės ir toliau tyčiojasi iš jo jaunikiai. Homeras nori mums parodyti, kaip jo herojus iki dugno išgeria įžeidimų ir paniekos pilną taurę — jis galėsiąs vėliau pateisinti tais įžeidimais savo žiaurų kerštą skriaudėjams.

201. *Neritas, Itakas* ir *Poliktoras* — trys didvyriai gyveno anks-čia Kefallenijoj, paskui persikėlė į Itakę. Nuo *Itako* gavo vardą visa sala, nuo *Nerito* — to paties pavadi-nimo kalnas, nuo *Poliktoro* — kažin kurĩ Itakės sritis Poliktorijas.

343—44 ir 354—55. Dviguba motyvacija, kurią *Zieliński* pava-dino „dvigubo regėjimo dėsniu" (žiūr. mano Homerą): iš vienos pusės rinkti išmaldas ragina *Odissejų Tele-machas*, iš kitos — deivė *Atėna*.
Labai paplitęs ne tik Graikijoj, bet ir kituose kraštuose tikėjimas. Pal. Odiss. VII 197 ir tol.

545—47. Įvairiausiose tautose užtinkame tikėjimą, kad čiaudėji-

mas turi savyje tam tikrą magišką jėgą, kuri atneša sveikatą ir pasisekimą. Ir pas mus, sučiaudėjus kam, sakoma „į sveikatą".

Aštuonioliktoji giesmė

Odissejaus ir Iro kumštynės

Padaręs sykį karalių valkata, dainius išnaudoja šį motyvą, kad supažindintų mus dar ir su elgetų luomu.

Įžūlus to luomo atstovas Iras nori pavaryti Odissejų nuo jo užimtos vietos prie salės slenksčio. Nors kova su valkata žemina didvyrį, Odissejus, pasiryžęs išlaikyti savo vaidmenį iki galo, įsileidžia į kumštynes su Iru ir sumuša jį. Jaunikiai garsiai kvatoja ir tyčiojasi iš Odissejaus. Vienas tiktai Amfinomas užstoja jį.

Dėkingas senis reiškia pageidavimą, kad teisingi dievai išvestų dorą jaunuolį iš namų, kuriuose jų šeimininkas įvykdys savo šeimos skriaudėjams baisųjį kerštą.

Toliau mūsų giesmėje randame dalį, iš kurios visos griežtų unitaristų pastangos nesugebėjo pašalinti tam tikrų nenuoseklumų. Tiems nenuoseklumams pašalinti paprasčiausią kelią parodė Finsler.

Iš savo pirmatakų Homeras buvo paveldėjęs dainą, kurioj Penelopeja, negalėdama toliau žiūrėti į savo sūnaus turto naikinimą, o gal net priėjus išvadą, kad toliau laukti grįžtant Odissejaus ir tęsti savo našlės gyvenimą darosi beprasmiška, pasiryžta paskelbti jaunikiams, kad yra nusistačius ištekėti už vieno iš jų — jaunikiai turį tiktai atminti, kad kas peršasi gražiai moteriškei, turi jai suteikti brangių dovanų. Deivė apsupa jos galvą nepaprastu grožiu taip, kad jaunikiai mielai suneša jai aibę brangenybių. Laukiame tad, kam gražuolė našlė atiduos savo ranką. Vieton to Telemacho motina prikaišioja jaunikiams, kad, užuot apdovanoję ją puikiomis dovanomis, jie naikiną jos sūnaus turtą; sūnus todėl — kreipiasi ji į Telemachą — padarytų geriau, jeigu visai pasišalintų nuo jaunikių.

Kam gi buvo reikalingas visas puikus pasiruošimas tokiai nereikšmingai scenai: Penelopeja tarėsi su savo aukle

Eurinome, kaip padarius kuo didžiausią įspūdį šiaip neapkenčiamiems jaunikiams; Atena suteikia jai stebuklingą grožį, ir viskas baigiasi priekaištais jaunikiams, kuriuos jie neabejojamai jau daug kartų buvo girdėję, ir patarimu sūnui, kurį paprasčiau būtų buvę duoti žymiai anksčiau. Homeras greičiausiai bus pridėjęs šią nereikšmingą pabaigą ir atkirtęs senoj giesmėj, kuria jis naudojosi, jos nuoseklų galą, kad galėtų įvesti jo vieton kitą, dar įspūdingesnį motyvą. Tas motyvas — Penelopeja atiduosianti ranką tam, kuris pajėgsiąs įtempti Odissejaus lanką ir įsmeigsiąs strėlę į taikinį — išvystomas sekančioj giesmėj.

5—7. *Irida* buvo dievų pasiuntinė; pasiuntinys, žmonių siunčiamas, gavo *Iro* vardą. Ir mūsų kaime elgetoms dažnai pavedama laiškus išnešioti.

28—29. Kipro saloj buvo paprotys pagautai svetimam lauke kiaulei išdaužyti dantis.

86. *Echetas* — pasakiška baidyklė žiauriai sužaloja kiekvieną žmogų, kuris patenka į jo rankas. Auklės gąsdino juo vaikus.

110 ir tol. Jaunikiai linki *Odissejui* to, ko trokšta jo paties širdis — išnaikinti begėdžius. *Iro* nugalėjimas tai lyg preliudija į kerštą jaunikiams.

181. *Autonoja* ir *Hippodameja* — dvi *Penelopejos* tarnaitės.

272. *Penelopeja* nori padidinti vyro ir sūnaus turtus ir todėl prašo jaunikius dovanų. Bruožas, kuris mums labai sunku suprasti, bet kuris puikiai atitiko Homero graikų nuotaiką: palyg. eil. 278—81:

Kantrus Odissejus nudžiugo širdyje,
Kad dovanų reikalauja žmona jo, klaidina juos, kit'ką
Savo širdyje mąstydama, kit'ką kalbėdama žodžiais.

294. *Euridamantas* — vienas iš Penelopejos jaunikių.

244. *Jasono Argas* — Homeras kalba čia apie *jonėnų* (gr. Iaones arba Iasones) *Argą* — taip kartais buvo vadinamas se-

novėj visas Peloponneso pusiasalis. Su didvyriu *Jasonu*, argonautų žygio dalyviu, *jonėnų* Argas neturi nieko bendro.

Devynioliktoji giesmė

Pasikalbėjimas Penelopejos su Odissejum. Eurikleja jį pažįsta

Jaunikiai pasišalina iš puotų salės. Odissejus ir Telemachas palieka ten vieni. Jaunikių yra daug ir kova su jais bus sunki, jei tik jie galės vartoti ginklus. Reikia tad visų pirma perkelti ginklus į kitą kambarį ir jį užrakinti. Atena veda tėvą ir sūnų į kambarį, kur ginklai yra sudėti: pati deivė nematoma, bet jos laikomas žibintuvas apšviečia jiems viską aplinkui. Žymiausias Aleksandrijos kritikas Aristarchas laikė šią vietą interpoliuotą, nes — argumentavo jisai — Homero laikais žibintuvų dar nesą buvę. Kretos iškasenos, kuriose tarp kitko buvo rasta ir žibintuvų, sugriovė šį argumentą.

Ginklai pašalinti ir užrakinti. Odissejus vėl salėje. Netrukus ateina ten tarnaitės, kad viską po puotos sutvarkytų. Stačiokiškiausia iš jų Melanta pyksta, kad senis vis dar neapleido rūmų, ir grasina išvaryti jį su nuodėguliu. Penelopeja bara tarnaitę, — už svečio įžeidimą ji susilauksianti griežtos bausmės — o pati kreipiasi prie senio klausdama, iš kur jis kilęs ir koks jo vardas. Jos smalsumo Odissejus patenkinti dar negali: kam pagaliau reikia garsiajai valdovei, apie kurią kalba visas pasaulis, žinoti, kokį vardą nešioja visų apleistas, žiauraus likimo persekiojamas vargšas. Svečias sužadina tais žodžiais Penelopejos širdyje pasitikėjimą savim. Karalienė skundžiasi savo nelaiminga padėtim: net tėvai spiria ją tekėti už vyro, bet daugiausia susirūpinimo keliąs jos sieloj sūnus Telemachas ir jo jaunikių naikinamas turtas.

Pasiskundus savo vargu, Penelopeja vėl prašo senį pasisakyti jai, kas jis esąs. Svečiui nieko nepalieka, kaip apsakyti pramanytą istoriją: jis esąs jaunesnysis Idomenejaus brolis ir vadinąs Aitonas. Kartu su Idomenejum jis kovojęs prieš Troją ir susitikęs ten su Odissejum. Gražus

jo apsakymas apie tą tariamąjį jo susitikimą taip sujaudina Penelopeją, kad ašaros „tartum tirpstantis sniegas" pradeda riedėti iš jos akių: Penelopeja graudžiai verkia dėl pražuvusio vyro, o tas vyras sėdi prieš ją ir moka puikiai valdyti savo gilų susijaudinimą.

Norėdamas paguosti karalienę, senis kartoja visus tuos pasakymus, kuriais jis mėgino įtikinti Eumają dėl greito pono grįžimo. Pagaliau jis iškilmingai prisiekia, kad dar šiems metams nepasibaigus Odissejus grįšiąs.

Rytojaus dieną bus Apollono šventė. Wilamowitz mano, kad ši šventė buvus graikams naujųjų metų pirmoji diena. Taigi senis užtikrina Penelopejai, kad jos vyras grįšiąs tą pačią dieną, kurią jie kalbasi.

Per tą pasikalbėjimą Penelopeja, lyg atsiminus, kad jos svečias ne visuomet buvo elgeta — juk jis ką tik pasakojo apie savo kilnią kretišką šeimą — liepia senai Odissejaus auklei Euriklejai nuplauti keleiviui kojas. Vykdydama tą įsakymą, sena auklė pastebi ant Odissejaus kojos randą nuo žaizdos, kurią jam, medžiojant Parnaso kalne, padarė šernas, ir vos susilaiko, kad neparodytų savo nustebimo. Odissejus vos sulaikęs jos džiaugsmingą riksmą, griežtai reikalauja, kad ji niekam apie savo atidengimą neprasitartų.

Po kojų nuplovimo Odissejus vėl tęsia savo pasikalbėjimą su Penelopeja. Karalienė apsako sapną, kurį neseniai sapnavus: ji mačiusi erelį, kuris atskridęs į jos kiemą ir suplėšęs dvidešimt žąsų. Tas erelis — aiškina svečias karalienei — tai Odissejus, o jo iškapotos žąsys — tai jaunikiai.

Tas aiškinimas neįtikina Penelopejos: ji esanti pasiryžusi atiduoti savo ranką tam, kuris pajėgsiąs įtempti Odissejaus lanką ir įsmeigti strėlę į nurodytą taikinį. Ryt ateisianti nelaiminga diena; niekuomet, net ir sapne, ji neužmiršianti namų, kuriuose ji gyveno su savo Odissejum. Bet jos esą jau galutinai pasiryžta. Kas išlaikys bandymą, tas galės ją vesti į savo namus.

Svečias palaiko tą sumanymą ir pataria jo neatidėlioti, nes Odissejus atvyksiąs anksčiau, negu jaunikiai įtempsią lanką. Odissejaus grįžimu Penelopeja vis dar ne-

drįsta tikėti, bet svečio laidavimas, kad, išskyrus patį Itakės karalių, niekas neįtempsią jo lanko, ramina ją šiek tiek.

Penelopeja atsisveikina su savo vyru jo nepažinus. Žymiausieji Odissejos tyrėjai nuo Niese iki Eduardo Schwartz'o pabrėžia keistumą, kad iš visų tarnaičių Odissejus leidžia nuplauti savo kojas kaip tik tai, kuri lengviausiai galėjo jį pažinti. Jie mano todėl, kad ankstyvesnioj Odissejos redakcijoj ne tik Eurikleja, bet tuoj po jos ir Penelopeja pažino sugrįžusį didvyrį, ir kad vyras kartu su žmona sudarė lanko bandymo planą. Ta hipotezė randa tam tikrą pamatą dvidešimts ketvirtos Odissejos giesmės vietoj, kur požemių karalystėj jaunikis Amfimedontas, nors ir, apskritai, tiksliai atpasakoja jaunikių žudynes, vis dėlto atsitolina nuo mūsų Odissejos tuo atžvilgiu, kad tvirtina, jog pats Odissejus įkvėpęs Penelopejai sumanymą pasiūlyti jaunikiams lanko bandymą.

Jeigu mes ir sutiksime su šia hipoteze, kuriai atstovauja tarp kitko ir didysis Wilamowitz, tai vis dėlto turime pripažinti, kad mūsų Odissejos autorius puikiausiai pakeitė senesnį epą, kuriuo jis naudojosi: jeigu jis būtų leidęs Penelopejai pažinti sugrįžusį vyrą dar prieš lanko bandymą, tai visa garsioji scena su lanku daug nustotų savo įtempimo. Kaip nepalyginamas įtempimo meisteris pasirodo Homeras ir kitose mūsų giesmės vietose: jau jau Penelopeja turi pažinti paslaptingąjį svečią, jau pradeda lyginti jį su brangiu vaizdu, kuris gyvena jos atmintyje, jau jai ateina į galvą, kad Odissejus turėtų dabar tokias pat rankas, kaip ir svečias, nes „greitai pasensta nuo vargo trumpaamžiai gyventojai žemės“ — jau turi kristi lemiamas žodis — o vis dėlto nekrenta, ir klausytojus su vis didėjančiu susidomėjimu laukia tolimesnės įvykių eigos.

165—66. *Juk manau aš,*
Kad ne iš ąžuolo gimęs, taip pat nuo uolos neatplyšęs...
Išsigimėliai tėvai, kurie nenorėdavo auklėti savo naujagimių, išmesdavo juos į išpuvusių medžių dreves ir ant uolų. Apie tokiuos vaikus buvo sakoma, kad jie esą gimę iš ąžuolo arba iš uolos.

175 ir tol. Atsiminimai apie Kretos ir jos pasakiško karaliaus *Mino* (arba Minojo) galybę išliko graikų sakmėje. Homero laikais Kreta jau nebebuvo galinga prekybos valstybė (žiūr. mano „Homerą" I dal.): saloj visur išplito žemdirbystė ir natūralus ūkis; apie puikią praeitį liudija tik miestų ir rūmų griuvėsiai, kurie darė didelį įspūdį vėlyvesnėms kartoms.

184 ir tol. Odissejus apsako jau trečią istoriją, susijusia su Kreta (žiūr. giesmę XIV ir XVII).

181. *Dar tik devynis metus teturėdamas...*
Dorėnų valstybėlėse karalius viešpatavo devyneris metus; suėjus tiems metams, karaliaus darbai buvo tiriami ir įvertinami tam tikro teismo; tik įvertinus juos teigiamai, karaliui buvo leidžiama karaliauti kitus devyneris metus. Kas devyneri metai jis vykdavo į *Idos* grotą ir gaudavo ten iš *Dzeuso* naujus įstatymus, taip kaip *Mozė* Sinajo kalne.

186. *Aitonas* — „blizgantis".

203. *Borejas* — šiaurės vėjas.

210. *Dzefiras* — vakarų vėjas.

210. *Euras* — rytų vėjas.

214—15. *tvirčiausiai įbedęs*
Savo į žmoną akis, kaipo ragą ar gelžį...
Ragas taip pat kaip ir geležis yra čia tvirtumo simbolis.

252. *kuprotas* — tiksliau „su nulinkusiu sprandu".

426. *Parnasas* — kalnai Fokidoj, jų papėdėje buvo garsieji Delfai.

525. *Aedonė, Pandaro baltaveidė duktė...*
Pandaras turėjo tris dukteris, iš kurių vyriausioji, *Aedonė* (aeido=dainuoju). ištekėjo už Tebų karaliaus *Dzeto* ir pagimdė jam sūnų *Itilą*. Pavydėdama savo brolienei *Niobei*, kuri turėjo šešis sūnus ir šešias dukteris, nutarė slaptai nakties metu nužudyti jos vyriausiąjį sūnelį. Vaikas kaip tik gulėjo *Itilo* lovoj, todėl vykdydama

savo biaurų sumanymą, nužudė ji savo pačios vaiką, Dzeusas pavertė pamišusią iš skausmo Aedonę į lakštingalą, kuri naktimis verkia savo sūnelio...

570—76. Šių eilučių aiškioj įtakoj *Słowacki* parašė aštuntoj „Beniovskio" knygoj (37—40) garsų apibūdinimą savo poezijos:

Wszystko jest albo prawda lub sen Boski,
Przez odemknięte słoniowe wrzeciądze,
Jak mara z tęczy, z niebios zlatująca
O cichej porze, przy blasku miesiąca.

Dvidešimtoji giesmė

Prieš jaunikių išžudymą

Odissejus atsigulė salėje ant odų galvijų, kuriuos paskerdė jaunikiai, bet miegas nenori nusileisti ant jo akių: ryt jo laukia sunki kova, kuri nežinia kuo pasibaigs; jeigu jam ir pavyksią nudėti tiek priešų, tai nežinia, kaip jis išvengsiąs jų giminaičių keršto. Pagaliau pasirodo Atena ir įkvepia jam ramybę ir pasitikėjimą savimi. Odissejus paskęsta giliame miege.

Tuo tarpu prabunda Penelopeja su nepakenčiamu skausmu širdyje: rytojaus diena atiduosianti ją vienam iš nekenčiamų jaunikių. Su graudžiomis ašaromis ji maldauja Artemidą: tegu deivė nudeda ją savo ietim arba tegu audra nuneša ją į vietą, kur iš Okeano plaukia į požemius negrįžtančios atgal srovės. Hade jai būsią lengviau, nes ten ji pamatysianti žuvusį vyrą: štai kažkoks piktas daimonas, lyg norėdamas ją pašiepti, atsiuntęs jai apgaulingą sapną, tartum Odissejus ilsįsis greta jos, visai toks pat, koks jisai buvo traukdamas į pragaištingą karą.

Ateina rytas. Odissejus dar nevisai prabudęs girdi iš tolo žmonos balsą: ir jam atrodo, lyg Penelopeja pažino jį ir stovi prie jo guolio. Atsikėlęs jis meldžiasi Dzeusui: tegu Kronidas duoda jam ženklą, kad jo sumanytas kerštas pavyksiąs. Iš giedro dangaus pasigirsta griaustinis.

Telemacho įsakytos tarnaitės ruošia salę šventei. Eumajas, Melantijas ir Filoitijas atvaro kiaulių, ožkų ir jaučių. Melantijas yra atsidavęs jaunikiams, o Filoitijas jų neapkenčia ir seniai jau būtų pabėgęs į svetimus kraštus, jei tik čia nebūtų jo laikius viltis, kad jo ponas pagaliau grįšiąs į savo namus. Svečias įtikina jį žymiai lengviau, negu Eumają, kad Odissejus netrukus sugrįšiąs. Dabar ir Eumajas atmeta savo abejones ir karštai meldžiasi dievams, kad jie kuo greičiausiai leistų Odissejui grįžti į Itakę.

Tuo tarpu jaunikiai ryžtasi galutinai nusikratyti Odissejaus sūnaus: žuvus Odissejaus įpėdiniui, jo turtai priklausys tam, kuris ves jo našlę; tiktai nepalankus ženklas — jų kairėj pusėj pasirodė skrendąs erelis — verčia juos atidėti savo sumanymo vykdymą.

Jaunikiai susėda salėje. Telemachas duoda Odissejui vietą prie staliuko, pastatyto prie įėjimo į salę. Netoli yra paslėpti ginklai. Telemachas skelbia jaunikiams, kad jis neleisiąs toliau įžeidinėti svečio. Tai nesulaiko Ktesippo, kuris nepatenkintas, kad valkata vaišinamas vienoj salėj su juo, ima jaučio kojos kaulą ir meta, bet nepataiko svečiui. Telemachas grasina dabar, kad nesvyruodamas nudės kiekvieną, kuris mėgins toliau įžeidinėti svečią: verčiau jam būsią žūti iš jaunikių rankų, negu žiūrėti, kaip jo namuose yra mindoma šventoji vaišingumo teisė.

Jaunikis Agelajas pataria savo draugams neįžeidinėti svečio ir nepykdinti Telemacho, kuris paveiksiąs motiną, kad ji liautųsi spyrusi laukti grįžtančio Odissejaus. Telemachas supykęs atsako, kad jis neatkalbinėjąs motinos nuo naujų vestuvių, bet versti ją padaryti tai prieš savo norą — nemanąs. Jaunikiai pradeda garsiai kvatoti.

Tas kvatojimas įerzina žynį Teoklimeną, kurį Telemachas atvežė iš Pilo. Jis atsikelia ir pasakoja, koks paveikslas kyla jam iš sielos gelmių: jis matąs jų kūnų sąnarius, gulinčius tamsumoj, sienas ir grindis, aptaškytas krauju, kiemą pilną vėlių, skubančių į požemių karalystę.

Baisus pranašavimas nedaro jaunikiams jokio įspūdžio. Jie prikaišioja Telemachui, kad jis laiko savo namuose tokius dykaduonius, kaip šitą senį ir žynį, kuris prikalbėjęs ką

tik visokių niekų — geriau būtų pasodinti juos į laivą ir parduoti į Siciliją už gerą atlyginimą.

60. *O Artemida — —*
Savo vilyčia lengva mano širdį perverk tu ir sielą
Mano išimki tuojau...
Graikai tikėjo, kad staigią mirtį moteriškėms atneša *Artemidos* vilyčios.

62. *Ar audra viesulinga, pakėlus*
Lai mane, stvėrus, nuneštų miglotais keliais į tą kraštą,
Kur Okeano susisuka srovės...
Taip pat ir *Helena* gailisi (Il. VI 345), kad jos, vos tik gimusios, nenunešė į jūrą viesulas. Homero graikai tikėjo, kad staigiai kam pražuvus, vėjai nunešą jį į palaimintųjų salas. Okeano srovės plaukia aplink žemę.

65 ir tol. *Pandarejus — Aeodonės* (žiūr. XIX, 525 komm.), *Kleoteros* ir *Meropės* tėvas. Dzeusas nubaudė tėvą, o vėliau, kaip apsakyta dvidešimtoj giesmėj, ir dukteris už tai, kad tėvas pavogė kadaise aukso šunį iš Kretos šventyklos, pašvęstos Olimpo valdovui.

104—107. *Duok man, kad kas iš žmonių atsibudusių pirmas [man žodį*
Tokį pratartų, kuriam pranašystė man būtų...
Pirmą balsą, išgirstą lemiamoj valandoj, Homero graikai laikė pranašyste.

332. Antroj giesmėj (107—110) tokį pat reikalavimą stato *Antinojas. Telemachas* tada pareiškė, kad turįs pirmiau sužinoti Pile ir Spartoj, ar tėvas iš tikrųjų jau nebegrįšiąs į namus. Dabar jis sugrįžo, neatvežęs jokių tikrų žinių apie tėvą, todėl jaunikiai spiria jį galutinai apspręsti motinos naująsias vestuves.

Dvidešimtpirmoji giesmė

Lanko bandymas

Su didžiausiu skausmu širdyje pradeda Penelopeja vykdyti savo vakarykštį pasiryžimą. Į salę atnešamas puikus Odissejaus lankas, kurį kadaise buvo padovanojęs herojui Messenijos valdovas Ifitas. Salėj yra surinkti, be jaunikių, Penelopejos, Telemacho ir nepažinto Odissejaus, dar ir trys piemenys: ištikimi savo ponui Eumajas ir Filoitijas ir jaunikiams parsidavęs Melantijas. Penelopeja griežtai prikaišioja jaunikiams jų elgimąsi svetimuose namuose ir pareiškia, kad, norėdama padaryti tam viešpatavimui galą, ji siūlanti pretendentams į savo ranką bandymą: štai Odissejaus lankas — kas jį įtempsiąs ir pataikysiąs į taikinį, tas galėsiąs ją vestis į savo namus.

Rungtynės gali prasidėti. Čia pašoka Telemachas ir pareiškia norįs dalyvauti rungtynėse: jeigu jam bandymas pavyksiąs, tai motinai nereikėsią jo apleisti, o jaunikiai turėsią iš jos namų pasišalinti.

Triskart bando Telemachas savo jėgas, bet be pasisekimo. Per ketvirtą bandymą jis jau būtų lanką įtempęs, bet čia Odissejus, sutraukdamas blakstienus, duoda Telemachui ženklą nutraukti bandymą.

Jaunikiai vienas po kito iš visų jėgų stengiasi įtempti lanką. Tuo tarpu Odissejus išeina su Eumaju ir Filoitiju į gretimą kambarį ir pasisako jiems kas esąs. Su giliausio džiaugsmo ašaromis sveikina ištikimi tarnai savo šemininką ir priima jo įsakymus.

Jaunikiai tuo tarpu po eilės tuščių pastangų norėtų atidėti bandymą iki rytojaus dienos. Čia netikėtai pakelia balsą elgeta. Kukliu, net šiek tiek nusižeminusiu, tonu jisai prašo jaunikius leisti ir jam išbandyti savo jėgas. Jaunikiai, žinoma, nenori ir girdėti, kad jų rungtynėse dalyvautų kažkoks valkata.

Žeminamą svečią užstoja Penelopeja. Ji klausia ironiškai Antinoją, kuris vienas iš jaunikių dar nedalyvavo rungtynėse, ar jis kartais nebijąs, kad senis padarys tai, ko nepajėgs padaryti išdidus jaunikaitis. Antinojas nežino, ką pa-

sakyti, bet kiti jaunikaičiai pareiškia, kad į elgetos dalyvavimą rungtynėse jie žiūrėsią tiesiog kaip į savo garbės įžeidimą.

— Kas čia gali dar kalbėti apie garbę — užsidega Penelopeja. — Ar ne jūs, kurie taip begėdiškai elgiatės svetimo herojaus namuose? Pagaliau svečias, nors ir nustojęs turtų ir tėvynės, nėra žemesnės kilmės už jus.

Nelaukdama jaunikių atsakymo, Penelopeja liepia paduoti elgetai lanką.

Dabar atėjo kruvino keršto valanda, bet nejaugi švelni Penelopeja žiūrės į baisų reginį? Telemachas pašalina ją iš salės, pareikšdamas, kad tai jis, kaipo pilnateisis namų šeimininkas, įsakąs paduoti svečiui lanką, o motina tegu grįžta į savo būstą ir tesirūpina naminiais darbais.

Sugrįžusią į savo kambarį Penelopeją Atena skandina giliame miege.

Eumajas nori išpildyti jauno pono įsakymą. Keikdami sustabdo jį jaunikiai. Bet čia su nelauktu griežtumu pareiškia Telemachas, kad kiekvienas, kuris trukdys jo įsakymų vykdymą, susidurs su jo ginklais. Nustebę jaunikiai nedrįsta toliau priešintis. Lankas atsiranda Odissejaus rankose.

Tuo tarpu Eumajas įsako Euriklejai užrakinti tarnaites moterų skyriuje, o Filoitijas užrakina kiemo vartus.

Odissejus, kuris visą laiką laikėsi visai pasyviai, ir dabar neskuba vykdyti gerai apgalvoto sumanymo. Jis varto lanką rankose ir rūpestingai žiūri, ar viskas jame yra tvarkoj. Su nepalyginamu meistriškumu be jokios skubos stato prieš mus Homeras lemiamą akimirką, kurią jis taip rūpestingai per visą savo poemą buvo parengęs. Odissejus lengvai įtempia lanko stygą. Tuo tarpu iš dangaus „rūsčiai sugrūmojo griaustiniais" Dzeusas. Išgirdęs šį dangišką ženklą, didvyris nudžiugo širdyje: be vargo įrėmęs vilyčios galą į stygą, jis pataikė pro visas grandis, neužgavęs jųjų.

„Mat, Telemachai — sako dabar Odissejus — svečias tau neatnešė gėdos, nors ir jaunikiai taip biauriai jį niekino. Dabar, kol dar nesutemo, reikia paruošti šitiems vyrams puotą". Telemachas tuoj apsiginklavęs stoja greta tėvo.

13. *Ifitas* — Eurito sūnus iš Oichalijos Eubojoj.

14—15. *Messene.* Homeras kalba čia apie *Lakedaimono* dalį. Užkariavo spartiečiai Messenę tik aštuntame amžiuje pr. Kr.. Taigi ir šios eilės negalėjo būti parašytos anksčiau.

292. *Kentauras* — pusiau žmogus, pusiau arklys, gyvenąs miškuose ir kalnų slėniuose.

294. *Lapitai* — legendarinė graikų tautelė Tessalijos šiaurinėj daly.

409. *Krono sūnus* — Dzeusas.

422—24. *Dabar reikia, kol dar nesutemo, paruošti*
Šitiems Achajams kitonišką puotą: kankles gi, kur puotą
Linksmina, reikia tam kartui kitokiam giedojimui derint.
Originale *Odissejus* dar slepia sumanymą, kurį tuojaus įvykdys, todėl jokio grasinimo jo žodžiuose „Dabar laikas, kol nesutemo, paruošti achajams pietus, o paskui pasilinksminti daina ir lira, nes tai yra puotos smagumai" nėra. Grąžinimą „paruošti kitonišką puotą" ir „kankles kitokiam giedojimui derint" įnešė vertėjas.

Dvidešimtantroji giesmė

Jaunikių išžudymas

„Pirmas mėginimas, — sako Odissejus jaunikiams, — pavyko puikiausiai. Dabar aš paimsiu kitą taikinį".

Tais žodžiais jis pradeda taikyti strėlę į įžūliausią iš jaunikių, Antinoją. Tas kaip tik ima į rankas taurę su vynu ir, negalėdamas net įsivaizduoti, kad Odissejus išdrįstų pulti ištisą jaunų vyrų būrį, deda ją prie lūpų. Strėlė, pramušus gerklę, išlenda pro jaunikio pakaušį.

Jaunikiai, matydami nudėtą draugą, pakelia baisiausią riksmą, ieško ginklų, kurie yra, deja, paslėpti, ir grasina Odissejui žiauria pražūtim. Dabar Odissejui nėra daugiau reikalo valdyti savo rūstybę: jis griežčiausiais žodžiais prikaišioja jaunikiams jų pasielgimą ir sakosi nemanąs nė vieno jų pasigailėti.

Vienas iš jaunikių, Eurimachas, mėgina tartis su Odissejum. Jeigu jis esąs Odissejus, tai, žinoma, jam esą padaryta didelė skriauda, bet juk jos didžiausias kaltininkas guli štai su perverta gerkle, o kiti jaunikiai esą pasiryžę ne tik atlyginti Odissejui visus nuostolius, bet dar pridėti aukso ir vario dvidešimties jaučių vertės nuo kiekvienos galvos.

Su pašaipa atmeta Odissejus pasiūlymą. Eurimachas mato, kad jam ir jo draugams nelieka kitos išeities, kaip gintis nuo baisaus vyro: jei jiem pavyksią prasimušti iki durų ir sušaukti miestelėnus, tai jie dar galėsią išsigelbėti. Bet nespėja jis dar ištraukti kardo, kaip strėlė perveria ir jam krūtinę. Amfinomą, kuris puola Odissejų su ištrauktu kardu, nudeda ietim iš užpakalio Telemachas. Kiekvienas Odissejaus šūvis pataiko priešus. Jaunikiai mėgina pabėgti per koridorių, bet ten pastoja jiems kelią Eumajas. Ožkaganiui Melantijui pavyksta, tiesa, aprūpinti dalį jaunikių šarvais, bet, kai jis antrą kartą pasirodo ginklų kambary, Eumajas ir Filoitijas pagauna jį, suriša ir pakabina ant šulo prie pat lubų.

Kova su apginkluotais jaunikiais darosi sunki ir nežinia kuo ji būtų pasibaigus, jeigu Odissejui į pagalbą nebūtų atėjusi Atena. Pasirodžius jos baisiai aigidai, jaunikius apima šiurpas, jie laksto lyg pamišę po salę ir krenta visi nuo Odissejaus, jo sūnaus ir ištikimų piemenų smūgių.

Pasigaili tačiau Odissejus dainiaus Femijo, kuris dainavo jaunikiams tik per prievartą ir Telemacho prašomas pasigaili taip pat skelbiko Medonto. Negali užtat būti jokio pasigailėjimo neištikimoms tarnaitėms ir ožkaganiui Melantijui.

Po basių žudynių lavonai pašalinami iš salės. Odissejus įsako atnešti sieros ir išrūkyti ja salę, paskui Eurikleja pakvies Penelopeją ir ištikimas tarnaites. Salės išrūkymas buvęs greičiausiai surištas su prietaru, kad siera apsaugojanti nuo įsiveržimo daimoniškų galybių, iššauktų pralieto kraujo.

19—23. Apsiginklavę tik trumpais kardais jaunikiai ieško iečių, kurios būtų galima mėtyti į *Odissejų*, ir skydų — gintis nuo vilyčių ir iečių. Odissejus užėmė slenkstį didelės

salės (megaron) savo namuose, taip kad jį skiria nuo jaunikių žymi atstuma.

317—22. Graikų namuose vidury kiemo stovėjo akmens aukuras, pašvęstas namų globėjui *Dzeusui*. Tas aukuras buvo neliečiama vieta.

391—96. Ilijadoj achajai dažnai niekindavo lavonus: čia *Odissejus* skelbia žmoniškesnį principą.

Dvidešimttrečioji giesmė

Penelopeja pažįsta Odissejų

Per žudynes Penelopeja nieko negirdėjo, apimta gilaus miego, atsiųsto jai Atenos. Kai Eurikleja praneša jai, kad paslaptingasis elgeta išžudęs jaunikius ir esąs ne kas kitas, kaip Odissejus, karalienė nenori tikėti savo laime, nors ir džiaugsmas užpila jos širdį. Nusileidus į salę, ji ilgai tiria akimis svečią; čia jai atrodo, kad ji jau pažinus mylimąjį vyrą, čia vėl abejonės apima jos sielą. Tai pradeda jau erzinti Telemachą — karčiais žodžiais jis prikaišioja jai jos keistą elgesį. Penelopeja negali taip iš karto nusileisti. Jeigu svečias iš tikrųjų yra Odissejus, tai jis turįs žinoti paslaptį apie jų vestuvių lovą, apie kurią šiaip ji niekam nesanti prasitarus.

Odissejus apsako, kaip jis apmūrijęs auganti arti namų alyvos medį ir apdengęs stogu, medį pakirtęs taip, kad jo kelmas galėjo būti sunaudotas lovos kojai. Ar lova dabar tebestovi dar toj pačioj vietoj, jis nežinąs — gal kas ją iškėlė, nupiovęs alyvos kelmą.

Apsakyme apie alyvos kelmą, sunaudotą lovos kojai, didelis olandų mokslininkas J. van Leeuwen ieško seno mito pėdsakų, kuriame, sugrįžęs pas žmoną-deivę, dieviškas vyras iškelia vestuves po šventuoju alyvos medžiu.

Dabar visos Penelopejos abejonės išsklaidytos. Penelopeja puola į vyro glėbį.

Saldžiomis ašaromis verkė ir Odissejus, „prispaudęs prie savo krūtinės žmoną, nelaimių prislėgtą, bet jo nepamiršusią niekad“.

Homeras, — galima čia pastebėti — piešia Penelopejos džiaugsmą pagalba vaizdų, kuriuos ne sykį matė savo klajonėse Odissejus.

Vyrą ir žmoną, besidžiaugiančius susitikimu ir besiskundžiančius išgyventomis nelaimėmis, būtų užklupęs rytas, jeigu Atena nebūtų sulaikiusi aušros prie okeano ir tokiu būdu neprailginus nakties.

Penelopeja supranta, kad Odissejui teks dar susiremti su nudėtų jaunikių giminaičiais, ir kad tas susirėmimas galįs būti jam labai pavojingas. Odissejus ramina ją apsakydamas apie Teiresijo pranašavimus, pagal kuriuos jis turįs susilaukti vėlyvos ir laimingos senatvės. Eurikleja ir Eurinomė taiso suvienytai pagaliau porai minkštą patalą, žibintuvu pašviečia jiems kelią į miegamąjį kambarį. „Jiedu papročiu savo senuoju į vieną atsigulė lovą“ ir „seniai išsiilgę meilės, sau širdį palinksmino saldžiai“.

Bizantijos Aristofanas ir Aleksandrijos Aristarchas, kaip tai liudija užsilikusios mums scholijos, šitomis eilutėmis pabaigia Odissejos teksto leidimą. Ir iš tikrųjų tolimesni pasikalbėjimai Odissejaus ir Penelopejos miegamajam kambary, kuriuose Odissejus apsako apie savo klajones, o Penelopeja apie savo vargus, daro įspūdį, kurio nors vėlyvesnio rapsodo įterptos vietos: t. y. mechaniška rekapitulacija, padaryta be jokio talento.

Atenai leidus Aušrai „pakilti iš miglų Okeano“, atsikelia iš lovos Odissejus. Jis numato, kad gandas apie jaunikių išžudymą pasklis po visą Itakę — tegul tada Penelopeja užsirakina savo kambary ir nieko neįsileidžia; jisai pats eisiąs apsilankyti pas savo senąjį tėvą Laertą ir mėginsiąs grąžinti sau jaunikaičių pagrobtus turtus.

159. *Veidui jo grožį stebėtiną suteikė deivė Atena.*

Apie tai, kad *Odissejus* buvo *Atenos* paverstas šlykščiu seniu, poetas užmiršo: jis nieko nesako apie atvertimą didvyrio, tik *Atena* „pila grožį“ ant savo herojaus, panašiai kaip buvo padariusi garsioj šeštosios giesmės scenoj, kur Odissejus susitinka su *Nausikaja.*

194 ir tol. Motyvas medžio, iš kurio Odissejus buvo padaręs lovos koją, išvystytas poemoj neaiškiai. Jo pagrinde glūdi senas mitas, kurio prasmė buvo nebeaiški ir pačiam Homerui. Kai kurie graikų mitologijos žinovai mano, kad medis yra čia ne kas kita, kaip vaisingumo simbolis; kaip medis, taip ir jungtuvės, giliai glūdi savo šaknimis žemėj; jungtuvių lova buvo padaryta iš neišrauto iš žemės medžio tik po to, kai medis buvo apsuptas namų sienomis: taip pat ir jungtuvės yra šventa paslaptis, kuri turi būti paslėpta nuo profanų akių.

254. *Lampas* — Aušros vienas arklys „blizgantis"; *Faetontas*, „šviečiąs".

275—294. *Teiresijo* pranašystė; palyg. vienuoliktosios giesmės eil. 122—136.

310—356. Apsakymas apie *Odissejaus* nuotykius, kuriuos jau klausytojas žino, buvo greičiausiai įterptas į poemą jos vėlyvesniųjų redaktorių. Neįprastas yra Homerui ir apsakymo būdas: pats Homeras būtų greičiausiai jį įdėjęs į pačių *Penelopejos* ir *Odissejaus* lūpas.

Dvidešimtketvirtoji giesmė

Susitaikymas

Hermejas veda nužudytų jaunikių vėles į požemių karalystę. Būrys traukia paliai Okeano sroves ir Leukados uolas. Mūsų giesmės autorius negalėjo čia turėti omeny Leukados salos su jos baltųjų uolų krantu, nes ši sala buvo arti Itakės, o čia kalbama apie Hado karalystę. Greičiausiai tad bus teisingai tą vietą išaiškinęs Wilamowitz: dainius — jo manymu — įsivaizdino sau okeano krantą kaipo begalinę baltą uolą.

Pralėkusios saulės aukštuosius vartus ir neapsistojusios Sapno ir Pasakų karalystėj, vėlės, kurias dainius įsivaizduoja, pagal liaudies sąvokas, paukščiais, atskrenda į Asfodelio pievą. Čia prasideda antroji Odissejos Nekija.

Jaunikius sutinka Patroklo, Antilocho ir Ajanto vėlės, susibūrusios apie Achillą. Paskui pasirodo Aga-

memnono vėlė, lydima visų tų, kurie kartu su Mikenų karalium žuvo Aigisto namuose. Mūsų dainius tokiu būdu dar sykį riša Odissejos fabulą su Ilijados didvyriais.

Agamemnonas apsako Achillui, kaip, jam žuvus prie Trojos sienų, jis iškėlęs puikiausias laidotuves. Puikiai nupiešta yra kova dėl Achillo lavono ir laidotuvių iškilmės. Geriausieji Homero žinovai mano, kad mūsų giesmės autorius sunaudojo čia kokį senovišką epinį kūrinį labai aukštos meniškos vertės.

Tarp jaunikių vėlių Agamemnonas pažįsta savo bičiulio Menelajo sūnų Amfimedontą. Jaunikio pasakojimą apie žudynes Odissejaus rūmuose Aristarchas greičiausiai teisingai laikė įterptą vėlyvesniųjų rapsodų, nes čia kartojami dalykai žinomi klausytojams iš ankstyvesniųjų giesmių. Amfimedontas atsakomybę už savo ir savo draugų pražūtį bando suversti Penelopejai: ji apgaudinėjus jaunikius su apsiaustu, kurio ji vis negalėjusi pabaigti austi, ji susitarusi su Odissejum dėl lanko bandymo.

Agamemnono akyse Amfimedonto pasakojimas negali nė kiek pažeminti Penelopejos. Jis laimina Odissejų ir lygina jo žmoną su savo klastinga Klitaimnestra. Agamemnono žodžiais baigiasi antroji Odissejos Nekija. Jos tikslas buvo pirmiausia dar kartą priešpastatyti Penelopeją Klitaimnestrai.

Odissejus atvyksta pas savo senąjį tėvą. Laertas naikina piktžoles savo sodely. Odissejus klausia senelį, ar jis iš tikrųjų patekęs į Itakę, nes atrodo, kad čia niekas nebesirūpinąs tos salos karaliaus tėvu. Pats jis kadaise esąs vaišinęs savo namuose Odissejų ir dovanojęs jam ta proga brangių dovanų, bet kai dabar jisai paklausęs atsitiktinai sutiktą žmogų, ar Odissejus dar gyvena, tai šis nenorėjęs su juo net kalbėtis.

Verkdamas atsako nepažintam sūnui tėvas, kad jis iš tikrųjų esąs Itakėj, bet čia dabar viešpataują niekšai, naikinantieji Odissejaus turtą. Odissejus, žinoma, atsilygintų savo svečiui lygiai brangiomis dovanomis, bet, deja, jo jau nesą tarp gyvųjų. Jo artimieji net negalį atiduoti paskutinės pagarbos jo palaikams. Kai kurie to jausmingo Laerto skundo bruožai

yra paimti, nors ir ne pažodžiui, iš dvidešimt antrosios Ilijados giesmės, kur Prijamas ir jo vaikai apverkia Hektorą, kurį ką tik nudėjo Achillas.

Svečias pasakoja, kaip prieš penkeris metus jisai vaišinęs Odissejų savo namuose: Laerto sūnus apleidęs jį džiaugdamasis paukščių ženklais, ir jie abu tikėjęsi dar ne kartą atnaujinti užmegztą bičiulystę.

Senelis visai negali valdyti savo skausmo. Jis beria dulkes sau ant galvos. Ašaros pradeda riedėti ir iš sūnaus akių. Jis spaudžia tėvą prie savo krūtinės, sako jam, kas jis esąs ir praneša apie jaunikių išžudymą. Iš džiaugsmo senelis nustoja sąmonės. Atsigavęs jis kreipiasi prie Dzeuso su dėkingumo žodžiais: dabar, kai paleistuviai jaunikiai tapo nubausti už savo piktybes, jisai matąs, kad iš tikrųjų „Olimpo kalno aukštybėse tebesą teisingi dievai". Bet dar ne visi pavojai išvengti, nes neabejojamai už jaunikius mėginsią atkeršyti jų giminaičiai. Odissejus ramina tėvą ir kviečia jį į puotą, kurią buvo paruošęs Telemachas, į Laerto namus iš anksto atėjęs.

Tuo tarpu žinia apie jaunikių išžudymą pasklinda po visą kraštą. Nudėtųjų giminaičiai išneša lavonus iš Odissejaus rūmų ir juos palaidoja. Paskui jie renkasi į rinką pasitarti.

Antinojo tėvas Eupeitas pasako griežtą kalbą: Odissejus esąs išvedęs į Troją daug laivų ir vyrų, ir niekas jųjų iš ten negrįžęs; grįžęs tik pats Odissejus ir pirmas jo žygis buvęs tiek kilnių jaunikaičių išžudymas. Tokie darbai negalį palikti neatkeršyti.

Antinojo tėvo ašaros jaudina susirinkusius. Čia netikėtai pasirodo minioj skelbikas Medontas ir dainius Femijas. Minia tik dabar sužino, kad Odissejus jų pasigailėjęs. Medontas piešia išžudymo sceną ir pabrėžia, kad tą pergalę Odissejui yra suteikus Atena. Su šiurpu širdyje klauso itakiečiai Medonto pasakojimo. Senas Halitersas, kurį mes pažinome antrojoj knygoj, prikaišioja jaunikių tėvams, kad jie leido savo sūnums niekšiškai elgtis Odissejaus namuose: kas dabar pulsiąs Odissejų, tas užsitrauksiąs dar didesnę nelaimę.

Susirinkusių itakiečių dauguma išsisklaido nieko nenutarus,

Tie, kuriuos įtikino Eupeito kalba, skubiai ginkluojasi ir traukia prieš Laerto namus.

Telemachija prasideda dievų pasitarimu Olimpe. Tokį pat, tiesa, labai trumpą, pasitarimą, randame mūsų poemos pabaigoj. Atena klausia Dzeuso, ar jis manąs sutaikyti Odissejų su itakiečiais, ar leisti jiems kovoti tarp savęs. Kadangi — atsako dievų tėvas — duktė buvus nutarus, kad Odissejus turįs nubausti jaunikius, tai dabar, kai tat įvyko, jis nenorįs kištis į tą reikalą. Jis tiktai norįs pareikšti savo nuomonę, kaip turįs teisingai pasibaigti tas ginčas. Giminaičiai turį atleisti karaliui, kad jis, gindamas savo teisę, išžudė jaunikius, ir nauja sandora turinti surišti karalių su jo liaudimi.

Sukilusi minia artinasi prie Laerto namų. Odissejus, Telemachas ir Laertas su savo namiškiais, apsidengę šarvais, išeina sutikti priešo. Tarp jų pasirodo Atena seno Mentoro pavidale. Deivė sukelia Laerto širdyje „atšalusią drąsą", ir pirmoji jo ietis nudeda Eupeitą. Odissejus su Telemachu įniršę puola priešus ir būtų visus juos vietoje iškapoję, jeigu Atena nebūtų sustabdžius brolžudiškos kovos.

Greit po to Odissejaus nuolatinei globėjai Atenai pasisekė sutaikyti Itakės karalių su jo tauta.

14. *Asfodelio pieva* žiūr. XI giesmės 542 eilutės komentarą.

51. *Motina — Achillo (Achillejaus)* motina *Tetida*.

84. *Patroklas* — artimiausias *Achillo* bičiulis.

111. *Amfimedontas* — vienas iš *Penelopejos* jaunikių.

1'07. *Argžudys* — dievas *Hermejas*.

316. *Afeidas* — „tas, kurio nesigailėta", išgalvotas vardas.

319. *Sikanija* — Sicilija.

324. *Tiesioji pusė* — dešinioji pusė.

393. *Kefalenija* — taip vadina Homeras visus kraštus ir sritis, kurios buvo artimiausiose Itakei salose — Samėj, Dzakinte, Dulichije.

425. *Ossa* — personifikuotas „gandas“.

463. *Halitersas* — žynys, *Odissejaus* bičiulis, palyg. II 149 ir XVII 65.

559. — — *užrūstinsi Dzeusą, perkūnų valdovą*
Originale: „kad ant tavęs nesupyktų plačiai matąs Kro= nidas“.

475—76. *Taip jisai tarė. Ir pusė vyrijos, pakėlusi triukšmą, Šoko iš vietos. Kiti gi, ramiai pasilikę, sėdėjo.*
Originale pasakyta, kad tie, kurie sutiko su Haliterso nuomone, šoko iš vietos ir išsiskirstė į namus.

HOMERO TIKRINIAI VARDAI

Tikriniai vardai

A

Achaja
Achajai
Acherontas
Achillejus (Achillas)
Adrestė
Afeidantas
Afroditė
Agamemnonas
Agelajas
Aigai
Aigiptijas
Aigiptas (Egiptas)
Airas
Aigistas
Aisonas
Aitiopai
Aitolai
Ajaja
Ajakidas
Ajantas
Ajetas
Ajolas
Ajolija
Akastas
Akronėjas
Aktorida
Alektoras
Alfejas
Alibantas
Alkandra
Alkimidas
Alkinojas
Alkippė
Alkmajonas
Alkmenė
Aloejus
Amfialas
Amfiarajas
Amfiteja
Amfilochas
Amfimedontas
Amfinomas
Amfionas
Amfitrionas
Amfitritė
Amitaonas
Amnisas
Anabesinejas
Anchijalas
Andraimonas
Antifatas
Antiklas
Antikleja
Antifalas
Antilochas
Antinojas
Antiopė
Apeiraja
Apollonas
Arejas
Aretas
Aretė
Aretūsa
Argà
Argas
Argėjai
Ariadnė
Aribantas
Arkeisijas
Arktas
Artakija
Artemida
Asfalionas
Asopas
Asterida
Atena
Atenai
Atlantas
Atrejus
Atritonė
Atreidas
Autolikas
Autonoja

B

Boetoidas

Vladimiro Šilkarskio

d a r b a i

SOLOWJEWS PHILOSOPHIE DER ALL=EINHEIT. EINE EINFÜHRUNG IN SEINE WELTANSCHAUUNG UND DICHTUNG. XVI+497 psl. 1932.

SOKRATAS IR JO EVANGELIJA.

(ĮVADAS į Respublikos Prezidento ANTANO SMETO=NOS IŠVERSTUS PLATONO DIALOGUS „SOKRATO GYNIMASIS TEISME" IR „KRITONAS". 1935 m. Pusl. 5—211).

HOMERAS IR GRAIKŲ EPINĖ POEZIJA. 1937.

STAMBIAUSIOS SPAUDOS KLAIDOS:

Psl. 153//eil. 315:

Bandė užkelt ant Olimpo jie Ossą, ant Ossos norėję...

153//319:

Dzeuso sūnus, kurį gimdė gražplaukė Letà...

153//324:

Bėgti iš Kretos prikalbinęs kartu su savim į Atenus...

209//224: Nelejus didingas...

214//422; 230//417: **Tafijams, Tafijų.**

243//387; 245//442; 252//65: **Antinojas.**

347//2: Šis antrasis lietuviškas Odissejos **leidimas** skiriasi nuo pirmojo... **leidimo.**


ŠM

